The analecta of David Rothe, Bishop of Ossory

David Rothe, Patrick Francis Moran

THE ANALECTA

OF

DAVID ROTHE, BISHOP OF OSSORY.

THE

ANALECTA

OF

DAVID ROTHE, BISHOP OF OSSORY

EDITED WITH INTRODUCTION BY

PATRICK F. MORAN

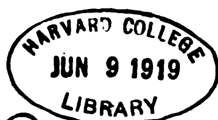
Bishop of Ossory

DUBLIN

M. H. GILL AND SON

50 UPPER SACKVILLE STREET

1884

M. H. GILL AND SON, PRINTERS, DUBLIN

INTRODUCTION.

PAGE

§ 1. Dermod O'Hurley, Archbishop of Cashel . . xiii

§ 2. Richard Creagh, Archbishop of Armagh . . xlvi

§ 3. Cornelius O'Devany, Bishop of Down and Connor xcii

INTRODUCTION.

Value of the "Analecta:" Its former editions particularly rare: Its Author conversant with the facts which he narrates: Special purpose of the present edition.

§ 1. Dermod O'Hurley, Archbishop of Cashel.—*His early life and studies: Professor at Louvain and Rheims: Appointed to the See of Cashel: Homeward journey: Lands at Skerries: His companion, Rev. John Dillon: Pilgrimage to Holy Cross: Surrenders himself prisoner at Carrick-on-Suir: Led to Dublin in chains: Brought before the Lords Justices: Subjected to torture: Put to death the* 30*th of June, A.D.* 1584: *Interred at St. Kerin's: Protestant writers deny that O'Hurley was tortured: Testimony of authentic witnesses: Stanihurst: Nugent and Geoghegan: Bishop of Killaloe: Fr. Holing: "Theatrum crudelitatum:" Fr. Mooney: O'Sullevan Beare: Coppinger: Molanus: John Lynch: Official correspondence between the Lords Justices and Walsingham: The Boots' torture used in Scotland: The Bishop of Ferns.*

§ 2. Richard Creagh, Archbishop of Armagh.—*Statement of Froude: Dr. Creagh's early career: Resolves to devote his life to the service of religion: His labours in Limerick: Appointed to the Primatial See: His life in Rome: The journey to Ireland: Lands in England: Arrested in Ireland and led to the Tower in London: Narrative of Fr. Good: Dr. Creagh escapes to the Continent: His letter to the Lord Deputy: Returns to Ireland: Is again arrested: Letters of Queen*

Elizabeth : His trial : Escapes a third time from prison : Is rearrested and sent to the Tower : His efforts to promote education : Anglican bishops solicit consecration at his hands : Father Holing's account of his life in prison : Dr. Creagh's letters : Testimony of Father Stephen White, O'Sullevan Beare, Coppinger, &c.: His examination in London, as set forth in the State Papers : The Government resolve on his execution for the exercise of his spiritual functions : Examination in December, 1567 *: Letters of Hussey : Subsequent examinations and letters of the Primate : Papistry his only crime : Dr. Creagh still a prisoner in* 1585.

§ 3. Cornelius O'Devany, Bishop of Down and Connor.—*His appointment to the See in* 1582 *: Twice arrested in* 1588 *: Letter of the Lord Deputy : Commission of the Vice-Primate to the Bishop : Released in* 1590 *: Statement of Loftus, Protestant Archbishop of Dublin : Some particulars of Dr. O'Devany's Episcopate : The clergy in* 1605, *and again in* 1611, *commanded by Royal proclamation to depart from the kingdom : Penalties against the clergy who remained in Ireland : Dr. O'Devany's arrest and martyrdom : Contemporary narratives by the Archbishop of Cashel and Father Conway : Testimony of the Archbishop of Dublin, and other writers of the Franciscan Order : Details given by Coppinger, Molanus, O'Sullevan Beare and Dr. Lynch : Account by an heretical eye-witness : The Four Masters.*

INTRODUCTION.

THE "Analecta" of David Rothe, Bishop of Ossory, now presented to the public, is the most valuable contemporary record that has come down to us relating to the sufferings of Ireland for the Catholic Faith during the reigns of Elizabeth and James the First. Two editions were published by the illustrious author, the first in 1616, in one volume, and comprising only the First Part; the other, in 1617 and 1619, in two volumes giving the complete work, and presenting the First Part, considerably enlarged. It is this enlarged and complete edition that is now reprinted. It is well known that almost all the important tracts written in the 17th century to illustrate the history of our country are singularly rare. The "Analecta," however, has been long regarded as the rarest of them all, so rare, indeed, that Mr. Myles O'Reilly, when publishing, a few years ago, his "Memorials of those who suffered for the Catholic Faith in Ireland in the 16th, 17th, and 18th Centuries," was unable to discover a complete copy in any public or private library throughout Ireland or Great Britain.

The author, David Rothe, was contemporary of most of the facts which he narrates. Born in the city of Kilkenny, of one of its wealthiest families, in the year 1568, he pursued his higher sacred studies in the Universities of Douai and Salamanca, was for some years Secretary in Rome of the Primate, Peter Lombard, was

subsequently Vicar-General of Armagh, Bishop of Ossory, and Vice-Primate; and thus enjoyed many special advantages for becoming fully acquainted with the history and the circumstances of the Irish Church at this trying period.

There is a special reason why the publication of this work may not be regarded as inopportune at the present time. The cruel persecution for the Faith which, for three centuries, was endured by the Irish Catholics may be considered as at length closed, and may now be viewed in the light of past history. Enjoying, as we do, a period of comparative calm, many friends of Ireland have begun at home and abroad to give expression to the wish, that although our whole people might justly be regarded as a nation of martyrs, yet some few names, at least, among the most remarkable for constancy and heroism would be laid before the Sacred Congregation of Rites, and if found worthy be enrolled among the privileged Martyrs of Holy Church. While such a matter is being discussed, and such a project is being matured, it cannot but be advisable to place this authentic narrative within the reach of everyone who may have at heart the cause of religion and Ireland's best interests.

In this Introduction I propose to select a few instances of those whose imprisonment and sufferings are described in particular detail in the following work, to test by the witness of contemporary records and official documents, which, for the most part, have come to light in our own days, the accuracy of the history which the "Analecta" presents. I have chosen for this purpose the sufferings of Dermod O'Hurley, Archbishop of Cashel; Richard Creagh, Archbishop of Armagh; Cornelius O'Devany, Bishop of Down and Connor. They were bright ornaments of the Irish Church in their days, and by the martyrdom which they endured, and the heroism they displayed, shed lustre on the Irish Episcopate; their memory is held in vene-

ration by a faithful people, and their names shall live for ever as household words, wherever Irish Catholics are to be found.

§ 1. *Dermod O'Hurley, Archbishop of Cashel.*

I do not propose to write the life of this illustrious Martyr, but rather to illustrate some of the circumstances of his martyrdom, and in particular those which, although attested by Dr. Rothe, have been called into question by Protestant writers of high name in latter times. It may not be out of place, however, to premise a few words on his early career.

He was born in the year 1519. Froude, in his "History of England" (vol. xi., page 262), states, I do not know on what authority, that Kilkenny was his birthplace. His family, however, resided at the village of Lycodoon, in the parish of Knockea, a few miles from the city of Limerick. The townland still retains the name, and the ruins of a mediæval Norman castle mark the site of the village which, though once of some importance, has now entirely disappeared. The father of the Archbishop, William O'Hurley (in Irish, O'Uetherle), held a large farm at Lycodoon, and was at the same time agent to the Earl of Desmond. The Archbishop's mother, Honora O'Brien, was descended from the O'Briens of Thomond, who in former times held princely sway as the Royal family of Munster.

Dermod, having completed his preparatory studies at home, attended lectures in the higher branches of sacred literature at Louvain and Paris, and won his degrees with applause in Theology, and in the Canon and Civil Law. On the roll of the graduates in Louvain his name appears with the following words of eulogy: "Dermitius Hurrilæus, Imolacensis, Hibernus, promotus in artibus anno 1551, decimus tertius, seu in Secunda Linea primus, e Pædagogio Lilii: erat dein circa 1559, Philosophiæ professor in eodem Liliensi pædago-

gio: postmodum factus Archiepiscopus Casseliensis in patria, seu Hibernia, ubi extremo supplicio pro Fide Catholica fuit affectus."

Having taught Philosophy for some years at Louvain, he subsequently held the Chair of Canon Law at Rheims, which had been established there a little time before with special *éclat*, under the distinguished patronage of Cardinal de Guise.

He was promoted to the Archiepiscopal See of Cashel, in the Consistory of the 11th of September, 1581, as we learn from the following entry in the Consistorial Register, in the Barberini Archives: "Die 11. Septembris 1581, referente (Cardinale) Senonensi, Sanctissimus Dominus Noster providit Ecclesiæ Casselensi in Hibernia, vacanti per obitum Mauritii (Mac Gibbon) de persona Dermitii Hurrili, ipsumque," &c. Lynch, in his MS. History, cites from another record a Consistorial entry, in which he is styled "presbyter Limbricensis." Dr. O'Hurley, being at the time in Rome, received consecration there, and in the Consistory towards the end of November the same year, the Pallium was granted to him in person, as appears from the following entry: "Die 27° Novembris, 1581, Cardinalis Senonensis dixit: Pallium pro Archiepiscopo Casseliensi in Hibernia; et facto signo reseratæ sunt fores et intromissi Magister Cæremoniarum ac idem Archiepiscopus præsens, cum advocato Horatio Burgesi qui illud pro eo postulavit, et iis egressis omnes Domini Cardinales annuerunt ut daretur, et S. D. conversus ad Cardinalem Carafa illud ei mandavit dari."

Dr. O'Hurley tarried for some time in Rome, preparing himself at the shrines of the Apostles for the arduous mission that awaited him. A short congratulatory poem, addressed to him on the occasion of his consecration, preserved among the MSS. of Cardinal Baronius, in the Vallicellian Library, Rome, and giving many interesting details regarding his academic career, may be seen in the "Spicilegium Ossoriense," vol. i.,

p. 80. It was not till the summer of 1582 that the Archbishop was able to pursue his homeward journey as far as Rheims, in France.

The Rev. Wm. Allen, a distinguished English ecclesiastic, afterwards Cardinal, was at this time rector of the English College, Rheims, and in his letters to one of the Jesuit Fathers in Rome, makes occasional—and, it must be added, not always respectful—reference to the illustrious traveller. Thus, on the 18th of July, 1582, he writes: "De Hybernico Archiepiscopo nihil audio: et ille male audit. Si veniret huc, multi compellerent illum de pecuniis, non minus quam nos; sed frustra omnes, uti existimo." Again, on the 5th of August, 1582: "Jam tandem venit Reverendissimus Casselensis, Hybernus, qui promittit nobis illas pecunias a vobis acceptas." In another letter, on the 16th of the same month: "Reverendissimus Casselensis, Hybernus, est hic valde ægrotus: solutionem promittit."

All these surmises and suspicions, however, were found to vanish as soon as the archbishop arrived, and on the 13th of September, Dr. Allen, writing to the same Jesuit correspondent in Rome, attests that the maligned archbishop had faithfully and honourably discharged all the debts which had been incurred: "Pecunias recte et gratiose exolvit Reverendissimus D. Casselensis." (See "The Letters and Memorials of William Cardinal Allen," edited by Fathers of the London Oratory, London, 1882, p. 151., seqq.)

We have not sufficient data to fix with accuracy the precise time of the Archbishop's arrival in Ireland. The Lords Justices, indeed, in their letter of the 20th of October, 1583, addressed from Dublin to Walsingham, Chief Secretary of Queen Elizabeth, set forth that he had landed at Drogheda "about six weeks past," which would be in the beginning of September, 1583. This, however, may, perhaps, be nothing more than the date when they received tidings of his arrival, and when they had begun to trace his presence in Ireland.

As was to be expected, he travelled in disguise, and so far as possible concealed his whereabouts even from his most intimate friends. He forwarded his baggage and papers by a Wexford merchant bound for Waterford, but he himself landed secretly at Skerries, near Drogheda, and thence, after a short stay, proceeded by land to Waterford, accompanied by only one priest, the Rev. John Dillon, who shared with him all the perils of his journey. Here he exercised his sacred ministry for some time, till Father Dillon was recognised by a Government agent named Walter Baal. The devoted priest, a few weeks later, was arrested, and it was only with great difficulty that, after an imprisonment of four months, he obtained his liberty through the influence of his brother, who was Chief Baron of the Exchequer. In the meantime, to shun the dangers that threatened them, they retraced their steps, and proceeded to the castle of the Baron of Slane, where for a few days they lay concealed in a secret chamber. Very soon, however, the suspicions of some Government officials being aroused, Dr. O'Hurley proceeded through the counties of Cavan and Longford to Carrick-on-Suir, where he hoped to find a safe place of refuge in the castle of Thomas, surnamed the Black, Earl of Ormonde. Though the earl had outwardly conformed to the new creed, the better to insure Queen Elizabeth's favour, yet all his sympathies were secretly with his Catholic countrymen, and he willingly extended his hospitality to the Archbishop of Cashel. Dr. O'Hurley availed of this opportunity to make a pilgrimage to the shrine of Holy Cross, within his own diocese, and also to administer the sacrament of Confirmation to some of his faithful flock.

The Lords Justices, in the meantime, had summoned the Baron of Slane to account for the suspected strangers that had been seen at his mansion, and threatened him with the direst penalties unless he insured their surrender to her Majesty. Full of alarm for his own

safety the baron set out towards Carrick to overtake his late guest. The Archbishop being informed of the danger which threatened his former host, and conscious of no fault save the exercise of his episcopal authority, surrendered himself to the Government officers at Carrick. He was at once put in chains, and led off to Kilkenny gaol, where some of the citizens secretly obtained admission to visit him, and received the sacraments at his hands. In his conversation with those good citizens he told them that it was his daily prayer to God to give him strength for the terrible ordeal which he foresaw awaited him. From Kilkenny he was conducted to Dublin and thrown into the public city dungeon. This was on the 7th of October, 1583. After a few days he was brought before the Lords Justices, and with threats of torture and death, was questioned as to his condition, and other treasonable designs against the Crown, for, to be a Catholic bishop, receiving jurisdiction from the Holy See, was, in those days, construed into an act of treason and conspiracy against her Majesty. He acknowledged himself to be a priest and archbishop, but repudiated all treasonable acts and designs, and declared that his only object in returning to Ireland, and braving the imminent perils which beset his sacred ministry, was that he might be bearer of the consolations of religion to the flock intrusted to his care. His imprisonment lasted for about nine months, during which time he had to endure the greatest privations. He was, moreover, subjected to the peculiar torture known as "the Boots." He was led to the prison yard, where his legs were forced into long tin boots filled with oil, butter, and other like substances. They then set him in the stocks, his encased legs projecting at one side, where a fire was kindled under them. Whilst he suffered this terrible ordeal, the agents of the Government interrogated him as to his supposed treasons, and called out to him to renounce his Popery, and to take the oaths of allegiance and supremacy enjoined by the

queen. The archbishop suffered this martyrdom with the most heroic constancy, repeating again and again the sweet aspiration: "*Jesu, miserere mei.*" So terrible was the torture, that when "the Boots" were removed it was found that the flesh was melted away, and the bones laid bare. More dead than alive he was led back to his prison-cell, and remedies were applied to heal his wounds. Though the Government were bent on putting the archbishop to death, it was not easy to find a pretext for sending him to the scaffold, for the letter of the law in Ireland did not inflict the extreme penalty of death on the clergy for the profession of the Catholic Faith. "A Discourse for the Reformation of Ireland," addressed by some high official to the queen, in 1583, suggested an expedient for remedying this defect. (Brewer: *Calendar of Carew State Papers*, 1583, p. 369.) "The country has grown from worse to worse," thus says this discourser; "God's will and word must first be duly planted, and idolatry extirpated;" and then, as an effectual means for attaining this end, he suggests that an Act of Parliament should be passed for "all brehons, carraghes, bards, rhymers, friars, monks, Jesuits, pardoners, nuns, and such like, to be executed by martial law." Though this Act of Parliament had not been passed, it was on these lines that the Government resolved to proceed. At length, on the 19th of June (old style, corresponding to the 29th of June in our present computation), the warrant for his execution was signed by Adam Loftus, Protestant Archbishop of Dublin, and Sir Harry Wallop, the Lords Justices (who two days later were to surrender the sword of Government to Sir John Perrot, the Lord Deputy), and on the following morning, at break of day, he was led out to execution, being hanged, for greater ignominy, with a straw rope, at a lonely spot in the then outskirts of the city, the present St. Stephen's-green, probably where the Catholic University Church now stands. Thus, on the 30th of June, in our modern

computation, in the year 1584, he attained the martyr's crown.

The bishop's remains were interred by the Government officials at the place of execution, but were privately removed by William Fitzsimon, a citizen of Dublin (*Dublinensis civis*), who placed them in a wooden urn, and deposited them with due reverence in the ruinous Church of St. Kevin's. The old churchyard of St. Kevin's still marks the site. A narrow lane leads to it from Kevin-street, and the adjoining site is known as the "Cabbage Gardens," supposed to be a corruption for chapel gardens, or Capuchin gardens.

In the rough outlines of the arrest, imprisonment, and execution of Dr. O'Hurley, the Catholic and Protestant writers are generally agreed. But what is to be said of his being subjected to torture, and to such a torture as I have described—so inhuman, so cruel, that we seldom read of anything more barbarous in the history of the first persecutions against the Christian name?

It is here that the Protestant writers are at issue with Rothe and the later Catholic historians, and they do not hesitate to characterize the tale of O'Hurley's torture as a matter of pure invention, devised to throw discredit on the Protestant administration of the Irish Government in those days. It is thus that the Rev. Robert King, in his "Primer of the Church History of Ireland," a text-book in T.C.D. (vol. iii., page 1369), styles it a most apocryphal narrative: "Dermod O'Hurley," he writes, "was taken prisoner at Carrick-on-Suir, and brought up to Dublin, where he was examined for maintaining the Pope's power in this realm, and if we were to believe a class of writers on Ireland already alluded to, his execution, which took place by strangling, in A.D. 1583, was preceded by several hours of barbarous torture. This most apocryphal narrative is retailed with all solemnity by Mr. Brennan." And in a marginal note the facts narrated by the Catholic historians relating to this torture are described as "Falsehoods invented to embellish

his history." So, too, Rev. Dr. Elrington, in his new edition of Ussher's works (vol. i., page 35), deliberately states: "That Bishop Hurley was guilty of treason, and was hanged for that crime and not for his religion, can admit of no doubt. That he was tortured previous to his execution, in direct violation of the law, must require stronger evidence than the testimony of two witnesses who contradict each other as to the mode in which the torture was inflicted, in such a manner as would invalidate their testimony in any court of justice."

It is not, however, two Catholic writers alone, but a whole host of authentic witnesses, who attest the fact that Archbishop O'Hurley was subjected to torture; and if some of these witnesses are found to differ in their narrative in regard to minor details, such differences cannot in any way impair their evidence as to the substance of the fact. Indeed, similar discrepancies as to matters of detail are to be found in many of the ancient accounts of the sufferings of the early martyrs.

Let us see what the contemporary Catholic witnesses attest regarding the torture of the Archbishop.

Stanihurst, whose words are inserted by Rothe in his text, was, at the time of O'Hurley's imprisonment, mature in years, and being connected with several of the high officials in the city of Dublin, was every way qualified to give authentic evidence. In the introduction to his Discussion with Ussher (page 29), after referring to the death of Primate Creagh, he thus writes: "The Archbishop of Cashel met a harder fate, and the barbarous cruelty of Calvinism cannot be better shown than by it. The executioners placed the Archbishop's feet and the calves of his legs in tin boots filled with oil; they then fastened his feet in wooden shackles or stocks, and placed fire under them. The boiling oil so penetrated the feet and legs that morsels of the skin and even flesh fell off and left the shin bare. The officer (Watrons) whose duty it was to preside over the torture, unused to

such unheard-of suffering, and unable to look on such an inhuman spectacle, or to bear the piteous cries of the innocent prelate, suddenly left his seat and quitted the place."

Two priests, William Nugent and Barnabas Geoghegan, write from Paris, on the 4th of June, 1584, to Cardinal of Como in Rome:—"Yesterday two young Irishmen arrived here, and they can speak of nothing in regard to Ireland but the persecution that rages against the Catholics. In particular, they narrate that the Archbishop of Cashel, who has been seven months in prison, was subjected to torture by the Viceroy to compel him to confess to matters of conspiracy, of which he was presumed to be cognisant, or to renounce the Catholic faith. The torture was as follows:—They put on him a pair of boots, of fresh leather, filled with butter and salt; they then tied him, holding him close to the fire, till, through the leather pressing in upon his feet, and through the boiling liquid, they were wholly flayed. But for all this the tormentors gained but little, for the archbishop neither gave them any information nor denied the Faith." (*Theiner*, Contin. Annal. Baronii, vol. iii., page 818.) It is to be remarked that this letter was written while Dr. O'Hurley was still living. When the two Irish informants left Dublin, probably in the beginning of May, as we will see, the archbishop had been already about seven months in prison, as they correctly stated.

Cornelius O'Melrian, Bishop of Killaloe, and Suffragan of Cashel, was in Lisbon in the autumn of the year 1584, and addressed thence to Cardinal de Como a letter dated the 29th October, 1584, published from the Vatican Archives in the Irish Ecclesiastical Record (1865), vol. i., page 475. His information regarding Irish matters was most accurate, for he had held the See of Killaloe since 1576, and he acted on the Continent as a Representative of the Earl of Desmond and the other confederated Irish leaders. Referring to Archbishop O'Hurley, he writes: "Archiepiscopus Cashellensis

gloriosissime et constantissime martyrium perpessus est Dublinæ, qui quamvis acerrimis pœnis agitabatur nullo pacto poterat·duci ut iniquis legibus Reginæ obtemperaret; qui ex primo die quo se contulit ad Hiberniam in habitu sæculari (aliter enim non potuit) versabatur, donec erat comprehensus ut explorator, qui quidem cum erat percontatus si erat Ecclesiasticus necne, fassus est se Archiepiscopum esse et in fide constantissime et gloriosissime mortuus est. Sed, quod doleo, jam non publice sed secreto et sine plebe, martyrio coronantur, quemadmodum iste Archiepiscopus a tribus dumtaxat militibus erat suspensus ne alios incitaret aut inflammaret ad Christianam religionem. Episcopus vero Imolacensis constans in fide carceribus Dublinæ detinetur cui jam præparant ocreas plumbeas ut adhibito igne, quemadmodum fecerunt prius Archiepiscopo, in tormentis fidem deneget." Thus, only four months after the archbishop's death we have the torture of the tin boots referred to, and this in a letter which officially conveys to the Cardinal Secretary of State of His Holiness the announcement of the death of the heroic Prelate.

Father Holing, or Houling, S.J., who died in Lisbon a martyr of his zeal and charity, during the plague in 1599, has left an account of the Irish Martyrs during Elizabeth's reign, in which he thus speaks of the sufferings of Archbishop O'Hurley: "Tormenta nova illi parantur; nam, ejus pedibus atroces hæreticorum ministri ocreas, butiro, oleo, et sale oppletas, ac, quod longe crudelius fuit, crudo ex corio conditas subjecerunt; postea vero catenis simul et compedibus alligatum, aperto in loco, nempe in medio castri, ubi spectaculum mundo, hominibus et Angelis, ubi ab omnibus videri potuit, lento igne opposuerunt, illicque detinuerunt, donec ipso corio consumpto, butiro, oleo et sale ferventibus, ossa non cute pro carne tecta, verum etiam omnino munda fuerint relicta: In dicto tormento noviter invento invictus Christi miles, tanquam alter Laurentius, maxima

cum patientia, vultuque hilari perseveravit, ad pœnitentiam et Summi Pontificis obedientiam exhortando. Pro se vero cum orabat, perseverantiam et fortitudinem petendo, continuo 'Jesu fili David, miserere mei,' ajebat. Deinde superato igne, iterum ejus constantia muneribus, dignitatibusque tentatur; sed, frustra. Nam, munera et dignitates tanquam futilia fortunæ dona reputabat ut Christum lucrifaceret. Postea in ergastulum et obscurissimum carcerem reducitur et post sex menses tanquam traditor et reus criminis læsæ majestatis, ab iniquo judice ad mortem condemnatus est." (Spicilegium Ossoriense, vol. i. page 89.)

The very rare work entitled, "Theatrum crudelitatum hæreticorum nostri temporis," printed anonymously in 1587, and republished at Antwerp in 1604, and generally assigned to the distinguished Anglo-Dutch writer, Richard Verstegan, so well known as the author of "The Restoration of Decayed Intelligence," gives a picture of Archbishop O'Hurley, seated on a form, his hands united in prayer, whilst his legs are projecting through the stocks, and a fire is kindled under them. The following account of his martyrdom is added: "Dermitius Hurlæus, Juris Pontificii et Cæsarei Doctor, in Academia Lovaniensi annos commoratus quindecim, et in Remensi Academia annos quatuor, Reverendissimi D. Cardinalis Guisii, Archiepiscopi Remensis auctoritate ibidem legum professor, Romam se postea contulit. Hic a Pontifice Gregorio ejus nominis decimotertio, ob pietatis virtutisque singularem præstantiam, Archiepiscopus Casseliensis in Hibernia sibi patria creatus est; quo ocyus tendens ut gregem dispersum, si posset, colligeret, munia Episcopalia, ut verum decebat pastorem, sedulo obiit. Accusatus autem quod Confirmationis sacramento infantes aliquot munivisset, comprehensus est. Et primo conditiones opimæ oblatæ sunt, apostitare si vellet et fidei Jesu Christi renuntiare. At ille qui promissis hujusmodi flecti non poterat, persuadere eis nitebatur, ut secum de fide placide confer-

rent, ut errorem eis aperire et ab eo revocare posset. Illi vero furore et ira perciti, quaestionibus illum subjiciunt. Ocreas enim oleo plenas pedibus ejus injiciunt et ligatum ea, quam hæc figura demonstrat, forma, ingentem ante focum collocant, ut vi flammæ ocreis adustis, tibiæ simul ardeant; adeo ut carnifices evellentes ocreas ad genua usque carnem avulserint, relictis solis ossibus nudis. Nec quicquam moti tanta ejus in tantis tormentis in fide Christi ejusque Ecclesiæ debita constantia, quodam die mane, hora circiter tertia aut quarta, eundem vimineo constrictum laqueo suspenderunt, quo langueret diutius. Constans est fama in iis regionibus, mulierem quandam nobilem a maligno spiritu, quo vexabatur, eo in quo passus est loco fuisse liberatam." I may remark that the rare work from which this extract is taken was translated into French in 1588, and during the past months this French translation has been republished at the Imprimerie St. Augustin, in Lille, Belgium.

Fr. Mooney, O.S.F., who was in Ireland at the time of Dr. O'Hurley's martyrdom, and wrote, in 1617, his "History of the Franciscan Order in Ireland," refers incidentally to the archbishop as being the predecessor of Dr. O'Kearney: "Ultimus Episcopus Casselensis fuit D. Dermitius O'Hurley martyrio glorioso Dublinii coronatus mense Maio anno 1584, jubente Domino Henrico Wallop justiciario Hiberniæ."

The description of the Martyr's sufferings, given by O'Sullevan Beare in his "Historiæ Catholicæ Iberniæ Compendium" (Lisbon, 1618), is well known, as this work has been not long ago republished. A few passages from it will here suffice: "Notwithstanding the trials which beset him, the holy prelate, Dr. O'Hurley, administered the sacraments with incredible zeal and labour to the flock entrusted to his care, and continued to preach the Gospel with great success. For two whole years English spies sought every opportunity to seize on his person; but their plans were frustrated

by the fidelity of the Irish Catholics. In order to escape notice, he wore generally a secular dress, as indeed all bishops and priests were obliged to do in England, Ireland, and Scotland ever since this persecution first broke out. . . . Dr. O'Hurley was arrested at Carrick-on-Suir in September, 1583. Thomas Butler, surnamed the Black Earl of Ormonde, protested against this injustice, and used every exertion afterwards to obtain the archbishop's release; but all to no purpose. . . . The archbishop was hurried off to Dublin, and kept bound there in chains in a dark and loathsome prison up to Holy Thursday of the following year, when he was brought before the Lords Justices, Loftus and Wallop. At first they received him kindly, and promised a free pardon and promotion in the Church if he denied the spiritual power of the Pope, and acknowledged the Queen's supremacy. 'He had resolved,' he replied, 'never to abandon, for any temporal reward, the Catholic Church, the Vicar of Christ, and the true faith.' Loftus and Wallop, seeing that promises would not avail, had recourse to arguments. . . . If arguments failed, to convince him, they said, other means must be tried to change his purpose. The holy prelate was then bound to the trunk of a large tree, with his hands and feet chained, and his legs forced into long leather boots reaching up to his knees, as they used to be worn then. The boots were filled with salt, butter, oil, hemp, and pitch, and the martyr's body stretched on an iron grate over a fire, and cruelly tortured for more than an hour. The pitch, oil, and other materials boiled over; the skin was torn off the feet, and even large pieces of flesh, so as to leave the bones quite bare. The muscles and veins contracted gradually, and when the boots were pulled off, no one could bear to look at the mangled body. Still the holy martyr, notwithstanding these tortures, kept his mind fixed on God and holy things, never uttered a word of complaint, but quietly submitted to all these trials with the same serene coun-

tenance to the very end. . . . The soldiers were instructed to bring him to the place of execution before daylight, and to hang him at an early hour, when the people could have no notice. These orders were carried out strictly: only two of the citizens followed their pastor, and a friend who had watched over him with the greatest anxiety from his first arrest."

A valuable but anonymous work was published in Paris, in 1620, under the title, "The Theatre of the Catholic and Protestant Religion." Archdeacon Lynch (MS. History of the Irish Bishops), however, informs us that it was written by the Rev. John Copinger, a distinguished priest of Cork, who, after labouring for some time in his native diocese, became chaplain to Sir Nicholas White, a Catholic baronet of the diocese of Kildare. The devoted priest, whilst enjoying this tranquil retreat, spent his life in study and ministering to] the spiritual wants of the faithful in lower Leinster and in the territory of Fingal. He died in 1640, being more than 60 years of age, "sexagenario major," and may justly be styled a cotemporary of Archbishop O'Hurley. Towards the close of his work, he gives a "Compendium of the Martyrs and Confessors under Elizabeth," and writes as follows of the Archbishop of Cashel's martyrdom: "Darby O'Hurley, Archbishop of Cashel, Doctor of both Laws, and Professor of that Faculty in the University of Rheims, in France, under Cardinal Guise, Archbishop of the same, was taken in Ireland and cast into a dark dungeon in Dublin Castle, and being sore vexed with this ugly prison and pensive restraint, was more vexed by a usual and exquisite torment of boots full of boiling oil and tallow, into which he was compelled to put his legs, already wearied with heavy bolts and to stand by a great fire with which his flesh was consumed into the bare bones, all which he endured with great patience and constancy. And afterwards when by that torment he could not be won, nor by fear nor alluring promises of uncertain and deceitful promo-

tion, could not be inveigled to relent or faint in the profession of the Catholic Religion, or to embrace the Protestant negative Religion, was upon Friday morning with the dawning, strangled with a wyth in May, 1584, and so suffered a blessed martyrdom and enjoyeth a blessed crown."

John O'Molony (Joannes Molanus), also a priest of the diocese of Cork, published in 1629 a learned work entitled "Idea togatæ constantiæ," in which he inserts towards the close a short tract under the heading "Epitome de Martyribus Hiberniæ." I give in the original text his short narrative of O'Hurley's martyrdom:

"Dermitius Hurlæus Archiepiscopus Casseliensis tam raræ vir indolis et eximiæ doctrinæ ad illud promotus pallium adeo feliciter opinioni de se conceptæ satisfecit, ut acerrimos inde sibi stimulos ad salutem gregis commissi curandum sentiret admoveri. Nam deinceps eum in toto vitæ cursu neque persecutorum minæ, neque iterata crudelitas, neque nova decreta supplicia a suscepta functione, quam pie soliciteque obierat, deterrere potuerunt. Erat ingenio facundo & valido, quod utriusque juris Laurea doctorali ornaverat Non proinde tamen Hæreseos odium, et insequentium die noctuque insidias declinavit. Captus enim variisque suppliciis nequidquam tentatus, cruciatus, sed et excarnificatus sub Gubernachis Henrico Walopo et Adamo Lofto gloriosus martyr, immani suspendio rebus humanis exemptus est 10 Junii 1583."

Of the later writers I will cite only the Rev. Archdeacon Lynch, who wrote his MS. History of the Irish Bishops with special care, and in 1672 registers as follows the details of the archbishop's martyrdom:—"Ad tribunal productus criminibus in se cusis ita se expurgavit ut accusatoribus os obstruxerit et eorum coryphaeus Robertus (Dillon) qui a puero luscus fuit, in hac accusatione omnino coecutierit. Sed ut vel ex invito sceleris alicujus agnitionem extorquerent atrocissimum tormenti genus excogitarunt.

Ocreas oleo, adipe, pice, resina liquatis ebullientibus, crura pedesque nudos induunt, luculento foco admovent, torrent, ossant, ustulant; carnibus ad ipsa ossa diffluentibus, in ipsius ossibus medulla coquitur. Interea tamen gemitus, quos ab illo doloris sensus exprimebat non alii fuerunt quam divinæ opis implorationes, Te Deum laudamus sœpius ingeminans sicuti testatus est Joannes Dillonus probus doctusque sacerdos, peregrinationis ejus et carceris comes, qui foret etiam et supplicii nisi frater ejus Lucas in Senatum Regium adscitus, pater Jacobi primi Roscomaniæ Comitis, illum ei periculo subtraxisset. Cruciatus autem adeo fuerunt atroces ut eum voce ac sensibus privaverint; quibus medicamentorum refocillatione revocatis, et crurum cruciatu modice curato, ubi in genua se paullulum erigere coepit, a Wallopo Duumvirorum ferociori extra urbem prima luce in patibulum agi et reste viminea strangulari, 10 Maii, 1584, jussus est, ne vel civium miseratio ei occidendo moram injiceret, vel successoris intra triduum adventuri mansuetudo delicti gratiam ei, Momoniæ Comite deprecatore, faceret. Cadaver ad dirutum S. Kevini sacellum delatum, quidam Vitus nomine ab Archiepiscopo ut ebrietati nuntium remitteret soepissime monitus, adiit et manum suam mortui dexteræ inserens rogavit ut ebrietati, qua laborabat, remedium impetraret; ubi vero mortuus manum ejus fortiter strinxit, abiit ille ejulatum emittens, et ebrietatem exinde aversatus est. Nobilis femina a dæmone quo diu fuit afflicta, in eo loco in quo Præsul vitam suspendio finivit liberata est, uno anno post Dermicium suspendio necatum elapso. Nobilis vir Walterus Bellings longo morbo tabescens ac proinde a medicis derelictus ad tumulum Archiepiscopi a suis, ipso rogante, delatus pristinam sanitatem cumulate adeptus est. Quidam furti reus a Roberto Gardinero judice morti adjudicatus cruce pendens vitam finivit, sed in templo S. Kevini supra Præsulis tumulum forte fortuna collocatus revixit, et adstantes fugam adornantes affatus 'me, inquit, martyris ultimum supplicium recenter passi

sepulchro imposuistis, quo Deum deprecante, denuo vivendi facultatem consecutus sum:' cætoros deinde in urbem comitatus apud judicem denuo prioris criminis arguitur et ad pœnam poscitur, sed judex rei seriem edoctus, 'ego, inquit, ob idem crimen neminem bis morte plecto:' hominem a judice sic demissum vidit postea Dublinio mendicantem R. P. Christophorus Cusacke e Societate Jesu, qui de re illa R. P. Robertum Nugentium ejusdem Societatis summum in Hibernia viginti quinque annos Præfectum certiorem fecit."

This evidence of contemporary and authentic witnesses appears to me to be quite conclusive as regards the main facts of the atrocious torture to which Archbishop O'Hurley was subjected.

But there is still stronger evidence, which comes to us from the Lords Justices themselves. During the past few years the Official Records have been made accessible to the public, and as a result new and unforeseen light has been thrown upon the history of Ireland during Elizabeth's reign. Among other documents, the original letters which passed between the Lords Justices in Ireland and Her Majesty's Secretary in England relating to Dr. O'Hurley, have been published, and thus the Protestant Archbishop Loftus and Sir Henry Wallop come themselves upon the stage to tell us of the torture to which the archbishop was subjected, and of the sentence of death executed upon him. I give those letters in full, so far as they refer to Archbishop O'Hurley. They need no comment, as they speak plainly and unblushingly for themselves:—

State Papers, Ireland, vol. civ. No. 381.
1583, Aug. 12th.

"The examination of Christopher Barnewell, of Dundalk, the 12th August, 1583. (N.B. The first half of this examination refers to James Fitzmaurice and Rochfort the priest.) Also when he went to Rome, as in his other confession is expressed, he saith that, missing

Richard Eustace at Paris, he went to Rome and there found him, at which time there was one Hurley, now created Archbishop of Cashel. Richard Eustace carried this examinate to the Archbishop, who examined him of all matters of Ireland, especially what Lords were in arrest; this examinate told him of all that were in the action. Then the Bishop asked of the Earl of Kildare. He answered he was in the Castle of Dublin prisoner, and the Baron of Delvin with him. Then he asked whether the Earl were taken as a companion of the rebellion or no. He answered no; he served against the Viscount, and before that against James Fitzmaurice. Then the Bishop took him with him to the Pope's Secretary, called Cardinal Comensis, to whom he told the same tale. Then the Cardinal said, 'Who would trust an Irishman? The Earl promised to take our part,' and shrunk his shoulders into his ears. The Archbishop said that he thought the Earl never promised that he would take arms. Then the Cardinal chaffed, and said, 'Wilt thou tell me?' And then he went into his study and fetched out two writings, the one a great writing whereunto the Bishop said the most part of the lords and gentlemen of Ulster, Munster, and Connaught had subscribed; the other was a letter from the Earl of Kildare alone, which the Cardinal showed to the Archbishop as rebuking him for not believing him. All this the Examinate saith was expounded to him both by the said Bishop and Richard Eustace, and he saith further that the Cardinal, in the end of that conference, said, 'Do you think that we would have trusted to James Fitzmaurice, or to Stewkely, or to all these lords (which subscribed the great letter), unless we had received the letter from the Earl of Kildare?' And then the Cardinal turned away and told the Archbishop that the Pope had no money for none of their nation. He said further that all the Irishmen in Rome cursed the Earl of Kildare for breach of his promise, and prayed

for the Viscount and the Earl of Desmond and all their confederates.

(*Signed*) CHRISTOPHER BARNEWELL.

"The said Christopher Barnewell was examined before us.

AD. DUBLIN, Canc.
H. WALLOP.
ED. WATERHOUSE.

State Papers, Ireland, vol. cv. No. 10.
1583, Oct. 8.

Indorsed—Sr. H. Wallop, and Archbishop of Dublin.

Addressed—To the Worshipful Robert Beale, supplying the place of Her Majesty's Chief Secretary.

"SIR,—

"By our last letters we gave you some inkling of the arrival here of one Dr. Hurley, upon intelligence whereof we caused so narrow search to be made after him, as we found he had been entertained at the house of the Baron of Slane, and some others of good account within the pale, and from thence was departed (in company with Mr. Perse Butler, base son to the Earl of Ormond) into Munster. Whereupon, sending for the Baron of Slane, we so dealt with him as he travelled presently to the Earl for the apprehension of the said Hurley, and, returning again yesterday, brought him unto us, but as yet our leisure hath not served to examine him. What shall fall out upon his examination we will by the next advertise the Lords at large. In the meantime it is most certain that he had been a *leidger* at Rome for a long time, soliciting all matters that had been there attempted to the prejudice of H. Majesty's proceedings here in this realm, and the perturbing of this state. He is nominated by the Pope to be Archbishop of Cashel. Thus for the present, all things else being in reasonable good quiet, and having not further to enlarge,

we betake you to the tuition of Almighty God. From Dublin, this 8th of October, 1583.

"Your assured loving friends,

AD. DUBLIN.

H. WALLOP."

State Papers, Ireland, vol. cv. No. 29.
Indorsed—20th Oct., 1583.
Recd. 29.
Lords Justices of Ireland.

Addressed—To the Right Honourable Sir Francis Walsingham, Knight, Principal Secretary to Her Majesty, give these at this court.

"Since your Honour's departure into Scotland we received a letter from the Lords concerning one Michael Fitzsimons, the copy whereof we send your Honour, here enclosed. Whereby it seemeth that besides his flying into France without licence which he maketh the ground of his suit for a pardon, their Lordships would have him pardoned for any one fault that he hath committed against the law here in hope of his *conformity* and dutiful life hereafter. According to which letter we have called him before us, and declared their Lordships' pleasure in his behalf, willing him to show any one fault wherein he had offended Her Majesty's laws, and he should have pardon for it according to their Lordships' direction. But he will not enter into any particular with us, but urgeth the pardon in general terms. This Fitzsimons is well known unto us to be not only an arrogant Papist impossible to be reformed, and a continual practiser against the State. So if it please your Honour to read the examination of Christopher Barnewell against Sedgrave and William Fitzsimons of this city your Honour shall find that this Michael Fitzsimons was made acquainted with the whole practice, and that, if he could have furnished himself with money, he should have been the carrier of the letters both to the Pope and the King

of Spain, to have solicited for more aid; and, therefore, since his offence is to be justified by Barnewell, and that he will not enter into the voluntary confession of it, it is like he find a guilty conscience in divers treasons, and therefore will depend upon this letter of the Lords for a refuge against the first fault wherewith he shall be charged. Wherefore, we wish (the quality of his offence considered) that we might have a revocation of their Lordships' said letter, whereby we might be at liberty to deal with him in a more severe sort.

"Secondly, your Honour is to understand that about the time of the beginning of your journey into Scotland, we sent to the Lord Treasurer and your Honour jointly a second voluntary confession of the aforesaid Christopher Barnewell touching 120 (Earl of Kildare). In which confession there is one Dr. Hurley (by creation of the Pope, Archbishop of Cashel), named to have been a practiser at Rome about the rebels here, and to have had access to Cardinal Comensis, the Pope's secretary, as in the confession at large appeareth. This Hurley, having received letters from Rome to divers persons in Ireland, landed at Droyghadore about six weeks past, and immediately grew familiar with the Baron of Slane, and resorted to his house under pretence of acquaintance with a base son of the Earl of Ormond's, who married the Baron's daughter, and, passing some time there, from thence went into Oreylies country to seek some priests of his foreign acquaintance, and so into Munster to the Lord General (being a born man under his Lordship), and craving protection at his hands. Which being revealed unto us, we so dealt with the Baron of Slane that he travelled to the Earl and brought the said Hurley hither unto us, where we have committed him close prisoner to the Castle. At his first apprehension he uttered some words to the Baron of Slane as though 120 and . . . . were to be charged with these late stirs and foreign practices, and so the Baron gave it forth in secret; but before his coming to us, he had been so well schooled as

now he pretendeth ignorance in all things saving that he confesseth that the Viscount of Balthinglas, his brother Richard Eustace, Barnewell, and he, were together with Cardinal Comensis, but denieth that he saw any such letters, as Barnewell in his confession alledgeth, nor heard any matter of such importance. The other justifieth his former confession, and addeth that the Doctor was one of the House of Inquisitions, which he denieth not. And further the Doctor confesseth that he had letters from Cardinal Sans [Sens] (who is called Protector of Ireland) to the Earl of Desmond and others, which letters (he saith) he left in France and would not meddle with them. We heartily, therefore, pray your Honour that conferring with the Lord Treasurer you will procure us resolution upon our former joint letter to his Lordship and you touching the confession of the said Barnewell, how we shall either proceed in it or suppress it, and also what course we are to hold with the Popish Archbishop and Michael Fitzsimons, and so, most glad of your Honour's safe return, we commit you to the Lord.

"From Dublin this 20th of October, 1583.

"Your Honour's always at commandment,

AD. DUBLIN, Canc.
H. WALLOP."

State Papers, Ireland, vol. cvi., No. 7.
1583, Dec. 10.

"Among other letters directed to us and brought by this last passage, we received one from your Honour declaring Her Majesty's pleasure for the proceeding with Dr. Hurley by torture or any other severe manner of proceeding to gain his knowledge of all foreign practices against Her Majesty's state, wherein we partly forbore to deal till now, because that Mr. Waterhouse (whom we used only in the former examinations) was employed in Connaught with Sir Nicholas Malbie in searching out the

manner of the death of the Baron of Leitrim, and being now returned, we will enter into the matter again by examination of all such as transported Hurley, and such as hosted and entertained him after his landing, and will also deal with himself by the best means we may. But for that we want here either rack or other engine of torture to terrify him, and doubt not but, at the time of his apprehension, he was schooled to be silent in all causes of weight, we thought in a matter of so great importance and to a person so inward with the Pope and his Cardinalls, and preferred by them to the dignity of an Archbishop, the Tower of London should be a better school than the Castle of Dublin, where being out of hope of his Irish patrons and favourers he might be made more apt to tell the truth, and therefore do wish that we had directions to send him thither which we think may be secretly done, as his departure hence should not be known, neither be discovered till he came thither, and in the mean season we would not only inform ourselves of all that may be gained here out of the examination of him and others, but also prepare that Barnewell, his accuser, may repair to the court to justify his former deposition and other matters against Hurley, wherein we pray your Honour to be speedily informed if Her Majesty please, and so do commit ye to the Lord.

"At Dublin, the 10th of Dec., 1583.

"Yr. Honour's assured at commandment,

AD. DUBLIN, Canc.

H. WALLOP."

To the Right Hon. Sir Francis Walsingham, Knt., Principal Secretary to Her Majesty, give these.

Indorsed—10th Dec., 1583.

From the Lords Justices of Ireland.

Why they have not proceeded further as yet against Hurley, they want instruments of torture.

They desire the said Hurley may be sent over to the Tower, and crave answer with speed.

State Papers, Ireland, Eliz., vol. cviii.
1584, March 8th.
Extract of the last letters touching Hurley.

7th March, 1584. With an extract of Hurley's examination, as also of other examinations that touch Hurley.

The best lawyers there doubt whether he can be found guilty, his treasons having been committed in foreign parts, and the law not stretching in this behalf so far there as it doth in England. They think it better, Hurley having neither lands nor goods, that he be executed by *martial law* rather than by any ordinary trial.

To have resolutions herein from hence.

8th March, 1584. With the letters of Hurley to the Pope, intercepted since his torture.

Hurley and such-like, favoured by great Potentates, they desire to know the acceptation of their travail in this and in the like.

Never heard answer to their letters to my Lord Treasurer and me with the examination of Barnewell.

They will desist if their travail be not acceptable, knowing how dangerous it is.

1584, March 7th.

From the Lords Justices of Ireland, touching Dr. Hurley.

Addressed—To the Right Honble. Sir Francis Walsingham, K^t^., Principal Secretary to Her Majesty, and of Her Highness's Most Honble. Privy Council.

"May it please your Honour. Since the last term, when the other general affairs here would give us leave, we have at several times examined Dr. Hurley, with whom albeit we dealt by all the good means we could to draw him to confess his knowledge, not only of any practice of disturbance pretended against the land in particular, but also of any other foreign conspiracy

against Her Majesty for England, or any other parts of her dominions; and in that point we omitted not to give him a taste that so far forth as he would sincerely and liberally discover all that he knew of others, Her Majesty's mercy might be extended to repair such faults as himself had committed. Yet he retaining his former obstinacy and evasions, we found himself far off from that truth which we expected, and are not ignorant that he can declare if he list; yea, he would not confess that he brought from Rome the Pope's letters of comfort, addressed to the Earl of Desmond, Viscount of Baltinglas, and other rebels, till he knew by us that we had intercepted the said letters, with other testimonials of his consecration, and were already possessed of them. So as not finding that easy manner of examination to do any good, we made commission to Mr. Waterhouse and Mr. Secretary Fenton to put him to the torture, such as your Honour advised us, which was to toast his feet against the fire with hot boots. His confessions, as well upon the torture as at sundry times before, we have extracted and send herewith to your Honour, together with all other declarations, both of the Lord of Slane and others, which have any community with Hurley's cases, and which we have at several times drawn from the parties themselves by way of examination; by which we doubt not but your Honour will discern how many ways Hurley is to be overtaken with treason in his own person, and with what bad mind he came into Ireland, instructed from Rome to poison the hearts of the people with disobedience to Her Majesty's Government, which was not unlike to put the realm in danger of a new revolt if he had not been intercepted in time. Even so we desire your Honour to consider how he may speedily receive his deserts, so as not only his own evil may die with himself, and thereby the realm delivered of a perilous member, but also his punishment to serve for an example *ad terrorem* to many others, who we find by his own confessions are prepared at Rome to run the

same course both here and for England. And herein we thought good to remember your Honour by way of our opinion that, considering how obstinate and wilful we find him every way, if he should be referred to a public trial his impudent and clamorous denial might do great harm to the ill-affected here, who in troth have no small admiration of him. And yet, having had conference with some of the best lawyers in the land, we find that they make a scruple to arraign him here, for that his treasons were committed in foreign parts, the statute in that behalf being not here, as it is in England. And therefore we think it not amiss (if it be allowed of there) to have him executed by *martial law*, against which he can have no just challenge, for that he hath neither lands nor goods, and as by that way may be avoided many harms, which, by his presence standing at ordinary trial, and retaining still his former impudence and negative protestations, he may do to the people. So also it may be a mean to prevent danger to us, and the said Waterhouse and Mr. Secretary, that have from the beginning interposed ourselves, not only in his apprehension, but also in all his examinations, if (as it is most likely) he should break out and exclaim to the people that he was troubled for some noblemen of his country, whom your Honour may find by the extracts now sent chargeable with more than suspicion of confederacy in the late rebellion, whereof we humbly pray your Honour to be careful in our behalf, considering in how little safety we live here for the like services we have already done to Her Majesty; and so, eftsoons desiring your Honour's speedy resolution whether he shall be passed to martial law or not, for what purpose we have sent this bearer, Mr. Randall, and to return with your answer with all the diligence he may, we humbly take our leave of your Honour.

"At Dublin, the 7th day of March, 1584.

"Your Honour's at commandment,

Ad. Dublin, Canc.
H. Wallop."

State papers, Ireland, vol. cviii. 1584, March 8.
Indorsed—8th March, 1584.
The Lords Justices of Ireland.
Dr. Hurley.

Addressed—To ye Right Honourable Sir Francis Walsingham, Knt., Principal Secretary to Her Majesty, give these.

"It may please your Honour, as in our other letter to your Honour, of the 7th of this present, we have declared our proceedings by torture with Dr. Hurley, having sent you the abstract of his examinations, together with the Baron of Slane's, John Dillon's, and others, to be considered of by your Honour, and used in such sort as shall seem good unto you, so also have we herewith sent the copies of such letters as since the writing of our former letters we have intercepted, being written since his torture,—the one to the Earl of Ormond, and the other to a kinsman of his own in this town, serving Dr. Forth, who should have practised for him; which letters were brought to our hands by the fidelity of Sylvester Cooley, the constable, and the good handling of one of the warders, who hath the keeping of Hurley. By these letters your Honour may discover what favour these Romish runagates have with our great Potentate here. They that will not see let them be blind still; and it shall suffice us to have discharged our duties herein as before, in Barnewell's examination, formerly sent unto the Lord Treasurer, and your Honour, concerning the Earl of Kildare and the Baron of Delvin, confirmed now by Hurley's own speech to the Baron of Slane, as in the Baron's confession appeareth, whereof, nevertheless, we never had any answer, which maketh us somewhat doubtful how to proceed in these causes, not knowing how our doings in that behalf are there thought of. Beseeching your Honour to let us understand how both these, and the former also, are there taken, and be directed which course we shall hold therein,

or otherwise, if your Honour find but small accompaniment to be made thereof, that it will please you to yield us your good advice for the staying of our hands, and not further to stir those coals to scorch ourselves, knowing how dangerous it is for us to busy ourselves in this sort, with setting these matters abroad here, if, when we have, according to our duties, presented the same unto your Honours there, in lieu of backing and good countenance from thence, our doings shall be discovered; and so, craving by the next despatch to be satisfied from your Honour herein, we humbly take our leave.

" From Dublin, this 8th of March, 1584.

" Your Honour's always at commandment,

AD. DUBLIN, Canc.
H. WALLOP."

Sir Franc. Walsingham.

State Papers, Ireland, Eliz., vol. cix.
1584, April 14th.

(*Extract of Indorsement*). Do expect answer of that formerly they have written hither of Hurley, and the E. Kildare.

Addressed—To the Right Honourable Sir Francis Walsingham, Knt., Principal Secretary to Her Majesty, give these.

(*Extract.*)

"In our late letters touching Hurley, we earnestly pressed Her Majesty and their Lordships' resolution for our proceedings with him, which eftsoons we humbly beseech your Honour to hasten as much as you may. In like sort we have long expected their Lordships' pleasure touching that which formerly we wrote concerning the Earl of Kildare, &c.

" From Dublin, this 14th of April, 1584.

" Your Honour's always at commandment,

AD. DUBLIN, Canc.
H. WALLOP."

State Papers, Ireland, vol. cix., No. 66.
1584, April 28.

"After my hearty commendations to your Lordships, your late letters of the 7th and 8th of last month by Mr. Alverie Randolph, together with the extract of the examination offhand of others, being of some length, and the time otherwise here full of great causes, I could not before now so impart to Her Majesty as I might withal know her mind touching the same for your Lordships' further direction. Wherefore she having at length resolved, I have, accordingly by her commandment, to signify Her Majesty's pleasure unto you touching Hurley, which is this: that the man being so notorious and ill a subject, as appeareth by all the circumstances of his course he is, do proceed if it may be to his execution by ordinary trial of him for it; howbeit, in case you shall find the effect of his causes doubtful by reason of the affections of such as shall be his jury, and for the supposal conceived by the lawyers of that country that he can hardly be found guilty for his treason committed in foreign parts against Her Majesty, then her pleasure is you take a shorter way with him by martial law. So as you may see it is referred to your discretion whether of these two ways your Lordships will take with him; and the man being so resolute to reveal no more matter, it is thought meet to have no more tortures used against him, but that you proceed forthwith to his execution in manner aforesaid. As for Her Majesty's good acceptation of your careful travail in this matter of Hurley, you need nothing to doubt, and, for your better assurance thereof, she has commanded me to let your Lordships understand that, as well in all other the like as in this case of Hurley, she cannot but greatly allow and commend your doings. And touching the matters of Sedgrave and Fitzsimons, whose trial for treason the city of Dublin claimeth by their privileges, whereof you writ in October last, so it is that the best

lawyers here have delivered their opinion against the claim of that city, and therefore Sir John (Perrot) before his departure shall have directions to proceed accordingly with these persons after his arrival with you.

Indorsed—28th April, 1584.
To the Lords Justices.
How to proceed with Dr. Hurley.
By Mr. Randolph.

State Papers, Ireland, No. 12, vol. iii. 1584, July 9.

"It may please your Honour, having by your letter unto us of the 29th of April, received Her Majesty's resolution for the course to be holden with Hurley, namely, that we should proceed to his execution (if it might be) by ordinary trial by law, or otherwise by martial law, and having thereupon caused the lawyers and judges here to set down their resolute opinion in that matter, which was, that he could not be tried by course of Her Majesty's common laws, as may appear by the copy enclosed, we thought meet according to your direction to proceed with him by the other way, and for our farewell, two days before we delivered over the sword, being the 19th of the last (with the consent of the Lord-Deputy), we gave warrant to the knight-marshal in Her Majesty's name to do execution upon him, which accordingly was performed, and thereby the realm well rid of a most pestilent member, who, notwithstanding the appearing of his treasons, even until he was given to understand Her Majesty's resolute pleasure, and our determination in that behalf, was continually in hope and (in a manner) in an assured expectation of some means to be wrought for his enlargement, if he might have found that favour, to have his time prolonged but to the end of our government. Thus much we thought good to signify unto your Honour of our proceedings in

that behalf, to be imparted unto Her Majesty and the Lords, as your Honour shall see cause, and in the meantime do receive no small comfort by your Honour's signification of Her Majesty's good reception and allowance of our careful and zealous travail in that matter.

"Wherein we have done but our duties, so we will not, God willing, at any time omit to perform the same in like sort as occasion shall be offered, especially in such matters as so highly concern the glory of God, and Her Majesty's crown and dignity, to whom we accompt we owe, not only all our endeavours, but also our lives and ourselves, and so, for the present, we betake your Honour to the tuition of the Almighty.

"Dublin, this 9th of July, 1584.

AD. DUBLIN, Canc.
H. WALLOP."

Directed—To the Right Honourable Sir Francis Walsingham, Knt., Principal Secretary to Her Majesty, give these at Court.

Indorsed—1584, 19th July, from the Lord Chancellor and Sir H. Wallop.

Enclosing No. 121.

"Our humble duties recommended unto your Honours. Having, according to your Lordships' direction, conferred whether treasons committed in the parts beyond the seas may by Her Majesty's laws be tried within this realm, it appeareth unto us that before the statute made in the 35th year of our late Sovereign Lord King Henry VIII. it was doubtful in England whether such foreign treasons might be tried within that realm, for remedy whereof the said statute was made and provided, and in the preamble thereof is set down, which statute is not confirmed nor established in this realm; wherefore, and for that we find no precedent for any such trial, and that the rules of common law appoint no ordinary trials for things beyond the seas, our opinion is that things committed

without this realm may not be tried here by order of Her Majesty's laws, and so we humbly take our leave.

"Dublin, the 1st of June, 1584.

"Your Honour's humble, to command,

ROBERT DILLON.
LUCAS DILLON.
EDMOND BUTLER.
WILTON BATHE.
EDWARD FITZSIMONS.
GEORGE DORMER.
RICHARD BARLINGE.
RICHARD SEDGRAVE."

A few remarks will suffice on these important documents. From the letter of the Lords Justices, of the 7th of March, 1584, given above, it is clear that the torture to which the Archbishop was subjected was suggested by Walsingham: "We made commission to Mr. Waterhouse and Mr. Secretary Fenton to put him to the torture, such as your Honour advised us, which was to toast his feet against the fire with hot boots."

This was probably the first time that the boots' torture was used in Ireland, but it was a well-known torture in Great Britain, and continued in use there during James the First's reign. Burton, in his history of Scotland (vol. v., p. 416, edit. Edinburgh, 1874), relates how at the trials for the Gowrie Conspiracy, in 1608, one of the accused, "at first denied all knowledge of the affair, but having being *booted*, or subjected to the torture of the boots, he confessed that he knew about the hatching of the plot."

From the letter of the Bishop of Killaloe, addressed to Cardinal de Como on the 29th of October, 1584, it would appear that the same torture was threatened in order to terrify the Bishop of Emly, who was then in prison. We have no record, however, that this torture was in-

flicted upon him; at all events he remained unmoved in the Catholic faith and in his spiritual allegiance to the Vicar of Christ, and two years later died in prison. The terrors of imprisonment and death had more effect on Peter Power, Bishop of Ferns, who was appointed to that See in 1582, and, being soon after arrested, yielded to the threats of the Crown officials, and was set at liberty. He was so struck by the heroism of Archbishop O'Hurley that, full of shame and sorrow for his own weakness, he voluntarily surrendered himself to the agents of the Government, and was again thrown into prison, where, with fervour and constancy, he endured the incredible hardships to which he was subjected. The Bishop of Killaloe, in the letter just referred to, says of him: "Episcopus Fernensis prius consentiens Anglis, pœnitentia ductus ultro se obtulit pro fide qui jam teterrimis carceribus sine foramine lucis detinetur."

There is great discrepancy among the ancient writers as to the date of Dr. O'Hurley's martyrdom. The State Papers, however, clear away many of the doubts that had hitherto gathered around this question. They expressly attest that the warrant for his execution was signed by the Lords Justices on the 19th of June (old style), 1584, and it is also added that the sentence was carried out before the Lord Deputy, Sir John Perrott, assumed the reins of office. Now the State Papers (Hamilton's Calendar, vol. ii., p. 517, No. 1) record Perrot's receiving the sword on June the 21st (old style), 1584. Relying on these data, I have assigned the 20th of June (old style), that is, according to our modern computation, the 30th of June, 1584, as the date of the Archbishop's martyrdom. Myles O'Reilly and Dr. Maziere Brady place it on the 19th of June (old style); but as all the contemporary writers are agreed in stating that the execution took place at early dawn, which would be about 3 o'clock in the morning, it appears to me that the martyrdom could not have taken place on the day that the warrant was signed, but rather on the following

morning, that is, on the 30th of June, 1584, according to our present computation. It will be remarked by the reader of the ANALECTA, that Dr. Rothe (page 381) assigns the martyrdom of O'Hurley to the year 1583. This, indeed, may be a mere misprint, but as it is not elsewhere corrected by the venerable author, I have not ventured to alter the printed text, although it is clearly an error that has crept into the narrative, otherwise so accurate and trustworthy.

---

§ 2—*Richard Creagh, Archbishop of Armagh.*

The sketch of the life of the Primate, Richard Creagh, presented in the "Analecta," is one of its most complete and interesting narratives. Catholic and Protestant writers alike have for a long time been accustomed to admire the patience and constancy of the meek Prelate, and to regard as unquestionable and unquestioned the accuracy of Dr. Rothe's statements, but in our own day an historian of another stamp has arisen who would admit nothing of all this. James Anthony Froude, in his "History of England" (vol. x., page 483), relegates the prolonged imprisonment of the Primate to the region of mere fiction, and having referred to the Primate's arrest in the year 1567, and the message sent by Cecil to the Lord Deputy in Ireland to have the prisoner put to death, he adds: "The poor wretch was spared the fate which was intended for him. Before he could be sent to London, he escaped out of prison once more, made his way to Scotland, and thence to the Continent, to disappear from history."

I shall not delay to repeat the facts regarding the life of the Archbishop, detailed by Dr. Rothe, but will be content to glean from other contemporary writers a few particulars omitted in his narrative, and I will then

ask the reader to read for himself in the State Papers which have been brought to light during the past few years the clear and authentic evidence of the trials and hardships and prolonged imprisonment of Dr. Creagh.

Richard was the son of a respectable merchant of Limerick, named Nicholas Creagh, by his wife, Johanna White, and was born about the year 1515. The name in Irish was written O'Moelchrebe, and, as O'Donovan attests, the family was traditionally honoured as a branch of the O'Neills. The house in which the future Primate was born, in the city of Limerick, was pointed out till within the past few years. Having grown to man's estate, he traded as a merchant with the Continent, and appears to have been extensively engaged in the commercial enterprises of his native city. In one of his letters, written during his imprisonment, he states that a ship, of which he was in part proprietor, valued at 9,000 ducats, was carried off as a war-prize by the French galleys during Henry VIII.'s reign.

When returning from one of his business excursions to Spain, an incident occurred which made him resolve to devote himself thenceforward to the service of God. The hour for setting sail from the port had come, the breeze was favourable, and the companions of his voyage had gone on board. He entered a church on the quay to implore the blessing of God upon his homeward journey, intending only to make a moment's delay. But he found that Mass was just commencing, and, according to his rule of life, he assisted at it till its close. On his leaving the church he saw, to his dismay, that the vessel had weighed anchor, and was gaily sailing out of port. He called and gestured in vain, but whilst the ship was yet in sight it was struck by a sudden gust of wind, and in a few seconds was buried in the sea, and everyone on board perished. He returned in haste to the church to return thanks for being so providentially saved from an untimely death, and resolved from that moment to devote his life and spend

all his energies in promoting the interests of religion.

Being promoted to the priesthood, so highly was he esteemed throughout the province of Munster, that soon after the accession of Queen Mary, the Archiepiscopal See of Cashel was offered him, and subsequently he was pressed to accept the Episcopate of his native diocese. Both appointments, however, he persistently declined, choosing rather to return to Louvain, there to perfect himself in the sacred sciences. His name appears on the roll of the graduates of that University for the year 1555, and the University Register preserves the following particulars of his life:—

"Richard Crevve, a native of Limerick, in Ireland, having obtained a free burse from the almoner of Charles V., studied arts as Convictor *in domo Standonica*, and afterwards Theology, in the Pontifical College, and in the year 1555 took his degree of Bachelor. He was subsequently made Archbishop of Armagh and Primate of Ireland; and being made prisoner in the persecution of Elizabeth, miraculously escaped from prison in the year 1565, and came to Louvain, where he was received with great kindness by Michael Banes, President of the Pontifical College."

Before the close of Queen Mary's reign, Dr. Creagh returned to Ireland, and was held in the highest esteem by the zealous Bishop of Limerick, Dr. Hugh Lacy. When the Lord Deputy Sussex was received in solemn State at the Cathedral of Limerick, in 1558, Dr. Creagh was the person chosen to preach on the occasion, and all were struck by the unction and eloquence of his words.

Lynch, in the MS. History, attests that he laboured with untiring zeal in his native city, and on the accession of Queen Elizabeth, the better to train the Catholic youth to piety, he opened a school in the house from which the Dominican Fathers had been expelled. In

1560 Father David Wolf, S.J., was appointed the representative of the Holy See in Ireland, and recognising the many merits of Dr. Creagh, recommended him to Rome for the Archbishoprick of Cashel, vacant by the death of Roland Fitzgerald, in 1561. Nothing, however could induce the humble priest to accept that burden, and though he proceeded to Rome, through obedience to the representative of the Pope, he had resolved in his own mind to embrace a more perfect and penitential life among the Theatines, or in one of the other strict religious Orders of that city. The See of Armagh became vacant before his departure from Ireland, in the month of August, 1562, and as usual, at the request of the Papal Court, three names were presented of persons eligible for the vacant See. These three names were—Thomas Leverous, Bishop of Kildare; William Walsh, Bishop of Meath; Hugh Lacy, Bishop of Limerick—all three illustrious Bishops, and bright ornaments of the Church of Ireland at this critical period, and justly described in the Paper presented to Cardinal Morone, who was the Cardinal-Protector of Ireland, as devoted men "qui nunquam ab unitate sanctæ matris Ecclesiæ deviaverunt." But to these three names a fourth, as if beside the list, was added, as follows: "Est quoque unus quem pater David in suis litteris Vestræ Illustrissimæ et Reverendissimæ Dominationi commendavit nomine Richardum Crevium Theologiæ Baccalaureum, quem voluit præesse ut Archiepiscopum Cassellensem. Vir sane et vita et doctrina satis clarus." (See the original Paper in "Appendix to Archbishops of Dublin," vol. i. p. 419.)

After mature deliberation, Dr. Creagh was appointed to the See of Armagh, as we learn from the following Consistorial entries:—

March 1st, 1564: "Kalendas Martii, anno 1564, habitum est Consistorium in aula Constantini: Cardinalis Moronus dixit se in proximo Consistorio propositurum Archiepiscopum Armachanum in Hibernia ac missurum interim informationes."

March 23th, 1564: "Decimo Kalendas Aprilis, 1564, fuit Consistorium in aula Constantini: Referente Cardinale Morono, datus est Episcopus Ecclesiæ Metropolitanæ Armachensi in Hibernia, vacanti per obitum Donati Mactaii (MacTeige), Magister Riccardus Crevoch (Creagh) Hibernus, præsens in curia, et fuerunt servata omnia requisita in Concilio Tridentino."

A few days later he received the Episcopal consecration in the Papal chapel, and having tarried awhile in Rome, he received the *Pallium* at the hands of the Sovereign Pontiff, as we learn from the following short entry:—

May 12th, 1564: "Quarto Idus Maii, 1564, fuit Consistorium in aula Constantini: Fuit concessum Pallium Archiepiscopo Armachano in Hibernia."

During his stay in Rome, as he related in his subsequent examinations in London, he was maintained at the special charge of Pope Pius IV.: "He had daily—meat, drink, and wine for himself and his servants at the Pope's cost, paying for his house-room six crowns by the month; he had apparel of three sorts—of blue and unwatered chamlet, and wore the same in Rome, having four or five servants waiting there on him: in his household, also, but supported at his own expense, were two or three poor scholars." In the month of July, 1564, he received the Pope's blessing, and set out on horseback, accompanied for a part of the way by an Irish priest, who returned again to Rome, and during the entire journey by a faithful Ulster student. The heat of an Italian summer, and the fatigue of the journey, soon began to prey upon his constitution, not naturally strong; and by the time of his arrival at Augsburg, he was suffering from an ague which compelled him to accept, for a few days, the hospitality of the Cardinal of that city. He thence proceeded to Antwerp, where he met John Clement, tutor of the children of Sir Thomas More, then an exile for the faith. Prevented from sailing immediately, he turned his steps towards Louvain, where his heart was cheered by meet-

ing some devoted Irish students, and where, for the first time since his departure from the Eternal City, he appeared publicly as Archbishop of Armagh. To show his gratitude for the kindness he had received in the halls of the University, he gave a banquet to its professors and superiors, "sitting with them in his Archbishop's apparel of blue chamlet, which he did not wear in any other place since he came from Rome." At Louvain an English Jesuit named William Good associated himself with the Archbishop to accompany him to Ireland. He was a native of Glastonbury, and had held some ecclesiastical preferments under Elizabeth, which he resigned in 1562, to enter the Jesuit novitiate at Tournay. By his subsequent doings in Ireland, however, one is almost constrained to regard him as an agent of Burghley and Walsingham; for we know from many sources that the astute and unscrupulous statesmen of those days adopted the policy of introducing into the various religious orders men of cleverness and ability, who would act as spies upon their brethren and furnish accurate information to the Government regarding the aims and aspirations of the Catholic body. Embarking in a ship bound for Ireland, the Archbishop was driven by contrary winds to Dover, where he privately landed, and, fortunately for himself, left the English Jesuit, Good, on board, and continued his journey by land, accompanied only by the faithful Irish student. He himself gives the following details of his journey: "Being arrived in England, he was unknown, and at Rochester he found an Irish boy begging, whom he took with him to London, and there lodged at the Three Cups, in Broad-street, in October, 1564, where he tarried just three days; and at his being in London, he went to Paul's Church, and there walked, but had no talk with any man; and also to Westminster Abbey, to see the monuments there; and from thence he went to Westminster Hall, at the time that he heard Bonner was to be arraigned there." Dr. Creagh pur-

sued his journey unmolested to Ireland, but a day or two before Christmas, 1564, was seized, when in the act of celebrating Mass in a monastery in his own province, not far from the place where he had landed. It appears that a neighbouring garrison had received private information regarding his movements; he was accordingly arrested, and being kept close prisoner for a time, was sent in chains to London.

The English Jesuit, Good, some years later, forwarded to Rome the following account of his travels, which is now preserved in the Archivio di Stato, Rome: "Ego Gulielmus Good missus sum per ordinationem Rev. Patris bonæ memoriæ Generalis nostri P. Jacobi Laynes in Hiberniam cum Reverendissimo Archiepiscopo Ardmachano D. Richardo Creagh ut ejus usibus servirem in spiritualibus rebus promovendis sub finem anni 1564. Navigavimus in Antwerpia solventes simul circa festum D. Lucæ usque ad portum Angliæ Doverum nomine, in quo loco coacti sumus per ventorum vim contrariam ad terram ire. Ardmachanus sibi in portu timens eventurum malum, antequam navis in portum appelleret, cum mercatoribus duobus in terram dilapsus Londinum cum iis profectus est eo animo ut inde in Hyberniam peragrata Angliæ latitudine ex Cestria veheretur; me in navi relicto quasi rerum suarum custode quas etiam mercatoribus et nauclero oppignoravit pro necessariis mihi subministrandis. In eo portu tribus hebdomadis transactis cum favere venti inciperent, mercatores me appellant monent hortanturque, ut non cum illis navigarem in Hyberniam, periculum me illis futurum, notatum me a civibus istis quod Anglus et Sacerdos essem, rogant denique ut me in alteram viam darem Ardmachanum secuturus. Ego fide mihi data de supellectili Reverendissimi mihi credita servanda restituendaque fideliter, et parvo viatico ab illis accepto, committo me itineri terrestri sub spe consequendi Ardmachani ad littus occidentale, etsi me ille jam viginti dies præcessisset eques, ego pedes cum uno comite Hyberno sub

aspera hyeme, tempore tum ad iter tum ad navigationem incommodissimo. Londini intellexi ex quibusdam Hibernis qui Ardmachano adfuissent illum Cestriam iniisse: eo me destino, et itinere illo difficili octo diebus confecto neque quidquam de Ardmachano poteram percipere, neque de navigatione spem habui elapsis, dum expectatur navis et aura, quinque septimanis, exhaustisque nummis Dublinium in Hiberniam appuli. Ipsa tertiæ Adventus hebdomadæ feria secunda statim novum iter pedestre aggressus paucis diebus in Mediæ confiniis absumptis; aliquot etiam apud Chloheren, Armacham veni circa duos dies anti Epiphaniam Domini. Salutato autem Onelo Magno, qui partium Borealium Hyberniæ maximus Princeps est, declaratoque quod illorum Archiepiscopum Primatemque fuisset obsequii causa insecutus, eo usque cum illi admirati essent nihil se de illo ne per famam quidem accepisse: nihil morandum ratus in illis barbaris locis, sine eo cujus auctoritate mihi me oportuit ad opem illorum moribus ferendam, statui re tota Divinæ Bonitati prius oblata summis discriminibus me objicere, nempe per maximas solitudines, populos inhumanos, et contra Anglum hominem infensissimos, silvas, lupos, paludes, flumina, nives, gelu, famem, sitimque sine lingua nisi Latina (quæ etiam iis qui docti volunt putari, barbarissima et ingratissima est, si non iisdem solœcis et incongruis loquendi formis quas solent illi usurpare pro summa elegantia, utaris), sine usu panis, vini, cervisiæ, et lectorum, Limericum usque proficisci. In qua civitate audieram Patrem Davidem (Wolf) tamquam in solo nativo et ære congenito habitare, cujus me obedientiæ R. P. Everardus subjici oportere dixerat si contigisset per aliquam occasionem, sicuti futurum animus mihi præsagierat, Armachanum mihi abfuisse aut defuisse."

The State Papers give full details relating to the various imprisonments of the Archbishop. At Easter, 1565, he made his escape from the London Tower, and returned to Louvain. When he passed through that

city some months before, it was remarked that his appearance was particularly majestic and commanding; but now, chastened and purified by suffering, there was something more than human about it, which captivated the hearts of all who approached him. From Belgium he proceeded to Spain, whence he wrote letters to Lord Robert Leicester, soliciting the Queen's sanction for his return to Armagh on condition of loyalty to her throne, which letters received no answer. It is to be remarked that Limerick was at this time a thoroughly Catholic, but Anglo-Irish city, and that Dr. Creagh was imbued with all the aversion for the old Irish and the sympathy for the English civil government which were so general among the Anglo-Irish of the 16th century. In the summer of 1566, we find the Archbishop again in Ireland, and it was no small proof of his influence that in the month of August the three chieftains, O'Neill, Turlough Leinnogh, and Hugh O'Donnell, assisted together at his Mass in the Cathedral of Armagh. On Christmas Day, 1566, with hopes of peace and good will, he wrote the following letter from Dunavally, in the parish of Loughgall and county of Armagh, near Charlemont, to Sir Henry Sydney, the Lord Deputy (Shirley's Original Letters, page 287):—

"Right honorable Lord,

"At our being in Spain, doubting whether the Pope's Holiness should command us to come back again into Ireland, we have written our letters unto my Lord Robert (Leicester) showing that if we should be by the said Holiness commanded to come thither, we should have none other thing to do but what our Lord and Master Christ hath commanded 'give Cæsar his own, and to God his own.' The foresaid our simple letters, as we think, the King of Spain, because we were his father's scholar at Louvain the space of seven or eight years, hath directed unto his Ambassador in England,

willing him to know whether the Queen's Majesty should be content that we should fulfil the office that we should be bound to, concerning the Archbishoprick of Ardmagh. Soon after we have received without our own procurement from Rome such letters as was necessary for the abovesaid Archbishoprick, whereby we were bound by our Catholic religion to come to Ireland, wherein being before the Lord O'Neyll's going to Tirconnell, we desired him (according to our letters above mentioned, directed to the Lord Robert) to provide for all possible means whereby he might be at accord with the Queen's Majesty and your Lordship; but he was then so busy about his affairs that he took not that heed thereto: and now before we should earnestly speak thereof unto him, we thought best to know of your Lordship's will; and what your Lordship shall will us to do therein, we shall by God's leave do the best we can. The said Lord O'Neyll for safeguard of his country, hath burned the cathedral church and the whole town of Ardmagh, although we have earnestly chided with him before and after he did the same, but he alleged such hurts as were before done to his country by means of that place. If it be your Lordship's pleasure, you shall not disdain to write unto us, first, whether you will have us speak concerning any peace with the said Lord O'Neyll, and how: secondly, if that peace be or not, whether it should please your Lordship that we should have our old service in our churches, and suffer the said churches to be (set) up for that use, so that the said Lord O'Neyll should the less destroy no more churches, and perhaps should help to restore such as by his procurement were destroyed: finally, whether your Lordship heard anything concerning our letters sent by the King of Spain unto his Ambassador and to my Lord Robert. So we commend your Lordship unto Almighty God.

"From Duaynawll (Dunavally) this instant Christmas.

"By your Lordship to command in what we can lawfully execute,

"RICHARD ABP. ARDMAGH.

[Indorsed] 25° Decembris, 1566. The Pope's Primate of Armagh to the Lord Deputy."

The only answer given to this letter by the Lord Deputy was to set a price upon the Primate's head. Forwarding the Primate's letter to the Lords of the Council in England, Sir Henry Sidney added: "January 18th, 1566 (1567, new style).—At my return to this house, I received letters from Spane (Shane?) and from him who escaped the tower of London, that now by the Pope's presentation calleth himself Primate of Armagh, the copies of which letters I send your Lordships here inclosed, whereby your Lordships may perceive how much these winter wars have already daunted his (O'Neill's) courage, since he so plainly declareth his inclination to peace. I have not vouchsafed to answer anything to their letters, but given forth speech of his extirpation by war, the only means indeed to suppress his insolency, and to reform that province of Ulster."

The Primate, though surrounded on every side by difficulties and dangers, continued nevertheless to labour, in season and out of season, not only in the diocese and province of Armagh, but also throughout the other provinces. He was at length taken a second time, on the 30th of April, 1567, and lodged in the prison at Dublin Castle. His captor, O'Shaugnessy, was soon after smitten with paralysis, and the whole of his numerous family, with the exception of one young brother, for whom the Primate prayed, were cut off speedily and childless.

The State Papers sufficiently show that great importance was attached to the Archbishop's arrest, and that the Government were resolved on his being led to execution. Lancaster, newly appointed to Armagh by the Queen, writes to Cecil from Drogheda, the 31st of May,

1567: "Further your honour shall understand that the last of April, O'Shaghnessy apprehended the fictitious Primate of Ardmaghe that stole out of the tower of London, who, my Lord, is ready to send (him) again, trusting he shall be better kept hereafter." In reply, her Majesty "allowed right well" of the service thus rendered by the apprehension of Creagh, whom she terms "an unloyal subject of the land, being a feigned Bishop who not long before broke out of our Tower of London." On July the 6th, 1567, the Queen writes to the Lord Deputy: "We like also of the submission of the Bishop of Down (Myler Magrath), and think it good that he and others whom ye shall not find meet to expel, be induced to submit themselves and to take their Bishopricks of us. Whereas also O'Shaghnessy shewed his loyalty in taking of the supposed Primate who escaped out of our Tower of London, we have sent letters of thanks to him according to your request, and for the party (Creagh) we think it good to be brought thither to Dublin, and thoroughly examined especially of his aiders to escape, and of such as were thereto anywise privy as well as to his escape as afore, and except you shall consider anything to the contrary, we would he should be indicted and ordered to receive that which in justice he hath deserved for example sake." Again her Majesty writes to the Lord Deputy on July the 22nd, 1567: "We think it meet, if you mistrust the indifferency in Ireland of the trial of one Creagh, the counterfeited Primate of Armagh, that he be sent hither into England, where it is meet to have him tried and to receive what he hath deserved, although the example were much better there to restrain the common travelling to Rome." Before this last letter was received, the Primate was put upon his trial, being accused, in the words of Lynch, "quod carceri se subtraxerit, authoritatem externam in Reginæ ditionibus exercuerit, Ecclesiæ primatum Reginæ deferendum esse negaverit, aliaque flagitia contra regni leges patraverit."

(MS. Hist.) The judge, in his charge, as was not unusual in those days, exaggerated the Archbishop's guilt: "invidiosis exaggerationibus accusationem de more amplificans." (*Ibid.*) Nevertheless, some of the jury, selected from the gentlemen of the city of Dublin and its neighbourhood, refused to be subservient to the wishes of the Crown. They were locked up for several days in the jury-room, with no other sustenance than bread and water. At length the foreman announced that they had agreed to a verdict, but, to the confusion of the courtiers, it was a verdict of acquittal. This, however, did not unbar the dungeon for the prisoner. He was led back to the Castle, and the jurors were also thrown into prison and subjected to heavy fines.

Early in the winter, probably in October, 1567, Dr. Creagh again escaped from prison, accompanied by the gaoler, who was moved to compassion by the pious resignation of his captive and the unmerited privations to which he was subjected. Soon after, however, he was surrendered by a retainer of the Earl of Kildare, on receiving a promise from the Lord Deputy that his life would be spared. He was without delay transmitted to London, and the gates of the Tower closed on him once more, and special precaution was taken that he might not again escape from his keeper's hands. In 1574 he addressed a touching appeal to the Lords of the Privy Council, setting forth the many proofs he had given of loyalty, and withal the many hardships he had endured in his prolonged imprisonment: for eight years, he says, he had been kept in irons, and from the constant wearing of these irons one leg had become quite lifeless. Besides this, his sufferings from rheumatism and other maladies were such as sufficed to break down the strongest frame. From the State Papers it would appear that he was soon after transferred to Dublin prison, but on February the 14th, 1675, the Lord Deputy, writing to Walsingham, complained that his influence hindered "the Archbishop of Dublin's (Adam

Loftus's) godly endeavours to promote religion;" and therefore, to punish his unquenchable zeal in the cause of the Catholic faith, he was once again consigned to his former dungeon in the Tower of London.

We may now retrace our steps to add a few details regarding the episcopate of Dr. Creagh. One of his first and most anxious cares was to promote the education of the Catholic youth of Ireland. For this purpose he obtained a Bull from Pope Pius IV., dated the 31st of May, 1564, authorising the erection of a university in Ireland, and extending to it all the privileges and favours usually granted to similar institutions in other countries. (See this Bull of Pius IV. in Spicileg. Ossor. i. 32.) He also prayed the General of the Jesuits to send some priests of the Order to promote the reformation of morals and to establish schools in Ireland. He seemed, indeed, a few years later, to repent of the trust thus placed in this religious society; for in a letter from the Tower, in 1568, addressed to the Cardinal-Protector, he declared that it was not expedient to increase the number of the Jesuits in Ireland: "Plures e Societate non essent habendi in Hibernia." He wrote this, probably disgusted at the doings of his former travelling companion, William Good. But again, in 1580, he addressed a letter to the then General, F. Manaré, urging him to continue the mission of the Fathers of the Society in our suffering country. In this letter, which Father Fitzsimons attests was written by Dr. Creagh from the Tower of London, in the year 1580, with his own hand, after lamenting the many wants of Ireland in the matter of education, the Primate adds: "What I thought of, about certain Religious Fathers being empowered at once by apostolic authority to open schools and found a university, I undertook, and with God's grace accomplished, as far as in me lay. For Pius the Fourth granted *motu proprio* whatever I asked, the matter having been first examined in a Congregation of Cardinals, at which was, if I remember

aright, his present Holiness, who was then not a Cardinal, but a Doctor, returned from the Council of Trent. In case the times did not allow me to carry out the business, it was committed by the diploma to the care of my successors. . . . In my opinion, together with the judgment of all well-willers of our Nation, the said religious are so necessary to our reformations, as that they cannot only not well be spared, but no others to us are, in these times, so needful, and therefore by me, in behalf of the whole country, before and above all others they were first and most coveted." (Dedicatory Letter prefixed to the *Britannomachia*, 16th October, 1611.)

F. Sander, in his History of the Anglican Schism, written whilst Dr. Creagh was still living, relates that the Elizabethan prelates, finding no Catholic bishop willing to impart the Episcopal ordination to them, "they importuned an Irish Archbishop, then a prisoner in London, to succour them in the straits they were in. They promised to set him at liberty, and to reward him for his services, if he would preside at their ordination. But the good man could not be persuaded to lay hallowed hands or be a partaker in the sins of others." ("Rise and Fall of the Ang. Schism," London, 1877, p. 276.) The same fact is related by Fitzsimons, in his *Britannomachia*, published in 1614, who adds: "I have not ascertained beyond a probable conjecture whether this individual was the thrice-illustrious martyr, Creagh, Primate of Armagh, who effected a miraculous escape from the Tower of London in the reign of Elizabeth" (lib. 3, p. 320). There can be no doubt, however, that the fact has reference to Dr. Creagh, as it does not appear that there was any other Irish Archbishop in the Tower at this period. King and other Protestant writers consider they have sufficiently exploded this damaging statement, by recalling that at the time of Parker's promotion, in 1559, Dr. Creagh was not himself a bishop, whilst it was not till some years later that he

was imprisoned in the Tower of London. However, Sander does not say that this appeal to the captive Archbishop was made on the occasion of the first promotion of the Anglican prelates. The anxiety about their ordination continued for a considerable time, and it was as late as the 8th year of Elizabeth that it was judged necessary to pass an Act of Parliament to the effect that "all Acts and things heretofore had, made, or done by any person or persons, in or about any consecration, confirmation, or investing of any person or persons elected to the office or dignity of any archbishop or bishop within this realm, or within any other the Queen's dominions or countries, by virtue of the Queen's Majesty's letters-patent or commission, since the beginning of her Majesty's reign, be, and shall be, by authority of this present Parliament, declared, judged, and deemed, at and from every of the several times of the doing thereof, good and perfect to all respects and purposes; any matter or thing that can, or may, be objected to the contrary thereof notwithstanding" (8° Eliz., cap. 1, sec. 4). Before this Act was passed, Dr. Creagh had been confined as a prisoner in the Tower, and thus there is no incoherence in the narrative. It is to be remarked that Mason, the earliest Anglican champion of the Elizabethan ordinations, mentions the story in one of his objections, and does not deny its accuracy.

F. Holing, S.J., who died in 1599, in his tract on the Irish martyrs who suffered for the faith, writes of Dr. Creagh: "Ricardus Creag, Primas Hiberniæ Archiepiscopus Ardmachanus, sœpe ab hæreticis captus, et partim in Hibernia partim in Anglia in vincula detrusus est; ibique ita jejuniis suum macerabat corpus ut a vino et carnibus semper abstinuerit: cujus vita morum sanctitate, longa patientia, et multis miraculis decorata est." Referring to his second arrest, he says: "Ad oves suas ut pastorem decet rediens, iterum ex odore balsami quod secum necessario ferebat ad usum

sacramentorum, ut id Pater Goodus Glastoniensis mihi retulit, apprehensus est, et ad prædictam arcem Londinensem reductus, ibique ad mortem usque permansit." He adds: "E carcere sœpe epistolis divina pietate et doctrina fulgentibus multorum dubia solvebat mœstosque solabat. A Sede Pontificia Jubileum et gratias pro Catholicorum consolatione obtinuit, et Concilium Tridentinum quantum potuit in regno promulgabat, multaque alia ad Dei gloriam et animarum salutem fecit . . . Invictus Christi miles in Catholicæ fidei confessione in ipsis vinculis per octodecem annorum spatium permanens senectute carcerisque squalore consumptus in arce Londinensi, uti verus et fortis veritatis Catholicæ confessor migravit ad Dominum circa annum 1585." One other fact mentioned by F. Holing deserves to be particularly referred to, that is the bright heavenly light which lit up the Primate's cell in the Dublin prison, of which several Protestant fellow-prisoners were witnesses, and some were by it converted to the Catholic faith: "One of these," adds F. Holing, "was in after times a penitent of mine, and related that fact to me" "Spicilegium Ossoriense," I. 84).

The Minutes of some of the Primate's letters to which F. Holing refers are published in the "Spicilegium Ossoriense" (vol. I., p. 39), from the Papers of Cardinal Morone in the Vatican Archives. In May, 1568, and again in 1569, he makes several suggestions relating to the selection of bishops for the Irish Sees, which give proof of great foresight and of the deepest interest in the welfare of the Irish Church: "There should be in the College of Cardinals," he says, "a native of each Catholic country to watch over its interests, or at least such a person should be associated with the Cardinal-Protector of each kingdom." As for himself, he adds, "he was suffering a great deal in prison. Terence Daniel, Dean of Armagh, foster-brother of Shane O'Neill, had asked him to resign the See of Armagh, in the expectation that the Pope and the Queen would concur in his

appointment to the See; he himself (Dr. Creagh), however, would be welcomed to Armagh by the Crown, if he consented to accept the Queen's supremacy." He further states that the appointment of the Archbishop of Cashel was a mistake, that the members of the Religious Orders from Ireland should not be permitted to travel to Rome, that Myler Magrath ought not to be appointed to Clogher, and that those who had studied in Louvain ought to be promoted to the vacant Sees.

To resume, however, the testimony given by contemporary writers to the Primate's sufferings and imprisonment, Father Stephen White, S.J., in his "Apologia pro Hibernia," written about the year 1615, commemorates our martyr as "Richardum Creveum, Archiepiscopum et Primatem Armachanum in Ibernia, Londini in carcere, caseo medicato necatum" (p. 43).

O'Sullivan, in the "Historiæ Catholicæ Hiberniæ Compendium," gives an interesting sketch of the Archbishop's life: "Richardus O'Melchrebus, vulgo Chrechus, et ab aliquibus scriptoribus Cravæus dictus, fuit genitus patre mercatore oppido Lomnachæ in Ibernia, homine plane probo et honesto, imbutusque Christiana institutione et litterarum rudimentis juxta gentis illius morem a pueritia, pietate, divinique cultus studio flagravit. . . . Pietate excellens, et doctrina minime rudis, sacerdos brevi consecratur, et Ardmachæ Archiepiscopus Iberniæque Primas inauguratur . . . Sanctum munus sanctus Pontifex obiens ab Anglis sacerdotum inquisitoribus deprehensus in Angliam mittitur. Londini conjectus in carcerem et vincula, diu multumque, et præmiis invitatus, et minis terroreque oppugnatus, nunquam Catholicæ religionis desertor voluit esse. Inter alias res is eventus scitu dignus nostrorum ore circumfertur. Fuit Archiepiscopus ad regios consiliarios in judicium productus, inito prius per hæreticos consilio et pacto, ut filia custodis carceris Pontificem argueret tentasse ipsi vim inferre pudicitiamque violare. Stantem Pontificem sacrum pro tribu-

nali falso crimine accusatura (ut erat compositum) puella specie pulchra, et ornatu elegans, magna consiliariorum et omnium circumstantium expectatione curiam ingreditur. Cæterum in insontem cum lumina infixisset, obmutuit, jussaque a consiliariis loqui, nullum verbum potuit proferre; neque prius vocalis redditur quam secum tacita consilium iniquum mutat: et tunc præter id, quod ipsa statuerat antea, et consiliarii expectabant et jusserant in contrariam vocem subita prorumpit, nullum hominem Archiepiscopo sanctiorem a se unquam fuisse visum; se nunquam ab eo fuisse ad peccatum provocatam, nedum coactam, neque vel vestes suas tactas: idque se non posse inficiari, etiam si necesse habeat mori. Antistes vero sanctus in eandem custodiam retrusus aliquot post diebus Creatori spiritum reddidit."

In a very rare work subsequently published, entitled "Patritiana Decas" (Madrid, 1629), O'Sullevan briefly refers to the martyr-primate as "Richardus O'Molchrebus Ardmachanus Archiepiscopus Hiberniæ Primas Londini venenato caseo sublatus anno 1587." (Page 165.)

Dr. Rothe, author of the ANALECTA, in another work, entitled "Hibernia Resurgens," published in Paris in 1621, speaks of the Archbishop as "clarus eruditione, et fidei professione clarissimus." (Page 251.)

But I must not omit the testimony of Father Copinger, in his "Theatre of the Catholick and Protestant Religion," published in the year 1620 (already referred to in this Introduction, at page xxvi), who thus writes of the Primate: "Richard Creagh, native of the city of Limerick, descended of wealthy and honest parents of an ancient family in that city, who, notwithstanding he employed the prime of his youthful days in merchandise, yet he profited more in the spiritual exercise of devotion and piety than he did in the acquiring of riches and worldly designments; and after some worldly loss went beyond the seas, where he gave himself to the

study of virtue and learning, and made therein great and admirable increase and so became priest, and not without the expectation of such a one as he lived and died afterwards. For his rare virtues he was made Archbishop of Armagh and Primate of all Ireland, and coming for his country where he performed the office of diligent pastor and zealous Prelate was betrayed by one of the country and committed to a close and ghostly prison in the castle of Dublin, and after suffering much hardship in prison was brought to his trial before Sir John Plunket, then Chief Justice of that court, and being there indicted and arraigned of high treason and enforced to abide a jury of gentlemen of the Pale, was found guiltless; but they for acquitting him were all committed to the said castle and put to great fines. When they could get no way by law to make him away, or that his constancy could not be infringed, he was committed over to the Tower of London, out of which he escaped. But after attempting in Ireland to help his flock, he was again apprehended and sent over to the Tower where he ended his days."

"O'Molony also, in "Idea togatæ constantiæ," begins his account of the Irish martyrs with the following short notice of Dr. Creagh: "Cum vetusta Cruæorum gens et civilibus Limerici in regni luce nobilitata negotiis, ad multos annos continuata togatorum virorum serie inter prætorias Limericensis civitatis familias honestum locum tenuisset, primus hic Richardus Cruæus Armacanus Archiepiscopus et totius Iberniæ Primas ad illam infulam, pietatis, doctrinæ, virtutisque merito aspiravit, unde sibi gliscentis hæreseos odium ac invidiam conflavit, quæ religionis nervos incidere quaque semper arte molitur ut ex hujus immani nece posteri recte dijudicent. Nam post longissimam incarcerationem, ærumnasque et calamitates, magno animo summaque patientia ob Catholicæ fidei publicam professionem conservationemque toleratos, in odium tum religionis tum personæ quam sustinebat, violento veneno extinctus est

in turri Londinensi 14° Octobris, anno salutis 1585, aliarum ratione 1587."

Lynch, in the invaluable MS. History of the Irish Bishops, already more than once referred to, gives the following interesting particulars regarding the imprisoned Primate: "Nihil illi magis volupe fuit quam ut sacerdotes carceris ei societate juncti e variis conclavibus in unum, turris præfecto potestatem faciente, coirent et in colloquia de pietate colenda, de fide Catholica propaganda, hæresisque progressu coercendo, deque fidei controversiis, ut paratiores essent ad descendendum in disceptationis arenam cum hæreticis, aliisque rebus ad salutem animarum spectantibus, venirent; quod si sermonibus ultro citroque habitis aliqua difficultas enasceretur de qua inter disceptantes non conveniret decretoriam ille sententiam ferebat in qua omnes acquiescebant; quos illum magna veneratione prosecutos fuisse non obscurum indicium est quod Georgius Hadocke, Collegii Duacensis presbyter, anno 1584 extremo supplicio afficiendus suum ei Breviarium legaverit. Tanto fidei Catholicæ in Hibernia stabiliendæ studio tenebatur ut Romæ versatus aliquos a Pontifice redditus annuos impetraverit qui in aliquot juvenibus Hibernis alendis impenderentur ut pietatis et doctrinæ disciplinis instituti ad hæresis impetum in patria cohibendum et fidem Catholicam ab interitu vindicandam habiles fierent. Hujusmodi Seminarii fundamenta in Academia Mussipontana jacta sunt, unde plures operarii emissi feliciter in Hibernica Domini vinea rite excolenda laborarunt . . . Nec industriæ sedulitate tantum sed etiam scriptis fidei Catholicæ sospitati prospexit. Est penes me liber Hibernicus manu ejus, A. D. 1560, exaratus, 'Epitome officii hominis Christiani' inscriptus in cujus præliminari pagina nomen suum celans se Conhalenum N. O'Neil appellat. Epigraphe libri primum Hibernico charactere deinde vulgari scribitur; additur Latina et Anglica ejusdem epigraphes interpretatio, statuit enim libri ejusdem versionem Anglicam

adjicere ut scientibus et Anglice et Hibernice prodesset. Latinam Hibernicæ linguæ Grammaticam libro præfixit cujus oratio teres et compta est, uberrimam vero sermonis Hibernici cognitionem suppeditat et Authorem Hebraicæ Græcæque linguæ peritum fuisse demonstrat. Hunc librum aliqui Catechismum vocant ut vere est, nam quæ ad salutem animæ consequendam necessaria sunt luculenter exponit. Ex libri ejus de origine linguæ Hibernicæ Autographo quod multa litura coercuit, et aliæ lineæ spatio quod lineas sejungit insertæ legere vix permiserunt, apographum D. Nicholaus Arthurus, Limbricensis medicinæ peritissimus et felicissimus doctor, exscripsit. Aliquot ejus libri lacinias libro D. Joannis Wadingi, Wexfordiensis Theologi, contra Dempsterum nondum typis mandato insutas vidi multam eruditionem redolentes. Est etiam apud memoratum Nicolaum liber satis magnæ molis ejusdem Primatis manu exaratus, prora proh dolor! et puppi carens, Historiam Ecclesiæ complectens. Præter hos libros, de Controversiis Fidei et Chronicon Hiberniæ scripsisse fertur. Tandem post plurimos labores in hujusmodi piis operibus exantlatos et majorem ætatis adultæ partem in Arce Dubliniensi Turrique Londinensi actam, turris custodes ejus alendi tædio fortasse capti caseum quo eum libenter vesci sciebant veneno infectum ei ab uno e custodum grege ministrari curarunt: quam rem Primas resciens cura rerum humanarum posita solicitudinem omnem ad Numinis Divini gratiam sibi conciliandam vertit, et P. Critonio Soc. Jesu, e vicino conclavi accito confessionem ejus excipiente animæ sordes eluit. Postea cæremoniis iis adhibitis quas per loci necessitatem et temporis angustias fieri licebat, 14° Octobris, 1585, ex ergastulo corporis et carceris in cœlitum consortium, ut pie creditur, æternis deliciis beandus evolavit."

I come now to the original papers preserved in the Record Office, London, and it is not too much to say that they will be found to corroborate in all matters

of importance the testimony of the ancient Catholic writers, and to throw a flood of light upon the history of this heroic sufferer for the faith.

Under the date of February 22nd, 1564-5, we have, in the handwriting of Dr. Creagh, his answers to the interrogatories of Sir Wm. Cecil, which, reduced to modern orthography, are as follows (*Shirley*, Original Letters, page 164):

"To the questions, what Lords of Ireland and how many were privy to your going out of Ireland towards Rome, and how many Englishmen were privy thereto? I answer truly, that as I never went about to hide my going away, so likewise I never, neither by myself nor by any other, by word, writing, or otherwise, made any Lord that is, or was, living under the sun privy of my going to Rome, neither also any Englishman that I remember; for, going away I intended, if God would, to enter into such Religion as I should there in Rome see best or most agreeable to my weak complexion, but as I was commanded by obedience to take my way to Rome, so being there ready to enter the Religion of the Theatines, otherwise called Paulines, dwelling at Montecavallo, I was commanded by the Cardinal under pain of disobedience to change nothing about myself till I should know further of the Pope's will, which will by the said Cardinal was afterwards declared unto me and under pain of cursing (excommunication) if I should be disobedient and so was sent with the same will unto Ireland.

"To the questions, how many were acquainted with you in Rome, being English or Irish, and by whom were you there succoured? I answer that I there saw and spake sometimes with divers English and Irishmen as Mr. Sackvill the Earl of Derby's son (afterwards Lord Buckhurst and Earl of Dorset and detained for a time prisoner in Rome), the Master of the English hospital called there the Bishop of St. Asaph, and others dwelling in the said hospital; one also of my Lord of

Leicester's men, called Edmond an Irishman, for lack of costs was at my poor table and house, dwelling the space of two months or thereabouts: of Irishmen also I was acquainted with Muirertagh and Donogh O'Brien scholars; Dermid O'Mady, Knockour og, on (Owen?) Muires and other scholars whose names I remember not, also a friar of St. Austin's and a Priest from O'Neil's country, who being sent thither to procure the Bishoprick of Down and Connor for O'Neil's brother, as also the Juspatronatus of some Benefices for O'Neil, would not be so acquainted with me as other Irishmen were. Also one Robard, and another called Diego, serving men or soldiers, who because I have cast them away from all acquaintance, for displeasure, of which I heard say they were partakers, made to Mr. Sackvill, were about afterwards to do me hurt, yea also to accuse me of heresy for favour shown to Englishmen, and chiefly the said Robard, as I think the aforementioned Edmond knows, I mean the Earl of Leicester's man. At the time that I have been in Rome, I was succoured by the Pope both in meat, drink, and house-rent, because I was sent thither by obedience towards his messenger's command, which for to obey I was bound by mine oath made when I was received a student in the common schools of Louvain.

"To the question: In your return by Louvain how many English, Irish, or others did you make privy to the cause of your return into Ireland? The truth is that I know no English or Irishman that was so privy, except an Englishman of the Jesuits that dwelt in the University of Dillengen not far from Augsburgh in Germany, and two friars of St. Francis, one English and the other an Irishman, in the convent of Antwerp, with another Jesuit an Englishman that I met in Antwerp, as also Doctor Clement a physician there dwelling, and some young Irish scholars heard by others, perhaps that came from Rome, that I was appointed Archbishop of Ardmach; other men by the way

knew or heard more about me, as the Cardinal of Augsburgh, who did hold me the space of a sennight to be refreshed and to recover my health from the ague that I caught by the way; divers of the Jesuits in sundry places, and the Doctors of Louvain whom I called to dinner once because of my acquaintance before with them.

"To the question: How many in England or Wales knew you at your return to Ireland? It is so that to never a body in that way I willed myself to be known, yea neither to the scholar that I took for my man at Rochester, although my letters were seen outwardly by two poor men and a poor woman who knew not their meaning, but when I was asked sometimes what I was, I told that I have spent a piece of my time with merchandize, which was true.

"To the questions: To whom was your intent to resort at your landing in Ireland, and whose friendship meant you to have used in Ireland? As I was sent by obedience from Ireland, and so also to Ireland sent back with loss both of my friends, kinsfolk, and all commodities that I had among them, and sent for to dwell and serve among barbarous, wild, and uncivil folks, having nobody before me there that ever hitherto I was acquainted with, save only that I saw some of the Prelates of Ardmach in the English Pale at Queen Mary's time, so the Pope thought convenient to send some kind of letter with me to Shane O'Neil, with the letter also for a pension to be given to his brother on the bishoprick that the Priest abovesaid required in Rome for the said brother, which Priest feigned to come at once with me to Ireland, but tarried nevertheless there. For a direct answer I say truly that I intended only to go straight to the place that was by obedience appointed to me, knowing not whether Shane O'Neil should repute me for his foe or for his friend, first because that his messengers both in Ireland, as I heard say from the Pope's messenger, were desiring letters of commendations to Rome to have that Arch-

bishoprick of Ardmagh for, I think, the Dean that is there who, I ween, is of his foster-brethren; and also in Rome and Trent were persuasions, concerning the same, made to the Cardinal Morone overseer of such matters, and to others, and therefore they were much displeased at my being sent to Rome. Secondly, because that the messengers have judged that I have not made my devoir in Rome in procuring the Bishoprick of Down and Connor for Shane's brother, a young man unlearned not passing 23 years old. If Shane or any other should give some help for the erection of some schools wherein youth should be brought up in some good manners and beginnings of learning, I should wish it; thinking earnestly that long ago they should forsake their barbarous wildness, cruelty, and ferocity, if their youth were brought up conveniently in knowledge of their duty towards God and their princes. As for the erection of any University, I am not so ignorant but that I know it cannot be done without the aid and authority of the Queen's majesty. For other friendship or conversation with them I intended doubtless to shun it, while they should live that are brought up in all such kinds of iniquities, murders, adulteries, drunkenness, robbing, stealing, forswearing, and other like, without any punishment to be spoken of. Now be it death or life, prison or freedom, or any other thing, the truth is that I have answered; and although I lost my part of a ship, esteemed to be worth 9,000 ducats, by the French galleys in the war at our Sovereign Lord King Harry's time, and also by the searcher at Dover were taken £32 from my brother coming with them to Louvain for my help, being there at school at foreigners' costs, nevertheless my poor power from my youth hitherto was, as I thought, always spent to serve the crown of England, as of nature and duty I was bound, knowing and also declaring in divers places the joyful life that Irishmen have under England, in nothing so plucked of their goods as by sondry ways other Princes' subjects are

oppressed in other countries, if they were good and true in themselves. For a conclusion, as much sorrow as I had for being oppressed or charged with such burden that I was commanded to come with to Ireland, so much perhaps joy I have to be discharged thereof; how be it, if I should die to-day, and that of my death Ulstermen should know to-morrow, the Archbishoprick of Ardmagh and such other should be procured in Rome, as I think and as hitherto it was wont to be, for some other (person) of that country, to whom God give grace to be true to his natural Queen and crown of England, whom the Lord God maintain now and for ever."

On the festival of St. Patrick, Dr. Creagh was brought up to be examined before the Recorder of London, and the Master of St. Catherine's Hospital. The original record of the proceedings is still preserved as follows (*Shirley, ibid.*, page 170):

"17 Martii, 1564-5. An examination taken of Richard Creagh, Irishman and prisoner in the Tower, by Richard Ousley, Recorder of London, and Thomas Wilson, Master of St. Catherine's.

"Being asked divers questions, and first touching him whom he calleth the Pope's Nuncio, doth answer as followeth: that the said Nuncio came from Rome about four years since August last past (*i.e.* August, 1560), and hath made his continual abode all the said time in Ireland, called by name David Wolf, born in Limerick, where this examinate also was born. And further he saith that the said David Wolf hath been about seven years abiding in Rome, and was a Jesuit there professed, and sent from the Pope by obedience into Ireland by commission to see what Bishops did their duties there, and what Sees were void: and regarding himself he saith, that he hath been most commonly heretofore in the Bishoprick of Limerick, and there taught children. The occasion of his acquaintance with the Nuncio was, that the Nuncio heard of this examinate that he was learned and so required him

to go to Rome, to take upon him the Archbishoprick of Cashel; and afterwards the Archbishoprick of Armagh being void before his departure, he charged him upon his obedience to go to Rome for the Archbishoprick of Armagh or Cashel, the which he could not refuse to be, because when he proceeded Bachelor of Divinity in Louvain he swore obedience to the Pope, and therefore durst not disobey his Nuncio. Being asked what instructions he had by the Nuncio at his going to Rome, he said the Nuncio wrote in his favour to Cardinal Morone, which letter he did read but doth not well remember the contents thereof, but he well remembereth that he said he would not willingly take the Archbishoprick of Armagh upon him, but rather that he should hear of him to be one of the Religion. And at his coming to Rome he delivered his letters to the Superiors of the Jesuits, minding to enter into Religion, but he was commanded shortly after by Cardinal Gonzaga, that had the place of Cardinal Morone when he went to the Council of Trent, that he should not enter into the Religion till he knew the Pope's pleasure. Being demanded, what money he had at his going out of Ireland, he saith that the Nuncio gave him 40 crowns, the Bishop of Limerick (Dr. Hugh Lacy) 12 marks, which 12 marks he had as an exhibition for his finding (*i.e.* provision) there, and 20 crowns he had of his own, and more he had not by credit or otherwise. Being asked where the Nuncio doth commonly keep in Ireland, he saith that he doth secretly come to Limerick, and hath been this last summer in Tyrone with Shane O'Neil, as he heard; and the letters which he received were delivered unto him in Limerick, in the presence of a Priest called Sir Thomas Molam. He (Dr. Creagh) went out of Ireland in August two years past, and came to Rome in January, and in February next he was commanded not to enter into the Religion, and afterwards charged upon the Pope's curse (*i.e.* excommunication), not to refuse the Archbishoprick of Armagh, and about Easter twelve-

months after he was consecrated by Lomellino and another Bishop in the Pope's chapel, and so came from Rome in July last past. In all which time of his abode at Rome, the Pope did bear his charges, after he had warning not to enter into Religion, and had daily meat, drink, and wine for himself and his servant at the Pope's cost, paying for his house-room six crowns by the month, having had at divers times from the Pope to the number of 700 crowns, of which sum he had at his going out of Rome given unto him by the Pope 300 crowns, and 100 crowns for the Nuncio. He had apparel of three sorts, of blue and unwatered chamlet, and wore the same in Rome, having four or five servants waiting there upon him; and at coming out of Rome he had the Pope's blessing, and Cardinal Morone told him that he was informed the Queen would turn shortly to the Catholic Faith. He came from Rome on horseback, with a Priest and one man, the which servant being a scholar, was of Ulster and went through with him, but the Priest returned shortly to Rome. At Augsburgh he took another servant, where he was well entertained by the Cardinal of Augsburgh for a seven night space. At his coming to Antwerp he spoke with Dr. Clement, and told him that he was compelled to receive the Archbishoprick of Armagh, but what Dr. Clement said to him again, he doth not well remember. From Antwerp he went to Louvain, and there sent for the Doctors of Louvain, and made them a banquet, sitting with them in his Archiepiscopal apparel of blue chamlet, which apparel he did not wear in any other place since he came from Rome. He came to Dover by a strarie (*i.e.* contrary) wind in a ship of Ireland that should have gone straight to Ireland, and so being arrived in England he was unknown, and at Rochester he found an Irish boy begging whom he took with him to London and there lodged at the Three Cups in Broad-street in October last, where he tarried not past three days, and at his being in

London he went to Paul's church, and there walked, but had no talk with any man, and so to Westminster church to see the monuments there, and from thence he came to Westminster Hall the same time that he heard say Bonner was arraigned, but he did not see him, neither can he tell what he was that told him so. Being asked what he would have done if he had been received Archbishop of Armagh, saith, he would have lived there quietly. Being asked, what he would have done if he had been refused, he answereth that he would have gone to Louvain to his track again, as being discharged of his obedience, whereunto he taketh himself to be bound in conscience. Also he saith that Goldwell and he dined and talked together divers times, and at one time this examinate heard that a Frenchman of the Pope's palace should report that the Frenchmen had entered and invaded England, the which talk Goldwell doubted to be true, and thereupon they sent to the palace to inquire the certainty, and then afterwards the Frenchman denied it, and so they found it untrue."

A few days later a supplemental paper was handed in by the Archbishop, setting forth some matters not fully explained in his examination (*ibid.*, page 176):

"March 23rd, 1564-5. Whereas I was asked whether the Religious man or messenger hath sent any letter with me to receive any money in any place, I did not remember that he hath sent a letter to the Rector of the College of his Religion in Paris, that if I should go that way I should receive 80 crowns sent thither from the Pope to be sent to the said messenger to Ireland; but I passed not by Paris, and yet I received the said 80 (crowns) at Rome, for they were the 80 that I said I have received from the Pope with the 20 and 100 crowns during my being there. Also where I answered that if I should not be received by the chapter of Ardmagh, I should go to dwell at Louvain, I did not then remember that I have asked leave of the Pope, when I was commanded under pain of cursing to take that Archbishop-

rick, to enter into Religion when I should think it good, which leave it is like he should grant in case I were not received there, and into Religion in Louvain or other place I should enter having that leave. Also where I said that the Cardinal did name that messenger in his letter sent to Ireland, Pater Reverende, my remembrance failed, for the letter was written in the Italian tongue, and the words that I meant were, Vostra Riverenza. In Italian were written also the letters that the said messenger had with me to his superiors and to the Cardinal, wherefore I could not then understand them but as he did declare them to me whether he did declare them whole or not. The said messenger's Priest, Thomas Motham, who I said was present when the said messenger did command me in all authority that he could, these were his words as I remember, to go to Rome, I am not sure whether he heard the said messenger so speaking, but as I think he was at least about or nigh in the place before and after me. He hath sent divers (persons) with his letters also, as one William an Moirertagh or Morgan, Brien Taidg Richiblican or Kiblican, also Domigha fr. Rikard Crean, Diermuid Mady, Richard Arthur, or sir Moris Derby, of whom some were handsomely learned, also beyond seas, whose names I did not remember being asked before by the Right Honourable Mr. Secretary Cecil; with many others of divers parts of Ireland: of whom aforenamed three or four had from the Pope exhibition for themselves and their servants, as also the three Bishops that were at the Council of Trent, as I had, except that besides the two servants that I had at the Pope's expense, I had also for the space of about two or three months sometimes two and sometimes three poor scholars being content only with some meat and drink. What I have learned at the Emperor Charles and other good men's charges and costs, I have bestowed it to my poor power for the profit and wealth of the Queen's Majesty's subjects old and young, and thanks be now unto Almighty

God and to her gracious Highness, for my reward, being here in such poverty, besides divers my poor body's sickness, that I can neither day nor night change apparel, having neither of myself nor of any body one penny to cause the broken shirt that is on my back to be once washed, whose incommodity, honesty (*i.e.* modesty) will not permit to be declared, besides the misery of cold and such others without gown or convenient hose. If it were gracious and merciful pleasure to suffer me to go teach youth in the arts and some books of manners I should do it for nothing as hitherto I have done, never asking or receiving a penny of the Church or Ecclesiastical Benefice during my life, which I pray, for the good Lord's sake, that some merciful heart move or speak unto her merciful Majesty whom the Almighty Lord preserve now and ever."

We have already seen how the acquittal of Dr. Creagh at his trial in Dublin, in 1567, and his subsequent escape from prison, frustrated the designs of the Government to lead him to the scaffold. On his being soon after rearrested, the Lords of the Council in England resolved to avail of the opportunity thus afforded to attain their purpose, but in their instructions for his trial on the 22nd December, 1567, they take care to mask the real end at which they aimed. They expressly state that the real crime of the Archbishop was his maintaining the Pope's authority, yet he was ostensibly to be indicted for being associated with Shane O'Neil. The following is the short but pregnant instruction as given in the Irish State Papers, and published in the Spicilegium Ossoriense (Vol. I., p. 43):

"It is thought meet, that Creagh the priest in the Tower be examined of his being with Shane O'Neil, and thereby to proceed against him as an adherent to that traitor, for otherwise by his adhering and maintaining of the Pope's authority he is to be punished, but as, in case of the Præmunire, for the first fault" (Indorsed 22nd December, 1567. A Memorial for Ireland).

On the same day, Dr. Creagh was brought up in the Tower and was examined, apparently by Sir William Cecil; for as Shirley (Original Letters, p. 326) remarks, the original depositions are in Cecil's handwriting. Shirley does not give the precise date, but, in the State Papers (Ireland, Elizabeth, Vol. 22, No. 50), the record is endorsed the 22nd December, 1567 (Spicil. Ossor., I. 44). This examination had for its purpose to prepare the way for carrying out the instructions of the Council, and on that account, as the reader will remark, it is mainly directed to establish the connection of the Primate with Shane O'Neil. The following were the Archbishop's answers in this examination:

"A friar, the Bishop of Down came to Creagh about August, 1566: he (Creagh) went to Shane O'Neil, being in an island called Inis-darell (in the lake near Clon-Darell, county of Armagh), in company with the Bishop of Down, and dined with Shane upon a Wednesday, with whom was Turlough Luineach.

"He asked of Shane whether he had received the copy of a letter from the Pope and required his favour, which Shane offered to him.

"The said Shane was then ready to go with power against Pers (Captain Pierce), and willed this examinate to subscribe a letter by which the friars of Knockfergus were willed to depart from Knockfergus, or else they should be spoiled (*i.e.* plundered).

"He saith that Shane told him that if he should go with power against Knockfergus, then if they would not depart they should repent; and after this Shane made the journey.

"He saith that the next Sunday following, Shane O'Neil came to Armagh where this examinate preached before Shane, and Turlough Luineach, and Hugh O'Donnell.

"At another time, when Shane had made a journey into O'Donnell's (country) and had hanged a Priest, this examinate went to Dondavall (Dunavally close to

Charlemont, county Armagh) to Shane, who required absolution from him; but this examinate could not absolve him, for that it belonged to the authority of the Pope.

"At another time Shane came to Armagh to bury his brother where this examinate was. Shane O'Neil told him that he should be well used and have his church as honourably as ever any Archbishop had. This examinate saith that an Irishman whom he had seen with Shane in household told him that he was sent into Munster to John Mac an Earl for to aid Shane, but the party could not get into Munster because the Lord Deputy was at Limerick. He saith that he heard Shane report that he trusted to have favour of John of Desmond."

The Earl of Kildare, however, had pledged his word that the Primate's life would be spared, and the Irish Government was not in a condition to stir up the enmity of the Fitzgeralds. This it was that saved him from the scaffold. On the very day that Dr. Creagh was under examination in London Tower, Miler Hussey his captor addressed the following letter to the Lords of Her Majesty's Privy Council (*Shirley*, page 324):

"December 22nd, 1567. To the Lords of the Queen's Majesty's most honourable Privy Council. Most humbly showeth unto your honourable Lordships, your suppliant Meyler Hussey of Ireland, gentleman, and servant to the right honourable the Earl of Kildare: whereas one Richard Crevaughe, otherwise called Bishop Crevagh, made escape out of the castle of Dublin this last winter, whereupon the Right Honourable Sir Henry Sydney, Lord Deputy, cause proclamation to be made, that who could apprehend and bring in the said Bishop Crevagh should have £40 sterling for his pains: and the said Earl of Kildare, having intelligence of the aforesaid escape, made earnest pursuit after the said Crevagh by sundry ways with numbers of people, committing the charge of the said people to your supplian

and having sought all the means possible to find the said Crevagh, with great travail and hazard of life, yet in no wyse could he be found until such time as your suppliant was sworn not to discover or bring him forth, till as well the Lord Deputy, as also the Earl (of Kildare) had promised upon their honours to be a means to the Queen's Majesty to save the said Crevagh's life: in consideration whereof, and for that your said suppliant hath so sworn, and mindeth not to charge her Highness with the aforesaid £40 mentioned in the Proclamation, as also in recompense of his true and faithful service done to her Highness in greater causes, as is well-known to the Right Honourable the Lord Deputy and the rest of her Highness's Privy Council there; he humbly beseecheth your Honours to be a means to her Majesty that it would please her Highness of her accustomed clemency to grant pardon of life to the said Crevagh, whereby your orator's oath and credit in his country may be saved; otherwise he shall never have credit in his said country, nor be well thought of, neither hereafter be able to serve her Majesty according to his bounden duty in the like attempt. And your said suppliant as he is most bounden shall pray for the long continuance of your most honourable estates." Indorsed: "Myler Hussey, of Ireland, for pardon of Crevaugh the Bishop."

However, the trial of the Archbishop in the Tower continued, and on the 8th of January, 1568, he was subjected to the following interrogatories. His answers to these questions are not preserved:

"Interrogatories for Creagh, January 8, 1568:

"Imprimis: What time he came first to the company of Shane O'Neil. What letters and messages he brought from Rome and other places.

"What was the intent and meaning of the said letters and messages.

"Item: How often did he speak with Shane O'Neil, and of what matters.

"Item: Whether did he preach in the presence of Shane O'Neil; in what place; what was the contents of his sermons.

"Item: Whether did he extol the authority of the Pope in his presence, and dissuade the hearers from obedience to the Queen's Majesty.

"Item: What was the intent of Shane O'Neil to have done if he had not been killed and overcome.

"Item: What was the confederacy, by messages or letters, betwixt Shane O'Neil and the Earl of Desmond, or his brother Sir John.

"Item: What did he tell Oliver Sutton thereof when he sent him with a letter to the Lord Deputy.

"Item: What noblemen or gentlemen in Ireland did he know to have had confederacy or intelligence with Shane O'Neil."

Although it was not found expedient to bring the Primate to the scaffold, yet his imprisonment continued, and we find in the State Papers in 1574 (Spicilegium Ossoriense, I. 45) the following letter addressed by him to the Lords of her Majesty's Council:

"Right honourable Lords,

"Whereas I have been sundry times charged with many lies as well against my bounden duty to my natural prince and country, as also contrary to what I was sworn to in my youth, according to the custom of Limerick, to behave myself as my said duty requireth. I trust your Honours shall well accept to be here truly informed concerning such reports, not only for that all honesty doth require me so to do, though hitherto I have held my peace therein chiefly for avoiding suspicion of catching vain praise and other the like things, but also that no mean man would gladly be or remain misinformed. Herein then discharging once my conscience in telling, as aforesaid, the truth, my long silence shall be no further occasion that any others should from henceforth through such tales offend God. But whereas (it) commonly chances that each one esteems his own

doings, *nam suum cuique pulchrum*, better or less ill than they be, I humbly crave your honourable Lordships' patience both in hearing and forbearing with my rude writing, which yet shall be as brief and plain as possibly I can, so that your own wisdom and not any of my corrupt favour towards myself, may esteem thereof as your Lordships will think best; for though my great sins otherwise committed against God's exceeding Majesty have deserved often also eternal punishments, yet touching my behaviour concerning my prince and country, with all (the) reverence I can, I take God to witness, esteeming those words on oath, that to my remembrance I will here write nothing but the truth, though the same things for the most part be manifest either by reason or else by experience and witness; and if the contrary will be at any time truly known, I am fully content to be, without further ado, therein dealt withal as the Queen's Majesty and your Right Honourable Lordships will have it. First then your Honours may know that for no presumption of myself against her Majesty's proceedings, I was made Bishop, for before her reign I refused to be made Bishop of the city I was born in, and also Archbishop of that province, viz., of Cashel; but at last being strictly commanded, I did, for discharge of my conscience obey, being already sworn in Louvain to such obedience, the inability of Irish scholars being (the) cause of such commandment, rather than any ability that in truth I do or did see in myself also for less office. Being then in Rome offered also then the Archbishoprick aforesaid of Cashel, where my kinsfolk and native country is, I yielded rather to be sent to Ulster, a barbarous and bare country, and I having never a living body there of my acquaintance, wherein cannot, or at the least could not then any appointed Bishop of the Queen's Majesty remain or yet out of it receive any profit, Shane O'Neil spending with his rebellion all that did belong there to the Archbishop, yea, almost to all other Prelates and curates, causing also the

same churchmen and Priests to help him with their weapons in the field. Wherefore guessing what indeed might fall out at last, of my coming to the country (he) desired the very first day he saw me, that I should make ready to go with his errand beyond seas; to whom when I answered, I came for no such purpose to the country, (he) told no further what that errand should be, but taking another way of keeping to himself the aforesaid aid of church-lands, prayed I would preach the next Sunday and encourage his men to fight against his enemies. All the Lords, his maintainers, and about 600 of his war-men being present, straightway after preaching was ended, he rose up and in a very rage, among other his threatening and most angry loud talk, did swear or affirm to destroy that cathedral church of Ardmagh, which thing he made to be performed within five days after, causing all the roofs to be burned and some of the walls to be broken, but perceiving that neither for that nor for fear of any other things threatened by him in despite and revenge for that preaching, I did shrink from doing my duty owed to God and sworn to my prince, for also I wrote to my Lord Deputy Sydney, requesting his honour to command me any service I might with conscience do, of which letters Shane did know, but also I came to the open field to curse (*i.e.* excommunicate) him: then began he to try me with gifts, promising, or also swearing, before the like company aforesaid, that for my own houses and men I should enjoy more of Ulster commodities than ever did any Archbishop there since St. Patrick's time, if I would be content he might keep for his aid the helps aforesaid; which when I did utterly refuse, he sought an earnest way to undo me as a heretick both for letting (*i.e.* preventing) him from aid to war, as he did pretend to be, against heretics, so naming the Queen's subjects, as also for refusing to set my hand to his letter which he said he would cause to be written to the Spanish king: but I being soon after

privately warned that he sought thereby only means to undo me as aforesaid, departed privately out of the country, as also church and churchmen being more sorely by Shane oppressed for my being there; for, I was yet moreover warned that going to bed he swore that there was none living he hated more than the Queen of England, said he, and our Primate, meaning my poor body, for which his hatred towards me he would never from that first preaching hear any other of my preaching afterwards though I preached once in his own house, and he absented himself, but not so O'Donnell, who soon after that first preaching left Shane, giving high thanks to the preacher, and held with her Majesty's subjects. The more I tarried in mentioning this preaching, that also quite contrary to all expectation, I was burdened here in England, but never in Ireland (that) I heard of, that I have cursed (*i.e.* excommunicated) therein the Queen's Majesty, which tale being rehearsed by the Lord Treasurer's careful wisdom, who was then Mr. Secretary in her Majesty's affairs, I answered that his Honor, receiving all my letters and writings, knew I had no delegated authority thereto, and of my ordinary power I could not curse (*i.e.* excommunicate) that was outside Ireland, or also Ulster: and he that curses without any of those authorities, doth fall himself into the curse rather than any other body: but for conclusion, remembering my oath and offer made in the writings beginning, it is sure that I did neither so, nor yet said in any of my preachings in Ulster, to my remembrance, any word that perhaps by any of your own Honors might be disliked of. Wherefore your noble wisdom may also by consideration of the premises perceive what tale was it that I have conspired with Shane at Lefir, the 5th of December, as my Indictment in Dublin did contain, and also her Majesty's letter, at my said trial partly read, did seem to mention some like thing. So that I ween (it) nothing now needful to rehearse how Captain Hearne told me the Lord

Deputy to have been well informed of the contrary things; or also how the Lord Chancellor, Chief Justice, Chief Baron, and others in that trial sitting in commission, would not have the quest (*i.e.* inquiry) to pass for that part of the Indictment, for thereto I have also myself largely answered; showing moreover that from Lefir I was never within twenty or also thirty miles, and saw not Shane six weeks before that 15th day of December, nor after till Christmas eve, when being warned of his purposed enterprize to be gone, according to his accursed custom, on Christmas-day, viz., to go kill, burn, and spoil the English pale, I did by God's assistance stay him thereof, so that also neither afterwards, as I remember, he took any such enterprize in hand during my being in the country. I omit the rest of such my dealings with Shane. To some witness, I come touching briefly some other my behaviours for my preaching done before my Lord of Sussex, being her Majesty's worthy Lieutenant, and Sir Henry Sydney, treasurer, if memory fail not, going by Limerick upon Sir Donald O'Brien, as I had many thanks of his Honor's gentlemen, so I lost for ever after a certain Irish Lord's great favour, which, being then present, did till that preaching favour me still. At my coming to Ireland, Bishop to Ulster, and hireing a ship at my own charge, so that they should be bound to deal only as I would, I was poisoned by them twice for withstanding and staying them from invading, at seaboard, Englishmen, and so might take therefore such stuff as I had in the ship myself, and also the gold which they supposed I had, and thinking nothing but (that) I should die, brought me to Blavet in Brittany, there to have a testimonial (*i.e.* certificate) as I ween, that I should be there buried, for otherwise having no such witness, nor that I landed in Ireland, they should set themselves in danger, chiefly by reason of countrymen that knew and saw me shipped with them in Biscay. When I came to Ulster hireing thereto another ship

and foregoing the other with giving them whole payment, I wrote, according to my duty, to the Lord Deputy Sydney, requesting his Honor to command me any service as aforesaid: doubting also nothing at my departure from Ulster, but his Lordship would grant me a protection to live among my friends, her Majesty's subjects, seeing I have been so sorely persecuted for doing my duty against her enemies. Mr. Tremayne may declare further of my dealing, who took a very exact information in writing of perhaps all my doings straight after I went out with the keeper of Dublin Castle, which my going away, I think, no man would wonder at, that should know well how I was dealt therein withall, first in a hole where without candle there is no light in the world, and with candle, when I had it, it was so filled with the smoke thereof, chiefly in summer, that had there not been a little hole in the next door to draw in breath with my mouth set upon it, I had been perhaps shortly undone: but the two gentlemen that have chiefly allected (*i.e.* enticed) me to go out with them, myself and the said keeper thought I should much sooner be undone in the second lodging with cold, being thereto towards winter removed, where scant was light, and cold be without hindrance, no fire. My dwelling in Alesboure, in this Tower the first time, for more than a month's space might perchance make a strong man to wish for liberty, if for his he could, though God is witness that I did not by myself or other procure that escape, but rather much grudged it at the same hour, till a little upon my unworthy prayers, desiring God to give the best, my mind was quite changed, as I have often before in sundry examinations showed it: but foregoing further rehearsal of bearing, almost these eight years, irons, with one of my legs, to the beholders is judgment, lost by the same, of my manifold sickness, colics, stones, of the reins, such breaking down as the Latins call Ernia, and also *exitus fundamenti*, loss of all my big

teeth save two, and daily sore rheums, &c., and many other like miseries: as also how I was accused in Rome by Magrath, now appointed by her Majesty, Archbishop of Cashel, and by others, also in Spain of heresy and other like things, and disobedience and rebellion against the Pope in my aforesaid dealings with Shane, this I say and many the like my unhappiness, miseries, and wretchedness foregoing to rehearse at greater length; seeing, as I said in the beginning, that my private affection towards myself may make me to think better of my dealings and care more for my griefs than in truth they be, my sins undoubtedly deserving sore punishment from God whom I thank most humbly for not reserving them to everlasting pains, I commit, with as good will as I can, all to your Honours' wisdom and discretion, beseeching with all the veins of my heart the goodness of God to forgive if I have or shall further be dealt with otherwise than I have deserved. And thus, wishing her Majesty, your Honours, and all the realm, as much wealth and prosperity of soul and body as ever had any prince, lords, or realm, I take my leave as humbly as I can, &c.,

"RICHARD CREAGH, prisoner."

Notwithstanding all these professions of loyalty the prison doors were not unbarred for the Primate. He appears indeed to have been transferred for awhile to custody in Dublin, but he was soon again consigned a prisoner to the London Tower. In the State Papers (Ireland, Elizabeth, Vol. 49, No. 65), there is a letter of the Lord Deputy Fitzwilliam to Walsingham, dated the 14th of February, 1574-5, which thus begins: "I beseech you procure that some favourable and speedy consideration be had of the motions now sent to your lordships: they import the service partly and my credit partly: notwithstanding, they had not been now sent, save that there is an occasion to send away hence one Creagh, a Romish thing, that wonderfully unfitteth this people and hindereth the Archbishop (Loftus) of

Dublin's godly endeavours to promote religion, which hath enforced him to be importunate unto me for the sending of him away."

In the meantime the Government did not cease to make inquiries which might implicate the Primate in treasonable designs. On December the 7th, 1575, in a series of interrogations prepared for Myler Hussey, steward to the Earl of Kildare, we find the following: "No. 8. Whether Hussey was privy to Creaghe's escape out of the Castle of Dublin, why he willed Laurence Walshe to go with him and John Walshe to stay." To this interrogatory, Hussey's answer is happily preserved: "To the eighth he saith, that both Laurence and John Walshe went out of Dublin with Creaghe, but which of them was cause of his escape, this examinate knoweth not; but for himself he saith that he was never privy to that escape, and thinketh verily that either one of them, or they both, did seek his enlargement, to have a remand for him in Spain, being counted a very holy man throughout Ireland: and he utterly denieth that either he willed Laurence Walshe to go with Creaghe or John Walshe to stay" (State Papers, Eliz., Vol. 54, Nos. 2 and 3). Under the heading of "Articles ministered unto Richard Creaghe, prisoner in the Tower" we have (See *Spicilegium Ossoriense*, i. 50), in the State Papers of 16th of March, 1579-80, the following queries proposed to him with the answers given by the venerable confessor of the Faith:

"1. Who hath had access unto you besides your keeper within these two years last past, and by what means, and what is the name of your said keeper: and whether have you had during the said space any more keepers than one?

"2. Whether you have received any letters from any manner of persons within the space of the said two years: if you have, by whom they were delivered, and from whom they were sent, and about what time.

"3. What messages or letters have you received out

of Ireland within the said space of two years, and from whom, and who was the deliverer of the said letters or messages.

"4. What letters have you lately, or at any time within this year or two last past, sent to any foreign persons or foreign Princes or Potentate: or what letters have you received from any such.

"5. What strangers in this realm or city of London have you acquaintance with for the conveying of letters to and from you, when you write to, or hear from any beyond the seas.

"6. Do you know one Fogaza, a Portuguese, or one John Castell, an Englishman in Portugal.

"7. Do you know the father of the said Castell here in England: what calling and quality is he of, and whether is he living or dead: if dead, whereof, where, and by what means to your knowledge or as you think, died he.

"8. Have you seen no letters at any time written from the said John Castell to his father or to any other: if you have, whether before or since the death of the said Castell's father, and by whose means had you the sight of them, and what were the contents of the said letters.

"9. Have you lately written any letters to the said John Castell: if you have, then of what matter or contents, and by whom sent you the same."

"16th March, 1579-80. Richard Creagh's answer to the Articles ministered unto him.

"1. To the first, the said examinate saith that certain prisoners lodged under him, the one being called Seabryght, the other one Burnell, might have access unto him, and sometimes had access unto him: and none else besides the said persons had recourse unto him, saving that now and then some of Mr. Lieutenant's men, besides his keeper, have had access unto him but always in the presence of his keeper. And further he saith that within these two years he hath had two keepers

and that his first keeper's name was John Colledge, and that his present keeper's name is William Sonker, who serveth Mr. Lieutenant in place of Cater, and hath had the charge of him since a little before Christmas.

"2. To the second, the said examinate saith he had received certain letters from such as relieve him, containing no other matter than concerneth either relief, books, or particular matters concerning himself, or some news especially touching the realm of Ireland. And being asked from whom he receiveth the said letters he saith from one Shane Beg, and one Florence, sometime his servants, the said Florence being now at Paris, and as touching the other he hath heard nothing from him these three months, nor cannot tell what is become of him. And being asked from whom else he hath heard anything either by message or by letter, or received relief especially of the subjects of this realm, he saith from none other but such whose names he knoweth not, for that they did not subscribe their letters. But upon further examination he confesseth that he received also relief from Cavalier Giraldy and Gwarras in the time of his said imprisonment. He confesseth also that he received some relief from Cardinal Morone which was delivered unto his servant Florence or Segrey, and as he remembereth the sum he received was about 60 crowns.

"3. To the third, he saith he hath received none.

"4. To the fourth, he saith that he never sent letters into any foreign parts, but to his servant Florence and one Doctor Michael (Banis) dwelling at Louvain, from whom he received relief. But being further examined saith that he subscribed two letters the one to the King of Portugal, and the other to the king's confessor; but by whom they were brought he knoweth not, but as he supposeth by one of his two keepers who brought him a "byll" also with the said letter, sent as he supposeth from Dr. Watson, late Bishop of Lincoln, or by his servant. And being asked wherefore he subscribed the same, he saith in respect that he was persuaded that there-

by there should grow some relief into such as are in prison for religion (of which) he was to have his part.

"To the 5th and 6th articles he saith he is acquainted with no stranger. And being asked what acquaintance with Fogaza, he saith he never knew him otherwise than by means of the letters he subscribed. And as for Castell he never knew him.

"To the 7th, 8th, and 9th articles he knoweth nothing."

On the same 16th March, 1580, a series of Queries was proposed to the Portuguese named Fogaza, to whom reference is made in the preceding document. The servant also and the gaolers were examined about bringing letters "to Richard Creagh, now prisoner in the Tower." The queries put to them and their answers may be seen in "Spicilegium Ossoriense," i., p. 53 seq. The Lieutenant of the Tower found it necessary to make his excuses for allowing to his prisoner some freedom of communicating with servants and friends, and assigned as his reason for this indulgence that he regarded Dr. Creagh as imprisoned not for any crime, but solely for his religion: "for as much as (he writes) Creagh hath been prisoner in the Tower five years in my custody, only for Papistry as I took it, I had the less care of him, except for his safe keeping" (*ibid.*, p. 56).

The last reference to the imprisoned Primate that I have met with in the State Papers is dated the 27th of May, 1585. He was so worn out by age and imprisonment that some persons suggested the expediency of setting him at liberty. The Lords of the Council, however, would adopt no such course, and the following short memorandum embodies their resolution in this regard (*ibid.*, p. 58):

"1585. May 27th. Tower. Richard Creaghe, a dangerous man to be among the Irish, for the reverence that is by that nation borne unto him, and therefore fit to be continued in prison."

The question has been sometimes asked, what motive

could there have been for hastening by poison the death of one who was so long imprisoned, and, if death were to be inflicted, why should he be subjected to it in silence and by stealth, and not led to the scaffold like so many of his countrymen? It appears to me that the memorandum just cited gives a clue to solve the problem. "The reverence in which Dr. Creagh was held" was quite a sufficient reason for adding his name to the long list of those whom Elizabeth's Government had deemed it expedient at this very time to remove. Meyler Hussey attested that he was accounted "a very holy man throughout Ireland;" and this veneration for his sanctity went on increasing with the years of his imprisonment. The fact of his being present in Dublin, although in prison, sufficed to check "the godly work of the reformation." Why, then, should his life be unnecessarily prolonged? The promise that he would not be put to death stood in the way of his public execution. But those who in the year 1585 unblushingly suggested to the officers in charge of Mary Queen of Scots to privately murder their prisoner, could have little scruple in dealing the same fate to the Irish Archbishop. Burton, in his "History of Scotland," remarks that it was a feature of Elizabeth's policy in regard to Scotland to require her agents to take upon themselves the odium of the dark deeds which she herself commanded. It was a thing well understood that the same course was to be pursued in dealing with Irishmen. To take one instance from the State Papers of this period, we find the Queen declaring her anger with Lord Arthur Grey, the Lord Deputy, and threatening to disgrace him for his cruelties, but at the very same time the Lords of the Council were rebuking him for not doing his work more thoroughly. His excuse for his want of severity is characteristic, and throws not a little light upon the history of Ireland during Elizabeth's reign: "The little service in Munster" (he thus speaks of his barbarous

doings at Smerwick and throughout the whole of the southern province) "I cannot altogether excuse; and yet there is more done than I perceive is conceived. For my part, without it be of some importance, I take no delight to advertise of every common person's head taken off; otherwise I could have certified of an hundred or two of their lives ended since my coming from those parts."

---

§ 3. *Cornelius O'Devany, Bishop of Down and Connor.*

The history of this illustrious Confessor of the Faith is set forth in full and accurate detail in the pages of the ANALECTA. It is probable that Dr. Rothe enjoyed the privilege of visiting the venerable Bishop in prison, and received from his own lips the record of his privations and hardships. It is quite possible, too, that he may have been present at the martyrdom; at all events, he must have conversed with hundreds of persons who had witnessed it, and whose minds were indelibly impressed with that solemn scene.

Cornelius O'Devany, in Irish Conoghor O'Dubheamhna, was born in the year 1533. The O'Devany sept in the old Celtic times dwelt on the southern banks of Lough Neagh, in the county of Armagh, but I have found no record of the birthplace of our prelate. We only know that at an early age he embraced a religious life in the Franciscan Order in the monastery of Donegal. Lynch, in the MS. History of the Irish Bishops, thus briefly sketches this period of his life: "In ætatis flore nomen ordini minorum dedit in quo ætatis, eruditionis, et pietatis maturitatem consecutum Gregorius XIII. ad Episcopatus Dunensis et Connorensis dignitatem, 17° Aprilis, 1582, evexit." O'Sullevan Beare also writes: "Cornelius vir haud obscuro genere

natus, Seraphicæ Divi Francisci religioni sese teneris ab annis alligavit. Ubi mirifica pietate, longis orationibus, perpetuis poenitentiis, et omnium virtutum ornamento fulgens, doctrinam eruditus, ingenio comis, et urbanus, sermone nequaquam rudis evasit" (Hist. Cath. page 298). His appointment to the united Sees of Down and Connor is registered as follows in the Consistorial Acts of the 27th of April (new style), 1582:

"Die 27° Aprilis, 1582, Cardinalis Senonensis proposuit Ecclesias Dunensem et Connorensem unitas in Hibernia, in provincia Ultoniæ, sub Archiepiscopo Armachano, vacantes per obitum Donati, de persona religiosi viri fr. Cornelii O'Duibenei, ord. Min. de Observantia, præsentis in curia, et omnibus annuentibus fuit cum eo dispensatum, et ipse præfectus dictis Ecclesiis in Episcopum et Pastorem et cum expeditione gratis."

Dr. O'Devany received the episcopal consecration on the Feast of the Purification, 1583, and returning soon after to Ireland laboured with devoted zeal to cultivate the vineyard entrusted to him. Ulster was at this time the theatre of war, and the more earnestly the Irish chieftains of the North struggled to uphold the cause of religion, the more perilous became the position of the Bishop in ministering to his suffering flock. He was at length arrested, but soon after escaped. His enemies, eager in his pursuit, left nothing undone to secure their prey. Falling into their hands a second time, he was led off to Dublin and thrown into the dungeons of the Tower, to suffer incredible privations for about three years. The State Papers give some scanty details regarding his imprisonment at this period. The Lord Deputy Fitzwilliam writes to Lord Burghley from Dublin, October the 26th, 1588:

"It may please your Lordship. There is a prisoner in the Castle, one Cornelius, Bishop of Down and Connor, who, having lately escaped, had, upon his apprehension, found upon him a commission, the copy whereof your Lordship shall receive enclosed, sent from the

Bishop of Derry, authorising him, as his Vice-Primate, to grant pardons and indulgences, who, albeit a most pestilent and dangerous member and fit to be cut off, yet, being informed that we cannot here otherwise proceed against him than in the course of Præmunire, I humbly beseech your Lordship's directions and assistance for some other means whereby we may be rid of such an obstinate enemy to God and so rank a traitor to her Majesty as he no doubt is."

This letter betrays the Lord Deputy's desire to cut off "the most pestilent and dangerous enemy;" but the exercise of the spiritual authority was his only crime, and the Government were apprehensive lest a violent storm would be raised if, at least without some other pretext, the Bishop should be sent to the scaffold for this offence. Twenty-three years later such a pretext would be devised, but for the present it was deemed sufficient to keep him close in the Tower dungeon.

The document which was discovered at the time of the Bishop's re-arrest, and which in the above official letter is so absurdly travestied, was transcribed as follows by the Lord Deputy's command:

"Nos Redmundus, Dei et Apostolicæ Sedis gratia, Derensis Episcopus ac totius Hiberniæ Vice-Primas, Reverendo Domino Confratri Nostro Cornelio, Dunensi et Connerensi Episcopo.

"Quoniam propter imminentia pericula ac discrimina interitus vitæ, personaliter terras illas visitare nequimus, ad dispensandum cum omnibus cum quibus si præsentes essemus Brevis Apostolici auctoritate ac Primitialis dignitatis, vices nostras ad annum integrum a tempore datæ præsentium tenore hujus scripturæ committimus; ac potestatem absolvendi omnes ac singulos ad te concurrentes a casibus tam episcopalibus quam papalibus in foro saltem conscientiæ, injuncta eisdem pro modo culpæ salutari poenitentia, ad prædictum tempus concedimus et indulgemus. Datum in Ecclesia parochiali de Tamlar, 2° Julii, 1588.

"REDMUNDUS DERENSIS, *Episcopus ac Vice-Primas.*"

To anyone tolerably conversant with such documents, this Commission of the Bishop of Derry, Redmond O'Gallagher, is quite intelligible. The Primatial See was at this time vacant, and Dr. O'Gallagher as Vice-Primate was invested with some of its Privileges, as also with special Faculties granted him by Brief from the Holy See. These Privileges and Faculties he delegates for one year to Dr. O'Devany, the circumstances of the times, as he justly remarks, not permitting him to visit in person the Dioceses of Down and Connor. The Commission is dated from Tamlaght, a hamlet in the parish of Tamlaghtard in the Diocese of Derry.

We do not know what answer was returned by Burghley, but the Bishop remained close prisoner in the Tower of Dublin for two years after the date of the Lord Deputy's letter, when we find him on the 11th of November, 1590, petitioning to be liberated on the grounds that he was arrested solely for matters of religion, and that now he was starving for want of food, whilst he adds the promise that he will be found in all things a liege subject of her Majesty.

The Bishop's petition was indorsed by the Lord Deputy Fitzwilliam as follows: "Conoghor O'Devana. xi° Novembris, 1590: Referred to the Lord Chancellor, Lord Primate, and Lord of Meithe to consider of this petition and to take suche order therein as to them shall be thought meete. W. Fitzwilliam." The three Protestant Prelates to whom the petition was referred, viz., Adam Loftus, Archbishop of Dublin, Lord Chancellor, John Lancaster, Archbishop of Armagh, and Thomas Jones, Bishop of Meath, after mature consideration gave orders that the prisoner was to be set at liberty, by the following warrants addressed to "John Mapleston, gentleman, Constable of her Majestie's Castle of Dublin," which are preserved in the British Museum (Additional MSS., 19, 831):

No. 1. "By the Lord Chancellor.

"Where the righte honorable and verie good Lord the Lord Deputie hath referred unto us the peticion of Conoghor O'Devana to be considered of and suche order to be taken for the sayd Conoghor as to us should seeme good, ffor as muche as the sayd Conoghor ys sworn upon his corporall othe to behave himself as becomethe a dutifull subject and ys allso founde with suertyes to appear before us or others her Majestie's Commissioners for ecclesiasticall causes when he shall be thereunto admonished, These shall be to comande and authorize you to sett the sayd Conoghor at liberty receavying such fees as are by hym due to you. Dated under oure hands the xvith of November, 1590.

"Ad. Dublinianus. "Io. Armachanus

"Thomas Midensis."

No. 2. "Where the right honorable the Lord Deputie referred unto myself, the Lord Primate, and the Lord Bushopp of Meythe the petition of Conoghor O'Devanna lately exhibited by the said Conoghor for his enlargdment, to be by us considered of. After which we directed our warrant unto you for his enlargdment paying you your fees and duties, and nowe understanding that the wief of Stephen Segar dothe in hir husbandes absence and behaulf clayme a debt of twenty poundes to be due by the said Conoghor which he utterly denyeth to be due, yet for the said Stephen's more securitie I have taken bondes with suerties of the said Conoghor for answering the said somme or so much thereof as shalbe justly proved to be by him due to the said Stephen at his retorne. And do therefore require you hereby (according to my Lorde Deputies pleasure) upon sight hereof to sett at liberty owt of your custody the body of the said Conoghor O'Devanna, he paying you your fees and duties as beforesaide, ffor doing whereof I require you eftsomes not to faile. Geeven at St. Sepulchres the xviith of November, 1590.

"Ad. Dublinianus."

The latter warrant is indorsed "The last warrant for the enlargment of Conoghor O'Devana, Bishoppe."

In 1592, when Loftus was promoting some proceedings in Court against the former Lord Deputy, Sir John Perrot, a number of counter charges were presented against himself, the second of which bears upon the matter in hands. I here insert the charge itself with the answer of Loftus as given in the State Papers, under date 17th September, 1592:

"Article 2. You did let out a Bishop out of the Castle, that was sent from Rome without good warrant, which Romishe Bishop doth wander up and downe, and dothe great hurt nowe in the northe.

"Answer.

"I answer that true it is that after the Romish Bishop mentioned in the article whose name is Connor O'Devana, had a longe tyme contynued prisoner in her Majesties Castell of Dublin being in extreeme misery for want of relief he preferred a petition to the right Honorable the Lord Deputy whoe referred unto mee, the Primat and Bishop of Meithe to consider of the saide petition, and to take suche order herein as wee thought meet as more plainly appeareth by the true copie of the said petition and referment sent herewith, which Bishop being brought before us willinglie submitted himself not onely to take the Oathe of the supremacye but also took his corporall oathe ever afterwards to become her Majesties true and faithfull subject and especially in this that he sholde reveal unto the Lord Deputy and Councell from tyme to tyme anie forraign or domesticall practise against her Maj$_{ty}$ or this state coming his knowledge wch oathe he tooke with a moste earnest protestation of his good and true meaning to serve her Ma^{ty} for wch respect I and the reste weare moved to take compassion of his miserable estate and gave direction for his enlargement."

The statement that the prisoner took the oath of supremacy was a mere invention of the Protestant

Archbishop. If he had done so the oath thus taken signed by O'Devany would have been triumphantly forwarded to the Lords of the Privy Council, as a complete vindication of the course pursued by the Lord Chancellor. But no such oath had been taken, and the only document which Loftus was able to forward to London was his own copy of the Petition presented by O'Devany, as follows:

"PETITION OF CONOGHOR O'DEVANA.

"To the Right Honorable, &c.

"In moste humble maner maketh petition to yor Lordship yor poore distressed supp^t^ Conoghor O'Devana preest and prisoner in her Majesties Castle of Dublin. That wherein the government of Sir John Perrott Knight, yor supp^t^ was comitted concerning matters of religion, and albeit yor supp^t^ cannot denye but in those daies he comitted divers faults worthy of condigne punishment yet having receyved the hyer thereof being prisoner ever sithence, and hartely repenting him of his former wicked lief doth utterly denounce from henceforth ever to lyve in soe disordered a maner of lief and therefore moste humbly prostrating himself before yor Lo: mercyfull consideration beseecheth yor Lo, even for Godds cause that he maie be sett at liberty to goe and lyve amonge his poore friends, the rather for that he is nowe ready to starve for want of foode and hathe no friends to become bounde for him, whome yor Lo. woulde accept of, and that he utterly refuseth all favor or mercy from henceforth if ever he shall willingly transgresse her majesties proceedings in all causes of religion, and he shall pray, &c."

It will be remarked that the concluding words, "proceedings' in all causes of religion," are a stereotyped legal and official phrase, and bear quite a different stamp from the rest of the petition, and were probably added by Loftus the better to save himself. However, there is nothing in these words to imply a denial of the

faith, as at most they refer to temporal matters appertaining to the Government ecclesiastical courts, and the first warrant for the release of the prisoner given above makes it sufficiently clear that it was only in such matters, and not in any questions of faith, he had promised obedience to the laws of the land. At all events, whatever may be said of the petition addressed to the Lord Deputy, there can be no doubt as to the Bishop's orthodoxy and the earnest devotedness with which he strove to preserve intact to his flock the sacred pastures of divine truth. In 1587 he was one of the Irish Prelates who met in the Diocese of Clogher, and there solemnly promulgated the Decrees of the Council of Trent: "publicari fecerunt coram multitudine cleri ibidem præsente Concilium Tridentinum ab omnibus esse recipiendum." When Cardinal Allen received authority from the Holy See, in September 1591, to grant special Faculties to the Bishops remarkable for their piety and zeal, we find him selecting "Redmond O'Gallagher, Bishop of Derry; Richard Brady, Bishop of Kilmore; and Cornelius O'Devany, Bishop of Down and Connor," to impart these Faculties to them. His Commission to them is preserved in Trinity College, Dublin (E. 3, 8, p. 28), and begins with the words: "Cum de vestra pietate, Doctrina ac zelo domus Dei, multa audivimus, vobis facultatem damus, &c." (See *Letters and Memorials of Cardinal Allen, London*, 1882, p. 337.)

The State Papers preserve an "Information" received by the Government on the 14th of April, 1606, from which it would appear that the Bishop in the preceding years had made more than once the journey to Spain and Rome on the part of Hugh O'Neill, Earl of Tyrone: "Upon Tuesday last, the 8th inst" (thus writes Sir Richard Greames to Sir Arthur Chichester) "a man arrived from the North with intelligence that the Earl of Tyrone had very lately sent one Conohore O'Duberike, a friar, and a Bishop called

the Pope's Bishop of Down, unto the Pope and the King of Spain, upon divers great occasions, requesting their favours." A few months later (Nov. 12th, 1606) Sir John Davys writes to the Lord Deputy lamenting the sad condition of the Protestant Church in Ireland "so faulty, so deformed, and so out of all order, that I am doubtful lest I should seem to bewray an ill nature in discovering the faults thereof too bitterly, for, in troth, if a man should discover all the truth, his report might be thought incredible, and rather seem a libel than a true relation;" and he further laments that the various sees were filled with Bishops appointed by the Pope, one of whom, "Connor O'Dovenny hath the name of Bishop of Down and Connor; he liveth in Tyrone; we saw him in our last journey when we were near Ulster, for he was brought into the camp in the habit of a Franciscan: Cormack Mac Baron, the Earl of Tyrone's brother, is his chief reliever." (*Calendar of State Pap. Ireland*, James the First, vol. ii., p. 18.) It was well, indeed, for the Bishop, and for his spiritual flock, that he enjoyed the special protection of the Earl of Tyrone, otherwise, without a doubt, his martrydom would date from the year 1606 and not from 1612.

A letter of George Montgomery the Protestant Bishop of Derry and Raphoe, to Sir Arthur Chichester from Derry on the 4th of March, 1607, also refers to our Bishop. After mentioning with satisfaction the dissensions between the Earl of Tyrone and O'Cahan, he goes on to give some Ecclesiastical intelligence about two friars: "The friar O'Mulerky had been straggling (he says) contrary to his (Montgomery's) caveat and his promise, and is fallen into Captain Philips's hands at Coleraine. It would not be good to enlarge him hastily. The other friar, Prior O'Loon imprisoned there for saying a Mass and enlarged by Chichester's warrant in hopes of his conformity, he (Montgomery) had thus far prevailed with, that he was contented to forbear for ever afterwards from saying of Masses upon pain of being hanged

if it should be proved against him." He then comes to Bishop O'Devany, who fortunately for himself was again in the company and under the protection of O'Neill: "O'Doveny was brought thither to him by the Earl of Tyrone, on his way towards the Castle of Dublin, late at night, and earnestly entreated in the morning that he might go with him, promising to come back within one se'nnight and to bring O'Doveny with him, which he did not, but, passing home another way, wrote his excuse. He (Montgomery) had expostulated with the Earl desiring that he (O'Doveny) might be sent unto him, and had dealt with O'Cahan to the same purpose. He had found him (O'Doveny) obstinate and he would either confine him upon security or commit him as soon as he could find him. Some courses had been used there to discourage and draw back the Priests, wherewith the Earl was charged, especially in Raphoe, which he disclaimed; of which he (Montgomery) would say more thereafter." He adds that "as he was thus writing, notice was given him that O'Doveny, because he (Montgomery) so earnestly sought for him was gone up to the Pale. He would do much evil if he were permitted thus to range." (*Calendar of State Pap. Ireland*, vol. ii. p. 126.)

From this letter we learn that Montgomery the official superintendent of Derry and Raphoe, had set his agents upon the pursuit of "the obstinate and dangerous" Bishop of Down and Connor. We learn also that although the penalty of imprisonment might suffice for the crime of being a Priest, yet the punishment of death could be inflicted on those of the clergy who would dare to say Mass or discharge the other solemn duties of their sacred ministry. It was for this that Dr. O'Devany was regarded as so dangerous and so obstinate. He went about from place to place fearlessly administering the sacraments to the faithful crowds who everywhere flocked to him: "irruunt certatim ad sacrum signaculum, contemnentes periculum suum, contemnen-

tes et discrimen episcopi, si vel ipse vel ipsi comprehendantur ab adversariis nostræ Religionis," are the words of the *Analecta*, and it was precisely whilst thus administering the Sacrament of Confirmation after the flight of the Earls, and when no danger was to be apprehended from inflicting condign punishment upon him that our Bishop was seized by the agents of Montgomery, and led off to prison in Dublin Castle. (See *Analecta*, p. 290.)

In the second part of the *Analecta* written in December, 1611, Dr. Rothe refers to the fervour with which the faithful had begun of late years to visit the sanctuaries and hallowed pilgrimages frequented of old by their Fathers, and mentions how the venerable O'Devany had in the preceding year himself made the pilgrimage at Monahincha, the "insula viventium" on the borders of Tipperary and Ossory, and though he was weak from age and labours had gone through the accustomed rounds and observed the penitential rules (see p. 298). It is a strange coincidence that in the State Papers under the date of July the 4th, 1609, we find a complaint addressed by the Lord Deputy to the Privy Council to the effect that during the preceding Holy Week "at a place called Monahinche on the borders of the county of Tipperary, there were gathered together to the number of at least 15,000 persons, and some say they were many more" (*Calendar*, vol. iii, p. 240).

The second part of the *Analecta* was written whilst Dr. O'Devany was in prison, awaiting the trial which was to award him the martyr's crown, and was addressed to him and his fellow-sufferers for the Faith, exhorting them to persevere faithfully in the course they had begun and by their heroism to set an example which all their Catholic people might emulate. Well did the Bishop correspond to this fervent exhortation. But he did something more: he wished that the names of the earlier martyrs, those who had suffered in the immediately preceding years and during Elizabeth's

reign would be preserved and the history of their heroism in death duly recorded, to keep alive the faith and piety of those who would come after. Dr. Rothe received a copy of this "Index Martyrialis," and refers to it more than once in the commencement of the Third Part of the *Analecta*. I have found, however, another most precious reference to it, for which, as well as for many other kind communications, I am indebted to the Rev. James O'Laverty, P.P. of Holywood, who has done so much to illustrate the history of his native Diocese. It is the following extract from a letter to the General of the Society, F. Claudius Aquaviva, preserved in the Stonyhurst MSS., A.D. 1612: "Cornelius Devanny consecrated Bishop of the Church of Down, was condemned with another Priest in the month of January, and executed on the Calends of the following February. Regarding those two noble soldiers of Christ, this would be the proper place for weaving a narrative but that the illustrious contest and the invincible firmness of soul which they exhibited, justly claim a chapter from the hands of some person connected with our Institute. I may, however, state that the holy Bishop a short time before he was taken by the soldiers transmitted unto us the names and the day of the death of all those Bishops and Priests whom he had known to be put to death in this kingdom by the Protestants from the demise of Primate Creaghe in order that we might closely investigate what had been done and rescu their names from the gloom of oblivion. This circum stance had the effect on us that when a year ago the rumour reached us, living as we were at only a short distance from him when he was captured by the soldiers, we at once believed he had been honoured with the crown of Martyrdom, since he himself had evinced so much care for the memory of the Martyrs."

Towards the end of May or the beginning of June, A.D. 1611, the Bishop was at length arrested by the military and other agents set upon his track by Mont-

gomery, and was committed to prison in Dublin Castle: he was brought up for trial on Tuesday the 28th of January, and being sentenced to death was led out to a glorious martyrdom on Saturday the 1st of February st. vet. (according to the modern computation, 11th February), A.D. 1612. It was whilst awaiting trial that he made use of the beautiful words recorded by O'Sullevan Beare. A pious matron who on the part of the Catholic citizens of Dublin ministered to his wants in prison having asked him as to his health, he replied: "I assure you, my child, that for ten years I have not been so well, either in bodily strength or in joy of mind. I have only one great anxiety, that God would deign to lead me by the path of martyrdom to His heavenly kingdom and to His divine presence, instead of permitting me to be worn out with old age and to die of decay in prison. You, my child, have conferred many and singular favours upon me, for which I am truly grateful and would make some return were it in my power to do so: but I know that God will bestow the reward. I pray you to add this one to your many merits in my regard, that when I am put to death, and may God grant that it be soon, you will make sure to have me shrouded and interred in this (holding up the Franciscan habit which he wore under the secular dress): for I prize far more this rough habit than any Episcopal insignia or family armorial tokens."

On the vigil of the feast of the Purification, the Bishop and his companion were led from the castle prison to the place of execution which we are told was at the opposite side of the river, probably where George's-hill Presentation Convent now stands. After the execution, the remains of the Martyrs were interred in the same place and during the day were guarded by the military, but at night they were silently translated with due honour to a neighbouring chapel which had not been as yet defiled by the heretical rites. The various contemporary narratives mention how the devout citizens had prepared

fine linen, that when the Bishop's head was struck off the blood might be preserved and not fall to the ground. Many years ago, when I had occasion to consult some documents referring to the Jesuit missions in Ireland in the 17th century, which were then preserved at the Gesù in Rome, I was shown by F. Boero, S.J., the Procurator-General of the Society, a small folded paper which was inscribed "ex sanguine Cornelii Episcopi Dunensis et Connorensis," and in it was preserved a piece of linen tinged with the Martyr's blood. But we must retrace our steps to examine some of the circumstances of the Bishop's arrest.

On the 4th of July, 1605, a Royal ordinance was published commanding all the Titular Bishops and "Jesuits, seminary Priests, or other Priests, whatsoever," to depart from the kingdom before the 10th of December following, under penalty of being thrown into prison there to receive the punishment due to their offence. This Proclamation was renewed on the 13th of July, 1611, and the Protestant historian, Cox, remarks: "I find mention only of the Titular Bishop of Down and four Friars to have been apprehended thereupon." (History, ii. p. 17.) A Report to the King, dated the 7th of October, 1611, and signed by Chichester, the Lord Deputy, and by Loftus, the Lord Chancellor, confirms this account of the Bishop's arrest. They declare that they had "caused the Proclamation sent hither from the King in 1605, for banishing Priests, &c., to be once more published, with some additions declaring the cause of reviving it. By virtue whereof the titular Bishop of Downe and some few other Popish Priests of note within the Pale have been apprehended." They added that they "will proceed against the said titular Bishop of Downe and some of the Priests now in prison, by course of law, this next term in the King's bench." (*Calendar of State Papers, Ireland*, James the First, 1611-1614, p. 142). A few months later a casual reference in a letter of the Lord Deputy

from Ireland to the Lords of the Council in England is the only witness the State Papers give that the imprisoned Bishop had suffered the extreme penalty of the law. The letter is dated the 6th of February, 1611-12, only five days after the sentence of execution had been carried out. Sir Arthur Chichester, the Lord Deputy, thus writes: "The bearer, Sir Richard Cooke, is so well acquainted with all matters that come before them, and can so well impart them to him, that he (Chichester) might be silent at this time were it not to accompany him with the testimony of his care and ability to do the King's service. He is to relate to his Lordship at his leisure how obstinately the cities and corporate towns have of late demeaned themselves, how the Priests abound everywhere, who sway and carry this people at their pleasure; how a titulary Bishop and a Priest being lately executed here for treason, are notwithstanding thought Martyrs by them and adored for Saints," (Sir Arthur Chichester to Salisbury, Dublin, 6th February, 1611-12. *Calendar*, p. 244.)

The contention of modern Protestant writers in reference to Dr. O'Devany's death is, that the Royal Proclamations were intended merely as a matter of threat, that few if any arrests were made, and that at the worst the penalty of imprisonment alone was authorized against the delinquents: therefore they conclude the arrest and execution of the Bishop must be assigned to some other cause than to the Proclamations issued against the Catholic clergy. This conclusion from such premises might perhaps hold good if the letter of the law in Ireland in those days was to be accepted as a test of the administration of the law. But the every day recurring facts were proof that such was not the case. A few extracts, however, from the State Papers will suffice to show how groundless the Protestant contention is, and will serve at the same time as a practical commentary on the Royal Proclamations.

If the Priests in Ireland were not arrested it was not

through any indifference or remissness on the part of the agents of the Crown. Sir Arthur Chichester writing to the Lords of the Council in England, the 19th of September, 1606, assigns quite a different cause: "Many Jesuits and seminary Priests (he says) flock to Ireland, where they do much harm; and every house and hamlet being a sanctuary for them, they are seldom apprehended." (*Calendar of State Pap., Ireland*, vol. ii., p. 574.) The Earl of Thomond also writes to the Secretaries in England, in June, 1607: "The most of the develish Priests and seminaries are relieved in the county of Tipperary, in Waterford, Clonmel, Cashel, some few in Cork and Limerick. It is impossible for any officer to lay hands upon them; for the officers are no sooner known to come into the country but the Priests are presently conveyed away." (*Ibid.*, vol. iii., p. 207.) On March the 10th, 1610, Sir Arthur Chichester again writes that it had become a custom "when an officer or a soldier lays hold of aPriest within their garrison, the young men and women of the city make a rescue with ill-usage and blows." (*Ibid.*, vol. iii., p. 399.)

The Lord Deputy suggests an efficacious remedy for all this. On the 5th of February, 1609, addressing the Privy Council in England, after setting forth the evil done by the pirates on the southern and western coasts, he adds the notable words:—"But this kind of pirates and sea-thieves is much inferior for malice and dangerous effects to another sort which infests this land and sea. They are such cursaries (corsaires) as, indifferently and without war, specially prey upon his Majesty's proper subjects of this realm; and they are so presumptuous and obstinate an enemy to this State as cannot otherwise be suppressed or repulsed but with fire and sword. These are the Seminary Priests and Jesuits, who daily repair into this land in great numbers, with their receivers, favourers, and defenders, offering violence to religion and laws, in this only place of the world without punishment or control." (*Ibid.* p. 143.)

And on the very next day, writing to the Protestant bishop of Derry, he states that "the presumption in priests and friars is like to grow to an exorbitant greatness, except some remedy be soon applied answerable to the desperate disease." For this reason, he adds, he had written "a long letter of purpose to the Lords (of the Council), that for as much as the continual flocking of such locusts into this realm is like to produce dangerous effects, their Lordships should grant warrant to castigate them like rogues and beggars, by martial law, or other like course." (*Ibid.*, p. 147.) Writing to the Secretary of the Council in England on the 11th of May, 1610, the same Lord Deputy remarks that the hearts of all the faithful subjects "are already sad and heavy at the abuse and liberty of the priests and people in the exercise of their religion, from which they cannot restrain them without slaughter or the gallows, for which they have neither law nor warrant." He adds, that his agents lately apprehended a priest "by disguising themselves, as he was saying Mass at Multifarnam in Westmeath; and as they were carrying him before a justice of the peace, the country rose upon them, and rescued him from the parties employed, and hurt them in sundry places, notwithstanding they showed them his (the Lord Deputy's) warrant, and told them he was a proclaimed traitor. By this his Lordship may perceive their boldness, and what hope they have to restrain them by other than the sword." (*Ibid.* p. 445.) A few weeks later, he again writes to the same from Dublin Castle (the 27th of June, 1610), and after setting forth the damage done by pirates, adds his wish to have "a commission for the adjudging and execution of pirates and priests here who vex and disturb the kingdom more than can be understood by others than them that feel it." (*Ibid.*, p. 473.) It will be well to bear in mind that at the date of this letter the Bishop O'Devany was a prisoner in the Lord Deputy's hands.

No trace can be found of the replies sent from

London to Chichester's requests. But even if we suppose that no response was given, was the Lord Deputy to be deprived of the gratification of upholding the Protestant church, and administering condign punishment to the Episcopal prisoner whom he had at length secured? Certainly not. There were abundant resources at hand to remedy any deficiency in the pleas otherwise sanctioned by the Irish law. Chief Justice Saxey, who presided over the Munster Courts, had forwarded to the Privy Council in England, towards the close of the year 1604, his deliberate opinion that the Statute enacted in England of the 27th Elizabeth, banishing the Catholic clergy from her Majesty's dominions, and declaring any of them found therein after the close of that session of Parliament guilty of high treason and death, held valid for Ireland as well as England. (*Calendar of State Pap. Ireland*, 1604, p. 217.) Sir John Davys too had broached a somewhat similar opinion: "If (the Priests) should not depart upon the Proclamation, the Government doubts not but they should make their persons liable to the penal laws of England" (*Ibid.*, p. 244). But above all this there was another resource at hand so characteristic of the Protestant Government of Ireland in those days that it must be set forth in Chichester's own words. Writing to the Privy Council in England, the 4th of May, 1608, the Lord Deputy declares that so great is the evil done by the Seminary Priests and Jesuits "that though the common law does not warrant the drawing of the sword against them, yet is it necessary to offend or transgress against the law in some things in order to maintain justice in great matters or in the whole" (*Ibid.* vol. ii., p. 501.) We may now proceed to the details of the Bishop's trial and martyrdom, which are minutely set forth in the contemporary records.

The illustrious Archbishop of Cashel, Dr. O'Kearney, who himself about this time suffered so much for the Faith, forwarded to the Irish Seminaries in Spain, in the

year 1612, an authentic account of the state of Ireland, signed by himself and other distinguished Irish Ecclesiastics. It is published in full in the *Spicilegium Ossoriense*, vol. i., p. 119. In the following words this important document refers to the martyrdom of Dr. O'Devany:

"The wickedness and cruelty of these people may be seen in the Martyrdom inflicted the 1st of February, this year, 1612, on the Bishop of Down, Cornelius O'Doveny, of the holy Order of St. Francis, at the age of eighty years and thirty of episcopacy, together with his chaplain, an Irish priest. In this Martyrdom they did not observe the ordinary course of justice; for though the jury should be composed of natives, out of the twelve there was only one Irishman, and he declared that he did not understand what was said, nor agree to the verdict, and the law is that if all do not agree the verdict is null and void. But notwithstanding all this, they were condemned to be dragged at horses' tails and hanged, to have their hearts and bowels burned, to be quartered, and to be left on the roadside to become the prey of the birds of the air and the beasts of the field. They could not find a native to act as hangman, in spite of the rewards they offered, and so an Englishman had to perform the duty; nor did any Irishman take part in the proceeding.

"The reason they assigned for the death of the Bishop was that he was an accomplice of the Earls O'Neill and O'Donnell and others, who, with the authority and approbation of the Pope, took up arms in defence of the Faith, aided and assisted by the Catholic King—an old artifice of persecutors to get up charges of treason and conspiracy against the Christians to cover their own malice and wickedness and their hatred of the Church, of which the cruel decrees and edicts issued here are more than ample proof.

"They made enticing promises of wealth and honours to the holy Bishop if he would acknowledge the supre-

macy of the King, and attend their sacrilegious meetings and ceremonies, to which, like another Polycarp, he answered :—'How do you ask me to offend God, now in my eightieth year, when I have served Him so long, and He has always showered blessings on me in innumerable ways? On other occasions He rescued me from your hands, and brought me out of the prisons in which I have lain several times. A very little life now remains to me, but if it were ever so long, it is all due to Him, and I offer it to Him now with whatever kind of torments you may be pleased to deprive me of it.' At the gallows he delivered a devout and fervent discourse, with a serene and peaceful countenance. The people went on their knees to get his blessing, which he bestowed on them, and then they struggled to get a bit of his garments, which the blows of the soldiers could not prevent them from seizing; and they would certainly have rescued him from their hands if he had not prayed them not to deprive him of the crown he had so long earnestly desired, and to remember that his rescue would entail evils on them and do him no good. He exhorted them to perseverance in the Faith and in obedience to the Roman Pontiff, through torments, loss of property, and even death, and placed before their eyes the eternal reward, the end of all sacrifices. When he was mounting the scaffold, the people raised a terrible wail, and shed copious tears, and uttered such tender laments that even the executioners were softened. At that moment the clouds opened, and the sun appeared with a resplendent ring of reddish colour, which lasted till the butchery was over. That same night the Lord was pleased to honour his body with a miracle which was wrought on a paralytic, who, as best he could, crawled to it with reverence and faith, and as soon as he touched it was cured. In the end the Catholics carried off the body in spite of the soldiers."

Only the year is given when this Circular was addressed to the Spanish Colleges. By a reference made to it

however, in another letter of the Archbishop of Cashel we are enabled to fix approximately its date as written within six months from Dr. O'Devany's martyrdom. Writing from Ireland on the 18th of July, 1612, to the Rector of the Irish College in Salamanca, Dr. O'Kearney states: "When I was over there among you (in the College at Salamanca) I gave you a full account of the state of this our native country, and of the troubles and dangers with which we are surrounded. These have since become palpable in the cruel death inflicted on our brother, the Bishop of Down, and his chaplain, the 1st day of February of the present year, *which we have* already detailed to you." (*Irish Eccles. Record*, August, 1874, vol. x., p. 531.)

The Rev. Richard Conway, S.J., Rector of the Irish College in Santiago, before the close of the year 1612, wrote the following detailed account of the Bishop's sufferings:

"In the month of May, 1611, the English heretics in Ireland seized in an island, which is in a large lake in the province of Ulster, the Bishop of Down and Connor, an old grave man, a friar of the Order of St. Francis, and brought him to Dublin, the capital of that kingdom, where the Court resides, and locked him up in the Castle. At the same time, or the June following, they seized, in the city of Cork, a priest called Patrick Loughran, and brought him to the same city and Castle of Dublin. From that time to the end of January, 1612, the Ministers of the King did their best to induce the Bishop and the priest to abandon the faith, sometimes with praise and promises, other times with threats, and again with the offer of bishoprics and benefices; but, seeing that nothing of all these things moved these servants of God to accede to their desires, they fulminated charges against them, accusing them of treason to the Crown of England, and with assisting the Catholics at war by saying Masses and administering the sacraments to them; but they could find no other crime

in them. Sentence of death was pronounced against them, and the 1st of February of this present year they were brought to the scaffold. The Bishop was in a vehicle drawn by horses, and he said he went much more comfortably to death than his Master, our Lord Jesus Christ, who had to walk on foot and bear the weight of His cross.

"Along the road by which they went there was a multitude of people of all degrees, such as was never seen at such a spectacle before; and the Catholics, despising the danger, cast themselves upon their knees to ask the Bishop's blessing, which he gave them to satisfy their devotion, and the blows and kicks of the heretics were not sufficient to deter them.

"Two heretical ministers went along with the Bishop preaching to him, and persuading him to submit to the mercy of the Viceroy. He answered them again and again that he was too old, and had not a high enough estimation of their religion to allow himself to yield to their wishes, and abandon God, from whom he had received so much good. They arrived at the place of punishment, where the heretics had everything prepared. They made the Bishop mount the scaffold, and on every step of the ladder he paused to pray, and then he addressed the multitude, and the ministers of justice interfered with him, that he might not pervert the people. The heretical ministers told him to confess that he died for treason to the King, and not for his religion; he answered that he could not lie, and that he died because he would not abandon the Roman Catholic faith, and in proof of this that they had offered him his life and property if he would become a heretic. At this the ministers clamoured that he should be despatched at once, and prevented from talking. At this moment a courier arrived from the Viceroy, demanding of the Bishop to confess before the people that he died a traitor and not for his religion, but he gave him the same answers as he had given the ministers.

"When he was thrown off, the whole multitude gave one great shout of anguish, and then the place became as silent as if there were not a man in it.

"They took him down very soon, and from the cheerfulness of his countenance, they thought he was still alive; then they cut off his head, opened his body, and burned his bowels, and cut him into four quarters.

"The head disappeared, so that the heretics could not find it, and such a crowd seized his clothes in defiance of the ministers of justice that they did not leave a scrap for the hangman, nor toe nor finger on the feet and hands of the dead; and even a great quantity of flesh was cut off by the Catholics, and was kept, as also his blood, and the earth moistened by it, as relics.

"The day was cloudy and dark, and as soon as the bishop got to the first step of the ladder the heavens opened, and the sun appeared the colour of blood, and continued so till the Bishop was quartered, and then the heavens closed and became more obscure and murky than before.

"The priest was all this time in view of the spectacle. From the bad treatment he got in prison, and because he was sick, he appeared very thin; but he gathered so much firmness and courage that one would think he was never sick; and he commenced to exhort the people, and he was immediately stopped and put on the scaffold, to his great joy; and he said that the only crime they found in him was the exercise of his functions among the faithful, and for that he died. They cut short his speech, and he was thrown off, and, while yet half alive, his head was cut off, and he was quartered. The faithful collected with great daring his blood and garments, and did not leave a single hair on his head or face, without the heretics being able to prevent them. Their quarters were left there that night, and were guarded by the Catholics, and that night a Catholic, with a lame arm, was cured by touching the dead. The next day the city was emptied of people who went to see

them and commend themselves to them, to the rage of the heretics, and the Viceroy ordered them to be buried in that place. The following night twelve Catholic youths disinterred and brought them to a decent place, where they are buried with other martyrs.

"The Viceroy and Council heard of the grief of the people, and how they regarded them as martyrs. 'If the people venerate them as such,' said the Viceroy, 'I will soon give them plenty like them.' This short relation I got from some Fathers in Ireland, and from a person who was present and saw with his own eyes what passed, and was of the twelve who disinterred them; he told me in this College of Santiago, where he is at present a student, on the 19th of this month, 1612." (*Spicilegium Ossoriense*, vol i., p. 123)

The Archbishop of Dublin, Dr. Thomas Fleming, in a formal report regarding the actual condition of the Irish Church, presented to the Sacred Congregation of Propaganda on the 4th of February, 1623, mentions among the bishops who had adorned the Irish Church by their sufferings for the Faith, "Cornelius O'Devany, a Franciscan, Bishop of Down and Connor, who being almost eighty years of age, was crowned with martyrdom about ten years ago in Dublin, the capital of the whole Kingdom, giving a noble example to the whole nation." (Archbishops of Dublin, i., 289.)

Fr. Mooney, in his MS. History of the Franciscan Order in Ireland, also records the bishop's martyrdom: "Ultimus Episcopus (Dunensis et Connorensis) fuit Fr. Cornelius Dovenius, ord. min. martyrio glorioso coronatus Dublinii, per Arthurum Chichester, 1° die Februarii (Anno Domini 1612), juxta computum Kalendarii veteris quod in illa parte Hiberniæ adhuc observatur, non autem ita juxta Calendarium Gregorianum." This last remark refers to the day on which the bishop was put to death, which according to the corrected calendar would be the 11th of February.

Among the MSS. in the Burgundian Library at

Brussels there is a contemporary narrative, entitled "Compendious History of the Martyrdom of the Right Rev. F. Cornelius O'Doveany of the Order of Friars Minors, Bishop of Down and Connor, and of his Chaplain, extracted from the Letters sent from Ireland to the Irish Friars Minors in Louvain." (MS. 2167,p. 421.) The following extract adds some interesting details to those already given:—"During the whole time the Archbishop was in prison he almost daily said Mass, making use of vestments secretly conveyed into the prison by some Catholics. He was often seen by some of ours, bathed in tears, in mental prayer, and was heard by his fellow-captives in his prayer to break out into these words: 'O Lord God, through thy great mercy, grant me, thy servant, to lay down my life for Thee, as Thou didst lay down thy life on the cross for me, thy wretched creature; and grant me to end my days for the confession of thy name, either by the sword of the heretic or in this prison.' He often said to noble Catholics who visited him, that he would prefer life in prison to freedom, were it not for the good of his flock. . . . The bishop and priest were placed on two separate carts, and as they went the bishop frequently called out, 'Hasten, my friend, to receive your crown,' and the priest answered, 'Behold me, I will not waver nor delay.' The people thought themselves happy if they could get near the cart to receive the bishop's blessing, which he lovingly gave. For many years his face had not been so fresh-coloured, nor his countenance so cheerful and amiable as it was from the time he left the prison-door to the moment of his death. When they came to the place of execution, there were between five and six thousand people there. The place of execution was on a hillock, and the two, getting down from the carts at the foot of the hillock, knelt down and prayed fervently. Then, to the admiration of all, the old man, with strong and eager step, walked up to the gallows and embraced and kissed its beams, as did the priest. All were

astonished to see such strength in so old a man (he was about eighty years old), and one worn out with prison. Then he asked that the priest might go first (for he had a fatherly solicitude for his companion); but it was refused, and the priest said: 'Go, then, before me, reverend father, and truly without delay will I follow you.' He mounted the ladder without assistance, the executioner going before him. When he had mounted four or five steps, he blessed all the Catholics, praying that liberty might be granted to them, and then prayed to God that he would forgive the injustice that was done to him, and that for his part he freely and willingly forgave it. So also did the priest. Then the bishop, taking for his text the words of St. Paul: 'Though an angel from heaven should preach to you another gospel than you have heard from us, believe it not,' began to address some words of exhortation to the people; but the officials who stood around ordered him to be stopped, and immediately thrown off. Then, gently smiling, he kissed the cord, and himself fitted it to his neck, and covered his face with a cloth, and held out his hands to the executioner to be bound."

There was at this time in Dundalk a Franciscan Father named Thomas Fleming, bearing, indeed, the same name, but of quite different family from the Archbishop of Dublin, already referred to. In little more than two months after the death of Dr. O'Devany he forwarded to a friend on the Continent the following account of his sufferings:—"Cum coram Judicibus accusaretur, ac ut moris est nominaretur nullo titulo honoris addito, nihil respondit, de quo admonitus ait: Verum est me eo nomine in baptismo vocatum, placuit tamen divinæ bonitati postmodum me in sanctam D. Francisci familiam asciscere, deinde sacerdotem, ac demum Episcopum creare, quare si me vultis respondere, eo nomine quo Deo placuit me honorare, vocate, quod præstiterunt. Cum ad supplicium esset ducendus, videretque carrum in porta præstolantem, petiit ad quid

ibi esset; ut eo veharis, inquit quidam: egone ait ille ad supplicium curru pergam cum Dominus meus crucem suis humeris portarit? Accesserunt ad eum ministri non pauci, quorum uni Proregis ministro cum ei molestus esse non desisteret, Mallem inquit Episcopus tot mihi demones adversantes conspicere, quam vos: illos enim uno crucis signo abigerem, non ita vos. Non defuit vir primarius Dubliniensis, qui se in media platea, in genua coniiceret, ut eius acciperet benedictionem. Fuit et mulier primaria quæ per milites usque ad carrum, in quo sanctus senex, jacebat, perrupit, petitura eius cinguli particulam, cui ipse lubens totum concessit: milites insolentes ut solent matronæ improperabant impudentiam, dicebantque merito ipsam una in carrum coniiciendam (hoc infamiæ genere notantur quæ in adulterio aut fornicatione deprehenduntur) quibus illa: maximo honori ducerem si cum tanto viro in carro circumducerer. Multa alia brevitatis causa prætereo. Ubi ad aliquot passus prope patibulum esset, petiit in terram deponi unde flexis genibus usque ad patibulum reptare et unam patibuli columnam in ulnas arripiens maximo pietatis sensu illam est osculatus. Eodem cum ipso martyrio coronatus est sacerdos, quem S. Episcopus, eius defectionem timens, non destitit animare, voluitque ipsum prius patibulum conscendere, sed non est passus: cui cum Episcopus animum addere non desisteret, Præcede Pater, inquit, ego te sequar, ne dubites. Comitata est ipsum ministrorum turma, inter quos unus Chalinerus nomine, vestro Michaëli bene notus, illi molestissimus fuit, cui cum iam scalas conscendisset, ait: Fatere te non propter fidem sed læsæ maiestatis crimen morti adiudicatum. Contrarium, inquit Episcopus, clare constat, quod si velit iste præsens, qui internuntius inter me et Proregem fuit, testari potest, constat enim quod si ego vel semel illud templum (stabat e regione) vel semel adirem, non tantum vita mihi concederetur, sed et ecclesiastico reditu auctus abirem. Mentiris, inquit Chalinerus, et omne mendacium est peccatum mortale,

ergo tu mortaliter peccasti: Ego non mentior, inquit Episcopus (latine enim loquebantur) sed veritatem dico, sed tu ipse mentiris. Una, inquit minister, oremus: egone inquit Episcopus vobiscum orabo, qui neque fidem, neque conscientiam, neque pietatem habetis? Desine quæso mihi ulterius molestus esse. Episcopum, textum quem ex S. Paulo citavit cum vellet hibernice reddere, interpellavit Chalinerus, regios ministros monens ne ulterius eum permitterent populum, qui confertissimus erat, seducere. Id valde etiam ab ipsis adversariis est observatum, quod paulo antequam e scalis deiiceretur, cum toto die ne semel sol luxisset, tum ipso suo occasu tanto calore et splendore suos radios in Episcopum direxit, ut nunquam ante se tale quid vidisse Consiliarius quidam Regius, qui adstabat, affirmavit. Cum primum vero e scalis fuit deiectus, iterum subito se sol abscondit ut amplius illo die non sit visus. Abscissum eius caput a Catholico quopiam ablatum fuit, et quamvis magna pecuniæ summa revelanti promitteretur, nunquam rescire potuerint quis illud abstulerit. Fuit ex militibus unus Robin Dinel nomine, qui Episcopi tunicam decem assibus a tortore emit, sed vix in manus eam recepit, cum Catholici hinc inde certatim suis cultris eam in plurimas partes distraxerint, et quamvis ipse evaginato gladio se tueri conatus sit nihil tamen in tanta turba ei profuit, atque ita tunicam et pecuniam amisit. De zelo Catholicorum nihil dico, cum aliquantulum discretionis limites excesserit dilaniando sacrum corpus, ut aliquid reliquiarum secum asportarent. Vidi ipse varias carnis partes quas in theca quidam gestabant."

O'Sullevan Beare, to whose sketch of the life of Dr. O'Devany we have already referred, attests that he bore the burden of the episcopate faithfully for thirty years:—"Sacrosanctum Christi Jesu Evangelium exponens, sacramenta ministrans, populum sibi demandatum in Christiana veritate confirmans, nihil quod ad boni Præsulis partes desideraretur prætermittens, ab

hæreticis interdum captus, carcere, vinculisque vexatus labores incredibiles sustinens, nullis calamitatibus fractus. Denique in hac Jacobi Regis persecutione ab Anglis militibus diu quæsitus repente circumeuntes Junio mense (A. D. 1611) deprehenditur, cum ab equite Iberno exceptus hospitio Sacramentum Confirmationis celebrasset, et Dubhlinam delatus in caliginosum, foetidumque carcerem conjicitur." He then mentions the arrest, about the same time, of Rev. Patrick O'Lochran, who had just arrived from Rome, and adds:—"Ambo menses circiter septem variis miseriis concussi, in conventibus mense Januario sequente habitis, ne hæreticis quidem ipsis majore pœna quam longi carceris detrimento coercendi videbantur. Aliud tamen Angliæ regis et consilii jussu (sic enim fertur) est decretum, læsæ majestatis crimine insimulantur." He then gives the details of the trial, and continues: "undecim alienigenæ nulla interposita mora Præsulem majestatis læsæ reum proferunt. Clamitat unus ille Ibernus et protestatur nec sententiam secum fuisse communicatam nec assensum se præbuisse. Quo tametsi sententia infirmabatur, tamen contra Episcopum firma legitimaque habetur. . . . Spectantibus hoc magnam admirationem movit, quod tortor miles robustus, ætate florens, qui martyrum carnificio se vitam redempturum non ignorabat, quasi sui incompos in scalis titubabat, et Episcopus senex, debilis intrepide scalas ascendit, in eisque loquens stabat rubore perfusus, collo suo laqueum imposuit, sudariolo faciem cooperuit, junctas manus carnifici ut vincirentur porrexit. . . . Sanguinem e cruento corpore copiose fluentem Catholici linteis exceperunt, mortui vestimenta usque ad intimam tunicam et cilicium asperrimum, diripuerunt, interque se diviserunt, frustra militibus hæreticis obnitentibus, coluntque digna veneratione."

F. Copinger, already cited in the preceding pages, briefly commemorates O'Devany's martyrdom: "Connor O'Duanna, Bishop of Downpatrick and Connor, was ap-

prehended in the month of July, 1611, and committed to the Castle of Dublin, wherein he lived in continual restraint many years before by the apprehension of one Master Smith, secretary to Sir Nicholas Bagnall. Being retaken this second time, he was hanged, drawn, and quartered, on the 1st of February, 1612." And having given a long list of glorious Martyrs, F. Copinger concludes his narrative with the words: "All these forenamed persons, except the good and most virtuous Bishop O'Duanna with his chaplain, Brien O'Carolan and John Oonoan, Donagh Mac Reddy, and John Luneas, priest, who suffered under King James, all the rest suffered under Queen Elizabeth."

I will give in greater detail the narrative of the Rev. Dr. John Lynch, from his MS. History of the Irish Bishops, as it has never been published, and adds not a little to what we know from other sources of Dr. O'Devany's sufferings:—"Insidias a ministris Regiis intentas effugere non potuit, qui, libertatis illi concessæ pœnitentia ducti, illius rursus comprehendendi ansas omnes aucupabantur, quem denique Sacramentum Confirmationis in recessu gregi suo impendentem mense Junio anni 1611, deprehenderunt ac Dublinum raptum priori gurgustio incluserunt. Ab homuncione interim infimæ plebis fæce accusatur a Tironiæ Comitis contra Regem arma ferentis partibus stetisse et eum Comitem fugam capessantem consilio et commeatu juvisse. Accusatoris autem criminationem hanc effutientis os, pallor, labia, totumque corpus tremor insedit, quibus indiciis in calumniæ suspicionem venit pluribus, eum pollicitatione mercedis ad hanc accusationem instituendam subornatum fuisse credentibus. Respondit Episcopus se quidem in Ultonia belli tumultibus tum vehementer agitata commoratum gregibus suis monitorum et sacramentorum pabulo reficiendis vacasse, belli strepitus tam a vitæ suæ instituto quam ab animi studio plurimum abhoruisse, nullam ei gerendo se opem tulisse. Si se istius belli societate Tyronæo junxisset ad pœnam ideo se vocari

non debere affirmavit quod Rex Jacobus delictorum gratiam omnibus iis fecerit qui belli istius fœdere sociabantur. Præterea se testes adducturum esse dixit qui longo locorum intervallo a Tyronæo se tum dissitum fuisse, cum ille se fugæ accingeret, assererent. Iudex vero hac purgatione non placatus rem ad duodecim viros excutiendam retulit. . . . Nec Episcopo profuit detrectare ut ab iis ejus causa decideretur quod non sui ordinis viri fuerint cum lege lata nullus in diribitorum ejusmodi numerum referatur qui non sit ejusdem cum reo fastigii. Se quoque virum Ecclesiasticum et Episcopum non ad profanum tribunal sed ad Ecclesiasticum sisti debere contendebat; sed Iudex retorquet: Cum de Christo judicium Pilatus tulerit æquo sibi animo ferendum est laici judicis sententiam subire. Tum Episcopus per me licet (inquit) ut tu Pilatum, ego Christum imiter. . . . Dum autem Kalendæ Februarii supplicio indictæ exspectarentur plures Episcopum adierunt, non solum pœnæ condonationem sed amplum in Anglicana Ecclesia gradum et plurimas opes polliciti, si nuntio Catholicæ fidei remisso Protestantium religionem amplecteretur. Sed omnes in hac postulatione repulsam ab eo passi sunt asserente se mente captum fore si senex pæne jam octogenarius ab avita fide quæ a Christo passo ad suos dies perseveravit ad aliam sua memoria natam et a pessimæ notæ hominibus excogitatam deficeret, et voluptatis exiguo tempore quo superstes futurus erat percipiendæ causa pœnas æternas prudens et sciens sibi compararet. Itaque illo flecti non volente sententia mortis in eum jam ante lata confirmatur. Verum die illius supplicio destinata illucescente nullus ad Episcopum eo supplicio mulctandum adduci potuit. Nam tortor ejusmodi ministerio fungi consuetus fuga se proripuit ne cæde Pontificis contaminaretur, nec eorum qui de capite periculabantur saltem unus ex fæce populi reperiebatur qui sacrilegas manus in unctum Domini plectendum, quacumque pœna, quocumque præmio injicere, et carnificis vice defungi tentaret. Tandem

scelestus quidam Anglus morti jam addictus impunitatem ea lege nactus est ut lectoris munus obiens Episcopum in crucem ageret. Episcopus autem carcerem in quo menses octo claudebatur egressus est et in traha sternendus, O me nimis honore affectum, (ait) qui tanquam in curru triumphans ad patibulum vehor cum Salvator meus cruce in qua pependit humeros suos oneraverit. Deinde non multum in via progressus infinitam Catholicorum multitudinem obviam habuit quæ in genua provoluta supplicii ministris indignantibus benedictionem ejus imploravit et impetravit. Ad scalam furcæ admotam ubi accessit, circumfusæ multitudinis gemitibus locus personabat innocentem Episcopum morte affici querentis. Adstans minister Chalinerus (cujus improbitas in Britannomachia describitur) monendi Episcopum ansam arripuit ut populo ediceret se non alia de causa quam læsæ Majestatis reum ultimo supplicio affici, addens Episcopum dedecere ut animam suam moriens mendaciis inquinaret. Atqui (inquit Episcopus) tu tibi potius cave ne tuam animam labe mendacii macules qui nuntius mihi salutis extitisti si meam religionem vestra mutarem. In scalam deinde sublatus circumstantes ad constantiam in fide Catholica fovendam paucis hortatus est, stipante satellitio eum plura loqui vetante. Mox a scalis a lictore trepidante veniamque demisse deprecante dejicitur; ubi autem paululum pependit sol nube ad eam horam obductus in ejus vultum radios evibravit, et prioribus se nubibus denuo involvit. In terram postea nondum exanimis demittitur, ubi caput ei amputatum quidam ex adstantibus e vestigio adeo tecte surripuit ut exinde nunquam sciri potuerit quis fuerit."

I will add one other narrative from an eye-witness of the martyrdom, who moreover was present at it, not that he might sympathise with the Catholic martyr, but rather that he might gratify his hatred of the Catholic faith by contemplating the bishop's sufferings. I refer to the narrative of Barnaby Rich, who styles himself a

"Gentleman, servant to the King's most Excellent Majesty." His work was published in London in 1612, with the title "A Catholic Conference between Sir Thady MacMorall, a Popish Priest of Waterford, and Patrick Plaine, a young student of Trinity College, by Dublin: Wherein is delivered the manner of execution that was used upon a Popish bishop and a Popish priest that for several matters of treason were executed at Dublin, the 1st of February last, A. D. 1611." The following is his narrative:—

"On the 28th of January, the Bishop and Priest, being arraigned at the King's Bench, were each condemned of treason, and adjudged to be executed on the Saturday following; which day being come, a priest or two of the Pope's brood, with holy water and other holy stuffs, were sent to sanctify the gallows whereon they were to die. About two o'clock p.m., the traitors were delivered to the sheriffs of Dublin, who placed them in a small car, which was followed by a great multitude. As the car progressed the spectators knelt down; but the Bishop, sitting still like a block, would not vouchsafe them a word, or turn his head aside. The multitude, however, following the car, made such a dole and lamentation after him, as the heavens themselves resounded their outcries. Being come to the gallows, whither they were followed by troops of the citizens, men and women of all classes, most of the best being present, the latter kept up such a shrieking, such a howling, and such a halooing, as if St. Patrick himself had been going to the gallows, could not have made greater signs of grief; but when they saw him turned off from the gallows, they raised the *whobub* with such a maine cry as if the rebels had come to rifle the city. Being ready to mount the ladder, when he was pressed by some of the bystanders to speak, he repeated frequently, '*Sine me quæso*' (Do not disturb me, I beseech you). The executioner had no sooner taken off the Bishop's head but the townsmen of Dublin began to flock about him, some taking up the head with pitying aspect,

accompanied with sobs and sighs; some kissed it with so religious an appetite as ever they kissed the Pax; some cut away all the hair from the head, which they preserved for a relic; some others were practisers to steal the head away, but the executioners gave notice to the sheriffs. Now, when he began to quarter the body, the women thronged about him, and happy was she that could get but her handkerchief dipped in the blood of the traitor; and, the body being once dissevered into four quarters, they neither left finger nor toe, but they cut them off and carried them away; and some others who could get no holy monuments that appertained to his person, with their knives they shaved off chips from the hallowed gallows; neither could they omit the halter with which he was hanged, but it was rescued for holy uses. The same night after the execution a great crowd flocked about the gallows, and there spent the forepart of the night in heathenish howling and performing many Popish ceremonies. And, after midnight, being then Candlemas Day in the morning, having their priests there in readiness, they had Mass after Mass till, daylight being come, they departed to their own houses. The Bishop was invested by the Pope, for those Balaamite be fit instruments to spread the Pope's doctrine, especially in Ireland, where the poor people are so infested with this locust vermin of priests and friars that they would sooner believe an ass that comes from Rome with a Pope's bull than an angel from heaven that should be sent with God's word."

This testimony of an avowed enemy should of itself suffice to prove how widespread among our Catholic people was the fame of Cornelius O'Devany's sanctity and admiration for his heroism in martyrdom. I wish, however, to bring these Introductory remarks to a close with the far more weighty testimony given by the Four Masters, the authentic Annalists of this period of our History. It is thus they register the Bishop's death under the year 1611 (old style), in O'Donovan's edition p. 2371:

"Connor O'Devany, Bishop of Down and Connor, who had been at first a friar of the Order of St. Francis, of the convent of Donegal, but who was afterwards for his good qualifications elected to the Episcopal dignity, was taken prisoner by the English; and he was detained by them a long time in bondage and punishment; and they offered him riches and many rewards if he would turn over to their heresy, but he refused to accept of them, for he despised transitory riches for an everlasting kingdom. God released him from the English on that occasion; but he was taken again. Sir Arthur Chichester being at this time Lord Justice of Ireland, he was put to death. He was first beheaded, and then his members were cut in quarters, and his flesh mangled in Dublin on the 1st of February. There was not a Christian in the land of Ireland whose heart did not shudder within him at the horror of the martyrdom which this chaste, wise divine, and the perfect and truly meek, righteous man, suffered for the reward of his soul. The Christians who were then in Dublin contended with each other, to see which of them should have one of his limbs; and not only his limbs, but they had fine linen in readiness, to prevent his blood from falling to the ground; for they were convinced that he was one of the holy martyrs of the Lord. Gilla-Patrick O'Loughrane, a distinguished priest, was with the Bishop at this time. When the English had decided that both these should be put to death, the Bishop felt afraid that the priest might be seized with horror and dismay at the sight of the tortures about to be inflicted upon his own body in his presence; so that he therefore requested of the executioner to put the priest to death before himself. The priest said that he need not be in dread on his account, and that he would follow him without fear, and remarked that it was not meet an honourable Bishop should be without a priest to attend him. This he fulfilled, for he consented and suffered the like torture to be inflicted on him with fortitude, for the sake of obtaining the kingdom of heaven for his soul."

ELENCHVS
SECTIONVM,
ARTICVLORVM ET OBSERUATIONUM HUIUS OPERIS.

Sectio prima complectitur miram & veram relationem status Catholicorum in Hibernia, diuisa in IX. Articulos.

ARTICVLVS I.

VNDE tam multa admiranda in Hibernia tam paucos habeant admiratores, &c. 23
II. Difficultas aggrediendi scriptionem propter diuersa & aduersa hominum iudicia, &c. . 25
III. Primum admirandum de constantia Hibernorum in vera & auita Religione; & admirationis causa multiplex expenditur 25
Prima causa admirationis ex natura doctrinæ 27
Secunda causa admirationis ex conditione docentium eam & vrgentium 28
IV. In quo tanguntur modi particulares vrgendi, quos proximo semestri continuârunt nouatores aduersus Catholicos . . . 29
V. Breuis paralellus persecutionis veterum ac Nouatorum: eiusque accommodatio quintuplex 35

VI. De opulentia Hiberniæ, & egestate Hibernorum consideratio, &c. 39
VII. In quo consistat vera opulentia & fœlicitas Christiana 48
VIII. In quo ostenditur Nouatorum morem & furorem aduersus orthodoxos bellè conuenire cum veteri vsu Arianorum 52
IX. In quo illustratur officium tam principis quam subditorum in hac diuersitate & dissonantia Religionis 55

Sectio secunda in qua tractatur mira & vera imago, siue idea iactationis ac trepidationis Catholicorum in Hibernia, & continet XI. Articulos.

Art. I. In quo expenduntur considerationes disrupti, & inopinatè intercisi Parlamenti . 60
II. Discrepantia suffragiorum in Comitijs vnde orta, & quomodo se gesserint Catholici . 61
III. Describitur metus Catholicorum & pietas eorum 64
IV. Describitur confusio Comitiorum similitudine pugnæ Naualis: & de querelis per Catholicos exhibitis 67
V. In quo illustratur præsens conditio Catholicorum in Hibernia ex consideratione vetustissimarum vrbium vel Rerumpublicarum, ex D. Augustino 74
VI. In quo hieroglyphico nautili piscis exponitur modus viuendi Catholicorum in Hibernia . 78
VII. In quo consistat vera gloria Catholici hominis: & quis propriè vrbanus, quis barbarus, sit 82
VIII. De Antiqua Hibernorum dignitate, & gloria, &c. 87

IX. Quibus passibus illa gloria Hibernorum decresceret 92
X. Quibus vijs & modis possit illa gloria reuiuiscere 97
XI. De iniqua conditione Hibernorum ; & sponsione fidelitatis eorum citra præiudicium Religionis 103

Sectio Tertia, de mera effigie miræ administrationis, & regiminis tam Ecclesiastici, quam politici in Hibernia, quæ continet XI. Articulos.

Art. I. In quo Susannæ angustiis assimilatur Catholicorum afflictio 106
II. In quo detegitur origo afflictionis : & vmbra eius in Aurelio Commodo exprimitur . . 108
III. Quo declaratur inueterata altercatio status Ecclesiastici, & ciuilis, vnde orta & aucta fuit schismatis materia 111
IV. De continuatione schismatis, & inter Nouatores dissidio, cui per conferentiam Regalem medela quæritur 121
V. De supplantatione fidei & explantatione indigenarum 125
VI. Visitatio status Ecclesiastici ex Regali commissone. 130
VII. De circuitu Proregis in autumno præterito 141
VIII. De Coloniarum apparatu & progressu 147
IX. Scopus Proregis, eiusque gressus indagantur in isto circuitu 152
X. Occulti Proregis cuniculi, & insigne stratagema detegitur 160
XI. Admonitio ad Proregem 163

Conclusio cum quatuor Apostrophis . . 167
Prima Apostrophe ad Regem Britanniarum 169
Secunda Apostrophe ad Iusticiarios Gubernarchas Hiberniæ 173
Tertia Apostrophe ad Catholicos Hibernos tam Ecclesiasticos quam sæculares . . . 179
Quarta Apostrophe ad domesticos fidei, pro fide & ingenij cultu, extorres Hibernos Collegiorum alumnos 189
Additamentum ad semestrem gravaminum relationem 193
Præludium ad nouas obseruationes de constantia Hibernorum in rebus fidei. . . . 195
Obseruatio I. De Tribunalibus & Terminis Iudiciorum, in quibus Hibernorum constantia tentatur, &c. 197
Secunda, De Magistratibus collatiuis, & quibus conferantur 199
Tertia, De Prouincijs, & Prouincialium Catholicorum grauamine per Vicecomites, & Iusticiarios. 201
Quarta, De semestri Iudiciorum agitatione, & in ijsdem vexatione Catholicorum . . 202
Quinta, De inquisitione & punitione Catholicorum per Clerum hæterodoxum . . . 203
Sexta, De zelo & sedulitate Catholicarum fœminarum circa paruulorum baptismum, &c. . 205
Septima, De admirando Catholicorum ardore & concursu ad confirmationem . . . 206
Octaua, Consideratio dignissima circa Hibernorum constantiam nouissimis his temporibus . 207
Nona, De Catholicis agrariis tam plebeis, quam Domicellis, eorùmq; in Angliam traiectu & supplicatione ad Regem 208
Decima, Tangit discrimen regiminis SinIohannis & Cicestrij Proreg. & diuersus vtriùsque scopus vexandi Catholicos signatur . . 210
Vndecima, De primo motore, primoque mobili grauaminis Catholicorum 211

XIII. De SinIohannis Proregis aduentu; & facibus ei subditis ad persequendum Catholicos 212
XIV. Quando & quomodo creatur Prorex SinIohannis 215
XV. De mixtis adinuentionibus & circumuentionibus in fide, & fundis Catholicorum . 218
Quædam Regulæ obseruandæ pro bono Regni Hiberniæ 218
XVI. In qua Regularum Cicestrij succincta discussio continetur 222
XVII. In qua prima suggestio discutitur & inconueniens declaratur 223
XVIII. In qua secundum inconueniens expenditur 225
XIX. In qua explicatur calumnia suggestoris omnes Catholicos Principes suggillantis . 227
XX. In qua discutitur secunda suggestio politica 229
XXI. De quadruplatorum & hæredipetarum astutia 230
XXII. In qua examinatur alia regendi & plantandi methodus eiusdem suggillatoris . . 231
XXIII. In qua panditur ardens studium Caluinistarum supplantandi orthodoxos indigenas 233
XXIV. In qua consideratur astuta subintroductio pœnalium contra Catholicos statutorum sub Elizabetha 234
Sequuntur duo actus parlamentares Catholicis omnibus perniciosissimi
1. Actus seu ordinatio, & statutum, quo restituitur coronæ antiqua iurisdictio (si superis placet) super statum Ecclesiasticum, &c. 238
2. Actus pro vniformitate communium precum, & officij Ecclesiastici atque administrationis sacramentorum 254
XXV. Obseruatio, De pœnalium statutorum executione 264

XXVI. Comparatio modernæ persecutionis cum prisca 266
XXVII. De varijs conatibus satagentium frœnum erroris ex ore eijcere 267
XXVIII. De ærumnosa Catholicorum querimonia ad Principes Catholicos ac potissimè ad Regem Hispaniarum 270
XXIX. De vaticinali visione Eliæ Prophetæ sub Rege Achab, & Iesabele Regina . . 272
XXX. De eiusdem visionis quasi vaticinali expositione & accommodatione ad statum Hiberniæ 274
XXXI. De ijs quæ ipsum Regem nostrum mouere debeant ad liberiorem Religionis professionem Catholicis indulgendam . . . 280
XXXII. De nouissimo Regis Iacobi Edicto contra Catholicos 282

Analectorum Secunda Pars . . . 287
Epistola Parænetica ad Reverendissimum D. Cornelium Dovanium, Ep. Dunensem, &c. . 289
I. Corollarium, De fœlicitate subditorum qui Catholicis principibus subsunt, &c. . . 328
II. Corollarium, In quo ex verbis Regis elicitur argumentum pro inculpata Catholicorum constantia 333
III. Corollarium, de Regum ad Regem interuentu, & sperato euentu eiusdem . . . 336
Annotationes in Paræneticam Epistolam . 340

Analectorum Pars Tertia, seu De Processu Martyriali quorundam fidei Pugilum in Hibernia 357
Benevolo Lectori 359

Præfatio 361
Catalogus Martyrum 379
Nomina Archiepiscoporum 381
Nomina Episcoporum vel Martyrum, vel Confessorum 382
Nomina Regularium 384
Nomina aliorum Prælatorum et Sacerdotum 386
Nomina Laicorum 390
De Foeminis Catholicis 393
De Richardi Creaghi, Archiepiscopi Armachani, Primatis regni Hiberniæ, vita et morte, Notationes Mnemonicæ 395
De Dermicii Hurlei, Archiepiscopi Cassellensis, martyrio, Notationes. 423
De Thoma Hierlacio, Episcopo Rossensi, in Provincia Cassellensi 439
De Thoma Leurusio, Kildariensi Episcopo, Provinciæ Dubliniensis 447
De Cornelii, Episcopi Dunensis, et Patricii Lucherani, Sacerdotis, martyrio 456
Martyrium Mauritii Kenrechtini, Sacerdotis 482
De morte nobilis viri Joannis de Burgo, Domini de Bretasio, succincta narratio 493
De Eleonora Bermingham 505
De Margeria Barnevalla 510
De Wilhelmo Tynzbi, confessore Hiberno, ordinis Carthusianorum 519
De Joanne Traversio, martyre Hiberno, S. Theologiæ Doctore 521
Diasphendon Hiberniæ 526
Index rerum 591

ANALECTA SACRA NOVA ET MIRA,

DE

REBVS CATHOLICORVM IN HIBERNIA.

Pro ſide & Religione geſtis,

Diuiſa in tres partes.

Quarum,

I. Continet ſemeſtrem grauaminum relationem, ſecundâ hac editione nouis adauctam additamentis, & Notis illuſtratam.

II. Paræneſin ad Martyres deſignatos.

III. Proceſſum martyrialem quorũdam fidei pugilum.

Collectore & Relatore T. N. philadelpho.

Colligite quæ ſuperauerunt fragmenta ne pereant. IOAN. 6.

COLONIÆ,

Apud Stephanum Rolinum. 1617.

Superiorum permiſſu.

IMPERATORI, REGIBVS,

ET

PRINCIPIBVS ORTHODOXIS.

EGREGIVM est, & planè Regium (inuictissime Imperator, serenissimi Reges, illustrissimi Principes) indignè afflictis, dignanter opem afferre: cum autem priuatorum fortunæ, si prostrata sit, non careat laude reparatio; in multorum calamitate populorum, quando vnius alicuius Regni vniuersa natio, ludibrio insultantium exposita & opprobrio habita conjicitur in grauem miseriam, quò illa miserior est, eò etiam miserabilior videri debet; tantoque illustrior est miseratio, quanto illustrior est causa ob quam gens illa patitur; latiusque patet infortunium integri Regni alicuius, quam iniuria singulorum quantumuis enormis.

Qui patiuntur Hiberni sunt, Orthodoxi sunt; non vnus aliquis popellus, aut vnius ciuitatis vel Prouinciæ inquilini; sed vniuersi ferè indigenæ totius tam vastæ, & propemodum vastatæ à Protestantibus Insulæ & Regni Hiberniæ. Causa

propter quam patiuntur, communis illis est cum omnibus Regnis, populis, & Gentibus in quibus viget Catholica Religio: omnibus eadem est forma credendi, sed illis ea efficitur piacularis, & fornax tribulationis, quæ alijs est honoris & eminentiæ officina; illis vertitur in pœnam & panicum, quod aliis in gaudium & exultationem conuertitur; vna est omnium professio Religionis, sed non vna afflictionum perpessio.

Vos vero, Christianissimi, Catholicissimiq; Heroes, cum in sole orthodoxæ veritatis, eminentissimæ solium dignitatis habeatis collocatum, vt nec timeatis à timore nocturno, nec diurnos impetus vereamini, nostris clementer intendite querimonijs; & qui veram Christi fidem, vel ad orbem nostro orbi oppositum, ad nostros vsque Antipodes, per aduersa nobis vestigia gradientes, extendere satagitis; si nobis porrò, vt ipsi potestis, & nos poscimus, dignabimini intendere, inuenietis in hoc orbe, nec procul dissitos, sed in eodem Regno, sub eodem Climate, in eadem Insula, sub vno eodemq; meridiano, miros & nouos Antipodes. Qui lucis & noctis officia peruertunt, in eadem vrbe Antipodes esse argutè Seneca notauit: qui dicunt lucem tenebras, & tenebras lucem; qui bonum dicunt malum, & malum bonum, qui non tantum rebus, sed nominibus etiam rerum abutuntur, non immerito nobis Antipodes habebuntur. In nostra Hibernia tales inueniuntur, & nobis adeò in omnibus aduersantur: gressus eorum nostris gressibus obnituntur, pedes pedibus, brachia brachijs, capita capitibus, studia studiis, omniaq; ipsorum contrario nobis vestigio obuertuntur; Regimen illorum Religioni nostræ, vires virtutibus insidiantur. Quid faceremus? reluctari nefas, rebellare impium, obtestari irritum putamus: illud olim inconsultè; istud inconsideratè, sed non inultè; hoc vero inaniter tentatum à nostris est.

Quid vero! si quod nobis, tum per nos, tum per Serenissimi Walliæ Principis apud parentem suum Regem nostrum, tam obnixe imploratam mediationem inconcessum hactenus fuit, vestro nunc interuentu speremus, & respiremus? Non est æquum aut dignum, vt tot tantisq; interpellatoribus negetur, quod nostræ pusillitati toties negatum fuit. Vos itaque pientissimi iuxta ac potentissimi Heroës, optamus, obtestamur, & interponimus pro nobis deprecatores, ad Serenissimum Regem nostrum, Magnæ Britanniæ Monarcham, in causa sacratissimo vestro nomini & honori consentanea; ne penitus opprimamur & deleamur de superficie terræ, propter constantem innoxiamque communis fidei Religionisque Catholicæ professionem. Pro vestra singulari pietate ac munificentia, extorribus nostris studiosis, refugium præbetis & refrigerium, in Catholicis vestris ditionibus, per quos conseruatur fidei semen in hoc Regno, cum magno fructu & fœnore salutis plurimorum, quos illi alumni vestri, cum sudore suo & sanguine corroborant in vera Religione, & intra gremium Catholicæ Ecclesiæ illibatos conseruant. Concutiuntur illi quidem, & quassantur ab aduersa potestate, sed in eis non cassatur Religionis integritas; tametsi de illis vereamur, ne diuturna pulsatione, crebrescentibus ictibus & pressuris, tandem loco propellantur, & cedant.

Grauamina quæ illis infliguntur, in Tractatu sequenti exprimuntur; non omnia, sed multa, quæ tamen ipsa meritò commoueant heroicas mentes ad mitigationem procurandam. A Rege nostro nil petimus, nisi vt regiè tractet Regnum suum, & sub regia clementiâ regales subditos patiatur seruire summo Regi cælorum, secura conscientia: á qua cum per vim abstrahere illos satagant Ministri Regij, nihil magis assequuntur, quam vt eorum constantia magis enitescat; cum iactura

tamen bonorum & libertatis, quam inuicta mente perferunt.

Multa celebrantur huius Regni encomia : Quod[1] Insula sanctorum vocitata sæpe sit à sede Apostolica :[2] Quod Christianæ Religionis dignitate florens :[3] Quod omnem vicinarum gentium fidem excellens :[4] Quod sanctis & mirabilibus viris plena :[5] Quod locus sanctus ; fœcundusque sanctorum ; & quasi inundatione facta, effundens sanctorum examina :[6] Quod omnibus vicinis gentibus fide præpollens :[7] Quod stellarum numerum propè æquans patrociniis sanctorum :[8] Quod tota Insula, sicut omni terrarum gleba fœcundior, ita sanctorum gloriosa simplicitate beatior :[9] Quod alijs honorificentissimis titulis, à pluribus & vetustis, & recentioribus sit insignita.

Hoc vnum elogium pro re nata delegi, quod sit Insula fidei Catholicæ tenacissima : & quam verè hoc dictum sit ex sequentibus elucescet. Quæ omni cum humilitate, legenda offero, & consideranda benignissimæ dignationi vestræ, quam summus Deus secundet longa & fœlici in terris sospitate, & post hanc vitam, perenni in cœlis beatitudine.

[1] Literæ Apostolicæ extant : vide Iocelinum in vita s. Patricij, c. 175.
[2] Ionas in vita s. Columb. & Surius 21 Nouemb.
[3] Marian. lib. 2. pag. 372.
[4] Bernard. in vita s. Malach.
[5] Flodus in vita s. Helani.
[6] Molan. 8. Maij.
[7] Surius, 1. Iulij.
[8] S. Anton 1. 2. p. Histor. tit. 14, c. 4. Vide Nauclerum, Iagninum, Polydorum, Sabellium, H. Canisium, Ioannem Valent. Bedam Huntindonium, Malmesberg. Cambrensem Houeden. Camden & alios.

AD LECTOREM.

NVNCIA veritatis Historica fides, transmittens ad posteros præteritorum memoriam, tantò maiorem exigit attentionem, quantò digniora sunt quæ commemorantur: Quò enim vsui nostro, & instructioni insequentis æui magis illa deseruire poterunt, eò etiam magis infigi debent mentibus eorum qui modò supersunt, & Commentarijs celebrari mortalium, ad immortalitatem quandam ijs quibus debetur conciliandam. Sicut enim nocumenta sunt documenta, & (vt apud Græcos scitè dicitur) παθήματα sunt μαθήματα; ita etiam monumenta sunt munimenta; dumq; istorum monemur quæ vel Maiores nostri fortiter patrârunt, vel nostri etiam coæui patienter sustinent pro virtute, pro Religione, pro honore Dei, causâ omnium iustissimâ; munimur ipsi, & posteri quoque armantur ad parem patientiæ laudem, & fortitudinis lauream promerendam.

Itaque ne lateat nondum natos, sed aliquando victuros, quæ nunc viuentes, & ex Dei munere vincentes perferunt, non male nata est cogitatio, nec inutiliter visa collocanda hæc opella consignandi posteris memoriam tenacitatis, & constantiæ in Catholica fide Nationis Hibernorum; indigitando

per certos temporum articulos, & digerendo certas obseruatiunculas, (dum alij spissa parant volumina) per quas elucescat, & quibus illi artibus rapiuntur ad interitum animæ, & nisi præripi sibi patiantur Religionem diuinam, sine qua piè non viuitur, ea necesse habent amittere, sine quibus in hac interitura vita non viuitur.

Sed cum feralis istius ærumnarum annonæ, quâ vbertìm diffluimus, semestria duntaxat Analecta Serenissimo Walliæ Principi, optimo parenti suo, Regi nostro porrigenda, supplices iam antea obtulerimus; atque aliud nullum inde experiamur emolumentum, quam vt nouo ingrauescentium calamitatum commeatu suffocemur potius quam vllatenus sustentemur; eadem non modo fragmina, anniuersarijs Notationibus auctiora iam illustrioraq; sed & Parænesin quoq; ad martyres designatos; cum processu martyriali quorundam fidei pugilum (quæ secundæ terriæq; Analectorum parti argumentum suppeditant) celebriori nunc apparatu, vniuersis simul Orthodoxis principibus consecrare, è re visum est: quò nimirum tot tantique Christianæ incolumitatis Tutelarij, interuentu suo, amicum Regem, ipsis in ciuili fœdere socium, miserando commoueant ad commiserationem; neque sinant sudorem & sanguinem nostrum in terram amplius effluere, vulnera incrudescere, afflictiones aggrauari; vt non penitus exhauriantur spiritus nostri, & vitalia confodiantur; dum alij in fortunis, alij in conscientijs vulnerantur; alij flent, alij fluctuant; omnes praxium stratagematumq; densissimam quæ impendet nubem, velut per rimulas obseruant; atque formidant. Quibus omnibus testimonium perhibere possunt, non muti & mortui (quales olim consiliarios in summo pretio, meritoque habuit Alfonsus Rex) sed multo magis qui superstites sunt viui & veraces, atque in arena etiamnum positi pugiles Catholicæ veritatis.

Muti Magistri libri. Aul. Gel. lib. 14. c. 2.

PRIMA PARS

ANALECTORVM.

Continens semestrem grauaminum relationem nouis additamentis & notis illustratam.

SERENISSIMO

WALLIORVM PRINCIPI

CAROLO

BRITANNICARVM

INSVLARVM

Hæredi conspicuo.

EXORIENTE verno sydere huius anni, quem excurrimus, oriebatur in animo clientuli tui Analectæ horum fragmentorum, & increscebat indies, pro re nata, desiderium adoriendi dixerim, an adorandi Celsitudinem T. aliquali tesserâ, ac testificatione clientelæ suæ, &

venerationis quam debet orienti radio Principatus tui. Et cum emensus hybernum rigorem iam nonnullas collegisset primulas veris, aperiebantur æstiui flores, areolarum acanthi, & lilia conuallium quæ fasciculi digestionem morabantur, si forte vario adflatu possent melius oblectare. Hisque carpendis dum opera subseciua impenditur, succedit

Epist. Iudæ. Apost.

autumnus; quem ille veritus, ne arbor autumnalis bis mortua, sine fructu honoris horrida, sine fronde decoris marcida, penitus aresceret; vernos illos & æstiuos flosculos maceratos hiemali, quæ præcesserat, pruina, offerendos duxit si minus naribus tuis

Lib. de recta Fide.

delibandos, saltem oculis conspiciendos. "Agricolæ quidem (inquit D. Cyrillus ad Reginas) ex agris redolentissimos flores suo tempore demetentes, & in corbiculis ponentes, afferunt ad Dominos, iique valdè hilariter de fructibus gaudent, & occasionem nacti accedunt." Ad quorum imitationem cliens iste tuus cistellam suam infarsit floribus illis (vtinam accessum huc tuum alliciant) quos Hibernia tua protulit constantiæ, sufferentiæ, & longanimitatis in negotio fidei erga Deum, & fidelitatis erga Regem suum, Parentem T. Celsitudinis. Non ideo displiceant illæ violæ, quia redolent aliquam violationis auram in subditis, aliquam violentiam in Gubernarchis conspicabilem: non offendat liliorum afflatus, quia è conuallibus illa sunt conuulsa per manum hortulanorum, qui incrementum magis quam exterminium cogitare debuerunt. Oderat sanè Alexander olitorem qui radicitus herbas exscinderet. Hîc vero non odium, sed odorem bonum ingerimus; & pro malorum medela ingemiscimus. Sertum miseriarum & calamitatum, quas Hibernia tua patitur, vertici tuo admouendum porrigimus; vt per te, qui corona es capitis nostri, pateant aures patris; pateant etiam tuæ querimonijs patriæ nostræ: quem enim alium opportuniorem deprecatorem, quam filium ad patrem, pro patria nostra,

& paterna hæreditate sua præsentemus? Ecce tota animi demissione aduoluit se genibus tuis Hibernia, suspirat gemitu inenarrabili, vt alleues fastidium, & fastuosos oppressores eius, si qui adhuc inhiant, ab eius visceribus amoliaris. Mucronem Domini exacuerunt in nos peccata priora; sed illis iamdudum, vt speramus, abolitis, velitis, iubeatis non consurgere duplicem tribulationem de transactis; quæ vt in alios magna fuisse fateamur, tamen aduersus patrem tuum regem nostrum nullam cognoscimus præuaricationem; vel si vlla sit, illam maiorum nostrorum maximè agnoscendam credimus, quâ nictantibus illis magis quam annuentibus, procusæ sunt quædam leges comitiales sub Regina Patruele, quæ Regi successori vexandi conscientias rimam dederunt. Quam postea lato hiatu aperuerunt ad noxam innoxijs inferendam, qui insecuti sunt Iudices & Gubernatores. Quæ quidem leges cum siluissent sub conditrice, iam incrudescunt in vulnus nostrum: & fœces illæ, quæ exoletæ videbantur, iterum inolescunt, occinentibus aduersarijs fidei nostræ, & ingeminantibus præteritorum memoriam, ad inuidiam præsentium: Dum illi insusurrant vanos timores auribus Regijs, qui ex spolio nostrorum cupiunt ditescere. Supplicat ipsa patria Benignitati tuæ, vt nutationi isti quam agnoscimus ignosci facias, nec asperneris hanc luctuosam semestrium notationem, asperam licet & incultam, admittere in conspectum tuum, vt per te innotescat Regi nostro quænam grauamina, quorsum, & à quibus patiantur Catholici in Hibernia; & quando nullum inde commodum reportat aliud quam carnificinam mentium, & fidelium subditorum expilationem, vt expleant suas cupiditates pauci quidam pollinctores, & funerarij curatores nostræ reip. iubeat tandem modum imponi inexplebili illorum libidini, & suos respirare Hibernos, iam primùm confugientes sub alam & tutelam

Altitudinis T. Non despicies illos, quia in extremo angulo populorum tuorum, in extremo sunt lymbo titulorum tuorum; sed magis cum D. Basilio considerabis, "Digito pedis nostri impingente, capillos capitis mox in sublime ferri." Ita te efferes ad querelas nostras exaudiendas, & offerendas paternæ pietati, de qua nobis sperare liceat, quod de Theodosio D. Ambrosius veraciter, & citra omnem assentationem & ostentationem, dixerat olim in hæc verba: "Beneficium se putabat accepisse augustæ memoriæ Theodosius, cum rogaretur ignoscere. Et tunc proprior erat veniæ, cum fuisset commotio maior iracundiæ. Prærogatiua ignoscendi erat indignatum fuisse; & optabatur in eo quod in alijs timebatur, vt irasceretur. Hoc erat remedium reorum, quoniam cum haberet supra omnes potestatem, quasi parens expostulare malebat, quam quasi iudex punire: sæpè trementes vidimus quos obiurgabat, & conuictos sceleris cum desparassent solutos crimine. Vincere enim volebat non plectere, æquitatis iudex, non pœnæ arbiter, qui nunquam veniam confitenti negaret. Aut si quid esset quod occulta conscientia inuolveret, Deo seruabat. Hanc vocem eius homines magis quam pœnam timebant, puod tanta Imperatorem ageret verecundia, vt mallet sibi homines religione quam timore astringere." Hoc instium est nationi nostrae, vt religio percellat, quos timor non potuit perfringere; idque euidenter ex decursu huius relationis elucescet, nullos carceres, nulla legum repagula, nullam suppliciorum acerbitatem perdomare potuisse efferatiora quorundam ingenia, quæ ad omnem humanitatem pertraxit disciplina orthodoxa, & religionis cultura nostræ. Pro qua etiam, omnem calamitatem & contumeliam, ne eam deseruisse inueniantur, sustinendam sibi arbitrantur.

lib. de vera Virginit.

De obitu Theodosij.

Cicurata igitur cum sint, & secura satis ad Patris subiectionem (ac tuam eidem innexam) illa pectora,

quæ ferocula prius, & aduersus legitimum imperium rigidiuscula videbantur, vt non diffitemus aliorum operam valuisse ad istum rigorem edurandum, tamen fatendum est magna ex parte emollitum quoq; per Romanæ educationis & religionis ferulam, quam inuexit Catholicum magisterium; tametsi istud publico præsidio destitutum, folis clancularijs sit fretum adminiculis: Huius verò in hac gente auctoritatem, frustra laborat aduersa potestas labefacere.

Et quia iam experimentum constantiæ factum est; per te, Serenissime Princeps, illucescat nobis Serenitatis auspicium: Fiat nobis prærogatiua ignoscendi, indignatum nobis fuisse parentem. Nunc propior sit veniæ, cum commotio maior iracundiæ præcesserit. Experti sumus in omni ordine, ætate, gradu huius commotionis terrorem. "Commota sunt superliminaria cardinum à voce Esai 6.
clamantis, & domus repleta est fumo:" à fremitu vers 4.
leonis concussi sunt anguli populorum, & reliqua plebs vel fimo obsita, vel fumo obsessa in squalore & ægestate contabescit. Verumtamen non deficit in spe, quin hæc indignatio Regis conuertenda sit in beneficam dignationem & indulgentiam: Vt cum tempestas in summo fuerit, tunc pro foribus appropinquet nobis tranquillitas & malacia. Tua Altitudo nobis Alcedo sit in hac procella sedanda; vt concessa malorum mitigatione, per interventum faustissimæ tuæ nidulationis malit inclytus Iacobus, instar Theodosij, sibi homines religione, quam timore astringere. Quam astrictionem vouemus & spondemus firmissimam in nostra Catholica professione, vt eam impunem nobis & indemnem indulgeat Sapientissimus Princeps, non immemor pientissimæ matris suæ, quæ in hac fide quam tenemus, prout ipsa semper vixit, moritura commendauit vnico filio, (quem iure materno regnantem proni veneramur) vt depositum hoc Romanæ

religionis, & obedientiæ eiusdem contesserationem arctissimo amplexu confoueret, certus extra illius Ecclesiæ gremium, nulli salutem contingere. Quô vt ille tandem inclinet, vota precesq; iugiter offeret Deo tribulata Catholicorum in Hibernia cohors, cuius angustias & afflictiones, in isto persecutionis breuiculo insinuatas magis quam descriptas C. T. considerandas exhibet, pro obsequij sui particula,

Seruituti Sublimitatis T.

Deditissimus ex animo,

ANALECTES.

AD LECTOREM.

FRAGMINA quedam miseriarum, & afflictationum, quibus atteritur Catholica Hibernorum natio, in morem cuiusdam indiculi, congesta sunt in istum quem nunc damus tractatum. Qui dum edendus esset, pendulus erat Analectes, sub cuius tutela posset tutò lucem aspicere partus lucifugæ, quem in tenebras, cum parente, compulerat innoxia professio fidei Catholicæ. Sed tandem consilio obstetricis ille admonitus, post varias curas & cogitationes, quas pectore versauit, de nuncupatione facienda, vel solis domesticis fidei in patrio solo degentibus; vel certè profectis peregrè, ad ingenij cultum alumnis Collegiorum, quos & informare voluit de statu rerum, & animare ad palæstram, quando iam instructi & muniti armatura fidei, alios instruendos & muniendos aggressuri essent: in illam demum sententiam concessit, vt dedicatio fieret sub auspicio nostri principis; qui tametsi disparis educationis, ab ea quam præferimus, tamen non habendus erat vt hospes, aut extraneus, à notitia capienda de indole & innato studio populorum, quibus ipse aliquando, iure hæreditario, dominaturus esset: Quorum vsui & necessitudini, etiam à teneris assuefaciendus erat, quo postea, factus adultior, sciret quibus mederi,

Principis est virtus maxima nosse suos.

quibus & misereri deberet. Cuius miserationis initium prærogandum optamus in istà ætatis suæ teneritudine, per deprecationem ad Parentem; vt, quemadmodum M. Coriolani tenera proles, comitante matre & auia, muto aspectu, iratum Patrem ab vrbis & patriæ suæ vastatione, ad lenitatem & indulgentiam transtulit: ita ille supplicibus Hibernorum querelis exhibitis patri Regi, alieniorem ab eis mentem ipsius, ad mansuetudinem & placabilitatem traduceret.

Liuius Dionys. Plutarch. vide Valler Max. lib. 5. cap.

Cur hæc Analecta inscripta sint Wall. Principi.

Itaque firmiter stetit illa sententia inscribendi istam semestrem relationem de rebus Catholicorum in Hibernia, indubitato hæredi eiusdem Regni, tum ob alias causas, tum vel maximè, vt ex eo appareret scribentis animus erga Regem obsequentissimus, qui nulla tinctus amaritudine, nullo seditionis studio motus, nulla malignitate tactus; sed solo zelo honoris Dei, fidei, patriæ, ista conscripsit: Et quia proles regia præludijs regendi paulatim instituitur, vt cum ætatis incremento crescat peritia gubernandi hæreditatem, quam propitio numine aliquando aditurus est, æquum erat hinc moneri, & humilter rogari ne vellet vllo modo audere (sed nec libenter quidem audire) non audenda, aduersus magnam Christi hæreditatem, "magnam (inquam) illam, nec finem habituram: verùm longius progressuram altiusque assurrecturam: quam, vt Deus creauit, & vt homo hæreditate consecutus est, quam lex figurauit & gratia expleuit, quam prophetæ coagmentarunt, & Apostoli quasi vinculis constrinxerunt, & Euangelistæ numeris omnibus absoluerunt (ex Gregorio Narianzeno loquor) ne bellum aduersus pacem suscipere, aduersus crucem trophæum, aduersus mortem oppressionem, aduersus resurrectionem insurrectionem & rebellionem, aduersus veritatem calumniam velit admittere."

Orat. 1. in Iulian.

Cur hæc narratio semestris dicta.

Semestrem dici hanc narrationem auctor voluit, quia semestri plus minus interuallo confecta, de

continuatione semestrium dolorum & afflictionum quas in parturienda fidei professione deuorant nostri orthodoxi, potissimè tractat. Quæ si accuratius recognoscenda foret, trimestris potius nominanda esset, quia tertiò quoque mense, vel etiam intra illum terminum, recrudescunt tormina illa vexationum, quibus affliguntur Catholici, in tribunalibus hominum & iudicijs non admodum humanis & æquis (si dici fas est) quibus in crimen vocantur, & in discrimen magnum, & ipsi, & liberi, & fortunæ, et libertates eorum.

Trimestris potius nominanda.

Succrescit materia dilatandi augescente indies solertiâ vexantium illos. Dum enim acuta ingenia non desinunt excogitare nouos exagitandi modos, vt lege agere videantur, legis aculeos latius distrahunt, quam legislatoris progressa sit intentio. Id quod vno vel altero documento clarum fiet. Sunt duo Statuta, quibus plurimum offenduntur Catholici in libertate, & fortunis. Vnum de Iuramento Primatus Regij in Ecclesiasticis, alterum de adeundis Ecclesijs Protestantium. Qui antehac in magistratu positi negabant Primatum quando proponeretur iurandus, deponebantur ab officio, nec aliâ plectendi erant pœnâ, ex tenore statuti. Sed non contenti Ordines, & illi qui præsunt, hac depositione, si oblatum iuramentum refugerit officiarius quispiam, auocatur ad curiam Proregis, & ob contemptum detruditur in custodiam, nec prius emancipatur, quam mulctam pecuniariam persoluerit. Hæc interpretatio, nouo isto grauamine adaucta, aliquandiu obtinuit sub prorege Cicestrio, nec vltra in isto genere progressus est. Iam verò noui Gubernarchæ, vt aliquo acerbitatis additamento etiam ipsi signarent suum Gubernium, adinuenerunt nouum artificium, & siue offeratur iuramentum, siue secus, dummodo officium vllo modo administretur, eo ipso quod iuramentum non sit præstitum ante administrationem, citantur Præ-

Legum aculei vltra legislatoris intentionem protracti.

tores Vrbani, & alij Officiarij ad Cameram castrensem, ibi multis contumelijs & opprobrijs excepti, si detrectent iurare, in carcerem ablegantur, non ipsi solum, sed alij etiam, qui illis eligendis suffragium dederunt; atq; ita tam electi quam electores, (quod antea inauditum est) hoc tempore patiuntur dispendium libertatis & pecuniæ. Hoc verò fit, vt nullus omninò Catholicus potiatur qualicunque magistratu, in quacunque ciuitate, municipio, districtu, siue vrbana, siue rurestri administratione. Et quid mirum, quando in nouis colonijs (vt iam nuper in Dirrhensi oppido) nemo admittendus sit, vel ad incolatum, vel ad commercium, qui non obstrinxerit se isto iuramento. Quo etiam nomine, honestus Mercator Catholicus, dum istius cautionis ignarus illic negotiaretur passus est nuper direptionem totius mercimonij, de quo contrectabat; nec mercem ipsam, nec pretium eius in hunc diem recuperare potuit ex vnguibus fisci. Hoc vero tolerabile est homines ab hominibus (licet subditos à subditis) ita tractari; sed quanta feritas, si in homines demittantur feræ; quod fide digno tamen testimonio fertur à quodam vicecomite factitatum; qui misellos colonos Catholicos damnatos in mulcta pecuniaria, quod non frequentarent templa Protestantium, dum relictis laribus & focis, illius fugerent rabiem exactoris, & in latebras se abderent ab ira persequentis, immissis in eos Molossis ferociter insequebatur ipse, cum agmine prædabundo exauctoratorum militum. Nec adhuc subsistit tota illa immanitas, quæ si vltra viuos non se porrigeret ad defunctos, excusari vtcunque posset; Sed nec mortui sunt immunes. Nam quod sacrilegij summum est supplicium, hoc ad pietatis noxam trahitur; nempe Catholici qui Protestantium vano afflati sydere censurarum, noluerint se deuouere funestæ eorum expiationi, vel in triuio sepeliendi sunt adacto per pectus stipite, vel si illis inscijs

Catholici ab administratione Reip. excluduntur.

Hamlin.

Insignis iniquitas.

Immanis feritas.

in comitatu Medensi anno 1616.

Catholici in triuio sepeliuntur adacto per pectus stipite.

auitæ sepulturæ sint traditi, exhumandi sunt tanquam Christiani gregis anathema: & hoc inter extremas sit miserias, quia suprema ignominia est quæ nobis possit irrogari: Quam cum iam experti sint nonnulli, in multò plures pœna recidisset, nisi Regia in comitijs benignitas anomalis votis prætensorum Antistitum intercessisset. Dobbin Houth.

Et quod in ista causa clementer indulsit S. Maiestas, si ad alias perpessiones Catholicorum leniendas suam commiserationem dignaretur extendere, amouendo mulctatitias illas muscas & sanguisugas, à quibus exsorbetur totus succus, & sanguis nostræ Reip. cerneret proculdubio pacatam & florentem Insulam, quæ iam summa egestate contabescit: Cerneret viris & virtutibus emicantem, opibus & operibus effulgentem, fructibus industriæ & concordiæ abundantem, quæ antea iurgijs, simultatibus, bellis, & (quæ bellorum recrementa sunt) inediâ, solitudine, vastitate, inertiâ, inscitiâ, squalore, orbitate sordescebat.

Et quidni sordeat adhùc in pluribus Hibernia, quidni fœteat odor eius, & color squaleat, in conspectu politulorum & politicorum in ea dominantium; quando totus cætus Catholicorum inibi degentium, id est, tota propemodum indigenarum collectio, expungitur ab honorum, & munerum publicorum communicatione; deinde etiam lenta nummorum & facultatum tabe, quasi incruento vulnere contrucidatur; vt iam nec vultum lucentem, nec decora corporis lineamenta cernas, sed luridam in facie Regni maciem, pallorem ciuium, anhelitum populorum, frigidum sudorem plebis, pupillas caligantes Procerum, nares subsidentes equestris ordinis, stupescentem linguam causidicorum, manus rigescentes mercatorum, nigriscentes vngues opificum atque Agricolarum, pulsum formicantem cleri Catholici, & omnia vicinæ mortis indicia possis aduertere. Moribundæ Hiberniæ agones.

Sueton in Caio c. 31.

Quod de Caio Caligula referunt illius æui scriptores, illum non temere in quemquam nisi crebris & minutis ictibus animaduerti passum, perpetuo notoque præcepto ita fieri, vt se mori sentiant; habet quandam effigiem & simulachrum istius obuelatæ carnificinæ, & occultæ fortunarum stragis, quam in hac mulctatione bonorum assidua, quasi tectissimâ venarum sectione, perferunt nostri Orthodoxi. Inuehitur in Iulianum Theologus, quod Christianos insigni quodam honore spoliaturus, ante alia gloriam eorum honorisque celebritatem insectaretur. "Nec verò strenuè (inquit ille) ac generoso animo, vt alijs persecutoribus moris erat, impietatem profitetur; nec si non imperatoriè, tyrannicè saltem de nobis consilium inijt, vt insigne atque honorificum ipsius scelus sit, orbis populo vim intulisse, doctrinamque omnibus doctrinis superiorem tyrannide oppressisse: verum turpiter admodum, & ignauè pietatem vexat, animique fraudes & versutias persecutione quam aduersus nos excitabat, inducit." Ita proximè elapsis mensibus (& iam vno vel altero anno antegresso) hanc gentem lacessunt, surdo isto verbere, & reconditâ fatigatione Gubernatores. Quibus accommodes, quæ in eodem loco subiungit Theologus. Cum potentia in persuasionem & coactionem diuisa sit, ita se illi compararunt, vt quod inhumanius erat, vim & tyrannidem popularibus administris, Vicecomitibus, & mandatarijs executoribus atque exploratoribus permitterent (vt quorum vœsana audacia intolerabilior sit propter temerarios animi motus, atque præcipites ad omnia impetus) idque nequaquam ex publico edicto, verum ex eo quod impetum, audaciamque minime reprimerent, velut propositâ quadam lege non scriptâ id se velle promulgantes; quandoque etiam occulto præcepto instigantes: Quod autem lenius, atque humanius erat, magisque Gubernatores decebat, id sibi vide-

Caligula reuiuiscit.

Orat. 1. paulo ante medium.

Iulianus Aposta. iterum orthodoxos adoritur.

Tyrannis delegata immanioribus.

Humanitas ementita vt securius efferascat.

licet assumunt; nempe suadendi atque illiciendi partes, idque in publicis consessibus, in priuatis recessibus, in Camera castrensi, in foris & tribunalibus, intus & foris moliuntur: Nec tamen id quidem vsquequaque retinent; nam pœnis pecuniarijs velut creberrimis punctis excarnificant nostros, & emungunt totam eorum substantiam. Diceres hanc mulctandi assuetudinem esse veluti supplicium stimuleum quo furaces serui in Comedijs fodicantur, vt nec statim perimantur, nec tamen interitum effugiant. Qui zelo maiori pollent maximè commouentur publicis infortunijs; alij vero suis damnis & incommodis tanguntur, verumque esse Annibalis effatum ad Carthaginenses assentiuntur: "Tantum, nimirum, ex publicis malis, homines sentire, quantum ad priuatas res pertinent; nec in eis quidquam acrius quàm pecuniæ damnum stimulare." Hic est ille aculeatus dolor, qui pungit intima viscera & exsiccat neruos, elidit artus, & vulnerat paulatim arterias, totumque statum reipub. macerando emaciat; & ex venusto corpore, purulentum & deforme cadauer efficit. Nec potest negari quin huc proclinent istæ tam subtiles, et exquisitæ Catholicorum oppressiones istæ insensiles euiscerationes, & tam crebræ tamque odiosæ confiscationes, quæ multis & minutissimis ictibus perfodiunt ipsa præcordia, & vitalem succum per occultas emittunt elices; vt tandem deuentura sit Catholicorum Respub. tanquam stipes aridus, sine fructu, flore, fronde, vel cortice. Cuius qui vellet imaginem cernere, fingat sibi seruulum illum infælicem apud Apuleum, quem iratus Dominus nudum ac totum melle "perlitum alligauit arbori ficulneæ, cuius in ipso carioso stipite inhabitantium formicarum nidificia bulliebant, & vltro citroque commeabant multiuaga scaturigine; quæ simul dulcem ac mellitum corporis nidorem persentiscunt paruis quidem, sed numerosis & continuis

Plautus in Milite Glorioso in Asinaria in Menesch.

Liui. Dec. 3. l. 10.

Obuelata Catholicorum carnificina.

De Asino aureo l. 8.

morsiunculis penitus inhærentes, per longi temporis cruciatum, ita carnibus atque ipsis visceribus adesis homine consumpto membra nudarunt, vt ossa tantum viduata pultis, nitore nimio candentia funestæ cohærerent arbori." Ita credibile est euenturum cætui Catholico in Hibernia, per multitudinem exsorbentium hirudinum, & teredinum in illo corpore vermiculantium, & exedentium lignum in quo nascuntur, vel cui adhærescunt. Quibus autem suctibus & morsibus id fiat, ex subiecta Narratione apparebit; ad quam remitto beneuolum Lectorem; quem obtestor, vt animum huc adferat solutum & liberum ab omni anticipatæ sententiæ præiudicio, vt Dei magnalia miretur, & admiretur magnam eius bonitatem erga hanc gentem, obnoxiam hactenus ingentibus contumelijs & inuirijs; quas si minuat in quibusdam, in alijs abstergat patefacta veritas, non erit vanus labor, nec irritus conatus Analectæ.

SECTIO PRIMA,

IN QVA

MIRA ET VERA

RELATIO STATVS CATHOLICORVM

IN

HIBERNIA CONTINETUR.

ARTICVLVS I.

Vnde tam multa admiranda in Hibernia tam paucos habeant admiratores? causa est paucitas, & parcitas eorum, qui illa conscriberent: Quam taciturnitatem patria deplorat.

IN natione Hibernorum, sub Anglicana dominatione, Corona, & sceptro degentium, multa obseruatu digna incurrunt in oculos ipsos, & aspectum nostrum; quin & in aures longinquarum gentium irruunt forte per transennam, vt nisi illas in vultu nostro fenestras à natura positas, ipsâ inuitâ, velimus claudere, necesse sit in ea intendere, & aduertere quæ in prospectu nostro, adeo etiam in conspectu solis huius, indies in ea aduersus fidem diuinam, vt scimus, & humanam, vt conquerimur, geruntur, & fiunt. Et mirum est inter multa illius Insulæ mirabilia, tam paucos, aut nullos, in ipsa, vel ex ipsa repertos hactenus (ex quo habena Dóminij illius à veteri & debito

religionis cursu inflexa est) qui memoriam certam, & ex fide ac veritate compertam conseruarent, posterisque recolendam traderent: cum autem pauci fuerint horum admirandorum scriptores, mirum non est paucos etiam extitisse eorumdem admiratores.

Cur tam pauci rerum Hibernicarum scriptores.

Sed hoc cum alijs eius deplorandis infortunijs, vel calamitati temporum tribuatur, & minus æquo regimini, ac nimiæ solertiæ gentis aduentitiæ (quæ vetera monumenta supprimendo, vel exportando interuerterat; ne verò in lucem noua prodeant, imperio absterret, & timore percellit animos scripturientium) vel oscitantiæ adscribatur, & pusillanimitati incolarum; vel occupationibus eorum grauioribus, quæ acriùs stimulabant; vel denique (ne nimium grauemus afflictam gentem) iudicijs deputetur summi Dei, qui nunc stellas claudit sub signaculo; nunc mandat nubibus ne pluant imbrem super terram; nunc iterum facit Arcturum, & Oriona, & Hyadas, & interiora Austri; nunc denique facit magna & incomprehensibilia, & mirabilia, quorum non est numerus.

Esa. 5 V. 6. Iob. 9. V. 7. 9. 10.

Supplicat ipsa nunc patria, ne surdis deinceps auribus, aut digitis arescentibus ea prætereantur Dei magnalia, quæ sera posteritas madentibus legat oculis ne vt nunc de inferentibus grauamina, ita olim de nobis silentibus, et ea non referentibus, iustam instituat querimoniam; & se destitui doleat, lugeatque quod nec medicum, nec lamentatorem sortiatur. Improperabitur nobis ingratitudo si conticuerimus,& merito sustinebimus inuidiam alienæ laudis, nisi majorum gloriæ minores consulamus: Neque enim sepultæ inertiæ, celata virtus multum distare multis videbitur, tametsi seueriùs iudicando, cum Sulpitio Seuero censeam ipse, Hominis officium esse perennem potius vitam, quam perennem memoriam quærere; non scribendo aut pugnando, vel philosophando, sed piè, sanctè, religioseque

Hibernia hactenus sine medico sine lamenat ore.

Sulpitius S. in Prologo lib. de B. Mart.

viuendo. Veruntamen ipsa seueritas, & seria sanctitas, sicut veritati intuendæ colendæque vacare semper concupiscit; ita veritatis fidam interpretem & nunciam non spernit, nec respuit tuendæ eiusdem veritatis adminiculum.

ARTICVLVS II.

Difficultas aggrediendi scriptionem propter diuersa & aduersa hominum iudicia; quæ omnia debet amor Patriæ & studium veritatis peruincere.

ARDVA quidem res est (vel Plinio teste) vetustis nouitatem dare, nouis auctoritatem, obsoletis nitorem, fastiditis gratiam, obscuris lucem, dubiis fidem, omnibus vero naturam, & naturæ suæ omnia. Ardua res, illustribus ornatum, claris nitorem, arduis & præclaris amorem, & audendi ardorem conciliare: Arduum & rarum in scriptore, decorum in omnibus à se conscribendis obseruare: Arduum, an potius insperatum prorsus & impossible, omnium palato satisfacere. Quod si omnes omnium iudicia reformident, eueniet illud quod argutè quispiam dixerat, vt plurimi plurima scientes, se nesciendo senescant.

Praefat ad Vespasian. Historiæ conscribendae difficultas.

Cæterum inter tot censurarum pericula, suspirantis patriæ vota non potui vnus inter omnes non audire, nec debui præ omnibus eam aspernari quiritantem; vt quam non possum rebus nouis auctoritatem tribuere, mea saltem commemoratione fidem, & veri testificationem tribuerem.

ARTICVLVS III.

Primum admirandum de Constantia Hibernorum in vera & auita religione; & admirationis causa multiplex expenditur.

INTER cætera multa & mira Dei magnalia versus meam nationem, admiror vel vnum illud de

quo omnibus constat, qui vel pusillum norunt de eius instituto, quam perpetuò constans illa, quam sibi semper similis in Catholica Religione fuerit; qua semel imbutus cum plebe populus, dimoueri nunquam potuit de recta fidei sententia, & viscerali obedientiâ sedis Apostolicæ; qualitercunque in alijs vitæ officijs vel claudicando cespitaret sponte sua, vel alieno præcipitar etur impulsu.

Hibernorum in Catholica religione constantia.

Nihil hic commemoro de vrbana mollitie, de cultu & splendore ædificiorum, de magnificis Mausoleis, de fabricis ingentibus, theatris, amphitheatris, Capitolijs, fontibus, palatijs, de opiparis lautitijs, gulæ irritamentis, de diuitijs, & delitijs vitiorum illecebris, de enerui condimentorum apparatu, vestimentorum luxu, hortorum pensilium, aqæductuum, arcium, & arcuum triumphalium fastuosa structura: In istis & alijs huiusce generis, concedat alijs Regnis & Dominijs (quanquam nec his penitus destituta sit Hibernia) in hoc vno fere nulli secunda est, & plerisque etiam antecellit, quod in Orthodoxa fide, & vnione Catholica medullitus retinenda & vniuersè pro omni sexu, ætate, ordine, gradu, conditione hominum amplectenda, & corde animoque colenda (quod omnes mecum admirari meritò, & Dei misericordiam exaltare possint) omnia sibi postponenda existimet.

Religio Hibernis instar omnium.

Causas huius nostræ admirationis nec paucas, nec leues, aut vulgares obseruo, nisi fortè vulgares illas iure optimo dixerimus, quia pertingunt omnes, etiam infimam vulgi fecem, & si quid est in vili plebe, iudicio hominum abiectum & contemptibile; ipsam sellulariorum turbam addo, & circumforanea mendicabula; omnes quippe suo quasi instinctu duci, & à bono genio trahi ad hanc solam credendi normam; vt si qui ex indigenis in aduersum rapiantur, illi & paucissimi sint, & plerumque non alij quam politici simulatores, aut dissimulatores Atheistæ, qui etiam

Vtcumque viuant, Catholicè mori Hiberni omnes satagunt.

ipsi sub vitæ vesperam, quando alterius sæculi cogitatio remordet, & spes cæca huius mundi, cum viribus corporis in effæta senectute fatiscit, suam salutem non audent concredere alijs quam Romanæ fidei depositariis.

Prima causa admirationis ex natura doctrinæ.

PRIMA igitur obstupesceendi, & constantiam eorum admirandi causa est, ipsa effrænata libertas, & summa disciplinæ laxitas, morumque dissolutio, quam vel permittendo, vel etiam præcipiendo nutrit Nouatorum officina: carnis indulgentia, sensuum oblectatio, appetituum fluxus & irritatio, & cum his omnibus falsò promissa conscientiæ securitas, & certitudo salutis, dummodo ipsorum dogmati de sola fide iustificante mordicus adhærescas; nulla ieiunia, vigiliæ nullæ, nulla cilicia, nulla corporis castigatio, nullus ciborum delectus, nullus cælibatus, nulla bonorum operum necessitas, omnia fomenta libidinis; ac si homines nati essent abdomini fouendo, & curandæ cuti; non verò domandæ, macerandæque carni, quæ vbi multa insolecit licentiâ sessorem excutit, ductumque rationis eludit. Quidni enim ista dicantur ab ijs qui omnia nituntur pessum dare, & diuinum & humanum timorem, ex corde omnis creaturæ humanæ penitus auerruncare & extergere; qui leges hominum nullius conscientiam posse obligare, leges autem Dei à nullo posse obseruari pertinaciter contendunt.

Novatorum mollis et dissoluta disciplina.

Vide articulos Relig. definitos in conuoc. Dublini. an. 1615. artc. 43 et 76. Vide etiam Luther, to 2 vit. f. 216.

Alias nationes conspicimus huic nostræ Insulæ circumiectas, quæ hac sola libertatis illecebrâ deceptæ, sese in reprobum sensum suopte nutu, nullo extrinsecus gubernantium instinctu tradiderunt; quinimo nec legum repagulis coërceri, nec minis, mulctis, aut supplicijs absterreri voluerunt, quo minus in istud præcipitium ruerent; solummodo

Christ. Hofman. comment de pœnit. et Melancht. præfat. li. 1. fol. 55. Vide etiam Luth. lib. de capt.

Babyl. c. de baptis. Melanch. in Conf. Au ar. 4. 28. et in Apol. eiusdemCal. lib. 4. Instit. cap. 10. 11. 12. Irritabula Nouatorum ab Hibernis retunduntur.

delinitæ voluptatis escâ, quam affatim suppeditat nouarum caterua sectarum.

Sed ista irritabula tentationum, Deo melius prouidente, retundunt nostri Catholici, intuentes in spem alterius vitæ & repromissionis supernæ, quam Deus reposuit his, qui reluctante licet carne & sanguine, satagunt appetitum rationi, rationem verò diuinæ gratiæ obsequentem reddere: Qui considerant latam esse viam quæ ducit ad perditionem, & multos se conjicere in eam: arctam verò semitam salutis, ac paucos illam inuenire, pauciores capessere, paucissimos in ea perseueranter insistere—

Virgil. lib. 2 Æneid.

. . . Facilis descensus Auerni:
Sed reuocare gradu, superasq; euadere ad auras,
Hoc opus, hic labor est.

Illa dogmata probè ab ipsis aduertuntur ex illo esse genere, & in illos exitus ducere, quos circa finem sæculi deuenturos predixerat Apostolus, & illaqueaturos miseras animas hominum auribus prurientium qui cauteriatâ conscientia fœtentes, ac repellentes vitæ integritatem & innocentiam, circa fidem naufragauerunt. De quibus ipse alibi sic monuit; "in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa, quando erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis quam Dei:" Quæ omnia quam appositè conueniunt nostrorum temporum sectarijs illi nostri Catholici satis considerant.

1. Tim. 7. 2. Tim. 3.

Nouatorum et genuina descriptio.

Secunda causa admirationis ex conditione docentium eam & vrgentium.

Exod. i. Vs. 16.

SATAGIT verò aduersa potestas hanc in illis considerationem extinguere; & quod de Mas-

culis Hebræorum in Ægypto edixerat obstetricibus Pharao, statim vt in lucem editi essent, lucem & vitam illis exhaurirent: ita Dæmon omni via, vi, & dolo, machinatur hanc masculam virtutem Hibernorum subneruare & elidere: Quid igitur non tentauit aduersarius vt hanc constantiam labefaceret?

Edicta promulgauit, & spissè ingeminauit contra Orthodoxæ religionis assertores, & eorum receptatores; quos partim regia voluntate, partim ex auctoritate Comitiorum (quæ dudum celebrata fuerant sub Elizabethæ Reginæ gubernatione) proscribi oportere, & veluti pestes Reipub. exilio mulctari, facultatibus priuari, in exitium ablegari, vel in perpetuos carceres mancipari certo & definito consilio decretum fuerat. Etiam exemplis ac documentis conplurium, qui grauia pro eadem causa passi sunt detrimenta, siue in libertatis dispendio, siue in iactura mundani honoris & ciuicæ existimationis, siue in pecuniaria pensitatione, satis luculenter id comprobatur. **Masculam Hibernorum virtutem subneruandi molimina.**

Hæc ergo secunda causa est stuporis mei, & multæ admirationis, quâ diuini erga eos beneficij magnitudinem, in tam multa & magna tribulatione constitutos, tremens ego & venerabundus suspicio. Animus mihi vtique non est percensendi omnia sigillatim quæ in hac turba vexationum enumerari possunt; specimen tantummodo exhibebo, vnde prudens rerum æstimator cætera possit iudicare.

ARTICVLVS IV.

Tanguntur modi particulares vrgendi, quos proximo semestri continuarunt Nouatores aduersus Catholicos.

EXCVRRAMVS saltem in retrospectum proximorum mensium quos prætergressi. sumus in

decursu præsentis anni; recogitemus illas praxes, & molimina tantilli temporis, renouabunt nobis præteritorum memoriam, oculisque nostris subijcient quandam imaginem reliquæ afflictionis, & opprobrij, ac ludibrij cui gentem hanc exposuit fidei, & vnionis Apostolicæ obseruantia.

Subsidium in ostensionem bene in Regem affecti animi.

His ipsis septimanis labentibus, quibus intenta erat tota natio, in erogando illo subsidio, quod in ostensionem grati, & erga Regem bene affecti animi, indictum in Regni comitijs, iam quoad primam eius pensitationem persolutum est; quæ exultationis materia? quæ lætitia, quod gaudium consecutum est? quæ signa beneuolentiæ Ordinum Regni? quod gratificandi studium? quæ propensio demerendi maiorem promptitudinem, & liberalius obsequium subditorum? quæ benigna compensatio officij præstiti? forte an restituti causidici his terminis autumnalibus, ad vsum & exercitium suæ aduocationis, à qua citra formam iuris, iam plusculis annis, pro sola regentium voluntate, nullâ eis lege suffragante ablegati fuerant? An forte iustitiarij pacis, illi legitimi & idonei Irenarchæ, qui (surrogatis in eorum locum ineptis ministellis, & homuncionibus indoctissimis) in despectum Catholicæ Religionis depositi ab officio fuerant, iam tandem sunt reuocati? Num fortè munia honorifica publicæ administrationis, quae pridem intermissa sunt, iam denuo committuntur Catholicis incolis; prefecturæ agrariæ, vicecomitatus, custodiæ portuum, arcium, Assistentiæ tribunalium, Procuratio fisci Regij, Prouinciarium Præsidatus aut Gubernium?

Causidici ab aduocationis exercitio ablegati in odium religionis.

Iustitiarij pacis depositi ab officio

Catholici à publica administratione exclusi.

Tantum hoc abest, vt potius omnibus Prorex litteris felle & amaritudine tinctis, improperârit magnam parcitatem & illiberalitatem, quod non effusius largirentur Regi subuentionem efflagitanti; cum tamen modum suarum facultatum, iustâ æstimatione factâ, complures excesserint:

Sed hoc tolerabile foret, nisi etiam elapso mense, municipales & vrbani magistratus, quibus tam nouo quam veteri priuilegio fas erat, de suæ communitatis corpore assumere ad ciuicam administrationem, & oppidanum regimen, iam nonnulli longinquè euocati essent; & quia detrectarent iuramentum Regij Primatus, restrictos prius, & à sua libertate coërcitos, mox etiam officijs abdicatos vidimus remeare domum, cum illa depositionis contumeliâ; cæteris autem nondum citatis, insonuit grauis comminatio seueræ in omnes secuturæ animaduersionis, nisi quantocius se Regis voluntati accommodent. In istis vero angustijs dicant illi cum illustri Centurione Gordio. Minae humanae semina sunt nobis diuina, quibus immortalitatem perpetuaque gaudia metamus.

Magistratuum municipalium & vrbanorum abdicatio, ob detractatum iuramentum Regij Primatus.

Basil. homil. de eodem Sancto.

Praeter hanc ignominiamd eponendi Catholicos, non alio quam nominis ipsius titulo exosos, grauior ictus inhorruit nostris auribus & oculis, de Quaesitoribus iuratis, qui in postremo conuentu iuridico (solet enim quolibet semestri per singulos comitatus peragi) quod nollent, reclamante conscientiâ, suos conciues de religionis consortio accusare, aut tanquam alicuius flagitij compertos prodere iudicibus castigandos, pro Catholicæ professionis exercitio; alij grauibus mulctis onerati sunt, alij citationibus & mandatis compulsi se sistere Proregis, & sanctioris concilij conspectui, molestias longi & lutosi itineris hyeme perpessi: At post quam comparuissent, & sibi in sententia constitissent de non prodendis ciuibus, in carcerem infimum detrusi fuerunt; vbi commorantibus renunciatum fuit, misso sæpius apparitore à supremo Senatu, nisi denuncient, & scripto Catholicorum nomina, qui diebus Festis & Dominicis, abesse solerent ab Ecclesijs & officijs Schismaticis, vt ex præscripto puniantur, palam, & cum publica periurij infamia abducendos per plateas Regiæ ciuitatis,

Quaesitores iurati, incarcerati & mulctati.

cum inscriptione frontibus affixa, quod, quia prævaricatores essent iuramenti sui, & legum ac statutorum Regni, istâ pœnâ plecterentur. Sed frustra hæc illis decantata & toties repetita cantilena; perstabant enim omnes immoti, nec prius ex ergastulo dimissi, quam de pœnâ pecuniariâ fisco Regio pendenda in certum diem, idoneos fideiussores interposuissent: mitior his visa hæc tractatio, quàm quæ alijs, pro consimili causa, aliquando inflicta fuit exactio.

Mulctarum dictis quæsitoribus impositarum summa.

Triginta comitatus regni Hibern.

Comitatus de Cauan mulctatus vno anno, in 8,000 aureos.

lytri illius conscientiarum collecta in vsum egenorum destinata, à rapacibus ministellis nunc occupatur.

Erat his Terminis autumnalibus tam numerosum hoc agmen Iuratorum, vt veluti haleces in dolio constipatæ, sic in carcere compingerentur; & cum illi inter tenuiores Regni inquilinos computari possent, tamen eousque increuerunt mulctæ cum expensis, vt summam 16,000. Scutatorum superauerint; quid dixerim de sedecim millibus, cum in vno solo comitatu de Cauan, qui nec amplissimus est, nec opulentissimus, sed minoribus & incultioribus totius Regni comitátibus (qui numero triginta sunt) accenseri non iniuriâ potest; tamen in vnico illo districtu, census ille mulctatitius pro constantia in religione, vno anno pertingebat ad octo millia aureorum; præter alias exactiones aratrales, & stipendia collectorum, quae tanquam vsurae vsurarum dependuntur. Et cum tota illa mulctarum collecta ex statuto comitiali (qualitercunque introducto) deberet cedere in vsum & eleëmosynam egenorum cuiusque Parochiæ, vt vbi pensitata fuisset à ditioribus, ibi rependeretur ad subleuandos pauperes, ex ædit判orum, seu custodum arbitrio; idque ideo sancitum, ne religionis pretextus obumbraret negotium auaritiae: iam ab aliquot annis, per quosdam gradus mutata est iudicum sententia in ista mulctarum applicatione faciendâ; nam initio quidem exclusi erant pauperes Catholici, ne ex Catholicorum pœna Catholici lucrum reportarent; deinde exclusi sunt omnes

omnino pauperes, & in libros censuales Regis referri prætenditur; sed à Regis & Reipub. commodo, in priuatorum hominum crumenas, & rapacium ministrorum sacculos, ordine præpostero, non sine ignominia Regis, & dedecore ordinum Regni, sordidè transfunditur vectigal hoc religionis, & lytrum conscientiarum. Cum verò præteritis annis, non nisi semestribus cogerentur Catholici, nunc trimestribus prouocantur Iusticiariorum consessibus, ad respondendum in hoc fidei negotio.

Est & alia non minus acerba quorundam tribulatio, de censurâ excommunicationis iam effulminatâ aduersus nonnullos Catholicos, quemadmodum ab alijs alibi, ita in sua diœcesi ab Antistite Dubliniensi, quos ante quidem eâdem afflauerat, & in magnas miserias coegerat, procedendo contra eos tamquam contumaces, & in censurâ insurdescentes, vt nec liberum commercium habere, nec suam exercere negotiationem liceret mercatoribus, nec domo egredi tutum esset; quin statim à publico apparitore prehensi, in arctam custodiam recluderentur; sic amoti ab omni præsidio iuris, vt prouocari quidem & in iudicio impeti possent, nullam verò de quacunque re, fas ipsis esset litem cuipiam intendere: sed cum isto vinculo iam plusculis annis (quadriennio vel circiter) innodati nonnulli à contrectatione & quæstu faciendo impedirentur, inter alia quæ in proximis comitijs transacta erant, hoc etiam habebatur, vt ex indulgentia Regis, ignosceretur etiam ipsis illa contumacia (Sic enim illorum iudices Ecclesiastici interpretabantur) verum, quia in ipso indulto, clara de illis & expressa mentio non fieret, hinc multa discussione agitatum fuit, an sub apicibus generalis condonationis (quæ multarum limitationum tendiculis circumsepta erat) ipsi censerentur comprehensi, necne; sed nodosa hæc quæstio,

Excommunicatio effulminata in Catholicos.

In excommunicatione insurdescentium pœna.

tanquam maceria interposita, ligone vt fertur argenteo pertusa tandem fuit; Et nostri qui excommunicati erant, post diuturnam rei agitationem, declarati sunt, quod gaudere possint beneficio generalis indulti.

Certe hoc illis breue gaudium fuit; nam trimestri aut paulo amplius spatio liberati, rursus irretiti, vt dixi, & ijsdem quibus antea vincti compedibus, modò patiuntur omnia illa incommoda, quæ secum trahere solet Ecclesiasticæ censuræ districtio; nisi quod sese in hoc illi solantur, se in causâ iustâ, pœnam sustinere iniustæ sententiae; interim in conscientijs suis securi, istas sectariorum fulminationes esse tanquam ignem fatuum qui fulgore suo magis perstringat oculos, quam valore constringat animas, aut vllo vel tenuissimo vulnere feriat effulminatos; quanquam illi, vt vmbris motum & vitam addant, brachij secularis adminiculo se fulciant; quo solo terrentur nostri excommunicati, de cætero nihil soliciti; nec se vnquam petendæ absolutioni subijciunt.

Sectariorum fulminationes, ignis sunt fatuus.

Quid autem valuit his miseris illa miserabilis absolutio, & Comitialis indulgentia, quam pro magno Regis beneficio & summa clementia venditant quidam Regij parasiti? An non degustata libertas, statimque subtracta, tentamen & irritamentum accendendi appetitus, magis quam lenimen ad satiandum reputabitur? Ludicra potius & ridicula censeri debet ista liberatio, quâ miserabiliter vincti sic expediuntur, vt statim & sine vllo nouo piaculo, in nouum neruum & nexum retrahantur; & qui videbantur liberi, suique iuris, nullâ nouâ culpâ admissâ, in eosdem quos exuerant casses reincidant?

Ludicra vinctorum liberatio.

Beneficium hoc an magis ludibrium est, occultis laqueis implicare & subruere, quem te liberaliter eruisse paulo ante gloriabaris? Benefactum Principis quia bene locatum præsumitur, decet

Benefactum Principis quale decet esse.

esse constans & diuturnum, vt nulli accepisse fraudi sit; quæ certè non effugitur, si absque reincidentia criminis semel expiati, relabaris in pœnam prioris admissi. An hoc ipsissimum non est quod de Græcorum Prouerbio dicitur, Λαβε μηδὲκαι ρατει χαλῶς. Accipe nihil, & tene fortiter. Aut verius, quod de Hippiæ fratre Hipparcho refertur, Armodij sororem admisisse ad sacra Euleusina, ijsdem initiandam, vt mox admissam & initiatam, cum dedecore suo, & fratris indignatione eijceret ex illo contubernio.

Vide Osorium lib. 2. de Nobilit. ciu.

ARTICVLVS V.

Breuis parallelus persecutionis veterum ac Nouatorum: eiusque accommodatio quintuplex.

VERVM enimuero ista nimium premenda non sunt in tam copiosa iniuriarum enumeratione; si liberet nobis, aut quippiam iuuaret causam nostram, omnium quæ irrogantur nobis grauaminum seriem pertexere. Quid enim est, aut vnquam extitit in quacunque procella, aut consiliorum aduersus Christi fidem prosecutione, cuius non degustauit aliquam particulam (nisi etiam quandoque plenum amaritudinis calicem coacta sit epotare) afflicta Hibernorum natio?

Infideles contra Christianos multipliciter sæuiebant; primo eorum libertatem, facultates, vitamque ipsam exhauriendo: Num ab isto triplici supplicio nostri Catholici immunes fuerint, ex secunda & tertia Analectorum parte magis elucescet; & documenta quotidiana clarum hoc testatumque faciunt; quando alij libertate priuantur, alij bonis alij etiam lucis vsura, vt quidam pater societatis Iesu N.N. nuperrimè prehensus, & qui eum hospitio suscepit Illustris Baro de Insicoin, qui diu detentus in carcerali custodia tandem dimis-

Nero, Domitianus, Traianus Aurelius, Commodus, Seuerus, Decius, Valerianus, Diocletianus, Maximianus.

sus est, non sine graui mulcta, sui cognati causâ, quem iure sanguinis & religionis sibi propinquum, recentérque appulsum, non putauit excludendum à communi iure hospitalitatis, quæ passim in hac natione, & ad omnes vsurpatur. Qui verò Sacerdotem aduexit Mercator, bonis omnibus spoliatus est à Præside. Alij diuersorum ordinum Sacerdotes, regulares, & Hierarchales; laïci etiam omnis generis abunde hoc testari possunt; nec magis id celari queat quàm sol in meridiana luce, qui abscondi non potest.

Diocletianus apud Euseb. l. 8. cap. 8.

Secundo ab infidelibus sæuitum fuerat in Christianos, Scripturam sacram comburendo, nè qua scintilla nostræ Religionis viueret: quorum ingenium perquam benè imitantur nostri sectarij, mutilando deprauandòque sacros codices, exterminando etiam, & incendijs deuouendo Ritualia nostra, sacras Reliquias, & Sanctorum imagines (quas idiotarum Scripturam eleganter appellauit D. Gregorius magnus ille Anglorum Apostolus) vt omittam iuris canonci, & Sacrorum interpretum combustionem; vasorum etiam & vestimentorum, sacrati cultus, in profanos vsus commutationem.

lib. 9 Ep. 3. & lib. 7. Ep. 54.

Oros. lib. 7. Socrat. lib. 3. cap. 10. Ruffin. lib. 1. c. 32.

Tertio sæuitum olim à Iuliano Apostata prohibendo scholas Christianorum: in quo etiam se non præbent illo segniores hæretici, edictis suis minacibus, tam domi prohibentes nostram iuuentutem à Catholica educatione, quàm etiam in transmarinis collegijs, quæ nostri sortiti sunt in diuersis Regnis, & Prouincijs Catholicorum Principum; cum quibus tametsi Rex Britanniæ pacem habeat, & fœdus firmiter conciliatum (vt apparet) nobis tamen in hoc irreconciliabilis est, vt iniussu Proregis & Ordinum egredi non liceat; licentiamque exeundi impetrare, nec fas, nec facile erit Catholico, nisi iuret in primatum Regis. Huc pertinet ablegatio nostrorum causidicorum à causarum patrocinio, & vsu tribunalium; vt nec illi ex nostris

Iuuentus Catholica à bonarum disciplinarum cultura arcetur.

qui iuri municipali Angliæ, magno sumptu & labore studuerant, fructum studiorum capere possint; nec verò illi qui nondum studuêre, se tutò recipere possint ad studiorum domicilia, vt ingenij cultum capessere valeant. Sed & in ipsa patriâ, quanta adhibeatur restrictio magistrorum Catholicorum, tum ex alijs occasionibus, tum ex nuperrima visitatione Regalium Commissariorum abundè innotescit.

Quarto iuuentutem Christianam, à teneris vnguiculis, imbuere nitebatur Iulianus corruptelis & erroribus Gentilitijs: Pari prorsus conatu, nostri heterodoxi machinantur subuersionem, & deprauationem nostræ iuuentutis; iam in qualibet diœcesi institutâ vnâ aut pluribus scholis, cum opimo Magistrorum stipendio; erecto insuper in arce Imperij, lautissimo Gymnasio, instar studij Generalis, seu Academiæ, cui prouentus est annuus ex fisco Regio attributus vltra redditus alios, & latifundia plurima, in alimentationem studiosorum, & honorarium Magistrorum didracmum largiter concessa. Quibus etiam in proximis Comitijs gratia facta est singularis, vt, cum cætera quæcunque huius Regni loca, seu prædia (siue laica illa, siue Ecclesiastica essent), omnia pensitando, subsidio subessent, solæ huius Gymnasij possessiones immunitatem à soluendo sint consecutuæ: cui & hoc priuilegium accessit, quod duos nominare possit, & mittere qui vocem habeant in Regni Comitijs. Porro his proximis diebus, quid non tentatum, atque etiamnum pertendunt, vt totam nobilitatem in fide corrumpant? Et quia de adultioribus desperant, aggrediuntur teneram pubem, cercam illam & flexilem adolescentiam, quam formare ad suum institutum, omnique lenocinio pertrahere satagunt ad normam suarum Nouitatum; vnde & frequentibus rescriptis Senatus Regij euocantur, veluti ad Ephebium Iasonis, in Angli-

Ita etiam Maximin imp apud. Euseb. l. 9. cap. 4. Sozomen de Iuliano, l. 5. c. 35. vide etiam c. 1. 3, 4, 5.

Gymnasij Dubliniensis, prouentus et priuilegia.

Catholicæ iuuentutis subuersio et deprauatio.

am filij maiores Procerum, vt illic educati, combibant errores, quos hæreticorum Symmistæ propinauerint: quin & in tutela minorum demandanda Tutoribus, clausula inseritur Regijs litteris (idque iam per totum septennium factitatum est) vt hæredes minorennes educentur in Gymnasio hæretico: id vero tutelaribus hisce custodibus, vt seriò curent, seuerè iniungitur. His adde laqueum intrusionis, quo plurimi suffocantur; cum enim minorennes illi ad legitimam ætatem peruenerint, ut iam emancipatis è cura & custodia tutorum, suo nomine & iure, hæreditatem per leges Regni adire eis licitum sit, litteras suæ liberationis, & emancipationis debent obtinere à publica potestate; eæ vero plerumque denegantur his qui nolunt iuramentum Regij Primatus emittere. Quod si absque literis audeant possessionem capere, tamquam intrusores mulctantur. Ideo nimirum, quod sine Regio diplomatė se ingererent in suum patrimonium. Atque ex hoc intrusionis capite, negantibus Regem caput esse Ecclesiæ nascitur intestinum vlcus, cui resecando purgandoque impenditur quotannis cura pecuniaria, quâ mirum in modum attenuantur vires Recusantium, & facultates eorum absorbentur. Vnde fit vt iugi carnificinâ hirudinum, deuenire soleat hæreditas exucca in pluribus & exanguis: sed nec defuit nobilis hæres, qui vt intrusor sic eiectus est è sua possessione, vt nec potuerit admitti ad inquilinatum, seu conductionem suorum fundorum, ob detrectatum iuramentum; cum hoc beneficium tenendi conductitiè, non soleat negari extraneo censum iustum offerenti.

Intrusionis laqueus.

Minorennium misera conditio

Recusantes vocantur qui negant adire templa hæreticorum.

Quintò & vltimo (ne sim prolixus), quemadmodum Gentiles calumniabantur innocentiam Christianam varijs mendacijs, & criminationibus: Ita nostri Aduersarij nituntur offuscare Catholicorum gloriam, diuersis contumelijs, eorumque

Sic Christiani à Gentibus dicti sunt sacrilegi vt patet ex Iustino mart. Tertul. Arnob.

integritatem deprauare confictis criminibus, & calumnijs apertissimis; nunc eos traducendo de maleficijs & proditionibus turpissimis; nunc onerando eos iniquis suspicionibus; nunc comminiscendo indigna consilia & molitiones, quarum odio & inuidiæ illos reddant obnoxios; vnde etiam nuper, nouo exemplo, & modo inusitato, quidam nobiles equuleo subiecti, & artubus suis attrociter luxati fuêre; alij suspensi & dissecti, ex indicio infimi homuncionis, qui & infamis aleator, & in periculo capitis constitutus, quibuscumque commentis se liberare posset, vitam certè quam veritatem haberet cariorem: nunc denique exprobrando ipsis rusticanam pauperiem, ruditatem, & barbariem, infamare moliuntur natiuam gentis ingenuitatem.

à Nerone etiam calumniati de incendio vrbis Tacit. l. 15. Annal.

Nobiles nouo exemplo equuleo subiecti et suspensi.

Et quidni hæc natio præ aliis multis inculta, egena, & iners habeatur; quando hi qui istam infamiam de illa spargere pruriunt, ipsi omnem succum terræ vberrimæ exsugunt auidissimè, & vetustos incolas ita pergunt lacessere diuersis iniurijs, vt vel eos ad inferos amandare ex tota insula, vel in ipsa consistentes ad inuia & inutilia loca, è propriis sedibus, & auitis hæreditatibus omnes ablegare definito consilio statuerint; & iam ante, plurimos expulerint.

Hibernicæ egestatis ijdem exprobratores et auctores.

ARTICVLVS VI.

De opulentia Hiberniæ, & egestate Hibernorum consideratio. De Natiuis terræ dotibus, & incolarum vniformitate in rebus fidei.

NEGARI non potest regnum ipsum (si conditionem soli, & situm loci spectes) refertum esse ijs naturæ dotibus & bonis, quæ auaras & ambitiosas mentes, terrenæ opulentiæ appetentes,

Hibernia tam situ quam conditione soli omnibus naturæ dotibus et bonis referta

exstimulare queant ad omnem laborem & industriam collocandam, vt tam lætam vberemque glebam, cum fructu & fœnore excolant: quod fatentur Britannicæ coloniæ huc nuper intromissæ; fatentur etiam moderni vetustique scriptores; dum alij referunt "hoc zephiri Regnum, naturam benigniori oculo respexisse:" alij florente etiamnum Romano Imperio, "aditus portusque eius melius quam Britanniæ, per commercia, & negotiatores cognitos" affirmant: Alij solo esse lætissimo & maximè luxuriante; adeo vt si quid ad fœcundandum inijciatur quasi dedignatum alibi sterilescat: Alij "& latitudine sui status, & salubritate, ac Serenitate aeris multum Britanniæ præstare:" Alii vno verbo, "siue terræ fœcunditatem, siue maris & portuum opportunitatem, siue incolas respicias, qui bellicosi sunt, ingeniosi, corporum lineamentis conspicui, mirifica carnis mollitie & propter musculorum teneritudinem agilitate incredibili, à multis dotibus felicem insulam, merito nominarunt." Et hæc vsque adeo vera sunt, siue commoda spectes, siue naturæ iucunda; vt etiam, rara & mira si attendas, non immeritò dixerit Cambrensis testis oculatus: "Sicut Orientales plagæ proprijs quibusdam & sibi innatis præeminent & præcellunt ostentis; sic & Occidentales circumferentiæ, suis naturæ miraculis illustrantur: quotiescunque quippe tanquam serijs & veris fatigata negotijs, paululum secedit & excedit, remotis in partibus, quasi verecundis & occultis, natura ludit excessibus. Hinc & venas metallicas, argenti mineralia, ferrique fodinas, pretiosa marmora; Parios & Lydios lapides, & nitentia alabastra, atque eximij pretij vniones Orientalibus haud multum dispares, chrysoelectrum seu succinum, antimonii & aluminis venas, lapidis incombustibilis pellucidas bracteas (quas alij speculares vocant) & alias multas, tam recon-

Hiberniciæ vbertatis præcones.

Cambrens. Corn. Tacit.

Comes Deuoniæ.

Beda li. 1. hist. Ang. cap. 1.

Guil. Camden.

Hibernorum insignes dotes.

Hibernia rerum etiam pretiosissimarum, diues cornucopia.

ditas, quam expositas naturæ opes, solerti industria, vel è visceribus elicias vel in superficie colligas, vt nisi iners aut mentis inops, nemo despiciat tam diuitem cornucopiam:" Quam astutè conantur infamare famelici decoctores, qui ex eius pinguedine indies ditescunt, & verè Indiam sibi deprehendunt esse. Adeo vt ipse Gulielmus Cæcilius Angliæ Thesaurarius, istorum iniuriam & maledicentiam dissimulare non valens, aliquando non infacetè dixerit, suos Anglos 'similes esse istis impudicis iuuenibus, qui scortationi & libidinibus dediti, damnant quas appetunt voluptates, & pelices cum quibus se turpiter oblectant, postquam se ingurgitauerint, conuicijs & opprobrijs proscindunt.

Hibernia verè India Anglis ingratis.

Sed vno verbo immensam eius æstimationem opulentiæ cum neoterico scriptore circumscribamus; eoque hoc libentius & promptius credamus, quod iste author sit Regis procurator, & magnus obseruator rerum admirandarum, qui dum in iuridicis conuentibus ipse Assessor & secundarius iudex, lustrâsset omnia diligenti exploratoris oculo, ita demum de huius insulæ commoditatibus proloquitur, detegendo veras causas, ex quibus acciderat quod, ipso auctore, Hibernia nunquam hactenus plenè subiecta fuerit Anglicanæ obedientiæ.

"Durante (inquit) meo seruitio in Hibernia (quod cum ingressu huius Regis in suum Regnum inceptum est) omnes huius Regni prouincias, diuersis itineribus iuridicæ circuitionis obiui: vbi interim obseruaui clementiam aëris, & bonam temperiem, vbertatem soli, iucundos & commodos habitandi situs, tutos & largos portus, ac fidas nauigantibus stationes, & traiectum in omnes occidui orbis partes liberrimum, longos fluuiorum nauigabilium tractus, & spatiosos lacus ac stagna Mediterranea (nullis per vniuersam Europam secunda) opulentam pis-

Iohannis Dauis (in suo libr. de defect. regim.) exploratum Hiberniæ elogium.

cationem, & aucupium multiplex omnigenarum volucrum, corpora mentesque indigenarum raris & extraordinarijs naturæ dotibus prædita: quorum accurata obseruatio mihi ingenerauit appetitum inuestigandi veras causas, &c." Deinde multis interiectis concludit suum tractatum hoc elogio.

Hibernia altera Canaan.

"Descriptio terræ Canaan quæ habetur Deuteron. 8. optimè quadrat in omnem Hiberniæ partem. Terra riuorum aquarumque & fontium, in cuius campis & montibus erumpunt fluuiorum abyssi: Terra frumenti, & hordei: Terra lactis & mellis; vbi absque vllâ penuriâ comedes panem tuum, & rerum abundantiâ perfrueris."

Naturalis Hibernorum vigor et dexteritas

Si ista terræ opimitas, vnde igitur tanta egestas? Si ista indigenarum ingenij dexteritas, vnde illos adorta est inscitia, vnde inuasit inertia? obseruatum est à curiosis rerum & gentium indagatoribus, hanc gentem in vniuersum animo esse forti & elato, ingenio bellaci & acri, vitæ prodigam, laboris, frigoris, & inediæ patientem, amore constantem, inimicitiis ferè implacabilem, hospitibus perbenignam, gloriæ auidam, contumeliæ & iniuriæ impatientem, in omnes affectus vehementissimam, & (quod de nobilissimæ Italiæ populis quispiam olim dixerat) Qui mali nusquam peiores, & bonis non temerè meliores reperiantur, id suo quodam modo etiam de Hibernis verum habet.

Morum cultusque inter se discrepantia.

Reperire est in hac gente, sicut & in aliis etiam Europæ populis, magnam morum diuersitatem, & ingenii cultusque discrepantiam; quòd alii sint elegantioris & mitioris animi, alii durioris & magis austeri: alii vrbani, alij agrestes; alii fælicioris educationis, alii magis inconditi & rudes; alii vrbes & oppida magis incolant, alii delectentur agrario incolatu; alii prædia ruralia, alii vero præruptos colles, nemora, & saltus insideant: sed

illud mirum, in quantacunque discrepantiâ morum, in quantauis disparitate educationis, studii, officii, instituti, omnes tamen indigenas conspirare, in eiusdem Catholicæ Religionis, & Apostolicæ obseruantiæ recognitionem. Quin porro (quod magis obstupescendum est) quasi ex indole ipsius Regionis hoc habetur, vt quos admisit aduenas alienæ professionis, & fidei, postquam diutilâ habitatione incalescant in hoc genitali solo (cuius sacra gleba Catholicos quodammodo germinare videtur) vel ipsi, vel quas germinarunt soboles, in eandem orthodoxæ fidei vnionem coalescunt. Id quod in confesso est apud omnes nostræ conditionis non nescios: & persuasum prorsus ipsi Regi, non de hominibus modò, sed de ipsis quodammodo iumentis: Nam cum generosissimum equum nuper illi donaret Cicestrius prorex, sciscitatus ille si ex Hibernia esset, vbi resciuit, protinus subiunxit, papistam esse oportere; significans omnibus ingenitam esse affectionem ad Romanam fidem.

Hibernia sacra gleba Catholicos quodammodo germinat.

Regis persuasio de ingenita Hiber. ad Catholicam fidem affectione.

Paucorum mensium curriculum prætergressi sumus, cum illustres in isto genere conuersiones intueremur: Æedituos, Ministros, Dignitarios, Iudices: etiam primæ nobilitatis proceres morti propinquos vidimus resipuisse: sed alijs prætermissis, vnus instar multorum nobis fuerit N.V. Eques auratus, & inter primarios Regni Iudices, in communium placitorum Tribunali Antesessor; qui, postquam totam propemodum vitam exegisset in iudicio sanguinis exercendo, & per syncretismum, ac dissimulationem filiis huius sæculi perquam notam, ac familiarem, multa loquendo, scribendo, & aduersus Catholicæ religionis cultores censoriè iudicando, clam & palam actitasset; tamen in extremâ vitæ periodo constitutus, circa festum paschatis proximè elapsi, Catholicum sacerdotem ad se aduocauit, & vitæ suæ flagitiosæ pœnitudine

Nicholai Walsh in fine vitæ resipiscentia.

ductus, in sacramentali confessione exonerauit conscientiam, & eâ plusculis vicibus iteratâ, ac protestatione fidei coram pluribus editâ, nec non de emendatione promisso præstito, sacrâ etiam communione refectus, animam suam, quam multis ante sceleribus contemerauerat, multisque perfidiis, & simulationibus impiauerat, Catholicæ Ecclesiæ reconciliatus, & sacramentis expiatus, in manus sui redemptoris (vt credere par est) resignauit. Cuiusmodi resipiscentiam sororius eiusdem, G. Q. similiter Iudex, & dissimulator, præcedentibus annis demonstrauerat. Quæ vtraque vt vera & syncera fuerit, nequaquam sera, aut frustranea iudicari debet. Et sic, qui totâ propemodum vitâ suâ absorbebantur à fluctibus fallacis sæculi, decepto in fine deceptore suo, absorpti sunt, iuncti petræ Iudices eorum: petra autem erat Christus, quam illi apprehenderunt, & qui in pelago ambitionis suas mentes miseri demerserant, miserante Dei clementiâ, emergentes ex profundo, ad petram per quam liberatus est Petrus, per quam & ipse constitutus est petra, & fundamentum Ecclesiæ, in eandem Ecclesiæ vnionem, ex vtero iniquitatis, ad lucem veræ pietatis expatauerunt: Nec prætereunda hîc videtur incliti illius Ormoniæ Comitis Thomæ Butleri tam conspicua resipiscentia: qui cum iam obtinuisset, quicquid fere honorum, dignitatumque vel princeps tribuere subdito, vel subditus tutò accipere posset à principe; rem demum illam rarissimam in Aula opulentam senectutem inoffenso pede pertingens; multo etiam rariori fælicitate, per tam densam errorum, sæculariumque curarum nubem eluctantes diuinæ veritatis radios, in animam admittens, per temporalia hæc transitoriaque bona, transiuit (vt speramus) ad cælestia interminabiliaque. "Permagna, certè, lætitia matri & virgini Ecclesiæ exorta est, cum eos, quos abortu, tan-

Geraldus Quemerfordius saluti suæ eodem etiam modo prospexit.

Ps. 140.

1 Corinth. 4.

Matt. 16. Tertul. in Apol.

Euseb. lib. 5. c. 1.

quam mortuos eiecisset, viuos, & incolumes recuperasset."

Sed de viris adultis & consummatis, quibus longioris vitæ spes omnis erat accisa, si exoleti, & lassati in via sæculi, redirent præuaricatores ad cor, non vsque adeo fortasse mirum videbitur: hoc rarius & præclarius est, si in viridi ætate, & flore iuuentutis, vel in ipso pueritiæ flexu, aut ingressu adolescentiæ, mundo lenocinante; blandientibus amicis; monentibus, & minantibus qui auctoritatem publicam, vel priuatum imperium, in suas proles obtinent parentibus; contra eorum nutus, contra monita, mandata, & minas, teneri pueruli, aut molles adolescentulæ, se ad eandem petram recipiant. Prioris istius Iudicis filiolus vnicus, & hæres opimi patrimonij, desponsatus puellæ nobili, ex Anglicana propagine, fideique protestanticæ, nullo terrore, suadelâ, vel spe percelli voluit, aut deturbari de recta sententiâ: parens intonuit, socer admonuit, sponsa etiam inuitauit ipsa (vtique nondum satis imbuta nondum exculta vomere Orthodoxæ instructionis) omnes iunctis viribus (neque enim adhuc resipuit parens) adoriuntur puerulum; ipse vero imperteritus, & in petra immotus, circumsonantes illos fragores & fluctus excipiens frangit, nec frangitur in proposito. Quâ tam insigni constantiâ pueri, & consideratâ soceri in extremis resipiscentiâ, sponsa etiam conuersa est ad fidem à qua vt auerteretur postmodum, quid non adhibuit ardor & inclementia parentis? qui ægerrimè ferens ad meliora reductam filiæ mentem, modis omnibus allaborauit, eam à suscepto consilio abalienare, retrorsumque impellere; vnde & conuitijs ictibusque impetitam, & crinibus vellicatam, cum sibi eam lucrari non posset, solo ipsam præ furore allisit.

Hæccine parentis prouidentia, hæccine mansuerudo, comitas, & morum ciuilitas, exuere paternam

Sap. 5. v. 7. Esa. 46. v. 8.

Walshai pueri in auita fide contra parentis imperium constantia.

Haeretici parentis in conuersam ad fidem filiam immanitas

humanitatem, & belluinam feritatem induere? Aug "Monendo non minando, suadendo non in- Matth. c. 16. saniendo fides Christiana seminari cœpit, seminata creuit, adulta floruit, florens fructificauit, fructificans perseuerauit, & contra infernorum portas æternum præualebit." Sed quis dignè admiretur illustrem Ephebum Ioannem Baronem de Curaghmore; qui in Angliam amandatus, vt palatinis moribus & institutis assuefactus, praxim vrbanam & consuetudinem aulicam illius nationis imbiberet: si in ista officina alij vetus prouerbium comprobarunt, Heroum filios noctem esse & noxam Reip. hic contrà se probauit Heroum sobolem, lucem & lucernam gentis suæ; qui lorica fidei indutus, & scuto fortitudinis munitus, aduersus multos ictus, & grauia tentamenta quibus expositus fuit, in omnibus se conseruauit integrum & illæsum. Londini à suorum conuictu abductus in Palatium Cantuariensis Antistitis, ibique multa humanitate delinitus, omnibus etiam commodis circumfluens, atque vrgentibus colloquijs solicitatus ad eiurandum ritum orthodoxum coram Rege ipso, coram prætenso Archiepiscopo, & Regni optimatibus, non erubuit se profiteri Catholicum, & in Catholica religione educatum, nec saluâ animâ posse recedere ab auita educatione.

Intentio Archiepiscopi hæc erat in tota illa sedulitate & benignitate qua illum fouebat, & mirificis complectebatur officijs vt in eo vno ad sua dogmata seducto exemplum statueret, & signum veluti ex alto prætenderet cæteris nobilibus ephebis, quos ex Hibernia eliciendos, & in Anglia instituendos definita sententiâ, & certo consilio decretum fuerat, in qua mente etiamnum persistit accersitis iam ex Hibernia multis ex prima nobilitate adolescentibus: sed elapsus ille ex manibus insidiatoris, alijs etiam aperuit viam, qua itidem ipsi elabantur. Diceres Baronem eodem spiritu

prædítum fuisse, quo eximius ille martir Gordius apud D. Basilium describitur: Negem ego Deum in cuius cultu sum educatus? Nonne cælum, sol, & astra omnia lumen mihi clauderent suum? credam profecto humum quam pedibus tero mihi ruituram: Hæc vtique mens est plurimorum in Hibernia Catholicorum: Hæc diuinæ erga ipsam nationem prouidentiæ tessera.

Ite nunc quotquot estis sectarii à veritate deserti, recognoscite mirificam Dei prouidentiam, & occulta eius consilia super indigenas Hiberniæ; attendite mirabilia magna super eorum constantiâ, & stabilitate in vera fide. Edocti tot exemplis admittite, Durum esse contra stimulum calcitrare. Act. c. 9. et 26. Desinite exprobrare castris filiorum Israel, quos sibi Dominus elegerat in populum & sortem Rom. c. 2. peculiarem. Nolite amplius vel pauperiem illis obiicere, vel inscitiam, qui diuitias bonitatis & sapientiæ Dei, affluenter in fide consecuti sunt; "Nolite vobis thesaurizare iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicii Dei, qui nunc secundum duritiam vestram & impœnitens cor, despicitis tenuitatem nostram, & tanquam iubati & efferati leones, in fremitu conculcatis miseram gentem, insultando illi quasi à Deo derelictæ, exultando Paganica beatitudo: autem veluti gigantes in viis vestris præfidentes vestris viribus, vestris copiis, opibus & fortunis; confidentes in consiliis vestris, in pace, prosperitate, prudentia: lætantes, & las- Amos. c. 6. Sapient c. 2. ciuientes in stratis vestris, in vxoribus, liberis, & Eccl. c. 2. clientibus vestris, coronantes rosis capita vestra, magnificantes opera vestra, ædificantes domos, plantantes vineas, hortos & pomatia: extruentes piscinas aquarum vt irrigaretis syluam lignorum germinantium; possidentes seruos & ancillas, multamque familiam; habentes armenta & magnos ouium greges; coaceruantes argentum & aurum, & substantias Regum ac Prouinciarum."

ARTICVLVS VII.

In quo consistat vera opulentia & fœlicitas Christiana.

Psal. 143. BEATVM dixistis populum cui hæc sunt: nos vero beatum populum dicimus cuius Dominus Deus eius: Illa est Paganica beatitudo, quam & Turca, & Æthiops, & Persa possit obtinere, quâ etiam supra multos, & ferè omnes principes Christianos potiuntur; sed non est illa defœcata fœlicitas, ad quam filij Regni, hæredes Dei, & cohæredes Christi, boni & fideles Christiani suspirant; cui in suis operibus collimare, & sanctis desiderijs aspirare norunt. Rom. c. 8.

Aug. ex Seneca de prouident. Infœlix peccantium fœlicitas. "Nihil infœlicius fœlicitate peccantium, quâ hostis interior roboratur, & concupiscentia nutritur, & virtus subruitur, & fides subuertitur, superbia gignitur, contumacia fouetur, nimia sui fiducia, cum cæterorum contemptu propagatur; quâ mens in terra defigitur, & cœlo abducitur: quâ denique gloriatur, & floret mundus; gloria verò cœlestis eiusque æstimatio in cordibus hominum exarescit."

Non est illa via cœli; non est porta Domini per quam iusti intrabunt; sed via speciosa sæculi, & sæcularium spatiosa ad interitum; via quæ læta quidem videtur in ingressu, sed lutosa in progressu, in egressu verò omnino luctuosa.

Viæ Dei a via hominum ingens distantia. Longo inter se diametro distant viæ Dei, & viæ hominum; longo inter se discrimine separantur iudicia vtriusque, multo à se inuicem diuortio disterminatur diuini numinis, & mundani nominis, cœli & terræ æstimatio, multum discrepat vtriusque calculatio. Alia est statera hominis, alia numinis: aliud pondus profanum; aliud sanctuarij. Pulchrè D. Gregorius. "Nolite, inquit, pensare quid habetis, sed quid estis: Ecce mundus, Sermo. de SS. Nereo et Achilleo.

qui diligitur fugit; Sancti isti ad quorum tumbam consistimus, florentem mundum mentis despectu calcauerunt; Erat tunc vita longa, salus continua, opulentia in rebus, fœcunditas in propagine, tranquilitas in diuturna pace; & tamen cum in se ipso floreret, iam in eorum cordibus mundus aruerat: Ecce iam mundus in seipso aruit, & adhuc in cordibus nostris floret (loquitur in persona mundanorum) vbique mors, vbique luctus, vbique desolatio; vndique percutimur, vndique amaritudinibus replemur; & tamen cæcâ mente carnalis concupiscentiæ, ipsas eius amaritudines amamus, fugientem sequimur, labenti inhæremus."

Illa prorsus deploranda cæcitas est, & miserabilis inscitia, ex istorum afluentiâ bonorum, quæ pessimis etiam hominibus cum bonis communia sunt, metiri Christianam fœlicitatem; quam tamen nostri aduersarij sic trutinant in sua statera dolosa, vt nobis ora obstruere se posse putent splendidâ commemoratione diuturnæ pacis, & exundantiæ illarum commoditatum, quas mundus solet suis communicare mancipijs. Quid enim in ore Protestantium crebrius sonat, quam illa Dei benedictio, illa prosperitas, illa quietis diuturnitas, quam sub Rege suo nunc obtinet Britannia? fatemur illa bona esse, fatemur Dei dona esse, sed "benè vtentibus sollummodo illa vtiliter à Deo donari. Quod si neglectis melioribus, quæ ad supernam pertinent ciuitatem, vbi erit æterna victoria, in summa pace secura, bona ista sic concupiscuntur, vt vel sola esse credantur, vel his quæ meliora creduntur, amplius diligantur, necesse est miseria consequatur, & quæ inerat augeatur: Cœlum Cœli Domino: terram autem dedit filijs hominum."

Iniqua Christianæ fœlicitatis æstimatio.

Prouer. 11.

August. l. de ciuit.

Psal. 113.

Illi igitur filij hominum, qui non sunt veri filij Dei (quod sine vera fide & orthodoxa Religione esse nequeunt) accipiunt à Deo de scabello pedum bona

Par. 28.
Psal. 98.
Esa. 66.
2 Pet. 1.

temporalia; Sed qui per gratiam fiunt consortes diuinæ naturæ, & in recta professione vnius sanæ doctrinæ, in gremio, pace, & vnione vnius Sanctæ, & Apostolicæ Ecclesiæ fideliter Deo famulantur, illis inamissibilis securitas in perpetuas æternitates possidenda, in Regno Dei conseruatur.

Britannica prosperitatis cui tribuenda sit continuatio.

Sed nec illa prosperitas, quâ potiri sibi videtur Britannia, adeo tribuenda est Nouatorum in fide nouello plasmati; antiquior est & honorificentior illius Gubernij consideratio, cuius iam à multorum annorum centurijs inchoationem, & primæuam originem repetendo, eiusque propagationem, & stabilitatem hucusque producendo; quemadmodum auspicium tantæ, & tam faustæ molis, Ecclesiæ Romanæ, & Catholicæ religioni per eam illic prædicatæ, & obedienter susceptæ competit; ita eiusdem continuatio, & (si ita velit) perpetuitas, ab eadem originali motrice descendet. Impressit illa vitam, & vitalem motum huic tam perpolitæ machinæ, cuius adhuc reliquias ista retinet; & primæ impressionis vim virtutemque genitalem, quamdiu non amiserit, ex ipsa seminali ratione quam primitus accepit, poterit tantisper durare in suo flore, donec vel restauret pristinum vigorem, redeundo ad matricem Ecclesiam, vt reflorescat magis; vel penitus abijciat naufragij tabulas, vt in exitium corruat irreparabile.

Constantinus Magnus ex antiquis epigraphis dictus vrbis liberator, quietis fundator, Reip. instaurator.

Prorsus ita concipio cum Britannicis Dominijs agi, quemadmodum olim cum Imperio Romano, sub Constantio Ariano Imperatore. Pij siquidem & fœlicis Constantini magni parentis sui (qui & pater Patriæ, vindex, atque assertor imperij, & inuictus eius restaurator merito habebatur) cum deseruisset filius Constantius vestigia, & nouam credendi formam ab Ario cusam, & à sequacibus eius recusam pessimo regiminis omine amplecteretur; ex vi illius institutionis, & formâ restaurationis, quam vitali influxu Constantinus Imperio indide-

rat, quasi sagitta electa ex arcu missa, eiusdem manu tendebat recto curso ad destinatum Reipublicæ scopum, qui in pace & victrice concordia, ac prosperitate consistit, sub Constantio iam mutato in deterius, nondum immutata fuit Imperii facies, quæ adhuc, in fronte sua, fœlicitatis quandam Imaginem habebat inscriptam.

Itaque deuicto Magnentio tyranno apud Mursum Pannoniæ, cum Orientali Monarchiæ, quam accepit hæreditariam, adiiceret Occidentale Imperium, quod ex testamento Patris sortitus fuerat germanus eius frater Constans (quem Magnentius proditione sustulerat) blandientibus Arianis, & suum Cæsarem æternum appelantibus, victoriam eius Arianæ perfidiæ tribuentibus, quod ipsorum dogmata promoueret, in tantam venit arrogantiam, vt se totius orbis Dominum nominaret; seque ipsum, ex formula ab Arianis accepta, Æternum Imperatorem scriberet, suamque Æternitatem in pluribus rescriptis subscriberet; atque ita, qui filium Dei negabant æternum, patriuè consubstantialem & coæternum; turpissima adulatione & cæcitate, filium hominis & hominem mortalem, elogio æternitatis ornarunt.

Seu Sulp l. 2.

Amm. Marcel. l. 15.

Athan. de Synod. Constantius in suis rescriptis.

Ex illo igitur prospero victoriæ successu, quem ad propagandum Arianismum astutè rapuerunt Ariani, persuadebant infœlici Constantio suam doctrinam iam diuino calculo esse comprobatam; vnde ille eidem errori, qùam tenacissimè deinceps inhæsit, omnique conatu fimbrias eius dilatauit, quasi in eo magum Deo præstaret obsequium; etiam ad modum Gentilium Catholicam Ecclesiam persequens. Vt huius falsæ persuasionis intuitu, Lucifer Calaritanus Episcopus librum ad eum conscriberet de Regibus Apostaticis, qui cum impiissimi fuissent, magnâ tamen fælicitate temporali potiti fuerant. "Vide Constanti (inquit) tametsi contingat tibi in summa fælicitate, in hac tempo-

Arianorum astutia in sua doctrinæ propagatione.

raria versari vita; tamen magis timere debes, quod Dei reserueris iudicio, &c."

ARTICVLVS IX.

Nouatorum nostrorum morem & furorem aduersus orthodoxos bellè conuenire cum veteri vsu Arianorum.

Arianorum fraudes Britannici protestantes æmulantur.

QVOD Ariani Constantio; idem, nec dissimili artificio suggerunt Regi Brittaniæ nostri sectarii: multis encomiis deprædicant dulcedinem huius pacis, pacificum Regni ingressum, pacificam cum vicinis Principibus vnionem, & concordiam, prolem fructiferam, prosperitatem, & similia: Ex his instigant ad seduliorem obseruantiam nouellæ suæ doctrinæ, & ad expugnationem nostri instituti. Hoc in conciliis, hoc in concionibus, hoc in scholis & Academiis, hoc verbis suis & scriptis inculcant, idque tanto ardore, & emphasi, vt in ea pro aris ac focis laborare videantur: vnus è cæteris modernus scriptor ita Regem alloquitur.

Iacobus Vserius in præf. libri de Suc Eccl.

"Vnum adhuc superest quod votis omnibus à Maiestate tua expetunt omnes boni: vt populo nostro pereunti properè succurrere, & peste pontificiâ laboranti facere velis medicinam. Nolunt quidam, & repugnant, & exitium suum prona cupidate desiderant: Sed subuenito miseris, liberato pereuntes. Ad hoc tibi Deus summus commisit Imperium, vt per te vulneris istius plaga curetur: facinoris eorum periculum scimus, erroris notæ sunt pœnæ: sed melius est vt liberes inuitos quam vt volentibus concedas exitium."

Nouatores suos Principes in perniciem orthodoxorum accendunt.

Ecce nouiciorum ingenium quam bellè conspirat cum antiquis hæreticis, quibus artibus & technis moliuntur impellere suos Principes in perniciem Orthodoxorum: Ad hoc (inquiunt) concessum Im-

perium, victoria, pax, tranquillitas, vt debellent veram fidem ex cordibus Catholicorum. Ista est genuina suggestio nostrorum Protestantium, illa eadem fuerat persuasio veterum Arianorum.

Nolo ego esse vates ad præsagienda futura; sed quicquid euenerit, vel prouidente Deo ad nostrum solamen, vel permittente ad supplicium; vnum habeo quod Principis instigatoribus, alterum quod fidelibus subditis hoc loco insinuem.

Quia iam multo vsu, multisque documentis comprobatum, atque ipsa aduersariorum confessione receptum est, omnes conatus gubernatorum, quibus fidem Catholicam radicitus euellere, & ab imis fundamentis concutere moliebantur, ita vanos & irritos fuisse, vt quò magis illi opprimerent, eò illustrius ista exsurgeret, atque instar palmæ, superaddito ad radicem multo pondere, frondosiùs & floridiùs suos ramos diffunderet; non se amplius fatigarent tam inutili & ingrato labore, vnde fructum meliorem non contrahant, quam odium, inuidiam, & offensionem plurimorum: frustra enim niti, & nil nisi laborando odium quærere, extremæ insipientiæ est.

Eradicandæ fidei irriti semper conatus.

Et fructus amarissimi.

Et quia populis Hiberniæ, non alia in imis visceribus religio insidet, quam illa venerabili vetustate, & conspicuâ successione refulgens Apostolica Romana fides, qua primitus imbuti erant, quam & hactenus retinuerunt; facessat omnis in oppositum colluctatio; ne contra torrentem niti, aut Deo hominibusque inuitis, cælestibus contraire consiliis, humana & falsa prouidentia videatur.

Qui contra stimulum calcibus incurrit, calces cruentabit, stimulum vero non retundet. Sapientes consiliarij Pharaonis, dederunt consilium insipiens, de exterminandis Hebræorum masculis; quorum non obstante nimiâ cautela, Moyses in fiscella vndis eripitur, & ipse populum seruituti subiectum, diunio munitus auxilio, liberat à duro

Exod. 1.

Insipiens consiliariorum Pharaonis consilium.

opere, à luto, & latere fornacis Ægyptiorum: Superbum autem Deoque rebellem tyrannum, cum insequente multitudine populorum, fluctibus rubri maris inuoluit, & inuolutos deuoluit ad inferos.

Vaserij Praeposterum imprudensque consilium.

Num diffidamus de benignitate & Clementia Regis nostri, quin prudentiori consilio nixus, aliam nobiscum rationem sit initurus, quàm quæ à nouo Academico suggeritur, vt nos inuitos pertrahat in suum obsequium, si sponte nostrâ, contra mentem & conscientiam nolimus esse obsequentes? Aliter theologatur D. Augustinus quàm nouellus hic Doctor; aliter gubernauit Augustus; aliter Philippus, aliter Constantinus, aliter Lucius, Ethelbertus, Edouardus, quam hic politicus regendum proponit: voluntariam vult oblationem Deus, non vero coactitiam; spontaneam & liberalem quærit seruitutem, non fictam & ascititiam: in moralibus metus non solet esse diuturni magister officij; in naturalibus nullum violentum est perpetuum; in ciuilibus optimum satellitium est ciuium beneuolentia: in spiritualibus nec meritum est nec demeritum absque libertate. "Monendo (inquit Augustinus) non minando creuit religio Christiana:" Et alibi ait, "credere nemo potest nisi volens." Cur igitur inuitos, & repugnantes, putat iste Theologus orthodoxos nostros esse captandos?

Viro Ecclesiastico dignum consilium.

Melius & humanius, viroque Ecclesiastico dignius consilium foret, vt mutatâ gubernationis seueritate, quâ tamdiu adhibita, nulloque fructu secuto, nisi exacerbationis plurimorum; suaderet tandem rigorem istum in mansuetudinem transferendum; vt si forte hac deliniti, non traducerentur ad sententiam in fide diuersam, saltem pacatiores & placatiores incumberent in terrenam ciuitatem excolendam, & terreno Regi terrenum honorem promptioribus animis impendendum.

ARTICVLVS X.

Illustratur officium tam Principis quam subditorum in hac diuersitate & dissonantia religionis.

ERRANT in forma regiminis isti in religione errones, qui sæuitiam Regi, & inclementiam suggerunt; & inuitos expugnari posse sperant, quos clementia non superauerit, humanitas non deuicerit, amor non deuinxerit: Argutum & tutum consilium dedit olim magno Principi, magnus morum magister Seneca Philosophus. "Cum ciuibus & ignotis atque humilibus eo moderatius agendum, quo minoris est afflixisse eos;" quare autem minoris, paulo superius rationem dedit, quia "securitas securitate paciscenda est. Errat si quis existimet tutum ibi esse Regem vbi nihil à Rege tutum. Tantum necesse est, vt timeat, quantum timeri voluerit, vnum est inexpugnabile munimentum amor ciuium."

Securitas securitate paciscenda.

Seneca l. 1. de clement. c. 21.

Quod Plutarchus in moralibus de ciuili regimine obseruauit, mutationes in statu firmiter ordinato, non carere turbationis periculo; locum suum habet in mutatione religionis. Quando igitur Natio Hibernica tot sæculorum transactis curriculis, non aliam olim imbiberat, non aliam modò sapit, non aliam intendit amplecti, quàm veterem illam, quam à Romanis prædicatoribus exsuxerat, & in qua iam vsu inueterato conquieuit, in qua consenuit; si eam ab hac euellere contendas, funem quidem contentiosum ducere, sed ad optatum conformitatis finem, neutiquam perducere potueris.

Religionis inueteratæ non carere periculo mutationem.

Vt difficillimum ac periculosum est, annosas arbores, quæ iam latè sparsère "radices, reuellere loco, & alio transplantare: Ita Remp. longo tempore

Plutarchi verba.

suis inueteratam institutis, ad aliam vitæ rationem traducere non licet, citra maximos rerum motus." Idemque est iudicium de quocunque populo, doctrinæ cuipiam ab antiquo addicto.

Importunius irritata habet & musica splenem, & formicis sua bilis inest.

Salubrior itaque sobrietas in regendo fuerit, quàm cum magnâ austeritate velle dominari mentibus ad libertatem natis: quod si cum imperio & summo rigore omnia perrumpenda putauerint, meminisse debent non facile irritandos esse crabrones, muscas habere splenem, & formicis suam bilem inesse. Quod non ea mente à me dictum intelligi volo, quasi ad seditiones, tumultus, aut turbas facem præferam, qui ad pacem & quietem toto animi nixu, & vocationis meæ nexu procumbo; ad quam etiam alios (si quando in diuersum proclinantes nossem) omni sedulitate persuaderem; quippè quod consultius putem, & rebus ipsis multò accommodatius, nostroque officio proprius sit, foro & tempori seruire, & imperij legitimè constituti ordinationibus non contrauenire; nisi quando, & in quantum diuinæ subiectioni, & sanctionibus fidei, atque obedientiæ Catholicæ Ecclesiæ nos abstrahere, & abstractis ab vberibus piæ matris, nouercali odio prosequentes animas, venenum exitiale nouorum dogmatum nobis propinare vellent.

Quid igitur de splene & bile, quid de crabronum irritatione, quasi ad terrorem incutiendum percoquis? Timorem Domini vellem posse incutere violentis istis, & turbulentis sollicitatoribus nostrorum grauaminum, qui indies suggerunt sanctiori Senatui, adeoque Regi ipsi, modos & artes exquisitas aggrauandi nostras miserias; qui non contenti succo nostro, & sudore, ambiunt etiam sanguinem nostrum exhaurire & lambere: Despuunt nos tanquam opprobrium hominum & peripsema totius mundi; cum tamen sæpè fiat, iudicio Dei, quod in prouerbio circumfertur, vt qui inspuerint in formicarum agmen, illis labia intumescant.

Habent Hiberni suum asylum, habent suam arcem, propugnaculum, & ciuitatem refugij, habent quò confugiant ab ira ventura, "à sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano." Arma eorum sunt preces, & lachrymæ; turres fortitudinis, præsidium & patrocinium sanctorum suorum tutelarium; galeæ verò, prouidentiæ Dei constans fiducia: scutum & gladius, vigiliæ, cilicia, ieiunia, disciplinæ, suspiria, fletus, carnis mortificationes, cum inuicta iniuriarum sufferentia.

Hibernorum Asylum & propugnaculum.

Psal. 90.

Sanguis Abel in terra fusus sine lingua clamauit ad cœlum; afflictio Hebræorum in fornace ferrea pertigit ad aures sedentis in cœlo: Moysis, etiam cum mutus esset, vox mentis à Domino audiebatur. Nonne "lachrymæ viduæ ad maxillam descendunt, & exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt vsque ad cœlum, & Dominus exauditor non delectabitur in illis." Dici solet Hibernicos indigetes, vltrici supplicatione solitos visitare eos, à quibus honor eorum læditur: Et non timent vindictam Dei zelotis pugnaturi pro sanctis suis? quos cum exaltârit in gloria sua, quemadmodum "exaltationes Dei in gutture eorum:" ita "gladij ancipites in manibus eorum: Ad faciendam vindictam in nationibus, & increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in compedibus & nobiles eorum in manicis ferreis; Vt faciant in eis iudicium conscriptum." O iudicium Dei conscriptum & immaculatum, iudicium tremendum & horribile super peccatores, qui opprimunt in iudicio pauperes, & trucidant rectos corde.

Eccl. 35, v. 18.

Vide Huntington. Archid. l. 1, Hist. 172.

Huius iudicij comminatione & terrore vtinam illi percutiantur acceleratè, qui causam Catholicam, sceleratâ suggestione grauant, & professores eius de cætero innoxios, quasi grauissimi flagitij noxæque inexpiabilis reos, omni despectui, contu-

meliæ, opprobrio, & iniuriæ obnoxios faciunt. Veruntamen confidimus quod "Disperdet Dominus vniuersa labia dolosa: & linguam magniloquam. Qui dixerunt linguam nostram magnificabinus, labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est? Propter miseriam inopum & gemitum pauperum, nunc exurgam dicit Dominus."

Psal. 11.

Daniel 9.

Exurge Domine & respice nos, exaudi preces seruorum tuorum; illumina faciem tuam super sanctuarium tuum; & propitius intende populum istum, super quem inuocatum est nomen tuum Deus. Respice vota & Orationes nostras; Respice victimas labiorum, & quotidiana sacrificia pro Rege nostro, pro Concilio, pro Gubernatoribus & Præfectis eius, pro omnibus qui in sublimitate sub ipso sunt positi, vt cogitent cogitationes pacis & non afflictionis: & ipse super omnes diu & fœliciter regnans, sic gubernet populos sibi subiectos in temporali tranquilitate, vt non impediat eos ab æternâ in cœlis beatitudine consequenda.

Quotidiana Hibernorum sacrificia pro Rege, &c.

Duo erant quæ paulo ante cogitaui insinuanda, iterumque hîc subiicio (quia me nescientem dolor abripuit, vt propositum sermonem abrumperem) vnum his qui Regi proximè assistunt, in mandatis, legibus, edictis conficiendis; vt dignentur deinceps mitescere magis; considerantes quam multa hucusque mouerint, quam parum autem in negotio promouerint, contra professionem Catholicam. Alterum est de ipsis Catholicis; vt in quancunque partem Regis animus transferatur, siue ad maiorem mansuetudinem exhibendam, siue ad seueritatem continuandam, seu flagella adhibeat, seu scorpiones; non deficiant animo ex pusillanimitate, nec ex desperatione aut impatientiâ se præcipitent.

Reip. moderator debet esse multiformis.
L. de Ioseph.

His quidem qui præsunt eruditum præbet documentum doctissimus Philo I. "Sicut Gubernator pro ratione ventorum mutat nauigationis subsidia, non vno modo nauem dirigens: Et medicus

non vno ad omnes morbos vtitur remedio, sed obseruans intensiones, ac remissiones, repletiones, vacuationes, causarum mutationes, multa ad salutem uariat, nunc hoc, nunc illud experiens: sic opinor & Reipub. moderator debet esse multiformis, & multiplex; alius in pace, alius in bello, aliter se paucis, aliter multis opponens aduersariis."

Eademque est sententia de subditorum regimine: & quia Natio Hibernorum, cum perfectissima subiectione quam Regi nostro polliciti incunctanter adimplent, omnes officij sui numeros & partes exequendo, nullâ tamen industriâ se sinunt abduci à fide & religione, quam in vniuersum profitentur ex ductu & doctrina Romanæ Petri sedis; in posterum permittantur iuxta mentis suæ dictamen incedere: Et quia veteres populi, nouis de religione legibus nesciunt accommodari, sciat Princeps per suum Basilicum, iudicij & prudentiæ temperamento adhibito, leges suas iuxta populi conditionem moderari.

Interim vero, adeoque omni tempore & statu, pergant subditi se subditos ostendere; in omni licitâ, & necessariâ obedientiâ; reddentes Cæsari quæ Cæsaris sunt, quando quod suum est Deo non subtrahitur. In quo quid omnes moneat D. Augustinus, in persona vnius Bonifacij, libet subijcere ipsius verbis. "Aut bona, inquit, recipisti ab Imperatore Romano, noli reddere mala: aut mala recepisti, noli reddere mala pro malis, &c., Veruntamen vt Deum diligas, non diligas mundum, & in ipsis bellis (si adhuc in eis te versari opus est) fidem teneas, pacem quæras: vt ex mundi huius bonis facias opera bona, & propter mundi bona non facias opera mala."

Matt. 12. Mar. 12. Luc. 20.

Epist. 70

SECTIO SECVNDA,

IN QUA TRACTATUR MIRA & VERA IMAGO, SIUE IDEA IACTATIONIS, AC TREPIDATIONIS CATHOLICORUM IN HIBERNIA.

ARTICVLVS I.

Expediuntur considerationes disrupti, & inopinatè intercisi Parlamenti.

Causa comitium concludendorum.

Ann. 1615.

Pecuniæ legitimæ subtractio.

EXPEDITA iam sunt, & conclusa Regni Comitia; sed citius conclusa quam sperabatur; nec tamem citiùs quam expediebat illa concludi: Multis vtique de causis id expediebat; sed vna præferebatur in publico edicto, quo illa dissoluta esse, & de Regis voluntate, & mandato dissolui promulgabatur in Octobri iam elapso: Nimirum, vt publicis sumptibus parceretur. Iusta certè causa, præsertim in Regno non optimè nummato, multis grauaminibus attenuato, nouis onerato ,vectigalibus, bellorum incommodis non ita pridem exhausto; &, quod grauiter tulerunt inquilini, subtractâ legitimâ pecuniâ, plurimorum facultatibus exsufflatis per vilem monetam, & æruginosa randuscula, quæ adaucto & mox imminuto valore (exeuntibus diuersis edictis) in locum puri argenti & auri subintrauerunt, non sinè maximo subditorum tum dolore tum dispendio, sub extremum Elizabethæ Regnum. Sed & in

his ipsis Comitijs, vix dum reualescente ex tantâ & tam multiplici ægritudine corpore huius Reipub. cum alijs quæ præcesserant tributis, subsidium impositum per vniuersum Regnum, vt mobilium quasi septima, immobilium vero, agrorum, & fundorum annui prouentus, quinta pars solueretur duabus pensitationibus, ad gratificandum Regi, eiusque necessitatibus subueniendum. Quibus consideratis, non iniuriâ factum est, vt prolixiores expensæ abrumperentur, & ijsdem præcauendis Comitia præscinderentur, solemnitate consuetâ, & ritu concludendi solito prætermisso: Nam & Statuta de titulo Regis in temporalibus recognoscendo; de confiscatione Dynastiarum Tironiæ, Tirconalliæ, aliorumque in Vlidiâ latifundiorum; ac nouâ Britannorum in ijsdem territorijs plantatione, iam scita & sancita erant comitiorum auctoritate; consensu & approbatione in quibusdam, in alijs silentio & trepidatione præualente.

Grauissimum subsidium per vniuersum Regnum.

Comitiorum indicendorum causæ precipuæ.

ARTICVLVS II.

Discrepantia suffragiorum in Comitijs vnde orta, & quomodo se gesserint Catholici.

SED præter has causas, alia nobis ratio suberat optandi, vt quantocius illa finirentur: palpitabant nobis viscera, ne fortè obruerentur nostri à multitudine exterorum, qui de Scotiæ, Angliæ, & Cambriæ partibus recenter aduentantes, quâ vi, quo iure, quâ industriâ, consilio, iniuriâ, admittebantur ad ius suffragij, in Comitijs huius Regni; verebantur, nè, si contingeret causam religionis agitari, malè nobis consulerent noui suffragatores.

Hoc nos eò stimulabat acrius, quòd in elencho Statutorum quæ conscripta ferebantur, in Comitijs proponenda, multi inerant tituli contra orthodoxæ religionis cultores; de primatu Ecclesiastico; de

Elenchus Statutorum comitialium.

matrimonio; de proscribendis Ecclesiasticis nostris, & regularibus; de mulctandis eorum receptatoribus; hæc & his similia pauorem nobis, & pœnè consternationem inijciebant, nè vinceremur suffragiorum numero, quando res venirent in comitialem disceptationem.

Nouorum et veterum suffragatorum comitialium disparitas.

In superiori Aula, nostrorum Procerum numerus non adæquabat aduersam partem, propter Antistitum multitudinem, quâ illi præpollebant: in Aula verò inferiori quandò impares essemus, quid spei superesse nobis poterat? Addo quod in hoc ipso Domicilio, Magnus commissariatus (qui ex præcipuis, & quasi flore Comitiorum deligi solet, ad ea omnia discutienda, & pertractanda, quæ maioris momenti videri possent, de quibus aliqua contentio, aut discrepantia inter Vocales accideret oriri) cum ex vnâ & viginti vocibus constaret, nostri ex illo numero plures quam septem non sunt sortiti. Veruntamen in tantâ votorum disparitate, & partium studio, hoc à nostris summa contentione elaboratum est, & vel euictum constantiâ, vel supplici assiduitate & solicitudine impetratum, vt (quia multis geminatis querimonijs instabant contra æquitatem, & iuris formulam: contra institutum Comitiorum, & libertatem multa fieri obtentu Regiæ prærogatiuæ, tam in multiplicandis municipijs, ad augendum numerum suffragiorum, quàm in admittendis alienigenis, & aduenis, ad iura, immunitates, & priuilegia huius Regni; quàm deniq; in obtrudendo longo agmine domesticorum Proregis, consiliariorum, & Iudicum, contra morem Maiorum, & contra ordinem, ac normam receptam gubernandi hanc politiam; ne posteros lateret, quâ viâ, res tota gesta fuisset) solennis protestatio Catholicæ partis, in actis publicis conscriberetur, & in manuscripto Codice Parlamenti, ad perpetuam rei memoriam exstaret consignatum, veteres indigenas vim passos fuisse;

Magnus commissariatus.

Regiæ prærogatiuæ portenta.

Veteres indigenæ vim passi.

quando & in ipso atrio atque aditu domicilij Parlamentarij, ad terrorem ingredientium collocato militum satellitio, cum hastis, sclopetis, & igniarijs restibus accensis; tormentis quoque maioribus, per aream dispositis; aduocatis etiam è longinquo præsidiarijs cohortibus, ad pauorem augendum; & cum isto militari apparatu, ipsi noui Coloni gladijs accincti, quasi in arenam gladiatorum, sic in curiam hanc (quæ deberet esse asylum pacis) descenderent: contra quos sic tumultuariè intrusos, excipiebant indigenæ, tanquam contra illegitimos iuris patrij inuasores; eorum noua municipia (quæ in multis inania tantum nomina erant, & vanæ sine viris aut viribus umbræ) in fraudem excitata fuisse, ad mancipandos ingenuos homines, & libera Hibernorum ingenia edomanda.

Municipiorum inania nomina.

Ex quo ortum est tàm ingens dissidium, vt primo die comitiorum, factâ vtriusq; partis separatione, illis egressis, nostri per aliquot horas retinuerint suum locum impermixtè; nec deinceps in vnam cum illis societatem coïre, aut vnum inire cætum voluerunt; donec Imperio Regio, quasi Alexandri gladio, nexus Gordius scindi magis, quam solui placuisset.

Ingens comitiorum dissidium.

Itaque oppositio illa inscripta est Comitialibus monumentis; nec debet in obliuionem abire vel illa, vel alia non minus insignis eorum solertia, quâ viriliter obtinuerunt nè Statutum quoddam sanciretur de exigenda subuentione à prætenso clero totius Regni; eò quod in eius præambulo inspersæ essent malignæ aliquot voculæ, contra summum pastorem, & approbatam Regularium societatem (quam Antichristi sobolem falsò & inuidiosè sugillabant), nè igitur tàm fœda macula, & infamia tàm indigna, hominibus innocentissimis, & integerrimis operarijs inureretur, effectum est, vt statutum ipsum exploderetur.

Insignis solertia in obuianda Catholicorum infamia.

Sed in tota hac, tam diuersa & aduersa votorum,

quibus & misereri deberet. Cuius miserationis initium prærogandum optamus in istà ætatis suæ teneritudine, per deprecationem ad Parentem; vt, quemadmodum M. Coriolani tenera proles, comitante matre & auia, muto aspectu, iratum Patrem ab vrbis & patriæ suæ vastatione, ad lenitatem & indulgentiam transtulit: ita ille supplicibus Hibernorum querelis exhibitis patri Regi, alieniorem ab eis mentem ipsius, ad mansuetudinem & placabilitatem traduceret.

Liuius Dionys. Plutarch. vide Valler Max. lib. 5. cap.

Itaque firmiter stetit illa sententia inscribendi istam semestrem relationem de rebus Catholicorum in Hibernia, indubitato hæredi eiusdem Regni, tum ob alias causas, tum vel maximè, vt ex eo appareret scribentis animus erga Regem obsequentissimus, qui nulla tinctus amaritudine, nullo seditionis studio motus, nulla malignitate tactus; sed solo zelo honoris Dei, fidei, patriæ, ista conscripsit: Et quia proles regia præludijs regendi paulatim instituitur, vt cum ætatis incremento crescat peritia gubernandi hæreditatem, quam propitio numine aliquando aditurus est, æquum erat hinc moneri, & humilter rogari ne vellet vllo modo audere (sed nec libenter quidem audire) non audenda, aduersus magnam Christi hæreditatem, "magnam (inquam) illam, nec finem habituram: verùm longius progressuram altiusque assurrecturam: quam, vt Deus creauit, & vt homo hæreditate consecutus est, quam lex figurauit & gratia expleuit, quam prophetæ coagmentarunt, & Apostoli quasi vinculis constrinxerunt, & Euangelistæ numeris omnibus absoluerunt (ex Gregorio Narianzeno loquor) ne bellum aduersus pacem suscipere, aduersus crucem trophæum, aduersus mortem oppressionem, aduersus resurrectionem insurrectionem & rebellionem, aduersus veritatem calumniam velit admittere."

Cur hæc Analecta inscripta sint Wall. Principi.

Orat. 1. in Iulian.

Semestrem dici hanc narrationem auctor voluit, quia semestri plus minus interuallo confecta, de

Cur hæc narratio semestris dicta.

continuatione semestrium dolorum & afflictionum quas in parturienda fidei professione deuorant nostri orthodoxi, potissimè tractat. Quæ si accuratius recognoscenda foret, trimestris potius nominanda esset, quia tertiò quoque mense, vel etiam intra illum terminum, recrudescunt tormina illa vexationum, quibus affliguntur Catholici, in tribunalibus hominum & iudicijs non admodum humanis & æquis (si dici fas est) quibus in crimen vocantur, & in discrimen magnum, & ipsi, & liberi, & fortunæ, et libertates eorum.

Trimestris potius nominanda.

Succrescit materia dilatandi augescente indies solertiâ vexantium illos. Dum enim acuta ingenia non desinunt excogitare nouos exagitandi modos, vt lege agere videantur, legis aculeos latius distrahunt, quam legislatoris progressa sit intentio. Id quod vno vel altero documento clarum fiet. Sunt duo Statuta, quibus plurimum offenduntur Catholici in libertate, & fortunis. Vnum de Iuramento Primatus Regij in Ecclesiasticis, alterum de adeundis Ecclesijs Protestantium. Qui antehac in magistratu positi negabant Primatum quando proponeretur iurandus, deponebantur ab officio, nec aliâ plectendi erant pœnâ, ex tenore statuti. Sed non contenti Ordines, & illi qui præsunt, hac depositione, si oblatum iuramentum refugerit officiarius quispiam, auocatur ad curiam Proregis, & ob contemptum detruditur in custodiam, nec prius emancipatur, quam mulctam pecuniariam persoluerit. Hæc interpretatio, nouo isto grauamine adaucta, aliquandiu obtinuit sub prorege Cicestrio, nec vltra in isto genere progressus est. Iam verò noui Gubernarchæ, vt aliquo acerbitatis additamento etiam ipsi signarent suum Gubernium, adinuenerunt nouum artificium, & siue offeratur iuramentum, siue secus, dummodo officium vllo modo administretur, eo ipso quod iuramentum non sit præstitum ante administrationem, citantur Præ-

Legum aculei vltra legislatoris intentionem protracti.

tores Vrbani, & alij Officiarij ad Cameram castrensem, ibi multis contumelijs & opprobrijs excepti, si detrectent iurare, in carcerem ablegantur, non ipsi solum, sed alij etiam, qui illis eligendis suffragium dederunt; atq; ita tam electi quam electores, (quod antea inauditum est) hoc tempore patiuntur dispendium libertatis & pecuniæ. Hoc verò fit, vt nullus omninò Catholicus potiatur qualicunque magistratu, in quacumque ciuitate, municipio, districtu, siue vrbana, siue rurestri administratione. Et quid mirum, quando in nouis colonijs (vt iam nuper in Dirrhensi oppido) nemo admittendus sit, vel ad incolatum, vel ad commercium, qui non obstrinxerit se isto iuramento. Quo etiam nomine, honestus Mercator Catholicus, dum istius cautionis ignarus illic negotiaretur passus est nuper direptionem totius mercimonij, de quo contrectabat; nec mercem ipsam, nec pretium eius in hunc diem recuperare potuit ex vnguibus fisci. Hoc vero tolerabile est homines ab hominibus (licet subditos à subditis) ita tractari; sed quanta feritas, si in homines demittantur feræ; quod fide digno tamen testimonio fertur à quodam vicecomite factitatum; qui misellos colonos Catholicos damnatos in mulcta pecuniaria, quod non frequentarent templa Protestantium, dum relictis laribus & focis, illius fugerent rabiem exactoris, & in latebras se abderent ab ira persequentis, immissis in eos Molossis ferociter insequebatur ipse, cum agmine prædabundo exauctoratorum militum. Nec adhuc subsistit tota illa immanitas, quæ si vltra viuos non se porrigeret ad defunctos, excusari vtcunque posset; Sed nec mortui sunt immunes. Nam quod sacrilegij summum est supplicium, hoc ad pietatis noxam trahitur; nempe Catholici qui Protestantium vano afflati sydere censurarum, noluerint se deuouere funestæ eorum expiationi, vel in triuio sepeliendi sunt adacto per pectus stipite, vel si illis inscijs

Catholici ab administratione Reip. excluduntur.

Hamlin.

Insignis iniquitas.

Immanis feritas.

in comitatu Medensi anno 1616.

Catholici in triuio sepeliuntur adacto per pectus stipite.

auitæ sepulturæ sint traditi, exhumandi sunt tanquam Christiani gregis anathema: & hoc inter extremas sit miserias, quia suprema ignominia est quæ nobis possit irrogari: Quam cum iam experti sint nonnulli, in multò plures pœna recidisset, nisi Regia in comitijs benignitas anomalis votis prætensorum Antistitum intercessisset. Dobbin Houth.

Et quod in ista causa clementer indulsit S. Maiestas, si ad alias perpessiones Catholicorum leniendas suam commiserationem dignaretur extendere, amouendo mulctatitias illas muscas & sanguisugas, à quibus exsorbetur totus succus, & sanguis nostræ Reip. cerneret proculdubio pacatam & florentem Insulam, quæ iam summa egestate contabescit: Cerneret viris & virtutibus emicantem, opibus & operibus effulgentem, fructibus industriæ & concordiæ abundantem, quæ antea iurgijs, simultatibus, bellis, & (quæ bellorum recrementa sunt) inediâ, solitudine, vastitate, inertiâ, inscitiâ, squalore, orbitate sordescebat.

Et quidni sordeat adhùc in pluribus Hibernia, quidni fœteat odor eius, & color squaleat, in conspectu politulorum & politicorum in ea dominantium; quando totus cætus Catholicorum inibi degentium, id est, tota propemodum indigenarum collectio, expungitur ab honorum, & munerum publicorum communicatione; deinde etiam lenta nummorum & facultatum tabe, quasi incruento vulnere contrucidatur; vt iam nec vultum lucentem, nec decora corporis lineamenta cernas, sed luridam in facie Regni maciem, pallorem ciuium, anhelitum populorum, frigidum sudorem plebis, pupillas caligantes Procerum, nares subsidentes equestris ordinis, stupescentem linguam causidicorum, manus rigescentes mercatorum, nigriscentes vngues opificum atque Agricolarum, pulsum formicantem cleri Catholici, & omnia vicinæ mortis indicia possis aduertere. Moribundæ Hiberniæ agones.

Sueton in Caio c. 31.

Quod de Caio Caligula referunt illius æui scriptores, illum non temere in quemquam nisi crebris & minutis ictibus animaduerti passum, perpetuo notoque præcepto ita fieri, vt se mori sentiant; habet quandam effigiem & simulachrum istius obuelatæ carnificinæ, & occultæ fortunarum stragis, quam in hac mulctatione bonorum assidua, quasi tectissimâ venarum sectione, perferunt nostri Orthodoxi. Inuehitur in Iulianum Theologus, quod Christianos insigni quodam honore spoliaturus, ante alia gloriam eorum honorisque celebritatem insectaretur. "Nec verò strenuè (inquit ille) ac generoso animo, vt alijs persecutoribus moris erat, impietatem profitetur; nec si non imperatoriè, tyrannicè saltem de nobis consilium inijt, vt insigne atque honorificum ipsius scelus sit, orbis populo vim intulisse, doctrinamque omnibus doctrinis superiorem tyrannide oppressisse: verum turpiter admodum, & ignauè pietatem vexat, animique fraudes & versutias persecutione quam aduersus nos excitabat, inducit." Ita proximè elapsis mensibus (& iam vno vel altero anno antegresso) hanc gentem lacessunt, surdo isto verbere, & reconditâ fatigatione Gubernatores. Quibus accommodes, quæ in eodem loco subiungit Theologus. Cum potentia in persuasionem & coactionem diuisa sit, ita se illi compararunt, vt quod inhumanius erat, vim & tyrannidem popularibus administris, Vicecomitibus, & mandatarijs executoribus atque exploratoribus permitterent (vt quorum vœsana audacia intolerabilior sit propter temerarios animi motus, atque præcipites ad omnia impetus) idque nequaquam ex publico edicto, verum ex eo quod impetum, audaciamque minime reprimerent, velut propositâ quadam lege non scriptâ id se velle promulgantes; quandoque etiam occulto præcepto instigantes: Quod autem lenius, atque humanius erat, magisque Gubernatores decebat, id sibi vide-

Caligula reuiuiscit.

Orat. 1. paulo ante medium.

Iulianus Aposta. iterum orthodoxos adoritur.

Tyrannis delegata immanioribus.

Humanitas ementita vt securius efferascat.

licet assumunt; nempe suadendi atque illiciendi partes, idque in publicis consessibus, in priuatis recessibus, in Camera castrensi, in foris & tribunalibus, intus & foris moliuntur: Nec tamen id quidem vsquequaque retinent; nam pœnis pecuniarijs velut creberrimis punctis excarnificant nostros, & emungunt totam eorum substantiam. Diceres hanc mulctandi assuetudinem esse veluti supplicium stimuleum quo furaces serui in Comedijs fodicantur, vt nec statim perimantur, nec tamen interitum effugiant. Qui zelo maiori pollent maximè commouentur publicis infortunijs; alij vero suis damnis & incommodis tanguntur, verumque esse Annibalis effatum ad Carthaginenses assentiuntur: "Tantum, nimirum, ex publicis malis, homines sentire, quantum ad priuatas res pertinent; nec in eis quidquam acrius quàm pecuniæ damnum stimulare." Hic est ille aculeatus dolor, qui pungit intima viscera & exsiccat neruos, elidit artus, & vulnerat paulatim arterias, totumque statum reipub. macerando emaciat; & ex venusto corpore, purulentum & deforme cadauer efficit. Nec potest negari quin huc proclinent istæ tam subtiles, et exquisitæ Catholicorum oppressiones istæ insensiles euiscerationes, & tam crebræ tamque odiosæ confiscationes, quæ multis & minutissimis ictibus perfodiunt ipsa præcordia, & vitalem succum per occultas emittunt elices; vt tandem deuentura sit Catholicorum Respub. tanquam stipes aridus, sine fructu, flore, fronde, vel cortice. Cuius qui vellet imaginem cernere, fingat sibi seruulum illum infælicem apud Apuleum, quem iratus Dominus nudum ac totum melle "perlitum alligauit arbori ficulneæ, cuius in ipso carioso stipite inhabitantium formicarum nidificia bulliebant, & vltro citroque commeabant multiuaga scaturigine; quæ simul dulcem ac mellitum corporis nidorem persentiscunt paruis quidem, sed numerosis & continuis

Plautus in Milite Glorioso in Asinaria in Menecch.

Liui. Dec. 3. l. 10.

Obuelata Catholicorum carnificina.

De Asino aureo l. 8.

morsiunculis penitus inhærentes, per longi temporis cruciatum, ita carnibus atque ipsis visceribus adesis homine consumpto membra nudarunt, vt ossa tantum viduata pultis, nitore nimio candentia funestæ cohærerent arbori." Ita credibile est euenturum cætui Catholico in Hibernia, per multitudinem exsorbentium hirudinum, & teredinum in illo corpore vermiculantium, & exedentium lignum in quo nascuntur, vel cui adhærescunt. Quibus autem suctibus & morsibus id fiat, ex subiecta Narratione apparebit; ad quam remitto beneuolum Lectorem; quem obtestor, vt animum huc adferat solutum & liberum ab omni anticipatæ sententiæ præiudicio, vt Dei magnalia miretur, & admiretur magnam eius bonitatem erga hanc gentem, obnoxiam hactenus ingentibus contumelijs & inuirijs; quas si minuat in quibusdam, in alijs abstergat patefacta veritas, non erit vanus labor, nec irritus conatus Analectæ.

SECTIO PRIMA,

IN QVA

MIRA ET VERA

RELATIO STATVS CATHOLICORVM

IN

HIBERNIA CONTINETVR.

ARTICVLVS I.

Vnde tam multa admiranda in Hibernia tam paucos habeant admiratores? causa est paucitas, & parcitas eorum, qui illa conscriberent: Quam taciturnitatem patria deplorat.

IN natione Hibernorum, sub Anglicana dominatione, Corona, & sceptro degentium, multa obseruatu digna incurrunt in oculos ipsos, & aspectum nostrum; quin & in aures longinquarum gentium irruunt forte per transennam, vt nisi illas in vultu nostro fenestras à natura positas, ipsâ inuitâ, velimus claudere, necesse sit in ea intendere, & aduertere quæ in prospectu nostro, adeo etiam in conspectu solis huius, indies in ea aduersus fidem diuinam, vt scimus, & humanam, vt conquerimur, geruntur, & fiunt. Et mirum est inter multa illius Insulæ mirabilia, tam paucos, aut nullos, in ipsa, vel ex ipsa repertos hactenus (ex quo habena Dóminij illius à veteri & debito

religionis cursu inflexa est) qui memoriam certam, & ex fide ac veritate compertam conseruarent, posterisque recolendam traderent: cum autem pauci fuerint horum admirandorum scriptores, mirum non est paucos etiam extitisse eorumdem admiratores.

Cur tam pauci rerum Hibernicarum scriptores.

Sed hoc cum alijs eius deplorandis infortunijs, vel calamitati temporum tribuatur, & minus æquo regimini, ac nimiæ solertiæ gentis aduentitiæ (quæ vetera monumenta supprimendo, vel exportando interuerterat; ne verò in lucem noua prodeant, imperio absterret, & timore percellit animos scripturientium) vel oscitantiæ adscribatur, & pusillanimitati incolarum; vel occupationibus eorum grauioribus, quæ acriùs stimulabant; vel denique (ne nimium grauemus afflictam gentem) iudicijs deputetur summi Dei, qui nunc stellas claudit sub signaculo; nunc mandat nubibus ne pluant imbrem super terram; nunc iterum facit Arcturum, & Oriona, & Hyadas, & interiora Austri; nunc denique facit magna & incomprehensibilia, & mirabilia, quorum non est numerus.

Esa. 5 V. 6. Iob. 9. V. 7. 9. 10.

Supplicat ipsa nunc patria, ne surdis deinceps auribus, aut digitis arescentibus ea prætereantur Dei magnalia, quæ sera posteritas madentibus legat oculis ne vt nunc de inferentibus grauamina, ita olim de nobis silentibus, et ea non referentibus, iustam instituat querimoniam; & se destitui doleat, lugeatque quod nec medicum, nec lamentatorem sortiatur. Improperabitur nobis ingratitudo si conticuerimus,& merito sustinebimus inuidiam alienæ laudis, nisi majorum gloriæ minores consulamus: Neque enim sepultæ inertiæ, celata virtus multum distare multis videbitur, tametsi seueriùs iudicando, cum Sulpitio Seuero censeam ipse, Hominis officium esse perennem potius vitam, quam perennem memoriam quærere; non scribendo aut pugnando, vel philosophando, sed piè, sanctè, religioseque

Hibernia hactenus sine medico sine lamentat ore.

Sulpitius S. in Prologo lib. de B. Mart.

viuendo. Veruntamen ipsa seueritas, & seria sanctitas, sicut veritati intuendæ colendæque vacare semper concupiscit; ita veritatis fidam interpretem & nunciam non spernit, nec respuit tuendæ eiusdem veritatis adminiculum.

ARTICVLVS II.

Difficultas aggrediendi scriptionem propter diuersa & aduersa hominum iudicia; quæ omnia debet amor Patriæ & studium veritatis peruincere.

ARDVA quidem res est (vel Plinio teste) vetustis nouitatem dare, nouis auctoritatem, obsoletis nitorem, fastiditis gratiam, obscuris lucem, dubiis fidem, omnibus vero naturam, & naturæ suæ omnia. Ardua res, illustribus ornatum, claris nitorem, arduis & præclaris amorem, & audendi ardorem conciliare: Arduum & rarum in scriptore, decorum in omnibus à se conscribendis obseruare: Arduum, an potius insperatum prorsus & impossible, omnium palato satisfacere. Quod si omnes omnium iudicia reformident, eueniet illud quod argutè quispiam dixerat, vt plurimi plurima scientes, se nesciendo senescant.

Praefat ad Vespasian. Historiæ conscribendae difficultas.

Cæterum inter tot censurarum pericula, suspirantis patriæ vota non potui vnus inter omnes non audire, nec debui præ omnibus eam aspernari quiritantem; vt quam non possum rebus nouis auctoritatem tribuere, mea saltem commemoratione fidem, & veri testificationem tribuerem.

ARTICVLVS III.

Primum admirandum de Constantia Hibernorum in vera & auita religione; & admirationis causa multiplex expenditur.

INTER cætera multa & mira Dei magnalia versus meam nationem, admiror vel vnum illud de

quo omnibus constat, qui vel pusillum norunt de eius instituto, quam perpetuò constans illa, quam sibi semper similis in Catholica Religione fuerit; qua semel imbutus cum plebe populus, dimoueri nunquam potuit de recta fidei sententia, & viscerali obedientiâ sedis Apostolicæ; qualitercunque in alijs vitæ officijs vel claudicando cespitaret sponte sua, vel alieno præcipitar etur impulsu.

Hibernorum in Catholica religione constantia.

Nihil hic commemoro de vrbana mollitie, de cultu & splendore ædificiorum, de magnificis Mausoleis, de fabricis ingentibus, theatris, amphitheatris, Capitolijs, fontibus, palatijs, de opiparis lautitijs, gulæ irritamentis, de diuitijs, & delitijs vitiorum illecebris, de enerui condimentorum apparatu, vestimentorum luxu, hortorum pensilium, aqæductuum, arcium, & arcuum triumphalium fastuosa structura: In istis & alijs huiusce generis, concedat alijs Regnis & Dominijs (quanquam nec his penitus destituta sit Hibernia) in hoc vno fere nulli secunda est, & plerisque etiam antecellit, quod in Orthodoxa fide, & vnione Catholica medullitus retinenda & vniuersè pro omni sexu, ætate, ordine, gradu, conditione hominum amplectenda, & corde animoque colenda (quod omnes mecum admirari meritò, & Dei misericordiam exaltare possint) omnia sibi postponenda existimet.

Religio Hibernis instar omnium.

Causas huius nostræ admirationis nec paucas, nec leues, aut vulgares obseruo, nisi fortè vulgares illas iure optimo dixerimus, quia pertingunt omnes, etiam infimam vulgi fecem, & si quid est in vili plebe, iudicio hominum abiectum & contemptibile; ipsam sellulariorum turbam addo, & circumforanea mendicabula; omnes quippe suo quasi instinctu duci, & à bono genio trahi ad hanc solam credendi normam; vt si qui ex indigenis in aduersum rapiantur, illi & paucissimi sint, & plerumque non alij quam politici simulatores, aut dissimulatores Atheistæ, qui etiam

Vtcumque viuant, Catholicè mori Hiberni omnes satagunt.

ipsi sub vitæ vesperam, quando alterius sæculi cogitatio remordet, & spes cæca huius mundi, cum viribus corporis in effæta senectute fatiscit, suam salutem non audent concredere alijs quam Romanæ fidei depositariis.

Prima causa admirationis ex natura doctrinæ.

PRIMA igitur obstupesceendi, & constantiam eorum admirandi causa est, ipsa effrænata libertas, & summa disciplinæ laxitas, morumque dissolutio, quam vel permittendo, vel etiam præcipiendo nutrit Nouatorum officina: carnis indulgentia, sensuum oblectatio, appetituum fluxus & irritatio, & cum his omnibus falsò promissa conscientiæ securitas, & certitudo salutis, dummodo ipsorum dogmati de sola fide iustificante mordicus adhærescas; nulla ieiunia, vigiliæ nullæ, nulla cilicia, nulla corporis castigatio, nullus ciborum delectus, nullus cælibatus, nulla bonorum operum necessitas, omnia fomenta libidinis; ac si homines nati essent abdomini fouendo, & curandæ cuti; non verò domandæ, macerandæque carni, quæ vbi multa insolecit licentiâ. sessorem excutit, ductumque rationis eludit. Quidni enim ista dicantur ab ijs qui omnia nituntur pessum dare, & diuinum & humanum timorem, ex corde omnis creaturæ humanæ penitus auerruncare & extergere; qui leges hominum nullius conscientiam posse obligare, leges autem Dei à nullo posse obseruari pertinaciter contendunt.

Novatorum mollis et dissoluta disciplina.

Vide articulos Relig. definitos in conuoc. Dublini.an.1615. arto. 43 et 76. Vide etiam Luther, to 2 vit. f. 216.

Alias nationes conspicimus huic nostræ Insulæ circumiectas, quæ hac sola libertatis illecebrâ deceptæ, sese in reprobum sensum suopte nutu, nullo extrinsecus gubernantium instinctu tradiderunt; quinimo nec legum repagulis coërceri, nec minis, mulctis, aut supplicijs absterreri voluerunt, quo minus in istud præcipitium ruerent; solummodo

Christ. Hofman. comment de pœnit. et Melancht. præfat. li. l. fol. 55. Vide etiam Luth. lib. de capt.

Babyl. c. de baptis. Melanch. in Conf. Au ar. 4. 28. et in Apol. eiusdemCal. lib. 4. Instit. cap. 10. 11. 12. Irritabula Nouatorum ab Hibernis retunduntur.

delinitæ voluptatis escâ, quam affatim suppeditat nouarum caterua sectarum.

Sed ista irritabula tentationum, Deo melius prouidente, retundunt nostri Catholici, intuentes in spem alterius vitæ & repromissionis supernæ, quam Deus reposuit his, qui reluctante licet carne & sanguine, satagunt appetitum rationi, rationem verò diuinæ gratiæ obsequentem reddere: Qui considerant latam esse viam quæ ducit ad perditionem, & multos se conjicere in eam: arctam verò semitam salutis, ac paucos illam inuenire, pauciores capessere, paucissimos in ea perseueranter insistere—

Virgil. lib. 2 Æneid.

> . . . Facilis descensus Auerni:
> Sed reuocare gradu, superasq; euadere ad auras,
> Hoc opus, hic labor est.

1. Tim. 7. 2. Tim. 3.

Illa dogmata probè ab ipsis aduertuntur ex illo esse genere, & in illos exitus ducere, quos circa finem sæculi deuenturos predixerat Apostolus, & illaqueaturos miseras animas hominum auribus prurientium qui cauteriatâ conscientia fætentes, ac repellentes vitæ integritatem & innocentiam, circa fidem naufragauerunt. De quibus ipse alibi sic monuit; "in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa, quando erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis quam Dei:" Quæ omnia quam appositè conueniunt nostrorum temporum sectarijs illi nostri Catholici satis considerant.

Nouatorum et genuina descriptio.

Secunda causa admirationis ex conditione docentium eam & vrgentium.

Exod. i. Vs. 16.

SATAGIT verò aduersa potestas hanc in illis considerationem extinguere; & quod de Mas-

culis Hebræorum in Ægypto edixerat obstetricibus Pharao, statim vt in lucem editi essent, lucem & vitam illis exhaurirent: ita Dæmon omni via, vi, & dolo, machinatur hanc masculam virtutem Hibernorum subneruare & elidere: Quid igitur non tentauit aduersarius vt hanc constantiam labefaceret?

Edicta promulgauit, & spissè ingeminauit contra Orthodoxæ religionis assertores, & eorum receptatores; quos partim regia voluntate, partim ex auctoritate Comitiorum (quæ dudum celebrata fuerant sub Elizabethæ Reginæ gubernatione) proscribi oportere, & veluti pestes Reipub. exilio mulctari, facultatibus priuari, in exitium ablegari, vel in perpetuos carceres mancipari certo & definito consilio decretum fuerat. Etiam exemplis ac documentis conplurium, qui grauia pro eadem causa passi sunt detrimenta, siue in libertatis dispendio, siue in iactura mundani honoris & ciuicæ existimationis, siue in pecuniaria pensitatione, satis luculenter id comprobatur.

Masculam Hibernorum virtutem subneruandi molimina.

Hæc ergo secunda causa est stuporis mei, & multæ admirationis, quâ diuini erga eos beneficij magnitudinem, in tam multa & magna tribulatione constitutos, tremens ego & venerabundus suspicio. Animus mihi vtique non est percensendi omnia sigillatim quæ in hac turba vexationum enumerari possunt; specimen tantummodo exhibebo, vnde prudens rerum æstimator cætera possit iudicare.

ARTICVLVS IV.

Tanguntur modi particulares vrgendi, quos proximo semestri continuarunt Nouatores aduersus Catholicos.

EXCVRRAMVS saltem in retrospectum proximorum mensium quos prætergressi sumus in

decursu præsentis anni; recogitemus illas praxes, & molimina tantilli temporis, renouabunt nobis præteritorum memoriam, oculisque nostris subijcient quandam imaginem reliquæ afflictionis, & opprobrij, ac ludibrij cui gentem hanc exposuit fidei, & vnionis Apostolicæ obseruantia.

Subsidium in ostensionem bene in Regem affecti animi.

His ipsis septimanis labentibus, quibus intenta erat tota natio, in erogando illo subsidio, quod in ostensionem grati, & erga Regem bene affecti animi, indictum in Regni comitijs, iam quoad primam eius pensitationem persolutum est; quæ exultationis materia? quæ lætitia, quod gaudium consecutum est? quæ signa beneuolentiæ Ordinum Regni? quod gratificandi studium? quæ propensio demerendi maiorem promptitudinem, & liberalius obsequium subditorum? quæ benigna compensatio officij præstiti? forte an restituti causidici his terminis autumnalibus, ad vsum & exercitium suæ aduocationis, à qua citra formam iuris, iam plusculis annis, pro sola regentium voluntate, nullâ eis lege suffragante ablegati fuerant? An forte iustitiarij pacis, illi legitimi & idonei Irenarchæ, qui (surrogatis in eorum locum ineptis ministellis, & homuncionibus indoctissimís) in despectum Catholicæ Religionis depositi ab officio fuerant, iam tandem sunt reuocati? Num fortè munia honorifica publicæ administrationis, quae pridem intermissa sunt, iam denuo committuntur Catholicis incolis; prefecturæ agrariæ, vicecomitatus, custodiæ portuum, arcium, Assistentiæ tribunalium, Procuratio fisci Regij, Prouinciarium Præsidatus aut Gubernium?

Causidici ab aduocationis exercitio ablegati in odium religionis.

Iustitiarij pacis depositi ab officio

Catholici à publica administratione exclusi.

Tantum hoc abest, vt potius omnibus Prorex litteris felle & amaritudine tinctis, improperârit magnam parcitatem & illiberalitatem, quod non effusius largirentur Regi subuentionem efflagitanti; cum tamen modum suarum facultatum, iustâ æstimatione factâ, complures excesserint:

Sed hoc tolerabile foret, nisi etiam elapso mense, municipales & vrbani magistratus, quibus tam nouo quam veteri priuilegio fas erat, de suæ communitatis corpore assumere ad ciuicam administrationem, & oppidanum regimen, iam nonnulli longinquè euocati essent; & quia detrectarent iuramentum Regij Primatus, restrictos prius, & à sua libertate coërcitos, mox etiam officijs abdicatos vidimus remeare domum, cum illa depositionis contumeliâ; cæteris autem nondum citatis, insonuit grauis comminatio seueræ in omnes secuturæ animaduersionis, nisi quantocius se Regis voluntati accommodent. In istis vero angustijs dicant illi cum illustri Centurione Gordio. Minae humanae semina sunt nobis diuina, quibus immortalitatem perpetuaque gaudia metamus.

Magistratuum municipalium & vrbanorum abdicatio, ob detractatum iuramentum Regij Primatus.

Basil. homil. de eodem Sancto.

Praeter hanc ignominiamd eponendi Catholicos, non alio quam nominis ipsius titulo exosos, grauior ictus inhorruit nostris auribus & oculis, de Quaesitoribus iuratis, qui in postremo conuentu iuridico (solet enim quolibet semestri per singulos comitatus peragi) quod nollent, reclamante conscientiâ, suos conciues de religionis consortio accusare, aut tanquam alicuius flagitij compertos prodere iudicibus castigandos, pro Catholicæ professionis exercitio; alij grauibus mulctis onerati sunt, alij citationibus & mandatis compulsi se sistere Proregis, & sanctioris concilij conspectui, molestias longi & lutosi itineris hyeme perpessi: At post quam comparuissent, & sibi in sententia constitissent de non prodendis ciuibus, in carcerem infimum detrusi fuerunt; vbi commorantibus renunciatum fuit, misso sæpius apparitore à supremo Senatu, nisi denuncient, & scripto Catholicorum nomina, qui diebus Festis & Dominicis, abesse solerent ab Ecclesijs & officijs Schismaticis, vt ex præscripto puniantur, palam, & cum publica periurij infamia abducendos per plateas Regiæ ciuitatis,

Quaesitores iurati, incarcerati & mulctati.

cum inscriptione frontibus affixa, quod, quia præuaricatores essent iuramenti sui, & legum ac statutorum Regni, istâ pœnâ plecterentur. Sed frustra hæc illis decantata & toties repetita cantilena; perstabant enim omnes immoti, nec prius ex ergastulo dimissi, quam de pœnâ pecuniariâ fisco Regio pendenda in certum diem, idoneos fideiussores interposuissent: mitior his visa hæc tractatio, quàm quæ alijs, pro consimili causa, aliquando inflicta fuit exactio.

Mulctarum dictis quæsitoribus impositarum summa.

Triginta comitatus regni Hibern.

Comitatus de Cauan mulctatus vno anno, in 8,000 aureos.

lytri illius conscientiarum collecta in vsum egenorum destinata, à rapacibus ministellis nunc occupatur.

Erat his Terminis autumnalibus tam numerosum hoc agmen Iuratorum, vt veluti haleces in dolio constipatæ, sic in carcere compingerentur; & cum illi inter tenuiores Regni inquilinos computari possent, tamen eousque increuerunt mulctæ cum expensis, vt summam 16,000. Scutatorum superauerint; quid dixerim de sedecim millibus, cum in vno solo comitatu de Cauan, qui nec amplissimus est, nec opulentissimus, sed minoribus & incultioribus totius Regni comitátibus (qui numero triginta sunt) accenseri non iniuriâ potest; tamen in vnico illo districtu, census ille mulctatitius pro constantia in religione, vno anno pertingebat ad octo millia aureorum; præter alias exactiones aratrales, & stipendia collectorum, quae tanquam vsurae vsurarum dependuntur. Et cum tota illa mulctarum collecta ex statuto comitiali (qualitercunque introducto) deberet cedere in vsum & eleëmosynam egenorum cuiusque Parochiæ, vt vbi pensitata fuisset à ditioribus, ibi rependeretur ad subleuandos pauperes, ex æditiuorum, seu custodum arbitrio; idque ideo sancitum, ne religionis pretextus obumbraret negotium auaritiae: iam ab aliquot annis, per quosdam gradus mutata est iudicum sententia in ista mulctarum applicatione faciendâ; nam initio quidem exclusi erant pauperes Catholici, ne ex Catholicorum pœna Catholici lucrum reportarent; deinde exclusi sunt omnes

omnino pauperes, & in libros censuales Regis referri prætenditur; sed à Regis & Reipub. commodo, in priuatorum hominum crumenas, & rapacium ministrorum sacculos, ordine præpostero, non sine ignominia Regis, & dedecore ordinum Regni, sordidè transfunditur vectigal hoc religionis, & lytrum conscientiarum. Cum verò præteritis annis, non nisi semestribus cogerentur Catholici, nunc trimestribus prouocantur Iusticiariorum consessibus, ad respondendum in hoc fidei negotio.

Est & alia non minus acerba quorundam tribulatio, de censurâ excommunicationis iam effulminatâ aduersus nonnullos Catholicos, quemadmodum ab alijs alibi, ita in sua diœcesi ab Antistite Dubliniensi, quos ante quidem eâdem afflauerat, & in magnas miserias coegerat, procedendo contra eos tamquam contumaces, & in censurâ insurdescentes, vt nec liberum commercium habere, nec suam exercere negotiationem liceret mercatoribus, nec domo egredi tutum esset; quin statim à publico apparitore prehensi, in arctam custodiam recluderentur; sic amoti ab omni præsidio iuris, vt prouocari quidem & in iudicio impeti possent, nullam verò de quacunque re, fas ipsis esset litem cuipiam intendere: sed cum isto vinculo iam plusculis annis (quadriennio vel circiter) innodati nonnulli à contrectatione & quæstu faciendo impedirentur, inter alia quæ in proximis comitijs transacta erant, hoc etiam habebatur, vt ex indulgentia Regis, ignosceretur etiam ipsis illa contumacia (Sic enim illorum iudices Ecclesiastici interpretabantur) verum, quia in ipso indulto, clara de illis & expressa mentio non fieret, hinc multa discussione agitatum fuit, an sub apicibus generalis condonationis (quæ multarum limitationum tendiculis circumsepta erat) ipsi censerentur comprehensi, necne; sed nodosa hæc quæstio,

Excommunicatio effulminata in Catholicos.

In excommunicatione insurdescentium pœna.

tanquam maceria interposita, ligone vt fertur argenteo pertusa tandem fuit; Et nostri qui excommunicati erant, post diuturnam rei agitationem, declarati sunt, quod gaudere possint beneficio generalis indulti.

Certe hoc illis breue gaudium fuit; nam trimestri aut paulo amplius spatio liberati, rursus irretiti, vt dixi, & ijsdem quibus antea vincti compedibus, modò patiuntur omnia illa incommoda, quæ secum trahere solet Ecclesiasticæ censuræ districtio; nisi quod sese in hoc illi solantur, se in causâ iustâ, pœnam sustinere iniustæ sententiae; interim in conscientijs suis securi, istas sectariorum fulminationes esse tanquam ignem fatuum qui fulgore suo magis perstringat oculos, quam valore constringat animas, aut vllo vel tenuissimo vulnere feriat effulminatos; quanquam illi, vt vmbris motum & vitam addant, brachij secularis adminiculo se fulciant; quo solo terrentur nostri excommunicati, de cætero nihil soliciti; nec se vnquam petendæ absolutioni subijciunt.

Sectariorum fulminationes, ignis sunt fatuus.

Quid autem valuit his miseris illa miserabilis absolutio, & Comitialis indulgentia, quam pro magno Regis beneficio & summa clementia venditant quidam Regij parasiti? An non degustata libertas, statimque subtracta, tentamen & irritamentum accendendi appetitus, magis quam lenimen ad satiandum reputabitur? Ludicra potius & ridicula censeri debet ista liberatio, quâ miserabiliter vincti sic expediuntur, vt statim & sine vllo nouo piaculo, in nouum neruum & nexum retrahantur; & qui videbantur liberi, suique iuris, nullâ nouâ culpâ admissâ, in eosdem quos exuerant casses reincidant?

Ludicra vinctorum liberatio.

Beneficium hoc an magis ludibrium est, occultis laqueis implicare & subruere, quem te liberaliter eruisse paulo ante gloriabaris? Benefactum Principis quia bene locatum præsumitur, decet

Benefactum Principis quale decet esse.

esse constans & diuturnum, vt nulli accepisse fraudi sit; quæ certè non effugitur, si absque reincidentia criminis semel expiati, relabaris in pœnam prioris admissi. An hoc ipsissimum non est quod de Græcorum Prouerbio dicitur, Λαβε μηδὲκαι ρατει χαλῶς. Accipe nihil, & tene fortiter. Aut verius, quod de Hippiæ fratre Hipparcho refertur, Armodij sororem admisisse ad sacra Euleusina, ijsdem initiandam, vt mox admissam & initiatam, cum dedecore suo, & fratris indignatione eijceret ex illo contubernio.

Vide Osorium lib. 2. de Nobilit. diu.

ARTICVLVS V.

Breuis parallelus persecutionis veterum ac Nouatorum: eiusque accommodatio quintuplex.

VERVM enimuero ista nimium premenda non sunt in tam copiosa iniuriarum enumeratione; si liberet nobis, aut quippiam iuuaret causam nostram, omnium quæ irrogantur nobis grauaminum seriem pertexere. Quid enim est, aut vnquam extitit in quacunque procella, aut consiliorum aduersus Christi fidem prosecutione, cuius non degustauit aliquam particulam (nisi etiam quandoque plenum amaritudinis calicem coacta sit epotare) afflicta Hibernorum natio?

Infideles contra Christianos multipliciter sæuiebant; primo eorum libertatem, facultates, vitamque ipsam exhauriendo: Num ab isto triplici supplicio nostri Catholici immunes fuerint, ex secunda & tertia Analectorum parte magis elucescet; & documenta quotidiana clarum hoc testatumque faciunt; quando alij libertate priuantur, alij bonis alij etiam lucis vsura, vt quidam pater societatis Iesu N.N. nuperrimè prehensus, & qui eum hospitio suscepit Illustris Baro de Insicoin, qui diu detentus in carcerali custodia tandem dimis-

Nero, Domitianus, Traianus Aurelius, Commodus, Seuerus, Decius, Valerianus, Diocletianus, Maximianus.

sus est, non sine graui mulcta, sui cognati causâ, quem iure sanguinis & religionis sibi propinquum, recentérque appulsum, non putauit excludendum à communi iure hospitalitatis, quæ passim in hac natione, & ad omnes vsurpatur. Qui verò Sacerdotem aduexit Mercator, bonis omnibus spoliatus est à Præside. Alij diuersorum ordinum Sacerdotes, regulares, & Hierarchales; laïci etiam omnis generis abunde hoc testari possunt; nec magis id celari queat quàm sol in meridiana luce, qui abscondi non potest.

Dioclettanus apud Euseb. l. 8. cap. 3.

Secundo ab infidelibus sæuitum fuerat in Christianos, Scripturam sacram comburendo, nè qua scintilla nostræ Religionis viueret: quorum ingenium perquam benè imitantur nostri sectarij, mutilando deprauandòque sacros codices, exterminando etiam, & incendijs deuouendo Ritualia nostra, sacras Reliquias, & Sanctorum imagines (quas idiotarum Scripturam eleganter appellauit D. Gregorius magnus ille Anglorum Apostolus) vt omittam iuris canonci, & Sacrorum interpretum combustionem; vasorum etiam & vestimentorum, sacrati cultus, in profanos vsus commutationem.

lib. 9 Ep. 3. & lib. 7. Ep. 54.

Oros. lib. 7. Socrat. lib. 3. cap. 10. Ruffin. lib. 2. c. 32.

Tertio sæuitum olim à Iuliano Apostata prohibendo scholas Christianorum: in quo etiam se non præbent illo segniores hæretici, edictis suis minacibus, tam domi prohibentes nostram iuuentutem à Catholica educatione, quàm etiam in transmarinis collegijs, quæ nostri sortiti sunt in diuersis Regnis, & Prouincijs Catholicorum Principum; cum quibus tametsi Rex Britanniæ pacem habeat, & fœdus firmiter conciliatum (vt apparet) nobis tamen in hoc irreconciliabilis est, vt iniussu Proregis & Ordinum egredi non liceat; licentiamque exeundi impetrare, nec fas, nec facile erit Catholico, nisi iuret in primatum Regis. Huc pertinet ablegatio nostrorum causidicorum à causarum patrocinio, & vsu tribunalium; vt nec illi ex nostris

Iuuentus Catholica à bonarum disciplinarum cultura arcetur.

qui iuri municipali Angliæ, magno sumptu & labore studuerant, fructum studiorum capere possint; nec verò illi qui nondum studuêre, se tutò recipere possint ad studiorum domicilia, vt ingenij cultum capessere valeant. Sed & in ipsa patriâ, quanta adhibeatur restrictio magistrorum Catholicorum, tum ex alijs occasionibus, tum ex nuperrima visitatione Regalium Commissariorum abundè innotescit.

Quarto iuuentutem Christianam, à teneris vnguiculis, imbuere nitebatur Iulianus corruptelis & erroribus Gentilitijs: Pari prorsus conatu, nostri heterodoxi machinantur subuersionem, & deprauationem nostræ iuuentutis; iam in qualibet diœcesi institutâ vnâ aut pluribus scholis, cum opimo Magistrorum stipendio; erecto insuper in arce Imperij, lautissimo Gymnasio, instar studij Generalis, seu Academiæ, cui prouentus est annuus ex fisco Regio attributus vltra redditus alios, & latifundia plurima, in alimentationem studiosorum, & honorarium Magistrorum didracmum largiter concessa. Quibus etiam in proximis Comitijs gratia facta est singularis, vt, cum cætera quæcunque huius Regni loca, seu prædia (siue laica illa, siue Ecclesiastica essent), omnia pensitando, subsidio subessent, solæ huius Gymnasij possessiones immunitatem à soluendo sint consecutuæ: cui & hoc priuilegium accessit, quod duos nominare possit, & mittere qui vocem habeant in Regni Comitijs. Porro his proximis diebus, quid non tentatum, atque etiamnum pertendunt, vt totam nobilitatem in fide corrumpant? Et quia de adultioribus desperant, aggrediuntur teneram pubem, ceream illam & flexilem adolescentiam, quam formare ad suum institutum, omnique lenocinio pertrahere satagunt ad normam suaram Nouitatum; vnde & frequentibus rescriptis Senatus Regij euocantur, veluti ad Ephebium Iasonis, in Angli-

Ita etiam Maximin imp apud. Euseb. l. 9. cap. 4. Sozomen de Iuliano, l. 5. c. 35. vide etiam c. 1. 3, 4, 5.

Gymnasij Dubliniensis, prouentus et priuilegia.

Catholicæ iuuentutis subuersio et deprauatio.

am filij maiores Procerum, vt illic educati, combibant errores, quos hæreticorum Symmistæ propinauerint: quin & in tutela minorum demandanda Tutoribus, clausula inseritur Regijs litteris (idque iam per totum septennium factitatum est) vt hæredes minorennes educentur in Gymnasio hæretico: id vero tutelaribus hisce custodibus, vt seriò curent, seuerè iniungitur. His adde laqueum intrusionis, quo plurimi suffocantur; cum enim minorennes illi ad legitimam ætatem peruenerint, ut iam emancipatis è cura & custodia tutorum, suo nomine & iure, hæreditatem per leges Regni adire eis licitum sit, litteras suæ liberationis, & emancipationis debent obtinere à publica potestate; eæ vero plerumque denegantur his qui nolunt iuramentum Regij Primatus emittere. Quod si absque literis audeant possessionem capere, tamquam intrusores mulctantur. Ideo nimirum, quod sine Regio diplomaté se ingererent in suum patrimonium. Atque ex hoc intrusionis capite, negantibus Regem caput esse Ecclesiæ nascitur intestinum vlcus, cui resecando purgandoque impenditur quotannis cura pecuniaria, quâ mirum in modum attenuantur vires Recusantium, & facultates eorum absorbentur. Vnde fit vt iugi carnificinâ hirudinum, deuenire soleat hæreditas exucca in pluribus & exanguis: sed nec defuit nobilis hæres, qui vt intrusor sic eiectus est è sua possessione, vt nec potuerit admitti ad inquilinatum, seu conductionem suorum fundorum, ob detrectatum iuramentum; cum hoc beneficium tenendi conductitiè, non soleat negari extraneo censum iustum offerenti.

Intrusionis laqueus.

Minorennium misera conditio

Recusantes vocantur qui negant adire templa hæreticorum.

Quintò & vltimo (ne sim prolixus), quemadmodum Gentiles calumniabantur innocentiam Christianam varijs mendacijs, & criminationibus: Ita nostri Aduersarij nituntur offuscare Catholicorum gloriam, diuersis contumelijs, eorumque

Sic Christiani à Gentibus dicti sunt sacrilegi vt patet ex Iustino mart. Tertul. Arnob.

integritatem deprauare confictis criminibus, & calumnijs apertissimis; nunc eos traducendo de maleficijs & proditionibus turpissimis; nunc onerando eos iniquis suspicionibus; nunc comminiscendo indigna consilia & molitiones, quarum odio & inuidiæ illos reddant obnoxios; vnde etiam nuper, nouo exemplo, & modo inusitato, quidam nobiles equuleo subiecti, & artubus suis attrociter luxati fuêre; alij suspensi & dissecti, ex indicio infimi homuncionis, qui & infamis aleator, & in periculo capitis constitutus, quibuscumque commentis se liberare posset, vitam certè quam veritatem haberet cariorem: nunc denique exprobrando ipsis rusticanam pauperiem, ruditatem, & barbariem, infamare moliuntur natiuam gentis ingenuitatem.

à Nerone etiam calumniati de incendio vrbis Tacit. l. 15. Annal.

Nobiles nouo exemplo equuleo subiecti et suspensi.

Et quidni hæc natio præ aliis multis inculta, egena, & iners habeatur; quando hi qui istam infamiam de illa spargere pruriunt, ipsi omnem succum terræ vberrimæ exsugunt auidissimè, & vetustos incolas ita pergunt lacessere diuersis iniurijs, vt vel eos ad inferos amandare ex tota insula, vel in ipsa consistentes ad inuia & inutilia loca, è propriis sedibus, & auitis hæreditatibus omnes ablegare definito consilio statuerint; & iam ante, plurimos expulerint.

Hibernicæ egestatis ijdem exprobratores et auctores.

ARTICVLVS VI.

De opulentia Hiberniæ, & egestate Hibernorum consideratio. De Natiuis terræ dotibus, & incolarum vniformitate in rebus fidei.

NEGARI non potest regnum ipsum (si conditionem soli, & situm loci spectes) refertum esse ijs naturæ dotibus & bonis, quæ auaras & ambitiosas mentes, terrenæ opulentiæ appetentes,

Hibernia tam situ quam conditione soli omnibus naturæ dotibus et bonis referta

exstimulare queant ad omnem laborem & industriam collocandam, vt tam lætam vberemque glebam, cum fructu & fœnore excolant: quod fatentur Britannicæ coloniæ huc nuper intromissæ; fatentur etiam moderni vetustique scriptores; dum alij referunt "hoc zephiri Regnum, naturam benigniori oculo respexisse:" alij florente etiamnum Romano Imperio, "aditus portusque eius melius quam Britanniæ, per commercia, & negotiatores cognitos" affirmant: Alij solo esse lætissimo & maximè luxuriante; adeo vt si quid ad fœcundandum inijciatur quasi dedignatum alibi sterilescat: Alij "& latitudine sui status, & salubritate, ac Serenitate aeris multum Britanniæ præstare:" Alii vno verbo, "siue terræ fœcunditatem, siue maris & portuum opportunitatem, siue incolas respicias, qui bellicosi sunt, ingeniosi, corporum lineamentis conspicui, mirifica carnis mollitie & propter musculorum teneritudinem agilitate incredibili, à multis dotibus felicem insulam, merito nominarunt." Et hæc vsque adeo vera sunt, siue commoda spectes, siue naturæ iucunda; vt etiam, rara & mira si attendas, non immeritò dixerit Cambrensis testis oculatus: "Sicut Orientales plagæ proprijs quibusdam & sibi innatis præeminent & præcellunt ostentis; sic & Occidentales circumferentiæ, suis naturæ miraculis illustrantur: quotiescunque quippe tanquam serijs & veris fatigata negotijs, paululum secedit & excedit, remotis in partibus, quasi verecundis & occultis, natura ludit excessibus. Hinc & venas metallicas, argenti mineralia, ferrique fodinas, pretiosa marmora; Parios & Lydios lapides, & nitentia alabastra, atque eximij pretij vniones Orientalibus haud multum dispares, chrysoelectrum seu succinum, antimonii & aluminis venas, lapidis incombustibilis pellucidas bracteas (quas alij speculares vocant) & alias multas, tam recon-

Hibernicæ vbertatis præcones.

Cambrens. Corn. Tacit.

Comes Deuoniæ.

Beda li. 1. hist. Ang. cap. 1.

Guil. Camden.

Hibernorum insignes dotes.

Hibernia rerum etiam pretiosissimarum, diues cornucopia.

ditas, quam expositas naturæ opes, solerti industria, vel è visceribus elicias vel in superficie colligas, vt nisi iners aut mentis inops, nemo despiciat tam diuitem cornucopiam :" Quam astutè conantur infamare famelici decoctores, qui ex eius pinguedine indies ditescunt, & verè Indiam sibi deprehendunt esse. Adeo vt ipse Gulielmus Cæcilius Angliæ Thesaurarius, istorum iniuriam & maledicentiam dissimulare non valens, aliquando non infacetè dixerit, suos Anglos similes esse istis impudicis iuuenibus, qui scortationi & libidinibus dediti, damnant quas appetunt voluptates, & pelices cum quibus se turpiter oblectant, postquam se ingurgitauerint, conuicijs & opprobrijs proscindunt. Hibernia verè India Anglis ingratis.

Sed vno verbo immensam eius æstimationem opulentiæ cum neoterico scriptore circumscribamus ; eoque hoc libentius & promptius credamus, quod iste author sit Regis procurator, & magnus obseruator rerum admirandarum, qui dum in iuridicis conuentibus ipse Assessor & secundarius iudex, lustrâsset omnia diligenti exploratoris oculo, ita demum de huius insulæ commoditatibus proloquitur, detegendo veras causas, ex quibus acciderat quod, ipso auctore, Hibernia nunquam hactenus plenè subiecta fuerit Anglicanæ obedientiæ.

"Durante (inquit) meo seruitio in Hibernia (quod cum ingressu huius Regis in suum Regnum inceptum est) omnes huius Regni prouincias, diuersis itineribus iuridicæ circuitionis obiui : vbi interim obseruaui clementiam aëris, & bonam temperiem, vbertatem soli, iucundos & commodos habitandi situs, tutos & largos portus, ac fidas nauigantibus stationes, & traiectum in omnes occidui orbis partes liberrimum, longos fluuiorum nauigabilium tractus, & spatiosos lacus ac stagna Mediterranea (nullis per vniuersam Europam secunda) opulentam pis- Iohannis Dauis (in suo libr. de defect. regim.) exploratum Hiberniæ elogium.

cationem, & aucupium multiplex omnigenarum volucrum, corpora mentesque indigenarum raris & extraordinarijs naturæ dotibus prædita: quorum accurata obseruatio mihi ingenerauit appetitum inuestigandi veras causas, &c." Deinde multis interiectis concludit suum tractatum hoc elogio.

Hibernia altera Canaan.

"Descriptio terræ Canaan quæ habetur Deuteron. 8. optimè quadrat in omnem Hiberniæ partem. Terra riuorum aquarumque & fontium, in cuius campis & montibus erumpunt fluuiorum abyssi: Terra frumenti, & hordei: Terra lactis & mellis; vbi absque vllâ penuriâ comedes panem tuum, & rerum abundantiâ perfrueris."

Naturalis Hibernorum vigor et dexteritas

Si ista terræ opimitas, vnde igitur tanta egestas? Si ista indigenarum ingenij dexteritas, vnde illos adorta est inscitia, vnde inuasit inertia? obseruatum est à curiosis rerum & gentium indagatoribus, hanc gentem in vniuersum animo esse forti & elato, ingenio bellaci & acri, vitæ prodigam, laboris, frigoris, & inediæ patientem, amore constantem, inimicitiis ferè implacabilem, hospitibus perbenignam, gloriæ auidam, contumeliæ & iniuriæ impatientem, in omnes affectus vehementissimam, & (quod de nobilissimæ Italiæ populis quispiam olim dixerat) Qui mali nusquam peiores, & bonis non temerè meliores reperiantur, id suo quodam modo etiam de Hibernis verum habet.

Morum cultusque inter se discrepantia.

Reperire est in hac gente, sicut & in aliis etiam Europæ populis, magnam morum diuersitatem, & ingenii cultusque discrepantiam; quòd alii sint elegantioris & mitioris animi, alii durioris & magis austeri: alii vrbani, alij agrestes; alii fælicioris educationis, alii magis inconditi & rudes; alii vrbes & oppida magis incolant, alii delectentur agrario incolatu; alii prædia ruralia, alii vero præruptos colles, nemora, & saltus insideant: sed

illud mirum, in quantacunque discrepantiâ morum, in quantauis disparitate educationis, studii, officii, instituti, omnes tamen indigenas conspirare, in eiusdem Catholicæ Religionis, & Apostolicæ obseruantiæ recognitionem. Quin porro (quod magis obstupescendum est) quasi ex indole ipsius Regionis hoc habetur, vt quos admisit aduenas alienæ professionis, & fidei, postquam diutilâ habitatione incalescant in hoc genitali solo (cuius sacra gleba Catholicos quodammodo germinare videtur) vel ipsi, vel quas germinarunt soboles, in eandem orthodoxæ fidei vnionem coalescunt. Id quod in confesso est apud omnes nostræ conditionis non nescios: & persuasum prorsus ipsi Regi, non de hominibus modò, sed de ipsis quodammodo iumentis: Nam cum generosissimum equum nuper illi donaret Cicestrius prorex, sciscitatus ille si ex Hibernia esset, vbi resciuit, protinus subiunxit, papistam esse oportere; significans omnibus ingenitam esse affectionem ad Romanam fidem.

Hibernia sacra gleba Catholicos quodammodo germinat.

Regis persuasio de ingenita Hiber. ad Catholicam fidem affectione.

Paucorum mensium curriculum prætergressi sumus, cum illustres in isto genere conuersiones intueremur: Æditos, Ministros, Dignitarios, Iudices: etiam primæ nobilitatis proceres morti propinquos vidimus resipuisse: sed alijs prætermissis, vnus instar multorum nobis fuerit N.V. Eques auratus, & inter primarios Regni Iudices, in communium placitorum Tribunali Antesessor; qui, postquam totam propemodum vitam exegisset in iudicio sanguinis exercendo, & per syncretismum, ac dissimulationem filiis huius sæculi perquam notam, ac familiarem, multa loquendo, scribendo, & aduersus Catholicæ religionis cultores censoriè iudicando, clam & palam actitasset; tamen in extremâ vitæ periodo constitutus, circa festum paschatis proximè elapsi, Catholicum sacerdotem ad se aduocauit, & vitæ suæ flagitiosæ pœnitudine

Nicholai Walsh in fine vitæ resipiscentia.

ductus, in sacramentali confessione exonerauit conscientiam, & eâ plusculis vicibus iteratâ, ac protestatione fidei coram pluribus editâ, nec non de emendatione promisso præstito, sacrâ etiam communione refectus, animam suam, quam multis ante sceleribus contemerauerat, multisque perfidiis, & simulationibus impiauerat, Catholicæ Ecclesiæ reconciliatus, & sacramentis expiatus, in manus sui redemptoris (vt credere par est) resignauit. Cuiusmodi resipiscentiam sororius eiusdem, G. Q. similiter Iudex, & dissimulator, præcedentibus annis demonstrauerat. Quæ vtraque vt vera & syncera fuerit, nequaquam sera, aut frustranea iudicari debet. Et sic, qui totâ propemodum vitâ suâ absorbebantur à fluctibus fallacis sæculi, decepto in fine deceptore suo, absorpti sunt, iuncti petræ Iudices eorum: petra autem erat Christus, quam illi apprehenderunt, & qui in pelago ambitionis suas mentes miseri demerserant, miserante Dei clementiâ, emergentes ex profundo, ad petram per quam liberatus est Petrus, per quam & ipse constitutus est petra, & fundamentum Ecclesiæ, in eandem Ecclesiæ vnionem, ex vtero iniquitatis, ad lucem veræ pietatis expatauerunt: Nec prætereunda hîc videtur incliti illius Ormoniæ Comitis Thomæ Butleri tam conspicua resipiscentia: qui cum iam obtinuisset, quicquid fere honorum, dignitatumque vel princeps tribuere subdito, vel subditus tutò accipere posset à principe; rem demum illam rarissimam in Aula opulentam senectutem inoffenso pede pertingens; multo etiam rariori fælicitate, per tam densam errorum, sæculariumque curarum nubem eluctantes diuinæ veritatis radios, in animam admittens, per temporalia hæc transitoriaque bona, transiuit (vt speramus) ad cælestia interminabiliaque. "Permagna, certè, lætitia matri & virgini Ecclesiæ exorta est, cum eos, quos abortu, tan-

Geraldus Quemerfordius saluti suæ eodem etiam modo prospexit.

Ps. 140.

1 Corinth. 4.

Matt. 16. Tertul. in Apol.

Euseb. lib. 5. c. 1.

quam mortuos eiecisset, viuos, & incolumes recuperasset."

Sed de viris adultis & consummatis, quibus longioris vitæ spes omnis erat accisa, si exoleti, & lassati in via sæculi, redirent præuaricatores ad cor, non vsque adeo fortasse mirum videbitur: hoc rarius & præclarius est, si in viridi ætate, & flore iuuentutis, vel in ipso pueritiæ flexu, aut ingressu adolescentiæ, mundo lenocinante; blandientibus amicis; monentibus, & minantibus qui auctoritatem publicam, vel priuatum imperium, in suas proles obtinent parentibus; contra eorum nutus, contra monita, mandata, & minas, teneri puеruli, aut molles adolescentulæ, se ad eandem petram recipiant. Prioris istius Iudicis filiolus vnicus, & hæres opimi patrimonij, desponsatus puellæ nobili, ex Anglicana propagine, fideique protestanticæ, nullo terrore, suadelâ, vel spe percelli voluit, aut deturbari de recta sententiâ: parens intonuit, socer admonuit, sponsa etiam inuitauit ipsa (vtique nondum satis imbuta nondum exculta vomere Orthodoxæ instructionis) omnes iunctis viribus (neque enim adhuc resipuit parens) adoriuntur puerulum; ipse vero imperteritus, & in petra immotus, circumsonantes illos fragores & fluctus excipiens frangit, nec frangitur in proposito. Quâ tam insigni constantiâ pueri, & consideratâ soceri in extremis resipiscentiâ, sponsa etiam conuersa est ad fidem à qua vt auerteretur postmodum, quid non adhibuit ardor & inclementia parentis? qui ægerrimè ferens ad meliora reductam filiæ mentem, modis omnibus allaborauit, eam à suscepto consilio abalienare, retrorsumque impellere; vnde & conuitijs ictibusque impetitam, & crinibus vellicatam, cum sibi eam lucrari non posset, solo ipsam præ furore allisit.

Sap. 5. v. 7. Esa. 46. v. 8.

Walshai pueri in auita fide contra parentis imperium constantia.

Hæretici parentis in conuersam ad fidem filiam immanitas

Hæccine parentis prouidentia, hæccine mansuerudo, comitas, & morum ciuilitas, exuere paternam

Aug humanitatem, & belluinam feritatem induere? "Monendo non minando, suadendo non in-
Matth. c. 16. saniendo fides Christiana seminari cœpit, seminata creuit, adulta floruit, florens fructificauit, fructificans perseuerauit, & contra infernorum portas æternum præualebit." Sed quis dignè admiretur illustrem Ephebum Ioannem Baronem de Curaghmore; qui in Angliam amandatus, vt palatinis moribus & institutis assuefactus, praxim vrbanam & consuetudinem aulicam illius nationis imbiberet: si in ista officina alij vetus prouerbium comprobarunt, Heroum filios noctem esse & noxam Reip. hic contrà se probauit Heroum sobolem, lucem & lucernam gentis suæ; qui lorica fidei indutus, & scuto fortitudinis munitus, aduersus multos ictus, & grauia tentamenta quibus expositus fuit, in omnibus se conseruauit integrum & illæsum. Londini à suorum conuictu abductus in Palatium Cantuariensis Antistitis, ibique multa humanitate delinitus, omnibus etiam commodis circumfluens, atque vrgentibus colloquijs solicitatus ad eiurandum ritum orthodoxum coram Rege ipso, coram prætenso Archiepiscopo, & Regni optimatibus, non erubuit se profiteri Catholicum, & in Catholica religione educatum, nec saluâ animâ posse recedere ab auita educatione.

Intentio Archiepiscopi hæc erat in tota illa sedulitate & benignitate qua illum fouebat, & mirificis complectebatur officijs vt in eo vno ad sua dogmata seducto exemplum statueret, & signum veluti ex alto prætenderet cæteris nobilibus ephebis, quos ex Hibernia eliciendos, & in Anglia instituendos definita sententiâ, & certo consilio decretum fuerat, in qua mente etiamnum persistit accersitis iam ex Hibernia multis ex prima nobilitate adolescentibus: sed elapsus ille ex manibus insidiatoris, alijs etiam aperuit viam, qua itidem ipsi elabantur. Diceres Baronem eodem spiritu

præditum fuisse, quo eximius ille martir Gordius apud D. Basilium describitur: Negem ego Deum in cuius cultu sum educatus? Nonne cælum, sol, & astra omnia lumen mihi clauderent suum? credam profecto humum quam pedibus tero mihi ruituram: Hæc vtique mens est plurimorum in Hibernia Catholicorum: Hæc diuinæ erga ipsam nationem prouidentiæ tessera.

Ite nunc quotquot estis sectarii à veritate deserti, recognoscite mirificam Dei prouidentiam, & occulta eius consilia super indigenas Hiberniæ; attendite mirabilia magna super eorum constantiâ, & stabilitate in vera fide. Edocti tot exemplis admittite, Durum esse contra stimulum calcitrare. Act. c. 9. et 26. Desinite exprobrare castris filiorum Israel, quos sibi Dominus elegerat in populum & sortem Rom. c. 2. peculiarem. Nolite amplius vel pauperiem illis obiicere, vel inscitiam, qui diuitias bonitatis & sapientiæ Dei, affluenter in fide consecuti sunt; "Nolite vobis thesaurizare iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicii Dei, qui nunc secundum duritiam vestram & impœnitens cor, despicitis tenuitatem nostram, & tanquam iubati & efferati leones, in fremitu conculcatis miseram gentem, insultando illi quasi à Deo derelictæ, exultando Paganica beatitudo: autem veluti gigantes in viis vestris præfidentes vestris viribus, vestris copiis, opibus & fortunis; confidentes in consiliis vestris, in pace, prosperitate, prudentia: lætantes, & lasciuientes in stratis vestris, in vxoribus, liberis, & Amos. c. 6. Sapient c. 2. Eccl. c. 2. clientibus vestris, coronantes rosis capita vestra, magnificantes opera vestra, ædificantes domos, plantantes vineas, hortos & pomatia: extruentes piscinas aquarum vt irrigaretis syluam lignorum germinantium; possidentes seruos & ancillas, multamque familiam; habentes armenta & magnos ouium greges; coaceruantes argentum & aurum, & substantias Regum ac Prouinciarum."

ARTICVLVS VII.

In quo consistat vera opulentia & fœlicitas Christiana.

Psal. 143. BEATVM dixistis populum cui hæc sunt: nos vero beatum populum dicimus cuius Dominus Deus eius: Illa est Paganica beatitudo, quam & Turca, & Æthiops, & Persa possit obtinere, quâ etiam supra multos, & ferè omnes principes Christianos potiuntur; sed non est illa defœcata fœlicitas, ad quam filij Regni, hæredes Dei, & cohæredes Christi, boni & fideles Christiani suspirant; cui in suis operibus collimare, & sanctis desiderijs aspirare norunt.

Rom. c. 8.

Aug ex Seneca l de prouident. Infœlix peccantium fœlicitas.

"Nihil infœlicius fœlicitate peccantium, quâ hostis interior roboratur, & concupiscentia nutritur, & virtus subruitur, & fides subuertitur, superbia gignitur, contumacia fouetur, nimia sui fiducia, cum cæterorum contemptu propagatur; quâ mens in terra defigitur, & cœlo abducitur: quâ denique gloriatur, & floret mundus; gloria verò cœlestis eiusque æstimatio in cordibus hominum exarescit."

Non est illa via cœli; non est porta Domini per quam iusti intrabunt; sed via speciosa sæculi, & sæcularium spatiosa ad interitum; via quæ læta quidem videtur in ingressu, sed lutosa in progressu, in egressu verò omnino luctuosa.

Viæ Dei a via hominum ingens distantia.

Longo inter se diametro distant viæ Dei, & viæ hominum; longo inter se discrimine separantur iudicia vtriusque, multo à se inuicem diuortio disterminatur diuini numinis, & mundani nominis, cœli & terræ æstimatio, multum discrepat vtriusque calculatio. Alia est statera hominis, alia numinis: aliud pondus profanum; aliud sanctuarij. Pulchrè D. Gregorius. "Nolite, inquit, pensare quid habetis, sed quid estis: Ecce mundus,

Sermo. de SS. Nereo et Achilleo.

qui diligitur fugit; Sancti isti ad quorum tumbam consistimus, florentem mundum mentis despectu calcauerunt; Erat tunc vita longa, salus continua, opulentia in rebus, fœcunditas in propagine, tranquilitas in diuturna pace; & tamen cum in se ipso floreret, iam in eorum cordibus mundus aruerat: Ecce iam mundus in seipso aruit, & adhuc in cordibus nostris floret (loquitur in persona mundanorum) vbique mors, vbique luctus, vbique desolatio; vndique percutimur, vndique amaritudinibus replemur; & tamen cæcâ mente carnalis concupiscentiæ, ipsas eius amaritudines amamus, fugientem sequimur, labenti inhæremus."

Illa prorsus deploranda cæcitas est, & miserabilis inscitia, ex istorum afluentiâ bonorum, quæ pessimis etiam hominibus cum bonis communia sunt, metiri Christianam fœlicitatem; quam tamen nostri aduersarij sic trutinant in sua statera dolosa, vt nobis ora obstruere se posse putent splendidâ commemoratione diuturnæ pacis, & exundantiæ illarum commoditatum, quas mundus solet suis communicare mancipijs. Quid enim in ore Protestantium crebrius sonat, quam illa Dei benedictio, illa prosperitas, illa quietis diuturnitas, quam sub Rege suo nunc obtinet Britannia? fatemur illa bona esse, fatemur Dei dona esse, sed "benè vtentibus sollummodo illa vtiliter à Deo donari. Quod si neglectis melioribus, quæ ad supernam pertinent ciuitatem, vbi erit æterna victoria, in summa pace secura, bona ista sic concupiscuntur, vt vel sola esse credantur, vel his quæ meliora creduntur, amplius diligantur, necesse est miseria consequatur, & quæ inerat augeatur: Cœlum Cœli Domino: terram autem dedit filijs hominum."

Iniqua Christianæ fœlicitatis æstimatio.

Prouer. 11.

August. l. de ciuit.

Psal. 113.

Illi igitur filij hominum, qui non sunt veri filij Dei (quod sine vera fide & orthodoxa Religione esse nequeunt) accipiunt à Deo de scabello pedum bona

Par. 28. Psal. 98. Esa. 66. 2 Pet. 1.

temporalia; Sed qui per gratiam fiunt consortes diuinæ naturæ, & in recta professione vnius sanæ doctrinæ, in gremio, pace, & vnione vnius Sanctæ, & Apostolicæ Ecclesiæ fideliter Deo famulantur, illis inamissibilis securitas in perpetuas æternitates possidenda, in Regno Dei conseruatur.

Britannica prosperitatis cui tribuenda sit continuatio.

Sed nec illa prosperitas, quâ potiri sibi videtur Britannia, adeo tribuenda est Nouatorum in fide nouello plasmati; antiquior est & honorificentior illius Gubernij consideratio, cuius iam à multorum annorum centurijs inchoationem, & primæuam originem repetendo, eiusque propagationem, & stabilitatem hucusque producendo; quemadmodum auspicium tantæ, & tam faustæ molis, Ecclesiæ Romanæ, & Catholicæ religioni per eam illic prædicatæ, & obedienter susceptæ competit; ita eiusdem continuatio, & (si ita velit) perpetuitas, ab eadem originali motrice descendet. Impressit illa vitam, & vitalem motum huic tam perpolitæ machinæ, cuius adhuc reliquias ista retinet; & primæ impressionis vim virtutemque genitalem, quamdiu non amiserit, ex ipsa seminali ratione quam primitus accepit, poterit tantisper durare in suo flore, donec vel restauret pristinum vigorem, redeundo ad matricem Ecclesiam, vt refloreseat magis; vel penitus abijciat naufragij tabulas, vt in exitium corruat irreparabile.

Constantinus Magnus ex antiquis epigraphis dictus vrbis liberator, quietis fundator, Reip. instaurator.

Prorsus ita concipio cum Britannicis Dominijs agi, quemadmodum olim cum Imperio Romano, sub Constantio Ariano Imperatore. Pij siquidem & fœlicis Constantini magni parentis sui (qui & pater Patriæ, vindex, atque assertor imperij, & inuictus eius restaurator merito habebatur) cum deseruisset filius Constantius vestigia, & nouam credendi formam ab Ario cusam, & à sequacibus eius recusam pessimo regiminis omine amplecteretur; ex vi illius institutionis, & formâ restaurationis, quam vitali influxu Constantinus Imperio indide-

rat, quasi sagitta electa ex arcu missa, eiusdem manu tendebat recto curso ad destinatum Reipublicæ scopum, qui in pace & victrice concordia, ac prosperitate consistit, sub Constantio iam mutato in deterius, nondum immutata fuit Imperii facies, quæ adhuc, in fronte sua, fœlicitatis quandam Imaginem habebat inscriptam.

Itaque deuicto Magnentio tyranno apud Mursum Pannoniæ, cum Orientali Monarchiæ, quam accepit hæreditariam, adiiceret Occidentale Imperium, quod ex testamento Patris sortitus fuerat germanus eius frater Constans (quem Magnentius proditione sustulerat) blandientibus Arianis, & suum Cæsarem æternum appelantibus, victoriam eius Arianæ perfidiæ tribuentibus, quod ipsorum dogmata promoueret, in tantam venit arrogantiam, vt se totius orbis Dominum nominaret; seque ipsum, ex formula ab Arianis accepta, Æternum Imperatorem scriberet, suamque Æternitatem in pluribus rescriptis subscriberet; atque ita, qui filium Dei negabant æternum, patriuè consubstantialem & coæternum; turpissima adulatione & cæcitate, filium hominis & hominem mortalem, elogio æternitatis ornarunt.

Seu Sulp l. 2.

Amm. Marcel. l. 15.

Athan. de Synod. Constantius in suis rescriptis.

Ex illo igitur prospero victoriæ successu, quem ad propagandum Arianismum astutè rapuerunt Ariani, persuadebant infœlici Constantio suam doctrinam iam diuino calculo esse comprobatam; vnde ille eidem errori, qùam tenacissimè deinceps inhæsit, omnique conatu fimbrias eius dilatauit, quasi in eo magum Deo præstaret obsequium; etiam ad modum Gentilium Catholicam Ecclesiam persequens. Vt huius falsæ persuasionis intuitu, Lucifer Calaritanus Episcopus librum ad eum conscriberet de Regibus Apostaticis, qui cum impiissimi fuissent, magnâ tamen fælicitate temporali potiti fuerant. "Vide Constanti (inquit) tametsi contingat tibi in summa fælicitate, in hac tempo-

Arianorum astutia in sua doctrinæ propagatione.

raria versari vita; tamen magis timere debes, quod Dei reserueris iudicio, &c."

ARTICVLVS IX.

Nouatorum nostrorum morem & furorem aduersus orthodoxos bellè conuenire cum veteri vsu Arianorum.

Arianorum fraudes Britannici protestantes æmulantur.

QVOD Ariani Constantio; idem, nec dissimili artificio suggerunt Regi Brittaniæ nostri sectarii: multis encomiis deprædicant dulcedinem huius pacis, pacificum Regni ingressum, pacificam cum vicinis Principibus vnionem, & concordiam, prolem fructiferam, prosperitatem, & similia: Ex his instigant ad seduliorem obseruantiam nouellæ suæ doctrinæ, & ad expugnationem nostri instituti. Hoc in conciliis, hoc in concionibus, hoc in scholis & Academiis, hoc verbis suis & scriptis inculcant, idque tanto ardore, & emphasi, vt in ea pro aris ac focis laborare videantur: vnus è cæteris modernus scriptor ita Regem alloquitur.

Iacobus Vserius in præf. libri de Suc Eccl.

"Vnum adhuc superest quod votis omnibus à Maiestate tua expetunt omnes boni: vt populo nostro pereunti properè succurrere, & peste pontificiâ laboranti facere velis medicinam. Nolunt quidam, & repugnant, & exitium suum prona cupidate desiderant: Sed subuenito miseris, liberato pereuntes. Ad hoc tibi Deus summus commisit Imperium, vt per te vulneris istius plaga curetur: facinoris eorum periculum scimus, erroris notæ sunt pœnæ: sed melius est vt liberes inuitos quam vt volentibus concedas exitium."

Nouatores suos Principes in perniciem orthodoxorum accendunt.

Ecce nouiciorum ingenium quam bellè conspirat cum antiquis hæreticis, quibus artibus & technis moliuntur impellere suos Principes in perniciem Orthodoxorum: Ad hoc (inquiunt) concessum Im-

perium, victoria, pax, tranquillitas, vt debellent veram fidem ex cordibus Catholicorum. Ista est genuina suggestio nostrorum Protestantium, illa eadem fuerat persuasio veterum Arianorum.

Nolo ego esse vates ad præsagienda futura; sed quicquid euenerit, vel prouidente Deo ad nostrum solamen, vel permittente ad supplicium; vnum habeo quod Principis instigatoribus, alterum quod fidelibus subditis hoc loco insinuem.

Quia iam multo vsu, multisque documentis comprobatum, atque ipsa aduersariorum confessione receptum est, omnes conatus gubernatorum, quibus fidem Catholicam radicitus euellere, & ab imis fundamentis concutere moliebantur, ita vanos & irritos fuisse, vt quò magis illi opprimerent, eò illustrius ista exsurgeret, atque instar palmæ, superaddito ad radicem multo pondere, frondosiùs & floridiùs suos ramos diffunderet; non se amplius fatigarent tam inutili & ingrato labore, vnde fructum meliorem non contrahant, quam odium, inuidiam, & offensionem plurimorum: frustra enim niti, & nil nisi laborando odium quærere, extremæ insipientiæ est. *Eradicandæ fidei irriti semper conatus.* *Et fructus amarissimi.*

Et quia populis Hiberniæ, non alia in imis visceribus religio insidet, quam illa venerabili vetustate, & conspicuâ successione refulgens Apostolica Romana fides, qua primitus imbuti erant, quam & hactenus retinuerunt; facessat omnis in oppositum colluctatio; ne contra torrentem niti, aut Deo hominibusque inuitis, cælestibus contraire consiliis, humana & falsa prouidentia videatur.

Qui contra stimulum calcibus incurrit, calces cruentabit, stimulum vero non retundet. Sapientes consiliarij Pharaonis, dederunt consilium insipiens, de exterminandis Hebræorum masculis; quorum non obstante nimiâ cautela, Moyses in fiscella vndis eripitur, & ipse populum seruituti subiectum, diunio munitus auxilio, liberat à duro *Exod. 1.* *Insipiens consiliariorum Pharaonis consilium.*

opere, à luto, & latere fornacis Ægyptiorum: Superbum autem Deoque rebellem tyrannum, cum insequente multitudine populorum, fluctibus rubri maris inuoluit, & inuolutos deuoluit ad inferos.

Vsserij Praeposterum imprudensque consilium.

Num diffidamus de benignitate & Clementia Regis nostri, quin prudentiori consilio nixus, aliam nobiscum rationem sit initurus, quàm quæ à nouo Academico suggeritur, vt nos inuitos pertrahat in suum obsequium, si sponte nostrâ, contra mentem & conscientiam nolimus esse obsequentes? Aliter theologatur D. Augustinus quàm nouellus hic Doctor; aliter gubernauit Augustus; aliter Philippus, aliter Constantinus, aliter Lucius, Ethelbertus, Edouardus, quam hic politicus regendum proponit: voluntariam vult oblationem Deus, non vero coactitiam; spontaneam & liberalem quærit seruitutem, non fictam & ascititiam: in moralibus metus non solet esse diuturni magister officij; in naturalibus nullum violentum est perpetuum; in ciuilibus optimum satellitium est ciuium beneuolentia: in spiritualibus nec meritum est nec demeritum absque libertate. "Monendo (inquit Augustinus) non minando creuit religio Christiana:" Et alibi ait, "credere nemo potest nisi volens." Cur igitur inuitos, & repugnantes, putat iste Theologus orthodoxos nostros esse captandos?

Viro Ecclesiastico dignum consilium.

Melius & humanius, viroque Ecclesiastico dignius consilium foret, vt mutatâ gubernationis seueritate, quâ tamdiu adhibita, nulloque fructu secuto, nisi exacerbationis plurimorum; suaderet tandem rigorem istum in mansuetudinem transferendum; vt si forte hac deliniti, non traducerentur ad sententiam in fide diuersam, saltem pacatiores & placatiores incumberent in terrenam ciuitatem excolendam, & terreno Regi terrenum honorem promptioribus animis impendendum.

ARTICVLVS X.

Illustratur officium tam Principis quam subditorum in hac diuersitate & dissonantia religionis.

ERRANT in forma regiminis isti in religione errones, qui sæuitiam Regi, & inclementiam suggerunt; & inuitos expugnari posse sperant, quos clementia non superauerit, humanitas non deuicerit, amor non deuinxerit: Argutum & tutum consilium dedit olim magno Principi, magnus morum magister Seneca Philosophus. "Cum ciuibus & ignotis atque humilibus eo moderatius agendum, quo minoris est afflixisse eos;" quare autem minoris, paulo superius rationem dedit, quia "securitas securitate paciscenda est. Errat si quis existimet tutum ibi esse Regem vbi nihil à Rege tutum. Tantum necesse est, vt timeat, quantum timeri voluerit, vnum est inexpugnabile munimentum amor ciuium."

Securitas securitate paciscenda.

Seneca l. 1. de clement. c. 21.

Quod Plutarchus in moralibus de ciuili regimine obseruauit, mutationes in statu firmiter ordinato, non carere turbationis periculo; locum suum habet in mutatione religionis. Quando igitur Natio Hibernica tot sæculorum transactis curriculis, non aliam olim imbiberat, non aliam modò sapit, non aliam intendit amplecti, quàm veterem illam, quam à Romanis prædicatoribus exsuxerat, & in qua iam vsu inueterato conquieuit, in qua consenuit; si eam ab hac euellere contendas, funem quidem contentiosum ducere, sed ad optatum conformitatis finem, neutiquam perducere potueris.

Religionis inueteratæ non carere periculo mutationem.

Vt difficillimum ac periculosum est, annosas arbores, quæ iam latè sparsêre "radices, reuellere loco, & alio transplantare: Ita Remp. longo tempore

Plutarchi verba.

suis inueteratam institutis, ad aliam vitæ rationem traducere non licet, citra maximos rerum motus." Idemque est iudicium de quocunque populo, doctrinæ cuipiam ab antiquo addicto.

Importunius irritata habet & musica splenem, & formicis sua bilis inest.

Salubrior itaque sobrietas in regendo fuerit, quàm cum magnâ austeritate velle dominari mentibus ad libertatem natis: quod si cum imperio & summo rigore omnia perrumpenda putauerint, meminisse debent non facile irritandos esse crabrones, muscas habere splenem, & formicis suam bilem inesse. Quod non ea mente à me dictum intelligi volo, quasi ad seditiones, tumultus, aut turbas facem præferam, qui ad pacem & quietem toto animi nixu, & vocationis meæ nexu procumbo; ad quam etiam alios (si quando in diuersum proclinantes nossem) omni sedulitate persuaderem; quippè quod consultius putem, & rebus ipsis multò accommodatius, nostroque officio proprius sit, foro & tempori seruire, & imperij legitimè constituti ordinationibus non contrauenire; nisi quando, & in quantum diuinæ subiectioni, & sanctionibus fidei, atque obedientiæ Catholicæ Ecclesiæ nos abstrahere, & abstractis ab vberibus piæ matris, nouercali odio prosequentes animas, venenum exitiale nouorum dogmatum nobis propinare vellent.

Quid igitur de splene & bile, quid de crabronum irritatione, quasi ad terrorem incutiendum percoquis? Timorem Domini vellem posse incutere violentis istis, & turbulentis sollicitatoribus nostrorum grauaminum, qui indies suggerunt sanctiori Senatui, adeoque Regi ipsi, modos & artes exquisitas aggrauandi nostras miserias; qui non contenti succo nostro, & sudore, ambiunt etiam sanguinem nostrum exhaurire & lambere: Despuunt nos tanquam opprobrium hominum & peripsema totius mundi; cum tamen sæpè fiat, iudicio Dei, quod in prouerbio circumfertur, vt qui inspuerint in formicarum agmen, illis labia intumescant.

Habent Hiberni suum asylum, habent suam arcem, propugnaculum, & ciuitatem refugij, habent quò confugiant ab ira ventura, "à sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano." Arma eorum sunt preces, & lachrymæ; turres fortitudinis, præsidium & patrocinium sanctorum suorum tutelarium; galeæ verò, prouidentiæ Dei constans fiducia: scutum & gladius, vigiliæ, cilicia, ieiunia, disciplinæ, suspiria, fletus, carnis mortificationes, cum inuicta iniuriarum sufferentia. Hibernorum Asylum & propugnaculum. Psal. 90.

Sanguis Abel in terra fusus sine lingua clamauit ad cœlum; afflictio Hebræorum in fornace ferrea pertigit ad aures sedentis in cœlo: Moysis, etiam cum mutus esset, vox mentis à Domino audiebatur. Nonne "lachrymæ viduæ ad maxillam descendunt, & exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt vsque ad cœlum, & Dominus exauditor non delectabitur in illis." Dici solet Hibernicos indigetes, vltrici supplicatione solitos visitare eos, à quibus honor eorum læditur: Et non timent vindictam Dei zelotis pugnaturi pro sanctis suis? quos cum exaltârit in gloria sua, quemadmodum "exaltationes Dei in gutture eorum:" ita "gladij ancipites in manibus eorum: Ad faciendam vindictam in nationibus, & increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in compedibus & nobiles eorum in manicis ferreis; Vt faciant in eis iudicium conscriptum." O iudicium Dei conscriptum & immaculatum, iudicium tremendum & horribile super peccatores, qui opprimunt in iudicio pauperes, & trucidant rectos corde. Eccl. 35, v. 18. Vide Huntington. Archid. l. 1, Hist. 172.

Huius iudicij comminatione & terrore vtinam illi percutiantur acceleratè, qui causam Catholicam, sceleratâ suggestione grauant, & professores eius de cætero innoxios, quasi grauissimi flagitij noxæque inexpiabilis reos, omni despectui, contu-

meliæ, opprobrio, & iniuriæ obnoxios faciunt. Ve-
Psal. 11. runtamen confidimus quod "Disperdet Dominus vniuersa labia dolosa: & linguam magniloquam. Qui dixerunt linguam nostram magnificabinus, labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est? Propter miseriam inopum & gemitum pauperum, nunc exurgam dicit Dominus."

Daniel 9. Exurge Domine & respice nos, exaudi preces seruorum tuorum; illumina faciem tuam super sanctuarium tuum; & propitius intende populum istum, super quem inuocatum est nomen tuum Deus. Respice vota & Orationes nostras; Respice victimas labiorum, & quotidiana sacrificia pro Rege nostro, pro Concilio, pro Gubernatoribus & Præfectis eius, pro omnibus qui in sublimitate sub ipso sunt positi, vt cogitent cogitationes pacis & non afflictionis: & ipse super omnes diu & fœliciter regnans, sic gubernet populos sibi subiectos in temporali tranquilitate, vt non impediat eos ab æternâ in cœlis beatitudine consequenda.

Quotidiana Hibernorum sacrificia pro Rege, &c.

Duo erant quæ paulo ante cogitaui insinuanda, iterumque hîc subiicio (quia me nescientem dolor abripuit, vt propositum sermonem abrumperem) vnum his qui Regi proximè assistunt, in mandatis, legibus, edictis conficiendis; vt dignentur deinceps mitescere magis; considerantes quam multa hucusque mouerint, quam parum autem in negotio promouerint, contra professionem Catholicam. Alterum est de ipsis Catholicis; vt in quancunque partem Regis animus transferatur, siue ad maiorem mansuetudinem exhibendam, siue ad seueritatem continuandam, seu flagella adhibeat, seu scorpiones; non deficiant animo ex pusillanimitate, nec ex desperatione aut impatientiâ se præcipitent.

Reip. moderator debet esse multiformis.

L. de Ioseph. His quidem qui præsunt eruditum præbet documentum doctissimus Philo I. "Sicut Gubernator pro ratione ventorum mutat nauigationis subsidia, non vno modo nauem dirigens: Et medicus

non vno ad omnes morbos vtitur remedio, sed obseruans intensiones, ac remissiones, repletiones, vacuationes, causarum mutationes, multa ad salutem uariat, nunc hoc, nunc illud experiens: sic opinor & Reipub. moderator debet esse multiformis, & multiplex; alius in pace, alius in bello, aliter se paucis, aliter multis opponens aduersariis."

Eademque est sententia de subditorum regimine: & quia Natio Hibernorum, cum perfectissima subiectione quam Regi nostro polliciti incunctanter adimplent, omnes officij sui numeros & partes exequendo, nullâ tamen industriâ se sinunt abduci à fide & religione, quam in vniuersum profitentur ex ductu & doctrina Romanæ Petri sedis; in posterum permittantur iuxta mentis suæ dictamen incedere: Et quia veteres populi, nouis de religione legibus nesciunt accommodari, sciat Princeps per suum Basilicum, iudicij & prudentiæ temperamento adhibito, leges suas iuxta populi conditionem moderari.

Interim vero, adeoque omni tempore & statu, pergant subditi se subditos ostendere; in omni licitâ, & necessariâ obedientiâ; reddentes Cæsari quæ Cæsaris sunt, quando quod suum est Deo non subtrahitur. In quo quid omnes moneat D. Augustinus, in persona vnius Bonifacij, libet subijcere ipsius verbis. "Aut bona, inquit, recipisti ab Imperatore Romano, noli reddere mala: aut mala recepisti, noli reddere mala pro malis, &c., Veruntamen vt Deum diligas, non diligas mundum, & in ipsis bellis (si adhuc in eis te versari opus est) fidem teneas, pacem quæras: vt ex mundi huius bonis facias opera bona, & propter mundi bona non facias opera mala."

Matt. 12. Mar. 12. Luc. 20.

Epist. 70

SECTIO SECVNDA,

IN QUA TRACTATUR MIRA & VERA IMAGO, SIUE IDEA IACTATIONIS, AC TREPIDATIONIS CATHOLICORUM IN HIBERNIA.

Articvlvs I.

Expediuntur considerationes disrupti, & inopinatè intercisi Parlamenti.

EXPEDITA iam sunt, & conclusa Regni Comitia; sed citius conclusa quam sperabatur; nec tamem citiùs quam expediebat illa concludi: Multis vtique de causis id expediebat; sed vna præferebatur in publico edicto, quo illa dissoluta esse, & de Regis voluntate, & mandato dissolui promulgabatur in Octobri iam elapso: Nimirum, vt publicis sumptibus parceretur. Iusta certè causa, præsertim in Regno non optimè nummato, multis grauaminibus attenuato, nouis onerato vectigalibus, bellorum incommodis non ita pridem exhausto; &, quod grauiter tulerunt inquilini, subtractâ legitimâ pecuniâ, plurimorum facultatibus exsufflatis per vilem monetam, & æruginosa randuscula, quæ adaucto & mox imminuto valore (exeuntibus diuersis edictis) in locum puri argenti & auri subintrauerunt, non sinè maximo subditorum tum dolore tum dispendio, sub extremum Elizabethæ Regnum. Sed & in

Causa comitium concludendorum.

Ann. 1615.

Pecuniæ legitimæ subtractio.

his ipsis Comitijs, vix dum reualescente ex tantâ & tam multiplici ægritudine corpore huius Reipub. cum alijs quæ præcesserant tributis, subsidium impositum per vniuersum Regnum, vt mobilium quasi septima, immobilium vero, agrorum, & fundorum annui prouentus, quinta pars solueretur duabus pensitationibus, ad gratificandum Regi, eiusque necessitatibus subueniendum. Quibus consideratis, non iniuriâ factum est, vt prolixiores expensæ abrumperentur, & ijsdem præcauendis Comitia præscinderentur, solemnitate consuetâ, & ritu concludendi solito prætermisso: Nam & Statuta de titulo Regis in temporalibus recognoscendo; de confiscatione Dynastiarum Tironiæ, Tirconalliæ, aliorumque in Vlidiâ latifundiorum; ac nouâ Britannorum in ijsdem territorijs plantatione, iam scita & sancita erant comitiorum auctoritate; consensu & approbatione in quibusdam, in alijs silentio & trepidatione præualente.

Grauissimum subsidium per vniuersum Regnum.

Comitiorum indicendorum causæ precipuæ.

ARTICVLVS II.

Discrepantia suffragiorum in Comitijs vnde orta, & quomodo se gesserint Catholici.

SED præter has causas, alia nobis ratio suberat optandi, vt quantocius illa finirentur: palpitabant nobis viscera, ne fortè obruerentur nostri à multitudine exterorum, qui de Scotiæ, Angliæ, & Cambriæ partibus recenter aduentantes, quâ vi, quo iure, quâ industriâ, consilio, iniuriâ, admittebantur ad ius suffragij, in Comitijs huius Regni; verebantur, nè, si contingeret causam religionis agitari, malè nobis consulerent noui suffragatores.

Hoc nos eò stimulabat acrius, quòd in elencho Statutorum quæ conscripta ferebantur, in Comitijs proponenda, multi inerant tituli contra orthodoxæ religionis cultores; de primatu Ecclesiastico; de

Elenchus Statutorum comitialium.

matrimonio; de proscribendis Ecclesiasticis nostris, & regularibus; de mulctandis eorum receptatoribus; hæc & his similia pauorem nobis, & pœnè consternationem inijciebant, nè vinceremur suffragiorum numero, quando res venirent in comitialem disceptationem.

Nouorum et veterum suffragatorum comitialium disparitas.

In superiori Aula, nostrorum Procerum numerus non adæquabat aduersam partem, propter Antistitum multitudinem, quâ illi præpollebant: in Aula verò inferiori quandò impares essemus, quid spei superesse nobis poterat? Addo quod in hoc ipso Domicilio, Magnus commissariatus (qui ex præcipuis, & quasi flore Comitiorum deligi solet, ad ea omnia discutienda, & pertractanda, quæ maioris momenti videri possent, de quibus aliqua contentio, aut discrepantia inter Vocales accideret oriri) cum ex vnâ & viginti vocibus constaret, nostri ex illo numero plures quam septem non sunt sortiti. Veruntamen in tantâ votorum disparitate, & partium studio, hoc à nostris summa contentione elaboratum est, & vel euictum constantiâ, vel supplici assiduitate & solicitudine impetratum, vt (quia multis geminatis querimonijs instabant contra æquitatem, & iuris formulam: contra institutum Comitiorum, & libertatem multa fieri obtentu Regiæ prærogatiuæ, tam in multiplicandis municipijs, ad augendum numerum suffragiorum, quàm in admittendis alienigenis, & aduenis, ad iura, immunitates, & priuilegia huius Regni; quàm deniq; in obtrudendo longo agmine domesticorum Proregis, consiliariorum, & Iudicum, contra morem Maiorum, & contra ordinem, ac normam receptam gubernandi hanc politiam; ne posteros lateret, quâ viâ, res tota gesta fuisset) solennis protestatio Catholicæ partis, in actis publicis conscriberetur, & in manuscripto Codice Parlamenti, ad perpetuam rei memoriam exstaret consignatum, veteres indigenas vim passos fuisse;

Magnus commissariatus.

Regiæ prærogatiuæ portenta.

Veteres indigenæ vim passi.

quando & in ipso atrio atque aditu domicilij Parlamentarij, ad terrorem ingredientium collocato militum satellitio, cum hastis, sclopetis, & igniarijs restibus accensis; tormentis quoque maioribus, per aream dispositis; aduocatis etiam è longinquo præsidiarijs cohortibus, ad pauorem augendum; & cum isto militari apparatu, ipsi noui Coloni gladijs accincti, quasi in arenam gladiatorum, sic in curiam hanc (quæ deberet esse asylum pacis) descenderent: contra quos sic tumultuariè intrusos, excipiebant indigenæ, tanquam contra illegitimos iuris patrij inuasores; eorum noua municipia (quæ in multis inania tantum nomina erant, & vanæ sine viris aut viribus umbræ) in fraudem excitata fuisse, ad mancipandos ingenuos homines, & libera Hibernorum ingenia edomanda. Municipiorum inania nomina.

Ex quo ortum est tàm ingens dissidium, vt primo die comitiorum, factâ vtriusq; partis separatione, illis egressis, nostri per aliquot horas retinuerint suum locum impermixtè; nec deinceps in vnam cum illis societatem coïre, aut vnum inire cætum voluerunt; donec Imperio Regio, quasi Alexandri gladio, nexus Gordius scindi magis, quam solui placuisset. Ingens comitiorum dissidium.

Itaque oppositio illa inscripta est Comitialibus monumentis; nec debet in obliuionem abire vel illa, vel alia non minus insignis eorum solertia, quâ viriliter obtinuerunt nè Statutum quoddam sanciretur de exigenda subuentione à prætenso clero totius Regni; eò quod in eius præambulo inspersæ essent malignæ aliquot voculæ, contra summum pastorem, & approbatam Regularium societatem (quam Antichristi sobolem falsò & inuidiosè sugillabant), nè igitur tàm fœda macula, & infamia tàm indigna, hominibus innocentissimis, & integerrimis operarijs inureretur, effectum est, vt statutum ipsum exploderetur. Insignis solertia in obuianda Catholicorum infamia.

Sed in tota hac, tam diuersa & aduersa votorum,

& vocalium coitione, cum nec legitima ab illegitimis separari, nec conuenas & colonos, ab indigenis & inueteratis inquilinis, tanquam paleas à tritico, expurgari posse, Rege obnitente, considerent; & iam desperatum esset de ipsa innouatione deprecanda; nostrosque procuratores in Angliam destinatos ad conspectum Regis, nec faciles aditus, nec mollia tempora fandi consecutos intelligeremus; & qui à nobis abierant veluti deprecatores iniustitiæ, paulò mitiorem censuram à Rege meruisse, quàm vt criminatores, & publicæ quietis perturbatores haberentur (ex quorum numero nonnulli in diuersos carceres retrusi erant, vt vel consensum, vel submissionem præstarent) quanta nobis interea trepidatio & metus, quanta cordis palpitatio & horror!

Deprecatores iniustitiæ in carceres retrusi.

Articvlvs III.

Describitur metus Catholicorum & pietas eorum.

OMNES propemodum insulares Catholici, ad consueta sibi in aduersis arma, ad preces, & Numinis deuotam supplicationem recurrunt, spe subnixi diuinæ prouidentiæ, vt, quod olim ad suos Alexandrinos Athanasius, in magno eorum mœrore & luctu, de exilio & fuga, quam Imperator edicto præceperat pio Antistiti, "Bono," inquit, "animo estote. Nebula enim est, & breui euanescet," Id vicissim ipsi ad se raperent; & humana præsidia cum languerent omnia, in solâ Dei bonitate & clementiâ, tota illorum fiducia recumbebat.

Zozom. l. 5, 6, 14.

Quamprimum insonuerat certa præcepti notitia de Comitiis conuocandis, quia conglobata ante oculos omnium obuersabatur spissa illa moles artificiorum, quæ præparauerat aduersarius, quibus

& viam sibi præmunierant illi qui præsunt, ad ea certò concludenda, quæcunque sibi ipsi præstituebant sancienda; pendebant animo omnes Catholici; non secus, quam pusillus ille Hebræorum populus, quem impius Aman ad internecionem designauerat, cum Assueri edictum penderet in Susan.

Hester. c. 8.

Sed Mardocæi diligentia, & Reginæ Hester supplicatio dissipauit illam nubem, & odium infœlicis Aman reuoluebatur in ipsius ceruicem. Tota Hibernia quà Catholica, humiliabat se in conspectu Dei, & quasi respersa cinere, induta cilicio; sacco circumdata, in ieiuniis & orationibus prostrata; in eleëmosynas etiam solito effusior, peregrinationibus addictior, & frequentior in Sacramentis percipiendis; laici cum clericis, hi cum Regularibus, omnes inter se æmulantes charismata meliora; si fortè Deum placare, & impendentem procellam possent amoliri. Huius deuotionis effigiem è subiecta disce historia.

Catholicorum Comitia ineuntium apparatus.

Socrat. l. 7. c. 22.

Theodosius Iunior, expetenti populo, cum exhiberet aliquando spectacula in circo; & tempestas horridior incumberet, per præconem hortatus est eundem populum ad precandum Deum, omissis spectaculis, vt ab imminente turbine liberarentur. Cui annuens populus in preces se dedit, sic vt tota Ciuitas quasi vna esset Ecclesia; ex quo, & aer serenus factus, & caritas in affluentiam commutata est: Ita concipiamus Hiberniam quasi vnam ciuitatem factam; quasi vnum Templum Hierosolymitanum in festo Paschæ, Pentecostes, aut tabernaculorum; quasi Basilicam vaticanam, in festo Apostolorum Petri & Pauli; quasi Constantinopolitanam S. Sophiæ Ecclesiam, glomerantibus, & se mutuo constipantibus populis: sic nostri in suis recessibus, in illis suis clancularriis oratoriis resonantes suas preces, reboantes præconia diuinæ misericordiæ, flectentes quodammodo & inclinantes cœlos ad exaudiendum gemitus com-

Theodosii ad Constantinopolitanum populum adhortatio.

Insignis pietas Hiberniæ.

Hibernia dicta sacra Insula.

Festus Auienus in l. de oris maritimis. Esech. c. 8.

peditorum. Animo conspiciamus sacram Insulam (sic eam prisci appellabant) veluti vnum Sanctuarium, diuersis interstinctum tabernaculis, & sacrarijs, in quibus, inter vestibulum & altare plorabant sacerdotes, plorabat in attrio populus, plorabant omnes & implorabant diuinam opem; & ne plebem suam, sortemque sanctorum inæ ternum desereret, vnanimes complorabant.

Patet ex actis parlament. sub Henr. 8. sub Elizabetha, &c.

Esa. c. 36. 4. Reg. 18. Iudic. 5. v. 8.

Præter hanc domesticam deprecationem, alios etiam adhibebant de longinquo supplices, & exorando Numini comprecatores. Illi quorum Majores olim adierant Imperij culmen, & Principum huius mundi patrocinium exoptârant, vt religionis & patriæ tutelam suscipientes, vim vi repellerent, & armis armatos propugnarent; iam demum considerantes altitudinem consilij Dei, super salute sui populi, non in viribus, non in equis; non in arundineo baculo Ægypti, non in brachio carnis mortalis; sed in dextera excelsæ virtutis Dei, & Domini Sabaoth confidendum esse, noua bella elegerunt, noua castra posuerunt, nouos exercitus conscripserunt.

Diuersum patrocinium modernorum et antiquorum Hibernorum.

Itaque suos oratores libellosque supplices illi miserunt, ad amicos & notos, per præcipuas Europæ partes, quibus Ecclesia Catholica diffusa est, ad vrbem Cristiani orbis matrem, Ecclesiaticæ Monarchiæ sedem; ad filias eius, & sorores suas, in Italia, Hispania, Gallia, Belgio, Germania; peruenerat sonus eius ad Pannonios, Sarmatos, & polo viciniores populos; omnium orabat opem vt precibus suis, alijsque pietatis officijs, Deo propitiando operarentur.

Genes. c. 18.

Et, qui Pentapoli pepercisset à sulphure & incendio, si vel decem iusti in quinque ipsis Ciuitatibus reperirentur, putas nostræ non parceret inopiæ, tot millium Sanctorum intercessionibus suffultæ? paulò etenim pauciora vota nobis suppetebant, quàm sunt deuotæ, ac zelosæ personæ, in

omnibus illis quas enumerauimus regionibus; paulò pauciora expiacula, quàm sunt in claustris illis, conuentibus, & capitulis qui sacrificent; quando etiam aliqui inter eos duplicabant, quin & complures, quod credimus, centuplicabant pro nobis sacrificia.

Magna merces, magnum est solamen, maximumquè subleuamen Catholicæ Communionis, in cuius sanctissima conpage viuentibus, tot influentiæ meritorum, tot orationum, aliorumque operum est consociatio; vt qui singuli sibi sunt inopes, & auxilii consilijque impotes; aliorum munimine tuti sint, & eorum diuitijs circumfluant. Non sunt illa præsidia in compugnantibus Schismaticorum collibus; qui, cum se diuiserint ab vnione totius corporis, & Sacramentum vnitatis violârint, cum non possint palmites fructum ferre nisi manserint in vite, precisi ipsi à vitali radice, & stipite exarescunt. Hoc de omnibus sectis semper verum fuit, eritque in sempiternum; siue illi veteres sint, siue noui; siue Ariani, Macedoniani, Pelagiani; siue Protestantes, Familistæ, Puritani. **Magnum solamen Catholicæ communionis.**

ARTICVLVS IV.

Describitur confusio Comitiorum similitudine pugnæ naualis: & de querelis per Catholicos exhibitis.

SED ante ingressum Comitiorum quanta confusio fuerit, quispiam fortassis aueat cognoscere? nec tam facilè erit plenam, & veram eius imaginem contemplari.

Diuersæ erant gentes; & diuersa ingenia, diuersissimaque studia earum. Erant Hiberni, erant Angli, erant Scoti; erant Catholici, Protestantes, Puritani: nec coütuntur Iudæi Samaritanis. Catholicorum summa solicitudo fuit, nè quod detri- **Ad comitia coëuntium diuersa ingenia et studia.**

mentum pateretur religio Catholica; nè quam iuris aut honoris sui iacturam faceret ipsa Respublica: Anglorum non exigua fuit anxietas de Scotorum consortio; nonnulla etiam de ipsorum tantilla sublimatione æmulatio. Scoti contrà in nullo se inferiores Anglis, & de consanguinei Regis fauore præfidentiores, & in Comitiorum iuribus, & in Coloniarum sectis, & in omnium titulorum, dignitatum, & officiorum communione, pari passu incedendum sibi rati, nihil de suo spiritu remittere statuerunt.

Comitialium orthodoxorum perplexio. Orthodoxi, quibus sua religio, & conscientiarum teneritudo præiudicium magnum faciebat, cum iam animo præsagirent sibi omnia deteriora; ancipites erant præstaretne se omnino subducere ab illa diuersarum gentium & sectarum societate, an potiùs in eandem cum ijs coitionem & consessum descendere; verebantur enim obrui multitudine dissidentium ab ipsis, in negotio fidei: Itaque primi dies considendi erant turbatissimi. Cuius in diuersâ causâ turbationis ideam, expressisse videtur, his verbis, D. Basilius de suo loquens tempore.

l. de S. Spiritu. c. 30. "Cui igitur comparabimus præsentem statum? Profectò similis bello nauali, quod ex multo odio, ex veteribus offensis, inter ipsos per longum Pugna naualis. tempus alito naumachi quipiam ac bellaces instituerunt. Nunc igitur, in hac imagine, mihi specta terribilem vtrinque concursum, mox, irâ iam eò erumpente, vt sit immedicabilis, vtramque Caligo. partem simul prostratam confici; Pone, si vis, violento turbine circumagi classem, caliginemque densam è nubibus incumbere, adeoque obscurare rerum visibilium species, vt nulla sit amicorum & hostium discretio, propterea quod ob confusionem symbola militaria sint ignota, huic imagini, prop- Tempestas. ter euidentiam, addamus etiam mare intumescere, atque ab imo subuerti, rapidumque Aquilonem è

nubibus deorsum erumpere, horribilemque procellam ingentibus fluctibus, quos trycinias vocant, exurgere: posthæc, ventis vndique concursantibus, totam classem inter se cum fragore collidi, atque in conflictu, alios quidem veluti sui proditores, ad ipsam desperationem vltro transfugere; alios cogi vt pariter & Scaphas impellant à ventis actas, & occurrant irrumpentibus, seseque mutuò per seditionem trucident: quam seditionem, partim iam ad extremum prouecta inuidia, partim quæ singulis adest vincendi cupiditas excitauit. Ad hæc, cogita confusum quendam & indiscretum clamorem, per vniuersum illud mare resonantem, partim è ventorum strepitu; partem è collisione nauium; partim ex vociferatione præliantium, varias voces, pro singulorum affectibus emitti, vt neque naucleri, neque gubernatoris vocem exaudire liceat: sed prodigiosam quandam mixturam, confusionemque incredibilium malorum; dum, ob omnem vitæ spem ereptam prorsus non timent peccare. Adijce ijsdem, & immedicabilem quendam morbum, ac insanabilem præ gloriæ cupiditate insaniam, vt cum nauis iam in fundum maris deferatur, tamen nautici duces primam assequendi laudem, contentionem non remittant."

Transi iam ab imagine ad ipsum mali Archetipum: considera mihi domum Parlamentarem in eius auspicio primoque consessu, veluti nauem in pelago fluctuantem, & vectores, nautas, Naumachos inueterato inter se odio dissidentes; considera terribilem vtrimque concursum, dùm inter se de Prolocutore designando concertant; mox illam altercationem in iram prorumpere, dum per vim detrahitur is, quem catholici in sede collocârunt: Deinde circumagi classem ab eo qui gubernaculum tenebat, clauumque Reipub. quandò quæstionibus adhuc indecisis, & lite pendente, ad promiscuum consessum, & suffragiorum legalium, atque illega-

Domus parlamentaris veluti nauis fluctuans.

lium concretionem, varijs artibus, & industrijs inuitat; vt nulla remaneret hostium & amicorum discretio; sed omnes cœcâ caligine inuoluerentur, & vera suffragandi symbola incognita remanerent: Iam verò quæ illa maris intumescentia? vera certè, non vmbratilis, quam illos subire oportebat qui cæterorum nomine, pro vtraque parte, in Angliam traijcere debebant, ad iudicium Regis audiendum: sed nostri stridentem Aquilonem, alij Austrum leniter afflantem experti sunt, dùm controuersia ipsa ex Regis voluntate terminaretur. Quæ postea collisio classis, quæ proditio, quæ ventorum concursatio, quia odiosum esset occulta omnia rimari, aut etiam multis cognita propalare, satis sit innuere classem hanc in multas partes, iuxta modos insuperabiles dissectam fuisse; vt, partim ob publicam æmulationem, partem ob peculiarem suspicionem, odium esset irreconciliabile: Et latens in visceribus priuata simultas plus quandoque officit, quàm commune publicumque bellum.

Fœderatorum in fide opugnatio varia.

Porrò is qui gubernaculo præsidebat, vel qui ei proximè assidebant, varijs cuniculis oppugnabant fœderatorum in fide constantiam; quâ suâ impugnatione si amouere possent à grege custodiam mollosorum, ouiculas prædæ exposuissent; promissis tentabantur arietes, vt fortè eos à grege separari sic contingeret, Cæsaris gratia spondebatur; cæterorum qui Regi grati habentur amicitia offerebatur; vnicus amicitiæ finis erat ad gratiam loqui; ac sufficiens inimicitiæ causa opinionibus dissentire: Alij impacti in arenas, vel sub aqua latentibus scopulis illisi, naufragium fecisse, & perijsse; alij, naufragis non absimiles, & vndis immersi, vix ad littus euadere potuisse referebantur. Et, quæ inter nostros de primo recubitu contentio feruebat, maioris mali sensum in quibusdam minuebat, in alijs penitus adimebat. Voluebantur insuper, & quassabantur omnia putri basi

innitentia; dunque alij, in alios vicissim impetum faciunt, alij ab alijs subuertuntur. Mouent Hiberni pro mitigatione; mouent Scoti pro officiorum communicatione; Angli nec illos promouere, & istos remouere vellent; nec poterant æquis intueri oculis, vt vel primarij Magistratus consortes fiant Scoti; vel nè tolerationis in religione exsortes maneant Hiberni: In quo vtroque magno molimine laboratum est à Prorege, cum suis purpuratis. Sed & illud seuerè prohibitum ab ipso fuerat, idque publicis edictis vsquequaque transmissis ne qua pecuniarum collectio fieret in sumptus eorum, quos nostra Respub. Proceres, Equites auratos, & Iurisconsultos adornauerat, vt causam coram Rege perorarent.

Quid quæquefactio in comitijs contenderit.

Sic igitur ablactati ab omni penitus spe meliorum temporum; nullâ etiam freti expectatione maioris indulgentiæ, lenitatis, suspensionis, sed nec conniuentiæ quidem, in statutis sub Elizabetha R. contra Orthodoxæ fidei cultores dudum editis; tantum abest vt illa refigi posse sperarent his Comitijs; vel de hoc læti quòd vetera grauamina non sint nouis adaucta corollarijs: desiderabant mirum in modum nostri ne Comitia ipsa protraherentur, quæ multis, & exquisitissimis argumentis extraxisse Proregem, complures opinabantur, vt illis non intermissis, ipse diutius posset dignitatem illam retinere, quam hactenus nemo ab Anglorum huc introitu, tot annis inoffenso gressu, & sine interpolatione obtinuit.

Catholici ab omni spe meliorum temporum ablactati.

Nunc verò, Comitiis finitis, non desinunt interpellatores pro illo officio, viri sanguine clari, & honore conspicui: nec ipsi ardentius ambiunt illum Magistratum, quam subditi plerique ambiunt huius abscessum: quod etiam vt exambiant, spem facit susurrus ille tenuis, qui ipsorum auribus insonuit de illo iam in Angliam reuocato. Sed caueant nè votum Siculæ viduæ pro Dionisio,

Subrogati erant duo gubernacbaⁱ in locum proregis, de quo vide. Sect. 3. Apostrop. 24.

Arthuri Cichestrij versutia. — non secuto meliore successore, in ipsos contingat vsurpari. Quidquid autem euenerit, mutari præsentem optant; & siue id fiat tædio seueritatis, siue studio nouitatis, siue etiam odio vel pauore

Val. Max. — viri versatissimi in rebus politicis, & accuratissimi omnium exploratoris, qui multo iam vsu præpollens, personarum, locorum, negotiorum notitiam assecutus, & Catholicos non segniter persecutus, vnum est omnium votum, vt in eius locum surrogetur alius, de quo minus periculum esset degenerandi in abusum potestatis, quò minus comprehensam haberet artem & formam sic dominandi.

Sæuioris imperij occasio. — Neque enim aliunde magis descendit audentia sæuioris Imperij, quàm ex fiducia notitiæ industriæ, & ingenij proprij, coniuncta cum auctoritate, facultate, & viribus omnia peragendi pro arbitrio. Estque proprium domicilium, & quasi τυραννεῖον atrocitatis in regendo, summa peritia, cum summâ auaritia mixta; ex illa oritur fulgor, ex ista ardor, ex vtraque simul iuncta, furor & fulgur potestatis ex Imperio Despotico gerendæ; vt si falces non sufficiant, secures subsequantur:

Leandri consilium. — quin & (ex consilio illius Leandri) si leonina pellis non pertingat, vulpina pellis assuatur; eò nempè irrepere potest astutia, quò non valet irrumpere violentia.

Habuit Hibernia suas vices patiendi iniquos gubernatores; habuit etiam suas lites & molestias deferendi eosdem; habuit denique & lachrymas & mœrorem intuendo quàm exiguo, aut nullo emolumento, suos questus exposuisset, & sine quæstu supplicasset pro emendatione, & dolorum suorum medelâ adhibendâ.

Iustæ Hibernorum querimoniæ. — Digesserunt nostri procuratores, in diuersa capita, præcipuas Regni querimonias, & pressuras, tam in ciuili quam in miltari administratione; violentiam, fraudem, corruptelam, concussionem subditorum, largitionem præfectorum detexerunt;

vomicas & apostema Reipub. aperuerunt; causâ autem morbi cognitâ, & ipsâ conspectâ ægritudine, medicamen poterat in procinctu esse, nisi medicus ab ista occupatione ad alias cogitationes deuocaretur: Non expedire gentem hanc seditionibus assuetam, tumultibus agnatam, nouitatibus addictam, in re vlla audire contra suos gubernatores: non esse dehonestandos Magistratus Regios, Præsides, aut Procuratores Prouinciarum; multo minus ipsum Proregem, cui si detur subditis refragandi aditus, aut animus opponendi, frangi neruos Imperij, & Regiam elidi authoritatem. Itaque destinatis cognitoribus ex Anglia, qui de voluntate Concilij, ac Regis mandato, perdiscerent veritatem querelarum quæ exhibitæ fuerunt, primarius ipse contra quem deferebantur, in ista cognitione capienda præsidebat arbiter, & sequester: Ipse nimirum Prorex designatus est antecessor, & in commissione præcipuus.

Iniqua earundem interpretatio.

Accusatus suæ causæ arbiter factus.

Vt autem hominum opinioni satisfieret, & querulorum voces reprimerentur, suppurantibus istis vulneribus, aliqua superficie tenus obducenda videbatur cicatrix: administratores ipsi non tantum impunes, sed etiam inculpati erunt; subministri verò, & accensi viles, semisses homines ex triuio, & planè triobolares, sustinebunt inuidiam omnium earum querelarum quæ deferebantur; & ipsi aliorum vice, instar spinarum ardebunt & tribulorum, quæ malignitate & expilationibus suis exulcerant miserum populum. Et quod de legibus quorundam Anacharsis similes esse dicebat aranearum telis, quæ muscas & similia insecta tenebant irretita; animalcula verò paulò validiora dimittebant; ità videbatur gestum in hac causa Gubernatorum: Quod datur accipiunt nostri, & in quo non audiuntur, obmutescunt.

Leges Anglicanæ similes aranearum telis.

Ita in his, ita in alijs necesse habent se submissè gerere: vnum est in quo nulla debet, nulla potest ab eis extorqueri submissio, vél conformitas; in

his quæ ad cultum Dei, & statum conscientiarum pertinent: in alijs deiectos esse concedamus, in hoc eos erectos esse iuuat, & solitam retinere constantiam.

Mirum videbitur cuipiam locorum & temporum ignaro, quî fiat, vt hæc inclyta Hibernorum natio (siquidem inclyta) non potuerit hactenus æquabiliorem obtinere gubernationis formam; si non inclyta, quomodò tamdiu potuerit conseruare religionis integritatem & honorem.

ARTICVLVS V.

Illustratur præsens conditio Catholicorum in Hibernia ex consideratione vetustissimarum vrbium vel Rerump. ex D. Augustino.

In quibus Hiberni inclyti.

ITAQVE gens hæc in ijs quæ ad Deum sunt, magis inclyta est, quam in ijs quæ ad sæculum. In quo illi verè se comprobant Regni terrestris tanquam aduenas & peregrinos; ciues autem & inquilinos Hierusalem cælestis, pro cuius honore decertant, magis quàm pro mundi rerumque mundanarum acquisitione: Gratiâ Dei peregrini deorsum, Gratiâ Dei ciues sursum.

Caini et Romuli comparatio.

Duo celebrantur conditores ciuitatum famosissimi: impius Cain, qui iustum Abelem in prima propagatione humani generis interfecit: & infidelis Romulus, qui infidelem Remum in origine imperij trucidauit. Vterque fundamenta suæ ciuitatis fraterno sanguine cruentauit; "Hic, qui Rempub. gentium regnatricem solus instituere volebat, fratrem sustulit, quia ambo eam tantam, quantam si vnus esset, habere non poterant. Qui enim volebat dominando gloriari, minus vtique dominaretur, si eius potestas viuo consorte minueretur: vt ergo totam dominationem haberet vnus, ablatus

Aug. l. 15. de ciuit. c. 5.

est socius, & scelere creuit in peius, quod innocentiâ minus esset & melius. Iste vero Cain, non ob hoc peremit fratrem, quòd eius dominatus fieret angustior si ambo dominarentur: Abel quippe non quærebat Dominationem in eâ ciuitate quæ condebatur à fratre; sed inuidentia illa Diabolica quâ inuident bonis mali, nulla alia causa, nisi quia illi boni sunt, hi mali. Nullo enim modo fit minor accedente, seu permanente consorte, possessio bonitatis: imo possessio bonitatis tanto fit latior, quanto concordior eam indiuidua sociorum possidet charitas: Non habebit denique istam possessionem, qui eam noluerit habere communem; & tanto eam reperiet ampliorem, quanto amplius ibi potuerit amare consortem. Illud igitur quod inter Remum & Romulum exortum est, quemadmodum aduersus seipsam terrena ciuitas diuidatur, ostendit: quod autem inter Cain & Abel, inter duas ipsas ciuitates Dei & hominum, inimicitias demonstrauit." Bonum quo communius eo melius.

Vtriusque dissidij, conditionem, in populo Hiberniæ dominatore comperiemus obumbratam, tam de cœlesti quam de terrena ciuitate altercante. Terrenæ dominationis prærogatiuam sic habere volunt, vt in ea exercenda consortem ferre non possint; sed quòd nos prohibeant à municipatu, & iure cœlestis Hierusalem, absque summa iniuriâ & inuidiâ fieri non videtur: liuoris est & extremæ impietatis rectè incedentium semitas velle peruertere; & in erroris contubernium adducere velle inuitos, quos à tenebrarum caligine, discreuerat diuinæ coruscationis radius. Cœlestis simul et terrenæ Dominationis prærogatiuam Angli ad se rapiunt.

Pugnent igitur inter se (quando ita lubet) mali & mali, de malarum rerum cupiditate: pugnent boni cum malis, ne inficiantur earum fœditate: boni autem cum bonis, ad fontem perennis boni adspirantibus, nulla possunt malignitate pugnare; sed cum malis etiam subterfugiunt pugnare, maluntque ab ipsis malum perpeti, quam de malitia contendere. Quatenus boni pugnare debeant cum malis.

An non hominibus ratione præditis iustum videbitur, & rationi consentaneum, his terrenis implicari nolle, nisi vt cœlestibus deseruiant? Et vbi resistendo non possis dignitatem tuæ causæ in propatulo tueri, reluctantibus, & circumfrementibus his, qui veritatem gratis oderunt, reuocando te ad calculos tuos, & ascendendo ad superiora domus tuæ, cum prouida Iudith, in occulto præstat illam conseruare incolumen.

Iudith 8.

Causæ iustæ dignitas vel in occulto conseruanda.

Si non possis tantillum ex æquitate obtinere à Dominatoribus terræ, vt vnam Basilicam palam accommodes ritui Catholico in ea celebrando, vnum cœnobium, vnam parochialem Ecclesiam, vnum Gymnasium publicum iuuentuti erudiendæ, ex certa & secura permissione; satius est carptim illa arripere, & raptim exercere in clancularijs domunculis, tumultuario opere excitatis, cum tremore spiritus, & pace conscientiæ; quam contra ius fasque adire Synagogam malignantium, & assidere cathedris pestilentiæ. "Canes in Ægypto exarescentibus præ siti faucibus, accedunt ad Nilum, fluenta bibunt, sitim restingunt, non vno loco morantes, sed cursim prætereuntes, ligunt aquam præterlabentem, ne si pedem figerent, dum lingua lamberent, à Crocodilo ad prædam excubante raperentur in profundum: Assultu ergo, & transultu repetito, deludunt hostis insidias, & suæ prospiciunt incolumitati."

Plinius.

Catholici Hiberni similes canibus Nili.

Hanc prudentiam & sagacitatem, necesse habent nostri multoties imitari, augente se vel remittente persecutorum industriâ, crescente vel decrescente capturæ periculo. Sed in maximis angustijs, maximum leuamen est, quòd populus cum sit vniuersus ferè Catholicus (extra nouas colonias) præbere sibi possint mutuam operam, ad captandum effugium: si quando importunitas exagitantium, & insequentium sacerdotes præoccupare vellet inopinatos. In quo hi qui recenter appulsi

non satis noscentes euadendi praxes, & nota receptacula, subitaneo metu superueniente, quandoque capiuntur cum mure rustico, muribus vrbanis in tutum subductis, & in suas cauernas recedentibus.

Et hac sibi succedente occasionum vicissitudine, vt se palam efferant, vel in angulos proripiant; nimirum vel liberiori regressu sese illi gerunt, vel in priuatis domicilijs, vel in saltibus & antris, vel intra paludum septa, aut conuallium repagula: vt, iuxta necessitatem charitatis, & intrà securitatis iactum, vel appareant hominibus, vel dispareant. In quo sequuntur doctrinam Magistri sui, qui monuit abeundum ex vna in aliam ciuitatem, quando in vno loco præ alijs ingrueret persecutio.

Misera Catholicorum conditio.

Matth. c. 20.

Concedunt hodie Agareni tributarijs suis, vt lege publicà fruantur quibusdam sibi proprijs sanctuarijs diuino cultui dedicatis: Concesserunt Ariani Principes, subditis Homousijs; Concessit Theodoricus Rex; Concessit Rotharis: concessêre alij Proceres, & Dynastæ; concessit Ethelbertus Rex etiamnum Paganus Berthæ Reginæ de gente Francorum, cum Luithardo suo Episcopo; Concedunt etiam hodie Catholici Principes, commorantibus in eorum Dominijs diuersarum sectar um hominibus: Nobis verò hoc non conceditur, nec quidquam in hoc genere permittitur, nisi quod inuitis quodammodo extorquetur, contra statuta, contra solertiam persequutorum; siue per interpolatas vices; siue per interpolationem, & inundationem nouorum subsidiariorum, qui non infrequentes ex transmarinis aduentant, nec frigent in procuranda proximorum salute; sed illo pleni à quo missi sunt, audent exponere animas suas, vt lucrentur alienas; ita suum zelum temperantes cum moderamine inculpatæ industriæ, vt plerumque nec præcipites haberi velint, nec pusillanimes.

Protestantes reliquis hereticis in Catholicos asperiores.

Zonaras, Cedrenus, Nicephor. l. 16, c. 35.

Beda lib. 1. hist. c. 25. Malm. l. 1. de Regib. Henr. Hunting. l. 3. histor.

ARTICVLVS VI.

Hieroglyphico nautili piscis exponitur modus viuendi Catholicorum in Hibernia.

Ecclesiastici Hiberni quales.

Orat. 2, de Theolog.

HI sunt nostri nautili terrestres (cum Nazianzeno loquor) per quos mare ac terra, continens & Insularis, popularium commoditatibus, & commercijs pietatis inter se vinciantur; atque ad vsum Insulæ coniungantur, quæ naturâ, & situ continentis adeo inter se distincta sunt. Hi sunt illi institores de longè panem portantes, quem frangant & distribuant esurientibus populis, qui laborantes fame verbi Dei, reficiuntur illo cælesti pabulo, per ministerium suorum alumnorum: & quibus vitalem auram impertiti sunt, ab illis cœlestem respirationem, & vitæ vitalis alimoniam accipiunt.

Prou. 31.

Nautili sunt, & insigni hieroglyphico sic possunt nominari: quod enim faciunt maritimi in aquis, hoc faciunt nostri terrestres nautili in terra firma, si bene consideremus ingenia vtriusque, quod non pigebit ex Plinio producere.

lib. 9, c. 29, hist. nat. Nautilus piscis.

"Inter præcipua, inquit, miracula est piscis qui vocatur Nautilus, ab alijs pompilus: supinus in summa æquorum peruenit, ita se paulatim subrigens, vt emissâ omni per fistulam aquâ, velut exoneratus sentinâ facile nauiget; postea prima duo brachia retorquens, membranam inter illa miræ tenuitatis extendit: Qua velificante in aura, cæteris subremigans brachijs, medio vt gubernaculo se regit: Ita vadit alto, liburnicarum ludens imagine, & si quid pauoris interuenit, haustâ se mergens aquâ."

Delio Natatore opus est qui nobis in profundum vrinando, inde in lucem eruat, oculisque exponat

symbolum hoc nautili piscis, se in gurgitem immergentis, dum pauore concutitur; metu autem excusso, supinus ludit in superficie maris; erectoque tubulo exonerat aqualiculum suum marinâ salsugine; mox inter reductos brachiorum stipites velifluam expandit membranulam, quâ, instar antennarum, spirantem in carbasis auram suscipit, cæterisque lacertis (octo enim habet in vniuersum) remos lentat in vndis, & remigio pariter, & velificatione se prouehens, medio temone se gubernat, quencumq; in portum velit inuehi.

Me quidem interprete, in ista nauigantis pisciculi subiecta imagine, fas erit effigiem intueri huius nostræ Ecclesiæ, & cœtus Catholicorum Hiberniæ, sub turbine sectariorum in ea dominantium: Si qua detur serenitas, si qua maris malacia, si qua intercapedo vexationum, videtur illa cymbula vectoribus suis plena gestire, volare super vndas, ludibunda fluitare, flatu prospero velificari: sed reflante persecutionis procellâ, luctu & fluctu absorbetur, vt vix appareat vestigium eius, vix indicium reperiatur. Paulò antè gregatim accurrebant ad eam filij eius & filiæ; sed vbi sæua tempestas oboritur, concursus ille, & occursus dissipatur, nec iam læta facies agminum ad nota sibi ouilia venientium; ad peccatorum exomologesim, ad sacram sinaxim, ad pias conciones, & alia sibi consueta munia, se mutuò prementibus turbis, aduentantium. Ecclesiæ Hiberniæ effigies.

Iam vela altarium dimittuntur, iam psalmodia omittitur; nec symphonia vocum admittitur in solemnibus celebrandis: Et qui paulò antè velis remisque vtendum sibi rati, Pontificijs ornati indumentis, eo meliori modo quo poterant, cum suis incedebant infulis & mytris intra suorum cubilium septa, quæ pro oratorijs, & vice basilicarum præparabant; iam iamque in occultos recessus se Cubilium septa pro oratorijs.

coguntur abdere, nec nisi paucis, & selectioribus patet ad eos aditus.

Ecclesiæ duo gradus.

Istæ antennæ, & carbasa extensa inter duo priora Nautilorum brachia possunt obijcere nostris obtutibus memoriam duorum in Ecclesia graduum, Hierarchici nimirum, & Regularis, inter quorum lacertos protensa Christianæ nauigationis armamenta, Religionis Catholicæ instrumenta, & aplustria huius nauiculæ, sinu suo continent auram illam cœlestis gratiæ, quam per diuina Sacramenta nobis inspirant; fœliciter namque nauigant, quos gratia Dei subuehit; fœliciter euacuantur, quos sentina pœnitentiæ exonerat salsedine peccatorum; fœliciter subremigant, "qui curam omnem subinferentes ministrant in fide sua virtutem, in virtute scientiam, in scientia abstinentiam, in abstinentia patientiam, in patientia pietatem, in pietate amorem fraternitatis, in amore fraternitatis charitatem:" fœliciter medio gubernantur clauo, qui eius obtemperant voci & imperio, quem Christus loco suo constituit Ecclesiæ Nauarchum, cui clauum huius nauiculæ commisit, quando tradidit ei "claues Regni Cœlorum."

Thom. de Kempis.

2. Petr. 1.

Matt. 16.

Hoc semper cordi fuit, nec velle solum, sed facere etiam gratum fuit isti Catholicorum cætui, quâ datâ viâ & oportunitate se probandi obedientes Ecclesiæ Catholicæ filios. Hoc illi nitebantur comprobare tum alijs occasionibus, tum etiam in Comitijs Henricianis, quandò prima inhorruit sæuissima tempestas contra Orthodoxos Christi cultores, sub Rege, viribus quidem potente, sed appetituum suorum impotentissimo; dum fœdo schismate perforaret cymbam Britannicam, vsurpando quam non potuit Ecclesiasticam Nauarchiam.

Comitia Henriciana.

Sed illam malè assutam, peius assumptam, pessimeque occupatam ab Henrico potestatem, rectè dissuebat, religiosè deponebat, et prudenter

abstergebat Catholica eius filia Maria, Regina longiore digna æuo, & Regno, væ autem nobis quod illi præmaturè è viuis sublatæ, & in cælestibus, quod speramus, collocatæ successit altera Henrici filia, sorori dissimilis, patri non absimilis, quæ incidit in eandem vsurpationem, ijsdemque se casibus induit schismaticæ hierarchiæ sibi arrogandæ; vt ipsa clericatus exsors, cleri tamen totius apex, & caput haberi vellet. Hæc perturbauit omnia quæ Regina soror ante restaurauerat. Quâ demum concedente fato, quamprimum de eius decessu fama deferebatur in Hiberniam, Orthodoxi incolæ per vrbes & agros gaudio tripudiare, gratias Deo cœli magnificas persoluere, omnia ritu Catholico celebrare, & in locis debitis omnia peragere; Ecclesias quasdam postliminio recuperando, purgando, ornando; de Rege successore, matris Catholicæ & Martyris filio, optimè sperando, se in omnibus ita gerere gestiebant, vt notum orbi Christiano facerent, non aliam sibi in præcordijs infixam esse quam Catholicam religionem.

Maria Angliæ Regina.

Ausa Catholicorum post obitum Elisabethæ.

Spes de Iacobo Rege frustrata.

Arridebat illis hæc publica ostensio, & fidei suæ tam aperta professio, sed, post plusculas septimanas perceptâ notitiâ de Regis voluntate in aduersum nitente, tristitiâ & mœrore absorpti, vela contrahebant, & caput suum paulò ante vicinum nubibus, iam fluctibus obnubere compellebantur: Et ne rursus se in altum efferre auderent tot afflictionibus atterebantur, vno & ferè altero lustro subsequente, vt demersam in profundum nauiculam putares. Nec tamen omninò demersa, sed mœrebat tamen, & manebat in suis antris littoralibus, donec iam nuper indicta à Rege Comitia, nouam præberent occasionem demonstrandi suum zelum, & fidem quam profitebantur: de quo in superioribus nonnulla, & alibi opportuniori loco plura nobis & alijs dicenda erunt.

Vide infr. sect. 8. Art. 7.

ARTICVLVS VII.

In quo consistat vera gloria Catholici hominis: Et quis propriè vrbanus, quis barbarus sit.

Misopatridum obtrectatio.

EANT nunc obtrectatores nostri, veri Misopatrides; moliantur gentis nostræ gloriam obscurare; nobis obijciant, vel inopiam census, vel angustos lares, vel amictum leuidensem, vel alias, si ita volant, quisquilias & næuos. (2. Corint. 1. v. 12.) "Hæc est gloria nostra, testimonium conscientiæ nostræ. Domini est assumptio nostra, & sancti (Psalm. 88.) Israel Regis nostri. In ipso," ex Apostoli mente, (Acts, 17, v. 28.) "gloriamur, quoniam in ipso viuimus, mouemur, & sumus, gloria huius mundi præterit cum figura eius;" siue illa in diuitijs; siue in voluptatibus, & lenocinijs carnis; siue in ventris ingluuie, & mensarum apparatu; siue in luxu vestimentorum, in tela byssina vel bractea: hæc omnia, & honor etiam ac celebritas sæculi, velvt stercora vermium (1. Machab. 2.) sunt, vel ipsa "stercus & vermis."

Christiani in quo vera consistat dignitas.

Vera Christiani hominis dignitas, vera gloria in vera virtute consistit; quam si quæras citrà veram & orthodoxam fidem, vmbras & laruas consectaris; &, vbi te inutili labore fatigaueris, nihil (2. Cor. 12. Ps. 119. Rom. 5. Gal. 5.) nisi vanitates & somnia consequeris. "Nos igitur qui, cum Apostolo, gloriamur in infirmitatibus nostris; pacem cum his qui oderunt pacem habituri; & iustificati ex fide (quæ per dilectionem operatur) pacem habebimus ad Deum, per Dominum nostrum, Iesum Christum; per quem & habemus accessum per fidem, in gratiam istam in qua stamus; & gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei: Non solum autem, sed & gloriamur in tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò spem, spes autem non confundit."

Quod si propter differentiam linguæ, aut discrepantiam habitus, aut ingenij nostrorum, vel etiam morum à Britannicis dissonantiam, despicatui nos ducant, aut contemnendos existiment; considerare debent, quanto diuortio distat à Gallicana lingua Britannica; quanto dissidio à moribus & dialectis Hispanicis, mores & dialecti Gallicani; quanto ab vtrisque, Germanorum consuetudo viuendi pariter & loquendi separetur; & ab omnibus enumeratis Italorum ingenia ritusque non exiguo discrimine abiunguntur; & ab his cæterisque, Poloni, Pannonij, Daci, Dalmatæ; quorum diuersitatem in loquela, accentu, institutis, legibus, moribus, ingenijs, affectionibus, studijs, indole, educatione, multis & ferè innumeris modis inuicem discriminatis, possis obseruare (de quibus præter alios, etiam Iohannes Boëmus Aubanus tractatum conscripsit) nec ob hanc vocis, aut vestitus, aut aliam huiusmodi varietatem, nostri tam seuerè arguendi sunt, aut damnandi; nisi omnes omnino nationes damnare, & suppeditare velimus. Nostras quantumcunque exiles maculas, Rhadamanthiâ seueritate culpant, & stringunt stilo ferreo in vngue adamantino; suas autem labes, quas habent non paucas, non tam detergunt quam oblinunt. Ipsi sibi vrbani admodum, & ciuiles habebuntur, & præ se, alios rudes habebunt & Barbaros: sic apud Cyrillum Iulianus Apostata, Barbarum D. Iohannem vocat, eo quod fortasse externæ linguæ erat; fuit enim Hebræus, ex Hebræis, & non de regione & terra Græcorum. Sic Michael Imperator, Romanorum linguam calumniabatur vt Barbaram; de quo eum grauiter accusat Nicolaus Magnus, & primus illius nominis Pontifex, in epistola ad eundem. "In principio," inquit, "Epistolæ, Imperatorem vos nuncupastis Romanorum, & tamen Romanam linguam barbaram appellare non

Ingeniorum morumque lata inter mortales dissonantia.

Ierem. c. 17.

Lib. 8. contra Iulianum.

Lingua externa an Barbarum efficiat.

veremini: Ecce quotidie, imo verò in præcipuis festiuitatibus, inter Græcam linguam, veluti quidpiam pretiosum, hanc quam barbaram & Scythicam linguam appellatis, miscetis." Nec nobis nefas esse debet ijsdem nos munire sententijs, contra maledicas obtrectatorum linguas.

Linguæ Hibernicæ prærogatiua. Nam si Anglicanum idioma illi genti videatur elegantius & melius; habeant sibi suam sine riuali optionem: nobis nostra lingua non videtur despicabilis, imò in multis prærogandam putamus; puta, & ob antiquitatem originis, & characteris proprietatem, & sermonis copiam; addo & quod archetypa quodammodo sit Anglicanæ linguæ, à qua, vtpotè præcellentiore, olim mutuata est rationem formandi suas literas, & elementa, cum antea characteribus destituta esset. *Camdenus in sua Chorogr. Hiberniæ vide I. n. 66.*

Barbaries retorta in Anglos. Quod si Angli vocitauerint Hibernos, ex contumelia barbaros, quia eorum linguam non intelligunt: vicissim Hiberni non iniuriâ Anglos barbaros dicent, quia eorum idioma non capiunt. *Ouidius.* Sic Ouidius apud Getas exulans:

"Barbarus hic ego sum, quia non intelligor vlli."

Sic Paulus de linguarum dono loquens: "Si nesciero virtutem vocis, ero ei cui loquor barbarus, & qui loquitur mihi barbarus." Sic *Anacharsis.* denique Anacharsis Philosophus, Scythas barbaros esse apud Athenienses, sed & Athenienses itidem barbaros apud Scythas.

Nullus homo absolutè barbarus. Argutè igitur nostri Theologi, omnia ad viuum resecantes, obseruant, quod esse barbarum est relatiuum, ac nullum hominem esse absolutè barbarum; videlicet, quia non est, qui non cum aliquibus in idiomate communicet: vera autem huius nominis & notionis ratio, non tàm à lingua, quàm à vitæ instituto debet accipi.

Agathias. Franci antiqui quales. Quod & Agathias eruditus historiæ scriptor, contra Procopij de Francis calumniam, meritò

annotauit: "Sunt hi omnes (inquit) Christiani: & rectissimæ inter cæteros opinionis; habent præterea per ciuitates Antistites, Sacerdotesque; festos insuper haud secus ac ipsi nos, peragunt dies. Et sanè hi mihi etsi cætera barbari, moribus tamen videntur quam optimis præditi, & maximum in modum ciuiles, nec quidquam habere quod à nobis hos faciat alienos, præter vestitus barbariem, & vocis innatæ sonumque linguæ: Quos quidem, cum ob eorum virtutes, tum ob æquitatem in cæteros, interque se concordiam, mirum in modum admiratione ac laudibus persequor:" hæc ille.

Cum quo & nos signanter aduertimus, non in asperitate aut mollitie sermonis; nec in exiguo, vel magno vestitus pretio; aut in vrbana vel exotica eius forma (quam tamen, vbicunque inhonesta sit aut indecens, corrigendam potius quam sugillandam opinor) sed in fidei, ac morum rectitudine, veram ciuilitatem statuendam esse. De quocunque enim verè dici poterit, quod de Barlaam martyre D. Basilius dixerat, "mores hominis non fuisse cum organo linguæ Barbaros; nec rationem cum syllabis claudicare visam fuisse;" hunc ego ex qualicunque gente, natione, vel populo, quam maximè vrbanum & ciuilem autumabo.

Fidei et morum rectitudo veram constituit ciuilitatem.

Basilius.

Vide Salvian. l. 4 et 5 de vero iudicio.

Quinam igitur erunt hi quos absolutè barbaros nuncupare possumus? Saluianus Massiliensis duo tantum genera barbarorum agnoscit: vnum Paganorum; alterum Hæreticorum: illi fidem Christianam; isti Catholicam incessunt & persequuntur: vtrique se aduersus Deum efferunt, & aduersus homines non tam datâ quam arreptâ occasione efferantur: Et quia illo æuo, in ipsis Romanis legionibus, complures reperire erat præferocis ingenij milites, asperos, exleges, & efferatos homines; à quibus vastati pauperes, viduæ contristatæ, & orphani proculcati fuerant; vt multi

Pagani et Heretici solum absolutè barbari.

eorum, & non obscuris Natalibus editi, & liberaliter instituti, necesse haberent ad hostes fugere, nè persecutionis publicæ afflictione morerentur: Inde Saluianus de illis perhibet, "quæsiuisse hos profugos, apud barbaros Romanam humanitatem; quia apud Romanos barbaram inhumanitatem ferre non poterant."

Quam sane feritatem, quicunque sunt, ex quacunque gente, qui inconditis moribus æmulantur, illi neutiqam vrbano cultu præditi, sed brutali barbarie præpediti, & ferinæ sæuitiæ inurendi stigmate, indigni humano consortio amandari merentur ad saltus & lustra ferarum.

Anglorum præsidiariorum barbaries.

Non sum testis oculatus multorum quæ referuntur in hoc genere, sed plures mecum reperientur auriti testes (nisi etiam ex ipsis aliqui viderint, quia viuit in memoria plurimorum) quanta clade paruulorum, puellarum, innocentium, viduarum, & orphanorum, Anglicanæ militiæ rabies, præsertim verò præsidiariorum armatus furor, in sexum promiscuum, & inermem sæuire consueuerit; quorum immanitas vsque eò eruperat vt multorum scriptis, quæ adhuc supprimuntur, satis superque sit decantanda. Quin & ipse Iacobus Rex, in auspicio regni sui, & Monarchiæ Britannicæ aditu, quando supplices querimonias malè administratæ huius Insulæ nostri procuratores ei porrexissent, dicere non dubitauit; prouinciales hactenus malè habitos, & spondere in posterum se auctore, potituros æquabiliori regimine. Quod vt quantocyus nobis concedatur, "Tempus faciendi Domine, quia dissipauerunt legem tuam."

Iniquum Anglorum regimen ipso Rege teste.

Ps. 118.

ARTICVLVS VIII.

De Antiqua Hibernorum dignitate, & gloria : 1. *Quid ei obstiterit.* 2. *Quibus gradibus increuerit.*

CÆTERVM, vt admittamus multo tempore hanc gentem immunem non fuisse, à communi multarum nationum ignominia, quas dudum detinuit compeditas, illa quæ iam profligata est, & exoleta barbaries; altius petenda est eius origo, & ex origine propagatio: quæ mihi sanè, vbicunque inoleuit, vel orta, vel aucta, vel confirmata videtur, ex discordia, bello, vastitate; quibus incommodis etiam Hibernia diu multumque, & per multa quidem sæcula conflictata fuerat, & enormiter conquassata. Nam quod olim de Ælio Pertinace Imperatore Romano, propter variam sortis mutationem, multamque eius iactationem, ab illius æui scriptoribus dicebatur, "pilam fortunæ merito nuncupari potuisse;" id non inscitè dixerit quispiam, in Hiberniam competere, tot motibus & tumultibus attribulatam; tot ictibus, iactibus, concussionibus, eiectionibus, reiectionibus, quasi pilam palmarem exagitatam: idque veritati consonat, siue antiquioris æui, siue medij temporis, siue modernæ ætatis cursum respexeris.

Barbariei causæ.

Aurelius Victor Genebrardus Cospianus et alii.

Hibernia fortunæ pila.

Cerne mihi priscos dies; quid in historijs nostris densius, quid frequentius quam migrationes gentium, & earum diuersæ in hanc Insulam impressiones, & inter se dimicationes, certamina, conflictus? Quid referam de Bartholano Seræ filio, ex Iapheti stirpe, cum filijs suis Languino Salano, Ruturugo; cum exercitibus, & prælijs orum aduersus Giganteos Aborigines, per annos

Cambren. d. 3, c. 2, et Histor. MS.

Gentium variarum in Hiberniam impressio.

fere trecentos; vt nostri tradunt Antiquarij. Quid de Nemedo Scythico, Agnominii filio, cum sua virili sobole Statio, Gerbuuele, Amimo, Fergusio, & eorum atrocibus ac sanguinolentis bellis, primùm contra piratas Hiberniam grauiter depopulantes, fortiter gestis; deinde contra gigantes, per ducentos & amplius annos, vsque ad internecionem fere vtriusque partis; nisi quod pauci quidam residui, & quasi gentis reliquiæ, tot malorum incommoda fugæ præsidio declinantes, partim in Scythiam, partim in Græciam nauigio peruenissent; vt ducentis ipsis postmodum annis Insula cultore vacauerit; donec tandem de eadem Nemedi stirpe, quæ in Græciam secesserat, quinque duces Germani fratres, Delæ principis filij, vacuam Insulam inuenientes, in quinque æquales portiones totam diuisissent, Gandius, Genantius, Sagandius, Rutheragus, & Slanius.

Ducentis annis Hibernia inculta.

In quinque partes diuisa Gyr. Cambr d. 3 c. 5, 6, 7.

Qui tamen ipsi, cum eorum successione (Slanio tandem obtinente Monarchiam & principatum totius) tantum triginta annos regnauerunt: Delatâ siquidem magna ex parte, & plurimum debilitatâ natione, tum varijs inter se conflictibus, tum eo potissimum bello, quod cum aliâ quadam Nemedi posteritate, quæ de partibus Scythiæ superuenerat, graui cum dispendio gesserant: Demum aduenerunt de Hispaniæ partibus in sexaginta nauium classe, quatuor nobiles Melesij Hispani Satrapæ filij, qui totam Insulam sibi vendicarunt; quorum duo nominatissimi Heberus, & Herimon, duas in partes æquales terrâ inter se diuisâ, tantisper potiti regno, concorditer, prosperè, & fœliciter, "donec cæca malorum mater ambitio, fraterna paulatim disrumpens fœdera (Ex Gyraldo loquor) omne pacis vinculum in breui dissoluisset; & lætis se rebus immiscens discordia cuncta peruertit & perturbat."

Hispani Hiberniam sibi vindicarunt.

Post varios igitur fratrum conflictus, & ambi-

guos semper bellorum euentus, tandem Herymoni cessit victoria; & in bello quodam interfecto Hebero fratre suo, totum Regnum Herymon solus obtinuit; qui, & Hiberniensis populi, qui vsque in hodiernum diem Insulam habitant, primus Monarcha extitit de cuius stirpe, vsque ad sancti Patricii aduentum, regnante Loëgerio Nelli magni filio 131. Reges; & inde ad Rudericum Regem (quo principante intrauit Henricus II.) 60. Reges sibi inuicem successerunt; & multis inter se cladibus, multa populorum strage digladiati, variâ fortunæ aleâ, variisque bellorum iactibus pilam huius Insulæ sic agitarunt, tanquam in ludicro Sphæristerio; aut verius in pugnæ & luctaminis palæstra, vt nihil incertius, nihil desertius, & incultius isto gladiatorio principatu potuerit esse: Quousque feritatem hanc, & dominandi libidinem edomuit Euangelium, cœcas mentes illustrauit Catholicæ veritatis radius, fideique Christianæ receptio, quæ per Apostolicos præcones, Roma ad hanc gentem transmissos, communicata nobis fuerat, & fœliciter seminata.

Herimon primus Hiberniæ Monarcha.

Hiberniæ 131 Reges sibi inuicem succedentes.

Ex hac enim, & per hanc detersa fuit paganica ruditas; & illa Barbaries, quæ huic nationi cum aliis Regnis, & Dominiis, ante Euangelii susceptionem, communis erat, sic abolita & expurgata fuit; vt ipsa in lucem aliarum gentium vltrà, citrà, adeoque intrà vicinam Britanniam à Deo prouisa, & magno populorum beneficio concessa fuisse videatur.

Paganicam ruditatem religio Catholica absterait.

Quod ne tribuatur nimio patrii honoris affectui meo, aut priuato studio, id ipsum, cum additamento, subiiciam verbis Neoterici scriptoris, & accuratissimi chorographi; qui, tametsi à nobis discrepat in sacra fidei professione, delusus spe huius sæculi, & mundani honoris lenocinio illectus; tamen, vtcunque in aliis sapiat nouitates præsentium errorum, & eructet neoterismos Dogmatista-

rum, in hoc agit fide Historicâ; vbi ex recondita antiquitate eruit tam originem, quam progressum illius prædicationis, quam noster Thaumaturgus, & primarius fidei propagator in hoc regno habuerit.

Camdenus in Hibern.

"Hic (inquit) natione Britannus in Cluydsdalia natus, & Martino Turonensi affinitate coniunctus, & sancti Germani discipulus, Palladio defuncto, â Cælestino subrogatus, tanto successu Christianam religionem per Hiberniam propagauit, vt longe maximam Insulæ partem (vniuersam plenius & rectius dixisset) ad Christum conuerterit, & Hibernorum Apostoli nomen meruerit. De quo vetus auctor Henricus Antisiodorensis in libro de sancti Germani miraculis: "Quoniam gloria patris in suorum clarescit moderamine filiorum, è multis quos in Christo filios, in religione creditur habuisse discipulos; vnius tantum eiusdemque famosissimi castigata breuitate sufficiet inseri mentionem. Patricius (vt gestorum illius series prodit) Hiberniæ peculiaris Apostolus regionis, sanctissimo eius disciplinatui octodecim addictus annis, non mediocrem è tanti vena fontis in scripturis cœlestibus hausit eruditionem. Quemque in religione magnanimum, in virtutibus excellentem, in doctrina strenuum diuinissimus considerans Pontifex; ineptumque ducens robustissimum agricolam in Dominicæ segetis torpere cultura; ad Sanctum Cœlestinum vrbis Romæ Papam, per Segetium presbyterum suum, eum direxit; qui viro præstantissimæ probitatis, Ecclesiæ testimonium apud sedem ferret Apostolicam; cuius iudicio approbatus, authoritate fultus, benedictione denique roboratus, Hiberniæ partes expetiit gentique illius datus propriè Apostolus: tum quidem ex doctrina & miraculis; nunc quoque, & in per perpetuum, mirificis Apostolatus sui illustrat priuilegijs.

S. Patricius Hiberniæ Apostolus.

"Patricij discipuli tantos progressus in re Chris-

tiana fecerunt, vt, subsequenti ætate, Hibernia sanctorum patria diceretur; & Scotis in Hibernia & Britannia monachis, nihil sanctius nihil eruditius fuerit, & in vniuersam Europam sanctissimorum Virorum examina emiserint: quibus Luxouium Burgundiæ, Bobiense Italiæ, Herbipolis Franconiæ, S. Gallus Heluetiæ, Malmesburia Lindisfarnæ, & quam plurima alia in Britannia monasteria originem debent suam. Ex Hibernia enim fuerunt Cælius Sedulius presbyter, Columba, Columbanus, Colmannus, Aidanus, Gallus, Kilianus, Maidulphus, Brendanus, & alij plures vitæ sanctitate & doctrina inclyti. De his Monachis intelligendus Henricus ille Antisiodorensis cum ad Carolum Caluum scribit: Quid Hiberniam memorem, contempto pelagi discrimine, pœne totam, cum grege Philosophorum, ad littora nostra migrantem? quorum quisque peritior est, vltrò sibi indicit exilium, vt Salomoni sapientissimo famuletur ad nutum. Patricij discipulorum in re Christiana progressus.

"Anglosaxones etiam nostri, illa ætate, in Hiberniam, tanquam ad bonarum literarum mercaturam vndique confluxerunt: vnde de viris sanctis sæpissimè nostris scriptoribus legitur: Amandatus est ad disciplinam in Hiberniam; & in Sulgeni vita, qui ante 600 annos floruit. Hibernia bonarum literarum mercatura.

'Exemplo patrum commotus amore legendi,
Iuit ad Hibernos sophia mirabile claros.'

Indeque prisci Angli maiores nostri, rationem formandi literas accepisse videantur, quod eodem plane charactêre vsi fuerint, qui hodie Hibernicis est in vsu:" hæc ille.

ARTICVLVS IX.

Quibus passibus illa gloria Hibernorum decresceret.

SED quomodo de cœlo cecidisti quæ mane oriebaris Hibernia, lucem per tot gentes & populos circumferens? quomodo corruisti in terram ex illa gloriæ celsitudine, & solio doctrinæ ac sanctitatis? quæ tam sanctis, piis, & splendidis ingeniis abundasti, eo sæculo quo bonarum literarum cultura, per orbem Christianum neglecta & semisepulta iacuit?

Prima causa inclinationis Hiberniæ.

Duas causas affert huius occasus, idem qui supra eruditus Chorographus: externa bella; & internas simultates. De priori causa hæc eius verba sint:

Camden. in Hiber. f. 731, edit. Londin an. 1607. Beda l. 4. c. 26.

"Hæc sanctitatis, & humaniorum literarum studia, paulatim restinxit bellorum rabies. Anno enim sexcentesimo quadragesimo quarto, à Christo nato, Egfridus Nordamhumbrorum Rex, cædibus & incendiis Hiberniam Anglis amicissimam confudit; quo nomine à Beda grauissimis verbis subaccusatur. Inde Noruegi, Turgesio duce, regionem per triginta annos indignissimis populationibus deuastauerunt; sed illo demum ex insidijs sublato, in Norvegos cæde atroci grassati sunt incolæ, vt vix nuncius tantæ cladis superfuerit. Norvegi hi procul dubio Normanni illi fuerunt, qui (vt inquit Rhegino) Caroli magni temporibus Hiberniam Scotorum Insulam aggressi, à Scotis in fugam conuersi erant.

Egfridus Rex.

Norvegi.

Oastmanni.

"Posteà Oastmanni, id est viri Orientales, è maritima Germania, in Hiberniam venerunt, qui, cum, magnæ & copiosæ mercaturæ specie, quasdam vrbes occupassent, difficillimum bellum breui concitarunt.

"Eodem fere tempore Eadgarus, Rex Anglorum potentissimus, magnam Hiberniæ partem deuicit; sic enim in eius quodam diplomate legitur: Cui concessit cum Anglorum imperio propitia diuinitas omnia regna Insularum Oceani, cum suis ferocissimis Regibus, vsque Norvegiam, maximamque partem Hiberniæ, cum sua nobilissima ciuitate Dublina Anglorum imperio subiugare." Eadgarus.

Ex quibus liquet bella hæc extera Anglis & Noruegis accepta referenda esse; hosque Noruegos alios Orientales siue Oastmannos, alios Aquilonares siue Normannos dici solitos: de quibus, & vastitate per eos Hibernis allata, vetustior quidam Chronographus ita meminit.

"In Felmidij Regis tempore Norvegienses in magna classe Hibernica littora, anno 838. appulerunt; qui & in manu forti terram occupantes, & gentili furore debacchantes, Ecclesias fere omnes destruxerunt." Cambrensis dist. 3, c. 37, Topogr.

Ab Anglis verò, quos & literaturâ, & sanctimoniâ imbuerant, meliorem vicem & grati animi dignius hostimentum exspectare Hiberni poterant, quàm vt sic ab Egfrido & Edgaro Regibus, prædæ & populationi exponerentur; Sed debitæ beneuolentiæ & amoris talione in reduplicatam hostilitatem conuersà, serò didicerunt, sed tamen didicerunt, "pro hordeo quandoque rubum, pro tritico egredi vrticam." Anglorum ingratitudo erga Hibernos. Iob. 31.

Neque verò assentiri possumus (quia nec volumus assentari) Edgari Regis nimis ambitioso diplomati; dum se omnia Regna Insularum Oceani suo tenuisse imperio gloriatur: hoc enim non multum diuerso sensu accipiendem putamus, ab eo loquendi tropo, & supergressione quâ Cyrus Persarum Rex, omnia Regna terræ sibi à Deo concessa dixit; vel quâ Constantius Arianus Imperator, deuicto Magnentio, se Dominum totius orbis inscripsit: vtique sic solent Principum parasyti, omnia principatus insignia falsis conspicilijs ampliare. 1. Esdra, c. 1. Am. Marcell. l. 15, et ipse Constantius in suis rescriptis.

2. Causa inclinationis Hiberniæ.

Iam de simultatibus & domesticis altercationibis (quæ secunda causa est inclinationis Hiberniæ) idem qui suprâ testatur, his verbis, in sua Chorographica descriptione.

Camden.

Angli Hiberniam inuadunt. An. 1155.

"Has externorum bellorum procellas, grauior intestinæ seditionis tempestas excepit, quæ Anglo ad debellandam Hiberniam viam patefecit. Ex regulorum Hiberniæ simultatibus & prauis æmulationibus, Henricus II. Rex Angliæ occasione arrepta, seriò agitauit Anno salutis 1155 cum Proceribus Angliæ, de Hibernia expugnanda, in vsum fratris sui Guilielmi Andagauensis; sed ex consilio matris eius Mateldis Imperatricis, res in aliud tempus dilata: Nec multis interiectis annis, Dermicius Murchardi filius, qui Orientali Hiberniæ parti cum imperio præfuit, ob tyrannidem & libidinem Regno exturbatus (Ororicij enim Midiæ Reguli vxorem rapuerat) ab Anglorum Rege Henrico secundo, vt auxiliaribus armis in Regnum restitueretur, impetrauit."

Adrianus IIII. Hiberniæ Dominium Anglo concessit.

Ista Henrici de inuadenda Hibernia, & fratri suo Guilielmo subiicienda deliberatio, quam Imperatrix non tam abijciendam quam differendam putauit, in Pontificatum incidit Adriani IIII. qui conscius regij consilij factus, facile induci potuit ad annuendum, & adiuuandum eius aditum vnde & literas Dominij concessit; quas à populari suo impetratas, ille reseruauit in tempus opportunum; nec propalare temere voluit, quousque ex occasione restituendi Dermicio Regni ab eo amissi, totam Insulam occupare statuisset: tunc enim concensum Cleri & Procerum, qui resistere non poterant, his ostensis elicuit, adiuncto nouo diplomate quod in confirmationem prioris tituli ab Alexandro tertio obtinuit.

3. Causa inclinationis Hiberniæ.

Tertia causa decidentis gloriæ, & dejectionis Hibernorum, à multis tribuitur isti ipsi Anglicanæ inuasioni; de quâ nolo multum altercari, cum

satius esse putem (& tutius saltem) in his silere, quam inutili sermone in odium vel offensam incurrere; & sæpe etiam fieri videamus quod nimium altercando veritas amittitur: Quid autem hoc tempore de ea, post innouationem in Religione plerique boni censeant, sequenti sectione referam. Nec omnino illis assentior qui in hac tota gente, si quid laudis, aut honoris; si quid honestatis, aut virtutis; si quid ingenij, cultus, aut literaturæ; si quid vrbani, decori, splendidi reperire sit, id totum refundunt in Anglicani imperij moderamen & prudentiam.

Id enim præterquam quod ex superius dictis abundè refellatur, vel inde euidenter reijcitur, quod cæteris non concedant in bona educatione, hi qui nullum habent cum illis qui præsunt commercium, cuiusmodi sunt occulti nostri Nicodemi, omnesque illi Ecclesiastici orthodoxi, quos continuò persequuntur Præsides Prouinciarum, prætensi Antistites, cæterique omni tempore Gubernatores & Proreges.

Qui tamen, quanquam sic vexati & exagitati vt non possint caput attolere (cum ipsi omni vrbanitate præditi, & morum ac doctrinæ cultu sint conspicabiles) nullam prætermittunt industriam, aut diligentiam, vt suos erudiant conterraneos; & non solum eos timore Domini imbuunt, sed etiam disciplina & lege Dei imbutos, ad honestatem huius sæculi traducunt, quatenus illa non pugnat cum officio hominis Christiani. Hibernorum veri Magistri.

In quo certè genere, eo dociliores inueniunt auditores suos, quò magis ipsi doctores ab omni fraudis, odij, & inuidiæ suspicione sunt liberi; &, quod cum periculo capitis sui, studeant alienæ saluti & vtilitati procurandæ: quod vtinam eo candore quo ipsi ad hoc allaborant, eorum studia & labores acciperentur, ab his qui hanc Remp. politicè moderantur; qui si rectè incumbunt ipsi publico bono Ab omni fraudis suspicione liberi.

Iustam fidelitatis cautionem præstare parati.

prouehendo, iniquum videtur si non perferant tam strenuos adminiculatores, qui parati sunt iustam fidelitatis suæ cautionem præstare, dummodo admittantur ad securitatis beneficium, quod illis cum omnibus bonis subditis commune esse debet.

Catholici principibus quare fidelissimi.

Neque enim sibi persuadere possunt, vllos seruire suo Principi fidelius quàm Catholicos, qui non intuitu tantum pœnæ temporalis, quam subinde euadere possunt flagitiosè viuentes, sed multò magis metu conscientiæ & supremi iudicis, cuius sententiam, & potestatis amplitudinem nullus hominum, aut Angelorum potest effugere, suis siue Regibus, siue Rectoribus obtemperant.

Roman. 5. Psalm. 76.

Itaque firmiter illi decreuerunt non deesse suæ constantiæ, & potius solum exilio vertere, quam mentem consilio: & in hac spe gloriæ filiorum Dei, exspectant mutationem dextræ excelsi: vt in hac patria sua possint aliquando conspicere vmbram illius gloriæ, quâ olim floruisse legunt; & in ea virtutum omnium & scientiarum laudem resplenduisse, in eius vniuersitatibus, Dunensi præsertim, Cassellensi, & Ardmachana; vt iam sepultâ, & in visceribus conditâ tam immensâ luce, laboremus eam in apricum eruere, & adstruere claritudini eius fidem.

Vniuersitates Hiberniæ.

Sed in hac re multum iuuamur ab Oxoniensi vniuersitate, vnde prodiit non ita pridem illustre monumentum, in quo huius de qua loquimur claritatis insignitum perhibetur testimonium, de Ardmachana olim Academia; nimirum tanta multitudine studiosorum illam abundâsse, vt census ex matricula initus peruenerit vna vice, ad numerum septem millium: cuius assertionis auctorem habeo illustrem virum D. F. C. in suo discurso Ms. de Gentis & linguæ origine.

Academiæ Ardmachanæ antiquus splendor.

L. 2, De natur. rerum.

Quo etiam pertinet quod Alexander Necham scribit: “Iuris ciuilis peritiam sibi vendicat Italia: sed cœlestis scriptura, & liberales artes ciuitatem

Parisiensem cæteris præferendam esse conuincunt. Vide Camd. in Dobunis. Iuxta vaticinium etiam Merlini, viguit ad vada Boum sapientia, tempore suo ad Hiberniæ partes transitura."

ARTICVLVS X.

Quibus vijs & modis possit illa gloria reuiuiscere.

HVIVS ego transitionis præsagium accipio, ex illa iuuentutis nostræ commigratione, qua cateruatim inundant in Catholicas regiones, non obstantibus edictis, alijsque prohibitionibus, quibus & ipsis ne egrediantur, & parentibus atque amicis ne subueniant egressis seuerè interdicitur. Exeunt tamen, & postquam studijs ac pietati gnauiter incubuerint in illis terris, quas magni illi Doctores fidei, Maiores ipsorum, vel sanctitate excoluerant, vel eruditione illustrauerant, cum magno educationis suæ fructu, ex Italia, Germania, Hispania, Gallia Celtica pariter & Belgica, necnon Aquitanica regressi, quidquid doctrinæ, industriæ, vrbanitatis, religionis, modestiæ, sedulitatis, honestatis, prudentiæ haurire poterant, vel delibare, per amœna illa viridaria, & cultissimos regionum hortos, totum libenter infundunt in illas cellulas natalitij sui aluearis, quas, instar solertissimarum apum, melle & cerâ, tam ad condiendum quam ad illuminandum contendunt adimplere.

Iuuentutis Hibernicæ, Catholicæ capessendæ disciplinæ industria.

Neque enim alia excogitari potest vel commodior, vel efficacior via perdomandi hanc gentem, & in officio perseueranter continendi, quàm vt condocefiant per tales institutores, quorum & beneuolentia ipsis non suspecta, fides erga Deum comperta, & erga Regem explorata sit fidelitas. Hac regendi arte, & solertiâ, magis illi mouebuntur ad imperata facienda, quàm per armatam militiam, vel per ferreas leges municipales, vel per cruenta co-

Efficacissima Hibernos in officio continendi ratio.

mitiorum statuta. Hoc ipsi agrestiores liberè
Sacerdotum censura plus inest virium Iudicum sententijs. pronunciant, plus se terreri à furto, latrocinio, rapina, incendio, vltione, homicidio, per Sacerdotum nostrorum censuras, quàm per sententiam Iudicum capitalium; plusque formidare interdictum Ecclesiasticum, quàm ab igni & aqua interdictionem Regalium; plus abstentionem à diuinis & suspensionem, quam corporalem in carcere detentionem vel suspendium. Aliæ illæ minæ, aures eorum feriunt, corda vix penetrant; istæ vero quæ Presbyterorum ministerio fiunt, præcordia vulnerant, & intima eorum viscera contrucidant: leges illæ abigunt lucifugas, & contemptores in montes & saltus, atque efferatos abdunt in antra ferarum;
Psalm, 18. "lex autem Domini immaculata conuertens animas, & testimonium Domini fidele sapientiam præstans paruulis," à feritate & lasciuia, deducit ad humanitatis officia, & ciuilem societatem.

Exod. 19. vers. 16. Et, quod à sanctis Patribus obseruatum est discrimen inter legem veterem in monte datam, cum igne, tonitru, fulmine; ac legem nouam in ciui-
Act. cap. 2. tate traditam cum linguis igneis, sono, & motu terræ; quod illa desertos, & incultos reliquit; hæc verò homines cultissimos efficit: illa metu mortis accessum remorata est: hæc in virtute Dei operantis, per locutionis energiam, attraxit ex omni natione populos, qui parati obedire dicerent: "quid faciemus viri fratres?" ad designandum per veterem legem homines iniquiores fieri, & remotiores à Deo, per nouam vero reddi coniunctiores: Idem fere discrimen detegitur, inter leges Anglicanas quas nunc obtinet; & illam Romanæ disciplinæ normam quâ se facillimè imbui patitur natio Hibernorum; cum ab istis, eo potissimum modo quo nunc traduntur, incredibile dictu est quantum abhorreant.

Non aliunde potius quam ab vrbe Roma, vt religionis Christianæ, ita vrbanitatis & ciuilis com-

mercij communicatio pertractata, & in reliquas Europæ partes deuenisse credenda est. Et quod de imperatrice Roma triumphante olim dixerat eleganter Rutilius.

nde vrbanitatis in Europæ omnes partes deducta communio.

> ". . . legiferis mundum complexa triumphis
> Fœdere communi viuere cuncta facit."

Et idem alibi de eadem.

> "Fecisti patriam diuersis gentibus vnam
> Profuit iniustis te dominante capi,
> Dumque offers victis proprij consortia iuris,
> Vrbem fecisti quod prius orbis erat."

Hoc idem multo fortiori ratione locum habet in Roma matrice & institutrice omnium Ecclesiarum; quæ in eius gremio, & sub eius in spiritualibus dominio, per leges & præcepta eius, in obedientia vnius Ecclesiastici principatus fœlicissimè continentur.

Vt enim olim florente Imperio Romano, per omnes prouincias, etiam in Britanniam traductis coloniis, & conuocatis in ciuilis vitæ societatem indigenis, quascunque deuicerant nationes legibus illi suis temperârunt, & moribus excoluerunt: Ita etiam Ecclesiæ Romanæ illud imprimis institutum fuit, vt cum recta fide rectos etiam mores & vrbanam conuersationem imbiberent, quicunque se in eius disciplinam contraderent: vtique illa murenulas sic conficit aureas, vt pariter sciat easdem argento vermiculare; & cum cœlestem doctrinam fidei pectoribus transfundit, humanitas adsciscitur, barbaries eijcitur, exuitur feritas, & plerumque omnia bona pariter cum ea veniunt.

Ecclesiæ Romanæ institutum

Cant. c. 1.

Id quod verissimum esse deprehendit Rex Angliæ Ethelbertus, qui ante conuersionem multis bellis implicitus, nec multis potitus victorijs, postquam iugo Christi collum subdidit, omnes

Ethelbertus primus Christianus Angliæ rex.

ferè nationes Anglorum subiugauit suo Imperio. Quo verò progressu, & quibus id gradibus confectum sit, optimè post venerabilem Bedam expressit Guillel. Malmesburiensis. "Vt externorum" (inquit ille de hoc Rege) "familiaritatem ascisceret, Regis Francorum· affinitatem filiæ eius Bertæ nuptijs conciliauit. Tum vero Francorum contubernio, gens eatenus barbara ad vnas consuetudines confœderata, syluestres animos inde exuere, & ad leniores mores declinare. His addebatur Lethardi Episcopi, qui cum Regina venerat, cœlebs admodum vita, qua Regem ad Christi Domini cognitionem etiam tacens inuitabat: quo factum est, vt posteà B. Augustino prædicanti, Regis animus iam emollitus facilè cederet, & primus de numero patrum suorum, sacris sacrilegis renunciaret: vt quos Regni præminebat potentia, fidei quoque obumbraret gloria: Hæc est, profectò, clara nobilitas, & hæc superna virtus, honestate vincere quos honore vincas: Quinetiam curam extendens in posteros, leges patrio sermone tulit, quibus bonis præmia decerneret, improbis per remedia seueriora occurreret, nihil super aliquo negotio in futurum relinquens ambiguum."

Lib. 1. de Regib.

Ita planè fœcunda virtutis mater, & humanitatis procreatrix Religio Catholica, pedisequas habet ciuilem prudentiam, vrbanitatem, industriam, morum honestatem, officiorum consonantiam, bonarum legum & institutionum formam; barbaras consuetudines eliminat, ferinos abstergit ritus, & fœda efferatorum hominum commercia commutat politissimis institutis, & studio Reipub. conseruandæ; quam non tueri solum, sed & amplificare, atque exornare contendit. Nec tantum necessaria vitæ humanæ adminicula, sed etiam commoda, & iucunda communibus officijs in societate retinendis subsidia procurat suis locis & temporibus, iuxta

Religionis Cathol. pedissequa ciuilis prudentia.

conditionem personarum, & rerum exigentiam appositissimè omnia dispensans.

Quæ quidem dispensatio non latuit magnum illum Æthiopæ Monarcham Dauidem Abessinorum Imperatorem; qui Patrum nostrorum æuo literis ad Romanum pontificem scriptis inter cætera sic ait. "Vehementer postulo vt mihi viros sacrarum literarum doctos, atque etiam artifices mittatis, qui imagines fabricent, atque ita enses & arma bellica omnis generis: itemque cœlatores auri atque argenti, & fabros lignarios: præcipuè architectos, qui domos ex lapide construant, & tegulas ex plumbo cuproque ducere sciant, quibus domorum tecta protegantur; ad hos etiam nobis admodum chari erunt, qui vitrum conflare, organaque musica scitè facere, & doctè pulsare sciant; itemque fistulatores, & tibicines. Hos vero artifices ex domo vestra præcipuè mihi mitti vellem; vel si horum domi vestræ exigua erit copia, ab alijs Regibus filijs vestris, eos sanctitas vestra poterit impetrare, quoniam vestris imperijs & nutibus facilè obediunt. Hi cum ad me peruenerint, pro meritis in summo honore habebuntur, ex liberalitate mea mercedem amplam accipient, & si domum aliquis redire concupiscet, præmijs abundè ornatus abibit vti placuerit; quando nec inuitum quemquam sim retenturus, quum fructum aliquem ex eius industria percepero:" hæc ille. An. 1534. Paul Ioui. et Damian. Goes de Monar. Æthio.

Cuius ideo verba retuli, vt omnes aduertant, quâ fiduciâ petendi, quâ mentis submissione, quo ordine, & solicitudine petendorum, primo loco Doctores sacros, deinde statuarios pro sacris imaginibus; cœlatores, & exclusores pro vasis sacris faciendis; ædium sacrarum fabros, & Architectos, Vitriarios; Organistas etiam, & tibicines, qui simul immixti canentium choris, harmoniam redderent solemniorem: sed ijdem illi opifices qui Ecclesiæ ex primario instituto deseruirent,

quid impedit quo minus secundariâ ministratione etiam Principis aulam, & publicam Politiam vtilibus reficiant, amœnis refocillent, & ingenij sui monumentis, atque artis opificio ornent, atque illustrent suam quisque ciuitatem & Remp.

S. Benedictus.

Malmesbur. lib. 1. de Regib.

Sic Angliam suam Benedictus Abbas non soliuagâ pietate solum, sed etiam sociali industriâ promouerat. Nam sicut vtrasque Vuiræ ripas Ecclesijs insigniuit, & Monasteria ibidem construxit, alterum Petri, alterum Pauli nomine, charitatis & regulæ vnione non discrepantia: Itá etiam commendabili solertia, copiam librorum aduexit, & artifices lapidearum ædium, & vitrearum fenestrarum primus omnium in Angliam induxit. "Totum pœne æuum" (inquit Malmesb.) "talia transigendo peregrinatus. Quippe studio aduehendi cognatis aliquid insolitum, amor patriæ, & voluptas elegantiæ asperos fallebant labores. Neque enim ante Benedictum lapidei tabulatus domus in Britannia nisi perrarò videbantur, neque perspicuitate vitri penetrata lucem ædibus solaris iacebat radius."

Giraldus. Cambr. Topog. dist. 1. c. 5. et MS. vita S. Dauidis. Meuenensis.

Sic & Hiberniam nostram S. Dominicus Ossoriensis, mellificio locupletauit: cum enim (teste Solino) Insula hæc non haberet apes suo tempore, postquam illas inuexit sanctus ille Ciuis Ossoriæ, sic abundare cepit melle & cera, vt præter solita receptacula aluearium, quæ ibidem sine numero reperiuntur, etiam in terræ cauernis, & cariosis arborum truncis ne sine tecto sint, & inhospitæ, multa sedulitate & vbertate mellificant nostræ in Hibernia apiculæ. Quid dicam de marmoreis Oratorijs, quæ Sanctus Malachias ad exemplum aliarum regionum, in ista natione, non sine indignatione quorundam æmulorum suorum primus excitauit? Quid de illa fulminatrice inuentione pulueris tormentarij, ipsorumque tormentorum: quæ vtinam benè vertat omnibus ea

S. Malachias.

Bertholdo Schuarts inuentore Polyd. Virg. l. 2. cap. 11. Genebr. ad an. 1380. Monster. in Cosmo. Her-

vtentibus, nec conuertatur in perniciem Christianorum, quæ à Christianis & Catholicis, & Monachis quidem excogitata est in Germania: accommodata sanè machina ad iustitiæ defensionem, & vltionem iniquitatis per vniuersam Europam transfusa, sed iniquissimè tradita inimicis Christianæ fidei per quosdam transfugas à fide, illosque vt perhibent ex Anglicana gente, qui iuratos hostes nostros primi armârunt isto fulmine, & porro conficiendi peritiam docuerunt. Item acicula siue pixis nautica à Flauio Amalfitano reperta circa ann. 1303. Ars etiam impressoria iuuenta vel expolita à Ioanne Guttenbergio, aut à Petro Fausto Mogunt. anno. 1452.

bertus l. 11. Pol. c. 6. Platina. et alij.

Genebrar.

Fulgot. c. 8

Geneb.

ARTICVLVS XI.

De iniqua conditione Hibernorum; & sponsione fidelitatis eorum citra præiudicium Religionis.

SED quod magnopere mirandum est (vt hoc etiam obiter à me annotetur) cum ipse Turca profligatissimus exterminator religionis, & imperij Christiani, nihil ardentius appetat, aut violentius prosequatur quam exitium nostrum, & extinctionem fidei nostræ: tamen non sic omnem humanitatem exuit, vt nos homines esse obliuisceretur, quibus proinde volentibus in ipsius commorari ditionibus, vel commercij causâ, vel quocunque peregrinandi aut negotiandi studio, non denegat securitatem pacificè habitandi, & colendi Deum iuxta nostrum institutum; dummodo tributum pendamus, & alia præstemus, quæ saluâ conscientiâ possumus & promittere & præstare. At verò nobis licitum non est in Patria nostra, sub Principe nostro (pio si placet & pacifico) securè degere cum professione fidei nostræ; quantumcunque profiteamur ciuilem obedientiam; nisi

Melior catholicorum apud Tur. quam apud Anglos conditio.

prorsus renunciemus nostro instituto, & amplectamur eiusmodi principia religionis, quæ non dubitamus sectatores suos, æqua lancis inclinatione, ducere ad Turcismum, vel Atheismum, vel ad quamcunque nouam sectam quam Nouatoribus libuerit producere, ad captandum sibi nomen, vel ad suum abdomen satiandum.

Turcarum Imperator aut sponte sua, aut prece Christianorum Principum indies concedit istam immunitatem. At nos hactenus id impetrare non meruimus, vel ex indole Principis & indulgentia; vel ex prece & solicitatione Christianorum Principum, cum quibus est coniunctus fœdere; vel pretio quod supra facultates nostras parati sumus exsoluere; vel quâcunque cautione iuratoriâ, fideiussoriâ, aut alia quauis securitate, quam promptè spondebimus, si digni esse possumus à quibus illud acceptetur. Quod si ille pro sua dignatione vellet, nobis quid amplius facto opus sit præscribere (si totum ipsi quod debemus & expedit non offerimus), hac vna vice pro omnibus vouemus, spondemus & offerimus, quidquid illud fuerit, quod .Christiani subditi alibi præstiterint, quod præuaricationem non contineat, & recessum ab instituto religionis nostræ, à iure gentium, & lege naturæ (de qua quid attinet dicere, cum sit omnibus ab origine ipsa & nascendi, viuendique conditione insculpta, quam nemo principum, nedum Christianus violare debet) de cæteris quæ imperata nobis fuerint, fideliter morem geremus.

Implacabilis Anglorum in Catholicos feritas.

Ciuilis obedientiæ sponsio.

Sin autem quispiam ex numero nostro (quod absit) nobiscum dissentiens in hac nostræ professionis, & sponsionis substantia, se præbere filium Belial, aut ex inconsulta temeritate, vel perturbata mentis præcipitantia commoueri vellet, ad impia vel indigna contra Regem, aut prolem Regiam, aut legitima Regni iura, aut contra publicam pacem audenda (quod non dubitamus esse

nobis illicitum, vtpotè contra Ecclesiæ Catholicæ sensum, contra vnanimem consensum nostrorum, & contra officium fidelis subditi) si nobis quidem fas esset foro vti, & publicum adire tribunal; aut nobis ipsis concederetur illa iudicij seueritas, quam sacri canones, & concilia sanciunt aduersus rebelles & seditiosos, eam impigrè exequendam curaremus; sin minus, libenter patiemur transgressorem plecti debito supplicio, qualecumque illud fuerit quod tali delicto luendo iura Regni statuerint. Neque aliud scimus quod in hac causa offerre possimus; hoc tantum permittatur vt securè secundum Deum viuere valeamus. Sed pergamus ad reliqua.

SECTIO TERTIA.

DE

MERA EFFIGIE MIRÆ

ADMINISTRATIONIS, ET REGIMINIS TAM ECCLESIASTICI QUAM POLITICI IN HIBERNIA.

ARTICVLVS I.

Susannæ angustijs assimilatur Catholicorum afflictio.

EX ijs quæ in duabus præcedentibus sectiunculis, breuiter perstricta sunt, coniectura facilè fiet quam non immeritò assimilata sit hæc Insula, vel nauiculæ iactatæ fluctibus, vel pilæ palmariæ vltrò citròque agitatæ: sed nulla eam iactatio, nulla prorsus agitatio grauiùs habet aut dolentiùs, quam quæ religionis ergô infligitur; in quâ, cum non possint indigenæ se accommodare voluntati Regis, & eorum qui vices ipsius in primarijs officijs & dignitatibus sustinent, nisi læsa maiestate Dei, & Ecclesiæ auctoritate imminutâ; constricti Susannæ angustijs, inter Deum & hominem, inter cœlum & terram, inter diuinum & humanum iudicium, velut equuleo distracti, & subacti fidiculis, gementes & suspirantes coguntur exclamare cum sanctissima

Susannæ angustijs Catholici constricti.

illa fœmina, & sublatâ voce intonare ipsius threnum & dicere: Angustiæ sunt nobis vndique si enim hoc egerimus mors nobis est: si autem non egerimus, non effugiemus manus vestras. Si iuramentis & Sacramentis vestris nos obstrinxerimus; si conciones vestras, si conuenticula, si templa adierimus; si vobiscum in ritibus communicauerimus; si profanam cœnulam & emendicatam Acharistiam vestram perceperimus; lethale vulnus est, & piaculum conscientijs nostris horrendissimum: sin ista respuerimus, & meliori consilio defixi, velimus detrectare obsequium vobis inutile, nobis non innoxium, Deo autem execrabile; iam non effugiemus potestatem vestram, contumeliam, carcerem, mulctam irrisionem. Dan. c. 13.

Sed meliùs est absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Dni: multò meliùs subimus sententiam indignantis hominis, quam vindictam irati Dei; multò tolerabilior est pœna breuis, & citò peritura, quam incendium æternæ combustionis. Tu minaris spolium bonorum, libertatis, etiam vitæ: Illius est spoliarium salutis, cum gehennæ nunquam finiendo cruciatu. Dan. sup.

Itaque quamdiu perstant in hac mente Hiberniæ Catholici (perstabunt autem propitiâ diuinitate dum vita superstes, & meta sit interituri huius sæculi; præter illos paucos degeneres, & reiectaneos filios perditionis, qui à vento exsufflantur), tam diu manent obnoxij auaritiæ, libidini, & direptioni sibi aduersantium. De quibus autem illi nobis in religione aduersantur, lippis est & tonsoribus notum, & origo discrepantiæ planè ridicula. Perpetiæ constantiæ pœna incessabilis.

ARTICVLVS II.

Detegitur origo afflictionis: & vmbra eius in Aurel. Commodo exprimitur.

Lamprid. in Comm. Euseb. in Chron.

LVCIVS Aurelius Commodus, cum celeberrimam editionem ludorum exhiberet; ipse Imperator, dum vellet videri Deus, & à spectatoribus haberi Hercules, & eius quasi induuijs ornatus, pellem clauamque gestaret, risum mouebat nouus Deaster, sed capitalem ijs quos ille aduertere poterat, quippe in quos & sententiâ mortis animaduertat; eoque nomine & occasione plures Christiani martyrio affecti fuerant; in quibus etiam Iulius Proculus Senator fuerat occisus.

Acta apud Sur. 25. Augusti.

Commodi incommoda Deificatio.

Bella erat hæc Deificatio, & ludicra Apotheosis Commodi Imperatoris; nisi tam luctuosa fuisset & incommoda ijs, qui rem serio excogitatam, & in theatro editam, pro ridiculo & theatrali ioco habuerant: Et quis compos sanæ mentis commodiori sensu posset interpretari ludum illum, quem in theatro orbis terrarum, spectantibus Christianis principibus, indignantibus hæreticis, deplorantibus Catholicis, omnibus despicientibus, laruatus ille Hercules Anglicanus, in Cothurno suo tragico Ecclesiastici Primatus exhibuit, & cœlo, terrâque reclamantibus, pellitus clauiger, in suo pellicatu obfirmatus, inuitis bonis omnibus, vt seruiret libidini, vsurpauit; & ad mortem vsque renitente conscientiâ retinuit, ne sibi non constaret deponendo quem semel inuaserat iurisdictionis Ecclesiasticæ principatum.

Primatus Anglicanus omnibus inuisus.

In quo occupando continuandoque dolemus plus valuisse apud Iacobum Regem sapientissimum, vel insipientis populi Anglicani præconceptum errorem, vel assistentis sibi concilij humanam

prudentiam; & in ferrea fronte Politicorum plumbeas rationes impugnantium veritatem; quam materni sanguinis honorem, auitæ & proauitæ pietatis obseruantiam, omniumque maiorum suorum imitationem.

In quorum omnium exactissima enumeratione, si eorum seriem retrogrado velis obtutu percensere, nullum omnino reperies, qui manum inijcere vellet his cœlestibus infulis: quippe illi nihil nisi reuerentiam diuinis sanctionibus, nihil nisi tuitionem, honorem, & obsequelam Ecclesiasticæ dignitatis summo in terris Principi, Christique vicario debere se omni retro ætate crediderunt.

Antiquorum Angliæ regum in Ecclesiam obseruantia.

Neque enim vel schismaticorum Regum, cum Ozia in iura altaris inuolante, & sacrificare volente (sed diuinitus lepra percusso): Neque Ethnicorum Imperatorum, qui cum Imperij fascibus, summum Pontificatum ambiebant: neque Apostatarum Iuliani, & similium fas est Christiano Principi ingenium morèsue imitari; ne parem pœnam & exitum, par impietas sortiatur. Distincta sunt officia; distincti gradus; distincta munia vtriusque potestatis; licet vna sit alteri subalterna: Posuit Deus in firmamento cœli & luminare maius vt præesset diei, & luminare minus vt præesset nocti: posuit in sole tabernaculum suum; posuit in curia & domo sua ianitorem: posuit in grege agnos, oues, & arietes; & omnibus pastorem vnum; Ipsum præfecit vniuersis vnum, vt commendaret nobis vnitatis sacramentum & custodiam pacis.

2. Parali. c. 26. vs. 18 et 19.
Nero. Domitianus Valerianus, Diocletianus, Iulianus, &c.
Genes. 1. vs. 16.
Psal. 18.
Mar. 13.
Ioan. 21.

Quâ non obstante præfecturâ sic diuinitus à Christo stabilitâ; Quemadmodum Iulianus (quem Libanius Sophista Deorum Assessorem appellauit) sese Paganorum Pontificem, iam refuga, & Christianæ religionis exlex factus solebat nominare: ita subditorum suorum Dialis & Pontificalis Princeps, ac sacrorum omnium veluti Archiflamen,

Dialis et Pontificalis Princeps.

Socrat. l. 3. c. 19. Sozom. in Tripart. l. 5. c. vltimo.

cum pleno & absoluto primatu Ecclesiastico in suis ditionibus & dominijs, Rex Britanniæ celebratur à suis, & pleno ore deprædicatur: A quo tam ægrè exculpseris huius prærogatiuæ culmen, & quasi claues cœlestes nescio vnde consignatas, quàm Herculi Prodicio suam clauam extorqueas.

Sed prodigiosa hæc potestas tamdiù subsistet, quamdiù peccatis nostris irritatus Deus, permiserit

Esa. 1. vs. 8.

iniquitatem sedere in loco sancto: "Vt derelinquatur filia Sion tanquam vmbraculum in vinea, & sicut tugurium in cucumerario, & sicut ciuitas quæ vastatur. Nisi enim Dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissemus, & quasi Gomorrhæ similes essemus."

Archiflaminis Britannici sufflamines.

Ab hac potestate principali, ceu fonte totius iurisdictionis, profluunt suæ scaturigines, & riuuli per vniuersas ditiones Imperij Britannici, & in hanc Insulam Hiberniam deriuantur duo rami: Nam profligatâ iam pridem omni legitimâ authoritate Sedis Apostolicæ, per Herculeum illum Henricum, qui nouum & inauditum anteà Flaminatum sibi constituerat; quotquot deinceps ei successerant in illa vsurpatione, suos habere sufflamines gestiebant, vt pari plenitudine authoritatis, regerent habenas vtriusque potestatis, tam Ecclesiasticæ quam Politicæ, ac si eodem iure illæ niterentur: cum tamen Ecclesiasticæ iurisdictionis apex Christo prærogante descenderit de cœlo, & cœlicâ designatione attributa Petro fuerit, eiusque legitimis successoribus; Politicæ vero administrationis authoritas, quæ terrenam Rempub. dirigit ad temporalem fœlicitatem, in hac lubrica & mortali vita hominibus concessa, ab hominibus trahatur, & inter ipsos contrahatur diuersâ originis viâ, & diuersâ regiminis formâ per vnum vel plures, prout illi inter se conuenientiùs fieri iudicârunt.

Ecclesiasticæ et politicæ iurisdictionis apices vnde descenderint.

ARTICVLVS III.

Declaratur inueterata altercatio status Ecclesiastici & ciuilis, vnde orta & aucta fuit Schismatis materia.

ET quia nostra Respub. ex quo subiecta Christo, quemadmodum & cæteræ ordinatæ hominum societates, semper fuerat formæ bipartitæ in exercitio gubernationis; vt altera esset spiritualis, altera corporalis; quemadmodum ipse homo ex spiritu & corpore componitur: non abs re erit altiùs repetere altercationem, quæ inauspicatè inter vtramque hanc potestatem intercedere consueuit, ab ipso temporis articulo, quo præualuit Anglicana Dominatio, in hac nostra Natione; vt nescio quo fato bellacis Insulæ parum conuenirent Regij procuratores, & Regni custodes, atque administratores, cum Præsulibus Ecclesiæ, & Pastoribus populi quantumuis sanctis, & omni virtute conspicuis. **Reipub. forma bipartita.**

Nam à primo ingressu Anglorum multa inter vtrumque ordinem iurgia, multæ lites & contentiones intercesserant, quas nec Viuianus ipse Romanæ sedis legatus, in Vltoniam appulsus sopire potuit; qui de pace formanda, de tributo quoque Anglis annuatim soluendo (dum tamen à finibus illis exire, & ad sua reuerti vellent) multa quidem verba suasoria, nec persuasoria proponebat: ex Synchrono scriptore loquor, qui hæc non audiuisse solum, sed vidisse potuerat. **Inueterata inter Ecclesiasticum et secularem ordinem altercatio.** **Gyrald. l. 2, Expug. 6, 16.**

Sanctus etiam Laurentius O'Tohil, Dublinien. Archiepiscopus, & eius proximus successor venerabilis Iohannes Cyminus Archiepiscopus, & presbyter Cardinalis, multa de gubernantium iniquitate, sed frustra conquesti: Ille ex Hibernis, iste **St. Laurentius O'Tohil, A.D. 1180.**

ex Anglis oriundus; vterque grauiter exacerbatus ob iniurias, & damna Ecclesiæ irrogata, contra fidem tabulis & pactis obsignatam. Laurentius quidem Sedi Apostolicæ summoque eius Pontifici Alexandro tertio causam detulit; à quo etiam cautionaria diplomata impetrasse creditur: Iohannes verò ad curiam Anglicanam profectus, Regi & Proceribus exposuit suas querelas, sed nullo secuto remedio, maluit exul manere à suo Episcopio, quam redire vt videret mala quæ fiebant.

Cambren. præfat. 2. Topograp. l. 2. Hiber. expng. c. 31. Vide Leland. et Rai. in vita eius.

Quæ omnia luculenter tradunt eius æui scriptores, eorum conciues, qui has calamitates intulerunt: prodeat primo loco Sylvester Gyraldus, is vtique Meneuensis & Brechionensis Archidiaconus & Henrico secundo à secretis, atque ab eodem iam conquestore, cum Iohanne filio, & primo Hiberniæ Domino, à latere suo in Hiberniam transmissus, & Tutor assignatus; ibidemque per biennium commoratus; qui & materiam scriptionis inde in Britanniam reportans, vaticinalem Historiam, & Topographiam Hiberniæ, quam quinquennali studio digerens, historiam quidem biennio, Topographiam triennio compleuit, quam & ipse author (ne quod erratum surrepsisset) Oxoniæ per tres dies, iuxta triplicem eius distinctionem summa cum auditorum delectatione, anno 1200. recitâssse commemoratur.

Camden. in dedic. præmissa scriptoribus Ang. Sco. et Hiber.

Huius igitur tam locupletis & fide digni scriptoris verba sequuntur: "Laurentius Dublinien. Archiepiscopus, vir bonus & iustus, ob priuilegia in Lateranensi concilio (cui intererat) contra Regiæ dignitatis honorem, zelo suæ gentis, vt ferebatur, impetrata, Anglorum Regi suspectus, & ob hoc tam in Anglicanis, quam transmarinis Galliæ partibus diu detentus, tandem apud Augum Normaniæ Castrum 18. Kal. Decembris, laboriosum viæ & vitæ istius cursum, fœlici fine comple-

uit. De quo inter varia miracula, quibus in hoc suo sancto, se mirabilem vsque in hodiernum Deus ostendit, & hoc in partibus illis primùm emicuit, quod in Abbatis-villa vir sanctus lethali morbo correptus, contra suorum monita quiescere recusauerat, dicens, locum suum ibi non esse. Et transiens inde versus Augense Castrum, quàm cito in Ecclesiam sanctæ Mariæ Virginis oculos iniecit, audiens Beatæ Virginis Basilicam esse, versum hunc propheticum propheticè depromens, ait: hæc requies mea in sæcula sæculorum, hiç habitabo quoniam elegi eam. Qui eodem in castro infra dies paucos rebus humanis exemptus, & in maiori Ecclesia debitis Exequiis est tumulatus: & à Domino quoque, qui lucernam suam abscondi non sinit, multis illico signis & virtutibus declaratus."

S. Laurentij Dublinjensis miraculosa mors.

Ex quibus verbis æquum lectorem expendere velim, testimonium hoc tam amplum & luculentum scriptoris Britannici, describentis historiam illius temporis, & formam expugnationis Ecclesiæ; ipso iniurias cernente, nec tamen decernente, sed multum indolente, & redarguente populatores compatriotas suos. His ille testatur nobis Laurentij sanctitatem, quæ non pateretur iniustam deferre querimoniam; paratior semper contumeliam sufferre quam inferre calumniam: Testatur Anglorum Regi suspectum, Sedi Apostolicæ obsequentem, apud summum Pontificem in generali concilio præsidentem, zelo suæ gentis inductum expostulasse contra Regem, & contra eum, vt ferebatur, priuilegia impetrasse, quòd nationem Romanæ Ecclesiæ vectigalem modis indebitis exulcerasset: testatur à Rege diu detentum in transmarinis Galliæ partibus virum bonum, sanctum & iustum, né quæ in Concilio remedia prouiderat contra abusum administrationis, in notitiam vsumue afflicti populi aliquando venirent; testatur in exilio vitam

Hibernia Romanæ Ecclesiæ vectigalis.

finiuisse, & cum sanctitatis opinione finiuisse, quæ postea miraculorum testificatione confirmata fuit: hæc omnia ipse testatur: sed quid de successore? Eundem contemporaneum & conterraneum eius audiamus de eo sic loquentem.

Ioannes Cyminus Dublinien. Episcopus.

"Successit eidem Iohannes agnomine Cyminus vir Anglicus natione, & in Anglia apud Euesham, à clero Dublinensi, Regiâ procurante industriâ, consonè satis & concorditer electus, & à Romano Pontifice Lucio, apud Velletrium, presbyter Cardinalis ordinatus & consecratus: litteratæ vir eloquentiæ, qui iustitiæ zelo, debitèque adeptæ dignitatis officio Ecclesiæ Hiberniæ statum egregiè sublimasset; nisi semper gladius gladio, Sacerdotium Regno, virtus inuidiâ reprimeretur: sicut enim caro aduersus spiritum, sic carnales aduersus spirituales, sic Cæsaris ministri aduersus Christi milites indesinente malitiâ militare contendunt," hactenus ille. Vbi mecum non pigebit obseruare, gentem expugnatricem, quæ certâ lege & pacto obtinuit admissionem & ingressum in hanc Insulam, ut Ecclesiam exaltaret; in ipso aditu, & quasi auspicio sui conquestus, strenué oppugnasse Ecclesiam; & Ecclesiasticam disciplinam ita suffodisse, vt proceres Ecclesiasticos, eosque exploratissimi zeli & sanctimoniæ, quorum omne studium & industria desudabat pro salute gregis, tæderet vitæ, & exilium voluntarium eligerent sibi, ne exitium cernerent populi sibi commissi.

Angli certa lege in Hiberniam regressi.

Li. 2. Hib. Exp. c. 35.

Sed & idem alibi deplorans huius Insulæ statum, & occasiones sinistrorum in Hibernia casuum commemorans: cum multa dixisset de infœlici & iniusta gubernatione, & inter cætera quod terras Hiberniensium, qui à primis Stephanidæ, & Comitis Richardi aduentibus, cum ipsis fideliter steterant, nouis suis hominibus contra promissa contulissent: Deinde quod curam regiminis cum militiæ principatu suscepissent viri nec subditis fideles,

nec hostibus formidabiles: tandem addit in hæc verba:

"Accessit & incommodum omnium maius, quod Ecclesiæ Christi in nouo Principatu nostro nihil de nouo conferentes, non tantum Principali largitione debitoque dignam honore non iudicauimus, quin imo terris statim sublatis, & possessionibus, pristinas eidem dignitates & antiqua priuilegia, vel mutilare contendimus, vel abrogare. Cum igitur super vniuersis quæ nobis acciderant, mecum non mediocriter anxius extiterim, & præcipuè super hac saluatoris iniuria suspiciosæ mihi cogitationes multoties in animum ascenderint; nocte quadam in somnis (ex reliquiis fortasse cogitationum) visionem vidi, quam & in crastino statim venerabili Dubliniensium Archipræsuli Iohanni, non absque vtriusque admiratione propalaui. Visus enim sum mihi videre filium Regis Iohannem in viridi quadam planitie, tanquam Ecclesiam fundaturum; Cumque metantium more cespitem vndique signando, terræ faciem linealiter aperuisset, fabricam archetypam sensili quodam modo supponens; tandem corpus Ecclesiæ signatione posteriori aliquantulum capax; Presbyterium autem enormiter arctum apparuit & informe; tanquam laicorum in Insula partem non modicam, Cleri vero minimam efficere potuisset. Cumque satis ibidem, vt videbatur, super eidem adiicienda, tam amplitudine maiore, quam forma digniore, frustra tamen disputauerim, ipsa tandem contentionis anxietas experrecto somnum excussit."

Angli statim Ecclesiam Hibernicam opprimere ceperunt.

Silnestri prophetica visio.

Quam non vana fuerit hæc dormientis anxietas, quæ soporem Gyraldo dispulerit, ipse postmodum manifestauit, quando & Henrico patre, & fratre Richardo intermortuis, ipsi Iohanni ad Solium Regni euecto, salubre & fidele consilium suggerendo, insinuauit quid facto opus esset in meliori procurando regimine; Nam postea quam varias

enormitates circa illud ipsum grauiter ponderasset, ita demum Regem alloquitur.

In Procem. 2. Editionis expug. Hibern.

"Porro si propter hæc omnia, vel aliqua horum induci forte possitis, vt terræ vestræ toties dictæ" (videlicet Hiberniæ) "desolatæ dudum, & quasi desertæ, misereri cum effectu velitis, eamque in statum redigere laudabilem, vobisque & vestris non inutilem affectetis, hoc à nobis Regiæ Maiestati consilium detur. Quatenus ea duo, quæ pater vester Adriano Papæ pepigerat olim propter licentiam impetrandam intrandi Hiberniam (prudenter & discretè sibi suisque prouidens, cum supremam in terris tanti tamque cruenti in Christianos aggressus authoritatem sibi comparuit) scilicet Ecclesiam Dei in finibus illis exaltare, & denarium annuum de singulis domibus Beato Petro, sicut in Anglia, sic & in Hibernia dare. Iuxta tenorem priuilegij eiusdem Papæ super hoc à patre vestro prudènter & circumspectè proquisiti, & in Archiuis Vvintoniæ fideliter repositi: Ad exonerandam tamen patris vestri, qui hæc promiserat, animam, quoniam, vt ait Salomon in prouerbiis, Nihil minus principem decet quam labium mendax: præcipueque cum Deo mentiri, & creaturam suo creatori sponte transgredi, periculosum existat & plectibile; quam ad vestram quoque & vestrorum liberandam, qui Clypeum alium aut defensionem contra districtum iudicem tanti fidelium cruoris effusi, & adhuc forsan effundendi, vobis & vestris non habetis, deuota complere voluntate satagatis. Quatenus si de hoc conquestu (sicut decet & debet) Deus honoretur, & prosperitas vobis ac vestris in terris augeatur, & perpetua denique fœlicitas quæ superat omnia, subsequatur.

Quibus conditionibus Anglis concessa Hibernia.

Pactorum violatorum pœna.

"Propter hæc etenim promissa, sed hactenus omissa, duos ibi, tanquam vltione diuinâ, credibile est defectus accidisse; quod scilicet tamdiu effica-

cia conquestus illius & consummabilis vtilitas est dilata; Et quod primi ac præcipui terræ illius expugnatores (verbi gratia, Robertus filius Stephani, qui primus ex nostris terram illam intrauit, & tanquam aliis viam aperuit atque ostendit: Herveius de monte Marisco, & Reymondus, Iohannes de Curcy, & Meylerius) legitimam de carne sua prolem suscipere non meruerunt. Nec mirum; Mendicat enim miser in insula Clerus; lugent Ecclesiæ Cathedrales, terris suis, & prædiis amplis quondam sibi fideliter & deuotè collatis, à prædictis, & alijs cum ipsis vel post ipsos aduectis spoliatæ: Et sic Ecclesiam exaltare versum est in Ecclesiam spoliare vel expilare.

Ecclesiæ status Dominantibus Anglis in Hibernia.

"Hæc igitur emendet Princeps bonus, ad cuius spectat honorem (quamuis Deus quoque in causa minimè foret) vt in terris suis Clerus vbique, qui ei in consilijs suis, cunctisque Regni negotiis magis arduis, & rebus agendis principalibus fideliter assistere debet, honore debito lætetur & subleuetur. Et vt in aliquo, tam cruenti quæstus & conquestus particeps, & placatus Deus existat, promissus census ille modicus satis atque modestus (omnes quippe liberans & neminem grauans) de cætero detur." Hucusque Gyraldus horum temporum testis oculatus. Cuius ego verbis nihil adiicio: ipsa enim satis exprimunt calamitatem illius temporis.

Est & alter probatissimæ fidei, si quis alius huius æui Historicus, Rogerius Houeden, à Regiis Tipographis nuper editus, qui Gubernatorum iniurias, & Ecclesiæ querimonias, paucis quidem, sed acribus verbis comprehendit.

Annal. part. poster. in Rich. I.

"Eodem," inquit, "anno Haimo de Volonis, & cæteri custodes Hiberniæ homines Comitis Iohannis fratris Richardi Regis Angliæ, iniurias maximas fecerunt Iohanni Cymin Dubliniensi Archiepiscopo; vnde idem Archiepiscopus malens

Cyminus exulat ab oppressa Ecclesia.

exulare, quam enormitates illas sibi & Ecclesiæ suæ factas diutius sustinere impunitas, excommunicauit prædictos præsumptores, & indicti sententiam dedit in Archiepiscopatum suum, & abijt; præcepitque cruces & imagines Cathedralis Ecclesiæ in terram deponi, & spinis circumdari, vt sic malefactores illi terrerentur, & à voluntate sæuiendi in bona Ecclesiæ reuocarentur.

Imaginis crucifixi miraculum.

"Sed dum adhuc in proposito malignandi perseuerarent, contigit miraculum nostris temporibus inauditum: Erat siquidem in Cathedrali Ecclesia de Diuelin quædam crux, in qua imago Christi expressius incisa, quam omnes tam Hibernienses, quam cæteri in maxima veneratione habebant. Cum autem hæc imago crucifixi esset prostrata, & spinis circumsepta ferià sextâ facta est in agone, & apparuit facies eius suffusa rubore vehementi, velut esset in camino ardenti; & sudor magnus exiuit à facie eius, & ab oculis eius cadebant guttulæ, ac si fleret: horâ autem diei illius sextâ à dextro illius latere, & dextra illius mammilla exiuit sanguis & aqua: quæ ministri Ecclesiæ diligenter colligentes, miserunt legationem post Iohannem Cymin Archiepiscopum suum, mandantes ei huius rei euentum sub sigillorum venerabilium virorum testimonio, Domino Papæ insinuandum, &c.

"Iohannes vero Dublinensis Episcopus exulans venit ad Richardum Regem Angliæ, & ad Iohannem comitem Moretonij, fratrem eius: sed nullam potuit habere iustitiam, vel ablatorum restitutionem: cæteri autem Episcopi Hiberniæ, licet sæpius legissent, En tua res agitur paries cum proximus ardet: Tamen clausis oculis transierunt damna & iniurias, quæ ministri præfati Iohannis Comitis Moretonij, Coèpiscopo suo fecerunt, & facti velut arietes non habentes cornua, cedebant à facie subsequentis."

Cæterum vti hæc interpellatio facta ab Archi-

episcopo cassa omnino & irrita fuit: ita etiam consilium à Gyraldo datum: vnde & Vvalterus Maap Archidiaconus Oxoniensis, & Regius (vt apparet) Ecclesiastes, cum & conciones suas, & cæterorum scriptionem, nihil apud Regios proficere sentiret, solitâ verborum facetiâ & vrbanitate pluries dicere, & Gyraldum in hunc modum conuenire solebat: "Multa magister Gyralde scripsistis & multum adhuc scribitis, & nos multa diximus: vos scripta dedistis, nos verba."

Cambr. in prooem. secundæ editionis, paulo ante finem.

Atque insecuta tempora maiorem semper molem grauaminum intulerunt, quod non siluerunt Hiberni de Edoüardo Rege pronepote huius Iohannis, de quo apud sedem Apostolicam grauiter sunt conquesti: vnde Iohannes PP. 22. cum eodem Rege vehementer expostulauit, vt apparet ex literis Apostolicis ad eum scriptis in quibus inter alia hæc habentur.

Iohannes Papa 22. in decret. ad Edvvar. 2.

"Vidimus inter cætera contineri, quod cum fœlicis recordationis Adrianus 4. Papa prædecessor noster, sub certo modo & forma distinctis, apertiùs in literis Apostolicis inde factis, claræ memoriæ Henrico 2. Regi Angliæ progenitori tuo Dominium Hiberniæ concessisset; Ipse Rex ac successores ipsius Reges Angliæ, usque ad hæc tempora, modum & formam huiusmodi non conseruantes, quinimo eos transgredientes, indebitè afflictionibus & grauaminibus inauditis importabilium seruitutum ipsos duriùs oppresserunt." Et paulo post: "vnde talia ferre nequeuntes vlterius coacti sunt se à Dominio tuo subducere, & alium in suum regimen aduocare."

Graue erat Anglicanis Dominatoribus istorum grauaminum dilationem multiplicari apud illam sedem, à qua Dominij illius ducta fuit origo; vnde & transfusa est in posteros hæreditaria successio, iisdem innixa conditionibus, quibus ipsa initialis concessio nitebatur.

Dominij Hibernici à sede Apostolica ducta origine.

Quid igitur facerent vt omnem præcluderent conquerendi viam? post multam vtriusque potestatis colluctationem post multas expostulationes & certamina, post accerbissimas digladiationes vtriusque Brachij, Ecclesiastici nimirum & sæcularis, magna fuit adhibita solertia conciliandæ inter vtrumque concordiæ; ea verò quia ardua admodum & difficilis conseruatu videbatur, quamdiu pateret aditus ad Petri Cathedram, vt satis constat ex inita pacificatione cum Henrico II. cum Ioanne eius filio, cum Edoüardo & alijs successiuè Regibus Angliæ (quibus multa iurgia intercedebant cum clero; ad quæ dirimenda necesse fuit ad primæ sedis authoritatem recurrere) nouo consilio, nouum remedium adinuentum est, vt perpetuus iste recursus vna obice impediretur. Nam quod contra Salomonis hæredem à rebelli Ieroboam, in Dan & Bethoron, aureorum vitulorum stropha; & contra montem Sion, & arcem Dauid, transuersa in Garizim semita olim excogitatum fuerat; id nunc, conuersis tabulis, audacter attentatum, & sæculo iam properante ad interitum, ausa est sæcularis potestas, cœcâ amoris caligine obnubilata, per meretriciam copulam sibi asciscere, & cum Regali corona coniugare Pontificias Insulas, maritando Ecclesiasticæ iurisdictionis apicem, cum diademate laicali; quo fieret, vt in vnam personam, adeo & in vnius personæ arbitrium, coalita omni authoritate sacrâ & profana, diuinâ & humanâ, Ecclesiasticâ & sæculari, nulla in posterum contingeret inter vtramque potestatem disceptatio.

Hibernorum ad sedem Apostolicam appellatio.

Sacrilegum appellationis remedium.

3. Reg. 12.

Ioseph. l. 11. Antiq. c. 8. Genebrard. et alij.

Henric. 8. an. Regni sui 25.

Ita planè acta est hæc catastrophe; & ex Imperatore commodissimo Reip. derepente exortus est tanquam Hercules Prodicius, prodigiosissimus Ecclesiæ Princeps, opere præceps, munere biceps, qui & Ecclesiæ caput esset, & Reip. temporalis: & vt omnia complanaret suo arbitrio, euersa "rota"

Henricus 8. prodigiosus Princeps.

illa quam Propheta viderat "in medio rotæ," postquam in suum euerriculum conuasauit omnia quæcunque opima & optima concupisceret, nouam sibi rotauit mixti principatus machinam, quam sibi ille finxit, & descripsit in sua mente, non "secundum exemplar quod" Moyses "in monte viderat," sed in mensuram angeli tenebrarum constituit fundamenta noui operis, & cuiusdam fabricæ versatilis, quam posset gyrare & regyrare ad libitum; cuius basis subsisteret in placito Parlamentàri.

Ezech. c. 8.

Exod. c. 2. 5.

ARTICVLVS IV.

De continuatione Schismatis, & inter Nouatores dissidio, cui per conferentiam Regalem medela quæritur.

HÆC noua machina sic posita, & suis librata ponderibus, vt in omnem partem se voluere, & ad omnem ventum accomodari posset, omnis amouenda erat obex, quæ cursum eius sufflaminaret: debuit igitur cessare omnis metus, & paterna obedientia supremi pastoris: nec iam amplius vel Petri manu, vel ad Petri nutum, stringendus erat ille, vel iste gladius, quem binario numero præparatum in defensionem Domini contra impetum malignantium, dum vtrumque suffecisse ipse pronunciat; neutrum redundasse colligimus. Redundabit autem in vnius manu posita tam diuersa & anceps armatura; nec minus orbi noxium hoc moderamen vtriusque potestatis, in vnius laici manu constitutum, quàm (quod in fabulis est) habenæ Phœbei currus in iuuenili dextra Phaëthontis: sic tamen visum est Regi mulieroso omnia vnius dominatu esse tenenda, qui iam in brachio extento, possit nobis referre, & Iouis fulmen, & Herculis clauam, & Neptuni tridentem;

Laicocephalæ Auaritiæ apparatus.

Luc. c. 22.

quin & innuptam Mineruam, ac Venerem Vulcano enuptam, à Marte constupratam, vna vice eodemque vultu repræsentare.

Angli Primatus conceptio parti.

Ex ista portentosâ scena, & obscœnâ fabula profluxit omnis hæc Laicocephala Anarchia, quæ dura seruitute coërcuit hactenus Britannici Imperij ditiones: cuius & seminalis ratio, per tot sæcula ex iniustâ cleri oppressione protuberans, & suscepta in vtero Iunoniæ libidinis, procreauit tandem hoc immane monstrum, cuius experimur modo inconcinnitatem & dissonantiam.

Conferentia Regalis.

Afflat enim & adurit iste laicalis Flaminatus omnem florem & virorem huius Imperij, dumque ipse Archiflamen delinitus Syrenio cantu Politicorum, sinit se abduci à recto tramite, quem longa Regum serie Progenitores calcauerant, læuo nobis omine, ex aliorum tantum (vt credere fas est) assentatione & abdomine, cogitur Ecclesiasticam istam dominationem non respuere; cuius cum ipse cariem & saniem introspiceret, paulo post Regni auspicationem, instituit solennem conferentiam cum prætensis Episcopis, & Catharorum procuratoribus, interuenientibus consiliarijs Regiis: in qua notum & agnitum fuit, & vel ipso Rege iudice recognoscitur, scripturam quam hactenus venditârunt pro diuina & sacra Protestantes, in quâ contineri etiam asserebant vitam & animam religionis, ita erroribus scatêre, vt etiam manifestum sit egere legitima traductione; seque nullam hucusque versionem bonam vidisse, omnium autem deterrimam fuisse Geneuensem, qua tamen vtebantur primi illi buccinatores nouellæ fidei, & sacramentariæ disciplinæ in Anglia: idque ita se habere Rex noster pleno ore pronunciauit in illo Regali colloquio.

Scripturæ Anglicanæ traductio deterrima.

Barlous. l. de conferentia Regia.

Anglicana religio scripturarum fulcro vacua.

Si igitur informis eousque & inanimis remansit & adhuc remanet Anglicana religio, absque verâ scripturâ & verbo Dei, quæ basis est omnium cre-

dendorum; si nulla reperta vulgaris translatio quæ vel Regi satisfaceret, vel veritati consonaret, vel ab errore ac deprauatione immunis esset; si omnis illa quæ hactenus emanauit, ita mendis & maculis scateat, vt noua egeat repurgatione, eaquè tali pro qua omnes Academici debeant suos Coryphæos adunare, & scripturam hactenus receptam, & publica authoritate approbatam, ad incudem reuocare, nouamque excudere, quam Episcopis & alijs de clero offerant, nouis tunsionibus expoliendam; tum verò expolitam rursus tradere expendendam cœtui laicorum in sanctiori Senatu Regis, quorum omnium calculo comprobatum, Rex ipse tanquam supremus Hierarcha, ad Lydium lapidem sui iudicij examinet, omnesque apices excutiat (quod nondum factum audiuimus, cum tamen oculis cerneremus, & manibus ipsis tractaremus quantâ dimicatione contra nostros pugnatum sit ab aduersa parte, non sine magna cruoris Christiani profusione, & Catholicorum rediuiua afflictione) si fundamentum hoc tam putre & cariosum, nouo indigeat fulcimine, vt opus sit nouâ officina, nouo malleo, noua incude, ad extundendam nouam versionem; quousque illa plasmetur, quæ Regi vndequaque placere possit, non deberet aduersarijs nimium displicere nostrorum constantia, qui libenter non subeunt illam societatem cum tam manifesto errandi periculo.

Controuersiarum fidei componendarum apud Anglos ratio.

Sed non placet sectarijs ista nostra renitentia, quam Rex ipse tam seuerâ notat censurâ, vt nisi substrauerint animas omnes, reputet ἡμιανδρος, & semisubditos tantum, non plenè, & perfectè suos; cum tamen illi sesquiseruos se esse credant.

Hiberni reputati semi subditi

Itaque vt totos & vndequaque suos faciat deditios, quotquot in Hibernia subiectos habet, sic omnium mentes & voluntates suo mancipare obsequio nititur, vt rebus etiam ad Deum pertinentibus, quando suas non prostituerent conscien-

tias, & alienæ voluntatis cœca mancipia non deuenirent, refractarij censerentur & obstinati.

Mirum non immeritò ducimus, sic irritum fuisse molimen illud tam serium & diuturnum, quo laboratum est, & quidem strenuissimè decertatum, in expugnanda firmitate & constantia huius nationis, quam tamen, etiamnum hodie, non nisi semisubiectam suo imperio existimat Rex Brittaniæ, quia corporum non animorum se compotem cernit.

Catholicorum expugnandæ constantiæ molimina.

Iamdudum proscripta & ablegata est ex omni foro, tribunali, & iudicio legibus Regni stabilito, authoritas Apostolica; quam tamen cordibus incolarum profundissimè inscriptam, nulla vis potuit exterere, nullus metus obliterare; Introducta est alia iuris, disciplinæ, regiminis forma, ad quam tamen amplectendam in his quæ spectant ad religionem, nullo artificio induci, nullâ violentiâ illi pertrahi potuerunt: adhibitus est fucus ad decipiendum, lenocinium ad alliciendum, irritamentum ad prouocandum, indago ad solicitandum, minæ ad perterrendum, munera ad molliendum; premunt, promunt, viam sibi præstruunt, aditum præmuniunt, cuniculo simul & ariete oppugnant, omnemque machinam adhibent; sed omnia incassum, neque hilum proficiunt; Et magis illos ad nos attrahimus quam attrahimur ab ipsis.

Cæcilij desperatio de peruertendis Hibernis.

Id quod summam admirationem peperit magno illi Polypragmoni, & Anglicanæ politiæ sub Elizabetha columini Gulielmo Cæcilio, summo illius Regni Thesaurario, qui stupore defixus, & planè attonitus de constantia Hibernorum, omnem operam & oleum perdi dixit in Hibernia confœderanda Ecclesiæ Britannicæ; quando hi qui in eum finem mittebantur operarij, adeo nihil in isto opere promouerent, vt ipsi potius permouerentur ab Hibernis ad eandem cum ipsis fidem colendam. Vt ita impleretur quod diuinitus præ-

nunciatum est. "Venerunt structores tui destruentes te:" & capientes eos qui se ceperant, vt quod de Saule scriptum est, in cuneo Prophetarum prophetasse, & quos præmiserat lictores & nuncios itidem fecisse; Nec Dauid aut Samuelem à satellitibus captos, sed qui missi fuerant, & qui miserat à spiritu Domini comprensos fuisse: ita de his qui ex Anglia missi erant administri, quotidiano vsu venire conspicimus.

Esai. c. 49. v. 17.
1 Reg. c. 19.

Admirabuntur hanc mutationem dextræ excelsi, omnes æqui Iudices, quando ipsi etiam inimici nostri sic obstupescunt, vt Prorex Cicestrius, nobis alioqui non admodum benignus, palam & nuperrimè dixerit, se nescire vnde ista proueniat Romanæ religionis tenacitas in præcordijs Hibernorum, nisi vel gleba sit infecta; vel pollutus aër; vel ipsum clima constupratum immunditijs, & fæcibus fidei Pontificiæ; cui cætera omnia posthabenda, & fidelitatem erga regem, & obseruantiam erga eius ministros, & curam posteritatis, totumque statum suum summa pertinacitate decreuerint.

A. Cicestrius ipsum clyma fatetur Catholicum.

Vide supra, Sect. 3. art. 6. n. 37.

ARTICVLVS V.

De supplantatione fidei & explantatione indigenarum.

EX quo Regni huius gubernaculum deuenerat in sortem Anglicanæ coronæ, neminem facilè comperiemus qui summi Gubernatoris vicem (siue illum Proregem nuncupauerimus, siue Deputatum generalem, siue Custodem aut Iustitiarium) diutius obtinuit, & ardentius exercuit, & liberius seueriusque administrauit, quam Arthurus C. vt omnia manu sua continere voluisse, omnia in sinu congerere, omnia faucibus obsorbêre videretur,

Cicestrius omnia faucibus suis absorbere voluit.

Iob, c. 40. "habens fiduciam quòd influeret Iordanis in os eius."

Omnia erant pacata & tranquilla, domi forisque otium & quies, nullus internè tumultus, nullum externè bellum resonabat, vbique pax & securitas; siluerunt arma, conticuerunt litui, tubæ & turmæ obmutuerunt; nullæ turbæ, nulla ferè turbatio, nisi quam ipsi qui cum Imperio præerant, vel suscitando conciuerunt, vel concitatam nutriuerunt in nostræ professionis homines.

Religionis euertendæ molimina.

Antehac dum litui concreparent, & gladij vibrarentur, lites, & legum laqueos nemo extimescebat; iam verò quid aliud facimus, quid patimur, quam inextricabiles quæstiones, de religione auita, & auitis possessionibus; de fide, fundis, & latifundijs; de plantatatione & supplantione; de noua facie & vultu Reip. inducendo; de nouis Colonijs hominum extendendis; nouo cultu Dei propagando; nouo titulorum & hæreditatum iure sanciendo; de nouis iniurijs incolarum cumulandis.

In hæc itur velis & equis, bigis & quadrigis; omnis industria, vigilantia, & studium in his ponitur, ab his qui positi sunt ad clauum huius Reip. in vnum conspirant omnes præfecti, Præsides, Antistites, & Prorex, & tota gubernationis machina in hoc nititur, & pertendit, vt cum omnia, instar fulguris coruscantis, imperio suo peruaserint, nihil penitus inconcussum relinquant. Huc pertinet Proregis tot anteà circuitus, & quæ proximè facta est autumnalis & æstiua eius itineratio. Huc spectat Cancellarij & Primatis, cum aliis suis Sufflaminibus, regalis, & quasi Dialis visitatio, ijsdem ferè diebus auspicata. Huc eòdem pertinet vtriusque brachij, sæcularis & Ecclesiastici tam arcta colligatio; vt iam vtraque curia Christainitatis & Regni, sub vno capite Hierobasilico, videatur conflata in vnum Behemoth: cuius corpus quasi scuta fusilia compactum squammis se

prementibus, vnà vni coniungitur, & ne spiraculum quidem incendit per eas. Iob, c. 41.

Antea vidimus Proreges & Cancellarios in diuersa ferri, vidimus Proceres Ecclesiasticos & laïcos aduersantibus inter se studijs conflictari, ex quorum mutua colluctatione, tantillum respirationis & leuaminis poterant percepisse Catholici: iam verò sicut spinæ se inuicem complectuntur, & in Orthodoxæ fidei exterminium armati, dexteras iunxerunt in hoc negotio, ne qua sit iudiciorum inter eos discrepantia, sed vna mente, & concilio societatem coëunt & aduersus nostram professionem confœderantur. Confœderatio malorum in bonorum ruinam. Nahum, c. 7.

"Sicut esse noxium solet si vnitas desit bonis: ita periculosum est si non desit malis; Quos enim similis reatus sociat concordi pertinacia, etiam defensio peruersa constipat vt de facinoribus suis alterna se inuicem defensione tueantur." Sic Diocletianus, Iouius, Maximianus, Herculeus, Galerius, coniuncti cum Constantio gloriabantur de sua in Christianos vnanimitate, vide Baron. ann. 301. Greg. l. 33 Moral. c. 24.

Duo erant in præcipuis votis senatui populoque Anglicano, ab ipsa Regis inauguratione: vnum vt supplantarent Catholicam religionem, quam commutarent ascititia nouitate suorum dogmatum: alterum vt explantarent ipsos Catholicos ex auitâ possessione; in quorum hæreditatem introducerent nouas colonias. Vtrumque videbatur magnæ molis & maximi moliminis opus: Sed vtrumque tamen in se recepisse videtur Arthurus Cichestrius, idque operâ & ope consilij sui conficiendum præferebat. Anglicani senatus populique vota.

Nulla videbatur melior oportunitas sperari posse, quam vbi fatigati incolæ bello, peste, & inedia, hebescebant animis, & viribus languebant, prostrati mente pariter & corpore; quando etiam ex immutatione status, & consanguinei Regis in- Oportunitas captata vexandi Catholicos.

uestiturâ, confidebant prosperiori cursu regiminis, rectiorique tenore administranda omnia: qua spe lapsi, & delusi miserabiliter expositi remanebant, & obnoxij illis calamitatibus & iniurijs, quascunque infligere decernerent Gubernatores.

Occasione istius debilitatis & deiectionis nostrorum, animati mirificè hi qui præerant, dura illis & dira imperare audebant; illi verò non audebant imperata refugere; atque ita dum paterent ictibus vtriusque gladij; & vtrumque brachium armatum & extensum in eorum ceruices immineret, quid facerent Christi pugiles: nisi obediendo voci cælestis Magistri, in arenâ patienter subsistere, & tanquam oues ad occisionem ductæ, coram tondente se & laniante obmutescere.

Isai. cap. 53. Actor. c. 8.

Non est loci huius, nec breuitatis quam mihi proposui, recensere quæ in hoc genere pertulerunt Catholici, in diuersis prouincijs huius Regni, ex quo A. C. supremum in gubernatione locum obtinuit; alterius otij negotium illud fuerit; nunc limitem mihi posui paucorum mensium, quem non temere transgrediar, nisi prout vim intulerit præsentium conditio euentorum; quæ ab ignoto lectore, & in rebus nostris hospite non adeo procliuiter intelligentur, absque enucleatione præuiorum consiliorum, quæ tamen non nisi modicè, vel intra modum attingemus, quatenus lucem afferent descriptioni proximi semestris iam translati (quem ego mihi scopum præcipuè intuendum, & alijs exponendum statui) vt si aliqua delibanda sint ex consilio & praxi anteriorum temporum, veniam mereri possit digressio, quæ non nisi parcissimè à nobis fiet, quantum satis erit ad ea mente concipienda quæ in præsentiarum geruntur.

Consultatio Regis de procuranda conformitate subditorum in religionis negotio.

Itaque cum illa sententia diu stetisset in mente ordinum Regni, vt supplantationem fidei nostræ, & explanationem veterum ac fidelium incolarum, pleno & perfecto exitu concluderent: In illo cele-

bratissimo cœtu, in quo Rex ipse præsidebat (vnà considentibus intimis consiliarijs, adhibitis etiam selectioribus Prælatis & doctoribus) constituerat aggrediendam esse conformitatem suorum vndequaque subditorum, in quâ consistere putauit stabilimentum suorum Statuum ac Dominiorum: Vnde exorsus est negotium reformationis, potissimum vero Ecclesiæ Anglicanæ, cui veluti appendicem esse voluit, si nondum Scoticam (quia hoc tam citò peruincere non tam pronum erat) saltem Hibernicam illam, quam plasmauerat Henricus octauus, & ipse nouâ disciplinæ figurâ statuit à se effigiandam: Inter primaria tria capita illius solemnissimæ consultationis vnum illud erat, vt Hiberniæ de idoneis & potentibus Ministris prouideretur.

De hac autem re quid sancitum sit in illo Regali colloquio, lubet referre totidem verbis, quibus Gulielmus Barlou Doctor Theologus, & Decanus Cestriensis, qui in isto concessu intererat, & omnium quæ gerebantur testis, scripto consignauit ibidem acta & determinata.

In libello suo de colloquio Regis edito.

Postea igitur quam alia quædam inibi consulta, & pertractata exposuisset; "quartò," inquit, "loco deliberandum erat de ordinandis destinandisque prædicatoribus in Hiberniam (cuius non sum, inquit Regia Maiestas, nisi dimidiatus Rex, qui corporibus eorum cum potiar, tamen animæ seductæ sunt per Papismum) cui multum indoluit, affirmans obedientiam non posse fidelem & solidam ibi subsistere, vbi vera religio non dominatur: neque pro Hibernia solum, sed etiam pro Cambria & Boreali Collimitio (ita olim nominato cum iam limes non sit) et qui mittendi sunt, ne seditiosi sint, aut scandalosi; vepres enim & vrticæ vbicunque fuerint semper in eandem naturam succrescent, nec in aliud vtiles sunt, quam vt extirpentur, & extra horti septa proijciantur. Itaque delectum esse

Destinatio Ministrorum in Hiberniam.

faciendum huiusmodi hominum, qui & synceritate & doctrinâ, & animi fortitudine polleant. Isti negotio maturando sua maiestas præcepit diuersos Commissarios, tam de priuatis consiliarijs suis, quam de Episcopis statim deputari ab Archiepiscopo Cantuariensi quando iste cœtus dissolueretur." Quod ita dictum, mox etiam factum fuisse par est credere.

ARTICVLVS VI.

Visitatio status Ecclesiastici ex Regali Commissione.

Ministerialis apparatus effecta.

EX hac consultatione, & Commissariorum ordinatione secutum opinamur illum ministerij apparatum, quem annis succedentibus experti sumus: cuius tam crebra scrutinia, visitationes, animaduersiones, quæ postea factæ sunt, vix ad aliud magis valuerunt, quàm vt ea Protestantium flagitia, & immunditiæ quæ antea in angulis, & sub modio fiebant, propalarentur in vulgus, & omnium oculis patefierint.

Ministri de ministris censura.

Tam inconcinna erat, & dedecorosa ministrorum vita, vt paucis hinc retrò mensibus, primarius in illo clero heteroclyto non malæ indolis Antistes, & natiuæ in hoc ingenuitatis non immemor, Catholicis Sacerdotibus conniuendum duceret, quando ita infames, impudici, & probrosi sunt gregales ministelli nouatæ religionis, vt ad destruendum suis moribus populum, quam ad instruendum potius deseruiant; & quidni grex lasciuiat quando arietes sunt emissarij?

Nisi verecundiæ lectoris parcendum putarem, multis hic documentis comprobarem, quam praua sit & impia conuersatio istorum; qui dum cœlibatum Catholicorum execrantur, thorum suum coniu-

galem reddunt execrabilem; vt de compluribus eorum fas sit dicere quod habetur apud Ieremiam de mœchis & adulteris: "Equi amatores & emissarij facti sunt, vnusquisque ad vxorem proximi sui hinniebat." Ierem. c. 5.

Ministri velut equi amatores.

Hoc clarissimè patuit in nouella circumquaque plantatione: sed pro specimine cæterorum, vnum ex Aquilone, alterum ex Austro desumemus experimentum. Prodeat igitur primo loco A. B. Apostata qui in Aquilonari coloniâ prætensus D. Episcopus, instar alicuius Itiphalli de grege Corybantum, tam effusè proruebat in libidinem, vt non contentus vnâ focariâ, quam votifragus in vxoris vicem sibi arrogauit, illius tædio mox affectus, & desultoriâ libertate se magis oblectans, ascitiâ repudij sententiâ, quam in Curia prærogatiuæ Regiæ quasi in persona alterius, sui quidem diœcesani, suffuratus est; diuortium fecit, & famuli sui coniugem in locum repudiatæ assumpsit; & tam in primo connubio sacrilegus, quam in secundo profanus, & in libello repudij fraudulentus, in omnibus autem flagitiosus & infamis ab ipsis suæ sectæ coryphæis notatus est, & à bonis omnibus meritò despectus. Greg. Nazianz.

Figuli præconis salacitas.

In Australi verò Colonia non meliori loco res habentur, quæ vt notiores nobis fiant huic Aquilonari Antistiti succentuariandus est Australis præco. Is nomine Figulus, & omine suo insigniter fingens sibi fortunam, cum esset in Anglia ex illo calamistrato agmine loquacium ministrorum, qui se venditant pro euangelicis concionatoribus; vel sortem pertæsus, vel exosus thori consortem, decreuit sedem mutare, & solum ver tere: finxit autem apud vxorem velle se in Galliam tantisper transfretare, ad negotia quædam quæ istic haberet conficienda, quibus expeditis, confestim ad proprium domicilium rediturum: quod fœminæ persuasum cupiebat, quia, nec comi-

Ministri crassa æquiuocatio.

tem illam voluit habere, nec subsequam. Isto figmento sic præstructo, transtulit velificationem in Hiberniam, commutato derepente in Corum Circio, recepit se ad Talaoenses nouos colonos, & compatriotas suos, de quibus si legitimum quæras, & locupletissimum testimonium, in confesso est esse colluuiem hominum omni scelere opertorum, adulteros, decoctores, sicarios, & qui inter eos honestiores haberi possunt, depeculatores, & alieni æris in immensum corrasores, qui cum ex aliorum arculis & sarcinis locupletati ditescunt, vt se abdant, & à creditorum oculis ac lictorum compedibus abducant, transfugiunt ad loca debitoribus tuta, creditoribus incognita.

Talaoensium colonorum infamia.

Inter hos aliquandiu commoratus Figulinus iste præco, cum procaciter in suggestu dicterijs in Catholicos luxuriaret, absente vxore quam in Anglia reliquit, cum nollet se ab illicitis continere amplexibus, puellam politulam, comptulam, proteruam vitiauit, despondit, fœcundauit facundulus iste, & limatulus prædicator. Vxor solicita de longâ mariti sui morâ; & resciens tandem mansionis locum, insecuta est virum, & consecuta superinductam iam prægnantem : Iunonio œstro percita vtrumque exagitat, tandem marito reconciliata, cogit dimittere pelliculam : Ipsa interim Gallica lue infecta, eadem tinctura coniugem tabefecit; cui & par pari referendum censuit in leuitate & perfidia, sanatam corpore, sed mente petulcam, in ipso templi sacrario deprehendit maritus minister, in adulterio flagranti, cum proiecto iuuenculo, qui conturbatâ fortunà, rebusque deperditus, ex Anglia egressus, huc se contulit ad ruinas suas reparandas. Noster hic præco, ceu flamendialis irâ inflatus, minatur adultero eiectionem è regno; & in eum finem parat grauissimam querelam, quam ei apud pseudo episcopum intentet: Ille conscius sceleris sui, & tristis de

Ministri adulterium.

Deprehensus à Propria vxore.

Ab eadem Gallica lue inficitur.

Eandem mox minister in adulterio flagranti deprehendit.

exilio, vel alio atrociore sibi infligendo supplicio opportunè intelligit à vicino suo, municipe Taloensi, accusatorem in eodem hærere luto cum reo, & bicorni dilemmate posse cogi, vt vel actione absistat, vel eamdem subeat pœnam sententiæ, quam alteri instabat irrogandam. Neque enim istum ex illis esse quos "boues triturantes" descripsit Apostolus, quibus ora infrenanda non essent, sed ferocem tantum, & quidem cornupetam, fœnumque gestare in cornu, quod ei posset in frontem impingi de constupratâ puella tali, in horreo talis vexilliferi Taloënsis; cuius si inficias iuerit, ipsum aduocet in testimonium, præcisè affirmaturum in opere à se conspectos.

1. Corint. 9.
1. Timoth. 5.
Cui propterea vicem rependit.

Isto cornuto dilemmate sic obiecto miselli oculis; siluit à querela mouenda: sed vxor eius fatigata magis quam satiata illo iuuenili complexu, iam perfricta fronte & pudore abiecto, ad plastem se à figulo proripuit, cum quo etiam aufugit ex tota illa colonia; cuius ingenium & mores, quia semper in luto & sordibus inhærebant, non inconcinnè factam mutationem autumabis, vt quando illa se ex figulinâ subduxerat, ad argillam tamen maneret intenta. Vidi vbi nouus hic plasmator, cum nouellâ coniuge comitatus, tectorio induxerat cuiusdam nobilis aulam, sed opere hiante & deciduo, quod nec ad ornatum valuit, nec ad tegumentum à vento vel pluuia; prorsus vt intelligas, plasma hoc argillaceum non esse absimile eorum fidei iam nouo modo plasmatæ, & nouo flaminatu circumuestitæ.

Sed figulus interim sic spretus, & delusus à suâ vxorculâ, sui semper similis, domi fouebat duas alias puellas, quibuscum ad libidinem pro libitu abuteretur, vnam quæ comptior apparebat, abduxit vicinus accola, quod ille ægrè ferens, eius filiam, absente patre, pellexit, & ablatam sibi iugalem copulauit, quam & adhuc retinet, priore

Duas puellas domi fouet.
Tertiam viuente propriâ vxore sibi copulat.

& propriâ vxore, quantum sciri potuit, etiamnum superstite.

Quod eo latiùs referre volui, vt ex vno plures acciperemus; & qui longinqui sunt, ad quos hæc mira & noua peruenire contingeret, tanquam in speculo cernerent veram effigiem huius coloniæ, in qua, ceu nebulonum & tenebrionum verâ & merâ sentinâ, tanta exvndat improborum nequitia, vt suas illi improbitates mutuò prodant, quoties rixæ aut contentionis quidpiam inter eos oboritur.

Nouorum colonorum contagio.

Quibus æquo iudicio consideratis, quid mirum dixisse quempiam, vel scripsisse ad suum familiarem, per istum nouorum colonorum incolatum deuenturam Hiberniam (nisi Deus prouiderit) & sceleratorum asylum, & puram putam cloacam impuritatis. His autem fæcibus hominum si leges suffragentur, vel potestas accedat leges ferendi pro suo arbitrio, de patriâ nil mitius sperari posse, quam vt omnia ruant in exterminium.

Id quod ab ipso non impunè dictum; cum tamen inuentus fit vnusquispiam in his comitiis tam audax & effrons, qui diceret Regnum Hiberniæ vi & armis expugnatum; fas esse, & posse iure belli administrari à gente victrice, & per eam condi municipales leges, ita vt ipsi Hiberni ab eis sanciendis penitus excludantur. Quod qui dicunt, vellem pro suâ prudentia animaduerterent, hanc tam rigidam censuram, quam liuor & libido eructauit aduersus nostram nationem, eodem tenore in Britanniam quadrare, quæ & crebriùs deuicta, & fortius deuincta, & arctius subiugata fuit externis dominatoribus, Romanis, Saxonibus, Danis, Normannis, vt omittam Pictos, gentemque Scotorum; inclytam huius nationis nostræ sobolem, veraque Hibernorum genimina, quippe (vt Gyraldus auctor est), "Nello magno Hiberniæ monarchiam obtinente, sex filij Muredi Regis

Britannia sæpe subiugata.

dist. 3. 6. 16. Topograph.

Vltoniæ, in Classe non modicâ, Boreales Britanniæ partes occupauerunt, vnde & gens ab ijs propagata, & specificato vocabulo Scotia vocata, vsque in hodiernum, Angulum illum inhabitant."

Iam ex illo angulo nobis prodiit illustre germen, cuius cacumen cum pertigerit ad culmen Monarchiæ Britannicæ obumbrans adiacentes Insulas, & inter alias, hanc matricem terram, ex qua gentis Gathelicæ duxit originem; si reliquis votis nostris de eius perenni fælicitate vnum non deesset, quod in diuortio religionis positum est, omnia nobis eo Duce & auspice, veluti diuinâ virgulâ suppeditata putaremus, quando oculis nostris, ex semine nostro, Regem nostrum conceditur intueri. **Iacobus Rex ex Hibernia oriundus.**

Sed huius lætitiæ plenitudinem diluit, & quodammodo castigat ista doctrinæ disparitas, quam eius ministri vel inuitis nobis, sic obstrudere inardescunt, vt in hoc præcipuè videantur excubare, & toti intenti esse, quomodo nostrum in fide ingenuitatem corrumpant.

Corruptelas coloniarum ex vno vel altero documento iam degustauimus, ex quibus quàm illi despiciant iura omnia & diuina & humana, sacra & profana susque deque ferentes; quam ignominiosè, turpiter, & nefariè, contra iustitiam, contra honestatem, contra Religionem peccent; quam sacrilegè, inconditè, & promiscuo in multis coitu, Barbarorum, aut vero Brutorum ritu degant, apertè cognoscitur. Cum his tamen omnibus videmus Regios ministros acriores esse, & vigilantiores aduersus nostram professionem (quæ vel ipsis fatentibus, purior est & immunior ab his sordibus) quàm aduersus istos tam perditos & profanos grassatores. De mulctis ordinarijs renuentium adire templa protestantium, ex quibus multi ad summam pauperiem redacti sunt, alibi diximus; de arbitrarijs autem & extraordinarijs, **Coloniarum impunitæ corruptelæ.**

Mulctæ arbitrariæ orthodoxorum.

vix credibile est quantis exactionibus otiosi ministelli, cum suis apparitoribus & accensis, grauant nostros, non dico honestiores ciues & opulentiores, sed rusticanam plebem & infimos in vulgo operarios; quibus impunè non est liberos suscepisse in legitimo matrimonio: Nam si prolem recenter editam non offerant ministro baptizandam, sed magis à Catholico Sacerdote regenerandam in occultos tradunt, exigitur à missellis in pœnam commissi, pretium caballi aut vaccæ, cuius fortasse solius ope, & vnico peculio vitam maximè tolerabant.

Si qui huc ex Anglia aduentant pro fide extorres, qui modico sale, & angusto lare contenti, vitam frugalem & innocuam transigunt, vt cum serenitate conscientiæ fruantur communi luce, & salubri aurâ temperatissimi clymatis, suisque expensis vitam tolerent, absque iniuriâ, onere vel grauamine cujusquam, non esse tolerandos vt ita latitent, elata voce proclamant aduersarij: Ad quorum continuos & obstreperos clamores irritantur hi qui præsunt ex eadem natione, vt in eos seuerius inquirant, & vel calumnijs onerent, vel dehonestent conuitijs, vel etiam è suis sedibus, & latibulis penitus eiiciant.

Regalis visitationis scopus.

Quis crederet in regali visitatione, quam Cancellarius cum suis Assessoribus, Symmistris, Anognostis, & alijs iussu Regis instituerunt mensibus elapsis, iter suum exorsi ab vrbe Dublinensi, & largo terrarum circuitu confecto per Laginiam, Momoniam, Conaciam, perque fines Vltoniæ, & Midiæ in eandem vrbem regressi; in tanto diœcesium & prouinciarum ambitu, quis inquam, crederet non adituros istas Colonias, non audituros Colonorum querelas, non ordinaturos disciplinæ formam in grege tam informi, non adhibituros medicinam tam latè serpentibus morbis, non prouisuros obicem, non obdituros repagulum tam

præcipiti populorum ruinæ, & torrenti omnium vitiorum.

Sed quid factum toto isto tam celebri comitatu & progressu? De occultis visitantium consiliis nihil præiudicamus; quæ autem palam agitabantur, hæc ferè & huiusmodi ferebantur: Primo de beneficiorum Polygamiâ, & pluralitate cauendâ, vel certè moderanda, vt qui antea vestiti erant duplicibus, deinceps incedant simplicius; nisi quod iam hyeme appropinquante, nix & pruina multos cogat ad diploides resumendas, prout lepidè Cancellario responsum fuit à Cantuariensi, in illo Regali Colloquio, cuius ipsa hæc visitatio partus quidam & soboles existit.

Beneficiorum polygamia.

Secundò de appropriatis prouentitibus Monasteriorum, fisco Regio olim addictis, & exinde varijs personis, inque varios vsus dispartitis, vt ratam partem ferant ministerij sustentandi, & magisterij constituendi per omnes Diœceses pro iuuentutis educatione. Nam parum illis visum erat catholicos præceptores à docendo amouere, nisi hæreticos in eorum locum & officium surrogarent.

Appropriatio prouentuum monasteriorum.

Tertiò de renouandis excubijs, & seduliore inquisitione in Sacerdotes Catholicos; de refugiis eorum, & notis receptaculis, quæ secreta indagine quæsitorum quos ipsi visitatores de suo clero nominârunt, pernoscenda & scripto tradenda commendârunt.

Inquisitionis in Catholicos renouatio.

Quartò de reparatione templorum, quæ vetustate & frequentationis desuetudine corruerunt; in quo illud venit obseruandum, cum pleraque templa tam vrbana quam ruralia distinguantur in duas partes, quarum vna vocatur presbyterium, altera nauis Ecclesiæ; illius cura vt sartum-tectum teneatur, ipsi clero incumbit; huius vero omnis solicitudo, tuendi, tegendi, sarciendi, reparandi pertinet ad laicos, ex veteri & recepta consuetu-

Mutila reparatio templorum.

dine: In ista igitur reparatione, quæ tam seriò & strenuè ante triennium per Proregem vrgebatur, neglecto in plerisque locis presbyterio siue sacrario, lignatores & cementarij turmatim conducebantur ad restaurandas anteriores illas partes, quæ sunt laïcorum receptacula; quæ sicubi negligebantur, iam vidimus vel mulctas irrogari pecuniarias, vel armatos equites, è cohorte & satellitio Proregis imponi parochianis, vt grassantes per illas parochias imminerent restaurationi, & depascerent miseros prouinciales, nummorum & eduliorum exactione; interim verò annonam eisdem militibus è publico attributam Prorex in suam crumenam seponeret. Hoc vtique artificium resarciendi Ecclesias, peridoneum videbatur Proregi à pluribus iam annis, vt sic missa in compendium persecutione, dispendium esset Catholicôrum in re familiari; & siquidem illi de suâ constantià vellent decedere, in intentum à Rege scopum collimaret Prorex; sin autem nollent; ipse tamen & familiares sui non negligerent suum quæstum: Quia verò iam ex parte irritus erat Proregis in ea re conatus, in labores ab eo inchoatos subingressi hi Regij visitatores, perstabant solicitantes restaurationem, & grauia quæque comminantes nisi opus acceleretur; quod nisi lingua Angelorum ac manus Iacob non interuenissent, minæ illæ ministrales in ignem vrentem transituræ videbantur.

Persecutionis compendium.

Insuetum planè, & hactenus inauditum in his partibus nomen Regalis visitationis, quæ tam illustribus personis constabat Irenarchis, & Hierarchis, Episcopis Metropolitanis, Primate etiam totius Regni, quin & Cancellario Regis, qui veluti Regiæ conscientiæ clauis atque arbiter, primarium in ista comissione locum obtinuit.

Regalis visitationis amplitudo.

Hæc tam magnifica & splendida commissio supererogata est omnibus alijs Ecclesiasticis aut

synodalibus conuocationibus, & ex ipso Primatu Regio proximè descendens, magna expectatione mentes omnium commouere debuit, tam nouitate suâ, quam personarum claritudine: Non deërant antea aliæ visitationes, quemadmodum in Ecclesia Catholica, iuxta Canonicas sanctiones consueuêrunt, in qualibet Diœcesi annuæ illæ & ordinariæ siue decani & Capituli, siue Archidiaconi & Episcopi; vel triennales Archiepiscoporum in suis Prouincijs, vel aliæ solennes & canonicæ animaduersiones, quas ex vsu & ritu Catholico retinuit in suâ laïcophalâ synagoga Anglicana: de qua fas mihi sit vsurpare D. Basilij verba in re simili sic loquentis, "Fur est Diabolus, & nostra extranuntians, ad suos Hypophetas transfert." Ita nimirum isti heterodoxi imitantur formam & ritum orthodoxæ Ecclesiæ, & superficie tenus vultum eius & hierarchiæ faciem nituntur adumbrare; quæ quidem imitatio verè vmbratilis est, & veluti sepulchri dealbati extima species, intrò latente spurcitie & sanie.

Quam diuersa ab alijs visitationibus.

Homil. in illa verba. In principio. Hypophetæ sunt illi vates qui aliunde acceptum oraculum promunt.

Bene tamen se habere quispiam autumabit, vt, cum Primatum totius Ecclesiæ competentem Romanæ sedi, exorto scismate expunxerit; etiam Regni huius totius Primatum qui Ecclesiæ Ardmachanæ competit, nouis artibus extinguere sectarij molirentur: Non contenti Romæ æmulam Carthaginem condere, & imperij Anglicani in Hibernia metropolim nuncupare Ecclesiæ eiusdem Primatiam; etiam modis omnibus laborant antiquam scaturiginem funditus transuertere ex suo alueo: Sed ius obtinuit, & consuetudo loquendi, vt cum Antistes Dubliniensis se Primatem vocitet Regni Hiberniæ, ad notandam istius segregationis singularitatem, quâ filiæ placuit esse diuulsam à ceruice & vbere matricis; ipsa matrix omnium & vera cæterarum nutrix, ac genetrix Ardmachana, totius Regni primatum conspicuâ plenitudine de-

Ardmachana Ecclesia totius Hiberniæ tenet primatum.

notaret, & isto sui tituli discrimine configeret oculos ambitiosæ æmulatricis, nisi à sede Apostolica magis constiterit eam promereri hanc honorariam exemptionem ab illa Primitiua Iurisdictione, quâ iure & vsu olim receptissimo, Archiepiscopus Ardmachanus quolibet septennio visitabat totum Regnum, cæterosque Metropolitanos ad suum tribunal euocabat, iudicabat, & lites causasque grauiores deuolutione, appellatione, aliisque iuris præeminentiis, aut facti remediis terminabat primatiali auctoritate. Vnde & ipse quemadmodum Metropolitanorum Primas, ita Metropolitanus totius Hiberniæ, Diuo Bernardo in vita Malachiæ dictus est. Et illa sedes in tanta olim, & ab initio cunctis veneratione habita est, vt non modo Episcopi & Sacerdotes, & qui de Clero sunt, sed etiam Regum, principum vniuersitas subiecta esset Metropolitano, & vnus ipse omnibus præesset.

Ardmachanus Metropolitanorum Primas.

D. Bern. in vita Malach. c. 7.

Iocelinus in vita sancti Patr. c. 71.

Quid, quod antiquitùs Rex Alphinius, & omnes Dubliniæ ciues, vouerint se, & omnes posteros suos in seruitium sancti Patricij, & Ardmachanorum Primatum, ob beneficium resuscitati filij Regis & filiæ: "Qui etiam statuerunt reditum sancto Patricio patrono suo, videlicet de singulis nauibus mercimonialibus capam competentem Ardmachano Primati" (ex Iocelino loquor) "aut cadum mellis seu vini, aut ferri falcem, seu mensuram salis; De singulis vero tabernis medonis seu ceruisiæ metretas singulas: de omnibus etiam officinis, seu virgultis, xenia donumque conueniens in soleanibus, chyrothecis, cultellis, pectinibus, & alijs huiusmodi: & illa quidem die resuscitationis factæ, Rex, & alij Proceres singula talenta obrizi auri singuli obtulerunt, alij verò quod poterant, offerebant. Quæ omnia, pauper Christi Patricius pauperibus erogavit, parte retenta pro structuris Ecclesiarum. Benedixit ergo senior benedictionibus Iacob Patriarchæ, benedictionibus Moysis

Dublinienses perpetui serui S. Patr. et Ard. primatis.

serui Dei; cuius ætate & spirituali ducatu gessit formam, prophetans, & precans eos inuictos fore & fortunatos, si dictis facta compensarent; imbecilles verò & miseros eos redderet votorum præuaricatio. Quod liquidò fuerat comprobatum, quando superbiens populus oblitus benedictionis sancti Patricij, debitos reditus neglexit persoluere:" Hæc ille.

Quæ sanè, quamuis extra callem, ideo volui referre propriis verbis religiosi & vetusti scriptoris, & coæui Iohanni Curcæo Vltoniæ primo expugnatori (ad cuius petitionem, simul & ad præceptum reuerendissimi Thomæ Ardmachani totius Hiberniæ Primatis, & Malachiæ Dunensis Episcopi, illud opus aggressum se, in præfatione profitetur Iocelinus) vt appareat quam longè recedant minores à vestigiis suorum maiorum. Ardmachana Ecclesia, "Beati Patricij sedes, in quâ & viuens sedebat, & mortuus requiescebat" (teste Bernardo) ipsa cum sit "proprius totius Primatiæ locus" (ita loquitur Gyraldus) nunc velis & remis quam strenuissimè laboratur vt primæua illius dignitas supplantetur; & tam in ista Regali visitatione, quàm in alijs molitionibus quæ aduersus orthodoxam fidem excogitantur, ipsius prærogatiua supploditur, vt omnibus clarescat veram eius honorificentiam esse inconcussam, nec videri aliter posse occumbere quam cum ipsa Catholicâ religione, cum quâ & stetit & resurget.

c. 7. vita Mal.

Topog. d. 3. c. 50.

ARTICVLVS VII.

De circuitu Proregis in autumno præterito.

ECCLESIASTICI circuitus scopum perstringendo, inchoationem, progressum, & exitum regalis visitationis attigimus magis quam descrip-

simus, Proregis vicissim in suo itinere periodi, & stratagemata percurrenda essent; sed non est opis, aut operæ pretium nostræ, condensa resecando, ad viuum elucidare, aut in apertum proferre quas ille abditas tenere nitebatur & abstrusas moliminum suorum latebras; solum igitur, instar frondatoris, recisis hinc inde ramusculis, opacas interlucabo sycomoros, vt per vnam aut alteram rimam sublucente radio, valeat qui voluerit reliqua indagare, & occultas consiliorum cauernas elatebrando, dumeta peruadere.

Romanorum Pontificum consilia in tradendo Hiberniæ Dominio.

Virtutum omnium, potissimè verò diuini cultus ac religionis plantaria fouere in hac insula, & constabilire statuerat primæ sedis Antistes, quando pactis, & obsignatis tabulis dominium eius transcriberet in alumnum suæ fidei Principem, cui originario nascendi iure subditus, & natalitiæ recognitionis vinculo adstrictus erat. Quæ quidem terræ ac terrenæ cognationis, & agnitionis communio, tametsi in terrenis pectoribus valeat plerumque, & in plerisque præualeat ad ea quæ concupiscas obtinenda, tamen in cœlestibus animis; qui alia regulâ & amussi reguntur, & in hoc signanter de quo loquimur, altiorem & de cœlo petitam rationem, quam de solo salouè haustam, vel de carne & sanguine ductam iuuat existimare.

Nam & is qui titulum transtulit, cœlo magis quam terræ intentus erat, vt ex diplomatis tenore apparet: is verò in quem transtulit non tam solicitus videbatur de terreni Regni finibus extendendis, quam de cœlestis Imperij, & diuinæ religionis iure ampliando, idque ex sponsione ab eo inita non obscurè colligitur.

Ille quidem qui transtulit titulum, quadam lege & conditione expressâ celebrauit istam Insulæ abdicationem, quam pietas olim fecerat vectigalem, & obedientia firmauerat tributariam atque subiec-

tam illi Cathedræ, à qua doctrinam æternæ salutis initio conuersionis suæ acceperat: Atque itidem is qui acceperat, eidem sedi, & fidei vixit, & obijt obsequentissimus. A quo igitur & quomodo abdicata hæc Insula, & cui addicta? nempe à Romano Pontifice, Romanæ fidei Catholicæ principi, Romanæ & Pontificiæ obedientiæ alumno. Addicta autem fuit intuitu propagandæ fidei quæ tunc vigebat; conditione etiam dilatandæ religionis, & obedientiæ Romanæ quam ipse profitebatur; lege denique & pacto recognoscendi iura illius Ecclesiæ per annuum censum pensitandum. Istâ conuentione facta est illa translatio, istis & similibus conditionibus celebrata. Quod si posteri eius qui Dominium acceperat in fraudem inducti, vel erroribus circumuenti, vel immemores pacti, vel ingrati in paciscentem, vel irâ aut odio abalienati, resiliant à lege initâ, recedant à fide præstitâ, violent pactionis ceremoniam, & promissi sanctitatem; vtrum iure illo cadant non est meum pronunciare, viderint id Iuris-periti; de facto quid sit, testatur orbis Christianus.

Conditiones Hiberniæ Angliæ abdicandæ.

Transcriptum fuerat ius Insulæ in proauorum Iacobi nostri proauum Henricum, à quo ducitur expugnationis nostræ origo, & similiter series eorum qui modo impugnant, & iura libertatis, & fidei integritatem, & hæreditatis successionem in hac vetustissima Insula; quæ sub Henrico II. venundata in subiectionem temporalem, sub Octauo verò maioris seruitutis auctoramento inusta, iam multos annos gemuit sub iugo peccati: prima sustulit libertatem filiorum hominum; secunda libertatem filiorum Dei: illa reddidit seruos hominum; ista Dœmoniorum, quantum in hominibus erat, & in principibus & potestatibus sæculi huius, qui nitebantur eos subiugare principibus tenebrarum.

Hibernia sub Henrico II. venundata in subiectionem temporalem.

Id quod etiam opere præstitissent, nisi Dominus

Hibernia speciali priuilegio ab errorum liberatur caligine.

Sabaoth pro sua bonitate meliorem ipsis mentem indidisset, & speciali priuilegio conseruasset, dum cœlesti luce cordibus eorum oboriente circumfusas oculis sordes, spissamque caliginem dissiparet. Nam sicut in obscuritate, ac tenebris Ægyptiorum terram Gessen coruscationis suæ radiis illustrauit: ita obsessa vndequaque per cateruas errantium & in errorem mittentium Hibernia, singulari Dei beneficio lucet & ardet, iubarque fidei circumfert per omnes populorum angulos. Mira & stupenda tutela dextræ altissimi innouantis signa & immutantis mirabilia, "Mirabili dono Deus hanc ditauit Insulam, multitudinemque sanctorum ad eius tuitionem in ea constituit," inquit H. Archidiaconus Huntingd. l. 1. Hist.

Exod. c. 9. de grandine.

Ezech. c. 36.

Cassa orthodoxorum tuendæ religionis molimina.

In Comitiorum apparatu, quascunque argutiarum tendiculas ordiebantur aduersarij in exterminium nostræ religionis, velut telas aranearum (vt vidimus in secunda sectione) difflauerat Catholicæ nationis constantia : è diuerso, quidquid parauerant indigenæ pro moderandis excessibus, amputandis abusibus, subleuandis oneribus, dirigendo regimine (in quo multos dies & noctes desudauit operosa Publicolarum & Philopatridum industria) vno ictu disjecit, aut renutu detexuit contranitentium auctoritas. Iam positum erat stamen & subtegmen nobilissimæ telæ, septemdecim circiter publicæ vtilitati deseruientia concepta, discripta, digesta, addo & transmissa ferebantur statutorum capita; sed omnia vno reflatu, vno paucorum refragantium studio suppressa sunt & silentio inuoluta. At verò quia Comitiorum iste inopinatus terminus ad alias patriæ ægritudines non adiunxit morbi caduci fœditatem, aut comitialem in fide lubricitatem, pleraque fœliciter acta plerique æstimabant. Quomodo si quis in grassatorum manus incideret, vbi

vitalia relicta sunt integra, tametsi cætera membra saucius, hilarescit.

Sed quid falsò opinaris etiam extra Comitia sic omnia esse salua, vt nec sit "Satan, nec occursus malus?" Circuiuit aduersarius nationis Hibernorum, inimicus ille pacis, & libertatis eorum; perturbator otij, & publicæ tranquillitatis; qui "ingressus blandè, in fine momordit vt coluber, & tanquam Regulus venena diffundens:" Qui pauper ingressus diuitem inuenit, diues egressurus pauperem relinquit: Qui Martis & Bellonæ alumnus, in bello enutritus, belli fax & antesignanus, in pace classicum intonans; dum Montioyus Prorex ciuitatibus indulgendum ratus, & à morte Elizabethæ ciuibus pepercisset, quod adornare vellent, aut, se inconsulto, vel tenuiter adumbrare, publiceuè restaurare exercitium suæ religionis, ipse proprior sæuitiæ quam lenitati amplectendæ, ciues occisione delendos, & ciuitates funditus euertendas, & tunc dixerat, & nuper dixisse gloriabatur.

3. Reg. c. 5.

Cicestrius Hibernorum atrox aduersarius.

Prou. c. 23.

Is ergo gentis huius & gentilitiæ libertatis, ac religionis etiam iuratus hostis, subtilissimis artificijs, & implacabili odio erga nostram professionem quod diutilè celauit in primo ingressu, & quasi infantia sui Magistratus; adultior factus in officio, & confirmata gratiâ apud regem & ordines, ita sæuijt in omnes, qui suauis antea omnibus & gratus videri voluit; vt inter omnes qui ad gubernaculum huius regni tot sæculis sederant, nemo durius, tectius, fortius, & diutius, iugum super Hibernorum maxillam exaltauerit: Quando enim alij è ministris regiis indulgentiores essent erga antiquam nationem, & antiquitus retentam fidei professionem, cum in conspectu Domini Regis, & pæsentaneo quandoque alloquio, & literis è longinquo se proferret, duo in se recipiebat (vt alibi notatum est) vtrumque sanè perarduum; de

Vetustæ fidei et hæreditatum abolitionem in se suscipit.

11

antiquanda, & prorsus abolenda vetusta & indirepta successione, cum fidei tum & hæreditatis; quâ præ alijs vicinis nationibus signare se solet, & gloriari natio Hibernica. Hac igitur sponsione fidelitatem suam, & solertiam Regi oppignorans (instar illius qui iugiter circuit quærens quem deuoret), circuiuit terram & perambulauit eam: nunc hanc, nunc illam prouinciam perlustrando, inquirendo, rimando, recensendo, scrutinia scrutando, omnia etiam abditissima quæque penetrando, incerta pro certis venditando, certa pro incertis concutiendo, titulos excogitando nouos, & veteres euentilando. Quid pluribus? ita omnia turbare, cœlum & terram miscere satagebat, vt nisi cœptis eius modus aliquis aut terminus poneretur, Insulam quam voluit (sed Deo melius prouidente non potuit) circumferre omni vento doctrinæ, ex firma & stabili terra volaticam faceret, aut fugitantem. In quo vtroque tam solocitè spondendo, quam exequendo præfractè, nec Regi fidelem extitisse, nec patriæ beneuolum, non est veritus in faciem dicere primarius Regni consiliarius, qui totum negotium plantationis contra honorem Regis esse, & contra iustitiam Regni, & quod magis est, contra legem Dei liberè pronunciauit.

Promissa exequi aggreditur.

Refertur apud illustrem & vetustum scriptorem, Insulas quas vocant Calaminas in Lydia, non ventis solum, sed etiam contis quo libeat impulsas, multorum ciuium in Mithridatico bello saluti fuisse & incolumitati. Scimus Hiberniam vtroque assultu, nec rarò, nec leuiter impetitam fuisse, halitu nimirum & vento præconum; vncis etiam & vnguibus prædatorum; illorum quidem è suggestis ac tribunalibus reboantium, si fortè possent eius in religione constantiam exsufflare; istorum verò per vim & calumniam, terræ fundamenta concutientium, si fortè possent explantare.

Impij conatus frustrantur.

Sed hactenus Deo laus, in ventos abierunt illa

verborum tonitrua & minarum fulgurationes, ipsa verò immota manet & inconcussa in veteri professione; de impetu autem inuadentium quid attinet dicere, quam frequenter lacessita fuerit vi, & fremitu quadruplatorum; qui dum inhiant eorum fundis, & quæ à maioribus acceperant latifundijs, texunt calumnias apud Regem, & etiam obtentu publicæ salutis tegunt sua priuata stratagemata & strophas, quibus aucupantur simplicium incolarum hæreditates, & prædia in prædas vertunt. Hinc tota illa techna coloniarum constructa est, de qua miserabiliter conqueruntur indigenæ; & nisi vel sancti Indigetes per intercessionem apud Deum, vel misericors Dominus propter merita Patrum, intendat de solio sancto suo in miserias filiorum, & respiciens in faciem Christi sui exaudiat suspiria gementium, & gemitus compeditorum: & nisi compedes inijciat, vel impedimentum aliquod interferat consiliis nouorum colonorum, qui vsque quaque nouis supplementis, & incrementis indies augescunt, & dilatantur, humanitùs loquendo absorbebunt totam Insulam; & quod fixâ sententiâ decreuerant, extirpatis omnibus antiquarum familiarum stipitibus, subintroductis in eorum loca suis stirpibus occultâ & incruentâ victoriâ vniuersum Regnum supplantabunt.

ARTICVLVS VIII.

De Coloniarum apparatu & progressu.

ATQVE eo funestius hoc malum est quod ab iis iniuriæ nascuntur, à quibus maximè iura expectanda essent. Nam quæ certa censebantur Dominia, eaque longæuâ hæredum successione stabilita, iam cassa & caduca redduntur, & in Ceritum tabulas referuntur, procuso noui processus **Coloniarum Apparatus**

artificio, quo omnia reuocantur in dubium; præmissâ siquidem titulorum exquisitissimâ indagatione per Regis promotores, & fiscales; si vel syngraphæ perierunt (quæ in terrâ bellis, incendiis, & tumultibus assuetâ facilè intercidere poterant) vel iis productis & perlectis, si vel vna ambigua vocula reperiatur quæ posset in calumniam trahi; vel si quid desideretur ex solemni iuris formula; nec possessio inueterata, nec successio hæreditaria, nec longa maiorum series in Dominio firmata, nec æquitatis ratio, nec proprietatis continuatio, contra prærogatiuam Regis & altum eius Dominium, contra erosas & mutilas scribarum publicorum notationes, contra tenebrosos codices in scrinijs Notariorum regestos, contra latebras registrorum, & vel in ima cera contentos apices, ab Aduocato ac Solicitatore Regio, & ad leges Seruiente, summo rigore excutiendos, quidquam ponderis aut momenti habebit ad tuendam vel asserendam proprietarij possessionem.

Variæ Philosophorum sectæ.

Quid fit igitur? Quæ in veterum philosophorum scholis disceptatio fuit variarum sectarum, dum alij Stoici, alij Academici, alij verò Peripatetici haberi vellent: Scepticorum enim & hæsitantium familiâ, cum Aristone, Pirrhone, Herilo explosâ; Zeno, Plato, Aristoteles principes censebantur: Fingamus ita esse in Politicorum schola, nec figmentum est nostrum, sed populo suo vt placerent has fecêre fabulas; quando iam deliberatum & statutum erat apud istos Sophos, immutare faciem Reip. & totam machinam possessionum euertere, vt nouam formam nouumque ectypum inducerent Regno, ex officina sui prototypi, & clancularium conquestum facerent, veluti spolia Salmacida sine sudore, & sanguine quâ non valuit aperiri viâ per miserorum vel reatum, vel criminationem (ne sine noxæ prætextu deturbarentur innoxij, ex auorum & proauorum hæreditate) excogitata est illa quam dixi

Antiquorum titulorum quare reperta indagatio.

subtilis indago titulorum, cui non obsisteret præscriptio longissimi temporis cum bona fide possessorum.

Ex istâ inuestigatione, & scrutinio, certa stetit sententia excutiendi, & euentilandi omnia, & vbi minimus in re vel in modo reperiebatur defectus, exaggerandi infirmitatem tituli, subaccusandi possessorem iniusti Dominij, inurendi noxam intrusionis, & ista agitatione, ceu crebro arietis incussu, concutere muros & metum incutere misellis istis, & Domicellis, qui ne cogantur ius suum in iudicio prosequi, vel sectionem, vel spolium patiuntur fundorum quos obtinent, & quos à Maioribus suis per manus acceperunt, non alio fortasse chyrographo, quam quod frontibus inscriptum est ex paterna & auita successione.

Politici facti Scepticorum familiæ.

Varij prætextus in alienas possessionis irrependi.

In ista titulorum vacillatione & hæsitantiâ, se primum adsciscunt prædones in Scepticorum familiam, & vel ex affinitate nominis, aut effigie scuti gentilicij aut laciniâ veteris & exoleti scripti, aut fauore Magnatum, aut corruptelâ Iudicum aut denique oscitantiâ, inertiâ & pigritiâ veterum possessorum, inuolant noui hæredipetæ in fundos veteranorum; & nisi grandi ære vexationem redimant, annuumuè censum spondeant exsoluendum, litibus, & iurgiis exhaurientur. Ita multi fortunis omnibus exturbati sunt: Alij alijs vexantur modis. Si cuiuis tituli vestigium vel tenuissimum ex reconditis archiuijs, vel publicis scrinijs, aut tabularijs (de quibus nulla mentio per multas annorum centurias fando audita fuit) iam tandem Actuariorum fraude, dolo, vel auaritiâ in lucem producatur; si qua proscriptionis aut confiscationis plagula (quæ tamen obducta postmodum cicatrice, & medela adhibita sanari potuit; & si regesta accuratè euoluantur monumentis commendata reperiri queant), illa vel minima vulneris vmbra detegitur, enodatur, exprimitur; miserique nepotes

premuntur, nudantur, spoliantur, & ex optimis territorijs ablegantur, vel ex Dominis, heris, ac hæredibus, deueniunt seruorum serui, & nouorum mancipia Dominorum.

R. Boyllei portentosa fortuna.

Vnus est ex isto Actuariorum grege nouus homo magnusque Dynasta si diuitias spectes, prædia possessiones, & opulentissima latifundia; qui possit exæquare (nisi tamen superet) primæ nobilitatis, & auctoritatis ditissimum apud nos Comitem vel Satrapam; ita nouit ille ex istis tendiculis, & Registrorum lacinijs beneficium capere, digitosque suos ita lingere, vt plurimis & vetustissimis possessoribus emunxerit omnes suas terras; Et qui paucis retro annis vix vnum in symbolo nummum poterat exponere, iam multos habet viros nobiles, & honoratos suos clientes & beneficiarios. Nec inuidiâ sortis eius, si honesto emergeret studio, id dixerim ; sed commiseratione animi, eâque geminâ, quam nolo hic præterire; prima est, quòd eiecti sint antiqui illi possessores, fautores Catholicæ religionis, qui hospitio susciperent & ope subleuarent, & tutelâ ac defensione munirent sacros operarios: secunda, quod non solum illi eiecti, sed & reiecti quicunque noui coloni qui eos admitterent, & qui se in diuinis nollent accommodare præsenti scenæ.

Summa violentia in deturbandis indigenis ab auitis possessionibus.

Porrò cum alijs quæ patitur hæc natio inusitata grauamina in isto Coloniarum stratagemate, vnum illud summæ violentiæ ducitur, quod vbi titulus regius non probatur liquidi esse iuris, ne quod detrimentum patiatur, quando summi magistratus auctoritate & patrocinio debilitas eius possit fulciri, diplomata conficiuntur, & velut in auctione publicâ, sub hastâ, & pretio addicta territoria integra subijciuntur: Diplomatarius autem qui numerauit pecuniam, nisi meliorem rei suæ benè gerendæ opportunitatem captandam existimet, fauore fretus eorum qui præsunt, vocabit in iudi-

cium, vel è possessione per vim & metum statim deturbabit veterem indigenam: vel si ille instar Callitropæ viduæ, aut iusti Naboth, ægrè discessurus sit è paterna hæreditate, si crimen ei non possit impingi, ad rixam & sanguinem prouocatur, vel terrore concutitur regiæ indignationis incurrendæ si resistat. Nec facilè est vel terræ vermiculum si sæpe lædatur, quin torquendo se regyret, & in lædentem se excandescat; quippe, vt veteri verbo dici solet, "furor fit læsa sæpius patientia." Chrysost. vita. 3. Reg. cap. 21.

Sed dicet aliquis in istis fundis qui prius inculti & steriles iacuerunt, iam ingentes fabricæ, iam septa & sata, iam viæ munitæ, nitida ædificia, arua conclusa, disclusa prata, intercisæ paludes, & alia multa artis & industriæ monumenta, ingenij & vrbanioris cultus instrumenta, & præludia frequentioris commercij sunt instituta. Bona sunt ista si benè fiant; sed illud ex Cynico cauendum: "ne fœdum sit capulum, vbi gladius splendescit;" ne via sit polluta & profana qua peruenitur ad asylum; nec facienda sunt mala vt bona eueniant; alioqui enim si fas esse ducamus ex alieno corio lora nobis desumere, largiter illa metiri possumus: Quò si semel recidat ambitiosa cupiditas vt ista sibi licere credat; iam omnis iustitiæ ratio excluditur; iam æquitatis, iuris, & honestatis respectus profligatur; iam legum repagula soluuntur; iam humanæ societatis vincula dissipantur; iam rationis, & orationis communione quodammodo spretâ, in ferinos ritus degenerabimus, & ablatâ illâ normâ "suum cuique tuendi & conseruandi," potentiores infirmioribus dominabuntur, & maior minorem conculcabit.

An sint facienda mala vt bona inde proueniant.

Lærtius in Diogen.

Vnde etiam non mirum si eueniat quam leuissimo politicorum negotio, vt ex Scepticorum schola transitus fiat ad Stoïcorum porticus & palatia; ad Academicorum saltus, arboreta, & hortos; ad Peri-

Politici transeunt à Scepticorum schola, ad Academicos et Peripateticos.

pateticorum lycea, circuitus, & obambulationes; vbi nec linea fixa fuerit; nec limes positus; nec terminus vllus inuadendi alienos fines, transponendi antiquos terminos, confundendi titulos, transuertendi dominia: & cum in omni benè constitutâ repub. quam maximè expediat iura Dominiorum esse certa, & stabilia, hîc contrà iuuat incertitudinis æstibus omnia fluctuare; vt politicis nostris liberum & licitum sit suas porticus extruere, sua palatia, hortosque pensiles concinnare, & multo fastu magnoque satellitio quaqua versum voluerint conficere suos circuitus. Ecce quam repentè nobis exoriuntur, ex obscurâ hæsitantium stirpe, noua agmina Philosophorum, quorum singuli principis familiam adæquent, vel Zenonis Eleatæ in sua Stoa, vel Platonis in Academia, vel Aristotelis in suo Lyceo Peripatetico.

Dominiorum iura certa esse debent.

ARTICVLVS IX.

Scopus Proregis, eiusque gressus indagantur in isto circuitu.

Ærarij Regij hirudines.

SED alios prætereamus ambulatores, solum Arthurum si libuerit comitari in ista vltimâ sui regiminis & visitationis periodo: quos ille saltus edit? quas impressiones & assultus per Confinia Maliriæ, Reganiæ, Ormoniæ, Eliæ-Caroliæ, Coghlaniæ, Colmaniæ, Vulpianiæ, Breniæ, Analiæ, in Collimitio Lageniæ, Momoniæ, Conaciæ, Midiæ, Vltoniæ? ipse cum suis Assessoribus & Commissarijs, cum turba Caussidicorum, & Notariorum, cum illis Regij ærarij hirudinibus, & subditorum sanguisugis, subornasse dicitur quæsitores iuratos, qui ab eo instructi gnauiter pronunciarent de terris & fundis Nobilium limitaneorum,

Duiniorum, Demptiorum, Caroliorum, & similium : sed in Faraliis apud Analiam magnam colluctationem habitam referunt, dum illi veluti Aborigines non alio se iure defenderent, quam perpetuâ possessione, eamque omni scriptione, & syngraphâ validiorum, & certiorem autumabant. Sed longâ fatigati luctâ, necesse tandem habuerunt cedere suo iure, & Regis arbitrio permittere proprietatem, & Dominij summam, vt iure beneficiario, & clientelari illud denuò ipsi accipiant, quâ formulâ placuerit Regi in eos refundere; quâ cessione iam actis publicis consignatâ, defectus tituli prioris in fauorem Regis euincitur, sed effectus in fauorem subditorum cum Deo placuerit consequetur.

Alij hoc de Colmanis Coghlanis et Caroliis referunt.

Perpetua possessio omni syngrapha certior.

Ad istam cessionem faciendam ægrè adduci poterant quidam Domicelli, quia simili formâ cessisse feruntur, ab aliquot iam annis, in montanis Lageniæ, & eorum conterminis Dauidigenæ, & alij Quinceliæ Domini, Vadigogenyta syluæ arctæ, & plures cum eis, idque ideo vt securitatem redimerent suarum possessionum, & omnem calumniandi occasionem præuerterent; quamuis hoc aliqui fecerint animis vtcunque reluctantibus, & subuerentibus ne lateret anguis in herba; quia tamen intelligebant Regi placuisse (quod & literis, & edicto publico manifestauit) veterum titulorum defectus, si qui essent, gratiosè supplere, & spontaneam subditorum resignationem, quam ipsi facturi essent suarum terrarum, & hæreditatum Regiæ auctoritatis munimine confirmare, easdemque firmiter his qui resignâssent redhibere, omni qua posset meliori via, iure, & modo excogitari, inducti sunt ad assentiendum. Sed quod obseruandum est, ipsa resignatione faciendâ, quia & metu, & trepidatione moram aliqui faciebant, minis & terroribus vrgebat Arthurus accelerationem cessionis faciendæ, alioqui se impositurum eis præ-

Dominij summa Regi per vim permissa.

sidium equestre pariter & pedestre, à quo viscera eorum depascerentur.

Quà spe meliorum, quâ formidine deprecandi periculi, cesserunt tandem, eoque securius se crediderant cessisse, quod sub Henrico Sydneio Prorege, certa pecuniæ pactione, transactum antea fuisse nouerant pro ipsorum exemptione, & immunitate, à seruitio & censu quem Regina prætendebat iure recognitionis sibi deberi ex illis territoriis: quem censum adauxit postea Iacobus Leyus primarius Regni Iusticiarius; vnde non mediocriter confirmata videbatur eorum securitas, cum instrumento publico illa pactio & pensitatio ab ipso munita fuisset. Huic accessit conuentio facta inter Regem & subditos; & gratiosa oblatio ac sponsio ipsius Regis de ista plenaria & integra cessione acceptanda, & confirmanda, & quod in istum censum redhibitionis diplomata conficerentur; quæ quidem conuentio nitebatur auctoritate tam Senatus consulti quam edicti Regis, vt dictum est.

Conuentio inter Regem & cedentes subditos.

Cæterum his, vt videbatur, stabilitis contra dignitatem Regiæ promissionis, contra vim & valorem omnium istarum cautionum & conuentionum; reconuentum est ab Arthuro & circumuentis domicellis, miserorum resignatione acceptatâ, per commissarios publica auctoritate constitutos, qui de eadem acceptatione literas sua manu & sigillo munitas dederunt; noluit iniquus Prorex Patentes concedere; quin & literas Commissariorum scriptas & signatas nitebatur supprimere, vel rescindere; quia maluit crumenam suam quàm verbum Regis adimpleri. Numeratâ ergo illi pecuniâ grandi (multa librarum millia dicuntur) per suos obæratos, sequaces, & purpuratos, inuitando etiam licitatores, detrectauit clientelam miserorum, & illis abiectis superinduxit nouos colonos cum nouis Codicillis Regio nomine & cera signatis; ita Regi

Prorex conuentioni stare recusat.

persuadens expedire tuendæ Maiestati, vt fiscus augeatur ("cuius causa nunquam mala est nisi sub bono principe") vt seditionibus anteuertatur; vt quies & securitas constituatur: & verius, vt Arthurus locupletetur, famuli eius exaltentur, ac timeantur: & phylacteria potestatis illius per omnem terræ circuitum quacunque vergant Coloniæ, dilatentur. Plin. in Panag. ad Traian.

Difficile erat Regem inducere vt resiliret à promisso facto, sed multâ solicitatione, & assultu tandem se vinci passus est, pro quadam terræ dimensione quæ sedecim millia iugerorum non excederet; & qui paulo prius ordinauit Senatui Regio, vti suis literis humaniter scriptis ad Proregem, commendaret subditos inferioris Lageniæ, eorum Agentem, & negotiorum gestorem benignè acciperet, nec vlli ex querelantibus vim aut iniuriam vel ipse inferret, vel inferri sineret; mentem mutauit erga illam gentem, & per illecebras quas proposuit Arthurus arte, & astu medicatas, à lenitate se in oppositum transtulit. Rex circumuenitur à Prorege.

Fucum fecit animo Regis astutus Prorex, dum sponderet se euicturum antiquissimum titulum qui Regi competat, iam inde ductâ origine à Richardo secundo, qui omnia sua prædia & terras, quæ inter Vvexfordiam & Magnum Amnem prope Arcloum interiacent, in Dominum Beaumontium transcripserat; exceptis terris Comitis Ormoniæ, si quas habet intra metas prædictas, vt ipsæ loquuntur literæ patentes Beaumontio conscriptæ. Vide supra art. 3. Domini Beaumontij.

Iam verò, inquit ille, Beaumontij vnicâ hærede enupta Domino Louello, qui læsæ Maiestatis reus factus, & in iudicio condemnatus, ius sanguinis & hæreditatis amisit, ex hac proscriptione hominis, & bonorum eius confiscatione, coronæ accreuerat quicquid ille possidebat, vnde & per istam deuolutionem, & per actum resumptionis meritò

se vindicem & assertorem totius territorij Rex fecerit, si Proregi fides adhibeatur.

Sed debuit ille obseruare, si æquum se iudicem & iuris obseruantem præbere mallet, quàm sectatorem commodi sui, aut sectorem & diuisorem in bonis alienis (qualis esse solet conditio quadruplatorum, qui ex damno aliorum quæstum proprium conquirunt) debuit inquam inter alia multa hoc loco obseruanda considerare, istam Richardi Regis concessionem Beaumontio factam, quantumcunque fimbrias eius velit extendere, ampliorem esse non potuisse, quam quæ primitus obtigerat Regi & sceptro eius, ex conuentione inita cum Murchardidis & alijs in Lagenia Baronibus, qui alia via disponere non potuerunt, aut transfigere de fundis, prædiis, & hæreditatibus Domicellorum, aut inferiorum inquilinorum (ad quos iure proprietatis, & arctissimi Dominij terræ pertinebant) quam resignando in manus Regis illum censum, & signum recognitionis, quæ ipsis titulo cuiusdam principatus, & alti Dominij, idque intuitu necessariæ defensionis competere potuit. Quemadmodum in alijs Regnis, & Statibus similia recognoscuntur iura, quæ magis seruiunt ad stabiliendam & corroborandam, quàm ad uertendam proprietatem, & possessionem priuatorum. Vel si alius aliquis titulus asseratur, quo Regi liceat vindicare illa territoria, ex contractu donationis, emptionis, aut liberæ cessionis, cum pacto de redhibendo; debet id productis tabulis comprobari, alioqui Iurisconsulti nostri affirmant vacillare assertionem, nec posse vllo iusto prætextu officere legitimis possessoribus.

Antiqua conuentio inter Regem et Lageniæ Barones.

Deinde si Louellus ille bonis publicatis, sanguinis honore mulctatus fuerit, fieri potuit (quod sæpius etiam in alijs fieri vidimus) vt redintegratâ pristinâ dignitate, sic fuerit restitutus sanguini & hæreditati ac si nullâ vnquam labe, nullâ maculâ tinctus fuisset. Et si fas sit coniectura duci in

re huiusmodi, in qua melior habetur conditio possidentis, quando partium iura sunt obscura, verissimile est labem illam extersam fuisse; alioqui illa dudum empta, donata, vel emendicata fuisset hæreditas. Nisi fortè dixeris Endymionis somnum obdormiuisse homines, & iura intermortua, vel leges semineces, vel auaritiam sepultam, vel aulicas illas Harpias, & curiales Harpagones tam supinos in vtramque aurem stertisse, vt nihil soliciti antehac, iam tandem euigilauerint, &, quod de tota Conaciâ vindicandâ, ac in ius & peculiare Dominium Regis asserendâ, per titulum iamdudum exoletum, & ab obitu Comitis Rufi post multas annorum centurias reuiuiscentem, rumusculus circumsonat; id de hoc Lageniæ tractu; id denique de tota Hibernia ad Regem attrahenda, & vncis ac vnguibus adhamanda dicatur, & impunè asseratur.

Melior conditio possidentis.

Accedit quod in diplomate Beaumontij, si literarum apices ex iuris præscripto expendantur, manifestus error contineatur. Nam cum in illis solæ excipiantur terræ Comitis Ormoniæ; si quas habet intra prædictas metas; ex ista generali concessione, quidquid intra illas metas comperietur situm, de quo certum sit non spectare ad Ormoniæ Comitem, totum cedet Beaumontio; Et tamen constat multa esse, & ampla territoria, non solum prædia Laicalia (quod quærimus) sed & Ecclesiastica Deo dicata, intra illos terminos, de quibus nulla potest esse dubitatio quin immunia sint, & omnino libera, vt Rex Richardus, nec voluerit, nec potuerit de illis disponere.

Diploma Beaumontij perpenditur.

Habet vtique Monasterium de rupe viridi; habet & Episcopus Fernensis; habet etiam Abbatia Beatæ Mariæ in illa diœcesi, amplas inibi terras & possessiones, quas etiamnum modò liberè obtinent illi, qui gaudent redditibus istius tam

Monasterium etiam de cella cairi.

Prioratus, quam Episcopij, & Abbatiæ. Nec in concessione generali veniunt ea intelligenda, quæ in specie non præsumerentur concedenda, nè sic vtile per inutile vitietur. Neque verò actus ille resumptionis qui dicitur, multùm videtur premendus, quando ille debitâ solemnitate caruerit, quâ sine titulum ipsum ex eo petitum, cassum cadere nostri clamant Iurisperiti.

Sed quod altius etiam considerandum est, cum ex Regula iuris, "qui prior est tempore censeatur iure potior, & in pari causa titulo etiam valentior," quibusdam autem Gyraldinis Nobilibus, ab Henrico sexto prouenerint Codicilli sacri, quibus conceditur illi familiæ tota Baronia de Kinselia, quæ posita est intra illos limites à Richardo Rege præfinitos, si vllo modo pertinet ad coronam, & sceptrum Angliæ alienare, vel transcribere in quempiam, integros illos terrarum tractus, de quibus indies exeunt noua concessionum diplomata ad colonias plantandas, & ad veteres colonos eliminandos, meritò id quæri potest cur prior illa concessio quæ facta est Gyraldinæ familiæ, iam à multis lustrorum curriculis non præualeret nouellæ partitioni, quam nouo modo, nouus distributor, pro sua despoticâ potestate, & arbitrio aggressus est constabilire.

Debuerat ista melius examinare Arthurus Prorex, antequam vel Regi suggereret mutilum & vacillantem titulum, pro solido iuris noui acquirendi fundamento; vel ex fundatissimâ & antiquâ possessione egereret innoxios & egenos indigenas, multa prole oneratos, nulla ope, nulloque Patrocinio subnixos; nullis opibus instructos, præter pauca armenta, & iumenta; nulla industriâ præditos, præter agriculturam & pasturam pecorum; illos tam inopes artis & consilij; tam destitutos humano auxilio & præsidio; tam arduâ mente & robusto corpore, tametsi inermes, tamen agmine

Ex proprijs fundis eiectorum conditio.

tam numeroso, velle abigere ex auitis sedibus, & veluti aqua, & igni interdicere, quid aliud hoc est quàm desperatos armare ad vindictam, & vel moderatiores inter eos his iniuriis exasperare ad arma conclamanda; vt si alia desinant vltionis instrumenta (quæ ille iam amouerat) tamen vnguibus & calcibus impetum faciant, & dentibus lacerent suos oppressores: Summa quippe vis est, & maxima virtus, quam extrema necessitas facit; nec alius solet esse acrior stimulus quàm desperationis & diffidentiæ.

Cumque Lagenienses isti (idemque sit de alijs iudicium) se conspexerint exclusos ab omni spe reditus & restitutionis habendæ, & à natura sic comparati sint, vt affixi natalitio solo malint in suis fundis, & fæcibus esurire, quam in alienâ patriâ lautissimè epulari; pro aris pariter & focis pugnaturi sint, & in suo potius velint humari sanguine, iuxta maiorum suorum sepulchra, quam extorres è Patrijs sedibus in ignota humo, vel inhospita arena sepeliri.

Desperationis acerrimus stimulus.

Et quod de Asiaticis illis Scythis Romanus scriptor perhibet, Dario totius Regni sui viribus in eorum Regiones impetum facienti, cum paulatim cedentes, ad vltimas Asiæ solitudines peruenissent, interrogatos ab eo per legatos, quem fugiendi finem aut quod initium pugnandi facturi essent? respondisse, se nec vrbes vllas, nec agros cultos pro quibus dimicarent, habere; cæterum cum ad parentum suorum monumenta venissent, sciturum quemadmodum Scythæ præliari solerent; Id siue ex affinitate constantiæ, & imitatione fortitudinis; siue, ex pietate erga patriam & auita sepulchra; siue ex origine institutionis, & sanguinis communione (quod de Scotis Camdenus & alij existimant) seu alio quocunque instinctu fiat, credi fas est fieri in hoc negotio posse, quod sæpenumero factum antehac parentes nostri viderunt, & ipsi nos testari possumus.

A proprijs patrimonijs deturbati plurimum negotij semper Anglis dederunt.

Testatur id ipsum Britanniæ Chorographus de alijs Colonijs, & proscriptionibus, "de quibus," inquit, "conqueruntur Hibernici indigenæ O'Connor, MacCoghlan, O'Maly, Fox, & alij patrimonia adempta, nec alios alibi agros sibi assignatos vbi viuerent; vnde qualibet tumultuandi occasione arreptâ, plurimum negotij Anglis incolis subinde facessunt, & in rebelliones vindicibus animis hostili odio imbutis sæpenumero furenter irrumpunt." Hæc ille in Comitatu Regis.

ARTICVLVS X.

Occulti Proregis cuniculi, & insigne stratagema detegitur.

Rediuiuæ seditionis seminarium.

NEC incredibile videtur quibusdam, hoc etiam intendisse Arthurum in prototypo suæ plantationis; vt eâ quo modo ipse voluit constitutâ, seminarium esset rediuiuæ seditionis, & rixæ inter nouos & veteres colonos; unde veluti sudes in oculis, & lanceæ in lateribus, refricaret iuges querelas & cordolia, quæ ex crebris offensis & occultis simultatibus prosilirent in mutua vulnera, per dimicationes, duella, & priuatorum certamina; tandemque desinerent in tumultum & rebellionem. Ex qua multorum insurrectione oriretur necessitas alendi exercitum, fouendi militiam, fauendi ducibus, expendendi thesaurum, vtendi opera & consilio præfectorum militarium, honestandi eorum labores, exornandi eorum studia & conatus; remunerandi seruitia, demerendi eorum voluntatem, locupletandi sequaces & obæratos Arthuri, qui ista omnia machinando, peritiam suam & vsum belli, quem in pace locum habere non viderat, litibus istis & iurgiis serendis, in pretio retinere voluit. Et hæc quidem sagacium virorum de illo coniectura, eò probabilior videri posset, qùod illam opportunita-

Iosue 23.

tem vrgendi plantationem, & exagitandi quietos indigenas ipse maximè captasset, in qua vel exacerbati essent promptiores ad ausa temeraria capessenda, vel iste mentium exacerbator maximè honori suo consultum vellet.

Nam cum resciuisset absolutis Comitijs non diuturnam sibi fore dominandi potestatem, in ipso Comitiorum ingressu (quo tempore solent longinquiores esse magis soluti & liberi ad inconsulta quælibet audenda) deinde & in conclusione, & exitu istius magni consessus, quando imminebat finis istius dominationis, solito fortius stimulabat latera Lageniensium & cæterorum, vt scintilla offensionis in mentibus relicta, & acerbitas oppressionis in circuitu recrudescens, tam ingentem combustionem & incendium conflaret, vt illi scilicet extinguendo oporteret eius operam impendere. Opportunitas aptata vrgendi plantationem.

In quo suo tam ingenioso consilio deceptus, optarem ne deciperet animam suam, & suggestiones quibus non suos tantum assectatores dementabat, sed Regium etiam Concilium irretiuit, Regemque ipsum illecebrosè lactauit, ablata larua dispongeret: & quia iam videt omnino stare sententiam de ipso mutando, ipse mentem etiam suam in melius immutaret, & aspiceret intuentem omnia Deum, à quo nihil occultare possumus, nec velle celare debemus; cuius oculi ipsa terræ viscera & profundas hominum cogitationes penetrant; "Qui ponderator est spirituum, & discretor intentionum cordis, pertingens etiam ad diuisionem animæ, compagum quoque & medullarum," vt Apostolus loquitur, consideraret quod "omnis homo qui alium in corpore persequitur, prius ipse in corde persecutionem sustinere cognoscitur." "Nam si etiam illi quem persequitur aliquid de substantia sua tulerit, maius sibi ipsi dispendium facit: Quia nemo habet iniustum lucrum, sine iusto damno: vbi lucrum, ibi & damnum; lucrum in arca, dam- Prouerb. c. 16. Hebræos c. 4. Aug. Ser. 3. de Innocent.

num in conscientia. Sed hoc homines ideo faciunt, qui diem nouissimum attendere nolunt; quia percutitur etiam hac animaduersione peccator, vt moriens obliuiscatur sui, qui dum viueret oblitus est Dei. Veniet tempus quando nulli bono erit malè, nulli malo erit benè. Quare ergo modo non sic? fortè & modo sic: sed quod nunc est in occulto, tunc erit in manifesto. Lege" inquit Augustinus "scripturam diuinam, ingredere mecum si potes sanctuarium Dei, fortè ibi si possum docebo te; imo disce mecum ab eo qui docet me, etiam nunc non esse malis benè, & melius esse bonis quam malis; quamuis nondum venerit bonorum plena fœlicitas, nondumque venerit malorum pœna nouissima?" Rogo te & quæro abs te, tibi quare malè est (eiectitie, profuge, profligate Lageniensis) responsurus es, egestas angit, premit difficultas, dolor fortasse membrorum, timor ab inimico, deportatio, exilium. Tibi ideo malè est, quia pateris mala, & benè est illi, qui est ipsum malum. Multum interest inter malum pati & malum esse. Tu quod pateris non es. Ille hoc malum non patitur, & malus est. Noli ergo falli, non potest fieri, vt tibi malè sit quia pateris malum, & illi benè sit qui est malus. Cum enim est malus, putas quia non patitur malum cum patitur seipsum; Tibi malum est quia malum alienum pateris in corpore tuo: & illi benè est qui malum seipsum patitur in corde suo. Tibi malè est quia fortè malam habes vitam (id est duram, asperam, & aduersam) & benè esse illi qui malam habet animam, liuore, mendacio, iniustitia, oppressione, iniquitate, flagitiis coopertam.

Melius est bonis quam malis.

Ibidem.

ARTICVLVS XI.

Admonitio ad Proregem.

EGRESSVRVS iam Arthurus de culmine potestatis; ingrediatur domum figuli, & consideret figulinam fortunam suam, & versatilem fœlicitatem; consideret ista vasa luti, quæ faciunt inuicem angustias, quam facilè collidantur, & pereant quæ prius eleganter fabrefacta, & in abaco spectanda apparebant, semel fracta vel rimula inducta in sterquilinium proijciuntur. Versatilis Cicestrij fortuna.

Tolluntur in altum
—Vt lapsugrauiore ruant. Claudianus.

Consideret vultum adspirantis, ex gregario milite ductorem ordinum; ex illo gradu Castrensem Propraetorem; hinc gubernatorem Fergusianæ rupis; exinde Proregem & quasi dictatorem perpetuum: caueat ne rotâ conuersâ;

Desinat in piscem, mulier formosa superne. Horat de a

Caueat ne ordine retrogrado, ex Dictatura Proregia in gubernium marmoratum, hinc in Castrensem præturam, exinde verò in ordinem penitus redigatur.

Qui cecidit stabili non erat ille gradu. Boet.

Qui nititur ad ascensum per ceream scalam, quæ vel frigore dissilit, vel calore dissoluitur, gradiendo fallitur, & ascendendo cadit. "Nil occultum quod non reueletur." Tandem deprehensum est vitrum esse non margaritum quod tam lucidè splendebat, & speciosa illa Arthuri consilia,

quæ Regi intimoque suggerebat senatui, iam cognita sunt diuergere magis ad priuatum quæstum, & ad honorem proponentis, quàm vel ad populi commodum vel principis emolumentum. Nouit siquidem ille Aspondium cytharedum agere, ac sibi & Musis suis intus canere: Illæ verò Musæ quomodo nisi Doricæ fuissent? quas liquido detexit schedula ipsius, continui peculatus iudex, nuper inuenta in scrinio Venenarij Comitis, quem perfidia propria, & coniugis odium, ex curru triumphali pœne in carrum onerarium denuo conuertit: suo enim ille chyrographo annuam pensitationem 12,000, aureorem Carræo comiti promisisse fertur, quamdiu Proregis munere fungeretur: & præter hæc, alia erant amplissima donaria, eaque annua, quibus, ceu honorario censu, auctorare sibi nitebatur, & despondere iudicium & affectum plurimorum, ex intimo Senatu, & aula Regis; per quos emereri voluit gratiam in conspectu principis, vt eorum fauore confirmare sibi posset speciem quandam perpetuæ inter nos dictaturæ. Quæ largitio profusa & immensa, quid aliud portendebat, quam vænalem iustitiam, & officiorum eiusdem administrandæ auctionem? Hoc tamen illi in minimis esse debuit qui talem designabat metationem, & terminorum transpositionem per vniuersum hoc regnum, vt nec antiqua possessio per tot annorum centurias præscripta, nec reditionis, & redhibitionis adminiculum; nec alia quædam iuris municipalis præsidia, securos facerent antiquos possessores & dominos, quando ille suorum purpuratorum quemlibet, noua tituli à se recipiendi concessione adaugere vellet. Quare cum vel dispendio rerum suarum, vel desperatione meliorum temporum, vel diffidentia securitatis, saucia iam subditorum pectora ad præcipites ausus, & extrema consilia inardescerent, ad Regis pertinuit sapientiam, populorum paci tranquillitatique

amoto tali tantoque perturbatore, prospicere. Ista sunt ludicra diuinæ prouidentiæ progymnasmata; quæ sic in humanis rebus nouit ludere, vt ostendat fortuitam fœlicitatem vitream esse, quæ cum splendet frangitur, cum blanditur sæuit, cum ad summum extollitur, declinat & euanescit.

Moliebatur Arthurus axem huius Insularis orbis funditus transponere, arcemque euertere gubernationis; & quâ ventis animas, quâ contis corpora; quâ ventis pariter, & contis fortunas omnes, fundos, liberos, facultates, & hæreditatum successiones, ex centro suo in alium quasi mundum deuehere, in quo suos ille eccentricos & Epicyclos parauerat; meditata iam omnia & pertractata habebat; exterminium Religionis; municipiorum exauctorationem; Iurisconsultorum abstentionem; Catholicæ educationis prohibitionem; scholarum occlusionem; censurarum districtionem; teneræ pubis in Angliam auocationem; gymnasij hæterodoxi dotationem; contra profugos qui se in Catholicas regiones reciperent, edicta & seueras comminationes; ne à parentibus aut propinquis alerentur, animaduersionem; ne ipsi parentes in rerum vniuersitate subsistant, aut relictas à maioribus hæreditates retineant, coloniarum subintroductiones; falsò iuratorum ad firmandas colonias subornationem; securè iurandorum qui recusantes Catholicos nollent accusare, grauem mulctationem. Has tam crebras, tam crudas, tam armatas machinationes, & alias quas omitto plures huiusmodi, qui fieri possit, vt vna tam infirma tam solitaria, tam exarmata & exanimata Natio sustinere queat, aut repellere, vt non succumbat in causâ fidei, propter quam maximè lacessitam illam & exagitatam cernimus, nisi "infirma mundi eligeret Deus vt fortia confunderet."

Cicestrij depopulandæ Hiberniæ molimina.

1. Cor. I.

Et quemadmodum ostendit Deus in opulentissimo & præclaro Imperio Romano, quantum valer-

August. Epist.

ent Ciuiles sine religione virtutes, vt intelligeremus hâc additâ fieri homines ciues alterius cuitatis cuius Rex est veritas, lex est charitas, modus æternitas; Ita in afflictissimo Regno Hiberniæ, conseruauit summus Deus illa semina diuinæ & illibatæ religionis, quam in luce veritatis, per legem charitatis perducentis ad æternitatem, susceperat è ministerio Ecclesiæ Romanæ; vt omnes intelligerent posse eam florere temporali pace, & prosperitate terrenâ, si permittantur filij Dei sic instruere filios hominum, vt cum præcipuo studio dilexerint portas Sion, non
Psalm. 36. tamen aspernentur tabernacula Iacob. Cumque "cœlum cœli Domino, terram autem filijs hominum" dederit, vtique non incolendam solum, sed
Psal. 113. etiam excolendam; sic cum Regio vate suspirent de incolatu suo prolongato, vt non pigritentur scabellum pedum Domini laboribus suis exornare, vt & flore venustatis vernet, & fructu vetustatis
Efficacissima nationis Hiberniæ institutio. circumfluat. Et quia primus discendi ardor, ac potissima disciplinæ inuitatio est authoritas magistri, nulla videtur efficacior institutio excogitari posse huius nationis, ad omnem ciuilem cultum & complexum vitæ socialis, in iis quæ ad peritiam & politiam pertinent terrenæ ciuitatis, & Reipub. quam vt iuxta animi sui inductionem, & affectum erga mystagogos orthodoxos, magisterio Catholico manuducatur ad ista industriæ & vrbanitatis officia, quæ hactenus in pluribus angulis, collibus, &
Psal. 119. Ambros conuallibus desiderata, in alijs per turbas & tumultus bellicos restincta, ita demum possent in vsum reuocari, & mentibus incolarum tam firmiter infigi, vt nec in dissuetudinem facilè abirent, nec obliuioni traderentur.

Aliæ iamdudum viæ tentatæ sunt & confectum videbatur negotium; sed quia luxata brachia, nisi bene reponantur, consolidari nequeunt aut coalescere: ita est in eo de quo agimus; eluxata illa pectora Hibernorum quæ nunquam visa sunt restitui

in natiuam compagem, nisi per Orthodoxam religionem, tametsi aliquando metu comprimerentur vt nec liberè spirare valerent; laxatâ tamen illâ formidine, & tantisper soluta seruitutis habenâ, efferunt se & eluctantur ad libertatis auram, nec patiuntur diuturnam mancipationem.

Conclusio cum quatuor Apostrophis.

AC proinde meo iudicio consultius Regi foret, eiusque sapientiæ magis consentaneum, & sanctiori ipsius Concilio magis accommodata suggestio, pro re, pro tempore, pro conditione Regni huius, pro ingenio Regnicolarum, pro pace, & tranquillitate publicâ, pro nationis salute, & fœlicitate, pro Regis honore & dignitate, non contraire tam insito illorum & quasi innato in Catholica religione iudicio; tam cognitæ, ac veluti cognatæ eorum moribus ac indoli, prouidentiæ diuinæ in ea tuenda, & conseruanda; tam receptæ, spectatæ, & exploratæ constantiæ ipsorum in ea, quauis occasione, loco, & tempore profitenda; tam inuictæ illorum firmitati & fortitudini, in eludendo, & explodendo tam diras & diuersas quæ contra eam susceptæ erant molitiones & certamina, successu ipsis tam prospero & honorifico, aduersarijs verò tam infami, dedecoroso, & turpi.

Optima regendi Hibernos ratio.

Brunkero, Norisio, & alijs.

Quæ si animo vacuo, & ab anticipatæ sententiæ præiudicijs libero perpendantur, vix dubito quin celsitudo illa Regalis prudentiæ, vnà cum heroïca synteresi benefici Principis, aliam normam regendi, & administrandi formam securius sit amplexura. Nam vbi per artus & arterias suæ sublimissimæ sapientiæ, in animum demiserit has tam obuias & conspicuas omnibus considerationes, ex visceribus rei & gentis petitas, si semel statuerit abrumpere vmbraticas illas obices, & erraticas rationum telas,

quas hæretica aranea texuit, & obiecit oculis insipientium; inueniet eas ceu culicum muscipulas, Eccles. 10. fragiles & inanes, ceu retiacula muscarum, à quibus intermorientibus suauitas vnguenti deperditur. Quæ omnia cum permeauerint lyncea illa, & lucentia lumina Regiæ perspicacitatis; quâ intuebitur veram rerum distantiam, nationum discrimina, populorum studia, delectus & affectus; etiam nouerit omnibus attemperare sui imperij gubernacula; vt quomodo supremus mundi moderator, oppositos motus cœlestium orbium aptè, intelligenter, & concinnè gubernat, ne qua dissonantia, rixa, vel regiminis Cacophonia in illis reperiatur; ita ipse diuersas & repugnantes suorum populorum circa Dei cultum inclinationes, regat & moderetur, ne obliqua & irrationalis quorundam deflexio, rectum ductum & rationalè instinctum aliorum perturbet.

PRIMA APOSTROPHE AD REGEM.

EXVRGE itaq; Iacobe Rex, & dissipa hanc caliginem, tu gemma Principum, germen Hibernorum, culmen honoris nostri, spes seminis, iubar sanguinis, speculum dignitatis, fulcrum infirmitatis, sustentaculum fiduciæ nostræ. Exorere stella iustitiæ, & resplende radijs honorificentiæ tuæ; discute hanc nubem suspicionum, & errorum; discute spissam nebulam quam praua malignantium suggestio inter oculos tuos, & populum tuum Hibernigenam, proauorum tuorum protoparentem interiecit. Expergiscere ex illo sopore quem medicata nugacitatis fascinatio, nulli maiorum tuorum potuit inducere; nec decet, aut fas est, vt tam sapienti & oculato capiti diutius illudat. Cernes in lucidissima illa Chrystallo iudicij tui (dummodo pusillum introspicias) quàm non difficile sit hanc gentem, tuæ stirpis, & gentis originem, sic regere & gubernare, vt nomini tuo ingentem gloriam possis accumulare, & ipsi genti, iam in tenebris agenti, in ignominiâ, egestate & opprobrio vitam degenti; angustiatæ, afflictæ, & omni solatio indigenti; miseriarum leuamen, afflictionum subleuamen, honoris & honestatis copiam, & copiosam terrenæ opulentiæ ac fœlicitatis aggeriem, cum incremento securitatis eorum, & pacis ac dignitatis tuæ valeas conciliare. Iacobus Rex germen Hibernorum.

Cernes in istâ semestri relatione, quàmdam Epitomen querelarum, & grauaminum, sub qui-

bus ipsa natio congemiscit adhuc, & suspirat pro releuamine & medicinâ malorum. Tu medicus es, & manu tuâ cum uon dedigneris sordes attrectare nostrarum ægritudinum, vt eas postea detergas; cum & in dextrâ sceptrum, & in sceptro oculum teneas; oculoque cernas matulam insinistra positam, in qua omnes maculas & næuos administrationis aspicias: intende propitius nostris gemitibus, intende suspirijs; supplicationibus, & votis; incumbe in medelam tot incommodorum, saltem in lenimen tot dolorum & vulnerum: quod vt facias opportunius, inclinabis aures clementiæ tuæ populi tui quærimonijs & lamentis. Tu mitis Assuerus noster, respice in tuam Hesther, nec admittas calumniantem Aman, anhelantem ad innoxium sanguinem, & inhalantem auribus tuis, & intimi Senatus tui mille criminationes, & mendacia. Tu cordatus Cyrus noster, permitte respirare populum tuum seruitutis tædio seminecem; & ne patiaris eos diutius in fornace ferrea Chaldæorum detineri: quin possint qui voluerint cum suo Zorobabele ciuitatem sanctam inuisere, & si nondum restaurare templi dirupta, saltem muros Ierusalem in circuitu lustrare.

Rex subditorum medicus.

Hester 7.

Esdr. i.

Ierem. ii.

Intrabunt in aduersum mures palatini: sed iustus & magnanimus Princeps eorum occentu non mouebitur. Ita olim magnus Artaxerxes, virorum qui trans fluuium erant, & traducebant pios Hebræorum conatus, flocci tandem faciebat calumnias; occlamabant illi ciuitatem rebellem & pessimam, eiusque instauratione futurum, vt tributum, & vectigal, & annui redditus subtraherentur; ad ipsos Reges hanc noxam peruenturam, obnunciant Regi, & ex vltima historiarum memoria repetunt, ex auorum commentariis, quoniam vrbs illa, vrbs rebellis est, & nocens Regibus & prouinciis, & bella concitantur in ea ex diebus antiquis, & ciuitas ipsa destructa est. Suggerunt,

Politicorum impiæ suggestiones.

1. Esdr. 4.

quoniam si ciuitas illa ædificata fuerit, & muri ipsius instaurati, possessionem trans fluuium, non habiturum; Ista cantilena tam frequenter insonans Principis auribus, remorari poterat propendentem in melius voluntatem; sed amouit demum inania spectra, & vmbras dispulit quas palatini lemures suis obtendebant maleficiis: Ita si fiat in causa nostra, prædem & sponsorem polliceor futuræ prosperitatis, ipsum fœlicem & prosperum successum, quem mihi videor præ foribus videre auscultantem, & præstolantem hunc finem, & effectum consiliorum; & respondenti Regi "verba lenia," suaui resonantiâ; vocis, & canorâ reflectione succinentem, & spondentem, secura omnia & fausta secutura. 3. Reg. 12.

Vident Physiologi in homine corpus heterogeneum quod multis partibus dissimilaribus constat, unâ substantiali, & viuificâ formâ subsistere, per quam & pollet ratione, & viget sensu, & vegetatur augmento, & in tanta membrorum disparitate, cartilaginum, musculorum, neruorum, venarum varietate, omnes tamen artus, & arterias suis compagibus, articulis, & iuncturis, ita colligari inter se, & tam concinnè à natura vinciri, & vniri ad functiones obeundas, præsidente vnâ illâ animâ, quæ omnes informat, regit, mouet, atque gubernat accommodatè ad suam cuiusque operationem: Sic videre est, & incorpore politico magnæ alicuius machinæ Monarchicæ, in tantâ diuersitate populorum, discrepantiâ morum, varietate studiorum, affectuum, & propensionum, quibus inter se homines discriminari cernimus, & disiungi, vno tamen sceptro posse dirigi, & sub vnius diadematis limbo & insula contineri; & vnionis, ac communionis vinculo, in concordiæ & pacis fœdere sic constringi, vt suis singulæ nationes institutis, & legibus, iuxta suos ritus, consuetudines, & inclinationum habitudinem, ad finem & scopum benè administratæ politiæ

Humani corporis structura.

Corporis politici salutare regimen.

gubernentur. Quâ æquabilitate & temperamento efficitur, vt disparilitas ingeniorum, quamuis diuerso calle, & passu, tamen paritate regiminis manuducta ad officium suum, non sentiat acerbitatem imperantis, quia sponte suâ & leniter adducta, non detrectabit iugum obedientiæ, sine quâ nec principatus esse potest in dominante; nec subiectio, aut fidelitas in ijs qui Dominio subsunt.

Facilis regni Hiberniæ regendi ratio.

Quod igitur in mixto & physico corpore; quod in ciuitate, & cœtu politico; hoc idem in Christianâ collectione fidem & doctrinam Christi profitentium & posse, & debere vsu venire, olimque ita euenisse, ex ratione & auctoritate maiorum nobis persuademus. Nec impossibile ducimus, quinimo facillimum sic regere habenas Regni Hiberniæ, vt Catholica natio vim non patiatur in negotio auitæ, & Orthodoxæ religionis (à qua mirum est conuulsam hactenus non fuisse, tot fidiculis, & tendiculis adhibitis) & tamen freta aliquali indulgentiâ, & lenitatis fomento (si hoc fidelitatis & obsecundationis leno cinium tua Regia benignitas annuere velit) perseueret semper obediens imperio tuo, & omnibus mandatis tuis ab eadem religione non alienis, cum summa promptitudine obtemperans.

Perniciosa politicorum astutia.

Cur igitur desperemus quin tua Maiestas huc se duci sinet ad solamen subditorum, & commendationem clementiæ tuæ, nisi quorundam astutia præualeat, qui ex naufragio nostro velificantur honori & commodo suo; ac deprauando nostram integritatem, traducendo innocentiam, sugillando fidem, celando veritatem, confingendo flagitia, colligendo fucos, fraudes, & dedecora, laborant nostram ingenuitatem dehonestare; quorum commentis & lenociniis ne velit aures suas patefacere, Celsitudini Tuæ demissis in terram oculis, & prostratis mentibus supplicamus.

Et ne indigna periculi suspicio, vel iniquæ suspicionis vana imago obumbret candorem animi

nostri; aut vultum obnubilet claritudinis vestræ, radiumque clementiæ vestræ ex serenâ fronte micantem nobis innoxijs obliquet in transuersum, suppliciter poscimus dignetur aciem mentis intendere in vicinas Regiones, Principatus, & Regna, quanta cum incolumitate sua, & subditorum tranquillitate, & pace, perferant illa Rerumpub. munimina, illa Regum & Principum columina, illa terrestria (vt sic dixerim) numina, Deo hominibusque approbrantibus, vitæ ciuilis societatem, & commercium liberum in officijs & negotijs huius sæculi; inter homines diuersæ professionis fidei, absque noxâ, interpellatione, vel detrimento illius ad quam tenentur fidelitatis & obedientiæ. Hoc abundè testatur Germania, Gallia, Italia, Belgica; hoc moderna, & antiqua tempora testantur; hoc necessitas docuit, prudentia firmauit, æquitas comprobauit; quæ tantorum Heroum tam illustria exempla, absit vt tua magnificentia velit aspernari; vt potius tam fœlici eorum successu inuitatus, & populorum consensione inductus; & publicæ prosperitatis intuitu motus, debeat & subditorum supplicationi, & optimorum Principum imitationi, sine fraude suâ, sine strage nostrâ, sine damno & iniuria cuiusquam, cum summa bonorum omnium gratulatione condescendere.

Fœlix euentus ciuilis commercij tolerati inter diuersæ religionis homines.

SECVNDA APOSTROPHE AD IUSTICIARIOS GUBERNARCHAS.

ET quia iam exacto Tarquinij curriculo, Regiæ Maiestati visum est, Imperij huius moderamen ex sella curuli in bigam conuertendum; & è soliuago (qui si ceciderit non habet subleuantem se) esse transferendum in binarium; quorum alter longo regendi vsu in tribunali æquitatis est exercitatus; alter multa legum peritiâ, & disserendi, &

Eccles. 4.

decernendi iuris exercitatione præditus; vterque autem probè versatus in hac Repub. ex onere illis imposito, & desponsata prouincia, magna ipsis necessitas incumbit administrandi iustitiam, absque dolo & fraude; distribuendi officia, & dispensandi honores ex æquo & bono; nullius vt innocentiam grauent, nullius iustam causam in iudicio opprimant, nulli crimen aut calumniam inferant, nulli irrogent iniuriam. Et, quia hucusque ab aliis gubernatoribus, luminibus Catholicæ Religionis aditum obstructum, per immeritas criminationes, non immeritò conquerimur, & Regis animum falsis aliorum pollicitationibus lactatum cognoscimus; quasi spes certa esset, aut summa probabilitas populum Hiberniæ (nisi regentium langueat sedulitas) abduci posse à communione fidei, & vnione cum Ecclesia Romana: vos ego apello, & vestram scientiam, & conscientiam commemoro, si qua defuit, non dico sedulitas, sed seueritas in pluribus, atrocitas in multis, in nonnullis etiam cruda propemodum crudelitas abstrahendi ab vberibus Orthodoxæ matris; attrahendi ad inanes (vt nos quidem ducimus) & nouercales mammillas; abripiendi inuitos ad Orgia Caluini, exauctorandi, mulctandi, incarcerandi recusantes eadem adire & audire; abdicandi annuo magistratu rurales, & vrbanos Officiales, qui nollent se obstringere iuramento assertiuo Regij Primatus; excludendi ab alijs honorificentioribus officijs, & ab vsu forensi Hibernos, qui in religione dissentirent à nouiter procusis dogmatibus & placitis; euocandi pubem honorato & illustri sanguine cretam, vt in prostibulis nouellæ doctrinæ, in officinis errorum educarentur: Vos ipsi perhibete fidem, si quid horum à nobis otiosè dictum, aut odiosè confictum, aut inuidiosa commentatione exaggeratum sit, & non potius multa, & mira prætermissa à nobis in hac materia minarum, munerum, fauorum, terro-

Appellatio ad iustitiarios pro testanda Catholicorum constantia.

rum, & in omni artificij genere, quàm nihil intentatum sit, quo possent ij qui præerant, Catholicorum siue constantiam per vim labefacere, siue per lenocinia consensum eblandiri. Sed ecce fidem perhibete, si non ista omnia frustrà pertenderint.

Mittuntur à sede Apostolica, metuntur à sede Apostatica: "& noster numerus sub omni grandine crescit." Perhibete veritati fidem, si non indies præsentatis officiis, oblatis beneficiis, honoribus, retributionibus interdici patimur, vt Apostolica Romana communione non simus interdicti: scitis & sentitis quàm arduum opus sit vnum Hiberniæ indigenam ablactare ab auitæ fidei, & religionis communicatione: & qui duplici animo tempori seruiunt, aut voluptati ancillantes, aut honorem vel quæstum aucupantes, nolle tamen emittere nouissimum halitum extra gremium primæuæ nutricis & genitricis suæ Ecclesiæ Romanæ: scitis quàm multa hominum millia sint per vniuerum Regnum dispersa: scitis Hiberniam in se continere centum octoginta quatuor terræ Cantredos, & quemlibet Cantredum tantam terræ portionem complecti, quanta centum villas continere solet. Lagenia continet triginta Cantredos, & vnum: Momonia septuaginta Cantredos: Conacia triginta: Vltonia triginta quinque: Media verò octodecim. Scitis etiam quemlibet Cantredum continere in se triginta villatas, & quamlibet villatam posse sustinere trecentas vaccas in pasturis suis; ita vt vaccæ diuidantur in quatuor armenta, & nullum illorum appropinquet reliquo; ita veteres metiebantur. Cum igitur in Hibernia rectè dimensa, sint quinquies mille, quingentæ, & triginta villatæ. In Lagenia nongentæ, & triginta; In Momonia bis mille & centum; In Conacia nongentæ; In Vltonia mille & sexaginta; In Media quingentæ; in tanto terræ ambitu multas incolarum myriades; multas animas necesse est contineri.

Prudentius.

Hiberniæ dimensio.

Nunquam de amicorum iudicio glorieris, illud verum est testimonium quod ab inimica voce profertur. Hieron. Epist. 61.

Et in toto illo tractu, humus ipsa quam calcant, & aura qua vescuntur, & clima quod imminet, & quod omnibus præeminet cœlum, trahere videtur tam indigenas, quam aduenas, ad Romanæ professionis amplexum: quod apud vos ipsos in confesso est, vestrique decessores probauerunt. Natio verò ipsa seorsim sumpta (seclusis exteris qui aliunde aduentant) hanc solam sapit, hanc spirat, hanc alijs inspirat; & quantumuis pauci illi inter eos reperti simulatores, qui commodis & honoribus huius sæculi aspirant, deludi se & nouitatibus aduolui sinant; hoc tamen non sine occultis suspirijs, & singultibus faciunt, nec tutum putant (vt iam diximus) extra ambitum Ecclesiæ, id est extra complexum Apostolicæ sedis expirare. Hoc pueri, hoc senes, hoc viri, hoc fœminæ, hoc nobiles, hoc plebei, hoc docti, hoc indocti, hoc omnis ætas, sexus, & conditio persuasum sibi habet, & decantatum: Vt si cætera deessent argumenta, hoc solum posset intellectum non refractarium conuincere, ab hac parte veritatem stare, & pugnare contra armatas aduersariorum acies; & prouidentiam Dei tandem expugnaturam humanæ prudentiæ adinuentiones, & consilia: has autem inducias quas concedit, paternas inuitationes esse, quibus allicit infirmas voluntates secularium, vt deposito vanitatis studio, solidam pietatem complectantur.

Gubernarcharum Hiberniæ errata.

Vos igitur illustrissimi viri quos muneris societas, & præfecturæ æqualitas colligauit; si vera ista omnia deprehenditis quæ de indole Hibernorum commemoraui; & verè cupitis hanc Remp. vobis commissam in pace & otio tueri; &, ex egestate & miseria, perducere eam ad opulentiam, fœlicitatem, & bonorum omnium affluentiam; ne velitis imitari vestigia quorundam qui vos præcesserunt, & ad clauum sedentes in puppi huius nauiculæ, illiserunt eam in Syrtes & arenas cruentissimarum seditionum, & tumultuum; siue ex

auaritia, & cupiditate id fecerint explendi suos loculos & arcas; siue ex ingenito rancore, odio, & indignatione erga hanc nationem eorum imperio subiectam; siue ex inertiâ, cœcitate, & imperitiâ gubernandi; siue ex malignitate & despectu religionis quam profitemur; seu quocunque spiritu moti aut oestro furoris perciti, aut ambitione, ac libidine seducti non attigerunt scopum rectæ administrationis: vos aliâ viâ incedite, alijs procedite institutis; incumbite remis & velis, vt in securum portum vos ipsi & nauis quæ vobis credita est inuehamini; humanitatis officijs, mansuetudine, iustitiâ, benignitate, æquitate, beneficentiâ, & studio publicæ vtilitatis deuincitur hæc natio, magis quàm terroribus, carceribus, minis, mulctis, aut vinculis. "Metus" apud omnes, ac præsertim apud illos, "non est diuturni custos officij." Ne nimium vlcerosos exulceretis, nec defixos in religione animos violenter velitis à sententiâ diuellere: "Nam qui vehementer emungit, elicit sanguinem, & qui prouocat iras, producit discordias."

Cicer. l. offic.

Prouer. 30.

In hoc quidam vestrorum Maiorum grauiter peccauerunt, quòd & ipsi persuaserunt sibi, & Regi etiam persuasum voluerunt, posse hanc nationem mediocri labore, cum aliquâ seueritate mixto, dimoueri ab inueteratâ fidei institutione: conati verò effectum huius dare, nullâ vi, nullis vigilijs, nullâ industriâ consequi id potuerunt; quinimo tam multis se doloribus inserüerunt ac contemplantes intrepidas mentes, & inuictam Catholicorum constantiam, cesserunt à prælio victi, decesserunt è vitâ confusi, angustijs pleni, debitis onerati, ignominiâ cooperti, & cum Iuliano, opere confessi, "vicisse Galilæum," quem ipse tam atrociter persequebatur, vt òmnem eius memoriam cuperet extinctam.

Henricus Brunketus et alij. Niceph. l. 10. c. 14. Vide & Sozomen. l. 6. c. 2.

Longè tutius & sapientius Plinius secundus cum

esset Syriæ Præses, & Christianos homines sub imperio suo plurimos haberet, quos nullius flagitij compertos, præter confessionem Christi, & honesta conuenticula, nihil contrarium Romanis legibus facere deprehendens, ac fiduciâ innocentis confessionis nemini mortem grauem, aut formidolosam videri, quamuis antea Traianus graues contra eos pœnas ediceret; ausus est Imperatorem, plenè & fideliter informare, eiusque ille relatu admonitus, rescriptis illicò leuioribus temperauit edictum: Quod Imperatori quidem non malè, Præsidi autem benè, Christianis verò fœliciter vertit: nam cum antea obnoxij essent pluribus iniurijs, vellicationi, scrutinio, & calumnijs inquirentium in occulta facinora, iam vetuit Imperator ex relatu Præsidis, ne de incompertis crearetur illis periculum; quo factum est, vt multæ aduersus eos criminationes conticesserent, & Imperatori fama clementiæ, Præsidi verò prudentiæ titulus accresceret.

Epist. 97. l. 10. vide etiam Euseb. l. 3. c. 23.

Epist. 98. l. 10. apud Plinium.

Simile quidpiam de successore eius Hadriano Augusto legimus, qui per Serennij Grauiani legati sui litteras, & per libros de Christiana lege compositos ab Aristide, & Quadrato Apostolorum discipulo instructus atque eruditus, præcepit per epistolam ad Minutium Fundanum Asiæ Proconsulem datam, vt nemini liceret Christianos sine obiectu criminis, aut probatione damnare. Et quid inde consecutum? Hadrianus iustissimis legibus Rempub. ordinauit, idemque pater Patriæ in Senatu vltra morem maiorum, & vxor eius Augusta est appellata. Nomen ipsum Christiani, quod antea exosum erat, & de reatu præiudicatum in hominibus innoxijs & nullius flagitij reis, iustissimè sanxit Imperator, ne sic nominatis officeret, & ipse in hoc iustitiæ cultor, ex hoc sortitus est nominis & honoris sui amplificationem.

Euseb. l. 4. Hist. c. 8. 9. 12. 25. Ado. in Chron. Baron ad an. 128.

Nobis subinde nocet parile præiudicium nominis, quòd Catholici, quòd Pontificij, quòd Romanæ

fidei assertores nominamur; ipse titulus in crimen vocatur: & quia sectam Caluini refugimus, ceu tumultuatores, factiosi, & seditionum, ac rebellionum faces traducimur. Cæterùm, quia nostra integritas & innocentia nobis cognita, amicis comprobata, notis contestata, omnibus conspicua, vobis non debet esse suspecta.

Titulus Catholici in crimen vocatur.

Hoc ab æquitate vestra, vim afferente vobis ipsâ veritatis energiâ & nuditate conscientiæ nostræ, iustum est nos impetrare, vt si minus Serennij Grauiani audentiam ad Hadrianum, saltem Plinij ad Traianum securitatem, & fiduciam in hac nostra apud Iacobum Regem causa imitemini.

TERTIA APOSTROPHE AD CATHOLICOS HIBERNOS TAM ECCLESIASTICOS QUAM SÆCULARES.

ET quia delitescentes vos in hoc mundi angulo, pro fide Christi angustiatos & oppressos, aggressus sum Reuerendi Patres, Proceres, & populi Catholici dulcissimæ Hiberniæ nostræ, constituere in theatro orbis terrarum conspiciendos, & ponderandos in staterâ iudicij recti Christianorum Principum & nationum exterarum, quæ ex magno Dei beneficio immunes sunt & liberæ ab istis vexationibus & pressuris, quibus vos exposuit causa honorificentissima, omniumque dignissima religionis Catholicæ, quam tuemini & tenetis; ne vos prætereat huiusce meæ scriptionis scopus, paucis iam à me ad exitum properante alloquendi vos estis, quibus præcipuè deseruire volui istum qualemcunque laborem meum.

Indolui sanè miseriis quas sustinetis; sed & dolui tam paucos esse quibus vestra vulnera dolerent; nec mirum si non dolerent, quibus ipsa nec visa quidem nec audita fuissent: volui vobis, quia

aliter non potui, animum addere ad sufferendum; volui mihi stimulum subdere, vt aliis etiam calcar adiicerem ad excutiendam pigritiam, ad pugillares occupandos, ad stylum acuendum, ad conscribendas, & posteritati consignandas res præclarè gestas, & pro fide gestas, & cum fide exceptas, ad fidem augendam, & firmandam digestas; ne honor Dei, Patriæ decus, gloria pugilum sufferentium, exemplum posteris imitandum obliuioni traderetur. Et sic dum alii spissa de his volumina meditantur, volui ego prægustum dare extemporaneum; qui nisi præcox sit (vt esse solent immaturæ primitiæ) obses erit, & arrha quædam secuturæ messis, & vindemiæ.

Summa auctori ratio veritatis.

Prima mihi ratio fuit veritatis in omnibus assequendæ; quæ apud me tam veneranda est, vt nec vnâ syllabâ, nec minimo apice vellem, ex proposito, illius auctoritati contrauenire: & ideo multa subticui quæ fama vulgauerat in commendationem vestræ patientiæ; quia malui pauca, eaque certa, & comperta proferre, de quibus si reposcerer, rationem reddere possem, quam plura conglobare, quæ vel fidei certitudine laborare, vel ex quorundam incredulitate labare viderentur, vel certè maiorem inuestigationem mererentur. Sec nec illa omnia de quibus securus eram, huc conieci; quia nec temporis breuitas, nec instituti mei circumscriptio (quippe qui specimen tantum edere statui) me patiebatur excurrere in campos, qui mihi latissimè aperiebantur, nisi mallem ipse tibias substringere, & calamum intra metam præfixam continere.

Nouorum grauaminum conglobatio.

Sciui multa vobis infligi grauamina per istos infimi subsellii officiales foraneos, spe & fiduciâ quod iniuriæ illæ subterfugerent notitiam honoratioris Magistratus; sciui gregales milites, præsidiarios velites, & volones aliquando esse prædatores insciis & inconsultis ducibus: scio Vicecomites

agrarios quandoque opprimere miseros colonos, quòd existiment hoc latêre posse Præsides & Gubernatores: scio Iudices & Assessores subinde esse subsessores & munerum captatores, quod sperent posse effugere Proregem, vel si resciuerit, cum ipso depugnent hastis argenteis: scio Proregem nonnulla perpetrâsse, quæ consideret vel celare Regem, aut cum essent perperam facta, persuadere sic conuenisse fieri: scio denique vel à Rege ipso vel à Regio Senatu potuisse nimia importunitate extorqueri edicta, rescripta, mandata, prohibitiones in odium nostræ professionis, & fidei, vel in supplantationem fidelium subditorum, quæ nescio an possent vspiam in cuiuscunque Christiani Principis aulâ, aut iustitiæ tribunali defendi vel excusari; de quibus etiam tam sunt quædam inusitata, & inopinabilia, vt nec suspicio esset exterorum, quòd in cœtum aliquem, aut Senatum, aut Principem, aut Christianum, aut vllum omnino hominem cadere possent.

Sed quia scitum est & sancitum diuinitus, vt quæ in tenebris gesta sunt, in lumine pandantur; ne singulorum silentium luant vniuersi, & ex immanitate exequendi iniquè consulta, cum impunitate suggerendi mala consilia, eripiatur Principi nostro & intimo Senatui veri perspicientia, nobis verò libertas benè consulendi, & qualiscunque immunitas eloquendi quæ concipimus; visum est præstabilius aliquam veritatis particulam cum periculo offensionis expromere, quàm relinquere tam multa offensacula, in cineribus pigritiæ: quæ certum est eò maiori cum audacia frequentanda fore à Regiis ministris, quò minori cum acrimonia à Rege & sanctiori Concilio redarguuntur. Nam consensu quodammodo approbare censemur, quæ in se damnanda, cum possumus non improbamus.

Math. 10.

Scribentis finis.

Vos verò Ecclesiastici operarij, quos Deus con-

Exhortatio ad Ecclesiasticos.

stituit tanquam luminaria cognitionis, & seminaria virtutis, in hac fracida, & vieta generatione sanctificatæ olim Insulæ; atque etiamnum sanctæ, præ multis in circuitu nationibus; quidquid tandem euenerit, fouete effætam parentem vestram, à qua vitam & spiritum duxistis, in qua vitalem & spiritalem suscepistis regenerationem: pro qua & vitam & sanguinem profundere, mortemque corporis sponte oppetere, ne illa morti spiritus occumbat, & illi debitum, & in se honestum, atque vobis honorificum existimate.

Hanc parentem vestram charissimam patriam putatote annis prouectam, viribus destitutam, ignominiis obrutam, morti addictam ex iudicis sententia: putatote sententiam latam vt carceri inclusa alimenti penuriâ contabescat; non potest vobis crimini dari si quæratis ad eam accessum, si mœstam solemini, si refocilletis desolatam: nec mens vobis est, nec machina vlla perfringendi carcerem, violandi ianitorem, aut Præfectum dehonestandi; sed charitas Patriæ, necessitatis officium, officij ratio, & commiseratio vos inducit ad ingressum. Nulla enim acerbitate fortunæ, nullis sordibus pretium charæ pietatis euilescit, quinetiam eò certius, quò miserius experimentum habet.

Valer. Max. l. 5. c. 4.

Filiæ in parentem pietas ingeniosa.

In vrbe Roma, sanguinis ingenui mulierem Prætor apud tribunal suum, capitali crimine damnatam, Triumuiro in carcere necandam tradidit, quò receptam is qui custodiæ præerat, misericordia motus non protinus strangulauit. Aditum quoque ad eam filiæ, sed dilenter excussæ, ne quid cibi inferret, dedit; existimans futurum vt inedia consumeretur; cum autem iam dies plures intercederent, secum ipse quærens quidnam esset, quo tamdiu sustentaretur, curiosius obseruatâ filiâ, animaduertit exerto vbere famem matris, lactis sui subsidio lenientem; quæ tam admirabilis spectaculi nouitas ab ipso ad Triumuirum, à Triumuiro

ad Prætorem, à Prætore ad Concilium Iudicum perlata, remissionem pœnæ mulieri impetrauit. "Quò non penetrat" (inquit meus auctor) "aut quid non excogitat pietas, quæ in carcere, seruandæ genitricis nouam rationem inuenit? Quid enim tam inusitatum, quid tam inauditum quam matrem natæ vberibus alitam? putaret aliquis hoc contra rerum naturam factum; nisi diligere parentes prima naturæ lex esset."

Ita etiam prima fronte videri posset rationi dissentaneum, si homines in pace & securitate positi, libertatis vsura, & commodis vitæ affluentes, vel spiculis & ensibus se obiicerent, vel in carcerem se compingerent, vel voluntariæ se deuouerent inediæ, nullis ad hoc terroribus constricti, nullâ iuris aut iudicis sententiâ damnati. Et tamem hoc à vobis fieri zelo iuuandæ afflictæ patriæ, & damnatæ genetricis releuandæ, & ipsa experitur, & nos conspicimus, & Præfecti portuum obstupescunt, aduersarij verò vestri liuore & odio extabescunt: vos illa vbera quæ in Catholicis vniuersitatibus, & collegijs lacte virtutis & sapientiæ distendistis, in ora famelicæ parentis infertis, & quæ fame confecta erat, & macie contracta verbi salutiferi, ac viuificæ in sacramentis refectionis, saturatur per vestram pietatem; & quæ negatur in Ecclesijs ministratio, stratis in fœno contuberniis, in syluis & saltibus, in cubilibus & latibulis operâ vestrâ & sedulitate exercetur. Zelus Ecclesiasticorum in patriam.

Non omninò diffidite meliora tempora, & malorum vestrorum temperamentum posse procurari, si scoria relictæ iniquitatis sufficienter excocta, & expurgatum veteris malitiæ fermentum, & probatum ac purgatum septuplum patientiæ vestræ argentum, & inconcussæ pietatis aurum, idque in iudicio Dei comprobatum sit, quod aliquando facturus est. Potens est enim accelerare, & vestris gemitibus misericorditer intendere, vestra vota Esa. c. 1. v. 2. 5. Cor. c. 5. Psalm 11.

audire, & exaudire voces compeditorum, qui non cessant eius clementiam suppliciter deprecari pro Ecclesia, Rege, Regno, & concordia vtriusque
Psalm 78. status, "vt obliuisci velit iniquitatum nostrarum antiquarum, & citò anticipent nos misericordiæ eius, quia pauperes facti sumus nimis:" Et quia labores vestri, longinqua itinera, discrimina quæ subijstis, molestiæ quas exantlastis, angores quos
Quid Ecclesiastici à Rege exposcant. suffertis, suâ non carebunt retributione; hoc summæ apud Deum mercedis loco ducere vos, & ducturos omnes existimo, si tantillum à Iacobo Rege possetis impetrare, ne vestrum exploratissimum pro religione & pietate studium traduci pateretur in alienum sensum; aut vos ipsos ob id, vel susceptores vestros in periculum vitæ & fortunarum
Beda l. 1. c. 25. Malmesb. l. 1. de Reg. vocari. Amplius aliquid concessit Ethelbertus adhuc Gentilis Augustino & socijs in Angliam
Ethelberti Regis in Augustinum et socios beneficentia. aduentantibus. "Quia de longe huc peregrini venistis," inquit, "& vt ego mihi videor perspexisse, ea quæ vos vera & optima credebatis, nobis quoque communicare desideratis: nolumus molesti esse vobis, quin potius benigno vos hospitio recipere, & quæ victui vestro sunt necessaria ministrare curamus, nec prohibemus, quin omnes quos potestis fidei vestræ religionis prædicando, societis." Dedit ergo eis (teste sancto Beda) mansionem in ciuitate Dorouernensi, quæ imperij sui totius erat Metropolis, eisq; vt promiserat, cum administratione victus temporalis, licentiam quoque prædicandi non abstulit.

Vota Ecclesiasticorum. Non quærimus rem tantam, non victum, aut alia vitæ necessaria subsidia ex penu vel arca Regis suppeditari nobis; non mansionem publicam, aut patentem habitationem in Metropoli huius Regni; non illa quæ nimis magna & ardua, nobisque imperuia, nec nominanda censeri possunt; saltem bonam de nobis opinionem petimus, de nostra obedientia, fide, synceritate, & honesta conuersa-

tione, quamdiu non meremur oppositum: vtque nobis fas sit, sine fastu nostro, sine fastidio illorum, qui loca nobis a maioribus erecta cum prouentibus occupant, & per nos liberrimè occupabunt, saltem in conducto nostro cum Diuo Paulo, in angulis & clancularijs recessibus, vel nemoralibus tugurijs (quæ præferimus splendidis basilicarum turribus, quas tenent æmuli) fas sit pace nostrâ & incolumitate potiri, cum secura permissione, libertate, vel conniuentia obeundi nostra munia, prædicandi verbum Domini, & sacramenta ad nos sponte accedentibus sine fraude, calumnia, fuco administrandi; vt quod iam antè fit non sine periculo eorum qui faciunt, deinceps liceat absque formidine. Interea dum ista pertractantur (si tamen vt tractentur mereri queat nostra exiguitas) vos pergite id quod facitis, porrò facere; nec periculo aut sudori vestro parcite ò præclari Athletæ Christi. Macti estote laude vestra, macti præconio zeli, & zelo præconandi veram fidem; macti generosa virtute & animo.

Actor. c. 28.

Exhortatio ad Catholicos laicos.

Et vos Laïcorum magnanimi spiritus, quorum gloria resonabit per omnem Ecclesiam Sanctorum, macti estote vestra patienta & promptitudine sustinendi omnem ignominiam, opprobrium, & iniuriam pro nòmine illius, cuius fidem suscepistis, insignia geritis, & consortium beatitudinis in altero sæculo repositæ expectatis. Nihil vos deterreat in illo pietatis calle quem tenetis; nulla remoretur obex amissionis bonorum; nullum offendiculum irrogatæ infamiæ; nulla acerbitas prærogatæ vindictæ; nulla incitet cupiditas honoris aut commodi; nulla voluptatis illecebra titillet; nulla adurat inuidiæ flamma; nulla mentis inflammet perturbatio, quæ transuertat vestros gressus ex semita iustitiæ; sed quâ cœpistis viâ insistite, continentiæ, longaminitatis, modestiæ, & inter vos placabilitatis, & pacis; aduersus Principem verò fidelitatis & obedientiæ.

Certate fortitudine animi, & constantiæ robore cum æmulis vestris, & in fide aduersariis; videte si fortè benè faciendo, aut saltem, patiendo illorum duritiam, & quibus vos iugiter lacessunt (de inferioribus ministris loquor) maleficia possitis superare; probate si illi inferendo an vos sufferendo iniurias, prius fatigandi sitis: vos quidem onerant contumeliis, grauant exactionibus, conui-
Sapien. 7. ciis lacerant, maledictis proscindunt; sed superat patientia nequitiam, vincit sapientia malitiam, & quod acutè quispiam dixerat antiquorum.

Philemon.

"Concentus ille est auribus gratissimus
Conuiciante quum tacetur quopiam;
Qui dissimulat enim conuicium, facit
Conuicians conuicietur vt sibi."

Non ideo vos ad patiendum præmunio; sed tamen præmoneo ita subinde fieri, vt pœna sibi
August. & supplicium fiat omnis inordinatus animus.

Multa sustinetis incommoda, multas læsiones & vltionum irrimenta, in libertate, in honore, in corporis & fortunæ bonis. Nihil dico de abdicatione, & exauctoramentis, nihil de mulctis & custodiis, nihil de aliis illis grauaminibus, quæ in prima & secunda sectione copiosiùs enumerauimus,
Ablegatio ex auitis sedibus. & indies recrudescunt magis: sola illa ablegatio ex auitis sedibus, & patrimoniis, atque aduentitiorum colonorum in locum vestrum substitutio, nullo in vobis perfidiæ colore, nullo rebellionis obtentu, nullâ seditionis vmbrâ prætensâ, nullâ allegatâ infidelitatis maculâ (nisi fides Catholica macula sit), illa, inquam, vnica permutatio poterit vobis fortè videri maximum indignationis incitamentum, & summa desperationis, ac iræ prouocatio, in populo ad iracudiam prono, libertati assueto, præcipitantiæ & ardori, quàm moderationi, & prudentiæ propiori. Esto, sed vbi passio succumbit, ratio præualeat; & rationi ac sensui gra-

tia dominetur, quæ potestatis imperio parendum iubet, "quia non sine causa gladium portat, in vindictam malorum, laudem autem bonorum:" vt non quod immoderantia vel infirmitas humana suggerit; sed quod fas est, quod decet, quod expedit, id velitis & faciatis. Rom. 4.

Si post generalem pacem, & actum obliuionis solemniter publicatum initio suscepti à Iacobo Regni (cuius & scintillam quandam reuiuiscere iussit in illa condonatione, quæ celebrata est his vltimis Comitiis) si, inquam, post illam amnestiam detecta fuisset aliqua coniuratio, quæ hanc condonationem impediret; vel post istam remissionem aliquod apparuisset moliminis indicium, quod memoriam refricaret præteritorum facinorum, quæ iam obliuione inducta & abolita sunt; minus graue esset, minusque commiserandum hoc quod iam attentatum est Arthuro instigante exterminium. Sed nullâ insecutâ nouitate, nullà tumultus, aut innouationis vel minima, quæ nobis innotuerit suspiciuncula, Dauum interturbare, Arthurum Principari voluisse; & inuitos cogere vel ad deditionem titulorum, vel ad seditionem, quid magis absonum, & pacifici Regis temporibus, & moribus alienum? Anno Domini 1604. Actus obliuionis inanis et irritus. Ante mortem Elizabethæ.

Statuerat quidem Ælius Hadrianus delere Iudæorum gentem, & vrbem illorum celeberrimam cum toto suo pomærio, de se transnominare: sed qua id occasione, quo tempore statuit sibi faciendum? Nempe post eorum defectionem Duce Barchocheba. Cùm enim caput illius temeritatis debitas pœnas persoluisset, Aristo Pellæus narrat vniuersæ genti ex illo tempore prorsus interdictum, ne pedem in agrum Ierosolymitanum aliquando inferret: & legis decreto institutisque Hadriani vetitum (ille planè sic in mandatis dederat) ne vel ex edito loco paternum solum oculis aliquando aspicerent Ierusalem. Et cùm ita esset Iudæo- Euseb. l. 4. c. c. Oros. l. 7. c. 13. Hierosolyma Ælia appellata.

rum gente orbata, & veteribus incolis prorsus destituta, generequе frequentata exterorum hominum, deinceps cùm esset à Romanis occupata nomen commutauit, & ad honorem Ælij Adriani Imperatoris, qui eam deuicisset illustrandum, Ælia appellata est. Cæterùm, in isto suo tam præclaro facinore, non tam Ælium quàm Neronem Arthurus videtur æmulatus; Is enim cum Roma incensâ, & excisâ, vellet de suo nomine Neroniam ex eius cineribus excitare, per diuersas plateas & vicos, faces admoueri præcepit, ne facilè posset incendium restingui, & ex edita turri, quæ etiamnum superesse fertur, subiectam vrbem iam flammantem despectans pulsasse testudinem, & Troiæ excidium decantasse multorum sermonibus & scriptis celebratur. Ne verò istius immanitatis ignominia ipse flagraret, culpam voluit conijcere in Christianos, quos nihil tale cogitantes, tanquam incendiarios, & nobilissimæ vrbis euersores damnauit. Inflauit Arthurus tubam seditionis, si vocati ad signum venire voluissent: incendit tumultuum igniculos per diuersas huius Insulæ regiones, si accensâ bile, & eius indignatione commoti stipites flammam vellent concipere, quam tot antè vicibus ambusti meritò reformidant: sed prouocatos tamen & sæpiùs lacessitos vt exardescerent, nemo eorum quæ gesta sunt conscius, nisi effrons sit negauerit. Ita verò pergere iuuat, vt vniuerso orbi Christiano patefiat quàm admiranda sit patientia vestra; quàm admiranda in religione constantia; quàm stupenda in vobis fidei, & obedientiæ coniunctio; quam rara & præclara vtriusque confœderatio; vt Deo & Christo eius, atque Ecclesiæ Catholicæ cum sitis obtemperantes, ita vos gerere sciatis, vt nec Regi velitis rebelles esse, nec haberi.

Cicestrius Neronem æmulatus.

Vide Tac. l. 13. Suetom in Neron. c. 38. Dion. etc. Oros. l. 7. c. 7. et 39.

QUARTA APOSTROPHE AD DOMESTICOS FIDEI, PRO FIDE & INGENIJ CULTU EXTORRES HIBERNOS COLLEGIORUM ALUMNOS.

QVANQVAM frequentius inter nos chariusque commercium prohibeat, cùm longinquitas vestra, ex tam immenso terræ marisque diuortio, tum angustia nostra, ex tot pressuris & calamitatibus quas patimur; non debuit tamen hæc conditionis nostræ necessitas, cui nos illigauit fidei orthodoxæ integritas, penitus impedire communionis vinculum, aut debitum communicationis officium. Eo quippe tanquam fido vehiculo, & certo internuncio, status animi & corporis, atque inuiolatus mutui amoris affectus vtrinque innotescit: vt qui eâdem natalis soli origine creti, eâdem fidei propagine ab extraneis discreti, eâdem religionis normâ ducti, & ex errantium diuerticulis abducti; eodem lucifero veritatis exoriente in cordibus nostris, ambulamus semitas rectas, in vnione Catholicæ pacis; referendo casus nostros, & conferendo pristina cum modernis, præterita cum præsentibus, eliciamus quæ in posterum fortè grauiora nobis obuentura sunt; & compatiamur inhumanitati quidem eorum qui ista faciunt, longanimitati verò sufferentium afflictiones.

Neque enim minori commiseratione digni sunt, qui faciunt, quàm hi qui patiuntur grauaminum iniurias: imò quod interest inter passionem & patientiam, eodem discrimine interuenit, inter patientem & agentem, inter sufferentem & irrogantem iniurias: Quarum cum in istam Nationem nostram magno impetu feratur inundatio, earum commemorationem, seu verius exiguum illarum prægustum, hac semestri relatione tradi-

mus, quam vobis, pro opportunitate vestra legendam offerimus.

In ea specimen habetis innocentiæ, pietatis & constantiæ popularium vestrorum, qui in fornace tribulationis excocti, scoriam & rubiginem exuunt; habetis & torua lineamenta persequutoris, quamuis exiliter adumbrata; habetis illam iugiter manantem dolorum & lachrymarum guttam, quibus irrigata est tota huius terræ facies, quæ per diuersas elices educta, in omnes Regni prouincias, & prouinciarum regiunculas, potens est obruere vniuersam Hiberniæ superficiem; & obruet procul dubio nisi obex tempestiuè apponatur; quæ magis à diuinâ prouidentiâ expetenda est, quam à prudentia & consilio humano expectanda.

Noxiorum pœna ad innoxios deriuata.

Ematuruit modò & deferbuit illa indignatio Regis, quam non sine causa conceperat in truces istos incendiarios, pulueris pyrij machinatores, quorum temeritas & nequitia non debuit ad noxam trahi, vel ignominiam eorum, qui semper innoxij, & ab eiusmodi consiliis quam alienissimi fuerunt: Et quia vos eorum vsquequaque facinus detestati estis; nos etiam contestamur cœlum terramque, immunes nos semper extitisse ab omni eiusmodi impietate; tametsi negari non debeat, omni genere grauaminis, iniuriæ, & indignitatis nos lacessitos fuisse, quibus etiamnum prouocamur, & innumeris modis vrgemur, angustiamur, & affligimur; nec in hoc ipso securi, quòd nostram audeamus afflictionem patefacere, vel absentibus vobis communicare; quidquid enim à nobis fiat,

Analecta scribendi difficultas et periculum.

in deteriorem ferè sensum trahitur: dumque sic volunt ludere, vt eorum lateat ludificatio, qua sibi lucrum, genti verò ludibrium accumulant, si quod illi tectissimum volunt, detegatur; tanquam reus seditionis, & pacis publicæ perturbator, quicunque id fecerit diris deuouetur atrocissimis; & si deprehendatur, supplicijs acerbissimis dilaniandus.

Hoc eorum consilium deterruit à neccessaria scriptione rerum gestarum, permultos isti operi idoneos, qui commentando ea quæ pro tempore fiebant, studium suum, stylumque vtilissimè exercuissent, nisi quieti & securitati suæ, quam honori patriæ, maiorum gloriæ, & posteritatis institutioni consultum mallent; aut vrgentioribus vacarent muniis regendi populum, prædicandi fidem, vel Ecclesiastica administrandi Sacramenta.

Analectis ad scribendum incitamenta.

Sed ipse cum sim minimus fratrum meorum, & in medio cognationis meæ pluribus impeditus occupationibus, quas citra exilem valetudinem, vel necessitas inuito imposuit, vel arbitrij mei libertate, vel officij & vocationis meæ nexu assumpsi; Quia tamen tædebat me, vel pudebat huius nostræ (quæ à multis gentilitia dicitur) socordiæ, hanc conscribendi oppellam vt aggrederer, si aliæ deessent causæ (quæ non deerant plurimæ) hæc sola sufficere debuit, vt vos, ex istis quæ his semestribus succinctè commemorantur, pro opportunitate vestra degustetis, quando fortè vos capiat nausea, vel societas grauiorum studiorum, quibus summâ animi contentione incumbitis, perfunctoriè saltem possitis intelligere statum patriæ quæ vos genuit, aluit, fouet; vt & vos vicissim aliquam beneficentiæ talionem, aut saltem hostimentum beneuolentiæ vestræ, prout dignum & debitum est, eidem rependatis. Huc enim spectare illos vestros labores existimo, illas annonæ difficultates; illam penuriam & paupertatem; atque illas molestias quas deuoratis, vt instructi instruatis, & fundati ipsi in amore Dei, & fidei veritate, ad eundem veritatis fontem rapiatis alios, qui vobis iunguntur quocunque vinculo, vel cognationis, vel amicitiæ, vel vicinitatis, vel ciuicæ originis, vel incolatus in eadem patriâ, & sede natalitiâ.

In patriam redeuntium apparatus.

Vestram ego pietatem nihil opus est vt moneam,

quibus maximè instrumentis ad hanc palæstram accingi oporteat; robur fidei, virtutem animi, ac zelum Religionis, & salutis animarum strenuam cooperationem afferre debetis; ne si tepidi accedatis in fide, aut torpidi in exercitio virtutis, aut trepidi in confessione veritatis, aut vacillantes in fundamento Christianæ perfectionis, cum magno fragore corruatis, & in eandem vobiscum ruinam, & errorem, alios qui vobis cohærent, pertrahatis.

In vobis geritur quicquid vobis ingeritur, quicquid vobis insinuatur, vt vel scripturarum speculo dictaretur, vel è veterum monumentis desumeretur, vel recentiorum commentarijs inscriberetur; vt memoria benè gestorum sit in omni æuo superstes, ad decessorum laudem, & vestram ædificationem, & eorum qui nondum apparuerunt, educationem & doctrinam.

Baron. anno 238. et lib. de Rom. Pontifice Veritatis ad posteros transmitendæ momentum.

Tanti semper fiebat ab ipsis incunabulis fidei Christianæ ista veritatis ad posteros transmissio, vt sanctus Martyr & Pontifex Antherus, non dubitauerit industriam in hoc genere suam, suo sanguine consignare. Nec Decium Imperatorem, cum suo in Imperio consorte, alia res vlla in Cornelium Papam magis commouit, quàm quòd in exilium ad centum Cellas missus, alloquio S. Cypriani de causis Ecclesiasticis, per literas frueretur Hoc enim Christianæ charitatis officium cum frequens alter alteri persolueret, in deteriorem partem accipientes Imperatores, accersito Romam Cornelio, tanquam de Maiestate reo, plumbatis cæso, & ad Martis simulacrum rapto, ac recusanti sacrificare, caput abscindi iusserunt.

Moriatur anima nostra morte iustorum & (si ita Deo placuerit, quod summæ dignationis est) fiant nouissima nostra horum similia. Valete sani, & memores estote, "in ea tempora natos vos esse, quibus firmare animum expedit constantibus exemplis."

Tacitus lib. 16. Annal.

ADDITAMENTVM

AD

SEMESTREM

GRAVAMINVM

RELATIONEM,

IN QVO

ANTIQVVM

HIBERNIÆ ELOGIVM,

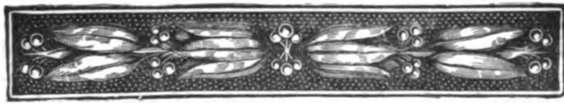
Quòd sit

Insula Catholicæ fidei tenacissima,
nouis obseruationibus
Declaratur.

Eodem collectore & relatore
T. N., Philadelpho.

Considera victoriæ coronam per contraria textam; factos trophæi testes ipsos inimicos.
Chris. hom. 4. ad Populum Antioch.

14

PRÆLVDIVM
AD
NOVAS OBSERVATIONES
DE CONSTANTIA
HIBERNORUM,
IN REBUS FIDEI.

OBSERVAVIT celebris Scriptor Ecclesiasticorum Annalium, circa annum Incarnationis 1053, Ardericum quendam, qui magnam de se sanctitatis opinionem concitauerat in Hibernia, vbi repertus est à receptis in Ecclesia ritibus dissentire, ab "Insula tenacissima Catholicæ fidei" eiectum fuisse, quia iudicârunt stultitiæ, vel etiam leuitatis, & (quod deterius est) magnæ esse superbiæ indicium, antiquis Ecclesiæ vsibus & traditionibus non acquiescere. Præclara sanè res, & de re præclarè gesta claraest hæc epigraphe, qua insignitur hæc Natio firma retentrix, & conseruatrix receptæ pietatis & religionis: & quamuis à tot annorum centuriis iam prætergressis ita meritò cognominata sit; pluribus tamen titulis, iustiusque promeruit illud elogium, ex quo nouæ machinationes nouellorum dogmatum intentatæ sunt, ad innocentiam gentis, ac genuinam eius in fide simplicitatem adulterandam, exoticis erroribus Baronius.

Isaia. 54. & innouationbus. Est vtique hæc natio vniuersè considerata, facilis ac tractabilis ingenij, & ad veritatem in rebus fidei capescendam & conseruandam docilis; vt agnoscas vaticinium Isaiæ prophetæ ad litteram genuinis Hibernis competere, quod omnes sint θεοδιδακτοι, ι. docibiles Dei. Quod ni ita esset, iam dudum tot adhibitis molitionibus, subruisset aduersa potestas, ac penitus demolita fuisset hanc credendi ingenuitatem & rectitudinem, quâ illi se conspicabiles faciunt & commiserabiles omnibus piè sentientibus Orthodoxis. Atque hæc eorum firmitas in fide vt melius innotescat, in aduersaria referre statui notationes quasdam anniuersarias, de rebus huc spectantibus maximè memorabilibus, quas vel ex certa notitia, vel locupletissima attestatione occulatorum testium sentire, & scire ipse potui.

PRIMA OBSERVATIO.

De Tribunalibus & Terminis iudiciorum, in quibus Hibernorum constantia tentatur, qui, quomodo, & à quibus.

RECVRRVNT quotannis quatuor Termini iudiciorum, quæ tenentur in arce, & Emporio nominatissimo temporalis politiæ huius Regni, in ciuitate Dublinensi, vt notum est; ibi celebrantur honoratissimi Ordinum consessus, suis distincti Senaculis & Tribunalibus. Nam præter quatuor Fora iudiciorum ordinaria, 1. Banci Regij, vbi de causis Coronæ; 2. Communium placitorum, vbi de litibus subditorum inter se; 3. Scaccariæ, in qua de fisco Regis; 4. Cancellariæ, in qua iure prætorio mitigantur apices iuris municipalis: Prorex ipse, cum proceribus quibusdam & aliis de intimo Consilio Regni, habet suum Senatum, & mensam Consularem, velut Cortynam cum tripode pythio; habet & Cameram stellatam, quam non semper irretortis oculis adspicit Astræa, cum de nobis agitur. Istis duobus consessibus nostro tempore occupatissimi redduntur Ordines & Iudices tam antecessores quam Assessores in causis Catholicorum examinandis, & ijsdem ad mulctas & carceres addicendis.

Hinc enim iuratorum agmina, quibus religioni est vicinos suos de religione criminari, aut reatum illis impingere ex eo quòd detrectent adire Ecclesias Schismaticas, vel in diuinis communicare cum ministellis hæreticis, includuntur in custodiam, & mulctantur pro arbitrio illorum tribunalium. *Iurati quæsitores.*

Hinc rursum Magistratus Vrbani, & oppidani Prætores, Præpositi, alijque superiores, quorum *Magistratus electivi.*

electio, iuxta antiqua & noua priuilegia, pendebat ex voce & suffragio ipsarum communitatum, quia nolunt se obstringere iuramento Regij Primatus, non solum abdicantur ab officio, sed alijs etiam pœnis arbitrarijs, nummorum summâ & carissima rerum omnium libertate, ad libitum gubernantis plectuntur.

Et ipsi electores, quam iniquè grauantur.

Hinc denique & ipsi electores, non tantum qui eliguntur Catholici (quod nouum & antehac insolitum est) traduntur in carcerem, & pœnis etiam pecuniarijs grauantur; ideo nimirum, quia suffragium suum ausi sint dare homini Catholico, hoc ipso (si superis placet) incapaci istius muneris, quia recusaturus est iuramentum suscipere: cùm tamen electoribus incompertum sit, in quam partem se vertet electus, quando eò ventum erit vt illud vel respuat vel recipiat.

Pressiùs examinatur pœna electorum.

Nam cum penes ipsum sit iurare vel non iurare, nec hominibus, quin imo nec Angelis cœli, de futuris contingentibus ab humano arbitrio pendentibus vel cognita sit, vel determinata veritas; & ipse electus in quolibet instanti ad assentiendum vel dissentiendum plena libertate gaudeat, possitque in temporis ictu, quo proponitur iuramentum, adhibere vel cohibere suum assensum, quid facturus sit, quis præter Deum nosse potuit? nam & quosdam Protestantes (sic enim vocantur hæretici in Anglia) constat recusâsse in ipso quo proponebatur articulo, de quibus nulla erat suspicio quòd essent recusaturi; & contrà, quosdam etiam Catholicos, de quorum antea firmitate & constantia optima erat opinio, certum est, ex fragilitate vel
3. Reg. 19. malitia miserabiliter lapsos, genua sua incuruasse ante Baal; alij rursus quorum infirmitas erat vicinis & notis suspecta, fortiter renuerunt susceptionem iuramenti, quando ad punctum examinis & periculi peruentum erat.

Cum itaque nemo præsciat quid alius quispiam, quidue ipse data occasione standi vel cadendi, electurus sit, mortemne an vitam præferet, iniquum videri posset de re incerta certam statuere sententiam, & de effectu pendenti, & delitescenti in sua causa, quem nemo hominum, antequam in actum exiret, penetrare aut scire potuit, reum facere quenquam & tanquam reo supplicium ei vel carcerale, vel pecuniarium irrogare. Id quod alienum est à iudice Deo, qui futura tanquam præsentia intuetur, & alienissimum esse debet à iudice homine, qui nec intueri quidem illa potest, antequam vsu & opere eliciantur. Et quia omnis pœna si iusta est, peccati pœna est & supplicium nominatur, si peccatum adhuc nullum est in electo nullum debet esse in eligente supplicium: sic à maioribus institutum, vt si antistent delicta pœnæ sequerentur. Sed contra hanc regulam manifestissimæ veritatis, summo rigore iuris, quæ summa iniuria esse solet, in Camera & Curia notum est & peruulgatum, his proximè elapsis terminis à Prorege & Regalibus actitatum fuisse.

Solidè reijcitur eius iniquitas.

Aristot. l. 1. perhim.

August.

Tacitus.

SECVNDA OBSERVATIO.

De Magistratibus collatiuis & quibus conferantur.

NEQUE enim satis esse putant omnes magistratus & officia, quorum concessio pertinet ad ipsum Regem, illis solis conferre quorum mentes habent obæratas, & animas omnibus suis consilijs & propositionibus obnoxias; qui instar Protei, omnem, præter albedinem, colorem sibi induunt; homines qui circumferuntur omni vento doctrinæ; &, vt præsenti scenæ seruiant cœno errorum se coinquinant, hi rutilant gemmis & auro, volitant in auras, & de bysso in abyssum voluuntur, cre-

Ephes. 4. v. 14.

Ephes. 4. v. 14.

pant minas, & increpant miseros Catholicos, præfecturas honorarias accipiunt; custodes arcium & portuum, ductores Ordinum, Bellonæ & Mineruæ, pariter alumni, Vicecomites agrarij, stipendiarij, Mareschalli, procuratores constituuntur. Ista vtcunque dissimulari possunt, sed quod illa officia & præfecturæ vrbium & oppidorum, illæ municipales præposituræ, quæ ante homines natos, & ab omni æuo deferebantur ab ipsis communitatibus, & suis ciuibus ac municipibus deferebantur, iam, rotà conuersâ, denegantur hominibus ingenuis, idoneis, exploratæ fidei & honestatis, quibus nihil obijci potest præter conscientiæ teneritudinem, & religionis constantiam; vt his exauctoratis, sufficiantur alieni, incogniti, & indotati, quibus aliquando nec census, nec fundus vnus, nec vsus aut necessitudo est in illis vrbibus, oppidis, aut municipijs, quorum regimini præficiuntur: hoc ipsas mentes cruciat intuentium ciuium & fidelium subditorum, quòd talibus pateant vrbanæ dignitates, à quibus procliue est ipsas vrbes euerti, & earum libertates & priuilegia pessundari.

Discrimen inter municipales et collatiuas præfecturas.

Et cum ista quam attentissimè pertractentur omni tempore à Prorege & ijs qui proximè illi assident; maiori tamen opportunitate & solicitudine disceptantur & disponuntur, recurrentibus illis quos iam dixi quatuor anni terminis, vertente autumno & hyeme, verno etiam & æstiuo tempore. His enim Stationibus anni, ex omnibus Regni partibus in illa vrbe politiæ metropoli, maxima est frequentia populorum, per quos circumquaque feratur terror & formido eorum, quæ intentantur & fiunt contra professionem orthodoxam.

Termini iudiciorum solemnes in arce imperij.

TERTIA OBSERVATIO.

De prouincijs & prouincialium Catholicorum grauamine per vicecomites, & Iusticiarios.

NAM cum sint quatuor primariæ huius Regni prouinciæ: 1, Lagenia ad Orientem sita; 2, Conacia ad Occidentem; 3, Momonia ad Austrum; & ad Aquilonem; 4, Vltonia; in quarum meditullio, ex omnibus aliquid deriuans, & omnibus se communicans posita est Media, sumpto nomine secundum rem, satis aptè & appositè; singulæ rursus prouinciæ diuiduntur in certas portiones seu tractus quos Comitatus vocant; & illi rursus in Baronias. Lagenia continet, 8, Comitatus; Conacia, 6; Momonia, 7; Vltonia, 10; Media, 2. Singulis Comitatibus datur annuus magistratus, quem Vicecomitem vocant; habet ille Subuicecomitem, Accensos, & Baliuos suos, & manipulum armatorum ad manum, vt imperata sedulò exequantur. Tenet Vicecomes quo voluerit die, sua fora sparsim per Comitatum, ad quæ circumuicini pagi, si qua sit lis vel querela, venire debent: conuocat & celebriorem conuentum quolibet trimestri, in quo Irenarchæ, seu Iusticiarij pacis in illo comitatu sedent pro tribunali; & constitutis iuratis quæsitoribus inquirunt de alijs crimininibus & præuaricationibus, tum vel maximè de recusantiâ Catholicorum; conficiunt ministri suos codices, in quibus eorum nomina conscribuntur, qui diebus festis & dominicis absunt ab Ecclesia illorum vt de sua absentia rei & noxij comperiantur à quæsitoribus.

Conuentus trimestres in singulis Comitatibus.

Et quia hactenus iurati illi plerumque Catholici, consulentes integritati suæ, & incolumitati proxi-

Noua techna conscribendi iuratos, vt circumscribantur Catholici.

morum, noluerunt traducere suæ fidei comprofessores, eorumue causam grauando, onerare conscientiam suam; quod ne impunè illis sit (vt antea dictum est) patiuntur libertatis suæ & bonorum dispendium; neue cæteri impunitatem consequantur ex ista iuratorum Catholicorum taciturnitate, inuentum est artificium aggregandi ad numerum iuratorum tot protestantes, qui sufficiant ad sententiam, quam veredictum vocant, proferendam. Atque hac techna præsentati iam sunt innumeri ex plebe, qui vel hæreticorum Ecclesias adire, vel vxorem, liberos, familiam, domicilium deserere ex pura penuria necesse habebunt.

Vide plura de his infrà obser. 12.

QVARTA OBSERVATIO.

De Semestri iudiciorum agitatione, & in ijsdem vexatione Catholicorum.

VLTRA hos trimestres Iusticiariorum conuentus, sunt & alij multò solenniores in singulis comitatibus consessus Iusticiariorum itinerantium (sic enim appellantur), qui nutu Proregis, & intimi Senatus designantur quolibet semestri, ad circuitus iuridicos per vniuersum Regnum conficiendos: hi inter alia iurisdictioni suæ & indagini commissa, solerter inquirunt in mores Catholicorum, & quæsitoribus iuratis de more solito, seuerè & seriò denunciant, vt recusantes prodant, offerantq; castigandos iuxta editas sanctiones: id verò ni fecerint, vel incunctanter eodem in loco mulctantur ipsi; vel nexu & cautione sufficienti data obligantur se coram Prorege sistere, vt grauiorem ab ipso censuram accipiant. Quòd siqui fortè elapsi sunt vrbani præfecti, qui obliuione aliquâ aut conniuentiâ eorum qui præsunt, prætermissi

erant in exigendo iuramento, iam vocantur ad calculos, & quod iurare prætergressi essent dum magistratum inirent, ac nihilominus iniurati exercerent iurisdictionem pro veteri instituto, expiare debent omissionem eius quod non exigebatur, abdicatione officij, mulctânummariâ,& incarceratione, ad Proregis arbitrium.

QVINTA OBSERVATIO.

De inquisitione & punitione Catholicorum per clerum heterodoxum.

EST & alia valde onerosa inquisitio quam clerus heterodoxus, Episcopi, eorumque Officiales, in singulis diœcesibus pro suo arbitratu instruunt. Suos enim ipsi è qualibet parochia deligunt inquisitores, qui delicta ad iudicem Ecclesiasticum pertinentia inuestigent, de causis matrimonialibus, beneficialibus, testamentarijs, de decimis, de pijs legatis, & alijs dispositionibus iuris canonici, seu etiam fori mixti criminibus; de baptismo infantium, de solemnitate matrimonij, de sepultura, de cultu diuino eiusque frequentatione, de censurarum insordescentia & alijs pluribus fori Ecclesiastici cognitionibus. Miserè autem expi lant nostros istæ Harpyiæ, nec parentes solum sed patrinos etiam Catholicos mulctant quoties à Catholico sacerdote factam intelligunt initiationem.

Habent illi per analogiam Prælati, sua examina & inquisitiones, habent suas synodicas contesserationes, Archidiaconi & Episcopi annuas visitationes, Archiepiscopi triennales: sed deficiunt scrutantes scrutinio, & multifariam deficiunt, dum inter alios abusus, sibi laicos in officio visitandi

Laica visitatio cleri.

surrogant; quod fecit elapso anno Dublinensis Antistes Equiti aurato suas vices delegando, vt Archiepiscopalem obiret trieteridem.

Diuersa vel opportunitas adversantium Catholicis.

Non est vbique Officialium & ministrorum par multitudo, & seueritas in hoc Regno; alij enim alibi indulgentiores sunt & leniores erga nostros, & contenti suis stipendijs, prouentibus, & emolumentis, conniuent parochianis Catholicis vt iuxta suum institutum pacificè viuant, & Sacramenta suscipiant ritu Catholico à Catholicis presbyteris, qui in abditis recessibus vitam quodammodo precariam trahunt: alibi verò ita ferociunt, vbi numerosior est protestantium incolatus, vt pauci illi qui intermixti sunt indigenæ orthodoxi, expositi omnibus iniurijs, contumelijs, & opprobrijs, vel penitus destituti sint vsu sacrorum, vel si quoquo modo ijs vti libeat, multa milliaria conficere debeant, vt in transcursu potiantur ea, quam desiderant, Sacramentorum ministratione.

Delusa ministri hæretici auaritia an. 1526.

Repertus est vnus quispiam è grege ministrorum cum quo non ita pridem pacisci voluit parochianus Catholicus, cuius vxor vicina partui vterum gestabat, si permittat prolem cùm mox edita fuerit, ritu Catholico tingi, daturum se illi, pro vexatione redimenda, quinque argenteos quos ægerrimè posset homo tenuis & villicanus subducere vxori & soboli alendæ; negat ille minus vna libra Anglicana accepturum, quæ conficit quadruplum eius quod alter obtulit, cui cum ille soluendo non esset, prohibere non potuit ministerium profanum à prole, cum ministri inexplebilem auaritiam non posset satiare; sed expleto labore contentum esse iussit vno minus argenteo, qui si absisteret percepturus erat sescuplum; quod ipsum ministrum & vxorculam pessimè habuit, quia de auro magis quam de anima angebantur.

SEXTA OBSERVATIO.

De zelo & sedulitate, Catholicarum fœminarum circa paruulorum baptismum, &c.

CERNERE est aliquando vtero grauidas, quando se partui appropinquare sentiunt, pedestres, & subinde incomitatas, tenuioris fortunæ fœminas exire ex illis territorijs, in quibus non est copia rituum Catholicorum, ne cogantur vel se, vel fœtum recenter editum contaminare immunditijs hæreticorum; dumque in ipsa quandoque via parturiunt (instar illius qui nasci pro nobis in stabulo voluit cùm non haberet locum in diuersorio), peregrinam & viatricem prolem generant; vt sint memores hospites se & peregrinos esse, non autem ciues huius sæculi, tametsi domesticos Dei, quando per legitimos ministratores sacræ initiationis charisma accipiunt, & consortes facti diuinæ naturæ inseruntur tanquam viua membra corpori Ecclesiæ. Ipsæ rursus puerperæ quæ vel nauseâ, vel debilitate, vel alia quauis infirmitate detentæ, sese ante suum puerperium nequiuerunt expedire, vt parerent in locis cognatæ fidei & professionis, quanta possunt festinatione vbi conualuêre, se recipiunt ipsas cum sobole ad sacra debitè percipienda; illæ vt purificentur, istæ vt abluantur & baptizentur.

Luc. 2. v. 7.

2. Petr. 1.

Obseruantia, circa purificationem.

Eadem est misellorum sedulitas circa confessionis & communionis annuæ Sacramenta. Sed & istud est singulare, quanta soleant auiditate, & quam longinqua faciant aliquando itinera vt concionibus sacris intersint; transiliunt colles, saltus, & nemora; perdius & pernox magno agmine acce-

Confessionem.

Communionem.

Conciones.

Matth. 15. v. 27.

dit populus, ceu catuli famelici ad micas de mensa Dominorum decidentes, accurrunt ad verbum Dei audiendum; quia panem arctum & aquam breuem facit vicinitas & violentia alienæ professionis hominum à quibus circumuenti sunt, & vndequaque circumfusi.

Esa. 30. v. 20.

SEPTIMA OBSERVATIO.

De admirando Catholicorum ardore & concursu ad confirmationem.

NEQVE verò minor est deuotio eorum & solertia, siquando audierint Catholicum Antistitem in propinquo esse, à quo possint Confirmationis munimen accipere: turmatim aduolant equestres, pedestres, curules, nihil remoratur, nec messis, nec sementis, nec æstus solis in æstate, nec pluuia vel pruina in hyeme, nulla quamuis seria negotia; si in domo sit, perrumpunt septa, fores & fenestras; si in agro, implent vias & semitas, tanquam præcipites se & tumultuantes offerunt consignandos, vt nec per contubernia disponi, nec in classes redigi, nec à pluribus in hoc paratis assistentibus in seriem aut certum ordinem, standi sedendiue, reduci possit onerosa multitudo. Adeoque se effundunt in calles, colles & compita vt aciem esse crederes instructam ad prælium: accurrit hinc mater pluribus onusta prolibus; inde pater aut famulus non paucioribus oneratus; illinc iumentum in quo vehitur paruulorum manipulus; irrepunt, irruunt certatim ad sacrum signaculum; contemnentes periculum suum, contemnentes & discrimen Episcopi; si vel ipse vel ipsi comprehendantur ab aduersarijs nostræ Religionis; quemadmodum iam paucis retro annis pius & venerabilis Cornelius martyr Dunensis Antistes in simili opere depre-

Spreto Antistitis et proprio periculo.

Inde captus Cornelius martyr.

hensus dicitur: & cum sint tam numerosi, tam Zelosi, tam ardentes, cum rebelles Numini esse nolint, fugiunt tamen cauentque rebellionem erga Principem. Iob. 24. v. 53.

OCTAVA OBSERVATIO.

Consideratio dignissima circa Hibernorum constantiam nouissimis his temporibus.

QVIS crederet istam pietatem tamdiu vigere potuisse in natione tantopere exagitata, à supremæ Dominationis & aduersæ professionis hominibus, in sæculo potentibus, hæresi flammantibus, opibus, viribus, copijs circumfluentibus, nihil non tentantibus vt istum in nostris igniculum extinguerent? quis in animum induceret, gentem tam laceram, tam discissam, tam exarmatam & exanimatam, tam deiectam, inopem, tam mente consternatam, & viribus protritam, potuisse hucvsque exerere vim & viuacem spritum suæ fidei contra tot insultus & molitiones aduersantium sibi potestatum, "contra tela nequissimi ignea, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus," nisi cœlesti adiutorio erigeret Deus, & eligeret infirma mundi vt fortia confunderet. Ephes. 6. v. 12.

Alibi explicata sunt in sacris Analectis quæ & quanta conamina adhibuerit defunctus Prorex Arth. Cicestrius pro supplantanda Religione Catholica, pro explantandis veteribus inquilinis, pro introducendis nouis colonis, vt cum ipsis nouorum dogmatum fundamenta firmiter ponerentur; quo defungente suo officio, & in Angliam concedente, per modum interregni substitutus est in Gubernarchiam Cancellarius Regni cum primario iudice siue Iustitiario Ioanne Denham; quos clarum est nihil remisisse de industria vel solertia sui ante- Sub Prorege Arth. Cicestrio. Sub Iusticiarijs Tho. Iohens Canc. et Iohanne Denham primario Iudice.

cessoris, sed magis adiunxisse quædam additamenta ingenij & laboris sui ad priora grauamina quibus impetebantur Catholici in iudicio & extra iudicium, quo reddebatur eorum causa deploratior.

Et per eosdem vexatio. Breuis erat eorum gubernatio, septem circiter mensibus circumscripta; sed tantillo tempore non interquieuit Orthodoxorum vexatio; Magistratus vrbani ex diuersis Regni partibus Dublinum accersiti sunt, & de conscientia interpellati, de iuramento non præstito interrogati, ac ciuicæ administrationis rei habiti, quòd ausi fuissent iniurati exercere iurisdictionem; tametsi illi pro se allegarent quòd antiquo & consueto iureiurando, ex veteri & recepta formula Codicibus municipalibus inscriptâ, in sua inauguratione sese obstrinxerint; non proinde tamen satisfactum Regis imperio & voluntati, vnde tam electi, quam electores ex sententia Iudicum, pœnam quæ infligebatur perferre debebant tam carcere quam crumenâ.

NONA OBSERVATIO.

De Catholicis agrarijs tam Plebeis quam Domicellis, eorumque in Angliam traiectu & supplicatione ad Regem..

PROFECTVM iam in Angliam Cicestrium insecuta est turba multa Agrariorum, ex varijs Regni prouincijs, Plebei plurimi cum nonnullis Domicellis ex inferiori Lagenia, Coghlania, Carolia, Analia, Brenia & aliunde, alij è terris suis eiecti, alij eiectionem timentes, omnes exterriti, ne fraude vel prudentiâ politicorum circumuenti, vel viribus & potentia competitorum oppressi, cogerentur perpetuò carere auitis suis fundis & hæreditatibus; Regi supplicant, ne miserorum gemitus & suspiria despiciat, neue eorum tenuitatem, inertiam & in-

fantiam obrui patiatur eloquentiâ, gratiâ, & opibus suorum aduersariorum. Petebant sibi dari aduocatos forenses & iurisconsultos, qui causam ipsorum iuridicè agerent; id verò negabatur; exponebant vt poterant eiecti successiuam possessionem, tot annorum pacificam præscriptionem, dominij facti, & census soluti acceptationem, aliosque iuris sui titulos quo valebant meliori modo homines militares, non tam in foro aut curia, quàm in armis & agris educati. Postulabant iustitiam, æquitatem, clementiam; iustitiam ne opprimantur iniquè, æquitatem ne deferantur indefensi, clementiam & miserationem, ne ipsi, vxores, liberi & familiæ proscribantur prostuanturque.

Iuridica defensio eis negata.

Petitio eiectorum vel eijciendorum æquissima.

Qui verò nondum eiecti, sed de eiectione periclitabantur; alij sua seruitia, sudores, cicatrices, pro honore principis, pro defensione patriæ, pro iuris sui retentione proponebant; suum illum suorumque sanguinem profusum asserebant alia meliori mercede, quàm disceptatione vel confiscatione hæreditatis remunerandum fuisse; alij aliud patrocinium quærebant, prout quisque amicitiam, & fauorem, vel muneribus emereri, vel obsequio consequi, vel partitione agrorum, vel clientelâ, affinitate, alijsque officijs aut titulis conquirere poterat. Nonnulli erant, quibus spes facta fuit obtinendi quod petebant, tantummodo vt se accommodarent Regis voluntati in negotio Religionis: nec deerant ex intimo Regis Concilio, qui dulci alloquio & pollicitatione pertentabant animos quorundam, si fortè eos suâ auctoritate permouere possent, & pertrahere ad conformitatem.

Sed quoniam ipsis qui in Angliam abiuerant incertum est quid tandem de ista plantatione fiet, quia multa indies dicuntur, multa etiam detegun- tur incommoda; multæ quæstiones exoriuntur circa Regis diplomata & codicillos, circa legum apices, circa moderamen æquitatis adhibendum,

Plantationis agrariæ incertus exitus. vide obser. 23.

hinc antiquis incolis, inde pugnantibus nouis colonis, vtrisque pro se diuersimodè solicitantibus, relictis in ambiguo quæ sunt ambigua, quia nondum constat quis futurus sit solicitationis exitus, ad aliam illam transibo solicitudinem, quæ non minus afficit, & ad plures peruenit, quippe ad omnes Hiberniæ regiones & regiunculas se diffundit anxietas & formido molestiarum, quæ omnibus Catholicis vbique & semper impendent, nunc acrius nunc remissius pro arbitrio eorum quibus concessum est & ius & norma regendi: huius verò vexationis vnica scaturigo est diuersitas Religionis.

VNDECIMA OBSERVATIO.

Tangit discrimen regiminis SinIohan, & Cicestrii Proreg. & diuersus vtriusque scopus vexandi Catholicos signatur.

HOC discriminis obseruatum est, inter defunctum ac præsentem Proregem, & vtriusque regimen interesse, quòd ille omnem lapidem mouere visus sit, vt plantationem promoueret, & nouum incolatum à se ductum perduceret ad stabilitatem, nec de religione, post primos insultus iam irritos nisi secundariò & resultiuè curabat: hic verò omnem machinam adhibere velle videtur vt supplantationem fidei consummet, eiusque consummationem honoraijs suis laureis velut victoriam lemniscatam velit attexere; nec tam sitienter inhiat fundis subditorum intercipiendis quam fidei euertendæ. Illius ergo scopus primarius fuit sic omnia complanare & complantare nouis colonijs, vt ex consequenti, & per necessariam sequelam, nouus ille Dei cultus, & noua professio quam Rex appetit, & corroborari præcipit, apprehenderetur & approbaretur: huius autem primaria intentio,

vt apparet, eò fertur, vt noua fides stabiliatur, nec susceptum ab antecessore plantationis negotium alio magis intuitu amplectitur, quàm vt seruiat extirpandæ Religioni Catholicæ, & firmandæ complantationi nouorum dogmatum. Ille suam existimationem & honorem in aula oppignorauit, vt istud effectui daret; hic verò bonam de se opinionem concitatam suis tueri nititur & sustinere apud Regem, vt hoc alterum quod Rex ardentissimè expetit, quàm efficacissimè mandet executioni.

DVODECIMA OBSERVATIO.

De primo motore, primoque mobili grauaminis Catholicorum.

CVM autem Rex ipse sit primus motor, & Prorex nostrum primum mobile; Cantuariensis primus monitor; Cancellarius verò & Antistites Hiberniæ, secundi quasi ordinis commonitores, vel monitorum illius præcones & executores; si primus motor, primumque mobile, primarius monitor, & commonentes in eandem partem vim suam imprimant, quàm ægrè huic impressioni resistent orbes inferiores? si Rex solus suo motu primo, & principali monitu præiret, multum id esset ad raptum cæterorum orbium (quippe omnes subditi solent æmulari principis vitam, vt verè ab Herodiano obseruatum est), sed cum omnes illæ motrices energiæ, nullâ prorsus exemptâ, ferantur impetu in idem latus, & in aduersam nobis professionem, vnaque omnes consensione rapiantur in obliquum nobis cursum, & contrariam nostræ fidei progressionem, quantò vnitior & fortior eorum impressio, tantò difficilior erit renitentia, & renitentium propinquior interitus. Cæterum, toto isto nixu quem adhibent, cum è suis triarijs nonnullos amittant,

In præfat ad vitam M. Antonini

qui ad castra Catholicorum liberè confugiunt, vix vllos è nostris acquirunt nouos transfugas, quos suæ valeant sectæ veraciter aggregare.

XIII. OBSERVATIO.

De SinIohannis Proregis aduentu; & facibus ei subditis ad persequendum Catholicos.

ACCEPIT Prorex noster Oliuerius SinIohannis suum diploma, & cum diplomate specialia monita & mandata de religione, de regimine ciuili, de modo & normâ administrationis; & quamquam multa istorum nobis incomperta sint, cum sint in arcano pectoris ipsius abdita; ex indicijs tamen quibusdam quæ se exerunt, & scintillis quæ ex officinâ emicant per malleum & incudem, colligimus ignem viuere, non iam cineri doloso suppositum, sed expositum vento & flabellis, vt ardeat magis & exurat.

Succensus ad hoc ex Sermone Regis antequam venisset ex Anglia.

Antequam ex Anglia recessisset Hiberniam versus, oleum camino additum est ex publico Regis sermone, quem habuit cum magno apparatu, & applausu in camera stellata 20. Iunij hoc ipso anno. Et cum illa essent prima eius auspicia, primaque sermocinatio in illo tribunali, iam anno 14. Regni eius exeunte, magno rerum & verborum delectu silentium illud suum plusquam Pythagoricum abrumpendi tempus sibi datum ratus, postquam de rebus alijs disseruisset desumpto themate ex Psal. 71. "Deus iudicium tuum regi da, & iustitiam tuam filio Regis;" Theologando primum, deindè Philosophando, diuidendo, definiendo, distinguendo, instruendoque suos Iudices, quorum officium est ius dicere, suum verò ius dare, tandem se ad illos seriò conuertens in hæc verba proloquitur.

"Et quemadmodum sermonem exorsus sum im-

plendo prouerbium, 'à Ioue principium,' ita incipiam hanc curam quam debetis dare Iusticiarijs de rebus Ecclesiasticis; Deus enim omne bonum cœptum eò magis prouehet, quod ipse eiusque Ecclesia primo loco ponantur. Quod iam dicturus sum, pertinet ad Recusantes & Papistas. Nunquam regressi estis ab illo circuitu, quin ex ratione per vos mihi reddita, & magnum solatium, & magnum dolorem conceperim; solatium quidem cum intelligerem numerum Recusantium in quibusdam circuitibus esse diminutum: Dolorem verò cordis & animæ intimum, cum audirem numerum Recusantium in alijs esse circuitibus auctum. Protestor vobis nihil esse in hoc vniuerso quod æquè me cruciare queat, ac defectio hominum à Religione in diebus meis: Neque aliud me adeo exhilarat, ac Religionis sub me incrementum. Deus est mihi testis, nihil loquor ex inani gloriâ, red rursus dico cor meum dolet, cum audio Recusantes crescere: Itaque præcipio vobis iudices, vt quemadmodum ego, ita & vos hoc cordi sumatis & præueniatis, vt potestis, meque meis subditis talem facite notum, qualis reuera sum.

Verba Regis in Camera stellata fol. 25.

"Tria sunt Recusantium genera: primum est eorum qui quoad seipsos nolunt esse Recusantes; vxores verò & familiæ sunt: & ipsi Ecclesias non adeunt nisi fortè semel aut iterum in anno, idque coacti metu legis, aut pro forma solummodo. Hi possunt esse formales quoad legem sed quoad Deum perfidiores quàm alij.

"Secundum genus est illorum qui sunt Recusantes, & habent suas conscientias seductas, & renuunt adire Ecclesias; de cætero autem viuunt vt pacifici subditi.

"Tertium genus est practicorum Recusantium; hi compellunt omnes suos famulos vt cum ipsis sint etiam Recusantes; Nec patientur suos tenentes, quin fiant Recusantes: & vicini si velint cum eis

in pace viuere, debent esse Recusantes. Hos indagare potestis vt vulpem ex tetro odore qui spargitur circa ipsius foueam. Hæc magna superbia & præsumptio est, quòd hi pro quorum animabus debeo ego rationem Deo reddere, & qui potiuntur vita & libertate sub me, non solum ipsi erunt Recusantes, sed etiam inficiunt, & post se alios pertrahunt. Vt iam dixeram in domo Parlamenti; possum diligere personam Papistæ, qui alioqui vir bonus sit, & honestè educatus, aliam religionem nunquam imbiberit; odi tamen personam Apostatæ Papistæ: & sanè quod attinet ad Polypragmaticos Papistas, vellem excogitaretis pro ipsis seuerum aliquod supplicium: quippe qui non solum in cordibus suis contagionem fouent, sed etiam in alios, bonos subditos nostros eandem infundunt.

"Et quod de Recusantibus dico, idem etiam de Presbyteris sentio; fateor me non libenter suspendere Presbyterum pro sola religione aut celebratione missæ: sed si recuset iuramentum fidelitatis, quod (quamuis Papa, & omnes inferni dœmones obstrepant) tamen merè ciuile est, prout ex meo libro & aliunde scire potestis; qui sic recusant iuramentum, & sunt polypragmatici Recusantes, hos relinquo legi: persecutio non est, sed bona iustitia. Et illi etiam Presbyteri qui ex mea gratia & indulgentia permissi sunt exire è carcere, & proscripti sunt sub conditione ne amplius reuertantur, nihil me de ipsis interrogetis; auferte illos hinc in malam rem, nec amplius quidquam de illis audiam. Et illis adiungo effractores carcerum; quos enim carceres non possunt continere, clarum est nulla re alia quàm suspendio contineri posse. Tales nullo modo martyres sunt, qui refugiunt pro conscientia pati: Paulus tametsi ostia paterent, egredi tamen noluit: Et Petrus non ante egressus est è carcere quam ab angelo Dei duceretur. Hi verò exire volunt etiam cum

angelo tenebrarum. Iniunxeram Archiepiscopo Cantuariensi & Episcopi Londinensi pro distinctione facienda &c., graduum presbyterorum, & quando mihi rationem illi reddiderint, tunc aliud vobis præcipiam circa ipsos," &c.

Hucusque sunt verba Regis fideliter ex Anglico exemplari impresso, in latinum traducta: per quorum tenorem satis innotescit animus ipsius erga nostræ religionis cultores; quæ ille spicula, quàm acria, quàm amentata vibrat in nostrum iugulum.

" Tunc tua res agitur paries cum proximus ardet."

XIV. OBSERVATIO.

Quando, & quomodo creatur Prorex SinIohannis.

HIS ipsis diebus gladius iustitiæ dandus erat in manus Proregis, in cuius capulo quæ alia verior inscriptio credetur incisa, quàm vt eius aciem vertat in ceruices eorum qui Regis voluntati reluctantur.

Aduectus ille in Hiberniam mox inuehitur in Catholicos; incusat nimiam socordiam & lenitatem illorum qui cum imperio præerant, quòd non vehementius insecuti fuerint Catholicos Sacerdotes eorumque receptatores; quòd non grauius oneråssent Catholicos magistratus eorumque electores; quòd non seuerius castigâssent iuratos quæsitores, " qui præsentare recusârunt; circumtuli, inquit, oculorum aciem per omnem vsquequaque partem, nec vllam inuenio causam quare subditi ita obnituntur suo Principi eiusque imperata facere detrectant: circumferam iam aciem meæ potestatis, quam in omnes distringam sine discrimine; à summo ad infimum singuli sentient Regis indigna-

Qualiter, quam strenuè exequitur officium in Catholicos.

Verba Proregis.

tionem & meam nisi pareant mandatis: quidquid leges tulerint, quidquid prærogatiua, totum exeram in istos refractarios vt confundantur vel contundantur."

Satellites et lictores emissi contra Catholicos. Marischalli, &c. Expediuntur lictores armati, qui perquirant eminentiores & opulentiores ex ciuibus Dublinen. ex quibus alij capti sunt; alij aufugiunt: damnum ad nonnullos, terror ad omnes peruenit. Mittuntur cum amplissimis mandatis præfecti, quos Marischallos vocant, in diuersas prouincias, vt comprehendant sacerdotes; singuli instructi satis equitatu & peditatu idoneo, qui volitant & velitantur, depascentes patriam per vicos & pagos, & vix est qui contrâ audeat hiscere. Ose. 5. "Facti sunt quasi laqueus speculationi & quasi rete expansum super Thabor:" sed heu miseriam inueteratam. Nam sicut Ieroboam postquam in Bethoron erexisset vitulos aureos, ad montem Thabor, & Mispa, & Masphat (quæ loca rectâ viâ ducebant versus Ierusalem) armatos milites in insidijs posuit, vt Israelitas Ierosolyma ituros diuerterent, vulnerarent, caperentue: sic puta factum ab Henrico 8. in erectione sui Primatus.

Lib. 2. de excid Ierosol, c. 5. Sicut boni Principis vita, inquit Hegesippus, probitatis quædam præscriptio, & per uniuersos viuendi forma est: ita Imperatoris colluuio lex flagitiorum est.

Claudianus.

"... Nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent vt vita regentis."

Ex ista proh dolor, cloaca impuritatis Henrici deriuantur hæc pœnarum fluenta, quæ nunc Esa. 12. v. 3. cogimur epotare, nisi velimus (quod absit) expuere Minæ et mandata. latices salutares, quos hausimus in gaudiò de fontibus Saluatoris.

Ad terrorem cæterorum voce præconis legitur publicè in domo ciuica Dublinensi, Commissio siue

mandatum Ioannis Boyni præcipui in Lagenia Mareschalli, cui ampla potestas est in omnes Orthodoxos Sacerdotes inquirendos, prehendendos, incarcerandos; facta est alibi specie inquisitionis irruptio in ædes, & ex irruptione secutum est inibi spoliarium: alibi comprehensus cum sacra Sarcina Sacerdos, isque regularis in custodiam est traditus; alibi alius non regularis in comitatu seu accubitu ad mensam cuiusdam Nobilis captus; vterque in carcerem inclusus; & laicus quidem post aliquot mensium reclusionem grandi ære mulctatus & dimissus est, alter adhuc tenetur captiuus.

Casselli. Kilkeniæ. Dublini.

Conuocati sunt Dublinum omnes per vniuersum Regnum prætensi Archiepiscopi & Episcopi, cum alijs primarijs de ipsorum clero, ad consultandum inter alia, de vijs & modis quibus ipsi cum effectu valeant auctoritate Ecclesiasticâ vti, & censuras in contumaces (ita illi appellitant constantes Catholicos) distringere. Tandem ipse Prorex cum intimo Senatu attentissimè agitat, quibus gradibus & passibus possent veros Israelitas prohibere ab ingressu Ierosolymorum, & sacrorum quibus assuescunt consortio. Et quia quæsitores Catholicos hactenus corrumpere non potuerunt, pro maiori parte quanquam mulctis exhaustos & carceribus fatigatos; iam moliti sunt ex respersis inter Catholicos Anglis Protestantibus iuratorum numerum ita explere, vt cum illos isti enormiter excesserint, veredictum ipsi conficiant, & Catholicos præsentent. Hoc artificio nuperrimé præsentati sunt in solo comitatu Medensi bis mille circiter Catholici in vno trimestri, in Dublinensi, Darensi & alibi passim etiam simili techna confecta est præsentatio; ex qua aperitur lata porta puniendi & depauperandi miseros vicanos, aliosque victitantes ex denario diurno; vt istis concussis hoc ariete ad validiores quatiendos liberior sit aditus.

Conuocatio Antistitum à Prorege facta ad consultandum in Catholicos.

Noua industria corrumpendi quesitores iuratos et per eos præsentandi Catholicos. Vide sup. obser. 4. 1616.

His exagitationibus, & exactorationi Catholico-

rum Magistratuum; quorum etiamnum nonnulli ex primarijs vrbibus & oppidis captiui in arce Dublinensi detinentur, aliæ accedunt suggestiones, nimium quantum noxiæ, quibus si Princeps aurem præbeat, non mediocre negotium facesset miseris Catholicis.

XV. OBSERVATIO.

De mixtis adinuentionibus & circumuentionibus in fide, & fundis Catholicorum.

LIBET hîc intexere ex schedis repertis in armario defuncti Proregis fragmentum cuiusdam inuentionis & methodi, quæ conscripta est pro directione regiminis in Hibernia, vt plantatio succedat & benè corroboretur, fides verò Catholica stirpitus euertatur. Sic autem incipit.

Quædam Regulæ obseruandæ pro bono Regni Hiberniæ.

Regulæ politicæ Arthuri Cicestrij, siue alterius polipragmatici suggestoris.

1. Suggestio politica.

"PRIMO valde conueniet omnia territoria in Longford, Lietrom, & Comitatu Regis eo modo plantari, quo plantata est Vltonia: nempe vt sola tertia pars indigenis; reliquæ verò duæ Britannicis attribuantur. Ista territoria contermina sunt Vltoniæ; iacent verò in Lagenia & Conacia, vbi hoc tempore Protestantes sunt numero paucissimi inter omnes Hiberniæ partes. Vnde noua hæc plantatio non solum veterem muniet, sed etiam vires & neruos accîdet religioni Papisticæ in duabus prouincijs Lageniæ & Conaciæ. Quòd si Regia Majestas (prout audio), bonum titulum habeat ad Comitatus de Sligo & Maio, qui inter istam plantationem & mare interiacent,

operæ pretium esset, postquam illi tractus benè disponerentur, etiam istos simili modo plantari, & quicunque ibidem terras acciperet, annuum censum penderet per quinquennij spatium pro muniendo & extruendo bono oppido apud Sligo, illud veró incolendum esset à viginti tribus Britannicis Protestantibus. Quod facilè fieret si Regia Maiestas non exigeret in primo ingressu magnum censum ex illis terris; & redditus soluendi multùm crescerent quando ex qualibet mensura mille iugerorum perciperet quotannis 10. libras. In istis plantationibus valde expediet animari omnes qui volent conuerti ad fidem Protestanicam, vt tanquam liberi Tenentes, & conductores admittantur sub Britannicis susceptoribus. Multos enim ex ipsis audiui dicere, si religionem mutent, non audere eos amplius inter suos populares viuere; id quod arguit præcipuos dominos, cum presbyteris, conspirare contra hos qui conuertuntur, vt eos iniurijs lacessant. Cura insuper adhibenda erit ne terræ illæ transcribantur in ius alicuius priuati; quia si succedant istæ duæ plantationes, conficient plenam & perfectam expugnationem gentis Hibernicæ; tunc verò spes aliqua suberit eos, abstrahendi à suo papismo & barbarismo quæ duo semper confœderantur. Nam Papa fatetur ignorantiam esse matrem deuotionis; ita sanè Papisticæ deuotionis, quisquis enim ignarus est, nec verè deuotus nec vrbanus erit. Nota malignitatem politici metatoris.

"Qui contra hanc plantationem obijciunt, primo quærunt quid fiet de popello inibi habitante? Cui obiectioni responderi potest, sex solummodo esse primarios Dominos istorum territoriorum quæ modo plantanda veniunt; isti verò sic dominantur in cæteros, vt cum ex ipsis aliqui bonum terrarum districtum proprio teneant dominio, tamen subiacent his Dominis ferè instar mancipiorum vt non ausint ipsis renuentibus, se conformare nostro 1. Obiectio. Responsio.

instituto, siue in religione, siue in moribus. Atque ex tertia parte certò scio posse, prouideri centum hominibus, qui melius quàm antea viuere poterunt. Etenim rustici illius patriæ ne vnum fundum proprio iure, vel ad vnum annum possidebant: ex quibus tamen maior pars tenentes esse poterunt indigenarum, quibus terræ assignabuntur: cæteri sortientur sibi habitationem vel in gleba Ecclesiastica; vel in fundis stipendiariorum ac seruitorum, vel certè distribui possunt in diuersa municipia, quæ illi, erigenda sunt; atque ita ad ciuile institutum & industriam traduci possunt, qui modo otiosam & incultam vitam transigunt,

2. Obiectio. "Altera obiectio contra istam plantationem est eiusmodi: Quòd Regia Majestas auctiores redditus ex istis terris possit acquirere ab ipsis Hibernis; & fortasse etiam, mulctæ nomine, ad lites præcauendas vel terminandas, magnam vim pecuniæ sponte dabunt. Responsio. Cui responderi potest, si plantetur ille tractus, augmentum reddituum percipiet S. Maiestas, tantundem, aut propemodum, quantum Hiberni volent dare; atque insuper non poterit non esse Regi commodissimum, sic firmare & constituere illos tractus, vt ex hoc possint ad vrbanitatem allici, & prouinciarum pax conseruari; quod magis ex vsu Regis fuerit, quàm vt exiguo incremento census augescat. Veruntamen etiam ab Anglis tantundem offertur Regi, quantum ab Hibernis.

2. Suggestio politica. "Secunda obseruatio, ex qua magnus prouentus Regi continget in patria, cum magna spe reformationis coniunctus, erit sedula solicitudo benè administrandi curiam Wardorum, seu pupillorum, per quam Rex habet in sua potestate hæredes Dominorum, & Magnatum totius patriæ, in eorum infantia (idque ad minus semel in quauis altera ætate); quando educari possunt in vera religione. Præterea iura municipalia sunt eiusmodi,

quòd nemo possit liberari è tutela Regis, aut emancipari vt suam possit adire hæreditatem, nisi prius susceperit iuramentum Primatus. Vnde Regia Maiestas poterit compellere omnes, qui iam peruenerunt ad plenam ætatem, & suam liberationem iuxta formulam iuris nondum conquisierunt, aut conformari in religione, aut carere suis hæreditatibus quamdiu vixerint.

"Requiritur autem præcipua quædam solertia in traijciendis Archiuorum libris, ne feuda militaria vacuefiant, quemadmodum in Anglia & Hibernia indies accidit, cum magno dedecore Officiariorum Coronæ vtriusque Regni: quia proculdubio nulla omnino res magis conducit ad confirmandam Remp. in statu Monarchico (quæ præstantissima est regiminis forma) quàm clientela tutelaris subditorum; nihil verò magis expedit pro Regno tuendo, quàm multiplicitas feudorum militarium.

"Tertia obseruatio est, ibi necesse esse statutum de vsibus sicut in Anglia confici. Vi cuius statuti possessio Dominiorum transfertur à fidei commissarijs ad vsufructuarios. Si ita fieret in Hibernia, iuniores in illo Regno, quando feruerent calore & iuuenili impetu vendendi suas hæreditates, inueherent Britannos intra claustra & septa huius Nationis; quod nunc non permittunt fidei commissarij (citra quorum consensum alienationis contractus validè non celebratur): aut enim suis inter se compatriotis venundare oportebit; aut certè non alijs quàm qui fuerint tam Papistæ quàm ipsi sunt. 3. Suggestio politica.

"Hinc fit vt per 20. milliaria continua possis iter agere, nec vllam inuenias viam vel modum exequendi leges, siue in negotio religionis, siue in alia re vlla, quâ Domini illi, seu Magnates offendantur. Præterea vt se vniant magis, & fortiores efficiant Domini Hibernici per Momoniam, Lageniam, Conaciam, nulla faciunt instrumenta, nullas syngraphas tradunt suis Tenentibus sed eos habent

ad nutum amouibiles; ex quo certè vix obtinent meliorem sortem, quàm quæ antiquitus erat Villanorum in Anglia; nec vlla est causa cur tales cum sint, animum haberent vel domos extruendi, vel vias publicas muniendi, vel vrbaniorem cultum amplectendi. Deinde obnoxij semper sunt Dominis suis siue ad rebellandum, siue ad quoduis aliud flagitiosè ausum: quâ aliam non habent, nec maiorem sperant in hoc mundo fœlicitatem, vnde etiam verum esse comprobant vetus dictum. 'Qui bonum non sperat, malum non timet.'"

XVI. OBSERVATIO.

Regularum Cicestrij succincta discussio.

ALIAS porro obseruationes idem fabricator his adiungit, de fluuiorum & Syluarum cura habenda, ne cursus aquarum septis aut cataractis impediantur, cum damno publico; ne quercus prodigè spolientur corticibus pro exili quæstu. Rursum vt erigatur publicum ærarium, quò pigri & socordes operi admoueantur.

Quæ vtique documenta mihi non est animus improbandi, quatenus illa deseruire queant bonæ administrationi & regimini illius Reipub. & ciuitatis terrenæ, quæ commissa est gubernanda (iuxta diuinam ordinationem & præscriptum Apostoli), Regibus, Principibus & Magistratibus
Rom. 13. 4, 6, 7. huius sæculi; "qui non sine causa gladium portant, in vindictam malorum, in laudem verò bonorum." Quibus idcirco & tributum, & honorem & obsequium tenemur exhibere. Illud autem est quod non potest Christiano pectori non displicere, si pro terrena patria cultius aut honorificentius tenenda periclitemur amittere patriam cœlestem; si pro cultu humano, aut incolatu ciuili as-

serendo, destruamus cultum diuinum, & incolatum illum, quo facti sumus per veram fidem, "non iam hospites & peregrini, sed ciues sanctorum & domestici Dei;" si pro hæreditate terrestri ordinatius moderanda (si tamen ordinatius, quando tota est tutorum arbitrio depeculanda), iacturam faciamus illius sortis & hæreditatis sanctorum, cuius iam arrham & pignus accepimus, per spiritum sanctum inserti in corpus Christi, ceu viua & spirantia Ecclesiæ membra, consortes facti diuinæ naturæ, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi Domini; per gratiam eius reipsa aliquando percepturi, quòd nunc per speculum in ænigmate spe prægustamus, & fide tenemus.

Ephes. 2. v. 19.
2. Cor. 5.
Ephes. 1. v. 14.
2. Peter. 1.
Rom. 8. v. 17.
2. Cor. 13.

Hanc fidem in nobis perimere nititur ista obseruationum fabrica, quam nouus hic figulus in sua documenta intexuit. Hoc verò quid aliud est, quam lacte gypsum malè miscere, quòd de quibusdam inconditis artificibus, & nouorum dogmatum conditoribus non inconcinnè olim dixerat D. Irenæus: similia loquentes fidelibus non solum dissimilia sapiunt, sed etiam contraria, sicut siquis aquæ mixtum gypsum dans pro lacte seducat per similitudinem coloris: ita illa quolibet modo deprauat quæ sunt Dei, & veritatem eius adulterat; & dum Regnum terrenum videri vult perpolire, Regnum Dei in nobis penitus, funditusque demolitur.

l. 3. cap. 19. aduersus hæreses.

XVII. OBSERVATIO.

Prima suggestio discutitur & inconueniens declaratur.

PERCVRRAMVS breuiter illas tres obseruationes quas pro fundamento constituit nouellæ structuræ, vt petram illam & lapidem angularem, in cuius compage natio nostra indissolubiliter hæret,

vnco & ligone pragmatico eruat, & ex toto ædificio submotum in terram prosternat.

Tria sunt quæ in prima obseruatione aperto insultu, iunctisque lacertis vult conficere; primò per istam plantationem semel constitutam vult debellare Catholicam religionem in tota Lagenia & Conacia; introducendo colonos suæ sectæ, qui spargant passim zizania; vt in medio tritici:

> "Interque nitentia culta,
> Infœlix lolium & steriles dominentur auenæ."

Prou. 22. Deplorat paucissimos esse in his prouincijs Cal-
Thren. 2. uinistas Catholicis intermixtos; itaque vt locum faciat nouis aduenis, nouam doctrinam aduehentibus, nouam præscribit terrarum sortitionem, quâ bonus metator transferens antiquos terminos, suos funiculos extendit, & limites ponit, pro despotico suo arbitrio iubens antiquos indigenas & hæredes totius territorij, in tertiam hæreditatis partem coarctari: vt hac pia sectatoris dispositione illegitimi filij ex asse bonorum, bessem accipiant; legitimi verò nisi velint penitus exhæredari, sint triunce contenti.

Et cum miserrimi sint isti miselli tertiarij, de Dominis facti Domicelli, fœlices si vspiam domicilium sortiantur, dum virgam mensoriam dextra dominatrice prætendit iste obseruationum designator: tamen miserabilior erit plebecula Dominorum suorum assectatrix, quæ ex duabus illis eijcienda tertijs, quas noui acquirunt coloni quærere debet nouas sedes; atque interim, dum eas sibi acquirit, vel vaga & profuga discurrat per orbem terrarum instar circulatorum, quos Zingaros Itali appellant; atque ita iam desinent exteri mirari tot exulum agmina, tot proscriptorum examina in longinquis regionibus mendicare; vel si pudeat pigeatue se ita abijcere, statuant sibi incolatum in

Originarios inquilinos vagos facit et profugos.

adumbratis municipijs quæ mente suâ delineauit; sed necdum vel in puluere descripsit radio nouus dimensor; vt si apertius loqui vellet, ita diceret tectus ille & astutus Architectus; isti qui eijciuntur è domicilio originis, quærant sibi domicilium habitationis in Vsopia, ibi habebunt poles apoles in spatijs vel si ita malint in concauo Lunæ conquiescant.

Hoc igitur primum est in illa prima obseruatione notandum, quàm non tectè Architectatur suæ Religionis propugnaculum, dum nostræ professionis neruos elidere, succidere arterias, & omnem vitalem auram ac spiritum nostris intercludere nititur; quàm occultè verò ac subdolè ipsam terram quam calcant eis subducit, dum ex toto in tertium, è tertio in vmbram nihilumque eos redigit. È terra viuentium et morientium exterminantur Catholici, vt fidem pariter et fundos amittant.

XVIII. OBSERVATIO.

Secundum inconueniens expenditur.

ALTERVM in eadem eius obseruatione notandum est, postquam sua claustra ille muniuit, omnique ope, opere ac præsidio firmauit, ac vetusta habitacula fortibus repagulis oppessulauit; noua etiam municipia Sligoanum suum, & aliâ eiusdem fabricæ oppida, primoribus suis dogmatistis, & Decurionibus Britannicis locupletauit, iam aptas monet adhibendas esse illecebras, quibus adhamare debent noui municipes, vetustæ fidei cultores, ad nouam sectariorum professionem: quos iubet animari immunitatibus concessis, & præmijs propositis, vt suos deserant, & non suis se adiungant. Cum enim Domini, & vetusti indigenæ pati non possint suos Tenentes aut sequaces, extraneæ Religionis retibus implicari, in quo cum Angli piscantur et adhamant ad hæresim.

Catholicis sacerdotibus suis saluberrimè conueniunt, & ad fidei integritatem tuendam conspirant; huius constantiæ, ceu turpissimi criminis insimulat eos obseruationum istarum plasmator; cum tamen in hac firmitate, & vnione posita sit tota incolumitatis nostrorum fiducia, quâ ablatâ non minus expositi essemus omnium insectantium nos & capturientium iniurijs, quàm in vicinis regionibus, sub eodem sceptro, & legum offensaculo obnoxij sunt innoxij Catholici commilitones nostri, & comprofessores fidei.

Vnde fiat quòd in Hibernia Catholici sint tutiores quam in Anglia vel Scotia.

Vt cum hæreticorum asseclæ, accensi & satellites in Anglia vel Scotia cum mandato prodeunt, ad comprehendendum quemcunque Catholicum, ipsi vicini & accolæ tincti errorum murice, seruiunt pro armata manu, ne possit euadere qui perquiritur: Apud nos è diuerso conuicini ferè omnes ex ipsa natione (quatenus id cautè & sine strepitu facere possunt, & nisi numerosiores sint qui cohabitant hæretici), allaborant securitati & effugio sacerdotum, qui ad carceres & supplicia petuntur; & præcipui Domini, qui Catholicè viuunt dedignantur esse perfidi, vt sacerdotem prodant, quando nimirum aliud quod meritò obijciatur crimen non prætenditur; ipsique laici, qui pro eadem causa subterfugiunt (quales sunt in ciuitatibus nonnulli, qui percussi sunt sydere fulminationum), si in publicum exeunt, à lictore capiuntur; ne igitur in potestatem captatorum deueniant, captant quæ offerantur latibula, & frendente Magistratu, beneuolentiâ ciuium, & sedulitate vicinorum, nec inhospiti sunt, nec intuti.

Aduersariorum sedulitas in conquirendis Catholicis.

Et in isto conquisitionis genere multa sustinuit incommoda hyeme elapsa honestus mercator D. in cuius ædes cum irrumperet Apparitor Proregis, insignibus officij ornatus, & comitatus, indicio vnius perfidi vicini, propemodum captus, dum inscius per ostium suum ferè in quærentem se incur-

reret, tamen liberatus est conciuium fide & silentio Hanc igitur fidelitatem nostrorum cum criminatur ac suggillat iste obseruator more suo, & mente in nostros acerbâ facit, qui omnia nobis perfugia cuperet esse obstructa.

Hæc in eum finem à me hoc loco dicta velim intelligi, vt omnibus appareat quanta sit nostrorum constantia, quæ nec legibus in aduersum latis, nec viribus aduersam fidem profitentium ita potuit expugnari hactenus, vt cum in alijs pluribus sint discrepantes incolæ, & inter se discordes plurimi, tamen in hoc nouerunt mentes manusque coniungere. Catholicorum mutua tuitio.

XIX. OBSERVATIO.

Explicatur calumnia suggestoris omnes Catholicos principes suggillantis.

TERTIVM in ista prima obseruatione annotandum se offert malignitas, an impudentia calumniatoris, quâ non veretur traducere Ecclesiam Romanam, eiusque Pontificem, & cum ipso omnes Catholicos Principes, & populos, qui eadem Catholicâ Religione imbuuntur. Fidem enim Pontificiam facit vel parentem, vel germanam barbarismi & feritatis: nam si Papismus, id est, Catholica fides quam profitetur Papa Romanus Vicarius Christi, & Petri successor; ac barbarismus. 1. morum immanitas & inhumanitas tam arcto fœdere sociantur, vt alter ab altero diuelli non possit; iam quotquot eandem fidei Regulam cum Pontifice Romano tenent, à recta morum institutione, & officiorum regula deflectunt; iam nec Romanorum Imperator Augustus, nec Gallorum Christianissimus, nec Hispaniarum Rex Catholicus, nec Magnates per orbem Christianum hactenus habiti cul-

tissimi & politissimi, deinceps censebuntur tales: nec vllus effugiet notam barbari aut feri hominis, qui non ex officina Lutheri aut Caluini, nouo ciuilitatis plasmate formatus prodierit. Quam hoc inurbanè dictum sit, ne dicam impudenter, nemo qui frontem, & oculos in fronte habet, non videat & erubescat; nec in posterum valdè curandum erit quid effrontes homines, in nostram gentem dehonestandam, scurriliter dicturi sunt, quando omnes alias nationes, se solâ exceptâ pro barbaris, incultis, ignaris & efferatis iactant, & contumelijs amarissimis pueriliter proscindunt.

Calumniam barbarismi abstersam vide in sacris Anal. Sect. 2. Art. 7.

Optarem ego nostros moribus esse quam defæcatissimis, & siquid adhuc fæcis aut sordis adhærescat, extergi illud & extingui vellem: sed non est ille modus emungendi honestus aut ciuilis, vt vel emunctorium impingamus frontibus accumbentium, vel quæ emuncta sunt circumstantium naribus inijciamus.

Exod. 25.

Recta ratio corrigendi et emungendi barbariem.

In veteri lege præcipitur, emunctoria, & vbi quæ emuncta sunt extinguantur, vt fiant ex auro purissimo; ita emungamus vt extinguantur, non vt fumum aut fœtorem pariant adstantibus: adhibeantur cum emunctorijs extinctoria; vtraque verò instrumenta non ex plumbo, stanno, cupro aut ære, sed ex auro purgatissimo conficiantur: non ex plumbo odij, non ex stanno contentionis, non ex cupro iræ aut inuidiæ, non ex ære auaritiæ, sed ex auro charitatis ignito, probato, purgato septuplum; vt quæ sordent expurgentur, quæ fœtent extinguantur, quæ obstant vrbanitati, solertiæ, honestatis cultui amoueantur opportunis vijs & remedijs, quæ non nisi à cultoribus veræ pietatis, colentibus veritatem commode subministrantur, vel si ab alijs à recto tramite errantibus illa suggeruntur, non nisi timidè admittuntur, & inuitis quodammodo ingeruntur.

Apocal. 3. Ps. 11. v. 7.

XX. OBSERVATIO.

Discutitur secunda suggestio politica.

IN secunda obseruatione politici illius Strategi, libet aduertere, quanta sedulitate & solicitudine iugulum ipsum nostræ Reip. petat, vt Optimates totius Regni venis concipiant venenum quod miscetur in calice deaurato purpuratæ dominæ. Nam si hactenus remissiores erant qui gubernabant, circa executionem legum quæ contra Catholicos vigent, monet acuendam esse solertiam, & studium captandi hæreditates Nobilium, secuta per mortem decessoris succedendi occasione. Quippe si defuncti Magnates reliquerint hæredes in pupillari ætate, duplex nascitur corrumpendi teneram prolem opportunitas. Nam iure Regni persona ipsius pupilli, quousque 21. ætatis annum compleuerit, permittitur regiæ dispositioni & educationi; vt in eam disciplinam tradatur, quam Regi libuerit adhibere: & quia tutoribus plerumque hæreticis addicuntur ista tenera germina quis nescit quam facilè sit ad prauitatem opinionum inflectere cereas illas mentes per ferulam magisterij heterodoxi. Rursus cum adultior facta pubes, manum ferulæ subduxerit, vt per ætatem legitimam hæreditati iam adeundæ apta sit, ad hoc vt ex formâ iuris emancipetur, in deuium impellitur per spinosum iuramentum Regij Primatus, in quo nullam admittit dispensationem iste formularius harum obseruationum concinnator, vt succedentem in paterna hæreditate prolem ablactet ab vberibus genitricis orthodoxæ, & à visceribus religiosæ pietatis auulsam inuoluat secundinis impietatis.

Emancipandorum hæredum misera implicatio in educatione et manumissione

Antehac multi aperuerunt sibi viam ad possi-

Omne effugium obstruitur illis. dendum legitimè patrimonium suum, non perfosso materno latere; sed istum qualemcunque exitum sic vult obturare hic formulista, ne amplius rimula vlla detur, per quam miseri elabantur, vel effugiant legum laqueos.

XXI. OBSERVATIO.

De quadruplatorum & hæredipetarum astutia.

SED in tertia sua obseruatione nouam excogitat tendiculam quæ nondum legibus concinnata est, ad præfocandos Catholicos: párum illi est quæcunque patiuntur nostri, siue ex præscripto legum quas sibi aduersas sentiunt, siue ex vmbraculo prærogatiuæ Regiæ, quæ tanta latitudine distenditur, quantam extendi voluerit auiditas sortis, aut inuidia incolumitatis nostræ, aut calumnia quadruplatorum, qui ex spolijs nostris ditescunt, & exuuijs vestiuntur; prorsus exuere nostros designat illo quantulocunque patrimoniolo, quod à maioribus accipiunt hæreditarium.

Antiquarum legum prouisio pro hæredibus. Quippe vinculis quibusdam sic alligata est hæreditas, ne pro libitu suo aut libidine possint hæredibus damnum inferre, si qui essent aut pro religione, vita, & bonis mulctati, aut læsæ Maiestatis humanæ (quo iure, qua iniuria) rei facti, aut per intemperantiam & flagitium suum decoctores bonorum effecti, ne perueniat ista noxa ad exterminium stirpis, salubriter cauerunt leges Regni, ne hæredum reatus successoribus officeret, quo minus sartam ipsi & tectam hæreditatem nanciscantur, quando illa esset ex solemni iuris formulâ ad perpetuandam successionem conscripta; vsus quidem & fructus pertinerent ad proximum hæredem qui possessionem vsucaperet, dominium verò ex fidei commisso spectatæ fidelitatis hominibus adscriberetur. vt iure fiduciali perueniret ad

veros & legitimos successores iuxta cautiones & clausulas iuridici instrumenti.

Hunc firmissimum nexum legitimæ possessionis ad posteros transmittendæ, quem simul obicem esse constat & repagulum ad coercendam iuuenilem intemperantiam, libidinem & ingluuiem, ita vult dissoluere formulista; vt per eius Rescriptum translato vsu in Dominium & fructu in proprietatem commutato, liceat iuuenibus quidquid libuerit, liceat dilapidare, quæ non suo, sed maiorum sudore conquisiuerunt, liceat honoratissimas familias extinguere, vt ex earum busto & cinere, nouorum hominum examina prosiliant; liceat etiam nouis hominibus, noua nec cogitata scelera comminisci, quæ veteribus Catholicis, vel in odium religionis, vel in cupidinem hæreditatis eorum ad se traducendæ, & aduncandæ affingant: Atq; ita in omnibus nouitatem ambiant, ne ipsas antiquas Regni sanctiones vetustate venerandas, vsu vigere, aut in commodum subditorum viuere velint: sicque Catholicis inuideant beneficium legum, vt in odium istorum, etiam configant suorum oculos, & perpetuitatem possessionum labefactent. Sed ista suffecerint modò, in istam formulam & fictorem eius annotanda. Has leges iubet suggestor annullari.

XXII. OBSERVATIO.

Examinatur alia regendi & plantandi methodus eiusdem suggillatoris.

HVIC discursui affinis est alius ex eadem officina, vt creditur productus, qui seruit pro stabilimento plantationis in Comitatu Wexfordiæ, vt diuidantur & plantentur territoria dicta de Kinsalogh, Bracknagh, Makdamore, Macvadock, Morroughes, Kilhobbuck, Farrenhamon, Clanhanrick,

Kilcoolelein cum portiuncula de Farrenoneale, quæ continent tres ferè Baronias & iugera terræ arabilis 66,800 præter syluas, paludes, & sterilia montana.

Diuisio colonorum.

Primò diuisionem statuit ipsorum colonorum, vt alij sint natiui, alij Angli, præsertim illi qui iam antè prætendunt colorem aliquem iuris à natiuis acquisiti: tertij verò Britannici & seruitores opulenti: & natiuis quidem vt assignetur in planitie non magna terrarum portio incolenda, sintque Anglis intermixti; Britannici verò accipiant arduos & abruptos montes, quos turribus & ædificijs munient, vt sint claustra & propugnacula tuendæ securitati suæ, & repagula coërcendæ libertati natiuorum.

Documenta politica religionem euertentia.

Deinde quædam ponit documenta singulos concernentia: & inter alia, statuit vt nouelli coloni siue susceptores, possint esse capaces & idonei qui accipiant terras in ista Colonia, oportere eos esse imbutos noua religione, & suscipere iuramentum primatus & fidelitatis: debent etiam iuxta portionem terrarum quas habent, assignare aliquot iugera in glebam Ecclesiasticam pro sustinendo ministerio ibidem: Tenebuntur denique nullo vnquam tempore distrahere seu alienare aliquam possessionis partem in merum Hibernum, nec in quenquam alium, qui ante vel infra annum alienationis factæ vel faciendæ non præstiterit iuramentum de primatu Regis.

His illi septis se includunt, & intercludunt veteres indigenas in religione ab eis discrepantes, ne quo pacto, contractu aut transactione recuperent, quod confiscatione amisêre.

XXIII. OBSERVATIO.

Panditur ardens studium Caluinistarum supplantandi Orthodoxos indigenas.

QVIBVS ita deductis, quis non videat quantopere à Catholicis laborandum sit, vt se integros tueantur aduersus tot molimina; & in tanta multitudine machinantium & operantium mysterium iniquitatis, quam difficilé sit immaculatam conseruare conscientiam; dum conuenæ illi, qui inter subditos indigenas mixti, pollent ingenio, arte vel industriâ, & honores vel dignitates ambiunt, quales sunt omnino omnes qui ex Anglia vel Scotia huc aduentant ex Lycæo Caluini, qui lance & licio nouarum inuentionum circundati sunt, & flabello tumefacti politicarum suggestionum, iugiter insusurrant noua contra nos consilia in Regis & Senatus Regij aures: excudunt noua commenta; & quæ excogitant in nostrum exitium, vi vel arte inculcant his qui clauum tenent; vt vel cerebrum illis obtundant, vel ipsi obtineant quod volunt.

Hinc est quòd nimia importunitate extorserint quidam à Concilio priuato, approbationem & assensum quorundam articulorum; cum tamen consideratis postea pluribus, quæ emergere videbantur incommodis, eorundem improbationem & dissensum alij in aduersum solicitantes ab iisdem exculcarînt. Sed in eo quod ad reformationem & conformitatem in religione pertinet, vtrobique sibi constant. Varia & repugnantia molimina.

Nam cum de colonorum Britannicorum numero; de portione terræ per eos incolendæ; de compensatione cæteris facienda, deque aliis in plantatione ipsa cautionibus recautum esset, & in multis re- Cautiones & recautiones.

clamatum à Senatu Regio; tamen circa glebam Ecclesiasticam ministris attribuendam, circa iuramentum Regij Primatus à Colonis exigendum, circa prohibitionem alienandi terras, quacunque conuentione aut contractu, siue in merum Hibernum, siue in alium quemcunque qui iuramentum illud detrectaret, nihil est immutatum ab ordinationibus, & obseruationibus Cicestrij, quas iam proximè vidimus & discussimus.

XXIV. OBSERVATIO.

Consideratur astuta subintroductio pœnalium contra Catholicos statutorum sub Elizabetha.

MVLTI avent intelligere ipsum mali principium, vnde cætera mala deriuantur in nostram gentem. Quippe ex quo pia & Catholica principe Maria fato concedente, Elizabetha eiusdem soror, ad Regni gubernaculum succedebat, Catholica hæc natio in præcipitium delata est, ab illo vsu & professione orthodoxa, quam publicè tunc retinebat; Id verò factum conqueruntur insidiosis politicorum ambagibus, per quas intritis in Parlamento furtiuis ordinationibus, per nimiam, vt fertur, Gubernatoris peritiam, & sæcularem prudentiam; succinente & lenocinante Prolocutoris, astutia dixerim an ambitione, pedetentim amittebat vsum illum publicæ Orthodoxiæ: huius tamen logodædali Prolocutoris posteri, egestate & infortunio pœnam luere dicuntur istius multiloquij: Idque meritò vicinis & notis inclamantibus, malè parta, ex Dei iusto iudicio, per infrunitum hæredem, malè dissipari, quia fidem prodidit auus, quam Ecclesiæ & patriæ seruare debuit.

Sed gemunt sub isto iugo quotquot ab illo æuo hucusque profluxerunt: & cum Patres nostri vel

inscij, vel inuiti, aut saltem supini, vuam acerbam comederint, dentes tamen filiorum hac nostra memoria obstupescunt.

"Vuàque conspecta liuorem duxit ab vua."

Quia dum liueret Anglicana vitis syderata, afflatu nouorum dogmatum, contagionis suæ communione, etiam huic vineæ Hibernicæ afflauit quidpiam de funesta sua, quam contraxit aurugine. Sed quia caput malum, caput etiam malorum est, idcirco vnam vel alteram capitalem sanctionem huc transcribam; ex qua, per canalem parlamentariæ approbationis, deriuatur origo miseriarum, & scaturigo pœnarum quas Catholici sustinent (peccato quidem non occulto, in supplicio tam manifesto) hoc est frœnum illud erroris quo maxillæ nostræ constringuntur, ne liceat è seruitute caput attollere; sed tunc demum licuerit, cum summus Deus cor Regis ad nostri miserationem inflexerit, idque vt breui fiat supplices poscimus & speramus.

Illud autem scire oportet, moris esse in Parlamento, à Prolocutore propalam in ipso consessu explanari ordinationes quæ sanciendæ proponuntur; quarum tenorem & scopum, prout ipse afficitur, variè vestit & inuertit; & quanquam ipsum textum, & statuti apices in nullo possit immutare à tenore & contextu ex Anglia transmisso; potest tamen illud quod in vnum finem conscriptum est, demulcendo auditorum aures, circumscribere variis verborum anfractibus, vt non omnibus statim appareat, quà lateat anguis in herbâ: sed in præsenti negotio communis fama est captatam ab ipso occasionem proponendi & concludendi sanctionem quæ hic sequitur, cum illi è Comitiis abessent, qui & fiduciâ causæ vellent, & iudicij atque eloquij viribus valerent ex aduerso stare, & refutare propositionem. Id si verum sit

(prout fert communis fama), magnæ perfidiæ reus erat Prolocutor, de quo nihil in alterutram partem pronuncio. Ferunt insuper Proregem Sussexium minando vocalibus in domo parlamentari dum reclamarent propositioni ciues & equites, palam dixisse cum imperio,

"Sic volo sic iubeo, stet pro ratione voluntas."

Vt omnes terreret & traheret ad assentiendum.

Ipsius autem statuti verba subijciemus, si prius monuerimus circumspectum lectorem, formulam istam supplicandi quæ præfertur in ordinatione condenda (quasi suo proprio motu subditi absque instigatione Principis deposcerent actum ipsum sanciri) fucum esse ex ordinario politicorum stylo; neque vero quidquam refert, siue ita cum petitione conscribatur, siue aliter absque petitione: sed ex ingenio Statistarum & Scribarum est, in rebus præsertim odiosis & maxime ingratis, vt inuidia se exonerent, in alios ita transfundere vel originem vel fulcimentum mali: Cæteroqui apud nos constat, omnium sanctionum formam inconsultis suffragatoribus parlamentariis concipi, & in Angliam mitti approbandam, vt accedente Concilij Anglicani approbatione, muniantur sigillo Regis, & remittantur in Hiberniam, quo ijdem actus sic conscripti, signati, & approbati, postea sigillatim proponantur in comitiis nostris; estque in hac parte tam stricta & lege cauta animaduersio, quam vocant "ordinationem Edoüardi Poinings olim Proregis," vt non liceat vnam voculam demere, addere, vel inuertere ab illo præciso stylo qui transmissus est ex Anglia, quocunq; modo conceptus fuerit. Ac proinde cum esset his proximis annis mentio de habendo hîc Parlamento, & quædam Acta cuderentur à Prorege cum suis, quæ communicaret in Angliam, ceu concernentia salutem huius Regni, displicuit

Proceribus nostris, aliisque Nobilibus ista tractari irrequisito ipsorum consilio, qui optimè nossent ea, quæ quomodo pertinerent ad bonum huius populi: quin & inter celebrandum Parlamentum, cum aliquid esset immutandum in contextu statutorum, ex iudicio Comitialium, & pressa discussione apicum iuris, non prius in Hibernia concludi quidquam poterat, quantulacunq; esset verborum mutatio facienda, quin eodem tenore & normâ, iisdem prorsus terminis & syllabis in Angliam prius traijcerentur, vt approbante Rege, & transmittente, succederet in nostris Comitiis propositio. Itaque de re ipsa perinde est, siue ad petitionem Parlamenti, siue citra petitionem sanciatur statutum; nam ad inuidiam & odium deonerandum, ita loqui placet scriptori, quemadmodum & in Anglia, paulò ante quam conderetur ista apud nos sanctio, quasi nomine plebis & populi Anglicani petita fuit innouatio religionis à Regina Elizabetha; quæ non nisi paucorum fuit politicorum inuentio; & postea sub eadem etiam Regina supplicatum fuit similiter in Parlamento, vt Maria Scotiæ Regina mater Iacobi Regis nostri capite plecteretur. Atque antea etiam sub Henrico octauo, identidem petitum fuit, vt diuortium fieret à pia Reginâ Catharinâ Caroli V. materterâ, quo daretur locus superinducendæ Annæ Bolenæ; vnde in Anglia succreuit malorum omnium lerna, & schismatis origo. In laruam igitur obtenditur illa supplicandi forma, quæ cum sit paucorum artificium, appingitur tamen subditis, ex penicillo politico, ipsis vocalibus vtriusque Domicilij quantumuis repugnantibus, vel nescientibus quid tractandum sit.

ACTVS,

ORDINATIO, ET STATVTVM, QVO RESTITUITUR CORONÆ ANTIQUA IURISDICTIO SUPER STATUM ECCLESIASTICUM AUT SPIRITUALEM, ABOLENDO OMNEM FORINSECAM POTESTATEM EIDEM REPUGNANTEM.

Ex actis sub Elizabetha an. 2.

"HVMILLIMÈ supplicant V^{æ} Ex^{mæ} Ma^{ti} tui fideles & obedientes subditi, Domini spirituales, & temporales, & populi in hoc præsenti Parlamento congregati, vt cum regnante carissimo patre tuo, ac dignæ[1] memoriæ Henrico Rege VIII. diuersæ bonæ leges[2] & statuta essent facta & stabilita, tam ad penitus extirpandam, & abolendam omnem vsurpatam[3] & forinsecam potestatem, & auctoritatem ex hoc Regno vestro, quàm etiam ad restituendum, & imperiali eiusdem Coronæ[4] antiquas iurisdictiones, auctoritates, superioritates, & præeminentias ad eandem rite[5] spectan-

[1] De tyrannide & libidine Henrici in theatris, compitis, pulpitis, palam & impunè conclamatur iam in Anglia.

[2] Leges esse nequeunt præcepta hominum repugnantia diuinæ legi, veritati, virtuti, & saluti populorum.

[3] Legitimè vsitata non vsurpata iurisdictio & auctoritas Sedis Apostolicæ. Quam multi hîc solæcismi contra Syntaxim Catholicæ vnionis & obedientiæ.

[4] Diuortium à fide in Anglia non est antiquius diuortio à thoro, quod fecit Henricus aduersus Catharinam post diuersas proles & 22. annorum cohabitationem.

[5] Intelligit Primatum Ecclesiasticum, & cætera illi annexa : quæ omnia irritârunt Phil. & Mar. cum in se irrita essent, nec ritè ab Henrico assumpta.

tes, & pertinentes, per quas, nos tui humiles, & obedientes subditi ab anno 28. Regni carissimi tui iam dicti parentis, continuò bene regebamur, & exonerabamur diuersis,[1] grandibus, & intolerabilibus oneribus & exactionibus, antea accipi & exigi illicitè solitis, per eiusmodi forinsecam potestatem & auctoritatem, quæ ante illud tempus vsurpabatur; quousque omnes illæ leges & statuta, per vnum Actum Parlamentarem, factum anno tertio & quarto Regnorum nuper Philippi Regis, & Reginæ Mariæ sororis Cel^nis^ V^æ^ intitulatum: Actus reuocandi omnia statuta, articulos, & prouisiones factas contra Sedem Apostolicam Romanam ab anno 20. Regis Henrici 8. & etiam pro abolitione spiritualium & Ecclesiasticarum possessionum, & hæreditamentorum translatorum in laicos; plenè erant reuocatæ & annullatæ, vt ex ipso actu Annullationis latius apparet. Cuius reuocationis virtute, tui humiles subditi denuò reducti sunt sub eandem vsurpatam forinsecam potestatem & auctoritatem, sub qua seruitute etiamnum remanent, cum intolerabilibus expensis tuorum dilectorum, nisi per auctoritatem huius augustæ tuæ Curiæ parlamentaris, accedente assensu Cel^nis^ T^æ^ remedium prouideatur.

"Placeat itaque Celsitudini T^æ^, vt pro reprimenda iam dicta vsurpatione forinsecæ potestatis, & pro restituendis iuribus, præeminentiis, & iurisdictionibus pertinentibus ad imperialem Coronam huius Regni, par auctoritatem præsentis huius

[1] Tota olim Anglia vectigal pietatis & religionis causâ pendebat Romano Pontifici, argenteum nummum in singulas domos. Inas Rex Saxonum Occidentalium cæpit circa an. DCCXL. Secutus est Offa Merciorum Rex. Auxit Athulphus qui totius ferè insulæ imperium obtinuit. Neque verò vel illa recognitio vel aliæ consuetæ pensitationes visæ sunt antehac intolerabiles. Vide Polyd. Virg. l. 4. hist. n. 40. Westmonast. Malesb, &c.

Parlamenti inactitetur, quòd iam dicta ordinatio facta 3. & 4. annis Regnorum Philippi nuper Regis, & Reginæ Mariæ, & omnia ac singula membra, clausulæ, ac articuli in ea contenti (præter illa membra, clausulas, & sententias quæ infrà excipiendæ erunt) annullari queant, ab vltima die huius Sessionis Parlamenti; & deinceps nulla sint, & irrita ac nullius valoris: & quòd præterea, pro reuiuiscentia plurium bonarum legum & statutorum tempore cari tui parentis factorum, placeat C^ni T. quòd vnus Actus, & statutum factum in Parlamento Dublini habito 1. die Maij anno 28. Regni eiusdem Henrici 8. & postea prorogato, adiurnato, comperendinato, & continuato (vt ex Rotulo ipsius Parlamenti latius patet), quod intitulatur[1] Actus appellationum: & alius actus in eodem Parlamento factus, qui Actus facultatum intitulatur; omniaq; & singula membra, verba, ac sententiæ in ijsdem diuersis actibus & statutis contenta, per auctoritatem huius præsentis Parlamenti, semper & vbique, ab vltima die huius Sessionis Parlamenti, reuigebit ac reualescet, ac viribus resubsistet, ad omnem intentionem, constructionem, & propositum: & quòd omnia membra, sententiæ, & verba eorundem diuersorum actuum, ac singulorum eorum, ab hinc erunt, & possint iudicari, æstimari, & accipi, vt extendantur ad T. C^nem, ad hæredes & successores tuos, tam plenè & amplè, atque vnquam ijdem Actus, & singuli eorum extendebantur ad præfatum Regem Henricum 8. parentem T. C.

Et præterea C. T. placeat quòd per præsentis Parlamenti auctoritatem sanciatur, quod de quodam actu seu statuto facto in Parlamento celebrato Dublini 13. Iunij an. 23. Regni dilecti Patris tui Henrici 8. & postea prorogato, adiurnato, &

[1] Per istum actum Appellationum seuerè interdicitur accessus omnis et recursus ad sedem Apost.

continuato (vt ex Rotulis ipsius Parlamenti latius apparet) quod intitulatur [1]Actus pro matrimonio; eatenus solummodo quatenus attingit gradus consanguinitatis, possit deinceps similiter subsistere, & valere, ac remanere in suo vigore ac viribus, ad omnem constructionen & propositum, non obstante quacunque clausula in eodem actu Annullationis suprà memorato, aut alia quacunque re, vel causa in contrarium faciente.

Porrò C^ni T. placeat quòd præterea sanciatur auctoritate prædictâ, quod omnes aliæ leges & statuta, & membra ac clausulæ actuum, aut statutorum, quæ reuocata, & annullata fuêre, per iam dictum Actum Annullationis factæ sub Philippo Rege & Regina Maria, quæ non memorantur aut restituuntur vi huius præsentis Ordinationis, stabunt, remanebunt, & sub eadem formâ ac tenore erunt cassata & irrita, quemadmodum ante huius actus celebrationem fuerunt; quacunque hîc contentâ clausulâ non obstante.

Placeat insuper C^ni T. quòd auctoritate prædicta inactitetur, quòd vnus Actus seu statutum factum in 3. & 4. annis Philippi & Mariæ Reg. quod nominatur Actus pro restituendis tribus statutis factis ad punitionem hæresum: & etiam tria statuta memorata in dicto Actu, & per eundem restituta, & omnia ac singula membra, articuli, clausulæ, ac sententiæ in ijsdem contenta, erunt ab vltima die huius Sessionis ac reputabuntur annullata, reuocata, & irrita, ad omnem intentionem & propositum; non obstante omni & quacunque re in ijsdem contenta, in contrarium.

Atque vt omnis vsurpata & forinseca potestas atque auctoritas spiritualis, & temporalis, possit esse in perpetuum extincta, & vt nunquam am-

[1] Curia laicalis quomodo miscet se in causis Ecclesiasticis, matrimonialibus impedimentis, dispensationibus graduum consanguinitatis, &c.

plius in hoc Regno exerceatur, aut vim obtineat, placeat C^{ni} $T^{æ}$ quod præfata auctoritate sit porro inactitatum, quòd nullus externus Princeps, Persona, Prælatus, Status aut Potentatus spiritualis, vel temporalis, vllo vnquam tempore, post vltimum diem huius Sessionis Parlamenti, vtatur fruatur, vel exerceat aliqualem potestatem, iurisdictionem, superioritatem, auctoritatem, præeminentiam, vel priuilegium spirituale siue Ecclesiasticum intra hoc Regnum; sed vt in posterum illa erunt prorsus abolita, & eliminata ex hoc Regno in perpetuum, quocunque statuto, Ordinatione, consuetudine, constitutione aut alia re, vel causa in contrarium non obstante.

Describitur amplitudo Primatus Anglicani Regis.

"Et quòd præterea placeat C. $T^{æ}$. vt stabilitum & inactitatum sit per auctoritatem prædictam, quòd illæ iurisdictiones, Priuilegia, superioritates, & præeminentiæ spirituales & Ecclesiasticæ, quæ per aliquam spiritualem vel Ecclesiasticam potestatem, vel auctoritatem, antehac erant, vel licitè poterant esse exercitæ, vel adhibitæ, pro visitatione status & personarum Ecclesiasticarum, & pro reformatione, regimine, & correctione earum, omniumque errorum, hæresum, schismatum, abusuum, contemptuum & enormitatum, erunt in perpetuum, per huius Parlamenti auctoritatem, vnita & annexa Imperiali Coronæ huius Regni. Et quòd tua Celsitudo, hæredes & successores, Reges aut Reginæ huius Regni, habebunt plenam potestatem & auctoritatem, virtute huius statuti, per litteras Patentes sub magno sigillo Angliæ, vel huius Regni Hiberniæ, & generalis Deputatus aut alius Gubernator vel Gubernatores huius Regni pro tempore, habebunt similem plenam potestatem & auctoritatem virtute huius Actus, per litteras Patentes conficiendas, illius aut illorum mandato, sub magno sigillo huius Regni, assignandi, nominandi, authorizandi, quando & quoties T. C^{do},

Cum potestate etiam subdelegandi vt Prorex seu alius Gubernator pro tempore sit viceprimas in Hibernia.

hæredes & successores tui, vel Dominus Deputatus generalis, Gubernator aut Gubernatores huius Regni pro tempore, iudicabunt expedire vel conuenire, & tanto etiam tempore quanto videbitur T. C^ni^, hæredibus & successoribus, vel Domino Deputato, Gubernatori aut Gubernatoribus huius Regni pro tempore, talem personam vel personas, dummodo naturales subditos T. M^atis^, hæredum vel successorum, qualem vel quales T. M^tas^, hæredes & successores tui, vel D. Deputatus, Gubernator vel Gubernatores huius Regni pro tempore, iudicabunt idoneas ad exercendum, vtendum, occupandum, & exequendum sub T^a^ C^ne^, hæredibus & successoribus, omnes iurisdictiones, priuilegia, præeminentias, vllo modo attingentes, vel concernentes aliquam spiritualem vel Ecclesiasticam iurisdictionem, intra hoc tuum Regnum Hiberniæ & ad visitandum, reformandum, resarciendum, ordinandum, corrigendum, & emendandum omnes eiusmodi errores, hæreses, schismata, abusus, offensas, contemptus, & enormitates quascunque, quæ per aliquam spiritualem vel Ecclesiasticam potestatem, auctoritatem, vel iurisdictionem possunt aut debent legitime reformari, ordinari, resarciri, corrigi, coërceri vel emendari, ad obsequium omnipotentis Dei, ad incrementum virtutum & ad conseruationem pacis ac vnitatis huius Regni. Terminorum abusus intolerabilis. Et quod eiusmodi persona vel personæ sic nominandæ assignandæ, auctorizandæ, vel constituendæ per T^am^ C^uem^, hæredes vel successores, aut per D. Deputa^tum^, Gubernatorem vel Gubernatores huius Regni pro tempore, modo supradicto, post eiusmodi litteras Patentes illi vel illis factas & traditas vt suprà habebunt vigore huius statuti & dictarum litterarum Patentium, sub sigillo T^æ^ C^nis^, hæredum vel successorum, plenam potestatem & auctoritatem exercendi, vtendi, & exequendi omnia præmissa, iuxta tenorem & effectum earundem

Patentium, non obstante quacunque re aut causa in contrarium.

Omnes beneficiati, feodatarij, stipendiarij et officiales Regis tenebuntur iuramentum præstare de illo Primatu Regis Ecclesiastico, sub pœna amittendi officij, stipendij, beneficij, et incapacitatis ad eadem vel alia vt infrà.

"Et pro meliori obseruatione, vsu, & custodia huius actus, placeat C^ni T. quòd vlterius inactitetur per auctoritatem prædictam, quòd omnes & singuli Archiepiscopi, Episcopi, & omnes ac singulæ aliæ personæ Ecclesiasticæ, & qualescunque Ecclesiastici, Officiales & ministri cuiuscunque status, dignitatis, præeminentiæ, vel gradus fuerit vel fuerint, & omnes ac singuli temporales Iudices, Iusticiarij, Maiores, & alij laici aut temporales Officiarij, ac Ministri, & eorum quilibet habentes T. C^nis feodum vel stipendium intra hoc Regnum, præstabunt ac recipient corporale iuramentum, super Euangelistas coram tali aut talibus personâ vel personis, qualem, vel quales assignare & nominare placuerit T^æ C , hæredibus vel successoribus, sub magno sigillo Angliæ, vel huius Regni, aut D. Deputato, Gubernatori vel Gubernatoribus huius Regni pro tempore, per litteras Patentes suo mandato faciendas sub magno sigillo huius Regni, ad illud acceptandum & recipiendum secundum formam & tenorem qui sequitur.

Forma ipsius iuramenti damnabilis multiplici de causa, vt alibi in tractatu proprio demonstratum est.

"Ego A B. testificor & declaro penitus in mea conscientia, quòd Reginæ Maiestas est sola suprema Gubernatrix huius Regni, & omnium aliorum suæ C^nis Dominiorum & Ditionum, in omnibus spiritualibus & Ecclesiasticis rebus aut causis æquè ac in temporalibus. Et quòd nullus forinsecus Princeps, persona, Prælatus, Status vel Potentatus habet, aut debet habere vllam iurisdictionem, potestatem, superioritatem, præeminentiam, vel auctoritatem Ecclesiasticam, aut spiritualem intra hoc Regnum. Et proinde ego penitus renuncio & repudio omnem forinsecam iurisdictionem, potestatem, superioritatem & auctoritatem, & promitto quòd in posterum geram fidem & veram ligantiam seu fidelitatem erga Reginæ C^nem & erga hæredes &

successores eius, ac pro meis viribus tuebor & defendam omnes iurisdictiones, priuilegia, præeminentias, & auctoritates concessas, aut competentes Reginæ C^{ni}, hæredibus & successoribus, vel vnitas & annexas Imperiali Coronæ huius Regni,ita me Deus adiuuet, & contenta huius libri.

"Et vt etiam inactitetur quòd si quis Archiepiscopus, Episcopus, aut alius aliquis Ecclesiasticus, Officialis vel Minister, aut aliquis ex dictis temporalibus Iudicibus, Iusticiarijs, vel alijs quibuscunque laicis Officiarijs vel Ministris peremptoriè vel obstinatè recusauerint præstare vel recipere dictum iuramentum, quòd tunc qui sic recusat, forisfaciet & amittet tantum durante vita, omnem & quamcunque Ecclesiasticam ac spiritualem promotionem, beneficium, & officium, & omnem temporalem ac laicam promotionem & officium quæ habet solum quando sic recusat, & quòd totus titulus, interesse, & incumbentia in omni tali promotione, beneficio, aut alio officio, seu contra talem personam solummodo sic recusantem, durante eius vita clarè cessabunt & cassa erunt, ac si talis persona sic recusans esset mortua. Et quòd etiam omnes & singulæ personæ tales recusantes accipere dictum iuramentum, immediatè post dictam recusationem, & deinceps durante vitâ, erunt inhabiles ad retinendum vel exercendum aliquod officium, aut promotionem aliam quàm tempore recusationis habuit, coniunctè, vel in communi cum alia aliqua persona vel personis. Et quòd omnes ac singulæ personæ quæ deinceps præferentur, promouebuntur, aut quibus conferetur aliquis Archiepiscopatus, Episcopatus, aut aliud aliquod spirituale vel Ecclesiasticum beneficium, promotio, dignitas, officium, vel ministerium, aut quæ per C^{nem} tuam, per hæredes vel successores tuos præferetur aut promouebitur ad aliquod temporale, aut laicum officium, ministerium, vel serui-

Hinc orta est recusantium Catholicorum nomenclatura, quòd recusent sic iurare vel adire Ecclesias schismaticas vt infrà habetur Actu sequenti.

Sed notandum est quòd vltra amissionem officiorum, Magistratus recusantes, qui officium administrârunt, incarcerantur et mulctantur ad beneplacitum Proregis et Concilij. tametsi statutum hoc nullam eiusmodi pœnam infligat. Idemque est de Iuratis re-

cusantibus, vt pro lege stet et pro ratione voluntas

tium intra hoc Regnum, antequam capiat, suscipiet, vtatur, exerceat, suppleat, aut occupet aliquem eiusmodi Archiepiscopatum, Episcopatum, promotionem, dignitatem, ministerium, officium, vel seruitium, similiter præstabit, recipiet, & emittet dictum corporale iuramentum super Euangelistam, coram eiusmodi personis quæ habent, aut habebunt auctoritatem admittendi aliquam eiusmodi personam, ad aliquod tale officium, ministerium, aut seruitium; vel aliter coram eiusmodi personis quas T. C^do^, hæredes vel successores, per Commissionem sub magno sigillo Angliæ vel huius Regni, aut per D. Deputatum, vel alium Gubernatorem aut Gubernatores pro tempore existentes per litteras Patentes eius aut eorum mandato faciendas sub magno sigillo huius Regni, erunt nominati, assignati vel constituti ad ministrandum dictum iuramentum.

Hæc pœna extenditur modo in præiudicium Catholicorum, non solum ad officia collatiua quæ S. Majestas potest ad libitum conferre, sed etiam ad officia electiua, quæ pendent ab electione Communitatum, de quibus suprà Obseru. 2. et 3 parte. 1.

"Et similiter vt vlterius inactitetur per auctoritatem prædictam, quòd si aliqua talis persona, vel tales personæ, quæ vllo posthac tempore promouebuntur, præferentur, aut prouehentur ad aliquam talem promotionem spiritualem vel Ecclesiasticam, beneficium, officium, vel ministerium, vel quæ per T. C^nem^, hæredes, vel successores, erunt promotæ, vel prælatæ ad vllum temporale vel laicum Officium, ministerium, vel seruitium, peremptoriè & obstinatè recusabit suscipere dictum iuramentum, ita ministrandum, quòd tunc tales sic recusantes incunctanter iudicabuntur inhabiles ipso iure, ad recipiendum, capessendum, vel habendum eandem promotionem spiritualem vel Ecclesiasticam, idem temporale officium, ministerium, vel seruitium in hoc Regno, ad omnem intentionem, constructionem & propositum.

"Et quòd amplius inactitetur per auctoritatem prædictam, quòd omnes & singulæ personæ temporales supplicantes pro sua liberatione, & eman-

cipatione ex manibus T. C^nis^, hæredum vel successorum, ante dictam liberationem & emancipationem obtentam & approbatam; & omnes ac singulæ personæ temporales facientes hominium T. C^ni^, hæredibus, vel successoribus, aut quæ admittentur in seruitium Tuæ C^nis^, hæredum aut successorum, præstabunt, & suscipient dictum corporale iuramentum, coram Domino Cancellario Hiberniæ, vel coram custode magni sigilli pro tempore, vel coram tali persona aut personis quas T. C^do^, hæredes vel successores, aut D. Deputatus vel alius Gubernator aut Gubernatores huius Regni pro tempore per litteras Patentes mandato ipsius aut ipsorum conficiendas, sub magno sigillo huius Regni, constituentur ad acceptandum & recipiendum illud. Et quòd omnes ac singulæ personæ promouendæ ad ordines, & omnes ac singulæ personæ suscepturæ aliquem doctrinæ gradum in aliqua vniuersitate, quæ in posterum èrigetur intra hoc tuum Regnum, antequam suscipiat talem ordinem, vel promoueatur ad talem gradum doctrinæ, præstabit & suscipiet dictum iuramentum per hunc actum emissum, & declaratum, vt suprà, coram suo Ordinario, Commissario, Cancellario, aut Vicecancellario, vel eorum sufficientibus Deputatis in dicta vniuersitate.

Cum antea remissiores essent circa iuramentum emancipandorum, modò iuxta Regulas Cicestrij in sua 2. suggest. politica, magno cum rigore exigitur. Vide 3. Obseru. 15. part. 2. et part. 3. coroll. 7. in fine.

Intrusores vocantur qui non præstito iuramento adeunt hæreditates. Quo nomine grauissimè mulctantur vt latius in 1. sectione sacrorum Analectorum declaratum est.

"Prouisum verò & inactitatum sit per prædictam auctoritatem, quòd si aliqua persona, habens aliquem statum hæreditatis, in aliquo temporali officio vel officijs, in posterum recusabit peremptoriè & obstinatè suscipere & præstare dictum iuramentum vt supra, & postea aliquo tempore durante suà vita libenter offeret se ad sic iurandum, & ita suscipiet & acceptabit dictum iuramentum coram aliqua persona, vel aliquibus personis habentibus legitimam auctoritatem ministrandi illud; quòd tunc omnes & singulæ tales personæ, statim atque susceperint dictum iuramentum, vestientur,

censebuntur, & reputabuntur in tali statu & possessione dicti officij, prout erat ante recusationem iam dictam, poteritque administrare, vti, & exercere dictum officium, tali modo & forma ac deberet, & posset fecisse ante similem recusationem, non obstante quacunque re in hoc actu contenta in contrarium.

"Et pro securiori obseruatione huius actus, & integra extinctione omnis forinsecæ & vsurpatæ auctoritatis & potestatis, placeat T. C^ni^ quòd vlterius inactitetur, per auctoritatem prædictam, quòd omnes & quæcunque personæ habitantes in hoc tuo Regno, cuiscunque status, dignitatis, aut gradus fuerint, post expirationem 30. dierum à determinatione huius Sessionis præsentis Parlamenti; scribendo, imprimendo, docendo, prædicando expressis verbis, opere, vel actu deliberatè, malitiosè, directè, affirmabunt, tenebunt, tuebuntur, publicabunt, sustinebunt & defendent auctoritatem, præéminentiam, potestatem, seu iurisdictionem spiritualem vel Ecclesiasticam cuiuscunque extranei Principis, Prælati, Personæ, Status, vel Potentatus antehac vendicatam, exercitam, seu vsurpatam in hoc Regno; aut deliberatè, malitiosè & directè, faciet vel exequetur aliquid pro extollendo, promouendo, publicando, propagando, vel defendendo eandem prætensam, seu vsurpatam iurisdictionem, potestatem, præeminentiam, vel autoritatem, aut aliquam eius partem; quòd omnes & quæcunque tales personæ sic facientes, & offendentes, eorumque receptatores, adiutores, procuratores & consultores, quando fuerint legitimè de eo conuicti & Rei facti, iuxta debitum ordinem & cursum communium legum huius Regni, pro prima sua transgressione mulctabuntur & amittent, T. C^ni^, hæredibus & successoribus, omnia sua bona & catalla, tam realia quam personalia: quòd si aliqua talis persona sic con-

Notanda acerbitas huius clausulæ contra quoscunque Catholicos quomodocunque asserentes Primatum Romani Pontificis: pro prima transgressione imponitur pœna confiscationis omnium bonorum tam mobilium quam immobilium. Amissionis etiam officiorum, pensionum, promotionum, &c. Insuper incarcerationis ad annum, et non solum ipsi recusantes, sed etiam receptatores eorum istis pœnis sunt obnoxij.

uicta & addicta, non habuerit ad valorem 20. librarum tempore suæ conuictionis & addictionis, quòd tunc personæ tales sic conuictæ & adiudicatæ, vltra confiscationem omnium bonorum & catallorum vt suprà, sustinebit pœnam incarcerationis per spatium vnius integri anni, absque liberatione vel manucaptione. Et quòd insuper omnia & singula beneficia, præbendæ, & aliæ Ecclesiasticæ promotiones & dignitates quæcunque omnium & singulorum Ecclesiasticorum sic offendentium, quando fuerint denunciati Rei, statim post eiusmodi denunciationem, prorsus vacabunt ad omnes intentiones & proposita, ac si incumbentes eorum mortui fuissent; & quòd patronus ac collator cuiuscunque talis beneficij, præbendæ, promotionis, & dignitatis, legitimè possit præsentare illud vel conferre tali modo ac forma, ac si illi mortui fuissent.

"Quòd si tales quicunque transgressores, post eiusmodi conuictionem & iudicium, rursus faciant vel committant easdem offensas, modo & forma prædicta, & inde conuincantur, vel adiudicentur prout suprà, quòd tunc omnes sic transgredientes, pro tali secunda offensa incurrent pericula, pœnalitates, & confiscationes ordinatas & prouisas per statutum prouisionis & Præmunire, factum in Regno Angliæ anno 16. Regni Richardi secundi Regis. Quòd si aliqui transgressores, post illam secundam conuictionem & iudicium tertia vice committant vel contrahant eandem culpam, & inde legitimè conuicti & iudicati fuerint, vt suprà. Quòd talis culpa tunc censebitur & adiudicabitur crimen læsæ Maiestatis: & quòd transgressores legitimè conuicti & attincti, iuxta leges huius Regni, patientur pœnam mortis, & alias pœnalitates, conficationes, ac damna, prout in casibus læsæ Ma^{tis} per leges huius Regni.

Pro 2. transgressione incurritur pœna grauior, nempe legis Præmunire, per quam perpetuò confiscantur omnia bona mobilia, et fundi etiam per totam vitam transgressoris, et qui eum interficeret, non haberetur reus mortis.

"Et quòd vlterius placeat T. C^{ni} quòd san-

Pro tertia transgressione censetur crimen læsæ Maiestatis. Et nota iam cœptam esse à Iudicibus extendi hæc clausulam ad eos qui Missam audiunt, quasi hoc ipso tueantur externam potestatem, ita Petrus Palmerus in suo circuitu semestri elapsa quadragesima præsentis an. 1617.

ciatur per auctoritatem prædictam, quòd nulla omnino persona molestetur aut impediatur in iudicio, pro tali offensa commissa vel perpetrata solummodo prædicando, docendo vel sermocinando, nisi inde legitimè indictatus sit intra spatium vnius medij anni à crimine commisso. Quòd si contigerit aliquem incarcerari pro aliqua offensa eiusmodi solum prædicando, docendo, vel loquendo commissa, & non fuerit de ea indictatus intra spatium vnius medij anni proximè post offensam commissam vel factam, quòd tunc liberabitur è carcere, & non amplius tenebitur captiuus pro eadem causa.

"Prouisum verò sit & inactitatum per auctoritatem prædictam, quòd iste actus, & aliquid in eo contentum, nullo modo se extendet ad vllam clausulam, materiam, vel sententiam contentam, vel specificatam in actu Annullationis facto annis 3. & 4. Philippi & Mariæ Reg. quatenus attingit seu concernit aliquam causam vel casum Præmunire, vel facit aut ordinat aliquam materiam seu causam includi casu Præmunire, sed quòd idem eatenus solummodo, quatenus respicit vel concernit aliquem casum, vel causam Præmunire subsistet ac remanebit in pleno vigore & effectu, prout ante confectionem huius actus, non obstante in contrarium quocunque contento in hoc actu.

Cum multi sint saluberrimi Actus in fauorem Ecclesiæ Catholicæ et fidei orthodoxæ conditi à Philippo et Maria, tamen in exemplaribus excusis publica auctoritate, omnes illi sunt prætermissi, ne vel ipsa lectione eorum Catholici percipiant tantillum solaminis.

Prouisum etiam & inactitatum sit per autoritatem,prædictam, quòd hic actus, aut aliquid in eo contentum, nullo modo se extendet in præiudicium, alicuius personæ, pro offensa commissa vel facta contra tenorem vel sensum huius actus vel statuti iam reuiuiscentis per hunc actum ante expirationem 30. dierum proximè sequentium finem huius Sessionis Parlamenti, non obstante quocunque contento in hoc actu in contrarium. Quòd si contingat aliquem ex Proceribus huius Regni accusari de, vel pro aliqua offensa, quæ reuiuiscit,

vel efficitur casus de Præmunire, vel crimen læsæ Ma^tis vi huius actus; quòd talis sic accusatus ponetur ad respondendum cuilibet eiusmodi accusationi coram tali Magnate creto ex sanguine Anglicano huius Regni, qualem D. Deputatus, Gubernator vel Gubernatores huius Regni constituent sub magno sigillo; & quòd discussio illius causæ facienda sit per Pares seu æquales ipsius vel ipsorum; & quòd iudicium sit recipiendum super tali discussione, examine vel cognitione capta per æquales, vel super confessione manifesta Rei, prout in alijs criminibus proditionis vel Præmunire fieri consueuit.

Cautio in futurum vt hac prouisione seu quadam serperastro vel fascia vinciantur debiles et vacillantes tibiæ nouelli partus.

"Prouisum porrò & inactitatum sit vt suprà quòd nullum decretum, Actus, vel determinatio pro aliquo negotio religionis aut causa Ecclesiastica, habita vel facta per auctoritatem huius Parlamenti acceptábitur, censebitur, construetur, aut adiudicabitur, vllo vnquam tempore pro aliquo errore, hæresi, schismate aut schismatica opinione, ordinatione, decreto, sententia, constitutione, vel lege, quocunque in contrarium non obstante.

Regis Primatis seu Proregis Vice-Primatis Bullæ et Breuia cuius valoris, et dogmatica eorum decisio quanti facienda?

"Prouisum semper & sancitum sit per auctoritatem prædictam, quòd talis persona vel personæ, cui vel quibus T. C^do, hæredes aut successores in posterum, per litteras patentes sub magno sigillo Angliæ, vel D. Deputatus Gubernator, aut Gubernatores huius Regni pro tempore per litteras patentes ex eorum mandato conficiendas sub magno sigillo Hiberniæ tradent auctoritatem obtinendi, vel exequendi aliquam iurisdictionem, potestatem, vel auctoritatem spiritualem visitandi, reformandi, ordinandi, vel corrigendi aliquem errorem, hæresim schisma, abusum seu enormitatem, virtute huius actus nullatenus habebit auctoritatem vel potestatem ordinandi, determinandi, vel iudicandi aliquam materiam vel causam esse hæresim, nisi tantummodo eam quæ antehac determinata, ordi-

Ergo primis illis sæculis, per quatuor prima Concilia generalia inconcussa stetit auctoritas Ecclesiæ Catholicæ.

nata vel iudicata est esse hæresim per auctoritatem canonicarum scripturarum, vel per quatuor prima generalia Concilia, seu per aliquod eorum, vel per aliud aliquod generale Concilium, in quo illud ipsum fuit declaratum pro hæresi expressa & manifesta verba canonicarum scripturarum, vel certè talia quæ in posterum erunt iudicata, ordinata, & determinata pro hæresi per inclytam Curiam parlamentarem huius Regni, non obstantibus in contrarium quibuscunque in hoc actu contentis.

Nec Regi nec Proregi citra consensum Curiæ Parlamentaris licebit nouos articulos fidei condere, aut errores vel hæreses damnare.

"Et insuper sancitum sit auctoritate prædicta, quòd nullus in posterum erit restatus vel attinctus de aliqua culpa facta, ordinata, renouata, adiudicata pro tali per hunc actum, nisi fuerint duo vel plures sufficientes testes, qui testabuntur & declarabunt dictas offensas, de quibus restaretur, vel reus fieret: & dicti testes, vel tot ex eis qui superuiuent, & erunt in hoc Regno, tempore quo in iudicio comparuerit talis reus, producentur facialiter coram ipso reo ad testificandum, & declarandum quidquid dicere possunt contra accusatum, si ipse id requirat.

"Prouisum & insuper sancitum sit per auctoritatem prædictam, quòd si aliquam personam vel personas posthac contigerit exhibere aliquod leuamen, subsidium, vel solatium, aut quocunque modo fuerit auxiliator, adiutor, seu consolator alicui personæ, vel aliquibus personis, quam vel quas in posterum contigerit offendere in aliqua materia vel casu de Præmunire, seu proditione renouato vel constituto per hanc præsentem ordinationem, quòd tunc tale leuamen, subsidium, solatium non censebitur pro noxa nisi sint duo ad minimum sufficientes testes, qui possunt ac volent apertè testificari & declarare, quòd persona vel personæ, quæ dedit vel dederunt eiusmodi leuamen, subsidium, vel solatium, habuerunt notitiam

eiusmodi offensæ commisse seu perpetratæ per talem transgressorem eo tempore, quo ab ipso vel ab ipsis exhibitum vel subministratum erat tale leuamen, subsidium aut solatium, non obstante in contrarium quacunque re, materia, vel causa in hoc statuto contenta."

Hucusque sunt verba statuti. Constabilito autem Primatu Ecclesiastico in capite Reginæ, ac successorum eius, & Mytra Diademati appensa; transit instar Virginis saliaris cum sceptro, & pariter cum pado pastorali ad pascendas oues Dominici gregis, quas deducit in noua pascua, nouos ritus, nouas preces, nouamque formam administrandi Sacramenta, veteri vsu & Catholico ritu penitus abrogato, præscribit auctoritate parlamentari. Habetur noua hæc methodus fideliter transcripta in Actu qui sequitur de vniformitate officij Ecclesiastici, quæ quia non admittitur à Catholicis, ideo mulctis & pœnis quæ in statuto continentur, obnoxij sunt, & ad pauperiem rediguntur indies, vltra incarcerationem, & captiuitatem quam pro arbitrio Gubernatorum patiuntur.

ACTVS,

PRO VNIFORMITATE COMMUNIUM PRECUM, & OFFICIJ ECCLESIASTICI, ATQUE ADMINISTRATIONIS SACRAMENTORUM.

Mors in olla ex oroo reuocata.

"CVM in morte nostri nuper supremi Domini, ac Regis Eduardi 6. remaneret vniformis ritus communis seruitij, precum, & administrationis Sacramentorum, & ceremoniarum in Ecclesia Anglicana, constitutus per actum Parlamenti celebrati in eodem Regno Angliæ 5. & 6. annis eiusdem supremi Domini nostri Regis Ed. 6. qui intitulatus est Actus pro vniformitate communium precum & administrationis Sacramentorum; qui quidem actus fuit annullatus & abolitus per actum Parlamenti in eodem Regno Angliæ primo anno nostræ nuper supremæ Dominæ Reginæ Mariæ, in magnum detrimentum diuini cultus, & dolorem professorum veritatis Christianæ religionis.

"Sit igitur sancitum auctoritate huius Parlamenti, quòd dictus liber, cum ordine seruitij, & administrationis sacramentorum, rituum, & ceremoniarum, vna cum alterationibus, & additionibus eidem adiunctis, & confirmatis hoc præsenti statuto, viribus subsistent; & à festo Pentecostes proximè sequentis obtinebunt plenum vigorem & auctoritatem iuxta tenorem & effectum huius statuti.

"Et insuper sancitum sit à Regia Maiestate cum assentu Dominorum & Communium congregatorum in hoc Parlamento, & ex auctoritate eiusdem, quòd omnes & singuli ministri, in quacunque Cathedrali, seu parochiali Ecclesia, aut alio loco intra hoc Regnum Hiberniæ; à festo S. Ioannis Baptistæ proximè sequentis, obligabuntur recitare & adhibere preces matutinas, vespertinas, celebrationem cœnæ Dominicæ, & administrationem omnium sacramentorum, & omnium communium ac solemnium officiorum, tali forma & ordine atque exprimitur in memorato libro, sic publicato auctoritate Parlamenti iam dictis annis 5. & 6. Regni eiusdem Regis Ed: 6. præter alterationem, & additionem quarundam lectionum vtendarum omni Dominica per annum, & formam litaniarum variatarum & correctarum, & duas sententias solummodo additas in exhibendo Sacramento communicantibus, & non aliud aut aliter.

"Et si quæcunque persona, siue vicarius, siue alius minister, qui debet aut tenetur cantare, vel recitare communes preces memoratas in prædicto libro, aut ministrare Sacramenta à festo S. Ioannis Baptistæ iam dicti recusauerit vti dictis communiprecibus, vel ministrare Sacramenta in sua Cathedrali vel parochiali Ecclesia, aut alibi, vt tenetur eadem ministrare iuxta ritum & ordinem memoratum & publicatum in eodem libro; aut pertinaciter vel obstinatè id tuendo, vtetur alio ritu, ordine, ceremonia, forma, aut modo celebrandi cœnam dominicam publicè vel priuatim; vel matutinum, vesperas, administrationem Sacramentorum, aut alias publicas preces contentas & editas in eodem libro (Publicæ preces, in, & per totum hunc actum, intelliguntur illæ ad quas alij debent venire, vt eas audiant, siue in publicis Ecclesiis, siue in priuatis Capellis, aut Oratorijs, quæ communiter dicuntur Officium Ecclesiasticum:) aut

Superstitionibus falsis religio vera subuertitur, quòd Deus omnino nec quæritur nec

timetur adhuc insuper Dei seruos & maiestati ac nomini eius dicatos iniustis persecutionibus agitatis satis non est quod ipse tu Deum non colis adhuc insuper eos qui colunt sacrilega infestatione persequeris Cyprian. ad Demetrian.

prædicabit, declarabit, vel obloquetur in derogationem vel deprauationem eiusdem libri, aut alicuius rei in eo contentæ, aut alicuius partis eiusdem, & de eo legitimè fuerit conuictus, iuxta leges huius Regni, per veredictum, siue sententiam duodecim legalium hominum, aut per propriam confessionem, aut per notoriam euidentiam facti, carebit & priuabitur in vsum S. Cnis, hæredum & successorum, pro prima transgressione, fructibus omnium spiritualium beneficiorum aut promotionum, prouenientibus in vno integro anno proximè post conuictionem : atque etiam quòd persona sic conuicta pro eadem culpa, incarcerabitur per sex menses, absque liberatione vel manucaptione.

* "Quòd si aliqua talis persona post primam conuictionem offensæ in præmissis perpetratæ, rursus offenderit, & inde in forma prædicta legitimè conuicta fuerit, quòd tunc talis persona, pro secunda sua transgressione, incarcerabitur per spatium vnius anni, & præterea ipso facto priuabitur omni Ecclesiastica dignitate vel promotione, & quòd licebit Patronis & Collatoribus omnium & singularum promotionum, ad easdem præsentare, & eas conferre, ac si mortui fuissent sic offendentes. Quòd si aliquis bis conuictus in forma prædicta, tertia vice offenderit in præmissis, prout supra, conuictus fuerit, tunc sic offendens & conuictus tertia vice, ipso facto priuabitur omnibus spiritualibus promotionibus, & tenebitur incarceratus durante vita. Quòd si transgressor & conuictus vt suprà, non fuerit beneficiatus, nec habuerit aliquam Ecclesiasticam promotionem, & tunc idem sic offendens & conuictus pro prima transgressione, incarcerabitur per vnum annum proximè post dictam conuictionem, absque liberatione vel manu-

* Nota grauem pœnam derogantium vel obloquentium isti libro precum publicarum, quas alii verius offucias dixerint quam officium Ecclesiasticum.

captione. Et si aliquis non habens spiritualem promotionem post primam conuictionem denuò offenderit in præmissis, & legitimè conuictus fuerit prout suprà, pro secunda transgressione incarcerabitur durante vita.

"Ordinatur etiam & inactitatur per auctoritatem prædictam, quòd si aliquis post dictum festum S. Iohannis Baptistæ, in Comædijs, Ludis, Cantilenis, Rhythmis aut alijs manifestis verbis, promet, vel loquetur quidquam in derogationem, deprauationem vel contemptum eiusdem libri, aut alicuius rei in illo contentæ, aut alicuius partis eiusdem, aut publico aliquo opere, facto, vel apertis comminationibus coget, causabitur, aut alias procurabit vel tuebitur in quacunque persona, vicario seu alio ministro Ecclesiastico, in aliqua Cathedrali vel parochiali Ecclesia, vel sacello, aut alio vllo loco canere, vel recitare alias publicas aut ordinarias preces, aut ministrare Sacramentum aliquod aliter, seu sub alia forma aut ritu, quàm vt continetur in iam dicto libro, aut aliqua via ex iam dictis illicitè interruperit vel impedierit aliquam personam, vicarium, seu alium ministrum, in aliqua Cathedrali vel parochiali Ecclesia aut sacello, aut vspiam alibi cantare vel recitare publicas & solemnes preces, vel ministrare quodcunque Sacramentum, eo ritu & modo quo exprimitur in iam dicto libro, Quòd tunc singuli sic legitimè conuicti, modo quo supra, pro prima transgressione persoluent Regiæ M^{ti}, hæredibus & successoribus C. Marchas: quòd si aliquis semel conuictus, denuò offenderit in præmissis culpis, & inde conuictus formâ superiùs dictâ, quòd sic offendens & conuictus pro secunda vice persoluet Regiæ M^{ti}, hæredibus & successoribus, cccc. Marchas. Et si secundò conuictus, tertiò offenderit in ijsdem, legitimè vt suprà conuictus, pro tertia vice mulctabitur Reginæ hæredibus & successoribus, omnibus suis

Primæ conuictionis pœna C. Marcharum; secundæ cccc. March. tertiæ verò omnium bonorum confiscatio & carcer perpetuus. In latronibus inquit Cypr. est

vtcunque aliqua scelerum verecundia; auias fauces et desertas solitudines diligunt, et sic illic delinquitur, vt tamen delinquentium facinus tenebris et nocte veletur. Auaritia palam sæuit, et ipsa audacia sua tuta, in fori lucæ abruptæ cupiditatis arma prostituit. ad Demetr.

bonis & catallis, & durante tota sua vita incarcerabitur.

"Et si aliquis pro prima offensa, vt præmissum est, conuictus vt suprà non persoluet summam taxatam & debitam vi conuictionis, eo modo & forma quo debet solui, intra sex septimanas post conuictionem, quòd tunc omnis sic conuictus, & non soluens, incarcerabitur per spatium sex mensium absque liberatione vel manucaptione.

"Et si aliquis pro secunda transgressione in præmissis, in forma supradicta conuictus, non soluerit dictam summam solui debitam vi conuictionis, & huius statuti formâ & modo quo suprà soluendam intra sex septimanas proximas post secundam conuictionem, quòd tunc omnis sic conuictus & non soluens, pro secunda offensa incarcerabitur ad vnum annum integrum, absque liberatione vel manucaptione.

"Et quòd ab, & post festum Sancti Iohannis Baptistæ iam dictum, omnes & singuli inhabitantes in hoc Regno diligenter & fideliter, nullam habentes legitimam aut rationabilem excusationem se absentandi*, conabuntur frequentare suam parochialem Ecclesiam, aut consuetum sacellum, vel

* Districtio per censuras Ecclesiasticas de quibus hic sermo est, innumera continet grauamina Catholicorum, vt alibi latius in Analect. sect 1. Mulcta hæc quæ exigitur propter absentiam in singulos dies festos & Dominicas, minor est alijs sumptibus qui soluendi sunt, in Scribas commentarienses & alios Ministros; nec collecta relinquitur æditius aut custodibus, sed in fiscum redigitur. Puritani solas Dominicas celebrant; sed in nostro casu festa numerantur ex kalendario Romano. Notanda contestatio & terminorum abusio. Multi ex Ministris habent plures parochias, quandoque tres aut quatuor à se valde dissitas in quibus impossibile est vt deseruiant vno eodemque die; in alijs parochijs Ecclesiæ sunt pœnitus dirutæ, nec tamen propterea excusantur Catholici à mulcta soluenda, quòd non adeant Ecclesias vel audiant preces publicas vt hîc requiritur. Hoc iam sæuerissimè fit per singulos semestres, etiam & trimestres consessus non solum Iudicum itinerantium, sed etiam Iusticiariorum pacis.

si legitimè in hoc impediantur, alium aliquem vsitatum locum in quo publicæ preces & cultus diuinus celebrabitur tali tempore, quadragesima, omnibus Dominicis & alijs diebus ordinatis & consuetis solemnizari pro diebus festiuis. Et tunc & ibidem remanere ordinate, ac sobriè durante tempore officij prædicationis, aut alterius cultus diuini illic adhibendi & ministrandi, sub pœna districtionis per censuras Ecclesiasticas, & præterea sub mulcta 12. argenteorum in singulos offendentes, toties quoties exigenda per æditnos seu Custodes cuiusque parochiæ, in qua offensa committetur, idque in vsum pauperum eiusdem parochiæ, de bonis prædijs & tenementis talis transgressoris per viam Pignoris.

"Et pro debita executione huius Exma Reginæ Ma^{tas} Domini temporales, & omnes communes in hoc Parlamento congregati, in nomine Domini, seriò præcipiunt & iniungunt omnibus Archiepiscopis, Episcopis, & alijs ordinarijs, quod conabuntur ipsi, iuxta vltimam possibilitatem suæ notitiæ, debitam & fidelem executionem horum vrgere per totas suas diœceses & districtus; prout ipsi respondebunt coram Deo, pro omnibus malis & pestibus, quibus Deus iuste valeat affligere populum suum negligentem hanc bonam & salubrem legem.

"Et pro auctoritate eorum in hac parte, vlterius inactitatum sit auctoritate prædicta, quòd omnes & singuli, tam Archiepiscopi, quàm Episcopi, & alij eorum officiales exercentes Ecclesiasticam iurisdictionem, tam in locis exemptis, quàm non exemptis intra ipsorum diœceses, habebunt plenam potestatem & auctoritatem, vi huius actus, reformandi, corrigendi, & coercendi per censuras Ecclesiæ, omnes & singulos qui offenderint, intra aliquam ex suis iurisdictionibus, vel diœcesibus, post dictum festum Sancti Iohannis Baptistæ, contra hunc actum seu statutum, non obstante quacunque

lege, statuto, priuilegio, libertate, prouisione, antehac facta, habita vel tolerata in contrarium.

"Sancitum etiam & ordinatum est auctoritate prædicta, quòd omnes & singuli Iusticiarij pacis, liberationis carcerum, auditionis & determinationis causarum, vel Iusticiarij itinerantes seu de Assiza, habebunt plenam potestatem & auctoritatem, in singulis suis publicis & generalibus Sessionibus, inquirendi & determinandi, omnes & singulas offensas, quæ commissæ, seu perpetratæ fuerint, contra quemcunque articulum contentum in hoc actu intra limites commissionum ipsis dirigendarum, & faciendi processus pro executione earundem prout facere possunt contra quamcunque personam, coram ipsis vocatam in iudicium de quacunque transgressione & legitimè de eadem conuictam.

"Prouisum verò & inactitatum sit auctoritate prædicta, quòd omnes & singuli Archiepiscopi & Episcopi, licitè & liberè possint omni tempore, pro suo beneplacito, adiungere & associare se vi huius actus iam dictis Iusticiarijs pacis, liberationis carcerum, auditionis & determinationis, vel dictis Iusticiarijs itinerantibus in qualibet publicâ & generali Sessione tenenda in aliquo loco suæ Diœcesis, propter vel ad inquisitionem, auditionem & determinationem earundem offensarum.

Prouisum verò & inactitatum sit per auctoritatem prædictam, quòd libri pertinentes ad dictum officium diuinum, procurabuntur & acquirentur, sumptibus & expensis ipsorum parochianorum cuiusque parochiæ & Cathedralis Ecclesiæ ante dictum festum S. Iohannis Baptistæ, & quod omnes illæ parochiales & Cathedrales Ecclesiæ, siue alia loca in quibus dicti libri prouidebuntur & acquirentur, ante prædictum festum S. Iohannis Baptistæ, intra tres septimanas post dictorum librorum acquisitionem & procurationem, vtentur

dicto officio diuino, illudque exequentur iuxta tenorem huius Actus.

"Et insuper sancitum sit auctoritate prædicta, quòd nullus vnquam in posterum impedietur, vel molestabitur de, vel pro aliqua offensa superius memorata, nisi sic offendens de ea indictetur in proximis generalibus Sessionibus, tenendis coram aliquo Iusticiariò pacis, liberationis carcerum, auditionis & determinationis, vel coram Iusticiarijs itinerantibus, proximè post aliquam offensam commissam seu perpetratam contra tenorem huius actus.

"Prouisum porrò & ordinatum atque inactitatum sit per auctoritatem prædictam, quod omnes, & singuli Domini Parlamenti, pro tertia offensa memorata, in iudicio arguentur per suos Pares, coram tali aliquo Pare huius Regni, ex Anglicano sanguine, vt per D. Deputatum, vel alium aliquem Gubernatorem vel Gubernatores huius Regni pro tempore constituetur per Commissionem sub magno sigillo.

"Prouisum etiam, & ordinatum, atque inactitatum sit per auctoritatem prædictam, quòd Maior Dublinensis, & omnes alij Maiores, Baliui, vel alij summi Officiarij, omnium & singularum vrbium, Municipiorum, & oppidorum incorporatorum in hoc Regno, ad quos Iusticiarij pacis, vel visitationis carcerum, vel Assisarum ordinariè non veniunt, habebunt plenam potestatem & auctoritatem, vigore huius actus, inquirendi, audiendi, & determinandi de omnibus & singulis offensis prædictis annuatim, intra quindecim dies post festa Paschatis, & S^ti Michaëlis Archangeli, eâ formâ & modo, quo Iusticiarij pacis, visitationis carcerum, Assisarum, & auditionis ac determinationis facerent.

"Prouisum verò, & inordinatum, acque inactitatum sit per auctoritatem prædictam, quod omnes

& singuli Archiepiscopi, Episcopi, & singuli eorum Cancellarij, Commissarij, Archidiaconi, & alij Ordinarij, habentes aliquam peculiarem iurisdictionem Ecclesiasticam, etiam habebunt plenam potestatem, & auctoritatem, vi huius actus, tam inquirendi in suis visitationibus, synodis, & alibi intra suas iurisdictiones alio quocunque tempore, & excipiendi accusationes atque informationes omnium & singularum rerum, superius nominatarum, quæ factæ, commissæ seu perpetratæ erant, intra limites suarum iurisdictionum & autoritatum, & eosdem puniendi per admonitionem, excommunicationem, sequestrationem, depriuationem, ac per alias censuras & processus, eâ formâ quâ antehac fieri consueuit, in illis casibus per Ecclesiasticas Reginæ leges.

Habitus non facit monachum. Nec oues debent pelles suas deponere etiamsi aliquando eis lupi se contegant. August l. 2. de Ser. Domini in monte c. 12.

"Prouisum semper, & inactitatum sit, quòd quicunque in præmissis offendens, pro offensa antè sustinebit pœnam ab Ordinario, de quo constabit per testimonium sub sigillo eiusdem Ordinarij, non conuincetur denuo de eadem offensa coram Iusticiarijs: Et similiter si pœnam ante suscipiet pro dicta prima offensa à Iusticiarijs, non recipiet pro eadem offensa pœnam rursus ab Ordinario, non obstante quocunque contento in hac ordinatione in contrarium.

"Prouisum semper, & inactitatum sit, quòd quæcunque Ornamenta Ecclesiæ & Ministrorum eius retinebuntur & in vsu erunt, prout in Ecclesia Anglicana erant per auctoritatem Parlamenti secundo Anno Regni Edouardi 6. quousque aliud superinde decernetur per autoritatem Reginæ, cum assensu suorum Commissariorum deputandorum & constituendorum sub magno sigillo Angliæ, vel huius Regni, pro causis Ecclesiasticis, vel per D. Deputatum, aut alium Gubernatorem, vel Gubernatores huius Regni pro tempore existentes, ex assensu Concilij priuati huius Regni,

sub magno sigillo huius Regni. Et insuper si contingat aliquem contemptum vel irreuerentiam committi in ceremonijs vel ritibus Ecclesiæ, abutendo ordinationibus præscriptis in isto libro, Regia Majestas per similem assensum suorum Commissariorum vel Dominus Deputatus, aut alius Gubernator seu Gubernatores huius Regni pro tempore, possint, cum assensu Concilij huius Regni, ordinare & publicare tales vlteriores ceremonias ac ritus, qui maximè seruire queant pro exaltanda gloria Dei, pro ædificanda hac Ecclesia, & debita reuerentia sacrorum Misteriorum & Sacramentorum Christi.

"Et insuper sancitum sit auctoritate prædicta, quòd omnes leges, statuta, & ordinationes, in quibus, vel per quas, aliud aliquod officium Ecclesiasticum, administratio Sacramentorum, vel publicæ preces limitatæ, stabilitæ, vel editæ sunt, vt adhibeantur intra hoc Regnum, erunt deinceps euacuatæ penitus, & nullius valoris.

"Et quandoquidem in plerisque locis huius Regni, reperiri non possunt Ministri Angli, ad seruiendum in Ecclesijs, vel locis dedicatis diuino cultui, vel ministerio Sacramentorum pro populo, & si commoda ratio prouisa esset qua possent vti precibus, officio, & administratione Sacramentorum editis & stabilitis per hunc actum, in tali idiomate quòd optimè ipsi intelligerent, debitus Deo cultus inde multum sublimaretur, & quandoquidem id fieri nequeat in natiua ipsorum lingua, tum propter difficultatem excudendi illam, tum etiam propter paucitatem eorum qui sciunt in hoc Regno legere Hibernicos characteres.

"Idcirco humillimè supplicamus Ma^{ti} T^{ae}, vt C^{nis} T^{ae} fauore & regali consensu inactitetur, ordinetur, & stabiliatur, ac prouideatur auctoritate præsentis Parlamenti, quòd in omni eiusmodi Ecclesia, siue loco vbi publicus minister vel pres-

byter non habet vsum vel notitiam linguæ Anglicanæ, licitum sit tali publico ministro seu presbytero recitare & adhibere matutinum, vesperas, celebrationem cœnæ Dominicæ, & administrationem cuiuscunque Sacramenti, & publicas ac solennes preces in lingua latina, tali ritu ac formâ prout exprimuntur & euulgantur in dicto libro, * per hunc actum stabilito, & iuxta tenorem huius actus; & non aliter, aut alia ratione, quâcunque re expressâ & contentâ in hoc actu in contrarium non obstante."

XXV. OBSERVATIO.

De pœnalium statutorum exequutione.

PRÆTER istos duos actus damnissimos statui Catholicorum, quibus etiamnum hodie eorum ærumnæ recrudescunt, & velut Tytij iecur (quod est in fabulis) vultureis morsibus exeduntur, illo eodem secundo anno Elizabethæ Reginæ, sub eodem Prorege Thoma Comite Sussexiæ (qui paucis antè annis, sub Philippo & Maria Catholicis Reg. Catholicè administrauit hoc Regnum; & Parlamentariâ auctoritate, nutu, atque Imperio suarum Celsitudinum, abrogauit iniquas leges, ab Henrico. 8. sancitas), aliæ complures pestiferæ ordinationes, libertati & iurisdictioni Ecclesiasticæ repugnantes, editæ & stabilitæ fuerunt: quales sunt, de primitijs, decimis, seu vicesimis beneficiorum

* Iam traductus est liber precum publicarum in linguam Hibernicam, & excusus characteribus Hibernicis, in nullum prope modum vsum, cum plerique Ministri sint Angli passim & inexperti istius idiomatis. Aliàs cum Ministri essent Hiberni qui Anglicè nesciebant, preces illæ erant Anglicè propositæ, nunc cum sint Angli proponuntur Hibernicè Atque ita turris Babylonicæ fabricatores linguis & labiis confunduntur.

etiam impropriatorum (vt vocant) Regali Coronæ, restituendis: De collatione ac donatione Episcopatuum, & Archiepiscopatuum per Reginam facienda: De locis Regularium, ac Dominijs appropriandis eidem Coronæ, & similibus alijs iniquissimis ordinationibus, quæ etiam modò obtinent, contra sacros Canones, & Œcumenicorum Conciliorum decreta. Sed illa duo statuta, quæ ex suis originalibus Anglicanis fideliter huc traducta sunt, plurimum negotij facessunt orthodoxæ fidei cultoribus; illis enim, vnà cum tendiculis Regiæ prærogatiuæ, maximè innititur aduersarius, ad nostros omni iniuriâ grauandos, & exhauriendos.

Sanctiones Parlamentares et prærogatiua Regis in laqueum Catholicis vertuntur.

Et quia sanctiones illæ, Prorege operante, & Prolocutore (vt fertur) illudente Catholicis, nec sanctè sunt editæ, nec sanè promulgatæ, aut executioni mancipatæ, vt præ se fert veterum vox, & seniorum traditio; per multa annorum lustra, sub Reginâ legislatrice, siluit earum obseruatio, vel saltem viluit non obseruantium animaduersio; hoc verò factum est, siue conscientia fraudulentæ introductionis, siue insurrectionum crebrescente procella; siue conniuentia Principis, & indulgentia Gubernatorum, allicientium magis per blanditias, & commoditatum illecebras, quàm per terrores & tormenta intonantium. Attamen his ad temporis aliquod interstitium ita transactis, qui proniores erant ad sæuitiam, redierunt ad ingenium, & nacti opportunitatem atque otium ab armorum strepitu, quod non deposuerant quidem, sed alta mente reconditum tenebant odium Catholicæ religionis, iam tum incipiebant exerere, cum nullam persentiscerent formidinis ansam, siue ab externâ inuasione, siue à domestico tumultu.

Coniectura quorundam de pœnalibus statutis quorum antehac neglecta vel dilata esset eorum executio.

D. Christoph Nugentius Eques auratus coram Rege asseruit publicam famam de fraude subintroducendi illorum statutorum.

Itaque prosiliebant cum acrimonia, insectantes, & inquirentes nostros Commissarij delegati in causa religionis, freti diplomate quod vocabant Altæ commissionis; hi minas, & terrores circum-

Acris insectatio Catholicorum, per viam commissionis, ex prærogatiua Regia.

ferebant, per omnem Regni regionem, qua circuitus suos conficiebant; multâ indagine, & scrutinio insidiabantur libertati, & bonis Catholicorum, qui Ecclesias & conciones hæreticas non frequentabant: multi exterriti se permittebant ad illa conuenticula abduci; alij non pauci intrepidi & immoti perstiterunt, diuturnum carcerem, & spolium bonorum constanter perpessi; alij denique suo sanguine fidem consignârunt. Atque ita noster numerus (vt ille dixit) sub omni grandine creuit. Confessorem Creusæum; martyrem Hurlæum; aliosque insignes athletas consecuti sumus, de quibus seorsim sermo erit. Nondum quidquam vel fando auditum, de mandatis citatorijs sub magno sigillo; de exauctoratione magistratus vrbici & agrarij; de mulctis iuratorum non præsentantium; de Iuristarum ablegatione ab vsu forensi; de abdicatione Iusticiariorum pacis; de electoribus & electis Catholicis incarcerandis, & mulctandis; de subuersione indigenarum, & supplantatione penitus facienda: antea flagris cæsi, nunc Scorpionibus cæduntur vt digitus Roboami præ Salomonis dorso ingrandescere videatur.

Prudentius.

Mandata citatoria auctore vel instigatore Iusticiario Iacobo Leyo et Brunkero Præside M. executore.

Breuis enumeratio quorundam grauaminum quæ latius tractantur in Analectis.

XXVI. OBSERVATIO.

Comparatio modernæ persecutionis cum prisca.

DVRA erant illa grauamina sub Elizabetha, de quibus alibi plenius loquendum erit: sed hæc dura magis & dira quæ experimur, nisi fortè præsentium sensus acrior, recordatione præteritorum, molestiam generat atrociorem, vti ea quæ cernuntur magis permouent, quàm quæ auditione percipimus.

Sed ingenuè tamen fatendum est omnia quæ patimur, si comparentur cum his quæ sustinuit

Ecclesia primitiuorum, vmbram esse solummodo, vel simulacrum persecutionis: quòd si malitiam huius ætatis, cum mollitie nostra conferimus, æquat fortasse vel superat præsentis tribulationis æstimatio. "Fidelis autem Deus qui non patietur nos tentari supra id quod possumus, sed faciet cum tentatione prouentum, vt possimus sustinere." Grauiora sunt quæ Maiores nostri sub Henrico octauo statuta pertulerant.

1. Corinth. 10. v. 13.

Acta Parlam. sub Henr. 8. an. 28. c. 1.

XXVII. OBSERVATIO.

De varijs conatibus satagentium frænum erroris ex ore eijcere.

IVGVM illud & frœnum erroris multis illi nitebantur excutere; multa moliebantur ne admitterent; multa, vt ori iam iniectum proijcerent. Conacius Claudus O'Neil, Geraldus etiam Geraldi, Comes Kildariensis generalis Deputatus Hiberniæ, eiusque filius Thomas Geraldinus Vicedeputatus (vt ex actis Parlamenti liquet) cum suis accersebantur læsæ Majestatis: ille quòd in Regem cum exercitu insurgeret; iste quòd annueret; hic verò arma cum armatis coniungeret, & pro asserendo Regno è potestate Regis iam in schisma prolapsi, tumultuarentur.

Conacius Claudus O'Neil.

Thomas Gyraldinus Prodeputatus vice Gyraldi patris Comitis Kildariorum.

Missi fuerant à Iacobo Desmoniæ Comite, annis antegressis, Nuncij cum litteris ad Regem Galliarum, incitantes vt copias huc transmitteret: postea directæ sunt auctore eodem Thoma Geraldino aliæ litteræ ad summum Pontificem Paulum 3. aliæ ad Imperatorem Carolum V. perferrente Archidiacono Kellensi Carolo Raynaldi, vt suppetias illi & auxilia subministrarent, pro recuperanda hac Insula, è manibus schismatici Regis, Sed vt prior illa ita & posterior hæc legatio non successit neque enim Deo visa est idonea illa

Iacobus Desmoniæ Comes.

Legationes ad Regem Galliarum ad S. Pontificem et ad Imperatorem

via perpetrandi quod prætendebant facinus; vnde non aliud magis insecutum est, quam damnum eorum qui coiuerant, cum infœlici exitu suscepti negotij, & exitio totius stirpis aggressorum.

Industria Catholicorum in Comitijs ne frœnum erroris sub Henr. 8. admitterent.

Alia verò industria, quâ anteuertendum putabant schismati & hæresi, ne frœnum erroris in ora ipsis insereretur, maiori prudentia, maturitate, & iudicio niti videbatur; quando in generalibus Comitijs, & publico consessu trium statuum Regni, Procuratores, Cleri, cum suis Prælatis, vnâ mente & sententiâ connixi, seriò laborabant vt suffragium decisiuum haberent ipsi procuratores, pro veteri instituto Parlamenti, de quo documentis euidentibus constat, & ex vetustis Comitiorum Rotulis calamo exaratis apparet; quorum autenticum transumptum habetur iam inde saluum & incolume, ab ipso primi conquestoris Henrici II. æuo; qui formam tradidit conuocandi Parlamenti, & quibus ex membris consistere debeat; in quorum enumeratione, post Proceres Ecclesiasticos, constituit Procuratores Ecclesiarum, ceu Communes, qui repræsentant corpus totius Cleri: quemadmodum post Proceres sæculares in ordine laicali, Equites, Ciues ac Burgenses, repræsentant totum populum Comitatuum, ciuitatum, atque oppidorum.

Procuratores Cleri olim habuerant vocem in Comitijs.

Cum igitur subolfacerent Catholici Commitiales, qui cæteris audaciores & constantiores haberi poterant (præsertim verò Antistites, quorum maximè erat aduigilare saluti gregis) quo stratagemate moliebantur Regales pessundare vnionem Catholicam, & exterminare obedientiam & potestatem Romani Pontificis, pro eadem retinenda firmiter insistebant; quod vt melius assequerentur, vtque numerum suffragiorum augerent, hoc studebant euincere procuratores, qui ex singulis diœcesibus bini mittebantur, vltra dignitarios (Decanum saltem & Archidiaconum), obtinere etiam ipsos vocem votumque in Comitijs debere.

Catholici Comitiales pro Sedis Apostolicæ auctoritate contra Henricum 8. se obfirmant.

Quorum solertiæ vt Rex occurreret, quando iam

statuerat auctoritatem Pontificiam penitus abolere, nouâ, & antea inauditâ sanctione, præclusit omnes hos Procuratores à iure suffragiorum: vt patet ex Actis sub Henrico. 8. editis an. 28. ca. 12. fol. 57. quo ex loco non obscurè intelligitur, scopum illius statuti & exclusionis procuratorum eò vergere, ne per eorum operam, iurisdictio & auctoritas Sedis Apostolicæ, ac Romani Pontificis conseruaretur.

Eorundem constantiam quomodo Henr. declinârit.

Sed eualuit misterium iniquitatis in loco sancto, & homo peccati sumpsit, in sacra Insula, sacram tiaram Ecclesiastici apicis; donec ipso per mortem amoto, & tenero stolone Edoüardo eandem stolam induto, & viam lethi ingresso, enatum est è radice nondum mortua, germen sanctum & salutare (Reginam Mariam intelligo) quo diuinitus insito in truncum Austriaci stemmatis, exsufflatum est cum impio fastu vsurpatum à laicis fastigium Ecclesiastici Primatus.

2. Thess. 2.

Henr. VIII. primus Angliæ Primas.

2. Edouard. eiusdem filius etiamnum puer.

Reijcitur à Phil. et Maria Reg.

Nostris verò & maiorum flagitijs amariorem exigentibus potionem, & diuturniorem vindictam commerentibus, piâ Reginâ præmaturè mortuâ, relapsa est Insula in pristinam sentinam; ex qua tametsi multoties conaretur exurgere, magis tamen magisque depressa est; & si fæcibus peccati non adeò inhærescit, tamen facibus exardescit, & supplicijs inhorrescit peccatorum; vt verè dici possit à Catholico in Hibernia, meritòque ad Dominum cum Psalmista clamari. "Saluum me fac Domine, quoniam intrauerunt aquæ vsque ad animam meam." Intrauerunt aquæ desolationis, tribulatio magna nimis, vsq; ad intima ossa & medullas peruasit: carceres frequenter, mulctæ supra modum, ignominia & dedecus inundauerunt, "Infixus sum in limo profundi; & non est substantia." Defuncta Iezabele, non est mortuus Rex qui Eliam persequitur. "Veni in altitudinem maris & tempestas demersit me, laboraui clamans, raucæ factæ sunt fauces meæ, defecerunt oculi mei dum spero

Persecutionis grauitas et diuersitas.

Psal. 68.

in Deum meum." Altitudo illa maris ferè absorpsit me, & tempestas sub Cicestrio deglutiuit animam meam: Clamaui, vt illo mutato, succederet alios mitior, & benignior erga meam orthodoxam professionem, per annos plus minus decem inclamando irracui: sed quid factum? "Multiplicati sunt super capillos capitis mei qui oderunt me gratis. Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniustè; quæ non rapui tunc exsoluebam. Patres comederunt vnam acerbam & dentes filiorum obstupescunt."

Ezech. 18.

XXVIII. OBSERVATIO.

De ærumnosa Catholicorum querimonia ad Principes Catholicos.

HAC ipsa hyeme quàm transigimus sicut dolores parturientium, ita multiplicatæ erant nostrorum ærumnæ, quas necdum vere appropinquante decoximus, vt communi multorum Antistitum decreto, visum fuerit supplicationem adornare ad Catholicos in circuitu Principes, ac potissimè ad Catholicum Hispaniarum Regem, qui notitia nostrorum grauaminum acceptâ, suo interuentu inclinaret Regem nostrum ad lenitatem.

Cuius supplicationis formam, vti tunc pro re nata concipiebatur, quia continet plura querelarum capita, visum est his intexere, vt statum rerum nostrarum lector melius intelligat.

S. C. R. M.

Forma querimoniæ.

RECOLENTES animis nostris quanto zelo & beneficentia Catholica Maiestas vestra pro suo auito & hæreditario iure promouere soleat & propagare fidem Catholicam; quamuis afflicti & de-

iecti, erigimur tamen in spem aliquam solaminis & subleuationis quoties intuemur in illud sceptrum & diadema vnde & nos ipsi experti sumus, & maiores nostri perceperunt refrigerium in æstu tribulationis, & fidam in tempestate stationem. Insurgit eheu in nostras ceruices onerosior quam hactenus calamitas: consurgit duplex tribulatio solito durior & efferacior.

Perstant pleriq; Catholici in professione suæ fidei immoti, sed non intrepidi: mulctantur plurimi fortunis, non dico superuacuis, sed penitus necessarijs ad vitam suam suorumque sustentandam. Orbantur nonnulli communi libertate, qua nihil dulcius hominibus dari aut auferri contingit. Arcentur plerique à consueta sacrorum communione, & nec clancularia Sacramentorum vsura impunè frui possunt. Parcitur vtcunque fundendo sanguini, sed lento facultatum exuctu, & continua virium extenuatione ad miserrimam paupertatem, haud multò mitiorem ipsa morte contabescunt. Numerus Catholicorum vix dum minuitur præter paucos molles & subuentaneos, quos fauor dominantium allexit, vel exsufflauit turbo persecutionis. Corpus ipsum si spectamus adhuc integrum & illæsum est, sed membra quædam sterilescunt: vitis nondum suam vitam amisit, ast palmites in ea nonnulli exarescunt.

Quod veremur est ne totus diffluat humor vitalis à radice tot ictibus vulnerata, inciso cortice, recisis ramis, & absorpta medulla honoris, honestatis, congrui prouentus, alimoniæ, subuentionis ad vitam mediocriter tolerandam, qua funditus absumpta, quid procliuius quam vt ipsa, quæ etiamnum integritatem suam retinere videtur, Catholicorum societas intereat, & dissoluatur, aut certè in circumiectam contagionem trahatur prout eos valdè periclitari cernimus, & imis sensibus Ezechiel. 33
ingemiscimus.

Idcirco ne subticendo periculi magnitudinem argui mereamur, neue silentio nostro de salute animarum siue securi siue supini parumque prouidi in redargutionem Propheticam incidamus, quòd venientem gladium, vel lupum in gregem nobis commissum incursantem non altius inclamaremus; pro nostro munere & solicitudine quam gerimus protestando denunciamus pio, propitio, & Catholico Regi Hispaniarum grauissimè laborari à Catholicis in hoc Regno Hiberniæ, sustinendo improperium, contumeliam, dispendium libertatis & facultatum ne iacturam patiantur Catholicæ religionis.

Et hac nostra denunciatione suppliciter petimus, se velit sequestrum dare, & deprecatorem pro nostræ innocentiæ & fidei incolumitate, interponendo suam auctoritatem apud Regem nostrum Iacobum, quâ flecti ille valeat ad mansuetudinem & lenitatem, ne populo suo Hiberniæ fraudi esse patiatur disparitatem professionis fidei, quando illi sese in alijs vitæ officijs & debitæ subiectionis muneribus probos & inculpatos ostendunt. Atque huic petitioni adornandæ totius cleri nutu & nomine comprecatores subscripserunt hi qui sequuntur Antistites Hiberniæ. . . .

XXIX. OBSERVATIO.

De vaticinali visione Eliæ Prophetæ sub Rege Achab, & Iesabele Regina.

Ex quibus querimonijs tam luctuosis quis non intelligat, quantis fluctibus obruatur Catholicus in Hibernia; vt meritò debeat, dimisso puero in desertum, cum Eliâ pergere, & supter Iuniperum stratus, petere animæ suæ vt moriatur. "Sufficiat mihi Domine, tolle animam meam, neque enim melior sum quam patres mei."

Verùm dum in vmbra Iuniperi obdormescerit Elias, ab Angelo monitus refecit se, & in montem Horeb, ex deserto formidinis se recepit, vbi in spelunca positus, & post pusillum egressus transitum Domini præstolabatur. "Et ecce sermo Domini ad illum, dixitque illi. Quid hic agis Elia? At ille respondit. Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuum filij Israel; altaria tua destruxerunt, Prophetas tuos occiderunt gladio, & quærunt animam meam, vt auferant eam."

Verè dereliquerunt filij Israel pactum Domini, quando erexerunt vitulos aureos in Bethauen, vt transuerterent pedes populorum, à semitâ ciuitatis sanctæ, extra quam profanus est qui comederit agnum Paschalem: verè destruxerunt altaria Domini, cum Sancta Sanctorum conculcarent, & pro mysterijs cœlestibus, ac tremendo corporis Christi sacrificio incruento, reposuerunt in profana mensa, egenam cœnam, & nuda huius mundi elementa.

Verè Prophetas occiderunt, quando Hierarchas, & Sacratos Domino Sacerdotes, Dermicium, Cornelium, Patricium, aliosque illius sortis, quos poterant comprehendere, affecerunt mortis supplicio; & adhuc exiguas illas quæ supersunt reliquias, auidissimè conquirunt, vt lucernam Domini penitus extinguant.

Dermicius Hurlæus Archiepiscopus Casselen. Patricius Heli Episcopus. Cornelius Douanius Dunen. Episcopus.

Ob hoc tot discurrunt velites, & volones; tot præfecti militares, cum suis manipularibus; tot exploratores, & circumforanei nebulones, qui excubant, exquirunt, inuadunt, diripiunt, si quem deprehenderint ex nostro contubernio. Vix sunt tuta multis latibula, speluncæ, cubilia, saltus, & nemora in quibusdam regiunculis; tot alibi insultus & irruptiones, tot clancularias indagationes, tot proditiones extimescunt, vt quandoque necesse sit, dimisso puero, soliuagum esse, & montes insidere, vel in paludes se abdere.

XXX. OBSERVATIO.

De eiusdem visionis quasi vaticinali expositione & accommodatione ad statum Hiberniæ.

SED quamdiu hæc erunt, & quod signum transitus Domini? Cum se quasi derelictum solum lugeret Elias, iussus est de spelunca egredi, & in monte consistere, dum transiret Dominus. Patet ille, & signa quæ præmisit Dominus suæ transitionis prænuntia, singula attonitus obseruauit. Primo "Spiritus grandis & fortis, subuertens montes, & conterens petras ante Dominum; non in Spiritu Dominus; & post Spiritum commotio, non in commotione Dominus; & post commotionem ignis, non in igne Dominus; & post ignem sibilus auræ tenuis. Quod cum audisset Elias operuit vultum suum pallio."

Visionis quatuor articuli elucidantur.

Iudic. 10. v. 15.

Domine minores sumus omnibus tuis miserationibus. Peccauimus redde tu nobis quidquid tibi placet: tantum nunc libera nos. Vsquequo moraris, vt moriamur? vsquequo expectas, vt expectoremur, & penitus exanimemur! vsquequo retentas transitum tuum! an vt amplius tentemur nos, & transeamus in interitum. Calix tuus inebrians quam præclarus est; Sed transeat à nobis calix iste; non tamen nostra sed tua voluntas fiat. Et misericordia tua subsequatur nos, aduersus eos, qui dicunt exinanite exinanite vsque ad fundamentum in ea. Hoc dicunt voce, hoc opere clamant aduersarij, vt gentem hanc innoxiam funditus exinaniant, vt & fidem ex cordibus eorum & ipsos ex fundis suis prorsus exterminent.

Sed ecce Dominus transit; iam præcesserat subvertens montes, & conterens petras: ita factum est in

famoso illo Dynasta Iohanne O'Nelio, initio Regni Elizabethæ, instar sæuientis procellæ omnia peruadente & populante, qui nec montibus pepercit nec collibus aut petris, diuina pariter & humana miscens, fraterno sanguine se cruentauit, & Ecclesiam Armacanam ex parte demolitus, incursâ indignatione (vt fertur) Creusæi Antistitis, magni assertoris Ecclesiasticæ libertatis, post multas strages quas fecit, accitis etiam è Conacia, & Momonia primipilaribus, quos sui Consilij participes fecit; deinde post probra & opprobria quæ contraxit plurima, cum vellet haberi restitutor patriæ libertatis, & auitæ religionis, quia non erat de numero eorum per quos salus facta est in Israel; qui seminauit ventos non messuit nisi turbinem, factus ipse turbo impellens in parietem, in vindictam cædis antea per eum perpetratæ, à filio paterni sanguinis vltore Scoto, in rixa Scotorum & Hibernorum interijt. Itaque non in Spiritu tam præcipiti & præpostero Dominus; cuius iudicia recta sunt, & opera in numero, pondere & mensura.

1. Articulus accommodatur ad commotionem Iohannis O'Neilij.

Ricardus Creusæus Primas Regni Hiberniæ excommunicasse Iohannem O'Neilium vulgò fertur.

Post hunc spiritum secuta est grauis commotio, quam suscitauit in Momonia Iacobus Geraldinus Mauritij filius, cui accessit Iohannes Geraldi, Desmoniæ Comitis Germanus frater, & ipse postmodum Comes Geraldus insecutus est cum multis sequacibus. In Lagenia verò se adiunxerunt Iacobus Vicecomes de Baltinglas, cum Keuannaghijs, Brinnijs, & alijs Nobilibus illius Prouinciæ. Visa est magnis & pijs Principibus causa Dei tractari; & quia pro fide bellum susceptum intellexerant, copias etiam auxiliares transmiserunt. Sed propter delicta sæculi irritus fuit conatus, Deo tunc non decernente speratum bellatoribus effectum tribuere, quem in aliud tempus, pro alia generatione, alijs instrumentis & modis parandum reseruauit. Atque ita difflatum est consilium illud; dissiluit in partes opus & cœptum ipsum in-

2. Articulus ad insurrectionem Iacobi Gyral.

fœliciter dissolutum est; Neque enim in illa commotione transire ad refrigerium nostrum voluit Dominus qui vtinam his diebus propitius adueniat, & oriens ex alto lauream perpetui fœderis nuptiali contractu afferat.

3. ad Comitem Tironensem. Illa verò Geraldinorum commotione sic prætervecta successit ignis omnia latè deuastans, dum flamma ferroque omnia populatur Comes Tironensis, plusquam decennali bello intercipiens huius insulæ quietem; multa visus prosperè aggredi; multis etiam congressibus victor: Sed nonnullis victorijs insolescens exercitus, tametsi cohortium antesignani, & ipse Gubernator ac ductor exercitus, causam prætulerit honorificam restituendæ religionis, nec vllam vellet capitulationem admittere cum Anglis, in qua primariò non ageretur de fide orthodoxa publicè stabiliendâ per vniuersum Regnum.

Quia tamen via illa ac violentia tunc exercita non erat secundum propositum Dei efficax, cuius occulta sunt consilia, iudicia verò abyssus multa: hinc peccatis hominum irato Numine frustra se exerebant vires hominum; lucem quippe illam inaccessibilem, quam Deus inhabitat, in cuius circuitu sunt nubes & caligo, qui & tenebras posuit latibulum suum, nulla humani ingenij acies penetrare potuerit, nisi quantum ipse volet annuere.

Sed excessit è vita inclytus Comes, responsurus Deo (sicut totus mundus rationem redditurus est) pro totius vitæ decursu, & mercedem, quam meruit percepturus.

Cum igitur nec in spiritu illo vehementi; nec in horrida commotione; nec in ignitis quos diximus conatibus, transierit Dominus ad refrigerium & solamen huius Regni; nec dubitemus quin futurum sit, quòd ex his ærumnis & angustijs illud aliquando respirabit, iam coniectura facienda est,

ecquisnam ille sibilus auræ tenuis quæ suauiter afflat soliuagum Prophetam, quâ fœliciter adspirante vultum adoperuit, & egressus stetit in ostio speluncæ veluti iam captaturus liberum halitum, & conspecturus transeuntem Dominum, quem metu pendulus, & suspirijs anhelus tanta cum longanimitate præstolabatur.

Vaticinia sunt ænigmata quousque impleantur; nec istam ego nucem aliter hic enucleo, quam vt veri sensus analogiam, adumbrata interpretatione consequar; & ex plenitudine mysteriorum, quæ sub literali cortice reconduntur, aliquid eruam quod dissentaneum non sit altitudini significationis, ac nostris moribus & temporibus appareat consentaneum. 4. ad tractatum de contractu Principum.

Sibilat apud nos circumquaque lætus ille susurrus de matrimonij contractu, inter Galliarum aut verò Hispaniarum, & Britanniarum Principes contrahendo; lætus ille sanè optatissimusque dummodo interpositum prudentiæ politicæ lenocinium defæcatam Dei causam non obumbret; quam quidem nullus fucus vani & humani prætextus, nullum inuolucrum ciuicæ administrationis, nullum artificium ingenio hominis exquisitum offuscare aut potest aut debet; siquidem intimus ille cordium scrutator, & renum verè καλ-αγνώστης perspicacissimè videat, abstrusissimos pectoris nostri recessus; "Pertingens vsque ad diuisionem animæ Hebr. 4.
& spiritus, compagum quoque & medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis: in Iob. 12.
cuius conspectu omnia nuda sunt & aperta."

Et verò quis diffidat, quando hoc matrimonium debitis vtriusque conditionibus (annuente sede Apostolica, & innuentibus Catholicis subditis grauamina quæ patiuntur, eorumque certam & stabilem medelam accipientibus) succederet, quin cætera bona pariter cum illo peruenire nobis queant? qui considerauerit ex coniugio Philippi Ex coniugio Philippi et Mariæ quam multa secuta commoda.

& Mariæ, olim sequutam esse annullationem & reuocationem omnium Statutorum quæ contra fidem condiderat Henricus 8. eiusdemque filius & hæres Edouardus: vt quemadmodum tunc, ex consitione germinis Austriaci, cum stipite Britannico, Catholicæ libertatis vindicias Maiores nostri probauerunt; ita nunc è diuerso, ex consitione surculi Britannici, cum stirpe Austriaca, parem effectum sortiamur: quem eo firmiorem & fœliciorem augurari iuuat, quo maior est futuræ inter eos prolis apparentia.

Ex coniugio Ethelberti Regis cum Bertha Regina.

Mitescit quidem arbutus horrida, si in generosum stipitem inseratur, & oblita suæ austeritatis, ex indole trunci maritalis mitia poma producit: Faxit Dominus vt ita nunc in hoc coniugio gratulari possint Insulæ Britannicæ vniuersæ, vt de Bertha olim cum Ethelberto coniuncta, Anglia est gratulata, quando per filiam Regis Christianissimi, cum Rege collocatam Pagano, ad fidem perducta est Christianam. Quid verò si Anglia debeat Franciæ, quòd ad fidem suscipiendam Christianam, Reginæ Christianæ, Christiano suo Antistite Lietardo adminiculante, præculta fuerit auspiciis: cur non eidem nunc debeat Hibernia, vt eius adminiculo recuperet, quod Dœmonis inuidia deperdidit?

Animi fluctuatio de successu matrimonij.

Sed cùm multa sint quæ spem nobis in isto negotio videantur ingerere, multa quoque suboriuntur indicia trepidationis & diffidentiæ, ne talis aliqua hîc contingat techna vel syncretismus, qualis apud Euagrium reperitur in Edicto Enotico seu Vnitiuo Zenonis Imperatoris; qui specie vnionis & pacificationis, Catholicorum subscriptionem obtinuit, & in eandem professionem cum extraneis eos induxit. A parte tamen Catholica auguramur quidem oculos in capite habituros, nec defuturum in corde zelum his, qui causam tractaturi sunt vnde honor Dei pendet & fidei Catho-

licæ firmamentum, atque eiusdem in partibus vulneratis reparatio; non secus ac orthodoxæ veritatis integritas, eiusdemque stabilitas integritatis; cum tot millium populorum salute securitateque: Ex aduerso tamen veremur, cum D. Hillario, paleis aquas tegi, foueas cespitibus occultari, & escis laqueos supponi.

Lib contra Constan. Augustum post medium.

Causas benè sperandi multas multi commentantur: ex ipsius primùm rei honestate & dignitate; ex Christianissimi, Catholicique nominis honore & onere; ex summo dedecore & ignominia deserendi officii piorum Principum, si religionem pietatemque vel nudam proiiciant; vel prodant indefensam; ex iudiciorum deniq; Dei consideratione, qui non pateretur diu multam huiusmodi proditionem, si (quod absit) ita contingeret ab iis contemni honorem Christi, incolumitatem Ecclesiæ, securum Religionis statum, à quibus maximè defendi & conseruari debuerat.

Ista æquabiliter considerata fouent vtcunque animos afflictorum, ne penitus absorbeantur ab æstu incurrentium in oculos pauorum periculorumque; tametsi in hoc tribulatorum numero non desint, qui fixius percogitent mala quæ imminent, quam bona, quæ veluti per speculum in ænigmate contemplantur, quorum Theoria exiliter eos mouet, in tam crebris ictibus, ac dura & diuturna ærumnarum perpessione, quarum ne minimam adhuc mitigationem experiuntur. Spes vanas argutè quispiam dixerat esse somnia vigilantium; quod si desperare prohibeat illa vetus imprecatio, quæ circumfertur in Peripheria Scuti Regalis, in quo symbolum hoc ominosè circumscriptum est, "Dispereat qui malè ominatur;" non iubemur tamen inde animos magis attollere quàm rei exigit conditio?

Sed dum malè ominari vetamur, vtinam liceret benè animari; vt cum omnino desperare nolumus,

respirare possimus aliquantisper, ne perpetuò conflagremus in fornace ferrea persecutionis. Dicitur communi verbo, amantes æquè ac febricitantes delirando solere sibi somnia fingere; quòd ne locum habeat in nostro præsagio de ἀνάστασει Religionis, apud D. Anastasiam Nazianzeni, potens est misericors Dominus dictum & factum reddere, quantumcunque tumultuentur, & ferueant etiamnum Ministri Regis nostri, exagitando misellum gregem Catholicorum nostrorum, tondendo facultates, tundendo corpora, deglubendoque viua eorum coria seu verius, cadauera, dum emungunt vitalem succum & sanguinem miserorum, vt eos præcipites trahant in Barathrum illicitæ conformitatis.

Prouerbialiter.

XXXI. OBSERVATIO.

De ijs quæ ipsum Regem nostrum mouere debeant ad liberiorem Religionis possessionem Catholicis indulgendam.

MAGNUM semper magnificumque in rebus arduis perplexisque expediendis momentum obtinuit, tum Maiorum conspicua constansque prælustratio, tum Minorum obsequiosa prosperaque affectatio: vtrumque præcellentem non minus quàm præualidam Religionem, fouendam non effodiendam; ornandam non onerandam persuadet.

Tertul in Apolog c. 2. Plinius lib. 8. Epi. 23.

Et quidem satis iam omnibus constat, Traianum etiamsi Gentilem Imperatorem, ne Christianorum in Oriente fieret inquisitio, non obscurè prohibuisse: sed & Theodosium seniorem, postquam Constantinus M. turpitudinum dilubra frequentari vetuit, templa insuper Christianis aperuisse; in quo de vniuerso orbe, & Ecclesia Christi vniuersali, optimè meruit pientissimus Princeps. Nonne

Euseb. lib. 4. vitæ Constant. c. 25.

& Theodoricus Rex, quamuis ipse Arianus, permisit Catholicis publicum exercitium & loca etiam publica diuino cultui consecrata? Ita etiam Rotharis Herulorum Arianorum Rex, & ante illum Odoacer Rex, Orthodoxis Episcopis multa petentibus benignè indulsit. Quin & vni Epiphanio Ticinensi roganti, relaxauit tributa, quæ Orestes eius frater inclementer imposuerat.

Vide Theodoret Zonar; Cedrenum et Niceph. lib. 16.

Euod: et Baron. Anno 476.

Et sanè Alexander Seuerus, in controuersia Christianorum cum pagano popinariò de possessione domicilij, quòd iste in coquinam, illi in Ecclesiam intendebant conuertere, pronunciauit satius esse Deum ibi quomodocunque coli, quam condimenta parari. De eiusdem Seueri constitutione, & ad Episcopos permissa per eum appellatione vide Baptistam Fulgotium. Quid autem Athalaricus Theodorici successor censuit, & sanxit in fauorem Sedis Apostolicæ, & Cleri Romani; quid ipse Theodoricus in causa Symmachi Pontificis; & de Synodo Palmari, constat ex Actis; aguntque illius temporis Historici: de quibus videre licet apud Bibliothecarium in Honorio: & apud Baronium & alios.

Vide Apoph Seueri apud Erasmum.

Lib. i. c. 1.

Quòd autem in hoc negotio, præter exempla, ipsamque rei æquitatem permouere maximè debet, est ipsa Hibernorum inuicta in professione fidei constantia, quæ non potuit expugnari, quacunque adhibita vi, vel prudentia politicorum; vt verè triumphare videantur, de omni machinatione intentata ad diruendum hoc fidei propugnaculum; in quo ipsi constituti spectatoribus explicant suæ firmitatis vexillum, cui diceres inscriptum elogium illud, quod initio huius commentarioli memorauimus, "Hiberniam insulam tenacissimam Catholicæ fidei; Gentemque auitæ pietatis & Religionis auidissimam retentricem;" quæ tunc maximè vicit, quando tot annorum persequutionibus vinci non potuit.

Inuicta Hibernorum in fide constantia.

Variæ seducendi artes sub diuersis proregibus.

Quid enim non tentârunt principes sæculi? quid non ipse Iacobus Rex, post quadraginta quatuor annos, quibus Elizabetha regnauerat? Iam agitur annus quasi decimus sextus Regni ipsius; tertia iam vicissitudo est Gubernatorum, qui vias & modos variârunt attrahendi hanc Nationem ad innouationem in fide; singuli satis instructi documentis Regis sat strenuè anhelabant ad palmam consequendam neoterismi a se dilatandi. Montioyus quidem mollibus lenocinijs & fortibus illecebris animos pertentauit: grauiori insultu, & diuturniore obsidione pulsauit Cicestrius: & qui nunc præest SinIohannes, si ex primitiarum specimine liceat messis vbertatem colligere, nos vniuersos ventilare eum, & exufflare, velle conijcimus; nam vno medio anno sic dimensus est totam regionem, illis quæ iam notauimus artificijs, ac si designâsset religionem nostram omninò delere; & vno impetu omnes eiusdem cultores in suam nassam concludere.

Ista verò tam proiecta eorum violentia, desperationis fortasse argumentum est, quâ per nostros partim declinatâ vijs & modis licitis, partim exantlatâ cum magno rerum suarum dispendio, Deo prouidente poterit contingere, vt cum D. Gregorio Nazianzeno, in templo Anastasiæ, in pacis ac reconciliationis symbolum Anastasim celebremus, & resurrectionem Catholicæ professionis.

XXXII. OBSERVATIO.

De nouissimo Regis Iacobi edicto contra Catholicos.

QVID verò demum, & quousque sperare debeamus, nolo meis verbis in alterutram partem statuere; vnusquisq; ex ipso Regis nostri Edicto (quod hîc attexitur) capiat quod voluerit.

PER REGEM.

"QVANDOQUIDEM manifestè nobis appareat, quòd post publicam declarationem Regalis nostræ intentionis & propositi conuocandi & tenendi Parlamenti in illo nostro Regno Hiberniæ, quidam Pontificij titulares Archiepiscopi, Episcopi, Decani, Vicarij generales, Iesuitæ, Fratres, seminaristæ & alij presbyteri ordinati per extraneam autoritatem, per diuersos ex nostris subditis recepti & releuati, totum suum ingenium & malitiam impenderint ad animandos tales quos ipsi seduxerant, vt amplecterentur superstitionem Ecclesiæ Romanæ, seque opponerent aduersus Parlamentum iam incœptum illic, & aduersus cursum procedendi ibidem. Atque insuper illis persuaserunt quòd ex eiusmodi oppositione tandem obtinebunt saltem conniuentiam, si non etiam tolerationem Religionis. Vnde multi ex nostris subditis sumpserunt animos & spiritus perpetrandi graues contemptus contra nos, & contra altam curiam nostram Parlamentariam illic. Alij verò multi inducti sunt ad contribuendam magnam vim pecuniæ, pro tuendis & defendendis ijsdem in sua contumacia & despectu nostri in illa parte, ex quo secuta est magna depauperatio illius Regni nostri.

Nouissimum Regis Iacobi Edictum contra Catholicos.

Per Fratres reliquorum ordinum Religiosos intelligit.

"Cum igitur clarè perspiciamus, quòd Iesuitæ, Seminaristæ & alij presbyteri externa auctoritate ordinati, qui per prius edictum nostrum factum & publicatum in illo Regno nostro Anno tertio Regni nostri Angliæ, Franciæ & Hiberniæ, Scotiæ verò 39. debuerunt discedere ex nostro dicto Regno, neque amplius se recipere, venire, aut reuerti illuc, non solum auctores sunt illarum molitionum & contemptuum quos diximus, sed præterea etiam

verisimiliter plura & maiora mala pariturі sunt si permittantur diutius manere in illo Regno.

"Idcirco per præsentes declaramus, publicamus & proclamamus, quòd constanter resoluimus, nunquam nos concessuros vllam tolerationem aut exercitium alterius religionis, quàm quæ consentanea sit verbo Dei, & iam stabilita est legibus illius nostri Regni, quàm expressè iubemus & præcipimus pro honore & obsequio omnipotentis Dei, vt debitæ executioni mandetur. Et insuper declaramus, publicamus & proclamamus, estque nostra Regalis voluntas & præceptum, quòd omnes iam dicti titulares, Archiepiscopi, Episcopi, Decani, Vicarij generales, Iesuitæ, Fratres, Seminaristæ & alij presbyteri educati in Seminarijs vltramarinis, & instituti vel ordinati per vllam auctoritatem deriuatam aut deriuari prætensam à sede Romana, ante vltimum diem Septembris proximi discedant ex illo nostro Regno Hiberniæ: Et quòd nullus titularis Archiepiscopus, Episcopus, Decanus, Vicarius generalis, Iesuita, Frater, Seminarista aut alius presbyter ordinatus forinseca auctoritate vt dictum est, ab & post vltimum diem Septembris proximi se recipiet, veniet aut reuertetur in illud Regnum nostrum sub pœna grauissimæ offensæ & indignationis nostræ, & sub alijs pœnis & pœnalitatibus quæ iustè ijsdem infligi poterunt per leges & statuta illius Regni nostri. Et sub ijsdem pœnis expresse prohibemus omnibus & singulis nostris subditis intra illud Regnum, ne quem suscipiant aut releuent titularem Archiepiscopum, Episcopum, Decanum, Vicarium generalem, Iesuitam, Fratrem, Seminaristam, aut alium presbyterum institutum vel ordinatum vt suprà, qui post vltimum diem Septembris remanebit aut persistet in illo nostro Regno, aut illuc, vel in aliquam eius partem reuertetur aut veniet, contra mentem huius proclamationis.

"Porrò declaramus, publicamus & præcipimus, quòd si quis titularis Archiepiscopus, Episcopus, Decanus, Vicarius generalis, Iesuita, Frater, Seminarista vel alius presbyter institutus vel ordinatus vt suprà, contumaciter manebit aut persistet in illo nostro Regno Hiberniæ, post dictum vltimum diem Septembris, aut redibit vel se recipiet in illud aut in aliquam eius partem; vel si aliquis ex nostris subditis suscipiet aut releuabit aliquem ex dictis titularibus Archiepiscopis, Episcopis, Decanis, Vicarijs generalibus, Iesuitis, Fratribus, Seminaristis aut alijs presbyteris ordinatis vt suprà, contra ea quæ in hoc edicto nostro continentur, tunc omnes & singuli nostri Gubernatores, Vicecomites, Iusticiarij pacis, Superiores, Præpositi, Constabularij, cæterique omnes legales nostri subditi in illo Regno, adhibebunt omnem diligentiam & conatum ad capiendos omnes & singulos tales titulares Archiepiscopos, Episcopos, Decanos, Vicarios generales, Iesuitas, Fratres, Seminaristas & alios presbyteros ordinatos vt dictum est forinseca auctoritate; Ipsosque omnes & singulos corporaliter tradere in aliquam securam & arctam custodiam seu carcerem, vt noster locum tenens, Deputatus, aut alius principalis Gubernator vel Gubernatores pro tempore existentes, cum assensu nostri Concilij illius Regni nostri, ita statuant de eorum punitione prout iustitiæ & qualitati culpæ conueniens fuerit.

"Prouisum semper sit, quòd siquis ex illis titularibus Archiepiscopis, Episcopis, Decanis, Vicarijs generalibus, Iesuitis, Fratribus, Seminaristis presbyteris, aut alijs presbyteris quibuscunque vt suprà, ordinatis, ante iam dictum vltimum diem Septembris, aut intra decem dies post eius vel eorum aduentum vel regressum in illud Regnum nostrum Hiberniæ, submiserit se coram Nostro locum-tenente, Deputato aut alio primario

Gubernatore dicti Regni pro tempore, aut coram alio Gubernatore cuiuscunque prouinciæ intra illud, vel coram aliquo de nostro Concilio secreto in illo Regno, & desuper seipsos conformauerint, & adibunt Ecclesiam debitè & ordinatè iuxta tenorem nostrarum legum iam dictarum, licebit & licitum sit omnibus & singulis eiusmodi Archiepiscopis, Episcopis, Decanis, Vicarijs generalibus, Iesuitis, Fratribus, Seminaristis & alijs quibuscunque presbyteris, qui se ad hunc modum submittent & conformabunt, manere & morari in illo nostro Regno, vel recipere se & reuerti illuc, atque beneficio legum nostrarum ac Regalis protectionis tam liberè atque amplè vti & frui, ac vllus alius ex bonis & legalibus nostris subditis, quamdiu illi aut eorum aliquis permanebit in sua iam dicta conformitate. Datum in palatio nostro Westmonasteriensi vltimo die Maij, Anno 12. Regni nostri Magnæ Britanniæ, Franciæ, & Hiberniæ, Scotiæ verò 47.

Impressum Londini per Robertum BarKerum typographum Excellentissimæ Regiæ Maiestatis. An. D. 1614.

Hucusque sunt verba Regis, quæ vtinam ipse auctor dignaretur exauctorare, cum quibus ego finio hæc noui veris aduersaria; deprecans finem miseriarum quibus indies impetimur, ab his qui bonæ menti, fideique nostræ aduersantes, bona corporis ex parte auferunt, & bonis fortunæ omnibus insidiantur: vt summus Deus, quemadmodum olim Assueri, ita nunc istorum erga nos animos ab asperitate & duritia, ad mansuetudinem & lenitatem traducat. Esther. c. 8.

ANALECTORVM
SECVNDA PARS.
EPISTOLA PARÆNETICA

AD REVERENDISSIMVM
Patrem, ac Dominum F. Cornelium
Douanium, Episcopum Dunensem, & Conrethensem;

ET SVBINDE

AD OMNES, SIVE DÉ CLERO, siuè de populo Hiberniæ, pro Catholica fide Captiuos, Confessores, ac Martyres designatos.

Cum notis elucidarijs locorum difficilium, ad calcem adiectis.

PER T. N. PHILADELPHVM.

Nolite amittere confidentiam, quæ magnam habet remunerationem, ad Hebræos c. 12.

Gloriamur in tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò spem, spes autem non confundit. ad Rom. 5.

"Obsecro eos qui hunc librum lecturi sunt, ne abhorrescant propter aduersos casus, sed reputent ea quæ acciderunt, non ad interitum, sed ad correptionem esse generis nostri."—2. Machabæorum vi. 12.

REVERENDISSIMO

IN CHRISTO PATRI, CORNELIO EPISCOPO DUNENSI, PERSEUERANTIAM IN DOMINO PRECATUR & OPTAT, T. N. PHILADELPHUS.

Episcopus in carcere detentus fidei causa.

SI mea quæ perennis erit de tua pietate solicitudo, leuare solitudinem posset, & squalorem carceris, quem pro Deo & Christo eius inuicta virtute sustines; aut mens mea, procul licet abducta conspectui, amori tamen & obsequio mancipata tuo, suspirijs calentibus reficere posset spiritum tuum, quemadmodum ipse spiritu meo refocillor, & in quotidianis meis laboribus exoneror tædio, quoties de tua sufferentia recogito; non defuisset tibi (VENERABILIS ANTISTES) vnde pressurarum tuarum lenimentum perciperes.

Eius in carcere exercitatio.

Cæterum ea spes est de tua animi fortitudine, ac spiritus libertate, vt cum maximè destitueris mundi huius oblectamentis, tunc maximè oblecteris in Deo tuo; & quò minus inuolutus infœlici seruitute sæculi, eò liberiùs vberiusque te exerceas in eorum contemplatione misteriorum, quibus vita hominis Christiana mirificè pascitur, & fouetur. Iis enim cogitandis vacare te credo, quibus orthodoxa fides in nobis acuitur, augetur sincera charitas, & spes accenditur immortalitatis illius, quæ

rectè viuentibus repromissa est, transacto huius mortalitatis curriculo.

Meditatio de mundi contemptu.

Et cum ijs ruminandis insistas, quibus vita hæc caduca despicitur, contemnuntur honores, voluptates fastidiuntur, & dura atque aspera quæque pro Christo, mollia atque iucunda existimantur, quid noui, aut improuisi accidere tibi posse putabimus? quæ tribulationis amaritudo, quam non deuorandam putes, & optes, potius quam vt tantillum de gradu tuo aut fidei firmitate dimouearis?

Secundò iam pro fide incarceratus Episcopus.

Ecquid vero solaminis defuturum tibi opinabimur, qui denuò ijsdem circumseptus angustijs, quibus olim fueras inclusus, per illas quas tunc pertulisti corporis molestias, complanasti viam dolorum tuorum; & læuigasti quodammodo aspera illa saxa, in quibus nunc recumbendo inclinas fessos artus; vt membra illa senilia, quæ sponte suâ properant ad occasum, in marmore carcerali, quasi in lectulo rosis florido, ac plumis obstipato, gaudeant conquiescere.

Quando et quomodo captus.

Nunciatum est, & longinque nunciatum, neque vanum rumorem suspicor, in illa fatali, an potius faustâ dixerim, comprehensionis tuæ hora, cum sacris operante te mysterijs, & vnctione sanctissimâ quâ renati in Christo, ad Christianam militiam virtute ex alto roborantur, delibutis chrismate digitis tuis, innocentissimum gregem puerorum signares, frontique imprimeres cœlestem characterem, tenebrarum potestatibus terribilem, vbi inuolarent in faciem tuam, & te raptarent atrociter inhumani satellites, conticuisse te, ritu illius mansuetissimi agni, qui obmutuit coram tondente se, & genas sacras vellicantibus immotum se præbuit. Cumque ex astantibus nonnulli pararent vim prohibere, id ne facerent vetuisti; atque alij dum lytrum redemptionis offerrent, indignum putantes si ipsis conspicientibus, & ferentibus, in prædam te tollerent spoliumque auferrent nefarij

prædones, exclamasti vt absisterent, neque pretio redimerent, aut te fraudarent illo titulo, quem pretio sanguinis emendum putares, vt Christi esses & habereris athleta; pro cuius honore decertando, iam antè sustinueras conflictum, quem si morte tua, iam proximus à limine, obsignares, nihil esse quod tibi optabilius contingeret.

Certè ex ista tua iterata inclusione, colligimus diuini fauoris manifesta erga te indicia, vt qui suos intimos, per consummatam patientiam, coronare vt plurimum consueuit Agonotheta Deus, idem ille nolit te pugilem suum, & plebis electæ Præsulem, ex hac mortali lucta & tentationum arena discedere, absque præcipui amoris prærogatiua: Ex quo fiat vt laureolam confessionis fidei percipias, & constanti exemplo tuo sic posteris præluceas, vt qui honorificæ confessionis sceptrum argenteum tyronibus olim prætulisti, mox auream resoluendæ carnis tuæ trabeam veteranis relinquas, ipso, si Deo placet, cruore tuo purpurandam.

Præsagium mortis Episcopi pro religione.

Præses certaminis.

Vox Hier. ad Pammachium, et Tertul. vsurpata sæpiusculè.

Veteri verbo dicitur, canem veterem loro assuescere esse difficile; induruit enim contra educantis vocem & imperium, nec feret attrectationem ceruicis. quando vetustati veternosæ, annosa & fera libertas occaluit: sin autem catulus, cum esset arcto pane pastus, & aqua ad mensuram porrecta, catena reuinctus, nunc ad venationem eductus, nunc iterum reclusus in custodiam, alternando vices, ad nutum heri libertatem seruitute, rursus seruitutem libertate commutare didicerit, pari promptitudine subibit & exuet vinculum, prout vox, aut vultus herilis egrediendum, vel subsistendum prætulerit: generosæ parentis non degenerem catulum exhibuisti te R^me Pater, quando à teneris ferè vnguiculis, exosus magisterium præceps iuuenilis tuæ voluntatis, & proprij iudicij pericu-

Conuersatio Episcopi in virili et iuuenili ætate.

Factus religiosus ordinis S. Francisci.

Iob 11. lum, ac probè considerans quam vera sit Iobi sententia, quod "vir vanus in superbiam erigitur, & tanquam pullum onagri se liberum natum putat;" Abdicatio propriæ voluntatis. abdicatis omnium vanitatum illecebris subiecisti hominem Deo, teque ipsum in saluberrimam humilitatis disciplinam, in schola Seraphica erudiendum tradidisti, Iohan. 21. in qua tuam amputare voluntatem, sequi alienam didicisti. Nam cum esses iunior, cingebas te, & ambulabas vbi superiores volebant, Prædicatio et Sacramentorum ministratio. perambulabas vicos & castella, ciuitates & oppida, vrbes & agros, instar illius, qui pertransijt benefaciendo & sanando omnes, & ipse proficiebas sanando quos sanare valueras, & qui voluerunt sanari exemplo paupertatis tuæ, doctrina & ministerio tuo, quod omnibus obuium esse voluisti; teque cingebas ipsum, vt salutis symbolum communicares, & Sacramenta ministrares his qui in tenebris & in vmbra mortis degebant. Iam tunc virilis & vegetus animus ad fatigationem idoneus potuit ferre pondus diei & æstus, potuit inediam, Isa. 58. a. 1. nuditatem, frigus, vigilias aliasque id genus ærumnas exhaurire: tunc potuisti velut tubam Iob. 21. exaltare vocem tuam, & contra vitiosos hominum mores vociferando, fauces tuas distringere; pectus Psal. 44. inoffensum, firma latera, spiritus celeres sufferebant istos labores, & suggerebant audendi vires quæ in isto effœto corpore, licet ad alia aptæ, ad illa tamen omnia quæ dixi audenda vix sunt idoneæ. Tu igitur qui tunc cingebas te, & super femur tuum, gladio diuini verbi, ad concionandum accingebaris, modò cum senueris alius te cinxit, & abductus es eò fortasse loci, in quo morte tua clarificaturus sis Deum. Macte animo generose senex, & qui in aurora ætatis, familiæ sanctissimæ te instituendum addixisti, in meridie virilis ætatis euectus fuisti ad hierarchicum apicem, vnde tuæ virtutis radios latius diffunderes, nunc in senili crepusculo, quidquid vesper serus aduehat, te ipsum

para, vt non tantum in Domino, sed etiam pro Domino moriaris.

Docilem te catulum præbuisti, qui contra vitia elatrare olim tam peritè noueris, qui contra flagitisos intonare vt se corrigerent, & vbi se correxissent detonare didiceras, si mane comedens prædam, erudiebaris visione proto-apostoli, quotquot in pleno mysterijs linteo, per quatuor summitates demisso, continebantur immunda animalia, quadrupedia, & serpentia terræ, & volatilia cœli occidere & manducare; ex tam opiparo & pingui conuiuio saturatus, diuide nobis vesperi spolia quibus & nos refecti audeamus currere in odorem vnguentorum tuorum. Christi enim bonum odorem te esse & fore confidimus, in ijs qui salui fiunt, & in iis qui pereunt, aliis quidem odorem mortis in mortem, aliis autem odorem vitæ in vitam.

D. Bernardus dicit confessores in Domino, martyres pro Domino mori.

Genes. 49.

Actor. 10.

Gen. 49.

Cantic. 1.

2. Corint. 15 et 16.

Et siquando te offenderit fœtor illius loci, vel angustia, vel solitudo tua, vel cætera clausuræ incommoda, tunc animo succurrat tuo, "id quod in præsenti est momentaneum & leue tribulationis nostræ supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operari in nobis." Succurrant animo spatia illa speciosa, amœna, cœlestia, in quæ eo pleniùs funditur & extenditur liberiùs spiritus, quo arctiùs stringeris corpore, & pressius in ista carceris cauea concluderis, quam pro negotio fidei ne ab ea recederes, subiisti. Porrò quibuscunque hic ærumnis conficimur, quamdiu præcordia charitate distenduntur, non possumus de angustia conqueri: intra nos habemus spatia ampla & immensa, in quibus ambulationes nostras decurrere, & spiritu expatiari possumus. "Viam mandatorum tuorum cucurri cum dilatasti cor meum," inquit regius vates: quisquis autem conscientiæ securitate destitutus, ista de qua loquimur spiritus libertate caruerit, vadat & volitet, currat & discurrat per ambitum vniuersi, vehatur super pennas

Carceris incommoda, cœlestium cogitatione subleuantur.

2. Corint. 4. v. 17.

Psal. 158.

Psal. 103.

ventorum, tandem tandem mancipium dolorum est, & quouis ergastulario miserior. Non potest liber esse quisquis peccato seruierit; nec dicendus est seruus aut solitarius quisquis congressu Dei sui, velut alter Enoch perfruitur. Num solitarium illum, an potius optimè comitatum putabimus, cui nunquam deerit, si velit, angelica tutela, & cum omnibus sanctis in Ecclesia militanti quædam operum communio, & meritorum ac satisfactionum communicatio intercedit: imò & cum ipsa triumphanti curia per gubernii subalternationem magna quædam animorum & affectuum consociatio.

Vera libertas quæ sit et vera seruitus ac solitudo.

Vide S. Greg. M. l. Dial.

Solatium Catholicorum ex causa pro qua patiuntur et ex præsidio Dei.

4. Reg. 6. v. 17.

Quod diuinitus concessum Sancto Benedicto legimus, id nobis si daretur intueri, aut fas esset optare, vt quasi sub uno radio collectam vniuersi Sphæram conspiceremus, omnesque homines vndequaque dispersos, vel eos tantummodo qui intra eandem Ecclesiam Catholicam vitaliter nobiscum sunt constituti, seseque inuicem precibus, aliisque sacris opitulationibus fulciunt, vno ictu oculi contueremur; aut cum Elizæi famulo, cerneremus in articulo temporis currus illos & castra cœlestia atque exercitum angelorum, in auxilium nostrum, contra hostilem impetum promptissimè occurrentem, nonne magno & excelso animo deberemus esse in quantacunque corporum nostrorum depressione, & cum eodem Propheta vocem attollendo dicere, plures sunt nobiscum quàm contra nos: Imo & melior est causa nostra quam impugnantium nos, vt vel solâ causæ & conscientiæ nostræ fiduciâ, perrumpere difficultates omnes, & aduersa tolerare debeamus. Fœteat aliis carcer suus, sed non tibi, cui fœdum nihil aut fœtidum esse conuenit, præter labem conscientiæ, quæ si ex communi fragilitate, aut hominum commercio vlla vel minima adhærescat, ipsi te vuidi & angusti parietes incitabunt ad salutiferum fletum, quo & maculæ expientur, & ignis posthumus extinguatur.

Carcer ad pœnitentiam excitat.

Liceat mihi benedicte Præsul, iisdem te affari vocibus, quibus Tertullianus Apostolicorum vicinus temporum, sui æui confessores alloquebatur. Comparatio inter carcerem et mundum.

"Si recogites ipsum magis mundum carcerem esse, exîsse te è carcere, quàm in carcerem introîsse intelligemus. Maiores tenebras habet mundus, quæ hominum præcordia excœcant: grauiores catenas induit munus, quæ ipsas animas hominum constringunt: peiores immunditias exspirat mundus, libidines hominum: plures postremò mundus reos continet, scilicet vniuersum genus hominum. Iudicium denique non Proconsulis, sed Dei sutinet, habet tenebras, sed lumen es ipse, habet vincula, sed tu solutus es Deo: triste illic exspirat, sed tu odor es suauitatis: Iudex exspectatur de Iudicibus, sed tu es de Iudicibus ipsis iudicaturus: contristatur illic qui fructum sæculi suspirat. Christianus (multò magis Catholicus & Religiosus Antistes) etiam extra carcerem sæculo renunciauit; in carcere autem etiam carceri. Nihil interest vbi sis in sæculo, qui etiam extra sæculum es; & si aliqua amisisti vitæ gaudia, negotiatio est aliquid amittere, vt maiora lucreris. Lib. ad Martyres. c. 2. Sap. 3.

Ipsam interim conuersationem sæculi & carceris comparemus, si non plus in carcere spiritus acquirit quam caro amittit. Imo & quæ iusta sunt caro non amittit per curam Ecclesiæ & Agapen fratrum, ac liberalem commiserationem ist hîc commorantium Catholicorum: & insuper quæ semper vtilia fidei sunt, spiritus adipiscitur. Vacas Deo, & menti tuæ virtutibus excolendæ; non audis obscœnas scurrilitates, stupra, libidines, latrocinia; non solicitaris ad crapulam, ebrietatem, turpiloquium: aspectus istorum acriùs mentem commouet quam nuda recordatio." Conuersatio sæculi et carceris inter se comparantur.

Ecce non vides ea quæ à nobis sine summo animi mœrore videri non possunt, sacra conculcata, sacraria diruta; subuersa cœnobia, expilata, Triste spectaculum cœnobiorum per Hiberniam dirutorum.

Vide D. Bernardum in vita S. Malach. vbi de Bonchorensi agit monasterio.

direpta; & loca illa dicata Deo, in quibus diuinæ laudes diu noctuque resonabant, nunc vel exæquata solo, vel in cauponum tabernas, vel in lenonum prostibula, aut in stabula bestiarum commutata.

Isa. 13. v. 13.

Describitur miseranda facies Monasteriorum post schisma Anglicanum

Luc. 14.

Cantic. 1.

Eheu nec ponent ibi tentoria Arabs, nec pastores requiescent ibi: non accedunt eò fœlicis istius Arabiæ negotiatores, qui Regni cœlestis margaritam quærentes, omnia vendiderunt, res suas & spes omnes, & quæ habebant, & quæ sperabant posthabentes saluti animæ, renunciârunt sæculo, vt nudi nudum Christum sequerentur propius, & tentoria sua figerent iuxta tabernacula Cedar. Non cernis ordinis tui monasteria deiecta, & qui in oculos incurrunt nostrorum hominum qui per mundum prodeunt calones, coquos, & asseclas, in locum succedere Æditorum, exorcistarum, lectorum: pro Archimandritis autem, & regularium cœtu, quæstores ærarios, aduocatos fiscales, & turbam notariorum: In vicem psalmodiæ & sacrorum hymnorum, subintrâsse nænias, epithalamia, & Bacchicos Pœanas: pro cereis in altari accensis, pro fumigatione thuris in honorem Dei, tædas coniugales, & nidorem fumi Nicosiani (vulgo nominatur Tabaco). Heu nec ibi Arabes. i. conuersi ponunt tentoria; nec pastor accubans inter terminos populorum, qui gregem deducat ad pascua vitæ, & ad caulas reducat. Sed quid? "Requiescent ibi, & replebuntur domus eorum Draconibus, & habitabunt ibi Struthiones, & pilosi saltabunt ibi, & respondebunt ibi vlulæ in ædibus eorum, & Syrenes in delubris voluptatum." Submotus es ab istorum intuitu, intra cancellos & repagula tua constitutus.

Monasteria Franciscanorum et aliorum.

Deploranda sacrorum commutatio

Gen. 49.

Iohan. 10. 6. 9. et 10.

Esai. 13.

Noua hæreticorum Iconomachia.

Denique non cernis quæ passim fiant à nouis iconoclastis sacrarum imaginum exterminia. Conquiruntur & cremantur sacræ statuæ, & in multis iam vicis & pagis, quidquid olim ab incendio sub-

duxerat prisca patrum pietas, quidquid in latebras abdiderat, quidquid seruauerat, aut scalpello ductum, aut adumbratum penicillo aut plasmate figuratum, quidquid vspiam est quo mens humana possit assurgere in laudem Dei diuorumque memoriam, per consuetam veteribus repræsentationem, quæcunque & cuiuscunque sancti effigies reperitur, quomodocunque in Prototypum referatur veneratio, dummodo frequentetur, aut vel minima exhibeatur reuerentia, corripitur is qui veneratur, & quod ad venerandum excitabat, igni corrumpitur. Nolo hîc recentia commemorare exempla: nolo castigationem diuinitus inflictam attexere, quâ nefarij isti iconomachi sacrorum profanatores, hisce diebus, & in conspectu solis huius, dum funestam manum inijcerent detrahendis imaginibus, membrorum vsu primùm, deinde quia pertinaces in violando, etiam vita mulctati perhibentur. Non te putemus fœlicem, qui extra aleam positus, siquid istorum tenui auditione perceperis, tanquam in arce securus, specularis istos fortunæ lusus, & velut in scopulo, rides frementes & tumidos fluctus, qui priusquam ad te peruenire possint, franguntur, & fugiunt?

In Dunmorio. Dunfert. Knoctofer Diœc. Ossorien. et alibi.

Vindicta Dei in modernos iconoclastas in Hibernia.

In Vltonia de qua infrà in notis ad calcem adiectis.

Quid si, tanquam in raptu Sabinarum, aut videres trepidam fugam, aut audires mœstam vociferationem vlulantium fœminarum, quæ proximis diebus, stimulatæ spiritu pœnitudinis, quo sibi propitiarent Deum, sordesque animorum fletu diluerent, profectæ ad Insulam quam vocant viuentium, dum inibi, vt fit, sua nudipedalia sacrosque circuitus conficerent, in multo planctu & carnis maceratione, nonne toto corpore perhorresceres, si te inspectante, grex ille innocuus ouicularum Christi, inuaderetur ab infesto luporum agmine, è proxima militum barbarorum statione, à quibus obsessæ, concussæ, terrefactæ, dum castitatem vita sibi chariorem tuerentur, exuuias dimisêre

Fœminæ ob deuotionem malè ab hæreticis militibus mulctantur.

Circa peruigilium dedicationis S. Michaelis, quo tempore concessæ sunt Indulgentiæ à sede Ap. visitantibus illum locum.

Peregrinationi destinata est

Insula hæc in collimitio Diœc. Ossorien et Laonensis sita, et in ea monasterium.

Genes. 39. v. 12.

prædonibus, & multas verborum ac verberum iniurias, à lenocinantibus retulerunt, quòd eorum libidinibus resisterent.[1] Audires castas matronas pro coniugali pudicitia, intactas puellas pro integritatis honore, omnes vna voce exclamantes, impudicitiæ labem apud ipsas atrociorem omni pœna & omni morte reputari. Cruciate, torquete, damnate, atterite nos flagris, probatio innocentiæ nostræ est iniquitas vestra. Diceres in vno isto conflictu, & Iosephi palmam in abiectione vestis, & Vrsulini[2] exercitus victoriam non expugnata castitate eualuisse

[3] Discruciarent vtique animum tuum afflictarum spectacula fœminarum, & collium istorum compugnantium strepitus te magis offenderet, quàm tota pedum ac plantarum tuarum laceratio, & frigidus ille sudor quem largiter emisisti, cum ipse anno præterito laboriosam illam peregrinationem obires, & pœnè deficeres in ipsa geniculatione, quæ quam acerba sit in locis arenosis & asperis sanctæ stationis, præsertim cum nuda, diuturna, & multiplex fuerit, nemo qui Insulam ipsam adiuit, id ignorauerit.

Tu igitur qui hos quos dixi labores, quamuis magnos & amaros, tam nuper, & tam fortiter in illa ætate ferre potueras, quidni perferas ærumnas carceris, si tamen ærumnosum putabimus liberari tot occasionibus scandalorum, tot peccandi tentationibus, quibus libertas sæculi abundat.

Hoc præstat carcer Christiano, quod eremus

[1] Fœminarum pro pudicitia certamen.

[2] Sancta Vrsula cum sodalibus ex quibus Hibernas fuisse aliquot incredibile non est, vti & Flandras quidam existimant, de quo vide Molanum in Natalibus Sanctorum Belgij die 22. Octob. n. 2 & Petr. Ribadineiram in suo tom. cui titulus est flos sanctorum 22. Oct.

[3] Aspera peregrinatio Episcopi. Esa. 37. v. 26.

Prophetis, inquit Septimius.[1] Ipse Dominus in secessu frequentius agebat, vt liberius oraret, vt sæculo cederet: gloriam denique suam discipulis in solitudine monstrauit. Prætende & tu nobis viam patientiæ quam imitemur, fortitudinis quam amplectamur, constantiæ & pietatis, quam in nostris penetralibus teneamus; habemus siquidem & nostros etiam nos recessus, nostra septa & carceres quibus à publico prohibeamur. Neque enim tutum nobis aut honorificum, nisi proximorum charitas vrgeat, prosilire in apertam lucem, vbi huius mundi sapientes scribæ, conquisitores huius sæculi omnia contra nos commouent: & per edicta, per comminationes, per scrutinia, per varias nocendi artes explorant sedulò & exquirant nos, vt calicem exitij, aut quod mitius exilij perpetui nobis ab antiquo paratum exhauriamus.

Etiam qu adhuc liberi sunt sacerdotes Catholici habent suos carceres et angustias. De his edictis et scrutinijs infrà in notis agetur.

Sed defecerunt olim scrutantes scrutinio; & exquisitior quæque crudelitas eorum illecebra magis est religionis nostræ. Plures efficimur quoties metimur ab eis, plures accedimus quoties proscribimur, & ipsa proscriptione numerus noster propagatur. "Ita quippe ager Dominicus semper lætiore segete vestitur, dum grana quæ singula cadunt, multiplicata nascuntur."

Alludit ad persecutionem Leianam et Bruncardicam, de qua alioi.

Leo Sermone 1. de Natiu Pet. et Paul.

Si omnia nobis solutissima forent, & liberrima, tamen spiritui reficiendo expediret à strepitu mundi recedere: fœlix enim necessitas quæ ad meliora nos adigit. Auferamus igitur carceris nomen, secessum vocemus; & si corpus includitur, et si caro detinetur, omnia spriritui patent. Vagare spiritu, spatiare spiritu & non stadia opaca aut porticus longas, non areas hortenses, non arenas littorales, non campestres semitas, non detritos mundi calles proponens tibi, sed illam viam lacteam & lætitia plenam,

Ad multa conducit persecutio.

[1] Carcer confessorum Christi æquiparatur eremo, in qua Christus & Prophetæ, Lib. ad martyres.

Matt. 6. quæ ad Deum ducit. Quoties eam spiritu deambulaueris toties in carcere non eris. Nihil crus sentit in neruo, nihil in compedibus tibia, cum animus in cœlo est, & cum cœlitibus inhabitat. Totum hominem animus circumfert & quo velit transfert: Vbi autem erit cor tuum, illic erit & thesaurus.

Vicecomites Dublinenses in carcerem detrusi propter fidem.

Cernis Vicecomites Vrbanos, dulcissimos comites claustri tui, qui eadem causâ fidei in clausuram coniecti, licet cura vxoris, liberorum & rei familiaris impliciti, à quibus oneribus tuum iudicium & vocationis optio te liberauit, tamen ita onusti illi, non minus expediti sunt ad ignominiam crucis sufferendam, quàm qui nulla huius vitæ solicitudine tanguntur. Ipsi enim in schola Christianæ perfectionis edocti, quod initiati promiserunt sæculo renunciare, id non tantum verbis. sed multò magis factis esse præstandum didicerunt. Noluerunt vtique esse de illius insipientis contubernio, de quo dicitur cum veniente tentatione magis ista temporalia metueret amittere, quàm Christum negare, ecce homo qui cœpit ædificare, & non potuit consummare: Neque sibi militandum putârunt sub alterius illius, sed fatui bellatoris signo, qui cum adhuc longè esset aduersarius eius, legationem mittens, rogat ea quæ pacis sunt, id est nondum affligente sed adhuc imminente ac minante tentatione, vt ijs non careat quæ plus diligit, ad relinquendum Christum negandumque consentit. Nam multi sunt tales, Augustino teste, qui ad augendas opes, & multiplicanda delectamenta terrena, putant sibi religionem Christianam suffragari debere: Sed non sunt tales diuites Christiani, qui licet ista teneant, non tamen ab eis ita tenentur, vt hæc Christo anteponant, quia veraci corde sæculo renunciârunt, vt nullam spem in talibus ponant.

Lucæ c. 14.

Luc. ibid.

Epist. 89. quæst. 4.

Et cum his veracibus Christianæ fidei cultori-

bus, nostros illos Vicecomites, & similes alios meritò numerabimus, si in finem fortes & inuicti perdurauerint, ne ab illa excidant corona iustitiæ, quæ solis perseuerantibus est certissimè reposita. Vocati siquidem sumus ad militiam Dei viui, iam tunc cum in Sacramenti verba respondimus.[1] "Nemo miles ad bellum cum delicijs venit, nec de cubiculo ad aciem procedit, sed de papilionibus expeditis & substrictis (verba sunt Tertulliani)[2] vbi omnis duritia & insuauitas constitit: Etiam in pace, labore & incommodis bellum pati iam ediscunt, in armis deambulando, campum decurrendo, fossam moliendo, testudinem desiccando: Sudore omnia constant, ne corpora atque animi expauescant. De vmbra ad solem, de sole ad cœlum, de tunica ad loricam, de silentio ad clamorem, de quiete ad tumultum."

Vicecomitum et aliorum constantia.

Ciues Vadipontanos et alios, qui ne vicinos suos Catholicæ religionis anquirant, eosue Iudicio addicant reos, carcerem patiuntur et mulctam

Quòd si Epistates & præses vester Christus[3] Dominus, qui vos spiritu vnxit, & in hanc palestram, ad hoc scamma & theatrum produxit, voluit vos ante diem agonis, ad duriorem tractationem, à liberiore conditione seponere, ideo fecit, vt vires corroborarentur in vobis, & exercitijs asperis formaret ad patientiam animos, ne pigritia nerui fatiscerent, aut mollitiâ diffluerent. Nempe & Athletæ segregantur ad strictiorem disciplinam vt robori ædificando vacent: continentur à luxuria, à cibis lætioribus, à potu iucundiore; coguntur, cruciantur, fatigantur, quantò plus in exercitationibus laborauerint, tanto plus de victoria sperant; & illi, inquit Apostolus, vt coronam corruptibilem consequantur; Nos æternam consecuturi, carcerem nobis pro palæstra interpretemur, vt ad stadium tribunalis benè exercitati

1. Cor. 9. v. 15.

[1] Iuramentum baptimale cuiusuis Christiani.
[2] Lib. ad Mart.
[3] Christianæ professionis cum militari disciplina comparatio.

incommodis omnibus producamur, quia virtus extruitur duritia, mollitia verò destruitur.

Episcopus exemplo suo laicorum constantiam ædificet.

Et tu (venerande Antistes) qui per patientiam tyrocinium passionum iamdudum posueras, exemplo tuo confirma nouos palæstritas, vt ipsi etiam ad finem certaminis persistant intrepidi, neque se patiantur iniquorum lacertis de gradu deijci, sed eluctando fortiter ad brauium perueniant. Non prætereat eorum memoriam præceptio Institoris Euangelici, qui in longinquam regionem abiens, & diuitias suas famulis dedit in prouentum, & administrandi disciplinam adiunxit, cum ait, negotiamini dum venio. Negotientur & ipsi mercimonium salutis æternæ, quæstum virtutis accumulent, neque pigritentur sectando Deum seruire foro animæ, qui aliquando magno studio summoque ardore animi secuti sunt nundinas sæculi.

Matt. 25. v. 14.

Negotiatio salutis optima.

Quid enim quæsitu dignius, quidue pretiosius esse potest quæstu salutis? quid optabilius propiciatu peccatorum? quid celsius vtiliusque accidere cuiquam potest quam diuini fauoris accumulatio? At enim ista si ponantur & petantur à nobis primo loco, cætera quæ humanæ vitæ vsibus necessaria fuerint, sponte sua, sed nutu tamen Dei gubernantis omnia ad salutem electorum, additamenti loco subsequentur. "Quærite," inquit ipse, "primum regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis." Et hæc ipsa ad litteræ apicem contigisse proximis annis in nostra hac Hibernia, clariùs est quam vt vlla possint tergiuersatione negari.

Matt. 6. v. 33.

In persecutione Bruncarlicæ.

Exemplum pij mercatoris.

Scio quendam mercatorem, cuius nomen silere debeo, quia ipse vult reticeri, scio tamen hominem, & irrefragabili testimonio compertum habeo, quòd cum ipse, cum iuuencula vxore iuuenis & robustus maritus, in coniugio multos annos transegisset, operamque liberis procreandis dedisset, nullam

tamen prolem tunc sequutam; & cum augendæ rei domesticæ idem cum vxore & familia, multo sudore & sedulitate allaborasset, vix vllo, aut certè tenuissimo facultatum incremento sudasse. Ille idem postea in carcerem coniectus, quòd constanti animo pertulisset ærumnas sibi pro religione irrogatas, cum tandem dimissus, & libertati restitutus, sibi suisque vacaret, cum prolem multiplicem suscepit, tum adhuc indies ad opimiorem statum assurgit; quod ex eo vel maximè se consequi putat, quia pro largitore bonorum omnium Deo, & in causa ipsius, de bonis ab eo acceptis, vel tantillum in carcere expendebat.

Est & alius adhuc superstes alterius municipij mercator, qui in eiusdem persequutionis fornace tentatus, puto & in eodem carcere conclusus, cum in mediocri statu rei familiaris, pro sua tamen mediocritate vxore oneratus, & onustus liberis vitam honestè toleraret, & inter vicinos & notos bona existimatione gauderet; in medijs angustijs quibus eum arctauit Præsidis indignatio, quòd nollet in negotio religionis succumbere, ipse hilaris & lætus vxorem liberosque solabatur; neque dubitandum dicebat quin si omnia vsque ad vltimum teruncium expendant, & vel lectos ac stragula distrahant pro victu diurno, omnia cum fœnore ab eo restituenda esse, in cuius honorem insumerentur: Habere se de ea re chirographum eius, qui nec falli potest per ignorantiam, nec fallere per astutiam. En vobis, inquit, promissum illius qui verax est, & ipsa veritas. "Amen dico vobis, nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut filios, aut agros propter me, & propter Euangelium, qui non accipiat centies tantum, nunc in tempore hoc, domos, & fratres, & sorores, & matres & filios & agros, cum persecutionibus, & in sæculo futuro vitam æternam." Quid apertius hac promis-

Alterius mercatoris pietas à Deo remunerata.

Chirographum diuinæ promissionis de centuplo.

Marc. c. 10. v. 30.

sione? pro vno centuplum promittitur etiam in præsenti vita, & æterna demum in altera vita retributio.

Fidem suam liberat Deus.

O virum magni animi, & rectæ fidei, fiet tibi sicut credidisti: & ita fit; nam & multò nunc locupletior est, & accessionem hanc facultatum suarum meritò adscribit diuinæ largitati, non industriæ suæ, quæ si sola valeret, ad hoc augmentum conficiendum, cur non per eandem, & ijsdem occasionibus ante persequutionem datis, simili fœlicitate frueretur.

Gen. 26. v. 12.

Deus etiam in temporalibus non deest Catholicis.

Sed vt Isaac, cum esset in Geraris Palæstinorum, quando seminauit in terra illa, inuenit in ipso anno centuplum, & quamuis vxoris causâ initio turbatus, postea tamen ex benedictione Domini, & locuplètatus est homo, & ibat proficiens atque succrescens: Ita subinde Catholici, inter Philistæos hæreticos constituti, quum ab ijs pro fide qua desponsati sunt Christo & Ecclesiæ, vel de fortunis, vel etiam de vita periclitantur, quamuis cœlestem repromissionem illius centupli in futuro adimplendam maximè attendant, tamen hîc etiam primitias delibant, vt ex prosperitate huius sæculi attollantur animo, ad ea feruentius optanda, & studiosius emerenda, quæ non nisi in altera vita à beatis conspici & obtineri poterunt. Multis siquidem & miris modis exsuscitat nos diuina miseratio, nunc aduersa permittendo, nunc immittendo prospera, & vtraque viâ electos suos ad salutem dirigit. Quòd si pudebat[1] Demosthenem quoties eum antelucanis vigilijs superabant opifices, quòd illi cum mechanicum quæstum ex vili opificio tam sedulò quærerent, ipse torperet in ijs animi ornamentis acquirendis, quæ hominem non ignobilem & attentum, ad omnem laborem pro ijs adipiscendis inflammare deberent: Quomodo nos rubore non liquescimus, quando vel

Occultis vijs diuina prouidentia ordinat prospera et aduersa ad salutem electorum.

[1] Apud Cic.

artifices quæstuarios, pro diurna mercede, vel vanos oratores pro sermonis calamistro, vel mercatores pro pecunia quam accumulent, tot se laboribus & periculis inuoluere cernimus.

Audiat quisque quid proponat sermo diuinus studioso virtutis negotiatori diuitiarum spiritualium. "Fili mi, si susceperis sermones meos, & mandata mea absconderis penes te, vt audiat sapientiam auris tua; Inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam. Si enim sapientiam inuocaueris, & inclinaueris cor tuum prudentiæ; si quæsieris eam quasi pecuniam, & sicut thesauros effoderis illam, tunc intelliges timorem Domini, & scientiam Dei inuenies." Prou. 2. vs. 1. 2. 3. 4.

Certè thesaurus absconditus timor Domini & turris fortissima nomen eius, "mille clypei pendent ex ea omnis armatura fortium." Fingite carcerem illum quo estis conclusi (neque vanam fictionem creditote) fingite non ergastulum esse sed ergasterium, non locum supplicij sed mercaturæ officinam. Si credibile est posse mercatorem pro exiguo compendio tolerare sessionem molestam, stationem inquietam, peregrinationem laboriosam, in equitando succussionem, in nauigando nauseam, fatigationem & fastidium, ferre vigiliam, inediam, sitim, algorem & æstum, fœtorem putridarum pellium, sudorem exportandi reuehendique: Et si Vespasianus Imperator cum vrinarium tributum in ærarium inferret, bonum esse ex re qualibet odorem lucri dicebat Tito filio: Quid volumus esse tam delicati & molles in hac negotiatione spirituali, cuius & molestia laboris minor est & lucrum incomparabiliter certiùs ac pretiosius?

Prou. 18. v. 10. Cant. 4. v. 4.

Quid sit carcer pio Catholico.

Labores in acquisitione salutis et diuitiarum conuersione inter se conferuntur.

Audiamus hîc Augustinum. "Indignum est, inquit, iniuriosum est, vt sapientia pecunia comparetur. Sed amor amori comparatur; video enim hîc vos sic amare pecuniam, vt iubente amore pecuniæ, labores suscipiatis, ieiunia toleretis, mare

Inscribitur in libro qui de disciplina Christiana et desumptus est ex commentar. in Psalm.

transeatis, ventis & fluctibus vos committatis, habeo vnde eligam quod ametis, sed non habeo quod addam ad amorem. Sic me amate, plus nolo me amari, dicit Dominus, improbis loquor, auaris loquor, pecuniam diligitis, tantum me diligite. Certè melior sum incomparabiliter. Nolo à vobis ampliorem amorem. Quantum diligitis pecuniam, tantum me amate. Erubescamus, saltem confiteamur & pectora tundamus, non vt super pectora nostra pauimentum solidemus. Nam qui tundit pectus & non corrigitur, solidat peccata & non tollit."

Elegans sententia D. Aug.

Quales debent esse qui pro Christo patiuntur.

Cæteri si ita velint, habeant quod erubescant, quod vereantur, ne per impœnitentiæ molem consolident pectoris sui pauimentum: non sic martyres designati, negotiatores regni cœlestis, qui nouerunt opibus suis & animis imperare, qui fortunas suas, libertatem, & ipsa corpora sciunt religioni substernere.

Ad constantiam exhortatio.

Nobis omnibus posterisque nostris (ô Christi Confessores) constantia vestra facem prætulerit, si neque terroribus, neque minis, neque vlla malignantium machinatione, ab officio & decoro vestro abstrahamini. Abundant in hoc sæculo errores & terrores, "martyres Christi errores sapientiâ terrores patientiâ vicerunt," ait Augustinus. Non omnium est ad tam excelsam gloriam appellere: heroum est & Ecclesiæ primitiuorum, in cuius quasi limine cum vos per captiuitatem in obsequium fidei constitutos, & veluti candidatos fœlicioris vitæ conspiciam, si quam ambitis lauream, exambire contingat, dignatio Dei summa est, & sors inter omnes sortes singularis, quæ inuidiam magis quam miserationem mereatur. Cæterum ne diuitiarum sarcina vos remoretur in itinere, libenter isto onere leuabit vos persequutor, exonerabit quadruplator, decerpet Commentariensis, apparitor, fiscus, expedient vos ad fugam sæculi, inimici homines do-

Serm. de facun. et Primit.

Martyrium paucorum est, et singularis prærogatiua

mestici vestri: Auferent, sed quid? fluxas opes, facultates incertas, & multis casibus obnoxias, quæ naufragio perire, latrocinio tolli, furto surripi, incendio corrumpi, absumi luxu. decoqui, abliguriri poterunt, & quas multorum annorum industria collegerat, vnius rapacis vicini auaritia quasi euerriculum comprehendet.

Varij casus quibus diuitiæ pereunt.

Non ita, dicet aliquis, sed cordatus institor & cautus rerum acquisitarum administrator, vt fortunas per industriam augere nouit; ita etiam conseruandi prudentiam & modum sciet adhibere: & vt ex alto in portum, è portu in terram subuectus, rationes subduxerit, mox pecunias steriles exponet in fructifera prædia, comparabit arua, saltus, prata, pascua, & in istis stabilibus bonis summam rei suæ collocabit.

Esto fecerit, sed necdum illa sunt stabilia. Nondum securus erit à vi, fraude, dolo, & mille alijs circumueniendi artibus; sit empta hæreditas, pretium traditum, syngrapha conscripta, nonne ob vnam ancipitem voculam è toto euerti, & qui in possessionem dudum inscripti fuerant, circumscriptos eijci videmus: quid de tutela intuta? alienatione captiosa? intrusione, caduco seruitio, subductione, fisco, alijsque nondum fortè exploratis, sed per humanam auaritiam excogitandis vijs ac modis quibus intercipi dominia, possessiones interuerti, & iuris colore quæsito transferri patrimonia poterunt. Et quidni omnes dominiorum tituli fluctuent quando nec successione ductâ à longissima auorum serie, nec iure fiduciario, nec clientelari munimine, nec cessione facta principi, & concessione redhibita, signata codicillis & diplomate corroborata, adhuc tuta erit possessoribus hæreditas.

Declaratur quanta sit bonorum quæ stabilia vocantur instabilitas in Hibernia.

De his aliquod infrà in notis elucidarijs

Perferuntur ex varijs insulæ angulis mira quædam in hoc genere, & non tam mira quam miseranda & dolenda, si vera sint, quæ circumuo-

Noua coloniarum plantatio, et veterum explantatio incolarum.

lant nuncia; in ista coloniarum, quæ passim fit, deductione, omnem artem & operam à regijs ministris adhiberi, non tam ad plantandos allophylos in quæstum suum, quam ad explantandos indigenas veteresque colonos, cum irrecuperabili eorundem detrimento. Nolo hîc describere nouos inquilinos, aut Catilinæ socios, aut Nemrothi sobolem, robustos coram Domino venatores, & vel ære alieno obrutos, vel sceleribus suis co-opertos; tantum eiectitios considero, in quibus video viros antiquissimæ nobilitatis, ipsos (vt ita loquar) Autochthones, è toto terrarum ac possessionum tractu, quem maiores eorum & ipsi post eos insidebant, vno impetu exturbari, & tanquam in transmigratione Babylonica, in remotas insulæ partes ablegari; vt si ex illustri stirpe quispiam incognitus remaneat, deprehensus subeat periculum capitis. Tolerabilior foret ista ablegatio, si inter Cuthæos & Emathios collocatis Israelitis, legitima Dei terræ, cultumque orthodoxum fas esset retinere. Proh fidem ab Henr. II. acceptam & traditam, cum Adriani PP. authoritate potestatem accepisset, hanc Insulam occupandi pactis conditionum tabulis scitum & sancitum fuit, vti ius Ecclesiæ remaneret inuiolatum, census annuus penderetur sedi Apostolicæ; & ante omnia fides Catholica, & disciplinæ honestas, sicubi neglecta, propagaretur. Vitia explantare non homines, permissum ei commissumque fuit. Sed oppositum nunc vsu venire constat, vitia roborantur, & homines debilitantur, flagitia, perfidiæ, iniquitates nutriuntur & crescunt, familiæ autem honestæ & illustres stirpitus auferuntur, vt nec vnus quidem relinquatur qui aris aut focis patrijs assideat.

[Margin notes: Quales sint noui isti coloni plerique. — Quales veteres incolæ. — 4. Reg. 17. v. 30. — Vide historiam transmigrationis dictam tribuum 4. Reg. 17. — Diploma Adriani habetur infrà in notis. — Forma concessionis ab Adriano factæ Henr. II.]

Magna est dignitas religionis orthodoxæ, quæ morum corruptelas omnes leniori via sed potentiori possit abstergere. Vos noui coloni si haberetis fidem sicut granum synapis, diceretis huic

[Margin note: Efficacior est respectus orthodoxæ religionis quam legum politicarum]

arbori Moro, eradicare & transplantare in mare, & obediret vobis. Non Moros tantum, sed Cornos, etiam & Corylos, Tilias, & Rhamnos, fide Christianâ & Catholicâ fœlicius & facilius, quàm Cretensi & Punica fide transferri posse cognoscimus. Videte autem dum Rhamnos vultis exscindere, ne Prinos & Schinos inseratis, quod si instar illius Romani qui ceruices hominum sic æstimauit vt papauerum cacumina, vos quoque vestra virgula censoria decutienda & detruncanda putabitis illustrium familiarum capita, videte ne innocentiæ vindex Deus vltionem citò reposcat.

Seueritas ad Hibernos in officio continendos.

Ista ex notis dilucescunt.

Dan. c. 13. v. 55. et 59.

Tarquinus.

Constat plus valuisse ad coercendos improbos in ista gente, & ad furta, rapinas, homicidia extirpanda, Catholicorum Sacerdotum pietatem, quam totam iuris humani seueritatem, carceres, cruces, suspendia: Vt si Remp. opibus, viris, ac virtutibus, & pace florentissimam habere velitis, si quietos & fideles subditos, nihil consultius, quam vt abstineatis à persecutione cleri Catholici, & vexatione suscipientium, eidemque credentium laïcorum.

Clerus Catholicus quam vtiliter laboret in Rep. ciuili, multis vitijs expurganda.

Sed quamdiu hoc sibi persuadere nolunt, quamdiu nostris peccatis prioris adeo & præsentis æui offensus Deus, patietur nos tam varijs exagitari modis, contra omnes aduersariorum insultus protegamur scuto fidei, neque eam obijciamus quantumuis multas & magnas experiamur indignitates. Exeamus ad Christum extra castra improperium eius portantes: Non enim "habemus' hic permanentem ciuitatem, sed futuram inquirimus."

Hebr. 13. v. 13.

Scitis ipsi vos, & iam nimium cognoscitis (Vicecomites Vrbani) non esse in hoc sæculo permanentes ciuitates, & illam ipsam Dublinensem vestram, cuius nuper fuistis honorati inquilini, nunc tetri carceris incolatu, quasi extra æstimationem ciuium facti, sed licet reclusi tamen scitis quantas pertulerit casuum vicissitudines, quantis

Etiam ciuitates in Hibernia suis quibusdam priuilegijs citra omne delictum exuuntur.

Consule notas infrà, quomodo Dublinum, Waterfordia, Vadipontus, Galueia suis immunitatibus priuantur.

aucta immunitatibus, nunc imminuta suis iuribus vilescit, & vos infra capite censos, infra plebis fæcem, instar facinorosorum, in sentinam reiecti scitis, & sentitis non esse perpetuas in hoc mundo ciuitates, non ideo tantum quia ciues morti obnoxij nequeant in eis perennare, sed quia ipsæ etiam suum quendam experiuntur interitum fortunarum, exemptionum, immunitatum.

Pietas Dublinensium erga gentis Apostolum.

Vide Iocelin in vita S. Patric. c. 171.

Ea verò aliquando fuerat pietas & deuotio ciuitatis vestræ erga gentis Apostolum S. Patricium, propagatorem illius fidei, pro qua nunc captiui detinemini, vt pro cultu diuino, & in honorem Sancti, de singulis nauibus chlamydem Primati competentem, aut cadum mellis, aut ferri falcem, seu mensuram salis, de tabernis ceruisiarijs metretas singulas, de officinis & virgultis donum conueniens in sacrum tributum penderent; vt proinde leuius ferendum sit quidquid expenditis in causa hac, quidquid aduersi sufferatis, si maiorum vestrorum pij æmulatores esse velitis. Pro Deo qui dedit, ipsi expenderunt, & pro eodem qui patientiam

1. Petri. 2.

vestram coronabit vos sustinetis. "Si exprobamini in nomine Christi" (inquit D. Petrus) "beati eritis; quoniam quod est honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui est eius spiritus super vos requiescet. Nemo autem vestrum patiatur vt homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor, si autem vt Christianus," & Catholicus, "non erubescat, glorificet autem Deum in isto nomine."

Alexand. ab Alex. de genial. dieb.

Apud Atticam gentem bellatricem, turpius erat in prælio clypeum amittere, quam gladium, quia honoratius erat se ab hoste defendere, quam hostem ferire; & cum is qui gladium amisisset, vel nulla, vel leuissima pœna plecteretur, contrà qui abiecisset scutum, capite id luebat. "Deus, immaculata via eius, eloquium Domini igne examinatum: scutum est omnium sperantium in se.

2. Reg. c. 22. v. 31.

Deus qui accinxit me fortitudine, & complanauit perfectam viam meam. Coæquans pedes meos ceruis, & super excelsa mea statuens me. Docens manus meas ad prælium, & componens quasi arcum æreum brachia mea. Dedisti mihi clypeum salutis tuæ : & mansuetudo tua multiplicauit me." Mansuetudo illa & longanimitas vestra in solitudine carceris, ab vsu rerum & negotiorum vestrorum, à complexu amicorum, domesticorum fruitione, à libertate & oblectamentis huius vitæ seclusi & abstracti, lacessiti verborum iniurijs, ignominijs appetiti, tanquam purgamenta huius mundi in cloacam missi, & inter cognatos & affines peripsema facti, "Gaudete & exultate quia merces vestra copiosa est in cœlis."

Mansuetudo Catholicorum pro fide captiuorum.

1. Corint. 4. v. 13.

Ibant Apostoli gaudentes a conspectu Concilij quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati: & vos eadem cogitatione armamini, quoties in conspectum producti, aut reducti in carcerem, quoties interrogantibus iudicibus, Cancellario sciscitante, examinante Prorege, sisti vos pro tribunali contigerit, tametsi in vos intonent comminando, aut execrando vos exspuant, reposcentibus rationem fidei vestræ cum fiducia satisfacite : alienam autem fidem obtrudentibus, vel impellentibus ad iniquum iuramentum, scutum æquitatis, & securæ conscientiæ clypeum objicite: in illo suscipite & frangite aduersantium ictus, & Amorrhæorum gladios retundite in petra patientiæ.

Actor. 5. v. 41.

1. Petr. 4.

1. Petr. 3.

De diuersis iuramenti formis vide alibi in notis.

Confidite in illo qui "non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet cum tentatione prouentum." Maioris animi est, & laudatioris fortitudinis, vim illatam constanter sufferre, quam inferre violentiam. Siqua autem vis inferenda sit, vobis ipsis illam inferte. Siquæ noxiæ sæcularium bonorum appetitiones reuiuiscerent, quæ vos illicitis cupiditatum scintillis vstulantes retro-

1. Corint. 10. v. 13.

Fortius est sufferre quam inferre iniuriam.

pellerent in sæculum, & ad deserendam constantiam inflammarent, affundite aquam salutaris pœnitentiæ, flammam orientem sopite & exstinguite, ne vos ipsæ extinguant interitu sempiterno.

Noua hæreticorum ars circumueniendi simplices Catholicos per confer entiam cum ministris sectarijs.

Audebunt potestates sæculi (& quid non audebit iniquitas protrudere vos ad egena sectæ elementa, vt tanquam imperiti rerum & veritatis ignari instruamini in rudimentis errorum, vt conferatis cum ipsorum mystagogis, quasi adhuc ambigeretis de religione à vobis tenenda, vt hauriatis quod propinant doctrinæ venenum: Sed obstruite fauces vestras aduersus Circæos calices, ne degeneretis in bestias; occludite aures ad Syrenios cantus, ne vana dulcedine illecti, incidatis in Syrtes & Scopulos hæreseon: State in semitis antiquis, quas tenuerunt & triuerunt patres vestri, à quibus quisquis recesserit, in præcipitium ruet, & nisi resipiscat, æternum corruet. Nolite circumferri omni vento doctrinæ, quia typhus iste modernorum dogmatum, inflat superbo fastu sectatores suos, sed relinquit siticulosos & inanes.

Hibernorum veterum zelus et industria in salute Anglorum procuranda.

Vide venerabilem Bedam in hist. Angl. l. 3. c. 4. 5. 19. et item l. 4. c. 25.

Consule Chorographum Camd. in Belgis. p. 165. vlt. edit. et in sua Hiber. pag 130. De his latius in notis elucidarijs. Auelona Glastonbury.

Hæccine reddis populo fideli, vetusto institutori tuo, popule olim religiosissime, nunc verò vanitatum & inanitatum cultor? Exciditne tibi quàm præclarè olim de gente Anglorum promeriti fuerint Hibernorum Hierarcharum cunei? quid Aidanus, Adamnanus, Columba & alij? consule Annales tuos & prisca monumenta: Consule inclytam illam & sanctitate olim celeberrimam Auelonam tuam. Consule Lantisfarnam, Malmesburiam, Ionam aliaque sexcenta pietatis Hibernorum impressa dudum apud vos, necdum penitus suppressa, licet proh dolor obliterata vestigia. Hanc reddis vicem genti magistræ, quæ te ad veritatem fidei & ad humanitatem omnem quam Christiana religio complectitur, labore multo & sudore traduxit? Istamne percipient re-

muneratıonem, qui tibi prædicauerunt veritatem euangelicam, quando clerus Britannicus seruitutis suæ & oppressionis per vos inflictæ nimio dolore exulceratus, consilio non optimo, sed pertinaci tamen consensu statuerunt excludere vos à beneficio regenerationis, vt quos è terrestri patria ac patrimonio paulo antè exturbastis vicissim vos arcerent ab hæreditate patriæ cælestis, nisi tenebras vestras missi à D. Gregorio præcones, deinde opitulatores Hiberni dispulissent.

Ita Gildas et ex eo. Beda l. 1. c. 22.

Vide Bedam l. 3. c. 5.

Num vt Ecfridus Nordamhumbrorum Rex statuerat priscis temporibus in potestatem redigere, ne dicam funditus exscindere gentem hanc innoxiam, & nationi Anglorum amicissimam: Ita vos eorum progenies, eundem populum non è fundis solum eijcere, sed etiam (quod ad sacrum fontem regenerationis sponderunt Ecclesiæ, de fidei & vnitatis tunica inconsutili ad exitum vitæ conseruanda) vultis nudos, & inermes, ac votifragos, extra totam sanctorum Insulam vsque ad inferos amandare?

De Ecfridi tyrannide in Hiberuos.

Beda l. 4. c. 26.

Parum videbatur Hibernis inter Anglos fidei sementem facere, nisi etiam copiosam inter eos segetem demeterent, modumque insuper edocerent eos in posterum excolendi, & pro operariorum supplemento tum in ipsa suâ Insula, tum in Anglia Seminaria constituerent: & qui pietatis & eruditionis causa ex Anglia in Hiberniam alumni commearent, frequentissimi autem veniebant (vt nullius esset nominis apud Anglos qui non ad istud virtutis & litterarum venisset emporium)[1] tamen omnes Hibernorum sumptibus alebantur.

Hiberni Anglorum in fide Magistri.

Ipsa Monasteria primitus erant quædam Seminaria.

Audiant hæc & obstupescant, quicumq; videre, vel audire potuerint quam ingrata nobis & iniqua talio rependitur? vetus illa & vera fides nobis pro magno

Vide Molanum in natalibus SS. Belgij 30. Octob. et Bed. l. 3. c. 19. necnon

[1] Anglos libentissimè suscipientes Hiberni victum quotidianum sine pretio, libros quoque ad legendum & Magisterium gratuitum præberi curabant, testis horum est Beda l.c.

Iocelin. in vit. S. Patr. c. 93. c. &c.

crimine improperatur; primitiui illi fidei nostræ Proceres, atque inter ipsos primarij Seminatores Christianæ religionis deridentur vt fatui, despuuntur vt superstitiosi, & contumelijs proscinduntur à nouis symmistis. Et quia recedere nolumus ab eorum doctrina, consortio hominum & luce communi iudicamur indigni, & tanquam tenebriones in ergastula compingimur.

Angli extruxerunt hæreticam Academiam in Hibernia: etiam in qualibet Diœcesi mercede conducitur hæreticus Ludimagister ad inficiendam iuuentutem, et vix vspiam toleratur Catholicus Præceptor. dequo plura in Annot.

Esto, inquient dogmatistæ, erexerint pristinis sæculis maiores vestri scholas & Gymnasia pro natione Anglicana, ereximus vobis (sed vestris tamen sumptibus) Academiam Dublinensem. Erexistis sanè, sed ita vt Iason Ephebium Hierosolymis posuit, ad transferendum contribules suos à ritu legitimo ad cultum exoticum & peregrinum. O si fuisset illud gymnasium vestrum non dissimile scholæ[1] Lismorensi sub Christiano & Malcho, aut Glindalacensi sub Laurentio, vel Monasterio Benchorensi olim florentissimo, aut ipsi etiam Dublinensi Lycæo quod nutu Alexandri Archiepiscopi, Edouardi Regis auspicijs, Iohannis summi Pontificis auctoritate,[2] Primo vniuersitatis Cancellario Guilielmo de Rodiardo Decano Ecclesiæ Cathedralis S. Patricij eiusdem ciuitatis erectum fuit, ad vos vndequaque conflueret flos iuuentutis nostræ.

2. Machab. 4.

Vide infrà in notis quid Gardinerus cancellarius in consultatione disserit.

Sed quia illud nobis inuidebant æmuli, nolumus pro farina furfures, pro vuis algas, pro ficubus fungos, pro veritate errores nobis ingeri. Facessant noua plantaria quibus radix orthodoxæ doctrinæ subuertitur. Pereant armentaria perfidiæ quibus propugnaculum fidei subruitur.

[1] Veteres sanctorum scholæ in Hibernia. Vide Bernard. Sancto Malachia, & vitam S. Laur. apud Sur.
Medij temporis vniuersitas Catholica ibidem.

[2] Annales Hiberniæ Thoma Ioannide Geraldino Comite Kyldariæ tunc Iusticiario Hiberniæ.
Habetur in annalibus MS. apud Guil. Houvard.

Vidi ipse, & nisi vidissem vix fidem apud me inueniret, vidi tamen instrumenti autographum lato munitum signaculo, per quod viro primariæ nobilitatis onus imponitur, vt si fundi cuiusdam beneficio gaudere, aut concessionem à Rege factam cupiat viribus subsistere, liberos suos in Collegio illo heterodoxo instituendos assignet, quòd si secus fecerit, frustranea opinor censebitur concessionis syngrapha. Obligatio parentibus innexa vt liberos suos hæreticis tradant instituendos.

Quid excogitari robustius potuit ad irretiendos hominum animos, quam hæreditatibus, prædijs & possessionibus s c alligatam esse normam educationis. Cæterum ligamenta illa quamuis alijs forsitan viderentur fortissima, tamen Hibernis quasi Generosis Catulis Samsoniæ stirpis, telæ aranearum apparent. Et sicuti solent ligna ad ardorem ignis consumi: ita vìncula quibus illigandi adolescentes nostri, & per illecebras patrimonij viderentur trahendi, ardore charitatis & fidei eorum dissipata soluuntur. Frustra tamen id tentatur.

Quid inquiunt supra ætatem prudentes iuuenculi! quid ante oculos pennatorum retia vestra frustra proijcitis? quid esca fallaci obtegitis vestræ astutiæ pedicas quibus simplicium pedes innodare vultis? Intelligimus ab antiquo vestrum ingenium vestrumque illud veteratorium artificium.[1] Eligimus potius voluntarium exilium, & magis in Louaniensi, Duaceno, Parisiensi, Burdegalensi, Salmantino, Compostellano, Vlissiponensi Collegio esurire, quam huius vitæ commoditatibus (cum exitio animæ) abundare in tabernaculo contagionis. Moyses ne filius haberetur filiæ Pharaonis desertum petijt magis eligens affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iucunditatem; maiores Hebr. 12. v. 25.

[1] Inscijs & aliquando inuitis parentibus aufugiunt adolescentes ad Catholicas Vniuersitates.

diuitias æstimans thesauro Ægyptiorum improperium Christi.

Hibernici Doctores primi aperuerunt vniuersitatem Ticinensem apud Insubres et Parisiensem apud Gallos. Vide D. Antonium in hist. p. 2. tit. 4 § 12.

Nos vicissim obscuritatem & contemptum præferimus vestris illis fuco lemniscatis laureolis; & ne illuuione vestra absorbeamur, tolerabimus potius quantumcunque inediam in recentibus illis asylis; vel etiam in veteribus refugijs Parisino & Ticinensi in quibus Doctores nostrates Claudius, Clemens, & Iohannes, auctore Carolo magno Imperatore primam inchoationem fecerunt studiorum generalium: vel certè in Luxouiano, Sangallensi, Bobiensi monasterijs, in quibus contribules nostri Columbanus & Gallus cum cœtu discipulorum regularem vitam instituerunt, vel denique in Herbipolensi, Fesulana, Lucensi, Tarentina ciuitatibus in quibus Chilianus, Donatus, Frigdianus, Cathaldus nostri omnes, Episcopales Cathedras tenuerunt; vel postremo in quibuscunque Belgij, Galliæ, Germaniæ vel Italiæ partibus, vbi ex nostris innumeri, aut solitariam vitam in silentio & sanctitate transegerunt, vt Fiacrius, Chillenus, Vltanus, Furseus & alij; aut doctrinam quam prædicabant etiam fusi sanguinis sigillo munierunt vt Rumoldus, Foillanus, & similes.

Luxouiense in Burgundia Bobiense in finibus Liguriæ, à Sancto Columbano, et Sangallense ab eius discipulo Sancto Gallo institutum: Herbipoli, Quilianus; Fesulis, Donatus; Lucæ Frigdianus, Tarenti Cathaldus. Vide Barthołomæum Cassaneum in Catal. par. 10. conf. 32. et Naucler. tom. 2. Gener. 18. De his latius infrà in notis, vbi etiam citabuntur auctores.

Osculabimur in exilio terram quam ipsi calcauerunt, & virtute sua in vita ac morte consecrauerunt. Pium erit sacra eorum scrinia venerari, gesta perlegere, meditari sanctitatem, quâ ipsi in hoc mundo, velut stellæ lucidissimæ emicuerunt. Vtcunque etiam mores imitari, quibus gloriam cœlestem promeruerunt, & ex imitatione tantorum heroum ludibria fortunæ, honoresque huius sæculi despicere. Sed quid?

Ipsum exilium Hibernis vetitum.

Ne quidem ipsum exilium sine indignatione Regis nobis erit permissum. Olim cum floreret in Angliæ Academijs Catholica religio interdicti erant Hiberni ab educatione ibidem: nunc verò, cum eædem hæresibus scateant, proh Deum im-

Vide ordinationes Hib. an. 1.

mortalem interdicuntur alibi educari: Sesquiannus est paulo minus, ex quo prodijt edictum, quo reuocantur omnes sine discrimine, quotquot ad exteras ditiones profugerunt, & ne, præter mercatores, & nautàs, vlli exeant serio cauetur. Rursus per nouum hoc anno rescriptum, omnes sacerdotes regulares & alij, repetita indignatione Regis, præcipiuntur hinc egredi. Et quid tandem fiet? vna tempestatis vnda impellit ad littus, repellit inde vna altera, & vtrobique efferuescit regis indignatio. Nisi redeant è profugio sacerdotes cum alijs succensebit, quia eius voluntati non obtemperatur. Nisi rursum omnes exeant, stomachabitur quia prohibentur remanere. Mira & inaudita miserorum iactatio. Sed qui dominatur potestati maris, & motum fluctuum eius mitigat, inclinare cum voluerit potest cor Principis, vt cuius ira, quando vult commoueri, exardescat sicut fremitus leonis, eiusdem erga nos benignitas instar roris super herbam eliquescat.

& 2. Henr. 6. et an. 1. Hen. 5 et anno. 4. eiusd. et Ed. 4. an. 17.

De hoc edicto agetur infrà in notis.

Contraria Anglorum edicta.

Psal. 88. v. 10.

Prou 21. ver. 1.

Prou. 19. v. 12.

Tu summe moderator orbis Deus, cuius est omnis potestas & imperium, cuius nutricij sunt Reges pij, & nutrices Reginæ, qui dixisti de tenebris lumen splendescere, qui promisisti (neque irritum esse potuit quod promiseras) dicens, "Adducam seruum meum Orientem," Exorere stella lucida & matutina, illucesce in corde Regis ac Regiorum, Suggere sanum & salutare consilium, vt amplectantur illam veram & vnicam fidem Catholicam, quam Christus Filius Dei nobis tradidit, quam lex adumbrauerat, prophetæ prædixerant, prædicârunt Apostoli, confirmârunt martyres, edocuerunt Confessores, Professi sunt clerici deuoti, pij Eremitæ, Monachi sancti, virgines castæ, & quotquot vnquam in Ecclesia Christiana salui fuerunt; quam Petrus & Iosephus, Fugatius & Damianus in Britannia, quam Augustinus, Laurentius, Mellitus in Anglia proseminârunt; quam post eundem

Inuocatio Dei vt Principem et populum Anglorum illuminet. Esa. 49. v. 23.

2 Cor. 4. v. 6.

Zach. 3. v. 8.

Apoc. 22. v. 16.

Fidei Catholicæ dignitas.

Eiusdem fidei prædicatio et propagatio per quos facta in Anglia

Hiber. et Scotia. Petrum & Iacobum Apostolos Palladius, Patricius, Albæus, Queranus & Canicus in Hibernia; quam propâgarunt in Scotia Ninianus & Columba, quamque omnes Scotiæ Reges, à primo qui fidem suscepit, vsque ad præsentem, eundemque primum Insulæ Monarcham firmissimè retinuerunt.

De his plura in notationibus.

Vide H. Boetium I. Leslaeum et alios Scotorum historicos Ioel. I. v. 4.

Exorere inquam & illumina recessus opacos, discute tenebras sectæ malesuadæ; depelle noxia errorum vermina, erucas, bruchos, & locustas, à quibus candidæ & rubicundæ rosæ depascuntur: erigantur[1] leones humi repentes, ad leonem de tribu Iuda Christum Dominum, eiusque in terris Vicarium, vt qui rosas simul & regna vniuit, vniat etiam dissociatos in religione animos, & exerrantes diu ouiculæ, tandem redeant ad caulam Catholicæ vnitatis, vt iam non Psalmum de torcularibus persecutionum, sed in consummationem tabernaculi concinamus. "Dominus virtutem populo suo dabit: Dominus benedicet populo suo in pace. Tunc lætabuntur coram te sicut qui lætantur in messe, sicut exultant victores capta præda quando diuidunt spolia. Iugum enim oneris eius & virgam humeri eius & sceptrum exactoris eius superabis sicut in die Madian. Tu Domine vniuersorum qui mensus es pugillo aquas, & cœlos palmo ponderasti, qui apprehendisti tribus digitis molem terræ, & librasti in pondere montes, & colles in statera; cuius principatus est super humerum tuum, & nomen tuum Admirabilis, Consiliarius, Deus pacis, concede hanc pacem seruis tuis, immuta voluntates hominum, vt voluntati tuæ rectissimæ & saluberrimæ obsecundent, vt omnes intra eandem arcam Ecclesiæ Catholicæ liberemur à diluuio, omnes sub eodem pastore & Duce transeamus mare rubrum, & in terram promissam lacte & melle manantem perueniamus incolumes.

Apoc. 5. v. 5.

Psal. 80. Psal. 28.

Esai. 9. v. 3. et 4.

Iudic. 7. v. 12.

Esa. 40. v. 11. 12.

Esai. 9. v. 6.

Genes. 7.

Exod. 13.

Sin autem articulum desiderati istius temporis

[1] Insignia Regum Angliæ.

nondum attigimus, & præfecti Ægyptiorum nos grauare perrexerint operibus duris luti & lateris, non deficiamus animo, dabit enim Deus his quoque finem. Ipse nouit deducere ad inferos tribulationum, & ad torrentem voluptatis reducere, scit percutere, & sanare, & miserationis eius non est terminus. Non existimemus nos ab eo deseri si corripimur, "flagellat enim omnem filium quem recipit." Non vult nos abijcere vt spurios, non vt alienos præterire: seuerè nos regit vt corrigat, & virgam directionis, virgam Regni sui, in nostras ceruices inflectit, quia filij sumus acquisitionis, non autem subtractionis genimina. Magna est ira cum peccantibus non irascitur Deus.

Exod 1. v. 14.
1. Reg 2. v. 6.
Deut. 32. v. 39.
Psal. 144. v. 9.
Deus flagellat suos ad salutem.
Psal. 44. v. 7.
Heb. 12. v. 39.

Audite Apostolum Hebræorum 12. "Tanquam filijs offert se vobis Deus; quis enim filius quem non corripit pater; Quòd si extra disciplinam estis, cuius participes sunt omnes, ergo adulteri, & non filij estis." Recte Augustinus nihil esse infœlicius dixit fœlicitate peccantium, quæ pœnalis nutritur impunitas, & mala voluntas velut hostis interior roboratur. Præstat itaque durè hîc tractari à pio patre & medico ad salutem, & ad hæreditatem, quam molli palpatione præcultum, & in delicijs enutritum, ab omni iure patrimonij cœlestis in æternum expungi.

Nisi à Deo tanquam filij corripiamur tanquam spurij abijcimur.
Epist. 5 ad Marcell.

Multa passi sunt, & quotidie patiuntur homines hominum causâ, & in causa salutis nostræ, in propugnando honore Dei vel trepidare vel recedere non pudebit? Attica pellex ne amasij secretum proderet, in medijs cruciatibus linguam simul & vocem exspuit. Num facta nobis frons meretriciâ perfrictior, quæ sponsum animæ nostræ erubescat, vel fidem ei obligatam deserat, cum nondum in equuleo positi, necdum fidiculis teneamur constricti? Anaxarchus cum in exitium ptissanæ pilo contunderetur à tyranno: tunde aiebat Anaxarchi follem, Anaxarchum enim non tundis. En

Gentilium exemplis monemur constantiæ.
Vide Cic. in Tusc. quæst. et Val. M.
Ierem. 3. v. 3.
Laertius in vit.

fortitudinem philosophi qui inanis aucupio gloriæ, & falsæ simulatione patientiæ de tali suo exitu
Iob. 4. v. 19. etiam iactabatur: & nos qui habitamus domos luteas terrenum habentes fundamentum, sed spe fælicioris vitæ subnixi pro eadem nobis certius emerenda nihilne sustinendum putabimus? verendum ne si nimis in hoc lucri velimus esse, conueniat in nos illud Prouerb. 27. " Si contuderit stultum in pila, quasi ptisanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius: " Vt vel inuitis patiendum sit, sed quia inuitis & repugnantibus, nihil nobis proficiant passiones.

Tertul. in Apolog. in fine. Zeno Eleates consultus à Dionysio quidnam ipsi Philosophia contulerit, quum respondisset contemptum mortis, flagellis tyranni obiectus, sententiam suam ad mortem vsque signabat. Meliori magisterio edocti sumus, non esse in causa fidei
Matt. 10. v. 28. metuendos illos qui licet corpus occiderint, nequeunt tamen ad animam penetrare, eiue vllum nocumentum afferre.

Apud Laertium. Et vbi fortè legerit Heraclitum philosophum bubulo stercore oblitum, perituræ laudis auiditate pessima, se deuouisse voraci incendio, memineris inde tuam confutari pigritiam, qui caminum tribu-
Eccl. 2. v. 5. lationis refugias, in quo non perdendus sed purgandus excoquaris. Rectè Ecclesiasticus: In lapide, luteo lapidatum esse pigrum, & omnes loqui super asper-
Cap. 22. v. 1. natione illius: De stercore boum lapidari pigrum
Ibidem. & omnem qui tetigerit eum excutere manum.

Exhortatio ad fortitudinem et constantiam. Cum igitur mollitiem nostram redarguant lingua pellicis, pilum & follis Anaxarchi, flagellum Zenonis, flamma Heracliti; & similia plurimorum, quos prætereo, pro vanitate exantlata supplicia, quantam merebimur aspernationem omnium, nisi istorum exemplo spiritum assumamus, vt si non tantundem pro causa honestissima, saltem aliquid
Verba Tertul. l. ad mart. c. 4. sufferamus incommodi. Si tanti vitreum, quanti verum Margaritum: Si tanti emerunt flatum auræ

popularis, & corruptibilis gloriæ lacinias miserrima humanæ laudis mancipia, quanti emenda nobis erit palmata illa vestis immortalitatis, quam Athletis suis efformauit Deus nostrorum certaminum spectator & Iudex. Si in causa mundi tanta pati potuerunt homines mundo dediti, quid in causa Dei qui mundum condidit pati dubitauerint serui Dei? Si eneruеs fuerimus, aut retrogradi in ista fidei palæstra, non solum priuabimur corona victoriæ, sed etiam nomen nostrum in ipso sæculo dehonestabimus, quin & ijs ipsis qui nos in præuaricationem pertrahebant spreti & exosi remanebimus.

Philosophi gentilium mancipia vanæ gloriæ.

Siquis vt cancer retrogradus fuerit in causa fidei apud omnes dedecorabitur.

Constantius Chlorus Augustus, Magni Constantini Pater, vt Aulicorum suorum in Deum fidem experiretur, optionem illis liberam dedit vel vt dijs immolantes officium apud se retinerent, vel recusantes, ex aula eius & seruitio abirent, verum ijs qui abire potius quam fidem in Deum verum abijcere maluerunt, suo rursum lateri admouit, abiectis alijs quos sibi futuros putauit infidos, qui fidem in verum Deum abiecerunt. Quin & Theodoricus Gothorum Rex, diaconum quemdam mirificè dilexit, qui vt Regis animum sibi magis deuinciret, relicta orthodoxa fide cum Arrianis consensit, ratus se in hoc Theodorico gratificaturum si homousianam doctrinam abiuraret, quo cognito Rex quem tantopere dilexerat, confestim capite truncari iussit, dicens non seruaturum hominibus sinceram conscientiam, qui Deo fidem non seruauit.

Constantius Aug. sapienter explorat fidelitatem suorum Aulicorum.

Apud Cassiod. in trip. hist. l. 1. 7.

Apud Theodorum lect. in Collectam.

Theodoricus Rex perfugam religionis obtruncat.

Hugoni nostro longè alia mens ab isto diacono & aulicis, ac salubrius consilium fuit, qui cum à Iacobo Rege ore manuque inuitaretur ad ingressum sacelli, in quo cœna Caluinistica celebranda erat, dum numerosa Comitum & nobilium caterua ingredientem principem comitaretur, ipse honesto & vero conscientiæ prætextu aditum declinauit, adijciens si se transfugam religionis Catholicæ Rex faciat, facturum quoque exsortem ciuilis ac

Comitis Hiberni egregia fidei professio.

[illegible]

[illegible] in [illegible] Majestatis [illegible] Ma- [illegible] & [illegible] ad [illegible] decretaret [illegible] perci- [illegible] ap- [illegible] recta [illegible] adversa [illegible] annis, [illegible] in [illegible] posterias [illegible] conscientiae [illegible] mercedem [illegible] ab im- [illegible]

Frustra ergo calamum detrimero si [illegible] percurro [illegible] immensum pro- [illegible] numeran- [illegible] filo, [illegible] Exempla dico & [illegible] sed [illegible] ex [illegible] in eo [illegible] quae paucis retro annis [illegible]

per vniuersas Regni prouincias, per Lageniam, Momoniam, Conaciam, Vltoniam, & Mediam peruaserunt nostros Catholicos persequutionis fulgura. Quid commemorem Dublinum Imperij arcem, in qua tantò exploratior est tanquam in ipso tribulationis camino Catholicorum fortitudo, quantò ipsi viciniores sunt auribus & oculis Dominorum, quorum sagacitas usque eo penetrat, vt nec minimus in angulo susurrus eorum notitiam præterire posse videatur. Quid Nasiam adiungam aliaque in illo tractu castella & oppida fidei confessione conspicua. Quid Canicopolim referam, cuius eò illustrior erat in hoc religionis agone de hoste triumphus, quod ex Senatu Ciuitatis triumuiri electi, & quasi martyres designati, communem sibi cum cæteris ciuibus causam diuturna carceris sufferentiâ, tuebantur, & ex tribus his fidei antagonistis nobilitata est vnius honorifica morte, quam ex ægritudine contracta in carcere, per ærumnas exilij augescentem voluntariè suscepit, ne consentiret profanando Sacrario, quod paulò antè restitutum in vsum primæuum diuini cultus, denuò contaminare volebant aduersarij, & locum sacratum polluendo, tabefacere Sanctuarium Domini cruore tribunalitio? Quid Wexfordiam rememorem? Quid Rospontem? Quid Burgum Thom-Antonij, aliaque Lageniæ loca honestata iam & condecorata multis Christi confessoribus, quorum intrepida confessio coram potestatibus sæculi maiori sunt ornamento, quam vel aurata laquearia, vel arcus triumphales, vel statuæ marmoreæ, vel denique maiorum stemmata antiquitatis honore & fumo renidentia.

Quid Momoniam adiecero? quid Waterfordiæ laudes enumerem? quid Corcagiæ præconia? quid Limirici gloriam? quid Casselliæ, Killociæ, Quinsaliæ, Yogheliæ, Dungaruaniæ vt cætera prætermittam; ampliora sunt ista & nobiliora quam vt multorum dierum elaborata scriptione recenseri,

Lagenia. Momonia, Conacia, Ultonia, Media.

Dublinum.

Nasia.

Canicopolis. Vulgò Kilkenia.

Secuto veluti interregno per mortem Elizabethæ cum nondum satis constaret de successoris mente quoad religionem, non nullæ ciuitates et oppida quasi postliminio vendicant Eclesias vsui Catholico. Et in his Canicopolitani monasterium ordinis Prædicatorum tribunali restituunt in Sacrarium, quo eorum facto Ordines Regni offenduntur, eosque persequuntur in qua persecutione Ciuis primarius moritur exul, post multam carceris macerationem.

multò minus exornari possent Catholicorum gesta, & egregiæ eorundem perpessiones: magistratuum abdicatio, ciuium incarceratio, bonorum rapina & direptio; ac dum ipsa familiarum capita in Ergastulis obsolescerent, Notariorum turba, & Asseclæ amanuenses domos penetrant & expilant, ac officinas mercatorum integras, & mercimonijs instructas, confiscationis obtentu voci præconis subijciunt: & quod horridius est, quæ in alimentum paruulorum paupercula mater reposuit farinulam, salsamenta, legumina, illa omnia tanquam in auctione conclamata, perstabant auari prædones diuendere, eiulantibus ad ista promiscuè pueris, cum matribus, & esurientibus non erat qui panem frangeret.

Scribarum insolentia.

Nota impietatem persequutorum.

Quid ista recenseam quæ melius ipsi nouistis, quàm dura & dira pertulerint in Conacia, Vltonia, Media, passim in vrbibus & agris ludibrio habiti quicunque, & cuiuscunque ordinis Catholici. Clamant Ardmachia, Galueia, Vadipontus.[1] Sed ista maioris sunt otij & acuratioris penicilli, quo alius quispiam veritatis assertor, & patrij honoris vindex, toti orbi Christiano conspicienda depinxerit ea quæ in hoc genere commemoranda, illustria nobilium adeo & plebeiorum facinora, in defensionem fidei, religionis, & veritatis, per heroicam confessionem sunt perpetrata, quorum enumeratione accendi ad constantiam possumus, quantumuis nobis pectora conglacient veterno torporis & socordiæ.

Vltoniæ Conaciæ, Mediæ prouinciarum vexatio.

Ardmachia, Galueia, Vadipontus. Nobiles et plebi.

Sed & hodierna ipsa quæ cernimus, ac quasi manibus nostris atrrectamus, excutere nobis debet omnem teporem & inertiam. Vbique personant voces è propinquo, & nuncia de longinquo circumstrepunt, hunc à satellitibus quæsitum, illum captum, istum reuinctum, alterum examinatum à iudicibus, & in arctam clausuram actum, quòd Regiæ iniunctioni non subscriberet: Huius ciuitatis Prætorem, illius oppidi Præpositum, hos

Reuiuiscit vexationum prosecutio.

[1] Vulgo Droghedæ.

Vicecomites Vrbanos, illos Agrarios Domicellos, omnes in iudicio sisti & longè à suis domicilijs euocatos, mancipari seueriori custodiæ, quòd contra mandatum legis diuinæ, nolint regis mandato obtemperare. Testes horum sunt non auriti tantum sed oculati, neque oculis tantum ista hauriunt sed in sua ipsorum cute persentiscunt quam vera sint quæ nostris auribus circumsonant. 2 Machab. 7.

Testis est Ossoriensis presbyter nuper comprehensus, & in vincula coniectus. Testes sunt Prætores, Præpositi, Vicecomites: Corcagiensis, Limricensis, Quinsaliensis, & alij Waterfordiæ etiamnum imperio Præsidis detenti. Testis ipse illius ciuitatis Prætor, qui licet Magnatum multo fauore, atque ipsius Præsidis non vulgari gratia aliquando fretus, quia tamen conscientiam nitidam prætulit humano fauori, immunis non est à communi eorum sorte, qui pro fide ignominiam patiuntur. Quid dico ignominiam? Certè nihil honoratius, aut ad immortalitatem nominis apud æquos rerum æstimatores accommodatius, quàm pro honore Dei, pro gloria Christi, pro vnitate Ecclesiæ, pro fidei & religionis integritate, corpora nostra & fortunas periculis obijcere, & si necesse sit, etiam sanguinem profundere.

Magistratus Catholicus variè vexatus.

Detenti in carcere Prætores, Vicecomites, Præpositi, quòd nolint iurare in Primatum Regis, et quòd Ecclesias hæreticorum adire recusent.

Honorifica patiendi causa.

Verba Tertul. lib. de patientia.

Adeo satis idoneus patientiæ Sequester Deus, si iniuriam deposueris, penes eum vltor est; si damnum, restitutor est; si dolorem, medicus est; si mortem resuscitator est. Absit à vobis Confessores Christi, absit vltionis appetitus; absit offensionum & iniuriarum vindicta; absit animus turbidior, vel in iram irrumpens, vel irrepens in simultatem; absit à vobis alia vlciscendi cupiditas, quam vt saluis hominibus, interficiantur errores; vt destructâ Niniue, Niniuitæ sint incolumes, vt Caluinismo abolito, Protestantismo exstincto, deletis Atheismo & Syncretismo, atque omnium errorum & hæreseon fuco deterso, resplendeat

Conclusio exhortationis.

Errorum: non errantium destructio optatur.

vultus natiuus & aperta facies Catholicæ religionis, cuius olim Maiestas, si vspiam, in Insulis Britannicis non exiliter effloruit. Sed nunc proh dolor! (cum D. Bernardo ex canticis illud verè possumus occinere) Vinea nostra floruit, non floret, floruit eruditione, sanctitate, virtute; nunc ad instar agri quem homo stultus & piger neglexit, vrticis & sentibus inhorrescit. Floruit viris doctis & strenuis, viris ingenio excelsis, iudicio solidis, omnium scientiarum instrumento excultis, militari gloria, ciuili administratione, & ante omnia religione conspicuis; nunc offuscata erroribus, & hæresibus cooperta, quid mirum si in cæteris etiam gloria eorum sit dilutior.

D. Bern.

Cantic. 2. v. 15.

Insulæ Britannicæ quomodo olim religione floruerint & doctrina.

Ista in deterius mutatio gentis, non minus excruciat & vulnerat animas vestras, quàm cætera omnia quæ sustinetis incommoda, ab illa ipsa gente errorum, terrorumque fœtu turgida: non hoc quidem ex indole sua, quæ ad mansuetudinem & lenitatem solet esse procliuior, sed ex instigatione, & impetu Dogmatistarum, qui cum semel perruperint honestatis & disciplinæ claustra, & veræ fidei cancellos per schismaticam defectionem transilierint, non aliâ viâ putant securius volitare posse, & Apostasiæ impunitatem assequi, quàm illos dehonestando, affligendo, cruciando, per quos ipsorum nequitia mundo maximè innotesceret.

Deploranda mutatio gentis Anglicanæ.

Non igitur aliam vltionem reposcitis, non aliam damnorum reparationem, quam vt fusis ad Deum præcibus & lachrymis, eorum resipiscentiam & conuersionem impetretis: hanc vnicam vobis restitutionem, vel cruore ipso emendam putaretis. Indoletis, ni fallor, sectariorum tenebris & cœcitati, deploratis ignorantiam, iram Dei deprecamini, ne eos in sua obstinatione præduros deuoueat æternis supplicijs: Et tanquam pij parentes, consideratis phreneticorum verbera filiorum, magis eorum phrenesim dolentes, quam vestram percussionem.

Preces pro Anglorum conuersione.

Hæreticorum miseranda phrenesis.

Sed feriant, mulctent, & mactent, si sic irritatus peccatis sæculi Deus, per vestram castigationem placabitur: Incidatur per diuinam iustitiam tibia, vel brachium, vt cordi languido vel capiti medela opportuna subueniat. Ipse si dolebitis, medicus est; si moriemini, resuscitator est; ab ipso lenimen est afflictionum, ab ipso vulnerum sanatio, ab ipso vita & sanitas, & post vitæ huius periodum æternitas tormentorum deserentibus veritatem; & sectantibus eam, inque eâ perseuerantibus requies perenniter duratura.

Lenitor dolorum Deus & suorum remunerator.

Quam vobis perseuerantiam in hac vita, & in altera requiem opto ex animo (Venerande Antistes cæterique Christi Confessores) meque etsi exsortem vestrarum passionum, tamen orationum & meritorum consortem precor efficite. Datum è meo Musæolo hac die 17. Decembris, Anno 1611.

Vestris omnium obsequijs.

Addictissimus in Deo Seruus,
T. N. Philadelphus.

COROLLARIA

QVÆDAM EX PRÆMISSIS DEDUCUNTUR.

I. COROLLARIVM.

De fœlicitate subditorum qui Catholicis principibus subsunt; recapitulata Hibernorum constantia: diuinæ opis imploratio necessaria ad persistendum in vera Hierarchia, non obstante huius æui Anarchia apud Britannos.

VANDO igitur ex his quæ produximus euidenter appareat quantis ærumnis, & calamitatibus exponantur Catholici nostri, in hac fidei palæstra; est quòd diuino numini gratias agant immortales pro constantiæ dono, qua singulariter illos insigniuit præ multis in circuitu populis, quos in errorem abstraxit ab vberibus veritatis, vel ipsius hæreseos lenocinantis blandimentum, vel hæreticorum sæuientium atrocitas.

Et cum nemo se solo continens, vel solidè constans in bono permaneat absque superno munimine, & munere cœlestis adiutorij, quo vacillantium gressus stabiliuntur ad salutem; idcirco deprecandus est misericors Dominus, vt piam mentem quam eis indidit, incolumen conseruet; & stolam fidei qua illos induit, immaculatam tueri ipse velit in ad-

uentum suum & consummationem sæculi; quandò unicuique retribuet prout in corpore suo gessit; & deserentes compagem corporis ipsius procella tenebrarum operiet. Iudæ v. 13.

Imploranda est sedulò cœlestis gratiæ subministratio, in hac tam aduersa nobis administratione ciuili, quâ nos inhumaniter tractari existimamus, à tractatoribus iustitiæ humanæ, & obtrectatoribus iustitiæ diuinæ, cui nostra innititur imbecillitas.

Ex nostris miserijs discant vicini Catholici, quanto beneficio fruantur sub principibus vniuocæ professionis, quam magnum & inestimabile bonum, sit vitæ securitas, & libertas; cuius pretium non satis intelligitur in terra suauiter viuentium, nec tam vtendo quam carendo cognoscitur; quam magna dulcedo fruentium personæ pariter & fortunarum suarum incolumitate, habentium pacem ex omni parte in circuitu; quemadmodum "habitabat Iuda & Israel absque timore vllo, vnusquisque sub vite sua, & sub ficu sua, à Dan vsque Bersabee, cunctis diebus Salomonis?" Quando de rore cœli, per veram fidem, & de pinguedine terræ, per abundantiam pacis, hæreditatem benedictione possideret Iacob, quam magna & immensa fœlicitas subditorum, vbi eorum obsequium erga Principem, suum ancillatur cœlesti Principatui; Vbi iura Regni non pugnant cum Religione; vbi fidem fidelitas non exterminat. 3. Reg. 4. v. 23.

Semitam Catholicorum in Hibernia diuidit acies nouaculæ, & subtus ex vtraque parte aperitur præcipitium: Si fidelis Deo fueris, infidus Regi habeberis; si fidelis sis Regi, contra Deum, patet indè inferorum barathrum; si Deo & Ecclesiæ, contra Regem eiusque primatum, hinc panditur tibi ergastulum, penditur mulcta, sperneris & subsannaris. Fœlices illi qui sic possunt placere suo Regi, ne summo Regi displiceant; qui sic principi suo possunt obsequi, vt sequantur etiam principem

Hiber. et Scotia. Petrum & Iacobum Apostolos Palladius, Patricius, Albæus, Queranus & Canicus in Hibernia; quam De his plura in notationibus. propâgarunt in Scotia Ninianus & Columba, quamque omnes Scotiæ Reges, à primo qui fidem suscepit, vsque ad præsentem, eundemque primum Vide H. Boetium I. Leslaeum et alios Scotorum historicos Ioel .1. v. 4. Insulæ Monarcham firmissimè retinuerunt.

Exorere inquam & illumina recessus opacos, discute tenebras sectæ malesuadæ; depelle noxia errorum vermina, erucas, bruchos, & locustas, à quibus candidæ & rubicundæ rosæ depascuntur: Apoc. 5. v. 5. erigantur[1] leones humi repentes, ad leonem de tribu Iuda Christum Dominum, eiusque in terris Vicarium, vt qui rosas simul & regna vniuit, vniat etiam dissociatos in religione animos, & exerrantes diu ouiculæ, tandem redeant ad caulam Catholicæ vnitatis, vt iam non Psalmum de torcularibus persecutionum, sed in consummationem tabernaculi Psal. 80. Psal. 28. concinamus. "Dominus virtutem populo suo dabit: Dominus benedicet populo suo in pace. Esai. 9. v. 3. et 4. Tunc lætabuntur coram te sicut qui lætantur in messe, sicut exultant victores capta præda quando Iudic. 7. v. 12. diuidunt spolia. Iugum enim oneris eius & virgam Esa 40. v. 11. 12. humeri eius & sceptrum exactoris eius superabis sicut in die Madian. Tu Domine vniuersorum qui mensus es pugillo aquas, & cœlos palmo ponderasti, Esai. 9. v. 6. qui apprehendisti tribus digitis molem terræ, & librasti in pondere montes, & colles in statera; cuius principatus est super humerum tuum, & nomen tuum Admirabilis, Consiliarius, Deus pacis, concede hanc pacem seruis tuis, immuta voluntates hominum, vt voluntati tuæ rectissimæ & saluberrimæ obsecundent, vt omnes intra eandem arcam Genes. 7. Ecclesiæ Catholicæ liberemur à diluuio, omnes Exod. 13. sub eodem pastore & Duce transeamus mare rubrum, & in terram promissam lacte & melle manantem perueniamus incolumes.

Sin autem articulum desiderati istius temporis

[1] Insignia Regum Angliæ.

nondum attigimus, & præfecti Ægyptiorum nos grauare perrexerint operibus duris luti & lateris, Exod 1. v. 14. non deficiamus animo, dabit enim Deus his quoque finem. Ipse nouit deducere ad inferos tribulationum, & ad torrentem voluptatis reducere, scit 1. Reg 2. v. 6. percutere, & sanare, & miserationis eius non est Deut. 32. v. 39. terminus. Non existimemus nos ab eo deseri si corripimur, "flagellat enim omnem filium quem Psal. 144. v. 9. recipit." Non vult nos abijcere vt spurios, non vt alienos præterire: seuerè nos regit vt corrigat, Deus flagellat suos ad salutem. & virgam directionis, virgam Regni sui, in nostras ceruices inflectit, quia filij sumus acquisitionis, Psal. 44. v. 7. non autem subtractionis genimina. Magna est ira Heb. 12. v. 39. cum peccantibus non irascitur Deus.

Audite Apostolum Hebræorum 12. "Tanquam Nisi à Deo tanquam filij corripiamur tanquam spurij abijcimur. filijs offert se vobis Deus; quis enim filius quem non corripit pater; Quòd si extra disciplinam estis, cuius participes sunt omnes, ergo adulteri, & non filij estis." Recte Augustinus nihil esse infœlicius Epist. 5 ad Marcell. dixit fœlicitate peccantium, quæ pœnalis nutritur impunitas, & mala voluntas velut hostis interior roboratur. Præstat itaque durè hîc tractari à pio patre & medico ad salutem, & ad hæreditatem, quam molli palpatione præcultum, & in delicijs enutritum, ab omni iure patrimonij cœlestis in æternum expungi.

Multa passi sunt, & quotidie patiuntur homines Gentilium exemplis monemur constantiæ. hominum causâ, & in causa salutis nostræ, in propugnando honore Dei vel trepidare vel recedere non pudebit? Attica pellex ne amasij secretum Vide Cic. in Tusc. quæst. et Val. M. proderet, in medijs cruciatibus linguam simul & vocem exspuit. Num facta nobis frons meretriciâ Ierem. 3. v. 3. perfrictior, quæ sponsum animæ nostræ erubescat, vel fidem ei obligatam deserat, cum nondum in Laertius in vit. equuleo positi, necdum fidiculis teneamur constricti? Anaxarchus cum in exitium ptissanæ pilo contunderetur à tyranno: tunde aiebat Anaxarchi follem, Anaxarchum enim non tundis. En

fortitudinem philosophi qui inanis aucupio gloriæ, & falsæ simulachro patientiæ, de tali suo exitu etiam iocabatur; & nos qui habitamus domos luteas terrenum habentes fundamentum, sed spe fælicioris vitæ subnixi pro eadem nobis certius emerenda nihilne sustinendum putabimus? verendum ne si nimis in hoc lauti velimus esse, conueniat in nos illud Prouerb. 27. "Si contuderit stultum in pila, quasi ptisanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius;" Vt vel inuitis patiendum sit, sed quia inuitis & repugnantibus, nihil nobis proficiant passiones.

Iob. 4. v. 19.

Tertul. in Apolog. et alibi.

Zeno Eleates consultus à Dionysio quidnam ipsi Philosophia conduceret, quum respondisset contemptum mortis, flagellis tyranni obiectus, sententiam suam ad mortem vsque signabat. Meliori magisterio edocti sumus, non esse in causa fidei metuendos illos, qui licet corpus occiderint, nequeunt tamen ad animam penetrare, eiue vllum nocumentum afferre.

Matt. 10. v. 28.

Apud Laertium.

Et vbi fortè legerit Heraclitum philosophum bubulo stercore oblitum, perituræ laudis auiditate pessima, se deuouisse voraci incendio, memineris inde tuam confutari pigritiam, qui caminum tribulationis refugias, in quo non perdendus sed purgandus excoquaris. Rectè Ecclesiasticus: In lapide, luteo lapidatum esse pigrum, & omnes loqui super aspernatione illius: De stercore boum lapidari pigrum & omnem qui tetigerit eum excutere manum.

Eccl. 2. v. 5.

Cap. 22. v. 1.

Ibidem.

Cum igitur mollitiem nostram redarguant lingua pellicis, pilum & follis Anaxarchi, flagellum Zenonis, flamma Heracliti; & similia plurimorum, quos prætereo, pro vanitate exantlata supplicia, quantam merebimur aspernationem omnium, nisi istorum exemplo spiritum assumamus, vt si non tantundem pro causa honestissima, saltem aliquid sufferamus incommodi. Si tanti vitreum, quanti verum Margaritum: Si tanti emerunt flatum auræ

Exhortatio ad fortitudinem et constantiam.

Verba Tertul. l. ad mart. c. 4.

popularis, & corruptibilis gloriæ lacinias miserrima humanæ laudis mancipia, quanti emenda nobis erit palmata illa vestis immortalitatis, quam Athletis suis efformauit Deus nostrorum certaminum spectator & Iudex. Si in causa mundi tanta pati potuerunt homines mundo dediti, quid in causa Dei qui mundum condidit pati dubitauerint serui Dei? Si enerues fuerimus, aut retrogradi in ista fidei palæstra, non solum priuabimur corona victoriæ, sed etiam nomen nostrum in ipso sæculo dehonestabimus, quin & ijs ipsis qui nos in præuaricationem pertrahebant spreti & exosi remanebimus.

Philosophi gentilium mancipia vanæ gloriæ.

Siquis vt cancer retrogradus fuerit in causa fidei apud omnes dedecorabitur.

Constantius Chlorus Augustus, Magni Constantini Pater, vt Aulicorum suorum in Deum fidem experiretur, optionem illis liberam dedit vel vt dijs immolantes officium apud se retinerent, vel recusantes, ex aula eius & seruitio abirent, verum ijs qui abire potius quam fidem in Deum verum abijcere maluerunt, suo rursum lateri admouit, abiectis alijs quos sibi futuros putauit infidos, qui fidem in verum Deum abiecerunt. Quin & Theodoricus Gothorum Rex, diaconum quemdam mirificè dilexit, qui vt Regis animum sibi magis deuinciret, relicta orthodoxa fide cum Arrianis consensit, ratus se in hoc Theodorico gratificaturum si homousianam doctrinam abiuraret, quo cognito Rex quem tantopere dilexerat, confestim capite truncari iussit, dicens non seruaturum hominibus sinceram conscientiam, qui Deo fidem non seruauit.

Constantius Aug. sapienter explorat fidelitatem suorum Aulicorum.

Apud Cassiod. in trip. hist. l. 1. 7.

Apud Theodorum lect. in Collectam.

Theodoricus Rex perfugam religionis obtruncat.

Hugoni nostro longè alia mens ab isto diacono & aulicis, ac salubrius consilium fuit, qui cum à Iacobo Rege ore manuque inuitaretur ad ingressum sacelli, in quo cœna Caluinistica celebranda erat, dum numerosa Comitum & nobilium caterua ingredientem principem comitaretur, ipse honesto & vero conscientiæ prætextu aditum declinauit, adijciens si se transfugam religionis Catholicæ Rex faciat, facturum quoque exsortem ciuilis ac

Comitis Hiberni egregia fidei professio.

Proditor religionis, etiam Regis et Reip. proditor euadet.

synceræ fidelitatis in Regem. Atque ita plerumque accidit: neque enim reus læsæ Majestatis diuinæ (cuius cultus & religio in fidei fundamento recumbit) diu immunis esse solet à lædenda Majestate humana, quando vel proditionis exequendæ non deest opportunitas, vel honesto, æquo & decoro, cuius apud plerosque in sæculo tenuissima est consideratio, vtilitatis ratio præponderat, quæ longè maiorem hominum multitudinem ferè illaqueat suis illecebris.

Qui fidelis Deo, ipse etiam Regi fidem seruabit.

Ex qua Hugonis constantia, cum in alijs ad seruiendum Regi tunc promptissimus, detrectaret obsequium animæ suæ noxium, & religioni perniciosum, neque Regi profuturum, tum maximè apparuit, quàm cara illi & antiqua esset fidei recta professio, vt vel vna ista fuga, honorificentior fuerit multis victorijs & trophæis, quæ de aduersa Anglorum gente reportauit in bello, quo, tot annis, Elizabetha regnante, pro aris & focis decertauit.

Alterius Comitis in fide constantia.

Sed nec multò minus illustre alterius Comitis in negotio religionis officium, quem sera posteritas eò laudabit pleniori voce, quo minus ipse auidus præconij laudis humanæ, testimonio conscientiæ fretus, aliam non expectat constantiæ mercedem quàm æternæ vitæ, quâ nihil optabilius ab immortali Deo retributionem.

Prouinciæ, Ciuitates, et populi Hiberniæ fidei tenaces.

Frustra ego calamum detriuero si omnibus commemorandis velim insistere: Et dum hæc ipsa percurro leui adumbratione, alia ex alijs in immensum protuberant, ac dum hesternis hodierna conglomerantur, vix erit reperire exitum, absque Thesei filo, ex isto exemplorum labyrintho. Exempla dico & gesta, non vnius aut alterius priuati hominis, sed diuersarum ciuitatum & populorum, quibus vnum est pro fide certamen, & sola victoriæ gloria in eo posita est, vt in fide tuenda, & profitenda, nullis se patiantur machinationibus superari.

Hesterna hîc dixerim, quæ paucis retro annis

per vniuersas Regni prouincias, per Lageniam, Momoniam, Conaciam, Vltoniam, & Mediam peruaserunt nostros Catholicos persequutionis fulgura. Quid commemorem Dublinum Imperij arcem, in qua tantò exploratior est tanquam in ipso tribulationis camino Catholicorum fortitudo, quantò ipsi viciniores sunt auribus & oculis Dominorum, quorum sagacitas usque eo penetrat, vt nec minimus in angulo susurrus eorum notitiam præterire posse videatur. Quid Nasiam adiungam aliaque in illo tractu castella & oppida fidei confessione conspicua. Quid Canicopolim referam, cuius eò illustrior erat in hoc religionis agone de hoste triumphus, quod ex Senatu Ciuitatis triumuiri electi, & quasi martyres designati, communem sibi cum cæteris ciuibus causam diuturna carceris sufferentiâ, tuebantur, & ex tribus his fidei antagonistis nobilitata est vnius honorifica morte, quam ex ægritudine contracta in carcere, per ærumnas exilij augescentem voluntariè suscepit, ne consentiret profanando Sacrario, quod paulò antè restitutum in vsum primæuum diuini cultus, denuò contaminare volebant aduersarij, & locum sacratum polluendo, tabefacere Sanctuarium Domini cruore tribunalitio? Quid Wexfordiam rememorem? Quid Rospontem? Quid Burgum Thom-Antonij, aliaque Lageniæ loca honestata iam & condecorata multis Christi confessoribus, quorum intrepida confessio coram potestatibus sæculi maiori sunt ornamento, quam vel aurata laquearia, vel arcus triumphales, vel statuæ marmoreæ, vel denique maiorum stemmata antiquitatis honore & fumo renidentia.

Quid Momoniam adiecero? quid Waterfordiæ laudes enumerem? quid Corcagiæ præconia? quid Limirici gloriam? quid Casselliæ, Killociæ, Quinsaliæ, Yoghcliæ, Dungaruaniæ vt cætera prætermittam; ampliora sunt ista & nobiliora quam vt multorum dierum elaborata scriptione recenseri,

Lagenia. Momonia, Conacia, Ultonia, Media.

Dublinum.

Nasia.

Canicopolis. Vulgò Kilkenia.

Secuto veluti interregno per mortem Elizabethæ cum nondum satis constaret de successoris mente quoad religionem, non nullæ ciuitates et oppida quasi postliminio vendicant Eclesias vsui Catholico. Et in his Canicopolitani monasterium ordinis Prædicatorum tribunali restituunt in Sacrarium, quo eorum facto Ordines Regni offenduntur, eosque persequuntur in qua persecutione Ciuis primarius moritur exul, post multam carceris macerationem.

multò minus exornari possent Catholicorum gesta, & egregiæ eorundem perpessiones: magistratuum abdicatio, ciuium incarceratio, bonorum rapina & direptio; ac dum ipsa familiarum capita in Ergastulis obsolescerent, Notariorum turba, & Asseclæ amanuenses domos penetrant & expilant, ac officinas mercatorum integras, & mercimonijs instructas, confiscationis obtentu voci præconis subijciunt: & quod horridius est, quæ in alimentum paruulorum paupercula mater reposuit farinulam, salsamenta, legumina, illa omnia tanquam in auctione conclamata, perstabant auari prædones diuendere, eiulantibus ad ista promiscuè pueris, cum matribus, & esurientibus non erat qui panem frangeret.

Scribarum insolentia.

Nota impietatem persequutorum.

Quid ista recenseam quæ melius ipsi nouistis, quàm dura & dira pertulerint in Conacia, Vltonia, Media, passim in vrbibus & agris ludibrio habiti quicunque, & cuiuscunque ordinis Catholici. Clamant Ardmachia, Galueia, Vadipontus.[1] Sed ista maioris sunt otij & acuratioris penicilli, quo alius quispiam veritatis assertor, & patrij honoris vindex, toti orbi Christiano conspicienda depinxerit ea quæ in hoc genere commemoranda, illustria nobilium adeo & plebeiorum facinora, in defensionem fidei, religionis, & veritatis, per heroicam confessionem sunt perpetrata, quorum enumeratione accendi ad constantiam possumus, quantumuis nobis pectora conglacient veterno torporis & socordiæ.

Vltoniæ Conaciæ, Mediæ prouinciarum vexatio.

Ardmachia, Galueia, Vadipontus. Nobiles et plebi.

Sed & hodierna ipsa quæ cernimus, ac quasi manibus nostris atrrectamus, excutere nobis debet omnem teporem & inertiam. Vbique personant voces è propinquo, & nuncia de longinquo circumstrepunt, hunc à satellitibus quæsitum, illum captum, istum reuinctum, alterum examinatum à iudicibus, & in arctam clausuram actum, quòd Regiæ iniunctioni non subscriberet: Huius ciuitatis Prætorem, illius oppidi Præpositum, hos

Reuiuiscit vexationum prosecutio.

[1] Vulgo Droghedæ.

Vicecomites Vrbanos, illos Agrarios Domicellos, omnes in iudicio sisti & longè à suis domicilijs euocatos, mancipari seueriori custodiæ, quòd contra mandatum legis diuinæ, nolint regis mandato obtemperare. Testes horum sunt non auriti tantum sed oculati, neque oculis tantum ista hauriunt sed in sua ipsorum cute persentiscunt quam vera sint quæ nostris auribus circumsonant.

2 Machab. 7.

Testis est Ossoriensis presbyter nuper comprehensus, & in vincula coniectus. Testes sunt Prætores, Præpositi, Vicecomites: Corcagiensis, Limricensis, Quinsaliensis, & alij Waterfordiæ etiamnum imperio Præsidis detenti. Testis ipse illius ciuitatis Prætor, qui licet Magnatum multo fauore, atque ipsius Præsidis non vulgari gratia aliquando fretus, quia tamen conscientiam nitidam prætulit humano fauori, immunis non est à communi eorum sorte, qui pro fide ignominiam patiuntur. Quid dico ignominiam? Certè nihil honoratius, aut ad immortalitatem nominis apud æquos rerum æstimatores accommodatius, quàm pro honore Dei, pro gloria Christi, pro vnitate Ecclesiæ, pro fidei & religionis integritate, corpora nostra & fortunas periculis obijcere, & si necesse sit, etiam sanguinem profundere.

Magistratus Catholicus variè vexatus.

Detenti in carcere Prætores. Vicecomites, Præpositi, quòd nolint iurare in Primatum Regis, et quòd Ecclesias hæreticorum adire recusent.

Honorifica patiendi causa.

Verba Tertul. lib. de patientia.

Adeo satis idoneus patientiæ Sequester Deus, si iniuriam deposueris, penes eum vltor est; si damnum, restitutor est; si dolorem, medicus est; si mortem resuscitator est. Absit à vobis Confessores Christi, absit vltionis appetitus; absit offensionum & iniuriarum vindicta; absit animus turbidior, vel in iram irrumpens, vel irrepens in simultatem; absit à vobis alia vlciscendi cupiditas, quam vt saluis hominibus, interficiantur errores; vt destructâ Niniue, Niniuitæ sint incolumes, vt Caluinismo abolito, Protestantismo exstincto, deletis Atheismo & Syncretismo, atque omnium errorum & hæreseon fuco deterso, resplendeat

Conclusio exhortationis.

Errorum: non errantium destructio optatur.

vultus natiuus & aperta facies Catholicæ religionis, cuius olim Maiestas, si vspiam, in Insulis Britannicis non exiliter effloruit. Sed nunc proh dolor! (cum D. Bernardo ex canticis illud verè possumus occinere) Vinea nostra floruit, non floret, floruit eruditione, sanctitate, virtute; nunc ad instar agri quem homo stultus & piger neglexit, vrticis & sentibus inhorrescit. Floruit viris doctis & strenuis, viris ingenio excelsis, iudicio solidis, omnium scientiarum instrumento excultis, militari gloria, ciuili administratione, & ante omnia religione conspicuis; nunc offuscata erroribus, & hæresibus cooperta, quid mirum si in cæteris etiam gloria eorum sit dilutior.

D. Bern.

Cantic. 2. v. 15.

Insulæ Britannicæ quomodo olim religione floruerint & doctrina.

Deploranda mutatio gentis Anglicanæ.

Ista in deterius mutatio gentis, non minus excruciat & vulnerat animas vestras, quàm cætera omnia quæ sustinetis incommoda, ab illa ipsa gente errorum, terrorumque fœtu turgida: non hoc quidem ex indole sua, quæ ad mansuetudinem & lenitatem solet esse procliuior, sed ex instigatione, & impetu Dogmatistarum, qui cum semel perruperint honestatis & disciplinæ claustra, & veræ fidei cancellos per schismaticam defectionem transilierint, non aliâ viâ putant securius volitare posse, & Apostasiæ impunitatem assequi, quàm illos dehonestando, affligendo, cruciando, per quos ipsorum nequitia mundo maximè innotesceret.

Preces pro Anglorum conuersione.

Non igitur aliam vltionem reposcitis, non aliam damnorum reparationem, quam vt fusis ad Deum præcibus & lachrymis, eorum resipiscentiam & conuersionem impetretis: hanc vnicam vobis restitutionem, vel cruore ipso emendam putaretis. Indoletis, ni fallor, sectariorum tenebris & cœcitati, deploratis ignorantiam, iram Dei deprecamini, ne eos in sua obstinatione præduros deuoueat æternis supplicijs: Et tanquam pij parentes, consideratis phreneticorum verbera filiorum, magis eorum phrenesim dolentes, quam vestram percussionem.

Hæreticorum miseranda phrenesis.

Sed feriant, mulctent, & mactent, si sic irritatus peccatis sæculi Deus, per vestram castigationem placabitur: Incidatur per diuinam iustitiam tibia, vel brachium, vt cordi languido vel capiti medela opportuna subueniat. Ipse si dolebitis, medicus est; si moriemini, resuscitator est; ab ipso lenimen est afflictionum, ab ipso vulnerum sanatio, ab ipso vita & sanitas, & post vitæ huius periodum æternitas tormentorum deserentibus veritatem; & sectantibus eam, inque eâ perseuerantibus requies perenniter duratura.

Lenitor dolorum Deus & suorum remunerator.

Quam vobis perseuerantiam in hac vita, & in altera requiem opto ex animo (Venerande Antistes cæterique Christi Confessores) meque etsi exsortem vestrarum passionum, tamen orationum & meritorum consortem precor efficite. Datum è meo Musæolo hac die 17. Decembris, Anno 1611.

Vestris omnium obsequijs.

Addictissimus in Deo Seruus,
T. N. Philadelphus.

COROLLARIA

QVÆDAM EX PRÆMISSIS DEDUCUNTUR.

I. COROLLARIVM.

De fœlicitate subditorum qui Catholicis principibus subsunt; recapitulata Hibernorum constantia: diuinæ opis imploratio necessaria ad persistendum in vera Hierarchia, non obstante huius æui Anarchia apud Britannos.

VANDO igitur ex his quæ produximus euidenter appareat quantis ærumnis, & calamitatibus exponantur Catholici nostri, in hac fidei palæstra; est quòd diuino numini gratias agant immortales pro constantiæ dono, qua singulariter illos insigniuit præ multis in circuitu populis, quos in errorem abstraxit ab vberibus veritatis, vel ipsius hæreseos lenocinantis blandimentum, vel hæreticorum sæuientium atrocitas.

Et cum nemo se solo continens, vel solidè constans in bono permaneat absque superno munimine, & munere cœlestis adiutorij, quo vacillantium gressus stabiliuntur ad salutem; idcirco deprecandus est misericors Dominus, vt piam mentem quam eis indidit, incolumen conseruet; & stolam fidei qua illos induit, immaculatam tueri ipse velit in ad-

uentum suum & consummationem sæculi; quandò unicuique retribuet prout in corpore suo gessit; & deserentes compagem corporis ipsius procella tenebrarum operiet. Iudæ v. 13.

Imploranda est sedulò cœlestis gratiæ subministratio, in hac tam aduersa nobis administratione ciuili, quâ nos inhumaniter tractari existimamus, à tractatoribus iustitiæ humanæ, & obtrectatoribus iustitiæ diuinæ, cui nostra innititur imbecillitas.

Ex nostris miserijs discant vicini Catholici, quanto beneficio fruantur sub principibus vniuocæ professionis, quam magnum & inestimabile bonum, sit vitæ securitas, & libertas; cuius pretium non satis intelligitur in terra suauiter viuentium, nec tam vtendo quam carendo cognoscitur; quam magna dulcedo fruentium personæ pariter & fortunarum suarum incolumitate, habentium pacem ex omni parte in circuitu; quemadmodum "habitabat Iuda & Israel absque timore vllo, vnusquisque sub vite sua, & sub ficu sua, à Dan vsque Bersabee, cunctis diebus Salomonis?" Quando de rore cœli, per veram fidem, & de pinguedine terræ, per abundantiam pacis, hæreditatem benedictione possideret Iacob, quam magna & immensa fœlicitas subditorum, vbi eorum obsequium erga Principem, suum ancillatur cœlesti Principatui; Vbi iura Regni non pugnant cum Religione; vbi fidem fidelitas non exterminat. 3. Reg. 4. v. 23.

Semitam Catholicorum in Hibernia diuidit acies nouaculæ, & subtus ex vtraque parte aperitur præcipitium: Si fidelis Deo fueris, infidus Regi habeberis; si fidelis sis Regi, contra Deum, patet indè inferorum barathrum; si Deo & Ecclesiæ, contra Regem eiusque primatum, hinc panditur tibi ergastulum, penditur multa, sperneris & subsannaris. Fœlices illi qui sic possunt placere suo Regi, ne summo Regi displiceant; qui sic principi suo possunt obsequi, vt sequantur etiam principem

sæculorum Christum Dominum; cui sequelam prius vouerunt, potius debent, & fructuosius persoluunt.

Conditio nostrorum, qui aliquo modo in luce versantur, similis est in his angustijs funambulorum periculo, quorum lubrica vestigia, nisi cautissime illi se regant, crurifragium quolibet momento, & interitum minantur. Lubet ex Nazianzeno loqui cum Elia Cretensi; "Quemadmodum in sublimi & pendulo fune gradientibus, in hanc vel illam partem deflectere minimè tutum est; nec etiam parua inclinatio paruum periculum affert, verum eorum salus in æquilibrio posita est:" ita Catholici in Hibernia subditi; ambulantes veluti supra sublimem funem, in lubrica & stricta officiorum linea, nisi oculum colligant, vt nec huc nec illuc aciem conijciant, aut vel tantillum declinent in alterutram partem, siuè ad sinistram recedendo è tramite fidei, siuè deorsum labendo à fidelitatis auspicio, in ruinam & exitium proruunt; Vtrumque enim officium, & pij Catholici, & boni subditi quam aptissimè moderari debent, quod arduum est in aduerso regimine; nec facilius id assequeris vt viam carpas inoffenso pede, quam vt per cœca labyrinthi antra, absque Thesei filo gradiaris.

Orat. 2. in Iulianum.

Rogandus igitur fidelis Deus, vt fidelibus suis adsit Hibernis; nec patiatur illos tentari supra id quod possunt, sed faciat cum tentatione prouentum, vt possint sustinere; & supercertare semel traditæ sanctis fidei. Encomium illud huius Nationis, "quòd tenacissima sit Catholicæ fidei," verum & vetustum est; nec cadet in terram, nisi vt multum fructum afferat, quamuis ipsi in terram prosternantur, & è terris suis eijciantur, vt dictum est.

Iudas Apostolus in Epist. Cathol. v. 3.

Quod nunc sentiunt, id olim iudicârunt Hiberni, stultitiæ, vel etiam leuitatis, aut (quod deterius est) magnæ esse superbiæ indicium, antiquis Ecclesiæ

vsibus & traditionibus non acquiescere. Hoc probant nostra tempora; Hoc probauit dudum Ardericus, dum innouationes studeret inuehere; quamuis celebris, doctus, sanctus videretur, tamen antiquitati hoc deferendum illi censebant, ne illius nouitates admitterent: succenseat aduersarius; attamen hæc laudanda est firmitas; hæc censura præferenda. "Vt nihil innouetur nisi quod traditum est."

Nouârunt veteratores quandam statuam Ecclesiastici Primatus, quam infœliciter erexerunt, ac populis, tribubus, & linguis ad "sonitum tubæ, & fistulæ, & cytharæ, sambucæ & psalterij, & symphoniæ, & omnis generis musicorum:" adorandam dedicauerunt, ac statuto Parlamentari (de quo suprà) in basi collocauerunt; si cultum & incuruationem aureo idolo denegent Sydrach, Misach, & Abdenago, parata est fornax ignis ardentis, in quam confestim vincti mittantur: Si subtrahant se psalterio, symphoniæ, & nouis ritibus officij Ecclesiastici Comitiorum authoritate indicti, vt suprà, contra veterem, approbatum, & receptum Ecclesiæ Catholicæ vsum cum braccis, tiaris, & calceamentis in eandem fornacem conijcientur. Daniel. 3. v. 4. 5.

Iam verò coniecti sunt multi in carcerres & custodias, quia istis nouitatibus non acquieverunt: Detinentur modò in castris, & ergastulis, noua & recentia veteris fidei mancipia. Vincti sunt in Domino; vincti pro Domino; quibus minantur illi qui omnibus apud nos dominantur; nec contenti mulctâ graui, quâ supra facultates onerant captiuos, etiam eorum seruituti insultant, & constantiæ obganniunt.

Proh pudor, quam illi seruiliter assentantur Regi, qui nos insectantur, quòd in Primatum eius non iuramus; non verecundantur verbo asserere, scriptis asseuerare, & multâ contentione astruere inter omnes Christianos principes, Magnæ Britan-

niæ Regem esse absolutum Monarcham, quia solus inter omnes assumpsit istam Ecclesiastici culminis Præcellentiam, quâ se statuit independentem, & liberum ab omni ordine & norma iurisdictionis cuiuscunque alterius, non in ciuilibus modò, sed etiam in Ecclesiasticis.

Multi sunt in orbe Christiano Principes absoluti, multi inclyti, & inaugurati Reges: Imperator Augustus; Hispaniarum Catholicus; Lusitaniæ, Aragoniæ, Nauarræ, Hungariæ, Bohæmiæ; multi etiam inuncti & diademate insigniti, Galliarum Christianissimus, Syciliæ, itidem & Ierosolimorum: siue illi inaugurati tantum, siuè etiam corona redimiti, seu denique oleo sacro delibuti, nemo Regum Christianorum, à Christo nato, vel cognito in orbe, delibauit apicem Ecclesiasticum; aut regio diademati alligauit infulam hierarchicam, eâ quâ nunc ratione assuitur vtraque potestas, ciuilis & sacra, in vertice laicali Regis Britanniæ.

Cæterum ita expedire volunt regimini ipsorum; vt vnus ab omnibus dissocietur; & ille solus sit sæculi Phœnix, cæteri Reges tantum Phœnicopteræ; ille solus se eximat à compage subordinationis, quam cæteri meritò recognoscunt; solus ipse absolutus sit à vinculo vnionis; solus sit in omnibus, & ab omnibus independens; quamtumuis reclamet orbis Christianus vnanimi omnium Ordinum consensu; quamuis Concilia generalia, decreta Sanctorum patrum, tota schola Catholica, Regna & Respub. atque ipsi etiam sectarij omnes extra Britannicas ditiones isti Primatui refragentur.

At enim dum illius Monarchiam sic absolutam fabricantur, Anarchiam potius & meram confusionem inducunt; quarè dum Catholici tiaram hanc dissutam cupiunt, & dissociatam à Regali culmine, non diminutam principis authoritatem, sed Ephororum assestrice sapientia, Theopompi

solium stabiliri optant. Et quod maius est, ordinem iuris à Christo legislatore instituti, nec posse, nec debere ab homine quocunque, & quascunque leges condente, abrogari contendunt.

II. COROLLARIVM.

In quo, ex verbis Regis elicitur argumentum pro inculpata Catholicorum constantia.

ET quia hæc veritas nostris Catholicis medullitus infixa est, æquum est nos meminisse verborum illorum, quæ Rex noster in sermone stelliferi conclauis (quem suprà retulimus parte prima obseru. 13. & quatuor sequentibus; in quem sensum antea etiam locutus fuerat in publicis Regni Comitijs) de sua æquabilitate in subditos Catholicos, & benignâ animi propensione, sic ab eis non abhorrere, vt insuper etiam diligere se non inficietur personam Papistæ, qui alioqui vir bonus sit, & honestè educatus, aliam religionem nunquam imbiberit; odisse tamen personam Apostatæ Papistæ.

Cum igitur Catholici Hiberni, hac educatione à teneris vnguiculis imbuti sint, nec alijs in religione opinionibus vel tenuiter vnquam intincti fuerint; neque verò aliam facilè admittant alimoniam, quam quæ hoc sapore fuerit condita; tametsi lamiæ denudent vbera sua; & catulos lactare Thren. 4. velint stillicidio medicato; tamen adhæsit lingua lactentis ad palatum eius in siti, respuens lacticinia nouitatum: in hoc saltem exultare illi & gloriari possunt, se quam longissimè abesse ab Apostasiæ nota, quam Regi execrabilem esse sciunt; & cum ingenuè instituti sint in fide Catholica, cur non sperent posse eorum innocentiam locum habere apud Regem, cui cara & antiqua est bonorum

virorum ingenuitas, quamuis ab ipsius in religione placitis aliâ doctrina præoccupati dissentiant.

Quoties autem Gubernatores Regni, alijvè quicunque ministri Regij, expugnare volent hanc firmitatem nostram in susceptâ sententiâ; nobisque obijciant (quod antehac sæpius obiectum fuerat), quasi moliamur, vel sceptrum è manibus extorquere, vel coronam capiti detrahere, dum eius religioni nos subducimus; vitream istam obiectionem reijcere possumus, authoritate & testimonio ipsius Regis, cuius nunc verba recitauimus, "posse illum" (adeoque velle) "diligere Papistam virum alioqui bonum & honestè educatum, qui aliam religionem nunquam imbiberit." Neque verò, si vel Primatum eius Ecclesiasticum negemus, vel detrectemus adire Ecclesias à nostrâ professione alienas, ideò vel dextram Regis exarmamus, vel verticem affligimus; sed laruam solummodò amouemus, quâ vultus Regis obnubilatur, ne recto radio possit adstantes illustrare. Spectrum est, vel statua marmorea quæ prohibet liberum accessum fideliter obsequentium, dumque aditum impedit, viamque obstruit vt prototypum inoffensè veneremur, antitypi offensaculum cupimus amoliri.

De Imperio et potestate interp. Fed. Morello. tom. 6.

Refertur à sancto Chrysostomo, cum "aliquando Diui Constantini statua lapidibus percussa fuisset, & plerique illum stimularent ad eos persequendos, & pœnâ afficiendos, qui iniuriam ipsi tam grauem fecerant; dicerentque istos, saxa iaculando, totum Imperatoris vultum ictibus contudisse; tum Constantinum ipsum, contrectatâ manu facie, & leniter ridendo respondisse: nusquam vulnus impressum vultui meo video: quin & caput sanum est, & facies omnis incolumis. Ita illos rubore & pudore affectos ab hoc iniquo consilio desistere fecit."

Quam vellem ita contingeret, in causâ quam tractamus Regij Primatus, qui nobis aliud non

censetur quam simulacrum quoddam, obumbrans verius quam exornans natiuum Regis vultum; quòd si velum ab imagine separari volumus, ne aspectum impediat, non ideò destruimùs veram Principis effigiem, vel ideam, quæ amoto inani vmbraculo, lucidiùs incurret in oculos intuentium; dum autem marmoreum spectrum interpositum, à viua & veraci imagine internoscimus; iudicij sanioris indicium esse nobis videtur, non autem argumentum perfidiæ, quam despuimus. Hoc igitur ablato inuolucro, si manu faciem Rex attrectauerit, integram, & illæsam inueniet, quemadmodum & cæteri Principes in sese experiuntur.

Sapienter illud à S. C. obseruatum est in sua defensione iuris Regum; "Historias abundare exemplis florentissimarum Ecclesiarum, sub contrariæ religionis Principe." Quidni ita, Superis fauentibus, eueniat etiam Hibernis, vt retentâ suâ sibi religione incolumi, in cæteris Regi obsequantur; vt talem S. M^tas. ad Proregem SinIoannem scribat epistolam, in fauorem nostrum, qualem Antiochus Syriæ Rex, in gratiam Hebræorum, olim miserat ad Lysiam Gubernatorem, in hunc modum. Iacobus Rex pag. 178. circa finem.

"Rex Antiochus Lysiæ fratri salutem. Patre nostro inter Deos translato, nos volentes eos qui sunt in Regno nostro sine tumultu agere, & rebus suis adhibere diligentiam, audiuimus Iudæos non concessisse patri meo, vt transferrentur ad ritum Græcorum, sed tenere velle suum institutum, ac propterea postulare à nobis concedi sibi legitima sua. Volentes igitur hanc quoque gentem quietam esse, statuentes iudicauimus templum restitui illis, vt agerent secundum maiorum suorum consuetudinem. Benè igitur feceris, si miseris ad eos, & dextram dederis; cognita nostra voluntate, bono animo sint & vtilitatibus proprijs deseruiant." 2. Machab. c. 11. v. 22. &c.

Quod hic de Antiocho Rege, paria vel etiam maiora de Cyro Persarum, de Artaxerxe, de Assuero Regibus sacra scriptura commemorat; De Ptolomæo Philadelphi Aristæas ; de ipso Pharaone, & de terra Gessen, Patriarchæ Iacob, sobolique & familiæ eius attributâ, meminit historia Geneseos; vt omittam alia plura citerioris æui exempla, quorum nonnulla iam attigi suprà obseru. 31. & 32.

Horum imitatione, vtinam luberet Iacobo Regi, condescendere nostris votis, & concedere mitigationem malorum, quibus indies magis magisque affligimur. Dico indies, quia his quæ iam conscripsimus cumulus scribendorum accrescit: dico magis; quia à nouis ingenijs, nouâ solertiâ, nouæ etiam prodeunt adinuentiones: dico magis magisque; Nam quod hactenus ferè inauditum est (vt cætera taceam) ipsos plebeios, quos vel exterrent vel alliciunt ad frequentandas Ecclesias hi qui præsunt, cautione scriptâ obligant, & syngraphâ mulctatitiâ, in posterum non recessuros ab illâ schismaticâ communione, vt perpetuò inhærescant fæcibus Protestantium. Sed de his alijsque recentioribus technis; de laqueis hæreditatum; & hæredum illaqueatione; de pupillorum insidiosâ emancipatione, alijsque huius generis retibus & compedibus Catholicorum, vberior alibi erat dicendi locus; & iam nonnulla attigimus in prima parte Analectorum, necnon in his obseruationibus.

III. COROLLARIVM.

De Regum ad Regem interuentu & sperato euentu eiusdem.

VT autem Regi lubeat annuere quod petimus, quos potius interuentores pro nostra pusilli-

tate dabimus & obtestabimur, quàm potentissimos, & pientissimos Reges, quos initio deprecati sumus, vt constantiam nostram corroborent, & obstantia nobis impedimenta dimoueant, nostrumque Principem inclinent ad cogitationes mansuetudinis & clementiæ.

Irato Imperatore Theodosio, & grauiter incitato, aduersus populum Antiochenum, legauerunt ciues Flauianum Patriarcham, ad mentem eius emolliendam, & vltionem quæ parata erat infligi, deprecandam: in ipsa verò ciuitate S. Chrysostomus, ad placandam diuini numinis iram, & vt vitam in melius commutarent, ciues vniuersos magno animi ardore exhortabatur. Homil. 3. ad populum Antiochenum.

Et cum multa disertissimè de legationis tenore prænunciâsset, & ipsius legati sermonem concinno schemate adumbrâsset, de miseris ciuibus timore consumptis, & per singulos mori dies expectantibus; quòd pulsi, exulantes, reis miserabilius viuentes, sanguinem in manibus gestantes, & de vita sua non confidentes essent. Tandem in persona legati ad Imperatorem hæc tibi (ait) pœna sufficiat, ne vlterius irâ procedas: mitem tibi supernum iudicem, per humanitatem in conseruos, redde: Cogita vrbis magnitudinem, quod non de vna, vel de duabus, vel tribus, vel decem animabus nunc vobis est consideratio, sed de millibus infinitis, &c.

Et infra. "Hæc sacerdos & plura his cum maiore dicet fiducia; hæc imperator audiet: Et ille humanus & hic fidelis: vnde vtriusque bonam habemus spem, magis autem & supra Magistri fidem & Regis humanitatem, Dei misericordiæ fidimus: Etenim & rogato Regi, & roganti sacerdoti, ipse medius assistet, Regis cor emolliens, sacerdotis linguam excitans; huius verba secundans, illius mentem præparans dictis multa cum venia suscipiendis, & petitionibus concedendis."

Nouo & inusitato legationis genere ad Regem exorandum, Regum interuentionem depostulat Hibernia: si crimen est, quod illi pietatem esse firmiter credunt, à recepta vnione cum Ecclesia Romana non recedere, exoratus ab Orthodoxis Regibus, Rex Iacobe, sufficiat tibi pœna inflicta, cesset vlterior afflictio; cogita supernum iudicem; cogita externam nostram educationem; cogita internum iudicium mentis, & intimam populi persuasionem; cogita omnes conatus quibus hactenus cogi non potuimus ad defectionem. Cogita Regni amplitudinem, quòd non de vna vel altera ciuitate, non de vna regione vel altera, sed de multis prouincijs, de vna integra & inclyta Insula, multas animarum myriadas continente res agitur; dignumque esse tam numerosum & multiplicem cœtum, vt eius ratio habeatur, in negotio præsertim eiusmodi, in quo cum toto Catholico orbe indiuulsè communicant.

Chrysost. Homil. 4. ad pop. Antioch.

Nullius accusantur flagitij, nisi quòd religionis zelo flagrant. Maxima laus accusatio, & crimina laudes fiunt; & testimonium indubitatum, inimicis ipsum perhibentibus. Cœlum & terram contestamur, nos ab omni reatu læsæ Majestatis humanæ immunes esse, & nisi nomen ipsum vertatur in præiudicium, aut fidei professio fiat nobis in præcipitium, ab alio quouis in principem facinore, aut proditione, eiusquè suspitione nos quam longissimè abesse.

Hæc & his plura Reges deprecatores, Regi dominatori insinuaturos confidimus, vt rogato & rogantibus medius assistat spiritus ille mediator Dei & hominum; qui & horum linguam, & illius mentem sic gubernare potest, vt cum iam vitam non nisi precariam trahere videamur, suspirijs, & singultibus plenam, tam solenni intercessione horum tam Augustorum interuentorum, nanciscamur incolumitatem & pacem.

Si nos indigni sumus qui audiamur, illi dignissimi sunt qui exaudiantur : si nos orare vix audemus, illi cum non dedignentur orare, dignabitur oratus exorari. Deumque nos humiliter precabimur vt vniuersos diu fœliciter sospitet; tam Regem Britanniæ cui fideliter seruire tenemur, nostræque salutis & incolumitatis auctorem; quam etiam Reges & Principes Orthodoxos eiusdem nostræ sospitatis & reconciliationis assertores. Fluctuat animus inter spem & metum; quid mirum si fluitet oratio, sordeatque; nam & amnis exundans citò lutum colligit, & vndosus sermo de abstrusis euentibus nec constans esse solet, nec Ambros.
tersus aut illimis.

ANNOTATIONES

IN PARÆNETICAM T. N. PHILADELPHI AD EPISCOPUM DUNENSEM, CÆTEROSQUE PRO FIDE CATHOLICA CAPTIUOS & CONFESSORES IN HIBERNIA.

Ad Lectorem beneuolum prælocutio.

AVTHOREM præcedentis epistolæ ad scribendum impulit commiseratio quædam patriæ suæ hæresibus respersæ, & compatriotarum ab hæreticis pro fide Catholica vexatorum condolentia, quam scripto tradendam duxit tum ad exonerandam animi sui tristitiam (quæ dum expromitur, nescio quomodo minuitur), tum etiam & multò magis ad leniendos Confessorum Christi afflictos spiritus, qui vt coram per mutuum sermonem, ita inter absentes per litterarum alloquium demulcentur. Atque inde etiam rationum momentis deliniti, & ex scripturis sacris considerationum thimiamate peruncti, corroborarentur animo ad omnia sufferenda, quæ Deus permittit ad eorum probationem & expiationem. Vt cum sibi persuaserint fidelem Dominum non passurum eos tentari supra id quod possunt, sed facturum cum tentatione prouentum, vt possint sustinere, hinc mente erigantur in cœlum ad illam diuinam prouidentiam veneranter suspiciendam, eique passionum suarum humili obsequio famulandum; quod quidem famulitium magnam apud ipsam habet supernè repositam remunerationem.

Ita in Deum rapti, vel cum Apostolo ardenter dissolui cupiant & esse cum Christo, vel cum D. Chrysostomo piè ingemiscentes dicant, "Heu quam sordet terra cum cœlum aspiciamus." Iste siquidem pius cœlorum intuitus generabit in animo non admodum refractario, neque diuinis repugnante inspirationibus, quendam despectum terræ huius, rerumque terrenarum & caducarum, quæ nostrum cursum remorari possunt, & impedire liberam cum Deo conuersationem.

Et quia huc voluit captiuos Christi manuducere huius parænetica scriptor, & ad hoc eos maximè permoueri posse putauit, commemoratione rerum illustrium, quas ipsi oculis suis vel manibus ipsis explorârunt, hinc eos commonefecit eorum quæ in conspectu nostro vel nuperrimè facta sunt, vel etiamnum modo fiunt. In quibus quædam non ita liquidissimè sunt exposita, vt statim à quolibet percipi posset scribentis animus. Ac rursus in ijs quæ paulò vetustiora sunt, quædam attinguntur, quæ licet explicatissimè promerentur, nisi tamen vltra coniecturam probabilem authoritate & testimonio veterum, ac rationum adminiculo fulcirentur, apud quosdam vix fidem mererentur, præsertim apud illos, qui ne leuiter creduli esse videantur, nimium increduli deueniunt ad ea, quæ pro honore gentis Hibernorum verissimè asseruntur.

Idcirco annotanda quædam erant quæ obscuris lucem, dubijs fidem, firmis authoritatem, infirmis robur adijcerent. Interea tamen dolendum est, ea ex quibus maximè cùm ornamentum, tum etiam præsidium rebus nostris antiquioribus afferri queat, vel iniuriâ temporum intercidisse, vel hominum quorundam iniuriâ perijsse, vel denique nimis solicita aliorum prudentiâ, an dolo dixerim, interuersa esse plurima veterum monumenta.

Nam & Archiuis publicis ferè expilatis, & plusquam decimatis iam scrinijs Ecclesiasticis, monas-

teriorum autem scriptis omnino interceptis, quid potuit esse residuum, vnde & per quod fugientem veritatem valeas expiscari?

Porrò si vspiam apud priuatum asseruari intelligunt hi (qui cum imperio præsunt) fragmentum aliquod veteris historiæ Ms. prece illud siue pretio corradunt, vel si nec prece aut pretio obtinent, succedunt precibus minæ & præcepta, quibus refragari, paulo minus quam lethiferum est.

Quia nondum tutum videtur loca vel personas nominare, ideo consultè relinquuntur lacunæ suo tempore cum licuerit explendæ.

Accidit hoc non ita pridem in Codice . . . Accidit & circa alterum Codicem familiæ . . . in fundo . . .

Nam cum Prorex secundò & tertiò idque seriò satis petijsset, herus autem loci (qui idem hæres erat & custos libri) procrastinando tergiuersaretur, quamuis Magnatum preces imperia sint, quia tamen in magno pretio librum haberet, quippe sanctorum continebat hagiologium, & domus suæ volebat vt esset quasi monile & monimentum perpetuum, vsque eò distulit eius traditionem, donec iteratis precibus minæ adderentur, per quas metu victus cessit loco, & librum concessit Proregi accommodato magis quam donatò, vt inde quædam quæ placerent transcribenda curaret. Sed necdum restitutus est iste, vel alius antiquæ notæ Annalium tomus, quæ conscripserat Iohannes Clyn Minorita, & monasterij Canicopolitani alumnus, opere perducto ad annum Domini 1350. quem librum quidam ex Iusticiarijs itinerantibus natione Anglus (cuius memoria apud Catholicos Lageniæ non redolet odorem suauitatis, ob motam ab eo pridem durissimam persequutionem, de cætero non pessimus iustitiæ administrator) accepit quidem accommodatò sed inconsulto possessore in Angliam auexit; in hoc saltem contra iustitiæ normam peccaturus tantus Iusticiarius, si inuito Domino retineat pignus, ex amore traditum.

Pos multorum annorum detentionem tandem restituit.

Strenuus fuisse fertur in isto artificio conquiren-

di vndequaque, auferendique aut supprimendi vetustos codices præsertim in prouincia Momoniæ (quam præsidali auctoritate gubernabat) Georgius Carew, quem præsenti anno ex Anglia reducem, veluti Syndicum & visitatorem vidit Hibernia: qua autem arte exculpserit nobilissimo viro (Carteorum Coryphæo, quem mox in vincula dedit, & in Angliam captiuum ablegauit) amplissimum & antiquissimum volumen Ms. alij dum referunt, vberrimè lugent tum libri amissionem, tum etiam ipsius viri primarij infortunium.

Sed quod Præses in vna prouincia, id fecit per vniuersum regnum Henricus Sydnæus, & alij ante eum Proreges, qui omnia quæ colligere poterant, vno quasi euerriculo asportârunt, vt istud inter alia sibi demandata quando in hoc regnum mitterentur, iniunctum fuisse videatur, vt quam diligentissimè abolerent omnem vetustatis memoriam in Hibernia. Qua in re cum se nimis audacter & flagitiosè extulisset sub Henrico Octauo Prorex Leonandrus Greius, de quo fama obtinet demolitum fuisse monumentum SS. Patricij, Columbæ & Brigidæ in ciuitate Dunensi, quum ille prouinciæ malè habitæ reus ageretur, & capitis damnaretur, inter alia obiectum fuisse hoc Patricij templum profanasse, perhibet esse certum Guil. Camdenus in sua Vltonia. Sed quod isti Greio tum crimini datum fuit, nostrâ nunc memoriâ magnæ laudi ducitur, & obsequium Deo præstari putatur, quoties in odium regularis seu monasticæ professionis claustrorum rudera dissipantur & destructis nidis spes omnis redeundi obstruitur innocuis illis auiculis.

Vide Camden. in sua Vltonia.

Non tantum exteri sed ipsi etiam indigenæ iniquiores olim fuerunt in vetera & sacra monumenta. Nam cum illi, siue inter se, siue etiam cum Anglis de summa rei, bello decernerent, tanto ardore & impetu obuia quæque vastabant, vt

neque Ecclesiarum tabularijs, neque ipsis sanctarum reliquiarum scrinijs parcerent ab incendio, de quo suffecerit vnum exemplum afferre ex illo quem retulimus Iohanne Clynn locuplete Chronicorum scriptore ordinis S. Francisci religioso. Ita enim scribit ad annum Domini 1346, "die veneris tertio Nonas Maij, Dermicius Mac Gillefadrick monoculus, qui semper insidijs & proditionibus intendere consueuit per omnia, & parui pendens, villam de Aghbo in Ossoria combussit, associato sibi O Karioille & secumducto, & etiam cœmiterium & Ecclesiam S. Kanici Abbatis, viri sanctissimi, patroni patriæ, & loci fundatoris scrinium cum ossamentis & reliquijs eius igne crudelissimo tanquam degener filius in patrem crudeliter desæuiens conbussit & consumpsit:" & de Ecfrido Rege, quid in isto genere effecerit, verbis ipsius Venerabilis Bedæ audiamus. "Anno inquit Dominicæ incarnationis 684. Ecfridus Rex Nordumhumbrorum misso in Hiberniam cum exercitu duce Berto, vastauit miserè gentem innoxiam, & nationi Anglorum semper amicissimam ita vt nec Ecclesijs quidem aut monasterijs manus parceret hostilis." Ita ille l. 4. c. 26.

Iam & de Noruegis & Danis quid velim adijcere? qui cum omnia infestarent armis & patriam hanc hostiliter aggressi, eamque vi occupantes cum imperio tandem tenuissent, saltem initio haudquaquam imbuti mysterijs fidei Christianæ, sacra & profana miscebant; & qui iteratis vicibus Regionem inuasissent, non pauca subduxerant gentis illius Ms. ex quibus etiamnum modo apud Regem Daniæ in suis Archiuis multa extare dicuntur rerum Hibernicarum volumina. Ad quem nostrâ hâc memoriâ quum pro Elizabetha Regina legatione fungeretur Eques Marescaltus, intellecto quòd in eius comitatu Hibernus quispiam esset, deductus est ad tabularia Regia, & ostensis

illis voluminibus Hibernicè conscriptis, quæ per Maiores suos, cum Hiberniæ principatum obtinuissent inde asportata dicebat, auidè cupiebat ab interprete aliquo, eiusdem nationis viro enucleari. Sed quum aduersa sorte Hibernus ille parum versatus esset in suo vernaculo idiomate, siue quòd in Anglia magis quam in sua patria vitam duxisset, siue etiam quòd in Hibernia neglexisset Hibernicè legere aut scribere, quam non satis callebat ipse linguam, quomodo posset alijs explicare?

Vbi hoc obiter obseruo, cum Anglo-Saxones tam feri aliquando & literarum rudes fuissent, vt nullum haberent lectionis aut scriptionis vsum, in hoc eis subuenit Hibernia, vnde suos illi characteres & scribendi elementa ex Hibernorum schola mutuati sunt, vt & ipsorum Anglorum testantur Annales, & conuincunt vetustissimæ apud eosdem Camdeni. leges & chartæ charactere Hibernico conscriptæ. At vice versa, post expugnationem Anglicanam, sic prosecuta est Hibernos Anglorum natio, vt calle omni studio connixi sint primogenium illud idioma inter eos exterminare.

Cæterum Rex Daniæ adeo exoptauit istorum codicum suorum expositorem nancisci, vt tunc cum oratore Anglo seriò dicatur egisse, vti ipse non iniussu Reginæ Elizabethæ curaret peritum interpretem ex illa natione ad se mitti. Neque verò post reditum suum neglexit id orator, & re communicata cum Regina ac sanctiore Senatu in Anglia, inuentus est in carcere quodam Londinensi (Mareschalsiam vocant) pro fide Catholica tum captiuus Donatus Dalæus historiarum Hiberniæ adeo & idiomatis callentissimus, qui suam in ea re operam collocare paratus erat, & ex illa occasione suam sperauit libertatem. Sed in illo senatu regio quidam subacto ingenio consiliarius, quem non expedit nominare, dissuasit iter & totum negotium, ne fortè id officeret regimini Angli-

cano, atque ita politicis rationibus adducti, ab incepto destiterunt.

Et quamuis non multum velim contendere, num priscis sæculis maiores nostri fuerint nimis accurati, aut verò plurimum soliciti, vt scriptis consignarent omnia sua monimenta, magisque vt olim de Romanis quidam dixit, rebus præclarè gerendis quam quæ gesserant aptè describendis vacauerint, verumque esse potuerit quod scriptor antiquus de illis tradiderat, nobilium genealogias quam rerum nobiliter ab ipsis gestarum memoriam eos studiosius conseruare solitos.

Cum his tamen verum est, multos ibi extitisse non solum veteres illos sanctos, & expolitos scriptores, verum etiam medij temporis Magistros; neque solum in ipsa Hibernia, sed & multò magis in exteris regionibus, quorum hîc Catalogum frustra confecero, quia in immensum excresceret.

Atque vtinam fas esset in vnum ea colligere, vt tanquam ex naufragio, aliquæ saltem tabulæ saluæ remanerent posteritati. Sed multa interciderunt, multa etiam in antiquis bibliothecis recondita esse possunt, quæ si lucem aspiciant, mirum quantum illustrabunt Hiberniam. Et iam huius luminis scintillas excussit è Germaniæ bibliothecis vir pius & eruditus Henricus Canisius Professor Canonum Ingolstadij in suis tomis veteris lectionis. Facem etiam prætulit aliorum industriæ Iohannes Molanus S. Theologiæ Doctor in suis Natalibus Sanctorum Belgij, cui succedaneam parat operam, rei antiquariæ magnus perscrutator P. Heribertus Rosweydus societatis Iesu.

Plurima huc suppeditari poterunt ex iam dicto Danorum Regis Dominio; Italia etiam & Gallia quædam eructabunt; & iam nonnulla edidit P. Arnoldus Wyon in suo ligno vitæ ordinis D. Benedicti. Sed fortè plus cæteris parturiet Bri-

tannia, si tamen partum suum velit eniti, quem iam diu visceribus conceptum, & in arce Londinensi atque alibi (vt ferunt) suis obuolutum secundinis in vtero gestat, nisi fœtum iam vt exeat gestientem, ne saluus egrediatur & integer, vel herbis in vulua præfocandum, vel egredientem pugione detruncandum putauit.

Aliquid iam præstitit recens Chorographus, cui multa se debere agnosceret Hibernia, nisi quòd aspersum nouellis erroribus, & velificantem præsentaneis honoribus transuersum subinde traheret contra iudicium suum cupiditas sæcularis; sed eius industriam & candorem eruendi vetera schædia, in multis decolorauit humanus timor offendendi eos, per quos cupit assurgere; quanquam in postrema editione suæ Chorographiæ in pluribus ille se correxerit.

Cæterum ex tam multis Archiuis quæ vel istinc vel alibi perlustrari possunt, ex tot membranis antiquis ac veteribus regestis, ex tot vetustis codicibus vel prælo excusis vel calamo exaratis, qui tineis & blattis in pabulum dati, vel situ & carie fugientes in bibliothecarum pluteis exolescunt, aut congesti in angulos delitescunt, si doctâ manu & mente attenta euoluantur, quis scit quin nouo lumine Remp. Ecclesiasticam adeo & ciuilem collustrent vetera sanctorum & doctorum monumenta?

Atque inter cætera nunc summoperè à nostratibus desiderantur:

Celsi Ardmacani summa Theologica; quam in Viennensi Bibliotheca Cæsarea reperiri, me legisse memini in quodam authorum elencho impresso.

Item eiusdem testamentum ad Ecclesias, Constitutionum, lib. 1.

Ad Sanctum Malachiam Epist. complures.

Opera etiam Sancti Columbani Lageniensis, eiusque

Liber contra Arianos, de quo Auctor in ipsius vita apud Laurentium Surium tomo. 5. . . .

Commentaria eiusdem in Psalterium, l. 1.

De moribus Monachorum metricè, quod fortasse idem erit cum monosticho Columbani apud Henricum Canisium tom. 1. quem ex fide Codicis Ms. Frisingensis, vero auctori vendicat, antea S. Aldelmò immerito ascriptum à P. P. Martino Delrio. Sed idem ille Columbanus auctor est tum Monostichi, tum etiam epistolæ contra auaritiam, de qua Canisius suprà, & Bibliotheca Patrum. Certè Sigebertus c. 60. de viris illustribus scribit eum multa composuisse vel ad canendum digna, vel ad docendum vtilia. S. Brendanus Abbas Benchorensis scripsit de legibus monachonum librum vnum, & reuelationes de futuris temporibus, l. 1. vt testatur Arnoldus Wyon.

Eiusdem præterea Collationes ad Monachos. lib. 1.

Monasteriorum methodus. lib. 1.

Epistolæ ad Commilitones. lib. 1.

Deinde S. Malachiæ Primatis Ardmacani,

Constitutionum communium lib. 1.

Legum cœlibatus lib. vnus.

Nouarum traditionum lib. vnus.

Ad D. Bernardum Clareuall. Epistolæ complures, & quæ primo omnium loco numeranda essent S. Patricij Hiberniæ Apostoli, Archiepiscopi Ardmacani & primatis Hiberniæ, cuius aurea monumenta vtinam extent vel auro obryzo redimenda: Saltem hîc vel ipsos titulos operum non prætermittamus:

Odeporicon Hiberniæ.

Historia Hiberniæ ex Ruano, seu quo alio relatore à prima gentis origine.

Itenerarium Confessionis.

Ad Hibernicas Ecclesias epistolæ complures.

De tribus habitaculis lib. 1.

De futura electorum vita l. 1.

Abiectoria quædam 366. lib. 1.
Ad Cereticum tyrannum Epist. 1.
Ad Britannos Epistolæ plures.
Sermonum lib. vnus.

De Antiquitate Avalonica, & ad Avalonicos incolas Epistolæ. Sunt autem hi Avalonici Glastonienses in Anglia, de quorum monasterio epistolam Ms. ex Angliæ archiuis descriptam per Marianum victorem (Episcopum Reatinum, cuius extant eruditæ in D. Hieron. elucubrationes) & S. Patricio inscriptam, pro suo erga me amore mihi communicauit R. D. Geraldus Voscius, qui Ephrem Syrum summo labore & studio latinum reddidit. Sed eandem postmodum reperi in quadam perantiqua sanctorum Angliæ & Hiberniæ legenda typis excusa, de cuius epistolæ fide erit alibi fortasse dicendi locus. Interea consulatur Camdenus in Belgis, qui S. Patricium Apostolum nostrum 30. annos vitam monasticam in illo cœnobio duxisse scribit; & tandem hæc addit.

Quidam putant postrema hæc non primo nostro Apostolo, sed alteri Patricio vel eiusdem nepoti, vel citeriori æquiuoco conuenire.

"Primis his temporibus, id est, circa annum 698. viri sanctissimi hîc Deo inuigilârunt, & præcipuè Hibernici, qui stipendijs regijs alebantur, & adolescentes pietate artibusque ingenuis instruebant; solitariam enim vitam amplexi sunt, vt maiore cum tranquillitate sacris litteris vacarent, & seuero vitæ genere ad crucem perferendam se exercerent."

Sed redeamus ad scriptores Hibernos, quorum destituti operibus laboramus, saltem ne tituli pereant, vt ex ipsis inscriptionibus pateat quanta eruditione & pietate floruerint.

S. Aidani commentaria in sacras Scripturas.
Homeliæ, & alia nonnulla.
Item Adamnani opera.
De locis terræ sanctæ, lib. 1.
De paschate epistolæ plures.
Nam vita S. Columbæ ab eo conscripta, iam

Vide Trithem. l. 4. c. 136. et M. Westmon. in Flor. hist.

exijt in lucem operâ & studio Henrici Canisij, qui etiam alia multa edidit diù multumque desiderata, qualia sunt quæ de S. Virgilio Hiberno, de Sancto Blethmac, de S. Brigida per Cogitosum, de S. Kiliano, Colmano, Totnano & alijs, quæ summa diligentia per eum conquisita publicæ vtilitati dedit.

Quid referam de Claudio Clemente Hiberno, qui primus institutor Parisiensis Vniuersitatis sub Carolo Magno Imperatore, postea factus Antisiodorensis Episcopus, inter cætera insignia eius opera, hæc conscripsit, quæ sequuntur: vt ab Arnoldo Wyon numerantur, lib. 2. in suis prætermissis de ligno vitæ.

In 5. libros Moysis,
In Iosue lib. vnus,
In Iudicum lib. vnus,
In Ruth lib. vnus,
In Psalterium lib. vnus,
In Matthæum de Euangelistarum concordia lib. 1.

In Epistolas Pauli Commentarij sunt manuscripti Cassini, sub nomine item Claudij Episcopi Antisiodori littera Longobarda scamno quinto ad sinistram. Summa verò eius & commentarij in Epistolam ad Galatas excusi sunt Parisijs an. 1542.

Posterioris etiam æui multos Illustres viros habuit Hibernia, quorum scripta digna essent, quæ ad posteritatem transmitterentur. Inter alios autem recensentur.

Quodlibeta Theologica Petri Hibernici, quem Thomæ Aquinatis præceptorem fuisse in philosophis apertè docet historia ordinis S. Dominici.

Thomæ Hiberni Palmerani de Christiana religione, lib. 1.

De Illusionibus dæmonum, lib. 1.

De tentatione Diaboli, lib. 1.
De remedijs vitiorum, lib. 1.
Flores Doctorum, lib. 2. &
Flores Biblici multorum iam manibus teruntur.
Cornelij Hibernici de quo Hector Boetius.
Iohannis Clinn Minoritæ monasterij Canicopolitani.
De custodijs prouinciarum, lib. 1.
De Franciscanorum monasterijs, & eorum distinctione, lib. vnus.
De Regibus Anglorum, lib. 1.
Annalium Chronicon.
Radunfus Kelley ex monacho creatus Cassellensis Archiepiscopus elaborauit
De Iure Canonico lib. vnum.
Epistolarum famil. lib. 7.

Dauid item Obuge Kildariensis multa edidit, quæ ab Antonio Posseuino enumerantur in suo apparatu sacro, vbi etiam meminit Brigidæ Lageniensis, à qua conscriptos dicit libros duodecim obscurarum reuelationum diuersos ab illis, quos Brigida Sueciæ conscripsit, & Giraldus Cambren. inter alia huius virginis monumenta, commemorat insignem concordantiam quatuor Euangelistarum, angelo dictante conscriptam. Topogr. Hib. distinct. 2. c. 38.

Numerantur autem opuscula Dauidis multa, & ipse Oxonij in Anglia, tum etiam Treueris in Germania in summo pretio habitus est, tandem factus Prouincialis Ordinis Carmelitarum in Hibernia.
Eius Sermonum ad Cler. lib. 1.
Propositiones disputatæ,
Lectiones Treuirenses,
Regulæ iuris, lib. 1.
Epistolæ ad diuersos. 32.
Contra Giraldum Bononiensem, &c. Recensentur etiam Philippi Norisij Decani S. Patricij ciuitatis Dubliniensis

Lecturæ Scripturarum,
Declamationes & Sermones ad populum.

Mauritij Hiberni Archiepiscopi Tuamensis ex ordine S. Francisci iam edita est prior pars Dictionarij scripturalis: altera pars breui emittenda promittitur, & habetur totum opus in antiqua membrana & minuto charactere manuscriptum in Bibliotheca monasterij Fratrum Prædicatorum de vrbe supra Mineruam, vbi etiam reperies vitam S. Donati Fesulani Episcopi, natione Hiberni in pulpito quodam ad manum dextram.

Nec Panderum de salute populi. Neque Gulielmi Darcæi militis aurati tractatum de ruina Hiberniæ videre contingit.

Et quamuis istum non viderim, doleo tamen exitij Hiberniæ causas tam multas & tam manifestas esse, vt nec celari possint, quibus vtinam æquè promptè posset medela afferri. Sed vulnera intueri cuiuis obuium est, mederi autem solus ille potest, qui iure optimo dici meruit ἀλεξίκακος.
Isa. 1. v. 6. Ipse est de quo verè dixit Isaias: "A planta pedis vsque ad verticem, non est in eo sanitas: vulnus, & liuor, & plaga tumens, non est circumligata nec curata medicamine, neque fota oleo." Et quod iuxta istam prophetiam in capite olim pro membrorum salute impletum est; idem suo quodam modo nunc impletur in membris pro honore capitis.

Iste enim est modò status Hiberniæ; licet ictibus, & gemitu intumescit sedens super flumina Babylonis, & ibi deplorans ruinam suam, & occasum quo ex tam sublimi cecidit, vt cum aliquando esset veluti firmamentum cœli resplendescens lucidissimis stellis, aut veluti paradisus Dei fontibus
Apoc. c. vlt. irriguus, cuius emissiones aquarum viuentium redundârunt in regiones longinquas; "Atque in medio plateæ eius, & ex vtraque parte fluminis, lignum vitæ afferens fructus duodecim, & folia

ligni ad sanitatem Gentium," Nunc arescente radice & vena exsiccata negligitur, obscuritate & tenebris circumsepta.

Protulerat Ecclesia Hibernica fructus duodecim, quis dubitat? Protulerat zelum charitatis in Præsulibus, sanctimoniam in Sacerdotibus, religionem in Monachis, deuotionem in Monialibus, disciplinam in Clericis, castitatem in Virginibus. Protulerat iustitiam in Principibus, fidelitatem in Populis, in Iudicibus æquitatem, doctrinam in Veteranis & Magistris, honestatis reuerentiam in Iuuenibus & Subditis, denique in Ciuibus mutuam concordiam & communitatem.

Refert Iocelinus de gentis Apostolo, egregiam, & vix ab æuo auditam nouitatem. "Circuibat, inquit, totam insulam & perambulabat eam cum suorum filiorum, quos in Christo parturierat, multitudine sanctissima (& quonam quæso fructu suæ perambulationis?) vbique viam Domini in veritate docens, aut ad fidem conuertit, aut in fide confirmat incolas prædicationis efficaciâ. Omnes ergo insulani ad quos vel saltem notitia nominis eius peruenit, propter nouum & insigne ac tam vtile miraculum, sese suaque dedentes, illi manus dederunt, eiusque doctrinæ institutis atque præceptis tanquam Angelo lucis, vt proprio Apostolo deuotè obtemperauerunt. Videns optimus agricola duritiam agri Dominici emollitam, conabatur sentibus sensim extirpatis, tribulis euulsis, ruderibus erutis ipsum saluberrimi seminis augmento copiosius fœcundare, quatenus non solum tricesimum aut sexagesimum, verum etiam centesimum posset fructum feracius facere. Deinde (subiungit Iocelinus) mirabilem decimationem rerum omnium, & personarum vtriusque sexus à sancto Patricio factam, &c.

"Fecit ergo totam insulam in funiculo distributionis diuidi; diuisam cum omnibus incolis

vtriusque sexus decimari, omneque decimum caput tam in hominibus quam in pecoribus in partem Domini iussit sequestrari." Omnes ergo mares monachos, fœminas sanctimoniales efficiens, numerosa monasteria ædificauit, decimamque portionem terrarum ac pecudum eorum sustentationi assignauit: Et postea rem omni memoria dignam tradit, ob quam meritò hæc regio, SACRA ET SANCTORVM INSVLA apud veteres inscribitur.

"Infra breue temporis spacium (inquit Iocelinus) nulla eremus, nullus penè terræ angulus aut locus in insula tam remotus, qui perfectis monachis aut monialibus non repleretur: ita vt Hibernia speciali nomine INSVLA SANCTORVM, vbique terrarum iure nominaretur. Viuebant enim secundum regulam à sancto Patricio illis præfixam, mundi contemptu, cœlestium appetitu, sancta mortificatione carnis, ac abdicatione voluntatis propriæ, pares Ægyptiis monachis merito atque numero; ita vt exteras atque longinquas regiones illustrarent verbo ac religionis exemplo."

Deinde subijcit rem omnino obseruandam; "Nullus, inquit, in diebus sancti Patricij aut multo post tempore successorum eius in pontificem aut ad regimen animarum promouebatur, nisi diuina reuelatione aut aliquo signo euidenti dignus demonstraretur."

Putas hoc nunc fieri in Anglicano regimine, aut quomodo fieri posset ab Heterodoxis.

Accidisse audiui diebus anteactis in Regia ciuitate consultationem. Eiectitius quidam Anglus, cuius vernaculum nomen si latinè reddas, Bufo prosiliet. Is multos annos inter Catholicos vixit, diu etiam vt fertur, in ipsa vrbe orbis capite, sed tametsi inter nos, non tamen ex nobis, quia si
1. Ioh. 2. fuisset ex nobis, vtiq; mansisset nobiscum. Sed quia nobis oneri fuit magis quam honori, quia apostema fuit non autem viuum membrum, in-

tercisa vomica saniem eiecimus, & cum sanie bufonem exscreauimus. Fit de Catholico quem finxit, hæreticus quem celauit; fit de regulari sanctæ societatis, irregularis de contubernio Satanæ. Exuit agnum, lupum induit, & lupa comitatus quamuis lupanari dignior quam choro vel clero, fit tamen non solum de clero, sed etiam capitularis in clero; nec tantum capitularis, sed etiam Decanus Capituli, fit mox Episcopus retento Decanatu. Pompaticè humum calcat, superbè obequitat & famulitio stipatus æquales despicit, maioribus vix assurgit; factus tandem sicut equus & mulus in quibus non est intellectus, ludit & illuditur, commutat suam cum famulo focariam, facti vterque in quos illud Ieremiæ conueniat. Iere. 5. v. 8.
"Equi amatores & emissarij facti sunt: vnusquisque ad vxorem proximi sui hinniebat:" suam abijcit, sumit famuli, rursus hanc reijcit & suam resumit, & resumptam iterum pellit, nec quiescit, "dum semper redit agricolis labor actus in orbem." Sic ex viro regulari in Bufonem, & ex Bufone in equum degenerat; lupum exuens, lupum induens, & cum lupa se turpiter oblectans, quomodo non acceleraret diuinam vltionem? vt sequatur quod ibidem ait Ieremias. "Nunquid super his non visitabo, dicit Dominus? & in gente tali non vlciscetur anima mea?"

Tales habuimus & alios Antistites non Apostolos sed Apostatas, neque Apostolicos sed Apostaticos, abiectos & excucullatos, mancipia libidinum & Reip. heluones. Vellent quidem ordines Regni istorum castigationem dissimulare, ne propalata flagitia dedecorent religionem, istarum turpitudinum propagatricem; sed rursus verentur ne publicis exclamationibus ipsi appetiti, naufragium honoris sui faciant, nisi in eos animaduertant.

Quanto interuallo ab istis & similibus distat Douanius noster Dunensis, cui ista parænesis est

inscripta. Et tametsi ætate iam senuerit; tametsi arbor illa vitæ (cuius suprà meminimus, & protulisse diximus fructum duodenarium) iam ferè apud nos exaruerit; Attamen Iobo teste, lignum habet spem: si præcisum fuerit, rursum virescit, & rami eius pullulant: si senuerit in terra radix eius, & in puluere emortuus fuerit truncus illius, ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam quasi cum primùm plantatum est.

Non deest aqua pesecutionis, non desunt tribulationis lachrymæ per quas irrigatur plantarium hoc Ecclesiæ Hibernicanæ. Sed qui irriguum hoc inferius sic inundare patitur Deus, cum placuerit ei, largiter infundet irriguum superius gratiæ suæ, quâ plantula ista nunc modicè regerminans, succrescat rursum, & fructus proferat sicut in diebus antiquis. Interim orandus est Deus pro salute vtriusq; gentis, tum eius quæ regitur, vt piè, iustè & salubriter regatur, tum etiam eius quæ regit, vt sic alteram sanctè, æquabiliter & prudenter gubernet, ne vel offendiculum ponat subditis in via salutis æternæ, vel laqueum violentiæ ceruicibus inijciat per iniustam dominationem temporalem.

DE PROCESSV MARTYRIALI Quorundam Fidei Pugilum in HIBERNIA,

Pro complemento Sacrorum ANALECTORVM

Collectore & Relatore T. N. Philadelpho.

Nolite mirari si vos, qui frui bonis in terra vestra quæritis, mala hominum in terra aliena portatis.

S. Pontianus Papa & Martyr, in Epistola Decretali ad Felicem Succribonum.

COLONIÆ,

Apud Stephanum Rolinum. 1619.

Superiorum Permissu.

BENEVOLO

LECTORI, S.

ERTIA pars Analectorum quam hucusque distulimus iam prodit, tibique vt prosit opto: moram exeundi compensabit additum Diasphendon, in quo cernes miseriarum aggeriem sub qua gemit cætus orthodoxus in Hibernia. Tu domestice qui leges hanc pagellam, intelliges esse vera quæ referuntur; & quæ nunc pateris inuitus, olim non inuitum meminisse iuuabit: Tu verò extere, ne peregrinus sis & hospes in hac patria, quæ tantopere patitur pro causa omnibus Catholicis communi, pro fide & Ecclesia Christi Œcumenica, recognosce beneficium Dei, quo protegente, liber es ab hisce insultibus; indolesce sustinentibus istas ærumnas, apprecare consortibus fidei quam profiteris constantiam in aduersis, & liberationem ab aduersarijs: exsortibus autem eiusdem religionis gratiam resipiscentiæ; omnibus verò qui Christiano nomine censentur, vnionem in veritate & pace, sub vno duce & pastore Christo: Hoc ego enixè precor diuinam clementiam, vt sic aliquando gaudeamus vniuersi de consortio in æterna fœlicitate, vbi nullus error infuscabit, nullus infestabit terror, nulla pœna exterrebit, nulla mulcta exhauriet, nullus carcer timebitur; vbi nullum periculum amittendæ libertatis, nulla hæreditatis perdendæ iactura; vbi

viuere & seruire Deo, beari, dominari, regnare est; ubi serui Dei amici ipsius, aulici & palatini erunt; hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi; pro qua hæreditate adipiscenda, pro cuius aulæ & palatij ingressu, pectus verè Christianum nihil arduum putare debet, aut intolerandum. Vale & viue fœliciter; lege & intellige fideliter.

PRÆFATIO.

AEGRÈ me ipsum potui adducere, vt aggrederer hanc tractationem, de processu Martyriali, seu mortali decessu horum Athletarum, & fidei orthodoxæ pugilum, quorum hic seriem exhibeo, quorum & serium Agonem pro Christo breuiter perstringo. Maiori cum hilaritate currerent pugillares in veterum Sanctorum hagiologio conscribendo, quorum vel labore ducta est ex traduce Dominici pectoris, vel sudore irrigata est ex fonte Apostolicæ scaturiginis, sementis illa Christianæ religionis, cuius etiamnum vberrima segete vestitam cernimus huius agri superficiem, quæ iam ad messem inalbuit, & ad falcem incuruescit. In illa namque veteri & restibili planitie, tametsi alibi situ & sentibus horreat, minori cum offensa stiuam ducere & stylum possis infigere liberiùs; vt si fortè in sulco trahendo paululum exerres, cespitemue incommodè scindas, nemo ingenuus qui non ignoscat cespitanti, & errantem corrigere malit quàm proscindere contumelijs, paratum corrigi.

In isto autem moderno æquore sulcando, & nouello agro repastinando, si vomer aberret extra lineam, si gleba moueatur extra limitem, si vel cuspidem ralli loco non proprio figas, periculum est, ne circumstantium aliquis se tangi clamet, se lædi queratur, suosque decessores vel Antecessores in vulnere quod inflixerant aperiendo, vulnerari & confici vociferantur; & iam pro diuerticulo vo-

meris in te euomant virus suæ acerbitatis; pro cuspide infixa, te configant mille maledictis & calumnijs; pro gleba emota, deglubant te & vnguibus discerpant.

Horum ego præscius, & meæ pariter imbecillitatis conscius, quamquam me neutiquam arguat mea mens prætermissi laboris & diligentiæ, qua debui potuiq; vti in conquirenda veritate & certitudine eorum quæ commemoro de nostris illis pugilibus; tamen obsurdui multos menses (annos pæne dixerim) contra importunam amicorum solicitudinem, qua me tardantem, & tantum non recalcitrantem, illi stimulabant ad pensum soluendum, & quam pepigeram fidem præstandam.

Sed pigritiam meam tandem excussêre plusculæ quas à pluribus patriæ zelotis accepi hesterno pomeridiano litteræ sanè acres & vberes, quibus & vrgebar ad aggrediendum, & instruebar vt melius aggrederer: continebant enim nonnulla scitu digna ad illos spectantia, quorum res pro fide gestas, vel iniurias ipsis in odium fidei ingestas, istas lustrare, illas illustrare pro modulo nostro conabimur.

Quod si contigerit in aliqua nos rei circumstantia, personæue peristasi humanitus labi & errare; eius nunc erroris reatum deprecamur, & hallucinationem ipsam, si quæ fuerit, tribui poscimus, non calumniæ vel fraudi nostræ, quæ nulla est, sed vel receptæ opinioni & famæ; vel oculatæ fidei eorum, qui rebus gerendis interesse poterant; vel scriptis relationibus spectatorum hominum; vel monumentis & tabularijs publicis; vel narrationi contestatæ iudicio plurimorum adhuc superstitum, de quorum probitate & sincera mente, non erat ambigendi locus.

Atque his indicijs vsi sunt maiores nostri in consignandis summorum fidei pugilum, & virorum fortium rebus gestis: certè nullam prætermisêre

solicitudinem acta martyrum fideliter conscribendi. Vnde & Clemens Pontifex, tertius in Episcoporum serie, successor Petri, sacros instituit publico officio scriptores, quos posterior ætas, per sedis Apostolicæ gratiam, ex humiliori nomenclatura, fecit assurgere in quandam Ecclesiasticæ dignitatis orbitam, eosq; insigniuit Protonotariorum titulo, qui literarum monumentis consignarent & in Ecclesiæ tabularia reponerent, gesta Confessorum & Martyrum, vt eorum exemplo posteritas accenderetur ad imitationem fidei & virtutis illorum, & tam à præeuntibus, quâm ab imitantibus exurgeret læta seges diuinæ gloriæ, atque in omnibus laudaretur ille, quo vincente superarûnt, & quo eodem coronante triumpharûnt: "Quanta mandauit patribus nostris, nota ea facere filijs suis, vt cognoscat generatio altera, filij qui nascentur & exurgent, & narrabunt filijs suis, vt ponant in Deo spem suam, & non obliuiscantur operum Dei, & mandata eius exquirant." Succedentium Pontificum zelus, diligentiam addidit Clementis industriæ, quàm ex ijs aliquis tanti fecit, vt sanguine suo S. Anterus Pontifex acta martyrum quæ collegerat ipse consignaret. Quin & Fabianus Papa Subdiaconos S.R.E. apposuit, qui recognoscendis Notariorum scriptis ex fide imminerent, & omnia tam quæ exceptores intra cancellos, quam quæ cæteri amanuenses cœperant explorata, testata, & recognita in Archiuis publicis asseruanda componerent. Vnde & S. Cyprianus martyr S. Fabiano martyri coæuus, cùm ad clerum suum Carthaginensem ipse in secessu constitutus quædam præcepta dirigeret, quibus eum admonebat officij sui cum in cæteris, tum præsertim erga pios martyres in agone fidei defunctos, siue etiam in carcere pro Religione mortuos: "Dies eorum," inquit, "quibus excedunt annotate, vt commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare

Psal. 77.

possimus." Atque hæc cura fuit Patrum nostrorum in Ecclesia primitiua, in ipsa aurora nascentis Euangelij; nullum studij genus prætermittere, quo res gestæ Martyrum & Confessorum fideliter, ad nos peruenirent, quorum industriam hac ætate nostra vtinam è gente mea quispiam imitatus fuisset, cuius in scribendo fides, & in dicendo venustas plurimum afferet negotio momenti & legenti voluptatis, me sanè ipsum, qui in his eruendis quæ prætergressa sunt multum laboris absumpsi, graui onere liberasset. Enimuerò hæc posterior ætas in Hibernia copiosam in hoc scribendi genere materiam vel parum curioso obseruatori subministrasset. Atque ad hæc tempora quasi vaticinando respexisse visus est Cassellensis Antistes, quem ante quadringentos annos sciscitatus est antiquitatis sedulus inuestigator Giraldus Cambrensis, Serenissimo Anglorum Regi Henrico II. tunc cum Hiberniam inuasit à secretis: sciscitatus (inquam) est, quî fieret vt Hibernia, quæ præ cæteris penè regnis sanctorum Confessorum, Virginum, & Apostolicorum virorum gloria coruscaret, martyres tamen gentilicios non haberet, cogitantiq; Giraldo id non aliunde ortum esse, quàm quòd clerus esset in officio reses, & in reprehendendis magnatum vitijs remissus & mollis; alioqui non futurum vt indomita gens, & contumeliæ impatiens, ipsa suos martyres non numeraret; appositè respondit Cassellensis: Non ea causa est quam assignas, Gyralde: etenim si Antistites nostri cæteriq; de Clero Sacerdotes adeò muneri suo defuissent, vt vitiorum reprehensionem negligentes, placentia solummodo loquerentur, non solùm non essent apud nos pij Martyres, sed nec claros haberemus quos ipse fateris Confessores: accipe ergo aliam, eamque ingenio huius populi magis congruentem rationem. Ferox sit, vt ais, & ad irrogandas iniurias prona gens Hibernica;

tamen non nisi in eiusdem secum conditionis homines efferuescit; in Dei verò seruos & sacrorum administros, quos summè semper coluit, nunquam violentas manus iniecit; atque hæc causa est quòd martyres non habeamus, quia inter nos hucusq; non reperiebantur qui Martyres facerent: verum nunc venit in has terras gens extera, quæ martyres facere nouit & consueuit (paulò enim antequam Angli venirent in Hiberniam lectissimus Præsul Thomas Cantuariensis eò quòd obniteretur regiæ voluntati contra Ecclesiasticam libertatem nimium progressæ, gladijs impiorum occubuit). Ad nostra inquam tempora respexit Cassellensis, in quibus vaticinium comprobatur euentu, & exempla nobis quotidiana demonstrant, ad consummatum martyrium defuisse solum patribus nostris, persecutoris gladium, qui posteris suis pro "Deposito" reliquerunt firmum cum effectu patiendi desiderium.

Ratio cur Hibernia Martyrib. caruit.

Hæc igitur instituti mei ratio est, magnorum Christi pugilum, quos de præsenti sæculo nequam, ad Confessionis suæ gloriam Dominus euexit, eorum agonem & pretiosam in conspectu Domini mortem, posteritati commendare.

Non ambio phaleratam suauiloquentiam, pedestri sermone contentus; & "quasi rusticanus operarius defatigatis vlnis, aurum colligam de antris occultis" (Victoris Vticensis vox est in sua historia Wandalicæ persecutionis) cum quo itidem malo humi serpere, & in cauernas terræ irrepere, vt inde eruam nostros Nicodemos & hauriam pretiosam metalli venam (quæ non elicitur in lucem nisi per subterraneos meatus); quam sublimi volatu periclitari de præcipitio.

Victor Utic. Hist. Prol.

Minuscula quædam nimioperè me persequi censebunt emunctæ naris homines, qui omnia expendunt in aurificis statera; sed meminisse cum D. Chrysostomo debent: "Metallorum terram exco-

Homil. 1. ad populum Antioch. quentes non tantum auri massas tollere, sed etiam paruas bracteolas multa sedulitate colligere;" ex minutis enim segmentis vestis polymita variegatur, qua sponsa in decore suo circundatur; ex intritis turundis conficitur minutal, quo opiparum instruitur conuiuantibus epulum; ex intextis inter se exiguis tessellis musiui operis apparatus extenditur, & templorum splendor promicat.

Magni Dei in seruis relucet etiam in paruis magnitudo; & supremi opificis, in imo & infimo opificio enitescit dignitas & excellentia: non debet Christiana mens exigui valoris æstimare minimam Christianæ perpessionis & Catholicæ professionis lineam, quàm Apellæa Saluatoris manus duxerit intincto penicillo in sacrata Spiritus sancti pixide, & pictatio diuinæ gratiæ; quæ vt in magnis magni, ita in paruis non parui facienda est, nisi semper apud Deum paruuli esse velimus.

Si Romulidæ suam ficum ruminalem; Augustæa propago vel agnatio cariosas Augusti cunas; Athenienses oleam suam, alij alias nœnias suas vel inania nobilitatis insignia plurimi faciebant; quanto pluris & rectius æstimabimus trophæa nostrorum pugilum, & Machabæorum nostrorum manubias, quas illi à maioribus suis, ijsdemque communibus nostris parentibus edocti reportarunt ex aduersa acie impugnante nostram orthodoxam Ecclesiam.

Semel dixerim (cum Septimio) "vna Ecclesia sumus; ita nostrum est quodcunque nostrorum est; sed aliter audita narramus, aliter experta depromimus. Nec paterna liberos fefellit instructio; tantum enim profuerunt memoratis" (Machabæis) "facta piorum, vt aperta fide armatos Principes deterrerent, castra sacrilega superarent, cultus arasque dæmoniacas" (addo & schismaticas) "longè lateque diruerent, ciuilemque coronam sertis decoratam perennibus splendenti patriæ prouiderent. Non quod vllis, vt credo temporibus defuerit

Tertul. lib. de Velandis Virg.

clarior vita maiorum; sed quod domum magni regis plurimorum vexilla trophæorum habere conueniat." Quæ verba citra mendacium ex Paschasio ad Eugypium mutuamur, & cum fiducia veritatis accommodamus ad statum Hiberniæ, qualis nunc est sub aduersam fidem imperantibus; qualis etiam nostro vel parentum æuo fuit sub Manliano Imperio quorundam præfectorum; vel Persica dominatione aliorum qui de Persico præsidatu ebullientes, pugnauerunt contra nos & sanctam ciuitatem, vt Sacerdotes nostri, qui tunc supererant cultores Dei, necesse habuerint acceptum de altari ignem in valle occultare, & in puteum altum ac siccum abscondere, vsque ad sui Nehemiæ aduentum.

Paschas. ad Eugip. P.

2. Mach. cap. 1.

Nostri hoc loco instituti est seriem pertexere horum cultorum Dei, potissimè verò Sacerdotum, qui pro ista facula & fidei igniculo vel fouendo sub fauilla, vel abdendo in puteum, ne periret, longum duxerunt martyrium; siue lemniscatam percipiendo coronam profusi pro Christo sanguinis; siue lauream exantlatæ confessionis; siue adoream tolerati exilij ac profugij voluntarij; siue ciuicam spontaneæ professionis. Opere ipsi impleuerunt & adimplent, quod olim illustris Athleta & martyr suis suggessit, & pro se suisque fortiter gessit Thomas ille Cantuariensis; "Nos patiendo potius quàm vincendo ex hoste triumphabimus, neque eò huc venimus vt repugnemus, sed vt patiamur." Ita ille affatus est nefarios gladiatores, qui vt mortem ei consciscerent in templum irruebant: Et nostri in eorundem operum sectatores nostri æui Sectarios, qui in nostras fortunas inuolant, libertati illudunt, hæreditates elidunt, & vitæ insidiantur: quemadmodum & nostrorum qui iam inclytam mortem oppetierunt insidiati sunt, & violentiam intulerunt innocuo sanguini; eandem imbiberunt sententiam, & cantionem eandem can-

Apud Stapleт. de S. Thomis.

tillarunt, nobisque succinunt eodem tenore: "Nos patiendo potius quàm vincendo ex hoste triumphauimus, neq; eò isthic viximus vt repugnaremus, sed vt pateremur."

Eadem & nos fiduciâ freti in eandem cogitationem armamur, recolentes illam à Christo nobis relictam fidei nostræ excitationem, qua ipse nos in commonitionem suscitans, "Confidite" (inquit) "ego vici mundum:" nec vicisset ille mundum, si membra eius vinceret mundus, vt in eundem locum eleganter notauit D. Augustinus.

Ioan. 16. v. 33. Tract. 101 in Ioannem.

Membrum eius, & membrum prænobile erat Hurlæus martyr, quem nec mundi vanitas, nec immanitas Henrici Walopi Gubernarchæ, nec tibiæ oleo coctæ, nec aculeus tam diræ mortis vincere potuit, aut deijcere de gradu constantiæ; caro quidem liquefacta vsque ad ipsa ossium internodia defluere potuit ab incendio, sed murum conscientiæ aheneum mentemque æthercam, nec labefacere potuit, nec liquefacere.

Membrum erat Helius Episcopus, membrum Douanius, membrum Hierlacius, membrum certe primarium Creaghus Primas, qui diutino carcere, longa inedia, multo squalore, pluribusq; pressuris & calamitatibus vitam ærumnosam duxit, vel potius onerosam mortem lento passu perduxit ad martyrium, factusque est ei exitus ex hac miseria introitus in cælestem gloriam.

De his & alijs huiusmodi trophæis acturi sumus in isto processu, Deo fœliciter adspirante nostris votis; ostensuri ignem nostrum, tametsi plusculis diebus sub modio conditum, vel in puteo reconditum veraciter dixeris; nostris tamen Nehemijs educentibus illum è puteo in pluteum, & ligna arida aspergentibus lutoso & crasso elemento refulsisse cœlestibus radijs, vt è cænosa materia, reaccenso igni, visum sit cœnum ipsum in cœlum conuerti; factumque est diuinitus, vt lucerna super cande-

Gregorius lib. 7. Ep. 110.

labrum posita luceret, & aduersa ventorum vis irruens conceptam eruditionis & religionis flammam non extingueret, sed augeret.

Tam latè nunc lucet ista lucerna, vt splendoris sui radijs collustret totam hanc Insulam, quam antea propemodum vniuersam obumbrauit putealis opacitas; quæ iam discussâ, & nouo iubare exoriente, nouas produci gemmas cernimus, & vniones non dispares illis è vicina Britannia, ex quibus thoracem Genitrici contexuit ex Iulo progenitus magnus animo, & fœlicitate Iulius Imperij Romani auspex & auctor.

Nos verò multo meliori iure vestem Ecclesiæ matris nostræ inconsutilem collucentibus margaritis irradiabimus, quas è littore nostro, & Vergiuo Hibernico in massam collectas, distinguemus situ & ordine, vt fulgidius resplendeant seriatim interpunctæ, suisq; illigatæ commissuris ita collocabuntur, vt nec series seriem confundat, nec ordo ordinem perturbet, nec ligatura suturam conuellat.

Primus ordo erit Hierarcharum iuxta varios Sacerdotis gradus & dignitates: Secundus erit Asceticorum & Regularium diuersis classibus & institutis interstinctus: Tertius erit laïcorum, pro vtriusque sexus discrimine subnotatus. "Ita fiet, dum occasione vnius virtutis plerumque virtutes cæteræ promiscuè commendantur, collisis inter se vnionibus, hoc est collatis ad inuicem virtutibus, gemmarum spiritualium immortalis claritas sese reuerberans mutuati luminis detrimenta non nouerit."

Lib. 4. vit. Patt. in Præf.

Et quia daturi sumus operam, vt distinctè succincteque vbertatem hanc, ac copiam heroïcarum virtutum, & rutilantium exemplorum proponamus, cum distinctio perspicuitatem soleat afferre, breuitas tædium eximere, & varietas voluptate afficere, duo erunt hoc loco obseruanda, ne identidem cogamur eadem in progressu repetere.

In actis Sancti Sebast. et sociorum.

"Vnum est illud à Caio Pontifice sapienter notatum: quod Dominus noster Iesus Christus præscius fragilitatis humanæ, duos credentium in se gradus constituit, Confessionis scilicet & Martyrij; vt qui martyrij pondus non posse ferre vererentur, confessionis gratiam teneant; & concedentes laudem bellaturis Christi militibus, & pro eius nomine pugnaturis illorum sollicitè curam gerant." Atque hinc etiam obtinuit vsus & consuetudo loquendi vt cum dicatur Confessor, qui vitam sanctè, & laudabiliter finiuit in gremio communionis & vnionis Ecclesiæ Catholicæ, tametsi morte naturali absque externi persecutoris violentia, tamen martyr non appellatur modò nisi qui morte affectus est pro defensione alicuius virtutis aut veritatis. Olim sumebatur diversimodè ista nomenclatio; distinguebant enim maioris claritudinis causa, inter Martyrem, Confessorem, Professorem & Extorrem. Extorris quidem ille dicebatur, qui veritus sibi de humana fragilitate ne fidem proderet, si in certamen descenderet, vt se periculo subduceret, voluntarium consciuit exilium: quòd si grauibus ærumnis & calamitatibus dum profugeret obnoxius esset, Martyris interdum appellatio à vetustis scriptoribus ei communicabatur. Professor verò in fidei palæstra censebatur is, qui se martyrio non interpellatus ingessit; quo sensu D. Cyprianus dixit, teneri nos diuino præcepto ad confitendum, secus verò ad profitendum. Confessor porrò nominabatur, qui destinatus ad tormenta subeunda, tamen ea non subiuit, aliquo casu, consilio, vel prouidentia subductus. Martyr denique is dicebatur qui tormenta sustinuit, tametsi mortem actuali martyrio non oppetijsset; quamquam iste enucleatius loquendo potius designatus, quàm laureatus martyr diceretur: ad lauream verò, adeo & ad nomen consummati martyris emerendum, non requiritur, vt cum mortis oppetitione testimonium

edat martyr ore vel manu, voce vel scripto; satis enim perhibet veritati fidem, quòd capite annuat: Ipsa quippe mors pro fide tolerata, & cruoris pro Christo effusio, idoneum est & locupletissimum testimonium. Sed & illud insuper aduertendum venit, si confessione editâ, & Confessorem ipsum carceri inclusum è libertate coërcita, & custodiæ carceralis incommodo ac vinculorum onere, vel ærumnis contingat obire: vel quando mortem eius inde sensim accelerari constat, tametsi lentam, nec sanguinolentam, pro vero & absoluto martyrio à veteribus reputari. De his qui plura volet, consulere poterit Tertul. lib. de exhortatione martyrij. Cyprian. per multas Epistolas, ac præsertim Epistolam 7. 9. 10. 15. 30. 37. 52. & in vtrumque annotationes Iacobi Pamelij, necnon Card. Baronium in martyrologio Romano 2. Ianuar. Ioannis Lorini Commentar. in Acta Apostolorum. Et Ioannem Molanum Annot. in Vsuardum, &c.

Vide Sabæ Episcopi Respons. in Conc. Chalced. Act. 1.

Alterum quod proposuimus obseruandum, illud est, cum non in dictis, sed in factis res religionis nostræ consistere sapientissimè olim dixerit Iustino Philosopho & martyri grandæuus ille institutor eiusdem in rebus fidei; "nostrum hunc laborem ijs potissimum deseruire qui non de verbis laborant, sed omnem operam atque conatum in operibus exercendis posituri sunt:" Id autem si vnquam vspiámue fieri oportuit, ijs temporibus & locis debet vsuuenire, cùm res nostræ in tantum discrimen adductæ sint, vt nos ipsi videamur consistere in acie nouaculæ: tenuem quidem accepimus auditionem, nescio cuiusmodi formam moderationis adhibendæ esse præscriptam ab intimo Senatu Anglicano, missamqué ad Gubernatores huius Regni vt leuius agant cum multitudine nostrorum Recusantium; Sed quia relicta vili plebecula designati sunt Primarij qui arctius premantur, veremur ne mitigationis species quæ sic prætenditur, adiunc-

Orat. contra Gentes.

Literæ Concilij Anglicani ad Proregem et ordines Hibernia datæ... Februarij. proximé præteriti

tâ illâ cautionis tendiculâ vergat in plurium noxam & perniciem, vt papauerum decussa capita ominentur stragem carduorum, ac vicissim inter nos cum opulentiores de gradu deiecti, ac facultatibus exuti fuerint, pauperiores & plebei in nihilum redigantur.

Quorum omnium angoribus & angustijs, nescio quo meliori poterimus leuamine occurrere, quo solaminis lenimento subuenire, quàm vt animis mœrore confectis succurant coæuorum pugilum certamina, hesternorum Sodalium & commilitonum exempla; quibus illi vijs ingressi, qua fortitudine muniti, quibus innixi præsidijs, mundum vicerint, à quo vexabantur, mundi principes eluserint, à quibus tentabantur, inferorum potestates perfregerint, à quibus impugnabantur, sæculi repagula perruperint à quibus arcta obsidione premebantur.

Serm. de S. Laurent. mart.

"Validiora sunt exempla quàm verba, & plenius est opere docere quàm voce," inquit D. Leo Papa, sanctitate, eruditione & auctoritate verè magnus.

Nos igitur verborum anfractibus à tergo positis, cum loqui intendamus ad cor Ierusalem, relinquemus longum iter ad virtutem per præcepta, capiemus breue illud & efficax per exempla compendium; non obliti eorum quæ argutè dixit, & eleganter D. Bernardus: "Sermo efficax exemplum operis est, facile faciens suadibile quod dicitur, quando ostenditur esse factibile quod mandatur."

Epistol.

Primo igitur loco de Episcopis, secundo de Regularibus, tertio de Laïcis sermonem instituemus; in quibus inter se ordinandis & commemorandis eorum actis, confessione, martyrio, non tam ipsius temporis quo passi sunt, quàm eminentiæ dignitatis & vocationis, quâ nomen & gradum sortiti sunt in Ecclesia Dei, & Repub. Christiana habituri sumus rationem in decursu huius narrationis.

Rogamus autem beneuolum Lectorem, vt quia nos corrigi paratos, instrui auidos, & discere ma-

gis quam docere promptos offerimus, ne sic erratis connivueat ex indulgentia, vt veri notitiam velit subtrahere; quam licet ex Democriti puteo, quibuscunque industriæ situlis, & molestiæ subeundæ antlijs è profundo haurire satagemus, & fugientem è mente horum qui supersunt memoriam magnorum virorum quos describimus, quos & ipsi amicitia, necessitudine, beneuolentia, aliísue officijs coniunctos sibi vel deuinctos habuerunt, quia hoc scriptionis fulcro & tibicine sustinere, eandemque intercidentem eorum gloriam excitare & conseruare aggredimur, eiusque conseruationem nostri laboris pretium duximus, fulciri petimus illis adminiculis quæ suppeditari poterunt ad ista *μνήματα* conficienda ab ijs, qui illos familiariter nouerant, vt his confectis attexere possimus accuratiora illa & copiosiora *ὑπομνήματα*, quæ iam dudum de Hierographia totius Hiberniæ conscribenda, ab ipso exordio & veluti crepusculo fidei Christianæ in ea seminatæ meditamur. In qua descriptione de sacris locis, rebus, & personis, si triteuchum quendam vel tripartitam poterimus pertexere, & ad nostra vsque tempora perducere, iam non lustrata solum, vt in ambarualibus, sed illustrata eius limina, & veluti ad sacra lumina eius *παλιγγενεσία* celebrata videbitur.

Atque ita confecto spicilegio in editione Analectorum, si nostra Moabitis à propinquo suo Booz cum reliquis operarijs in agrum admittatur, Ruth. c. 2. vt tamdiu se messoribus iungat, donec omnes segetes demetantur; fas erit cumulum manipulorum ita posse coaceruari, vt neminem qui vel spicam adiecerit, vel micam tribuerit, vel minutam contulerit, omnino pœniteat expensæ factæ, aut laboris exantlati in tam desiderati operis metam & terminum.

Et quia obiter facta est Analectorum mentio, pro quibus explendis dimensum hoc exigitur,

quod sit in antecessum promissæ Hierographiæ, vt melius innotescat Analectæ animus, quanto studio & sedulitate velit exequi præceptum cordatissimi illius senis apud Iustinum paulò antè memoratum, qui eundem discipulum suum Christianis documentis imbuendum suscipiens, cum probè nosset Apostoli doctrinam ex cælesti fonte haustam, nimirum scientiam solere inflare, cùm charitas ædificet; seriò monuit, vt vitam magis quam sermonem pergeret excolere: alioqui si velit φιλολόγος esse, non φιλέργος aut φιλολήθης innuebat ad aliam scholam, ad alium præceptorem vt commigraret expedire: Ita Analectes cum in φιλολήθεια magis quàm in φιλολογία cupiat versari; nec alium in isto φροντιστήριω magis desideret præceptorem quàm φιλέργον & veracem, cuius vita sermonibus consonet: (" Procliuis est enim malorum imitatio; & quorum virtutes assequi nequeas, cito imitaris vitia "), adeo alienus est à figmentis, & commentitijs rumoribus consectandis, vt si quid obrepserit vel leuiter ingestum, vel inculpata credulitate suggestum, vel extra orbitæ lineam incautè egressum, malit errati palinodiam canere, suumque lapsum agnoscere, quàm obfirmatè frontem vel stylum indurare contra syncerum iudicium ingenui censoris.

Hieron ad Lætam.

Atque hoc tanta religione à se præstandum spondet, vt si tantillum appareat, quod aliter gestum sit quàm ipse intellexerat, mox sit accepturus spongiam deletilem ad illud extergendum, quicquid fuerit quodiure meritòue argui queat, vel perperam expressum, vel tenuiter adumbratum fuisse.

Estq; vnde & ipse gaudeat, & alij multùm de scribentis industria & studio veritatis indagandæ gratulentur, quòd in tam prolixa grauaminum serie, quæ in prima Analectorum parte iam in lucem euulgata vbertim recensuit, nihil tanto tempore contigerit audire quod redargui possit

à tam multis, tam oculatis, tam lynceis aduersarijs, nihil perstringi alicuius colore falsitatis & quantumuis omnia stringant, premant, & fidiculis torqueant, nihil notari, carpi, sugillariue cum aliqua rationis vmbra posse, nisi quòd obtorta gula distrahunt, de "adacto per pectus stipite," quando in præfatione agitur in transcursu de Catholicis excommunicatis, qui censuris Protestantium innodati moriuntur.

Non poterunt ire inficias quin denegata eis sit Ecclesiastica sepultura, vt nec in templo aliouè sacrario tumularentur, in quo vel marmorea maiorum monumenta, vel sepulchrales titulos ære sculptos aut incisos saxo haberent; ne quidem in vestibulo templi, ne forte vestigijs terantur transeuntium amicorum, qui sui non immemores transitus, defunctis benè apprecari & refrigerij locum exoptare possent, sed neque in aliqua cœmeterij semita sub dio, sub nudo Ioue, requiescere datum est in horrorem tanti facinoris, & in cæterorum terrorem, vt alij deinceps eandem seueritatem extimescant. Non ibunt inficias, quin ille exhumatus iam sepulchrum occupans, iste alter ne occuparet præuentus, vterque in triuio positus, vt vel inhumatus instar iumenti à canibus laniandus putresceret, vel in scrobem aut sepulturam asini proijceretur: Nisi forsitan negauerint id in triuio factum, sed magis in biuio vel compito, quemadmodum de adacto stipite inficiabatur vnusquispiam, tametsi fateantur omnes sepulchri effossionem, corporis extumulationem, in publicum & profanum locum proiectionem, siue illud triuium, vel biuium, aut deuium fuerit. Quid verò est aucupari captionum tendiculas quid captare contradicendi occasionem, nisi hoc sit quod de "stipite" affertur à malè feriato? Neque enim multum referet exhumati cadaueris, an stipite ad pectus apposito pro intersigni sepulti hominis, iam in compito

Houth Dobin.

tumulatus feris & bestijs calcandus, curribus & quadrigis terendus obijcitur ; an verò inter extumulandum, quando ex auita sede per vim & summam iniuriam eijceretur rutro, vel bipalio, vel cuspide ligonis cum alijs ruderibus & quisquilijs è cauerna maceriæ eruderaretur. Si de sensu doloris, aut affrictu vulneris sermo sit, neutribi sentit, neutribi dolet, neutribi vulneratur, cadauer enim est insensile ; sin de ignominia, dedecore, contumelia loquamur, quæ in mortuos quodammodo redundat, & viuos remordet, propinquos affines & amicos, par vtrobi que est dehonestamentum ; nisi tamen in exhumatione maior sit & acrior ignominiæ stimulus, quod additus " stipes " arcebit ferarum iniuriam, & memoriam prætereuntium Catholicorum refricabit ad pias preces, aliaque suffragia pro defuncto soluenda ; adactus autem ligo vel bipalium ad aliud non seruit, quàm ad corporis eiectionem, & ad pios Manes, qui placandi potius essent (vt ita dixerim) inquietandos.

Sciant autem isti tam importuni suggillatores, non esse insuetum scriptoribus tàm sacris quàm profanis, ea quæ ex inolito ritu & formula gerendi communiter fiunt, iuxta receptam consuetudinem gesta describere, tametsi præter solitum acciderit ex consuetis circunstantijs & ceremonijs aliquam prætermitti : Et cum ipsis qui hoc obijciunt fortasse incertum sit fuerítne omissus " stipes," quem illi magno pietatis sensu amouent à pectore defuncti ; nobis verò non sit certissimum additusue fuerit nécne, tametsi verisimilius opinemur ex more & vsu plurimorum in triuijs aut compitis sepultorum, non fuisse neglectum ; demus tamen ita esse vt ipsi asserunt, quid inde præclarè eliciunt ? quid inferent ? aut non ipsos constringendo fortiùs concludemus cæteria omnia, quæ enumerantur in illo tractatu, veritate niti, quando illud solum & vnicum eruitur ; post tam multiplicem

multorum lectionem & agitationem, quod impingeretur in frontem beneuoli scriptoris.

Nam si exceptio firmat regulam in illis quæ excepta non sunt, atque hoc solum de "stipite" in tam varia enumeratione excipitur & obijcitur, quis erit, nisi stipes sit & planè stupidus, qui non intelliget exceptionem istam, multum facere ad reliquorum quæ inibi tractantur confirmationem: vel si aliud aliquid occurrat quod obijciendum putent, exprimant id ipsum, & expromant in apricum solem, vt si lucem ferat redargutio, luci cedat redargutus, sin ipsa fatiscat & obtundatur repercussa solis radio, condat se in tenebris, & conticescat aduersarius?

Certum enim hoc est & firmiter fixum Analectæ, nec veritati reluctari, nec ζεομάχίαν, quod proprium est superborum, & quorundam præ cæteris Sectariorum, qui dissensiones & offendicula, præter doctrinam quam didicimus faciunt, quos obseruare & fugere monuit Apostolus: & quorsum? "Huius- Rom 16. Vers. 17.
modi enim Christo Domino nostro non seruiunt, sed suo ventri; & per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium." De χρηστολόγοις hæreticorum loquitur hoc loco D. Paulus; nos verum Christologium, id est, de veris Christi Athletis tractationem aggredimur, de illis nimirum quorum Romana & Catholica obedientia in omnem locum diuulgata est: putida Chrestologia, vt vulpina Foxij monumenta, & aliorum illius farinæ furciferorum, quia extra compagem œcumenicam, pro tenacissima errorum tuitione edita & suscepta execramur; & omnes, qui illis fidem adhibent, obsecramus Chrestologos (ita Pertinacem Imperato- Ex Iulio Capitol. in Pertinace.
rem olim cognominatum scimus, quòd benè loqueretur, malè faceret) atque in visceribus veræ Christianæque pietatis obtestamur, vt relicta deuiandi libidine, spretis errantium diuerticulis, abiecta errorum pertinacitate, subdentes Christi

iugo humilem ceruicem, patiantur se aggregari ad illam caulam, & ad illud ouile, extra cuius septa non est securitas à luporum faucibus; extra cuius gremium non est à frigore tegumentum; extra cuius complexum non est salus possibilis.

Cyprianus Demetri.

Et quia propria est pertinacium indoles, quod de Hæreticorum & Ethnicorum ingenio dixerat suo æuo Cyprianus, "vt studio magis contradicendi quam voto discendi veniant, & clamosis vocibus personantes malint sua impudenter ingerere, quàm nostra patienter audire;" hoc iterum iterumq; profiteor me quàm longissimè abesse ab eorum malo more & studio; & cum in omni assertione & scriptione primas veritati partes deferendas existimem, beneficij loco habiturus si amicè mouear de lapsis vel præterlapsis; id vel maximè referre meâ puto in rebus sacris, aut sacratorum hominum gestis commemorandis; estque omni solicitudine cauendum, ne vel temerè fingamus quod eos gessisse nescimus, vel quæ ab alijs ficta sunt tanquam vera ad posterorum memoriam, non sine gemino piaculo transferamus, vt rectè in re simili ante nos obseruauit modernus quidam scriptor.

Christopho. Castrius in Histor. eiparæ.

Quia verò omnium iudicia percurrere non possumus, nec eorum sententias fas est ante editionem perquirere, patiemur tabulam huiusce Narrationis in publico prostare; ipsi retro tapetem opperiemur, spectatorum præteruehentium censuram, vt quod Appelles de imagine à se depicta, id nos de martyrijs & confessionibus hîc descriptis præstolemur.

CATALOGVS
SACRATORVM
ANTISTITVM,
ALIORVMQVE TAM

Regularium quàm Secularium Sacerdotum,
cum quibusdam Laïcis,

QVI

Pro inuicta confessione fidei Catholicæ in Hibernia, regnante Elizabetha, martyrium, vincula, exilium perpessi sunt. Quibus pro Auctario adduntur nonnulli inclyti Pugiles, qui sub Prorege Arthuro Cicestrio, regnante (sed inscio vt creditur) Iacobo Rege Britanniarum potentissimo, suspendio, & membrorum dilaceratione martyrium compleuerunt.

Et in cumulum pro Coronide adijcitur

Elogium

Duorum Christi seruorum Hibernorum : Quorum alter præclarus Christi Confessor paulò ante lapsum in schisma Henrici VIII. magna sanctitatis opinione floruit : Alter illustris Christi martyr mox ab eiusdem Henrici lapsu suo sanguine fidem consignauit.

NOMINA

ARCHIEPISCOPORUM.

RICHARDVS Creaghus aliàs Creuæus Archiepiscopus Armacanus, & Primas totius Regni Hiberniæ, post diutinam incarcerationem, plurimasque ærumnas, & calamitates ob fidem Catholicam patienter toleratas, in odium eiusdem fidei veneno sublatus est in turri Londinensi 14. die mensis Octobris, anno Domini 1585. siue vt alij dicunt, 1587.

DERMICIVS Hurlæus Archiepiscopus Cassellensis Doctor vtriusque iuris, varijs supplicijs tentatus & dirissimis cruciamentis excarnificatus, sub Gubernarchis Henrico Walopo, & Adamo Lofto, inuictus Christi martyr, suspendio finiuit vitam, anno salutis reparatæ 1583.

EDMVNDVS Gauranus Archiepiscopus Armacanus totius Hiberniæ Primas, in acie mortuus: qui (vt fertur) dum sacramentali confessioni excipiendæ, & reconciliationi cuiusdam ab hæresi faciendæ vacaret feruente conflictu, vulnus mortiferum accepit ab hæretico milite, anno Domini 1598.

MAVRICIVS Gibbonus Cassellensis Archiepiscopus, extorris in Hispaniam fugere coactus, in ciuitate Portuensi mortuus est in exilio, circa annum Domini 1578.

NICOLAVS Skerettus Archiepiscopus Tuamensis,

post carceris angustias, in Lusitaniam profugit, & voluntarius exul, magno sui relicto desiderio, obijt. Vlissipone, sepultus in templo D. Rochi, anno Domini 1583.

Nomina Episcoporum, vel Martyrum, vel Confessorum.

HOMAS Leürus Kildariensis Episcopus circa annum Domini 1577.

GVLIELMVS Walshæus Medensis Epicopus circa annum 1578.

MAVRIARTVS O'Brian Imilacensis Episcopus, Dublini in carcere mortuus anno 1586.

THOMAS O'Hierlatius Rossensis Episcopus anno Domini 1579.

[1] HVGO Lacæus Limiricensis Episcopus, anno Dominicæ Incarnationis 1580.

EDMVNDVS Tannerus Corcagiensis, & Clonensis Episcopus, Sacræ Theologiæ Doctor, & Commissarius generalis summi Pontificis in Hibernia.

PATRICIVS O'Helius Maionensis Episcopus ex instituto D. Francisci, Gulielmo Drurio Iusticiario gubernante, eodemque præcipiente, martyrij affectus est vnà cum socio Conaldo, aliàs Conacio, ô Roirk, vterque in patibulum actus Killociæ anno reparatæ salutis 1579.

REDMVNDVS Galchorius Episcopus Dirrhensis, & Hiberniæ tunc Viceprimas, anno circiter ætatis septuagesimo captus à præsidiarijs excursoribus Hæreticis, & multis vulneribus ab eis confossus occubuit anno Domini 1604.

PETRVS Poërus Fernensis Episcopus, pœnitentia

[1] Eloquius.

ductus admissi scandali & ruinæ, quasi alter Marcellinus post thurificationem, sponte se obtulit Proregi & Concilio: coniectus in carcerem, & multas molestias pro fide perpessus, tandem elapsus è custodia Romam se contulit, & coram supremo Iudice ac Tribunali prostratus, percepta absolutione Compostellam venit, vbi Suffraganeus Archiepiscopi Compostellani factus, ibi mortuus est, propinato (vt dicitur) veneno, à flagitiosæ vitæ Sacellano suo Gallæco, anno salutis circa 1587.

Thomas Strongus Ossoriensis Episcopus, hæreticorum infestatione coactus è sua Diœcesi & natali solo recedere, voluntarium subiuit exilium; & post multos sudores laboresq; transactos, in Compostellana ciuitate & Diœcesi, sub auspicijs Illustrissimi Archiepiscopi illius loci, pro quo ibidem munia Episcopalia per annos plures administrauit, sub tutela Sanctissimi Apostoli Iacobi Hispaniarum Patroni, quem & Hiberni dicunt prosatorem primi apud ipsos seminis Christiani, obijt anno 1601.

Cornelivs Douanius Dunensis & Conrethensis Episcopus, cum martyrij consorte Patricio Locherano Presbytero, trabeati honore insignium Christi Athletarum per suspendij laqueum, & fœdam corporum deartuationem, contritis inimici laqueis, & effracto corporei carceris ergastulo, peruenerunt ad optatam & fœlicem palmam, Arthuro Cicestrio Hiberniam gubernante, primo die Februarij, anno Domini 1612.

Fr. Richardvs Bradæus Kilmorensis Episcopus defunctus varijs laboribus, ærumnis, & incarcerationibus pro orthodoxa fide, grandæuus annis, & meritis conspicuus, cum aliquot annis ante mortem renunciare vellet Episcopatui quem aliorum voluntas & suprema auctoritas inuito imposuit, è vita excessit in monasterio ordinis sui de monte Phæranani, anno . . .

Fr. THADÆVS Ofaralius Episcopus Clonfartensis Ordinis prædicatorum, cum valdè aueret Catholicam fidem propagare, post multos pro eadem causa labores axantlatos in ætate florenti, & senio confectus renouare vellet eundem zelum & studium prædicandi fidem & sacramenta administrandi obijt Quinsaliæ anno Domini 1602.

Nomina Regularium ex diuersis ordinibus.

GELASIVS aliàs Glasnæus O'Quillenanus ordinis Cisterciensis Abbas monasterij de Buylio, vnà cum Eugenio Cronio Sacerdote martyrio affectus, anno 1580.

F. DANIEL O'Neilan ex ordine D. Francisci de obseruantia, martyrio coronatus est Yogheliæ, persequentibus Ioanne Norisio Præfecto, & Gulielmo Morgan capitaneo cohortis hæreticorum 28. die Martij, anno salutis humanæ 1580.

DONATVS Hinrechan,
PHILIPPVS O'Feus, & } Religiosi Franciscani.
MAVRICIVS O'Scallan,

in sui ordinis monasterio oppidi de Lislactin ab hæreticis comprehensi, præ senio & orbitate visus fugere non valentes ante summum altare templi violenter attracti, ibidem iugulati sunt, & victima pretiosa in conspectu Domini odorem suauitatis eructauit, anno 1582.

F. THADÆVS Dalæus ex eadem D. Francisci familia monasterij de Asketin, multis supplicijs & tormentis præoccupatus, martyrij lauream consecutus est Limerici circa annum Domini 1579.

EDMVNDVS Donallius Limiricensis Societatis Iesu multis cruciatibus & incommodis tentatus, in fidei confessione martyrium consummauit, Corcagiæ suspensus in patibulo, Iacobo Mauricij

Geraldino, bellum mouente cum alijs Dynastis contra Sectarios.

DOMINICVS Cullen Yogheliensis eiusdem societatis Religiosus, in castello de Beerhauen captus à Georgio Carew Anglo protestante tunc Momoniæ Præside, absque iudicij forma addictus morti, & in odium professionis suspensus Corcagiæ vltimo Octobris 1602.

Comes Tuemoniæ nomine ordinum Regni obtulit ei vitam et incolumitat. si vellet conformare in negotio fidei sed constanter recusauit.

EVGENIVS O'Gallechurius ordinis Cisterciensis Abbas, & alumnus Monasterij Asserœnsis, cum Bernardo O'Truorio eius socio, & eiusdem instituti monacho, militari manu interfecti in odium Religionis anno 1606.

NIGELLVS O'Boylus ordinis S. Francisci Regularis obtruncatus ab hæreticis, & in suo sanguine sepultus in monasterio sui ordinis.

Quærendum an hic sit qui in Episcopi Dunensis Indice martyriali vocatur Thadæus O'Buil Guardianus de Dunnegall prædicator & confessor, ab hæreticis morte affectus anno Domini 1607.

F. DERMICIVS Mulronius eiusdem instituti religionis, & alumnus monasterij Clonmeliensis, supplicio martyriali affectus in monasterio de Galliballi in montibus Aharlæis, prope Tiperariam, amputatis virilibus, & capite plexus, nullam cruoris guttam emisit.

F. THOMAS Geraldinus ex eadem Obseruantium familia multis laboribus & molestijs in prædicanda fide perfunctis, & ærumnas carceris sæpiusculè perpessus, mortem cum vitâ commutauit in custodia, quam sustinuit causâ religionis : obijt in castro Dublinensi die 12. mensis Iulij anno Domini 1617.

Nomina aliorum Prælatorum & Sacerdotum Sæcularium, confessorum, martyrum, vel extorrium pro fide.

IN Monarchia Sanderi præter diuersos Archiepiscopos & Episcopos, quos iam plerósque recensuimus, numerantur hi qui sequuntur, pro fide aut vincti aut exules.

PETRVS Whitus Decanus Waterfordensis.
THOMAS Moëranus Decanus Corcagiensis.
DAVID Hurlæus Decanus Imilicensis.
Luttrellus Archidiaconus Medensis.
THOMAS Coënus Archidiaconus Waterfordensis.

DAVID Wolfius. THOMAS Poërus. PETRVS Dillonus. IOANNES Witus. PETRVS Fitz Gerrot. BERNARDVS Kerolanus.	Sacerdotes.

postremus hic Bernardus, siue vt alij indigitant, Barnabas Kerolanus videtur idem esse cum eo quem P. M. Cornelius Douanius Episcopus & martyr in suo Indice martyriali (quem penes me habeo) memorat ex arbore suspensum per hæreticos, iuxta Trim municipium Medensis Diœcesis anno 1605.

LAVRENTIVS Morus presbyter cum Oliuero Plunketo nobili Hiberno, & Gulielmo Walsh milite Anglo, Catholicæ fidei zelosis cultoribus, à cohorte hæreticorum sclopetis ad scopum traiecti, palmam martyrij consecuti sunt 11. Nouembris Festo S. Martini anno 1580.

MAVRICIVS Kinrechanus sacerdos Killociensis, illustri martyrio sublimatus est Clonmelliæ 30. die Aprilis anno Domini 1585.

Richardvs Frinchæus sacerdos Fernensis Diœcesis ob fidem Catholicam ingenuè confessam, & acerrimè defensam, diuersis ærumnis, itinerum laboribus, squalore carceris, alijsque incommodis confectus, obdormiut in Domino anno salutis reparatæ 1581.

Andreas Strich Limiricensis sacerdos, Parisijs in sacris literis eruditus, postea profectus in Hiberniam, vt fructum referret animarum : in eo munere per multos annos fidelem operam nauauit, comprehensus demum ab hæreticis, & Dublinum ad carceres deductus, in ijsdem cursum fœliciter consummauit circa annum Domini . . .

Georgivs Poërus Kilkeniensis Sacerdos, & Vicarius generalis Diœcesis Ossorensis, in ætate senili Dublinum pertractus pro fide Catholica responsurus, bonam fecit confessionem coram publico Tribunali coniectus in ergastulum, & miseriis oppletus, ærumnosam vitam cum morte in vinculis commutauit anno circiter 1599.

Nicolavs Yong ex Villa de Newton iuxta Trim Sacerdos & venerabilis senex, odio professionis in castellum Dubliniense detrusus, ærumnis & miserijs confectus, in custodia vitam finijt anno circiter . . .

Donatvs Makeredius Vltoniensis sacerdos dilaceratus in partes quatuor equis in diuersa distrahentibus, finem vitæ fecit, in asserenda vitali & vera fide anno 1609.

Evgenivs Cronius præsbyter, socius Abbatis Quillenani ex eadem Prouincia (de quo supra) in fidei professione & morte pro eadem, anno 1580.

Patricivs O'Derry sacerdos canis & annis obsitus in Lifferia prædio Comitis Tirconaliæ in patibulo semistrangulatus ; posteà spirans, sed æternam iam non temporalem sperans vitam, in membra crudeliter excarnificatus est, anno 1609.

Patricivs Locheranus Cornelij Episcopi Dunensis in constantia pro fide ad martyrium vsque socius. Die primo Februarij, anno 1612.

Evgenivs Heganus S. Theologiæ Doctor, & diœcesis Ross. Vicarius Apostolicus; rei Catholicæ promouendæ strenuus cooperator: dum vel precibus incumberet in eam causam vel stimularet alios in eandem, lethali accepto vulnere, ab irruente armatorum hostium cuneo, relictus erat inter mortuos quasi mortuus; sed spirantem adhuc & anhelum amici asportauerunt ad vicinum pagum sero crepusculo, ibi & ipse & locus in quo iacebat per totam noctem illam lucis radio coruscâsse dicitur, defunctum sepelierunt propinqui in vicino monasterio S. Francisci de Timolaggio.

Donatvs Dalæus Sacerdos, in iuuenili ætate multas tolerauit ærumnas, difficultates & molestias ob constantiam in fide Catholica; exilium è natali prouincia, carceris inclusionem, & concomitantia incommoda per plures annos sustinuit, tum Dublini, tum etiam Londini. Sed per Dei prouidentiam tandem liberatus, cum suam operam erudiendæ iuuentuti addixisset, propter infestantium sectariorum importunitatem coactus est deserere officium illud honestum & ingenuum, nostræq; Reip. percommodum. Sub amictu medici, quòd eam facultatem apprimè calleret, animæ iuxtà & corporis morbos pellebat, ac veluti pius Nicodemus apertus bonis, occultus malis, cursum vitæ consummauit cum magnæ integritatis, prudentiæ & innocentiæ laude, anno 1614.

Ioannes Valesius Presbyter & Vicarius Generalis in diœcesi Dublinen. in Angliam casu appulsus, examinatus in fide, & ob constantiam coniectus in carcerem in vrbe Cestriensi, orthodoxæ confessionis agonem in vinculis adimpleuit, anno circiter 1600.

Bernardvs Moriarti ex diœcesi Ardachadensi

Presbyter, à Francisco Shano cum Episcopo Kilmorensi & alijs Regularibus captus in monasterio montis Pharanani, irruptionem hæreticorum passus in itinere Dublinum versus, & coxam glande suffractus à sclopetario milite, in cruore suo mortuus est in carcere, ibidem negato ei chirurgo qui mederetur, anno circiter 1596.

Nomina Laïcorum.

ONTIGIT mihi videre Catalogum in quo conscripti erant complures Laïci Catholici, quos vel fraus & calumnia sibi aduersantium, vel odium fidei quam profitebantur orthodoxam, in exitium impulisse dicitur: Inter quos numerabantur hi qui sequuntur.

MAVRICIVS Eustacius artium Magister, & sacræ Theologiæ studiosus, ex illustri progenie satus.

ROBERTVS Mauricij Geraldinus S. Theologiæ Baccalaureus.

ROBERTVS Scorlocus nobilis adolescens.

GVLIELMVS Woganus nobilis.

GVALTERVS Lahyrmus, Mauricij Eustacij famulus.

DAVID Suttonus, cum suo fratre

IOANNE Suttono.

GVALTERVS Eustacius,
GVLIELMVS Eustacius, } vterini fratres
THOMAS Eustacius,

ex familia honoratissima Vicecomitum de Kilcullin, Baronis de Baltinglas, cum alijs duodecim nobilibus absumpti sunt ardore belli ab illustri cognato suo Iacobo Barone suscepti (vt ferebatur) zelo Catholicæ religionis restituendæ.

Eodemq; fato occubuerunt

GERALDVS Geraldinus Comes Desmoniæ,

IOANNES Geraldinus, &
IACOBVS Geraldinus, } Comitis fratres,

cum alijs viginti & amplius viris illustribus, honoratis, & primarijs, ex eadem Geraldinorum familia. Quibus accenseri possunt alij complures per Hiberniam sparsi, quos rabies persecutionis sustulit: De quibus consule quæ inferius notantur in martyrio Mauricij Kenreghtini.

His adduntur in eodem catalogo viginti duo senes Catholici, quos fugiendi impotes furor insequentium militum deuouerat incendio in vico de Mohoriack in Momonia, die 26. Iunij, anno 1580.

Porro ibidem adijciuntur sequentes:

ROBERTVS Meilerus, Patricius Canauasius, & Eduardus Cheuerus, atque alij nautæ Catholici; eo quod patrem quemdam societatis IESV, alios Sacerdotes & Catholicos laïcos, causâ fidei profugos, clam è periculo in Galliam traiecissent, varijs tormentis cruciati, è ligno semineces in terram demissi, & membris diuisi, mortem oppetierunt, die 5. Iulij, anno 1581.

MATTHÆVS Lamportus timoratæ vir conscientiæ quod Catholicum Baronem de Baltinglas extremâ lnediâ laborantem domo suscepisset, suspensus & in membra diuisus occubuit.

PETRVS Meilerus studiosus humaniorum litterarum, ab hæreticis captus, & in fide retinenda constans inuentus, martyrio affectus est Galuiæ, anno Domini 1588.

PATRICIVS Haius, Wexfordiensis mercator & nauclerus, quòd subuenisset Catholicis in necessitate constitutis, Episcopis, Sacerdotibus, & alijs, longa incarceratione fractus, & ærumnis obrutus Dublini ordormiuit, anno Domini 1581.

Hi omnes, & alij nonnulli recensentur in illo catalogo; de quibus (vt nec de Michaele Fitz-Simon, de cuius occisione diuersa referuntur) iam non vacat accuratiorem inire discussionem; quàm differentes in aliud tempus, hoc loco prætermittere non debemus.

IACOBVS Dowdal municipij de Athboy vir Primarius, cùm ob egregiam fidei Catholicæ confessionem, tum maximè quòd Sacerdotes hospitio excipere solitus esset, à Cancellario Regni frequenter Dublinum accersitus, & in carceres coniectus,

in ijsdem diuersis vicibus plures annos patienter egit; cumque excelsi animi vir, nec temporibus inseruire, nec à patiendi proposito dimoueri vellet, Religionis hostes ipsum tandem, vt aliàs sæpius, ad tempus dimiserunt, qui domum suam secedens, placidè requieuit in Domino circiter annum Domini, . . .

Gualterum Archerum ciuem Kilkeniensem & Armigerum, ex primoribus illius Vrbis, qui constantiam in fide suam probauit longâ carceris fatigatione; quòd nollet consentire profanando cœnobio Dominicanorum, in eadem vrbe, postquam illud pietate ciuium, mox ab Elizabethæ Reginæ morte, sacro vsui restitutum fuisset; in hoc secutus exemplum Marci Arethusij, mortem extorris obijt die 24. mensis Augusti, anno Domini 1604.

Patricivs Browne ex honoratioribus ciuibus Dubliniensibus diu multumq; enutritus in hæresi, ex speciali Dei benignitate ad fidem Catholicam postliminiò reuersus est. Atque ob eiusdem fidei professionem Dublini viginti circiter annorum molestam inuicto animo tulit incarcerationem, ex qua lethalem morbum contrahens, licet datis obsidibus dimissus fuerit ad tempus è custodia ad recuperandam valetudinem, tamen à vi morbi liberari non potuit, nisi vita cum pia morte commutata, anno circiter . . .

Daniel O'Hananus in Vltonia carceri inclusus, de fide deseranda ab hæreticis tentatus, victor occubuit in custodia.

Victor Whitus ciuis Clonmeliensis, de quo infrà in martyrio Mauricij Kenrechtini.

Iacobvs Doudal mercator Vadipontanus, cum in Angliam traiecisset negotiandi causâ, & de iuramento Regij primatus examinaretur, illaqueatus quæstionum tendiculis, quòd mentem suam fidemque Catholicam ingenuè profiteri non esset veritus, morte affectus est in ciuitate Exoniensi; & signis

Excester.

coruscare dicitur eius monumentum in hodiernum vsque diem.

GVLIELMVS Medus in ciuitate Corcagiensi doctrina & natalibus clarus, iuriumque & immunitatum eiusdem ciuitatis conseruator & Patronus, quia ciuibus suis author fuit palam exercendi Catholicæ religionis diu intermissa officia, in eo temporis interstitio quod à morte Reginæ Elizabethæ, ad Serenissimi Regis Iacobi inaugurationem intercessit, diram idcirco hæreticorum persecutionem in se concitauit, quem cum ad mortem vsque persequerentur, nec per duodecimuiros iuratos secundum patrias leges (qui duodecimuiri quia per fas & nefas innocentem morti non adiudicarunt miris modis vexati, & per ciuitates & loca publica ludibrio habiti, inscripta frontibus ipsorum periurij nota, demum in carceres coniecti, & non nisi graui pecuniæ pæna libertati restituebantur) mortis reus inueniretur, conceptum nihilominus in ipsum odium, & indefessam vlciscendi voluntatem non prius deposuerunt, quàm ipse Gulielmus saluti suæ consulens, voluntarium sibi indixit exilium, in quo post plusculos annos, piè obdormiuit in Domino Neapoli, anno 1614.

IOANNES de Burgo Dominus de Bretasio, martyrium passus est die 20. Decembris, anno 1607.

De Fœminis Catholicis.

VLTÆ suam fidem & constantiam illustrarunt Dublini, Vadiponti, Limirici, Waterfordiæ, Kilkeniæ, Galuiæ, Corcagiæ, Wexfordiæ & alibi.

Inter cæteras, insignis pietate matrona Eleonora Bermingham Catholicorum nota receptatrix & hospita, quæ suam in Catholica religione firmitatem,

multis argumentis comprobauit in conspectu Iudicum, coram tribunali Proregis & Ordinum regni, in carceribus frequenter, vbi & demum in decrepita ætate arctata muro carcerali, euolauit ex angustijs huius ærumnosi exilij ad liberam porticum & portum æternæ salutis, Anno Domini 1584.

Margeria verò Barneualla generis & morum nobilitate conspicua, sed & virgineæ integritatis voto & obseruantia prænobilis, pluribus agitata procellis, & tentatoribus suæ pudicitiæ, ad miraculum fortior ac fœlicior mortem obijt, & cum morte præclaram fidei confessionem expleuit: cui si martyrium non intulit gladius persequutoris, non defuit tamen voluntas martyrio, sed martyrium voluntati.

DE RICHARDI
CREAGHI, ARCHIEPISCOPI ARMACANI, PRIMATIS REGNI HIBERNIÆ, VITA & MORTE, NOTATIONES MNEMONICÆ.

AGNUS hic & clarus Ecclesiæ Hibernicæ Hierarcha, præclarus erat fidei Catholicæ pugil, & primarius eiusdem vel propagator, vel instaurator in suo natali solo. Ortus est Limerici ex honestis, si non primoribus illius vrbis ciuibus, Nicolao Creagho, & Iohanna White parentibus. Ciuitas ipsa in Prouincia Momoniæ egregio situ, cultu & mœnium ambitu cincta, quam alluit Sinnæus fluuius, omnium Hiberniæ fluuiorum facilè princeps, commoditate sui portus inuitat incolas ad mercaturam exercendam: vnde & honoratiores ciues vel ipsi instituunt, vel alijs instituendos tradunt suos pro maiori parte liberos in mercimonijs tractandis.

Accidit vt & Richardus noster ex ephæbis egressus illi exercitio addiceretur à parentibus, quemadmodum & D. Franciscus à suis; dumque rudimenta poneret ediscendæ artis, & quæstus faciendi, qui mercatores eas maximè consectantur merces quæ habituræ essent plurimos emptores (cuiusmodi apud Hibernos illo æuo ad multos vsus tingendi telam, condiendi cibos, conficiendi pharmaca, crocus erat in pretio) hinc ille iam tyro in officina propolæ crocum & aromata tractabat: cum

autem vna die cerneret sacciperia croci humescere (vt solet in quibusdam locis vnctuosa illa spica) veritus ex teneritudine conscientiæ nequid doli fraudisue subesset in illa oleacea humectatione, quia didicerat ex diuina lege adulterationem mercium, & ponderis ac mensuræ inæqualitatem illicitam esse, solis radio exposuit subvuidam spicam exsiccandam; ne ex incremento, quod suspicabatur in statera tractanda, pateretur ipse in anima detrimentum.

Angebat mentem eius crebra cogitatio periculorum quæ inesse possunt exercitio contrectandi, interpolandi, cauponandiq; merces; quippe destinauit illum Dominus ad aliam negotiationem lucrandorum hominum, vt syndonem faceret & venderet, & cingulum traderet Chananæo; fieretque nauis institoris de longè portans panem: Neque enim erat ex illis fatuis, qui vbi enutriti essent in croceis amplexati sunt stercora; sed magis & crocum, & amomum, cæteraq; quantumuis pretiosa aromata arbitratus est stercora vt Christum lucrifaceret. Relicto igitur croco, vt se ad crucem Christi pararet melius, tametsi initio renitentibus propinquis & amicis, impetrauit missionem ab hero mercatore; nunciamque remisit sæculo, se ipsum deuouens studio & pietati, & noui spe commercij, cum intelligeret de thesauro abscondito in agro, de margarita illa pretiosa, cuius inæstimabilis valor in Euangelio exprimitur, vendidit omnia bona sua vt compararet eam.

Iam igitur liberatus nexu seruitij quo ipsum institori deuinxerant parentes, & egressus è septis officinæ aromatariæ cùm excussisset è sinu mentis solicitudinem croci cæterorumque aromatum, tamen adhuc totus spirabat amomum & ambrosiam: "Et sicut cynamomum & balsamum aromatizans odorem dedit; & sicut myrrha electa dedit suauitatem odoris." In illum aptè quadrare dixeris quod

olim D. Basilius: "Quemadmodum (inquit) suauia aromatum odoramenta proprium quiddam per aërem continentem spirant quibus præsentes recreantur; Ita vir bonus toti sibi commorantium contubernio salutaris & iucundus est: id quod ille vsu & opere comprobauit." Quibus autem passibus eò prouectus sit, manuducente illum diuina prouidentia enucleatius explicabimus.

Scrupulus ille de croco exsiccando videbitur forsan, arguto aromatopolæ aut otiosus esse, aut vitiosus, vt illic trepidaretur timore, vbi non erat timor; sed arguebat tamen teneritudinem mentis, & piam quandam affectionem timoratæ conscientiæ, quæ non erat decoloranda pigmentis mundi, aut ingurgitanda salebris & siliquis huius sæculi; suntque nonullæ indoles à Deo sic conditæ vt ijs appareant ab vtero matris indita diuinitus, quasi semina quædam & lineamenta virtutum, quæ vbi ad perfectionem & maturitatem ope & auxilio primi satoris perducta fuerint, mirificos fructus proferunt: atque hoc adeo verum est, vt cum in prima pullulatione distortè visa sint germinare vitulamina, adhibita supremi rectoris & correctoris amussi, rectè genimina creuerint, & incremento pietatis vberrimo protuberauerint: idque & olim in Moyse; & postea in Paulo; & patrum memoriâ in Ignatio Loyola compertum est.

Et illo quidem aculeo teneritudinis vsus est misericors Dominus ad excitandum & acuendum Richardum, quem diuina misericordia præparabat dignum & idoneum instrumentum ad ea perferenda & perficienda quæ in circulo annorum illius fœliciter completa sunt: Et quamuis modica res & de modico videatur ille stimulus, non debet tamen pro modico haberi, quem Deus eo modo adhibuit ad finem supra modum æstimabilem. Nam ex obiecto & fine speciem suam & denominationem in moralibus accipiunt operationes; & ad fructum

operis, non autem ad fastum, ordinauit Dominus istam agitationem.

De Incar. Verbi. pag. 83.

Rectè vtique in re simili dixit S. Athanasius, "Ostentantis esse nihil affectare, nisi vt edat sui specimen, & spectatores in sui admirationem rapiat; medentis autem & erudientis est, non quouis modo inuisere, sed ad commodum indigentium se repræsentare; atque ita se exhibere, prout ferre possunt qui eius operam requirunt, ne in excedendo necessitatem vsumque patientium conturbet, & inutilis illis fiat Dei visitatio." Ita quia ad medendum & erudiendum seruum suum diuina dignatio se inclinauit, idcirco voluit eo modo illum inuisere, & vel eiusmodi aculeum immittere, vel vt pungeretur sic permittere, vt commodè posset expergisci & manum medicatricem ardentius deposcere.

Fecit id serio & constanter Richardus, ac sæcularis mercaturæ abiectâ sarcinâ, ad salubriorem se accinxit negotiationem. Vix tyrocinum posuit linguæ Latinæ addiscendæ in patria cùm in Belgium se reciperet, & in alma Vniuersitate Louaniensi litteris humanioribus imbutus, & transacto Philosophiæ curriculo, postquam in artibus Magisterij lauream percepisset, addixit se totum sacræ Theologiæ; vbi vero plusculis annis in eo studio suam operam collocasset, idoneus inuentus est & probatus qui Baccalaureatus adoreâ donaretur.

Quo accepto gradu, remeandum putauit in patriam iam syluescentem tribulis & sentibus, occasione schismatis & hæreseos sub Elizabetha Regina (sorore Catholica iam mortua) repullulantis: Indoluit erroribus passim seminatis in illo Regno, præsertim verò in vrbe sua natalitia; cui & mederi, & meliorem inspergere sementem gestiebat: strenuè laborauit hortando priuatim, publicè prædicando, sacra obeundo munera sacerdotalia, quippe

insignitus charactere presbyterali ad maiorem operis energiam peregrè redibat, de impia nuncupatione iuramenti primatus Ecclesiastici à regina arrogati, de illicita frequentatione & communicatione in officio schismatico pressius agebat, & plurimos auocabat à nefario vtriusque vsu & nexu.

Et quia nihil tenacius hæret quàm quod rudibus annis perceperimus (adeò in teneris consuescere multum est) horas illas quas potuit succidere à curis & occupationibus sacri ministerij, libenter impendebat informandæ ad virtutem pueritiæ; non immemor eius quod à D. Irenæo sapienter obseruatum est. Eorum quæ à pueris didicimus cognitio cum ætate adolescit, & animæ quodam vinculo innectitur. "Adolescens autem iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea."

Quintil. lib. 5. cap. 1.

Citatur ab Euseb. lib. 5. Hist. c. 19.

Prouerb. c. 22. vers. 6.

Ludum aperuit litterarium, pueros & adolescentes, & quoscunque aduentantes litteris iuxta & pietate imbuebat. Quod enim munus maius meliusue afferre possumus Reip. quàm si docemus atque erudimus iuuentutem? inquit pater Romanæ eloquentiæ. Nam quemadmodum ex officij huius & muneris siue neglectu siue abusu ruina vrbium & agrorum consciscitur; ita ex ipsa institutione rectè facta, salus publica consequitur: Quo enim modo stabit Resp. quomodo eius administratio bona erit, nisi administratores boni fuerint? & quomodo magistratus bonus esse poterit, nisi ciues sint boni ex quibus illi creentur? viri autem tales non erunt, nisi adolescentes puerique tales fuerint.

Grauiter à maioribus nostris in hoc genere olim peccatum est, quod ex supina incuria neglexerint idoneam liberorum educationem: grauius peccatur modò à modernis Gubernatoribus quòd nimiam ponant industriam in corrumpenda iuuentute; tum quia de stillicidio mellis venenum & fel instillant tenellæ ætati, tum etiam quia prohibent

liberum exitum ad Catholica lycæa, in quibus piè pariter & ingenuè instituerentur.

Richardus igitur qua licuit solicitudine & zelo incubuit in hanc curam erudiendæ iuuentutis, vt teneram argillam efformaret in figulina orthodoxæ fidei; & in fornace Catholicæ professionis æstu feruoris iuduraret ad quiduis pro Christo sustinendum. Post lapsum verò temporis; quia nescit parua molimina Spiritus sancti gratia; & qui se in anteriora extendit, ea quæ retro sunt exigua vel nulla ducit; hinc est quod ille quamuis occupatissimus in re Catholica promouenda, qui tamen aliquid adhuc deesse sibi ad perfectam Christi sequelam videbatur, denuò profectus est ex Hibernia; & vel labore exhaustus, vel periculis obrutus, vel cupidine perficiendi se magis in studijs, & capescendi arctioris vitæ institutum, Catholicas regiones, & tandem Romam petijt: vbi notus & gratus summo Pontifici Pio V. prohibitus est ne se traderet in regularem disciplinam quam animo meditabatur, quousque acciperet maiorem significationem voluntatis Sanctiss. Domini: sua vero Sanctitas, quamuis illo inscio, iam disponebat de eo in Hiberniam remittendo, pro Catholicorum inibi degentium vel scuto fidei, vel solamine mæroris: & quò cumulatior esset eius industria, & religionis zelus, statuit illum consecrare Archiepiscopum Armacanum & totius Hiberniæ Primatem; vacabat enim illa sedes per mortem Illustrissimi & Reuerendissimi antecessoris eius Georgij Doudal, qui ijsdem fere diebus quibus inclyta Regina Maria, & Cardinalis Polus in Anglia mortuus est, cum eò se contulisset ob negotia quædam spectantia ad suam Ecclesiam procuranda.

Consecratus ille (neq; enim allegata vel itineris pericula, vel difficultas adeundi, vel calamitas patriæ, & Catholicorum ærumnæ sat erant ad subterfugium & detrectationem oneris subeundi) spiritu

de cælo plenus sulcauit Oceanum, & relictis à tergo pelagi procellis, in maiores procellas incidit: Cùm in terram exscendisset paucorum dierum itinere confecto, ab æmulis aduersæ fidei & planè infidis hominibus prehensus, & Dublinium abductus fuit, & in carcerem coniectus; sed inde post aliquam in vinculis moram cum suo custode aufugit. Quæ interea pertulerit, quas anxietates & molestias, quantum ad meam notitiam peruenerat commemorabo.

Solutus vinculis recessit in partes transmarinas, quò posset inter Catholicos paulisper respirare, seque ad nouum certamen disponere: postquam igitur vires suas vtcunque refecisset, insinuatione sibi facta de mente Sanctissimi Domini, iam secunda vice regreditur Primas; dumque nititur inuigilare gregis suæ custodiæ, denuo prehenditur à perfidis, & coram Prorege & Senatu sistitur Dublini: illic arcessitur læsæ Maiestatis, quòd nefarius, improbus, nebulo, præuaricator, legum transgressor, iuris ac æqui violator, statutorum Regni contemptor, carceris effractor, omni supplicio & ignominia dignus. Iurati Quæsitores designantur qui sententiam facinoris, ex veteri instituto interloquantur.

Coram tribunali Regis cum essent iuramento adstringendi isti Quæsitores, & audituri ex ore iudicis capita accusationis quibus in iudicio reus appetebatur, vt re maturius discussa de facto pronuncient; ipse sibi præsens, & causæ fiduciâ fretus constanter alloquitur iuratos, & expositâ palam innocentiâ suâ, causam comprehensionis, & modum euadendi explicat. Catholicum quidem esse, & Catholicæ communionis Antistitem, nullius flagitij compertum, nullius criminis conuinci posse: non se effregisse carcerem, non custodiam, non claustra perrupisse vel repagula; liberè euasisse, cum custode suo aufugisse: sine vi vel iniuria

cuiusquam se è castro proripuisse, saluti suæ consuluisse, quod omni iure diuino & humano fas licitumque semper fuit: Aduerterent quid esset præ manibus, incolumitas vel interitus innocentis; si damnent innoxium, manere ipsos diuino obnoxios iudicio & vltioni; se de solius corporis, illos de animæ etiam internecione periclitari. Et quia iure conceditur reo exceptio contra iuratos ad certum numerum, quem si quis transgrediatur, ad pœnam duram & fortem quam vocant leges, pondere superimposito ad mortem opprimitur, cum peremptoriè ex formula iuris excepisset contra plures, contra alios datâ causâ exceptionis, in omnibus se regebat tanto consilio & prudentiâ, vt nec prætermitteret iustam sui defensionem, nec prætergrederetur limitem à lege positum, quod arduum videbatur in tam cæco & lubrico præcipitio.

Iudex in tradenda iuratis criminatione onerabat reum, & multis argumentis premebat atrocitatem facinoris, vt illi de reatu comperiendo minus ambigerent. Ipsi audita totius rei enarratione & exaggeratione, secesserunt ad discussionem facti & consultationem de sua interloquutoria sententia, quam "Veredictum" vocant, concipienda: Diuturna erat disceptatio, & quia more & lege sancitum est, ne se in domos suas iurati recipiant antequam conuenerint de sententia, quam protulerit eorum antesignanus, accidit illos tam diu inter se diuisos fuisse, alijs suffragantibus reo, alijs refragantibus, vt per plures dies hærerent inclusi, causâ inter eos indecisâ: quo tempore arctum panis & aquæ dimensum suppeditabatur, quoadusque de re inter se statuerent: Factumque est vt coryphæus iuratorum qui reo fauebat ex dysenteria per multum tempus laboraret, & cum medicorum iudicio, nihil perniciosius magisque noxium sit humanitus tali ægro quàm cruda & frigida victus ratio; tamen spiritu fulciente corporis infirmitatem, nullum

sensit inde valetudinis detrimentum, sed vegetior potius, & à profluuio postea liberior erat quàm ante inclusionem.

Absoluto demum reo ex sententia Quesitorum ipsi coniecti omnes in carcerem, & pœnâ pecuniariâ mulctati fuerunt: ille vero amandatus erat in Angliam, & retrusus in obscurum antrum in turri Londinensi; vocabatur illud ergastulum "Ceti Atrium:" locus erat valde obscurus, & solis lumini imperuius; nec alia concedebàtur incarcerato lucerna, quam frustulum candelæ sebaccæ, quantulum credebant custodes posse sufficere ad refectionem sumendam; ille verò de reficienda anima plus solicitus, vt lumen suppeteret ad legendas preces è libro quem habebat absconditum, conficiebat sibi miro artificio, sed modo subrancido, ex pingui carnium quæ dabantur in edulium, & lacinia subuculæ suæ recisa, tædam sanè rusticanam & visu fœdam, olfactuq; immanem quam pietatis ardor cum necessitate coniunctus splendentem fecit & suaueolentem.

Ex hoc antro tandem deductus fuit in spatiosiorem locum, & luminosiorem in eadem turri, ex qua saltem auram liberiorem & salubriorem, lucemque aliquam haurire possit; non quomodo prius penitus abditus & obtenebratus, vt nec per rimulam subluceret radius solis: Ibi moratus aliquandiu & maceratus pluribus ærumnis ac miserijs, omnis humani solatij plerumque exsors, & refrigerij exspes, non erat tamen à Deo derelictus nec expers vigoris animi; fidem suam & fiduciam firmabat non in brachio carnis, non in vitrea vanitate sæculi, sed in luce illa & fonte totius consolationis, cuius fluenta non deficiunt: spem collocabat non in opibus aut copijs, sed in auxilio diuinitus parato his qui bono conscientiæ testimonio conquiescunt; his qui vt diligant Deum non diligunt mundum, cuius amor est immundus,

fauor fallax & fragilis, & honor onerosus ac lubricus. In causa tam graui nec tepidè agendum putauit nec timidè. Et cum paupertas, angustia & calamitas, bonæ mentis sorores esse perhibeantur; ex ipsis roborata mens illius, in constantia, fortitudine, & libertate spiritus crescebat; augebatur in illo despectus rerum humanarum, contemptus mundi vanitatum, & generosa magnanimitas ardua quæq; sufferendi indies in eo sumebat incrementum: neque enim fortis est cui non crescit animus ex ipsa rerum difficultate: ego autem dico fideli homini (inquit D. Bernardus), magis & inter flagella fidendum.

Epist. 256.

Nec deseruit famulum suum in illis angustijs largus Dominus cuius bonitas maior est corde nostro, nam auiculâ auspice & indice effugij expediuit incarceratum è custodia. Exemplum tametsi minutius sit, maiora tamen inde intellectu assequaris. Quid enim minutius spicâ croci subroscida? quid exilius auiculâ exiliente, & rostro suo pennas ad volatum aptante? & tamen ex consideratione spicæ humescentis, repentem humi tyronem euocauit è sæculo ad sacram militiam, & ad spiritualem negotiaturam lucrifaciendi animas; ex auiculæ aduolatu, euolatu reuolatuque erudiuit clausum in carcere, quâ via & modo excederet è labryintho Dædalæo tot anfractibus obsepto, tot muris circundato, tot seris & repagulis oppessulato. Sic Malchum illum refugam, cum sua domicilij fideique consorte ex intuitu formicarum ad captandam ancipitem fugam successu prospero excitauit.

Athan. Oratione contra gentes.

Euasit igitur è turri Antistes, & tam inopinato modo euasit, vt exindè magnus admirationis stupor inuaderet omnes qui vel situm loci cognoscerent, vel diligentiam adhiberi solitam in custodiendis captiuis. Vnde qui dissiti erant viri magni & illustres, quibus aliqua necessitudo vel

amicitia olim intercessit cum excarcerato iam & elapso ex vnguibus leonum venerabili Antistite, auidè ex ipso rescire cupiebant liberationis seriem, & veram rei historiam.

Inter alios perillustris Episcopus Asaphensis Thomas Goldwellus Mediolani tum degens, cum ille Londini elapsus Louanium profectus esset, huiusmodi ad ipsum litteras dedit, partim gratulando ei fœlicem liberationem, partim rogando, vt liberationis modum perscriberet.

Copia Litterarum Episcopi Asaphensis ad Primatem: versa ex Autographo Anglico.

ILLUSTRISSIME & Reuerendissime Domine; quemadmodum valde dolui cum intelligerem tuam Gratiam post appulsum in Hiberniam proditoriè captam fuisse, & adductam in turrim Londinensem; ita summopere lætabar audito quòd inde vt videtur miraculosè elapsus Louanium, & illic hospitatus sis apud tuum meumq; amicum Magistrum nostrum Michaëlem, quem non dubito valde gauisum tuo isthuc aduentu, prout ego lætus eram de tuo effugio. Et cum licuerit Illustrissimæ tuæ Dominationi per otium, feceris mihi rem gratissimam, si dignaberis ad me perscribere particularem historiam tuæ liberationis. Quando enim primum de ea inaudiueram, res apparebat tam stupenda, vt mihi videretur tam instar somnij, quàm videbatur S. Petro, quando Angelus educebat eum è carcere. Quomodocumque fuerit, Deo laus, quod ipsi placuerit curam gerere famuli sui, cuius diuinæ tutelæ commendo tuam Illustrissimam Gratiam, meque ipsum tuis orationibus.

Et quia fertur hic apud nos Anglum quendam patrem societatis Iesu comitatum fuisse Domina-

tionem tuam in Hiberniam, hoc in loco nonnulli sunt qui multum aueunt scire quid de illo factum sit. In hac ciuitate degit vir valde probus Hibernus Iesuita, vocatur Mauricius, qui valde gaudebat quod te euasisse intelligeret. D. V. Reuerendissima dignetur Reuerendum Magistrum nostrum Michaëlem hospitem suum meo nomine salutare. Cum his opto Gratiam Tuam fœliciter valere. Mediolani die 20. Iunij, anno 1565.

Illustrissimæ D. T. indignus Frater
& seruus, Thomas Goldwellus
Episcopus Asaphensis.

Quod responsum ad has litteras à Primate retulerit Episcopus non peruenit ad meas manus; sed quod tam serio petebat de narratione tradenda totius euentus, & quomodo euasisset ex ipsius profugi relatu accipi potest, quem conscripsit P. Iacobus Nauarchus societatis Iesv, ad P. Florentium Bonchortium eiusdem societatis: & habetur totus discursus inter Epistolas Iaponicas excusus Louanij à Welpio Typographo pag. 290. eoq; maiorem fidem meretur, quod ex ore ipsius Primatis totius rei series fideliter excepta sit; quam ideo huc conijciendam censui, quia & memoratu digna est, & multis expetita, quibus forsitan copia non fuerit alterius illius libri, vnde desumpta est, nanciscendi.

Admodum R. in Christo D. Florentio Bonchortio, Societatis Iesu, Pax Christi, &c.

ON iniucundum tibi fore arbitror, Florenti, si paucis commemorauero, quæ mihi nuper R. D. Archiepiscopus Hiberniæ & Ecclesiæ Armacanæ præses, de prodigiosa ac planè stupenda sua à vinculis liberatione narrauit, que-

madmodum è Londinensi carcere, qui à Turre nomen habet, euaserit. Ego cùm non absimilem iudicarem, à S. Petri, quam in Actis Apostolicis habemus, eductione, rogaui ipsum (ne fortè, si alijs referrem, quicquam pretermitterem) vt de scripto eam mihi communicaret, quod ab eo tandem, vt est vir humanus, & diuinæ laudis ampliandæ studiosissimus, obtinui. Existimo autem rem istam non parum solatij Catholicæ fidei sectatoribus, qui nunc passim affliguntur allaturam, præsertim strenuis ac totis viribus, in eam tuendam incumbentibus. Quamobrem, vt commilitonibus in Christo materia daretur, qua spem & fidem suam erga Deum exercerent, laborarentq; in vinea Domini vehementius, hoc tam dubio & turbulento rerum statu, ac propemodum desperato: Quis enim Armacanum nostrum euasurum sperabat? Scio preces fusas esse non solum in Societatis collegijs, verumetiam ab alijs multis non infrequentes, potius vt forti animo spiritum redderet, quàm euaderet: vt Rossensem & Thomam Morum, è cuius familia nonnulli societatis IESV nomen dederunt, imitatus, suo exemplo fortiter moriendo ad eadem toleranda reliquos animaret & accenderet. Sed longè alia via laceris partibus Christianorum adesse voluit Deus, vt ex narrationis serie perspicuum fiet. Roma itaque missus (vt rem aggrediar) venit non sine liberalissima Pij Pont. Max. munificentia, vt & oues suas in Hybernia è truculentissimorum luporum, ac leænæ faucibus erueret, atque eis officiosè ac piè præesset. Ingressus insulam, sacrificium missæ in quodam suæ prouinciæ monasterio peregit. Non procul à littore vnde ascenderat, milites Præfecti cuiusdam arcis, qui illis in oris curam explorandi habebat, Episcopum eo in loco aggressi, in arcem abducunt: vbi ab ipso præfecto de primatu Ecclesiæ interrogatus, familiariter & ingenuè Catholi-

cam doctrinam non erubuit, & liberè quod res erat, Christianum se professus est. Erat inter reliquos, qui in colloquium cum eo venerant, præfecti frater, homo vehemens, & manu promptus, qui quòd hæresi infensissimus esset, adeo ira accensus est, vt furijs agitari videretur, neque quicquam intentatum reliquit vt ad Reginam Angliæ rem deferret; sperabat enim ex huiusmodi præda non modò fauorem summum in aula, sed ampla præmia se consecuturum: id quod non obscurè præ se ferebat, lucri se cupiditate permoueri magis, quam quòd illi de religione magna cura esset. Nam hæc sunt quæ maximè mouent homines à Christo & charitate destitutos, qui ad veterem Idololatriam paulatim, & quasi per gradus quosdam reuertuntur indies: sicut enim Catholici semper proficiunt plura quàm antea perscrutantes & clarius intelligentes: ita isti dum errorem ex errore, & falsitates ex falsitatibus confingunt in præcipitium grauius deuoluuntur: quam hoc sit verum facilè intelligunt, non solum qui primos Lutheri & Melancthonis libros cum posterioribus conferunt, sed & qui in hoc genus hominum incidunt, & explorant viuendi modum & conscientiam: nunquam enim dubitandi finem vllum facere deprehenduntur, vsque adeo, vt ipsimet id defiteri nequeant, vnde proprijs se opinionibus non fidei fundamentis niti, concedant oportet. Cæterùm fides orthodoxa, vna, certa, & mutationibus obnoxia non est, quippe quæ à Deo qui vicissitudinem nescit manat: hi vero de quibus loquimur, in tot sectas & opinionum monstra secantur, quot hominum ferè capita sunt, vt reuera aliud nihil eorum fides habenda sit quàm fluxa & lubrica quædam de rebus opinio, nulla authoritate maiorum nixa, fundamento nullo roborata: tum qui apud ipsos, doctissimi habentur (vtinam essent) nunquam sibi constant, semper

Infectissimus.

hærent, & vt aqua labuntur: & qui probatissimi putantur, ne muscam quidem extinctam ad vitam reuocare (vt vulgo dicitur) aut claudum canem sanare adhuc potuerunt vniuersi, cæterum viuos enecare, & ad inferos demergere, seminare discordias, tyrannidem, latrocinia, homicidia exercere, bella contra Principes seditionesque mouere, templa sacrosancta euertere, sacrilegia varia & nefanda committere & optimè norunt, & pro ludo quotidiano habent. Sed longius quàm pro instituto, veritatis amore, prouectus sum: redeo ad rem. Deprehensus igitur hic noster, de quo diximus, Præsul, ad Reginam deducitur, & multis interrogationibus in Westmonasteriensi curia, vbi frequenter agunt Reges Angliæ, vrgetur. Cùm satis fecisset ad omnium obiectiones, & pro tempore cum modestia, fidei nostræ bonam rationem apud eos dedisset, inter duos lictores per vniuersam ferè vrbem Londinum in spectaculum deducitur, vt omnibus pro fide Christi derisui foret & contemptioni: dein indictâ causâ, & indemnatus abijcitur in profundissimum & obscurissimum carcerem, cui Turris nomen est, fuit hoc ipso Cathedræ S. Petri die, à quo tandem ad amplioris spatij & lucis cubiculum ascendere permissus est. Quidam enim iustitiæ & legum memores, quod paulum modò bonorum consuetudinem nossent, alienum esse dicebant ab æquitate, eum qui nullam suæ causæ rationem attulisset, ita inhumaniter in tam tenebroso, & angusto loco vitam inopem trahere. Dum his premitur optimus & patientissimus Præsul angustijs, non defuit afflictarum mentium solator Deus, sed ipso D. Petri, qui à Cathedra nomen habet, die pariter & certam ei liberationis spem iniecit, & animum afflictum insigni consolatione perfudit. Ipse in oratione continuus, tertio post die, qui Dominicus erat, officium missæ qua potuit sedulitate memoriter in

carcere recitare cœpit, gratiam hanc & voluptatem à Deo immissam, horribilis quidam animi pauor præcesserat, adeo grauis sanè & toleratu difficilis, vt velut in mortis articulo positus animam agere sibi videretur, quo perdurante mortuorum vigilias pro seipso legit: existimabat enim breui futuram vt Christo propter fidem immolatus impenderetur. Adhæc expectabat eos qui in fidem & vitam suam instituerent examen, quos ipso Diui Patricij Hiberniæ Patroni, primique prædecessoris sui & Armacanæ Ecclesiæ Cathedralis institutoris die aduenturos cognouerat; Et cùm eius sancti præsulis patrocinium non semel fuisset propitium expertus, ob hoc precibus quotidianis, opem ab eo obnixius efflagitabat. Examinatus eodem die & mox ab hoc subsequente quarto audit à turris præfecto, summam rei noscendæ commissam esse quibusdam, sed tamen videri sibi in ijs quæ ad animarum gubernacula in Hibernia pertinerent, Pont. Romano obediendum non esse, sed Angliæ Reginæ, cui Hiberniæ omnes Ecclesiæ subsunt: & bono animo esse iubet, si modò perfidia relicta (sic enim interpretantur Catholicam fidem) hæc eadem beneficia à Regina petat, & eiusdem instituta promouere conetur, quæ cùm sæpius & diuersis temporibus alij super alios inculcarent, constanter respondit, vt Catholicum decuit Antistitem, se ne latum quidem vnguem ab auitis religionis Christianæ legibus recessurum. Iam quinta ab incarceratione hebdomada effluxerat, quæ infra octauam Paschæ incidit, cùm nescio quo nisi diuino instinctu, de fuga deliberationem capit: huius rei occasionem auicula dedisse videbatur, quæ per caueæ rimas elapsa ad euolandum pennas mirificè rostro componebat, & alis explicans, & coram illo in cubiculo subsultans, ad simile quid eum inuitabat: igitur licet in spe non certa omnia haberet, tunicam tamen & sarcinulam omnem

colligit, & se itineri occultò accingit; nec vana spes fuit, vt exitus postmodum ostendit: opus enim hoc erat à Deo, quanquam seruo suo id non nisi obscuris indicijs notum faceret, & spe quadam inusitata contra spem confidere iuberet. Dum hæc fiunt, sequenti nocte ingens strepitus in cubiculo suo, proximeque adiacentibus locis, exauditus est, vt carceris custos animo perturbato accurreret, & interrogaret de causa tanti tumultus. Episcopus respondit, quod res erat (altè enim obdormierat) se nihil audiuisse, nedum excitasse illum strepitum aut turbam, signa tamen quædam apparuerunt in eius cubiculo commoti carceris.

Quæ hos strepitus proxima nox excepit, varijs quoque ei somnijs non omnino imposuit: videbatur enim se videre, quemadmodum carcere egressus custodias & periculum omne effugisset. Tertio inde die varijs simulachris & modis mortuorum spectra in somnis ei occurrerunt, in quibus potissimum illorum faciem & effigiem agnoscere videbatur, quibus ipsa Paschatis celebritate, & sequenti die indulgentias sibi liberaliter à Pont. Max. commissas applicuerat Somno eo aliquoties interrupto, tandem defunctorum imagines ex integro se ingerebant, suumque intercessorem è carcere, vt somniabat, educunt. Iam verò cum aurora diem traheret, & preces canonicas legere cœpisset, somniorum planè immemor, non potuit animo euellere occultam seu inspirationem, seu animi obloquutionem qua mouebatur, vt carcerem foresq; egredi pertentaret: ea res adeo turbulenter & continuò incidit in mentem, vt difficile fuerit repellere: repulit tamen semel atque iterum, & sæpius, quòd cogitaret non aliud esse, quam orationis cui vacabat, distractiones, quietisque turbas: tandem non potuit non acquiescere instinctui diuino, egreditur carcerem pede presso. Videt &

explorat loca vicina, omnia reserata & aperta cognoscit, quæ firmissimis antè vinculis & vectibus clausa tenebantur: obstupuit tam nouo casu. Et ad cubiculum regressus de fuga adhuc desperat, metuens ne maioris sibi periculi occasionem accerseret, si deprehenderetur: ad orationem se componit; sed cùm nulla quies daretur, & premerent inspirationes immissæ, & ad fugiendum se sentiret fortiter impelli, ad ostia iterùm exploraturus accedit, in cubiculum redit, Dominum obnixè rogat vt animum addat, & eò impellat quod ad eius honorem celebriorem reddendum commodissimum esset: hac facta oratiuncula, sarcinam sub alis occultat antea præsagio quodam ad hoc præparatam; celebrat, Deum liberatorem fugæ authorem inuocat, atque omni abiecto scrupulo ad sextam vsq; procedit portam; tametsi via tam anfractuosa & ancipiti, vt quo ductu ad eam peruenerit ignoret: erat enim per aliam portam inductus in carcerem, tandem ad custodes ventum est, qui hominem interrogant, num scopos haberet, quæ vox inter ipsos symboli loco data præter fidem & militarem loquendi modum nihil habebat; vt exteri & hospites deprehendi queant. Ille cum non intelligeret quid sibi vellet, obticuit, sed alius (in quo notari Dei potentia potest, cui non est difficile qualibet re vti ad suam gloriam) satis absurdè tunicam pro scopo sub alis eum gestare respondit. Interrogatus ad hæc quis esset, non ex imparatò, sed quòd ante secum meditatus erat se esse seruum seruorum Christi, verè respondit, se esse seruum cuiusdam magni nominis viri in carcere liberiore detenti. Cùm satellites instarent acriter, & ad iudices esse ducendum dicerent, terroréq; pro officio incusso veritatem examinarent, atque ille imperterrito animo persisteret, & ad quemlibet se iturum paratum offerret suauiter Deo ita rem omnem conficiente dimissus est.

Deinde Londini inter ignotos triduo versatus, audiebat minime paucos de fuga Episcopi multa coram se narrantes, quem barba candida depingebant, qualis sua erat, vocis tamen ambiguitate delusi, pro candida canum interpretabantur, quòd vox ea ipsorum linguâ vtrumque significet: hoc triduo plateas obambulans, non raro obuios sibi perscrutatores habuit, ex quibus nonnulli ipsum aggressi, & quis esset interrogantes, cùm Gallicè responderet, Gallum esse existimantes abierunt: Addam ego ex proborum relatu, visum & agnitum fuisse à carceris custode, verum impotentiâ tantâ teneri se sensit, vt ne minimum quid moliri possit. Tandem ad nauem veniens à Nauclero Catholicæ fidei non instrenuo hoste velut ignotus excipitur: Adueniunt mox exploratores & iusiurandum ter exigunt à nautis de Episcopo, si quid comperti haberent, quem canum & sub alio quam Hiberni nomine (quod hoc nomen crederent facile negatum iri) exprimebant? Nautæ singulos rogant qui in naui erant: Præsulem verò, Deo sic disponente, ne interogârunt quidem, nec Archiepiscopum esse quem canum putabant, suspicari potuerunt, cùm hunc iuuenem viderent, & gallicè loquentem, Gallum arbitrati sint: hoc modo Deus qui in naui erant hostes fidei acerrimos omnes delusit; ipse verò eorum manus euasit, & incolumis in Brabantia, etsi præmium trecentorum Ducatorum qui eum deprehendisset promissum esset, peruenit; vbi nec ocio nec voluptatibus, sed sacris meditationibus, diuinísque colloquijs Deum collaudando, & beneficia eius considerando, sedulò operam dedit. Ex hoc tam mirabili diuinæ prouidentiæ opere facilè perspicitur diuino præsidio neque quicquam firmius esse, neque tutius, cui maximè fidendum sit. Non enim alia ratione, quàm Dei auxilio, & prouidentia euasit; & sanè eo quo relatum est modo euenisse omnia, grauiter asseuerauit; nec clam esse voluit, ne quis ob hanc suam euasionem

pœnas lueret; qua in re D. Stephanum, imò Christum ipsum imitatus est.

Non indignum consideratione est, quod hic subijciam eum Romæ circa S. Patritij festum examinatum fuisse, cum ad Episcopatum foret eligendus. Postmodum anno reuoluto eiusdem sancti Patricij die, Londini ad fidem Christi confitendum, vario examine pertentatum fuisse. Liber verò è carcere euasit eodem (anno tum vertente) die, quo in Episcopum concecratus est. Hæc referre volui, quæ ex scripto propria manu ad me dato, fidem apertam habent, eáque tibi Bonchorti fratribusq; in militia Christi versatis transmittimus & communicamus, vt intelligatur Dei erga suos prouidentia, qui ex medijs hostium manibus ipsum Episcopum Catholicis restituit: quem cùm primum è reditu conspexi (nam tendentem in Hiberniam antè conueneram, & moribus admodum bonis & humanis præditum percepi) longè tamen aliam faciem præ se ferre vidi, ac sanctum quid, rarum & diuinum spirantem, eximijsque præditum moribus, adeo vt dicerent non pauci, Deum in anima eius mirabilem operatum esse potentiam, & virtutes longè ampliores quibus gentem suam ad pristinam virtutem reduceret, ex integro ei contulisse. Nec dubitandum videtur, quin, Reginam ipsam non leuiter solicitam habuerit, stupenda hæc hominis liberatio, & non leues stimulos, ad fidem Catholicam reuertendi, addiderit; præsertim cûm ab ea non aliena nimis dicatur, si non quorundam malis consilijs & persuasionibus nimium acquiesceret. Quamobrem meminerit hoc Dei nuncio se ad meliorem reuocari mentem. His vale mi charissime in Christo Florenti, & me Christo tuis ardentibus precibus sedulò commendare ne graueris. Louanij, Calendis Octobris 1565.

T. R. in Domino seruus,

IACOBVS NAVARCHVS,

ONDISCHOTHANVS.

Interiecto aliquo tempore (quantum spatij fuerit nondum mihi constat) tertia vice remeauit in Hiberniam pro solicitudine gregis sui, accedente etiam nutu Summi Pontificis insinuantis id expedire vt faceret. Feruebat hoc tempore bellum in Vltonia (in qua sita est Ecclesia Armacana) susceptum illud erat à Ioanne Oneale Dynasta omnium in illa prouincia potentissimo, aduersus Reginam Elizabetham, siue id dominandi libidine, siue obtentu religionis orthodoxæ restituendæ alijs discutiendum relinquo. Quidquid sit de illa re, hoc certum est, inter Primatem & Dynastam non optimè conuenisse de multis negotijs: sed vel origo discrepantiæ, vel fomes erat, quod illum male habebant grauamina compluria ab isto illata hominibus Ecclesiasticis, ac priuilegijs & immunitatibus Ecclesiarum quarum occupabat possessiones & prædia, multamque in illos violentiam ipse cum suis gregalibus exercebat. Et eò tandem perrupit iniuriarum accumulatio ex parte Dynastæ, ac conceptæ indignationis zelus ex parte Primatis, vt cum nec consilio, nec lenitate, nec minis deduci ille posset de sententia vel insolentia, pastorali auctoritate procedendum videretur Antistiti ad censurarum fulminationem: Atque ita aduersus eum protulit sententiam excommunicationis, quam ille susque deque ferens, & obluctans sacerdotis iudicio, ac pastoris sui præceptum spernens, contumaciæ pœnam sensit; eiusque omnia cœpta & consilia abinde vsque ad interitum, diuino se palam exerente iudicio, retro sublapsa sunt, & infœlici exitu terminata.

Peragebat interim Primas sua munia Episco palia, qua licuit sedulitate, tum in illa Prouincia, tum alibi per Hiberniam, vbi vel oportunitas se ferebat, vel exigebat necessitas. Tertia demum prehensione à perfidis correptus, & Dublinium cum satellitio militari missus fuit; moxq; Dublino

amandatus in Angliam, traditusque in arctam custodiam in turri Londinensi, vbi traduxit ærumnosam vitam, vel longum potius martyrium.

Euaserat è turri anno Domini 1565. & plusculis annis interpositis reductus in eundem carcerem è vita migrauit 14. Octobris, anno 1585.

Præter illas difficultates & vexationes quotidianas, quas tot annorum curriculo sustinuit, molestias multas & vexationes in muneris administratione, tantillo tempore quo vixit in sua Prouincia & cura Primatiali, labores & lassitudinem in regendis ouibus sibi commissis, cæterasque calamitates, quas in calamitoso & afflicto regno necesse habuit subire, ad maiorem constantiæ probationem, & meritorum eius cumulum, etiam calumnias allophylorum & criminationes domesticorum pati illum oportuit.

Episcopus Clocherensis subolfaciens offensas & iurgia quæ inter Primatem & Dynastam illum de quo paulo ante egimus, intercedebant, dum ille istum redargueret de multis excessibus & iniurijs aduersus Ecclesiasticam iurisdictionem & immunitatem perpetratis, insimulabat eum in Curia Romana læsæ Maiestatis diuinæ, violatæ Religionis, præuaricati iuris Ecclesiarum ; & litteras quasi ab eo scriptas de rebus valdè enormibus, & prauis consilijs, ab eius mente & dignitate alienissimis confixit, quas suæ Sanctitati & collegio Cardinalium contra eum detulit. Sed stropham criminatoris, & commentitiam insimulationem detexit tum chartæ signaculum tum notus character scriptoris suppostitij. Vocatus igitur accusator vt de calumnia responderet, clam se subduxit, fidem deseruit, in Angliam profectus, & Apostata factus ; dum in turri clausus esset Primas, ausus est eum inuisere, alloqui, & ex parte Reginæ & intimi Senatus deferre ei magnam dignitatem, opes & honorem, modò vellet acquiescere eius consilio, & renunciare

vnioni ac obedientiæ sedis Apostolicæ, & iurare in Primatum Ecclesiasticum Elizabethæ. Sed effrontem Apostatam cum conuicio abegit, & in malam rem abire iussit.

In ipsa turri Londinensi nequiorem sustinuit machinationem, saltem quæ eius animum magis angeret, & fœdiorem inureret maculam, nisi traductorem compescuisset brachium Dei extentum, & manus robusta eius gratiæ corroborans seruum suum in angustijs & oppressionibus. Quidam è custodibus carcerarijs nomine Wanwritus accusauit eum stupri, quod tentasset puellam eius filiam (alij dicunt lotricem, alij virgunculam innubilem) per vim opprimere. Lis ei intentata est in iudicio ad tribunal Westmonasteriense: palam adductus, subire coactus est examen & discussionem duodecim iuratorum: qui criminabantur ab vna parte iunctis viribus euomuerunt suam virulentiam; ille solus ex aduerso contestatus suam innocentiam, tam liquido obiecta diluebat, seque ipsum purgabat in conspectu Curiæ, vt Quæsitores interloquutorij pro eo secundum iuris formulam pronunciarent, & præsentes acclamarent eius integritati & pudicitiæ. Sed & puella ipsa quam impius parens, Primatis accusator, ad calumniandum instruxerat, fassa est subornationem & dolum; atque ita, velut alter Athanasius, aduersarios ille confundebat.

Elapsus ex arce illa carcerali quam diximus, cùm personaret ciuitas de eius fuga nauem Gallicanam offendit in portu paratam soluere in Galliam; eâ conscensâ, & de naulo pactione inita, Breuiarium suum sub foribus prope sentinam abdidit; & perfluente carinâ, cum nautæ (vt fit) exonerare vellent nauem, & vasa ac sarcinas hinc inde mouerent, vnus aliquis visum Breuiarium arripit, aperit, legit, suspicatur vectorem illum esse de quo Londini pridem tantus rumor, tumul-

tus, & inquisitio; socijs nauiculatoribus indicat; omnes communi consilio statuunt eum reuehere Londinum & sistere coram Senatu Regio, sperantes se lauta mercede donandos; sed reflante vento delati sunt in oppositum latus, & ipse in Galliam appulsus elusit eorum praua de se consilia.

In partibus Belgij, dum præstolaretur commodam occasionem redeundi in Hiberniam, hospitio exceptus cuiusdam ignoti sibi Sacerdotis, qui in liberandis Energumenis pollere speciali gratia credebatur; accersitus ad exorcizandum fœminam quandam, cum pergeret sacros ritus obire circa dæmoniacam, & dæmonem vi verbi flagellaret, exitumque è possessi corporis domicilio imperaret, minasque intentaret nî confestim obtemperaret: Quid (inquit veternosus serpens) istæ tuæ interminationes fortasse nituntur præsidio Hibernici illius Antistitis quem domi habes hospitem? Ille attonitus, & antea nesciens quantus ille vir esset qui ad ipsum diuerterat, reuersus domum narrauit Primati quid ipse erga dæmoniacam, quid dæmon erga ipsum gereret; rogauitque eum vt in sacro celebrando dignaretur Energumenam habere commendatam. Ille facturum se spondet, & insequenti die dum celebrat, sponsionis suæ non immemor, toto sacrificij tempore turbatur & æstuat fæmina, seque ab Episcopo Hiberno torqueri, cremari, affligi vociferatur; & paulo post interquiescit dolor, & leuamen percipit; quod meritò tribuebant presbyter aliíque præsentes Episcopi precibus; quamuis id dæmoniaca nesciret, fortasse dæmon eam stupefaciebat ne id agnosceret.

Retulit fide dignus Sacerdos, sub Sacramenti vinculo & expresso iuramento, locum in Conaciæ Prouincia vbi manus in eum iniecerat nefarius proditor, sterilitate percussum exaruisse, vt nec gramen aut stipitem gigneret, nec vllum vel herbaceum virorem proferret; sed moscho & situ

horridum esse, cum loca omnia circunvicina vel herbis & pascuis virescerent, vel fronderent stirpibus, vel seminationi & cultui deseruirent; ipsumque prehensorem alij addunt in brachio dextro quo vnctum Domini cæpit & in vincula dedit, subitarià paralysi diriguisse prolemque eius quam habebat numerosam, varijs cladibus & infortunijs succubuisse. Dempto omnium minimo natu filio, cui ipse Primas prænunciauit iudicia iustitiæ Dei, & meliorem sortem apprecatus est, ne eadem cum parente & fratribus vltione diuina inuolueretur; vt ex huius iunioris stirpe floret illius familiæ successio, extinctis alijs ad quos ætatis prærogatiuâ pertinebat.

Varias sustinuit vicissitudines in custodia, quandoque liberius habitus, quandoq; etiam arctius inclusus, & seuerius detentus: Dum paulo liberior esset, oblectabatur consortio & alloquio concaptiuorum Sacerdotum, quos alibi sparsos diuersis septis & cubilibus studebat adunare, & sacros cœtus cum illis facere, quemadmodum primitiui Patres in cryptis, antris, & arenarijs conuentus celebrabant. In his de rebus fidei controuersis, de officijs iustitiæ Christianæ, de patientia, pietate, ardoris zelo, & omnimoda perfectione hominis Catholici, collationes sacræ, colloquia, & dissertationes verè Christianæ fiebant, quibus ipse cum grauitate & auctoritate præsidebat, cæteris ab eius ore pendentibus, & dubiorum solutionem petentibus & decisionem opperientibus: quandoque etiam per suos Amanuenses responsa dabat, & documenta de vita & moribus, de professione illibatæ fidei, de fuga heterodoxiæ, de lyturgijs & conuenticulis hæreticorum declinandis, de schismatica synaxi fugienda, de concionibus contagiosis non adeundis: pro his & huiusmodi officijs habebat suos Commissarios, & negotiorum gestores quos in Hibernia, dum præsertim Dublini tenere-

tur vinctus, cum legitima potestate delegabat; per quorum vicariam operam, liber quodammodo & è vinculis expeditus erat. Sed & illud fertur ab idoneo teste cum in turre Londinensi aliquandiu tam arctè stringeretur, vt & compedibus pariter & catenis oneraretur, manusque simul & pedes strictè vincirentur, & in his angustijs calculo etiam grauiter laboraret, quoties ille se vellet expedire, ita laxabantur brachiorum ligamina, vt & fenestram sibi aperire ad liberiorem halitum, & herbas parieti adnascentes decerpere, succum exprimere, & potioni aduersus morbi vehementiam parare posset & accommodare. Rectè illud à magno dictum est Afro: "Non sentit pedem in neruo, cuius animus est in cælo;" & ille nec manum in vinculo sentiebat, cuius mens in cælo defixa erat.

Tertul.

Exierat mandatum ad Eugenium Hoptonum equestris ordinis primarium turris custodem, quem illi vocant Locum-tenentem, subscriptum hoc erat & subsignatum manu Concilij Anglicani, de Richardo cæterisque vinctis in Domino Sacerdotibus ductandis in sacellum Turris, vt audirent concionem hæreticam. De ea re verbum ei fecit Locumtenens, animum eius & consilium tentaturus; ille commotus nonnihil de re tam illicita pernegat se iturum, secuturum tamen libenter ad crucem vel patibulum, si ita illi Regina imperet. Hoc responso accepto indignatus Eques præcipit suis famulis satellitibus & ministris vt vel inuitum raptent ad oratorium; quod illi non segnius exequuntur, positumque in sede obsidentes abripiunt, statuuntq; in medio auditorio: vbi verò ille concionatorem audiret in suggestu dominantem & intonantem in Pontificios, fideique Pontificiæ professores, blasphemantem in Cælites Cælitumque Imperatricem, seminantem fœdos errores & mendacia in auribus circumstantium, abrupit contex-

tum sermonis, & concionantem coarguit ipso loco; sed iussus silere cum ferueret zelo honoris Dei, prohibere non potuit quin sectarij circumstrepentes os loquentis opprimerent, & ad silentium cogerent. Vno verbo adiurauit omnes auditores ne crederent subdolo doctori, vero impostori & seductori animarum, cuius si quis mendacijs & erroribus adhæreat æternaliter periturum palam asserebat.

Reductus in carcerem cùm nulla spes esset eum deturbandi de suscepta fidei constantia, quia tæderet præfectum & custodes vel oneris & solicitudinis suæ in eo custodiendo, vel expensarum in cibando, vel quia puderet frustratæ toties diligentiæ in eo ad se pertrahendo, vel ex alia quacunque malignitate inimici, & odio Catholicæ religionis, quidam Culligius è turris subcustodibus vnus, caseum quo illum à refectiuncula vesci libenter nouerat, veneno intinxit, & buccellam ita intinctam porrexit venerando Antistiti, de quo ille nihil mali suspicatus sumpsit, & mox incidit in tormina ventris & grauia tormenta, tum gula intumescente, & toto corpore perturbatus, altero die à sumptione toxici, vrinam misit per puerum ad medicum in vrbe illa Catholicum Doctorem nomine Arcloum; quâ ille conspectâ & facti indignatione percitus, matulam cum lotio proiecit in parietem, exclamans Dominum Episcopum à Sicarijs interfectum, & venenum iam ad vitalia grassatum nulla ope humana posse medicari. Ipse verò sentiens malum ingrauescere memor Christianæ pietatis confessarium è vicino cubiculo aduocari ad se fecit P. Critonium societatis Iesu, isthic fidei causa detentum: cuius ille confessione auditâ, & impensa absolutione, cæterisque peractis quæ loci necessitas, & temporis angustia patiebantur, piè morientem officio fraternæ charitatis prosequebatur, ille verò animam suam reddidit Creatori 14. die Octobris, anno Domini 1585.

De cuius fœlici obitu, & martyrio modernus quidam scriptor breuiter & eleganter in hæc verba conscripsit martyris elogium, dixerim an Epitaphium: "Richardum Creaghum Archipræsulem Armacanum, totius Hiberniæ Primatem, qui cum ætatis suæ maiorem partem in castello Dubliniensi & in turri Londinensi captiuus consumpsisset, à certo quodam nebulone perfidiæ maculis notatissimo veneno enectus, ex ergastulo lapideo in cælitum consortium æternis delicijs beandus euolauit."

Stanihurstus in procemium ad Vsserium pag. 28. et 29.

Dum Romæ esset à Gregorio XIII. subsidium annuum impetrauit Hibernis aliquot alendis in studijs, vt esset origo Collegij pro natione instituendi cuius prima fundamenta posita erant in Mussipontana Vniuersitate, vnde nobis prodierunt aliquot fœlicia germina, viri pij & docti. Instanter egit pro adornanda missione societatis Iesu in Hiberniam, qua de re extat eius Epistola peramanter conscripta ad R. P. Oliuerium Manaræum tunc Visitatorem eiusdem Societatis. De consecrationis ceremonia ab eo denegata nouis in Anglia Hierophantis fit mentio in Britannomachia.

Scripsit diuersa Opuscula, inter quæ præcipua referuntur ista:

De origine linguæ Hibernicæ.
De controuersiis fidei contra hæreticos.
Chronica Hiberniæ.
Catechismus Hibernicè.

Ex his quædam manibus teruntur; alia intercidisse veremur; nisi fortè asseruentur in turri Londinensi, vbi & corpus ipsius conditum est.

DE DERMICII HVRLEI,

Archiepiscopi Cassellensis, martyrio,

NOTATIONES.

OCVS natalitius eximij martyris erat exiguus vicus in Diœcesi Limericensi, intra tertium lapidem ab ipsa ciuitate, diciturque Lycodunum: vbi parentes eius rei agrariæ & pecuariæ augendæ operam nec illiberalem nec dedecorosam nauabant: inter vicinos suos, tam vrbicos quam rurales incolas, nobiles, ingenuos, & plebeios bonæ existimationis & famæ, fideique probatæ apud Magnates & Proceres illius Prouinciæ, præsertim apud Iacobum Geraldinum Comitem Desmoniæ. Nomen patris fuit Gulielmus Hurlæus Dominus fundi Lycodunensis; qui etiam vice Œconomi seu procuratoris, negotiorumque gestoris diu inseruiuit dicto Comiti, cuius honor & potestas illis diebus multum inclarescebat per totam illam ditionem & prouinciam, adeoque per vniuersum Hiberniæ regnum, quamuis nunc, alternante fortuna vices, tota illa potentia conciderit. Mater vocabatur Honoria Ni Brien ducta stirpis origine ex illustri illa & celeberrima familia Brieniorem Tuamoniæ Comitum, dudum ante Hiberniæ expugnationem Momoniæ Regum.

Ex propigine Bra'ıiorum Oluoniæ.

Sed in hac re, & de hoc viro de quo noster nunc sermo est, parum referet de stemmate aut statuis Maiorum loqui, cum in illis gloriæ suæ partem vel omnino nullam, vel certè exiguam ipse statueret:

> Nam genus, proauos, & quæ non fecimus ipsi,
> Vix ea nostra puto. . . .

Parentum cura & sumptu liberaliter educatus, per varios doctrinæ gradus se tandem prouexit in vtriusque iuris studio, vsque ad supremam in illa facultate lauream Doctoralem : postmodum progressus in pietatis & religionis exercitio, visus est à sede Apostolica idoneus ductor qui præesset regendo gregi Catholicorum popularium suorum, sæuiente iam tum schismate in Hibernia.

Ergo tiarâ Pontificia donatus, factusque Cassellensis Archiepiscopus à Gregorio XIII. in Hiberniam iter adornabat : sed difficultas erat vecturæ sortiendæ propter innumera pericula quæ tam dubijs temporibus, & turbulento rerum statu formidabant ab hæreticis mercatores & nautæ Catholici. Præstolatus ergo commoditatem aliquanto tempore in Britannia Armorica, & consequutus nauem Vadipontanam in portu Crosuico, adijt institorem R. H. & de traiectu in Hiberniam egit. Erant tum in eodem portu alij etiam viri Ecclesiastici ex eadem natione, qui similiter cupiebant traijcere : inter alios Nielanus Abbas de Vrio ordinis Cisterciencis in diœcesi Armacana pro sua solicitabat transfretatione.

Et vt omnibus innotescat magnitudo periculi quod indies incurritur ab operarijs nostris dum in patriam ventitant, pro Christo & Ecclesia eius, sudorem suum & sanguinem etiam, cum opus fuerit, profusuri, scire oportet innumeras esse difficultates assequendi securos & fidos homines quibus pauperculi vectores suam credant incolumitatem. Nam si vel mercator ipse (quod rarum est in genuino Hiberno) vel rector nauis, vel infimi nauiculatores (qui non infrequenter sunt exteræ nationis, putà è Britannica, Anglica, Scotica gente) errorum nouitatibus imbuti fuerint, periclitabitur misellus Sacerdos, eo vel maximè, si emineat aliqua Ecclesiasticæ dignitatis opinione, vel

doctrinæ famâ; idque si vel nudâ tantum laboret suspicione nautarum, quòd sit Ecclesiasticæ cuiuscunque vocationis, vt nuper contigit duobus Regularibus ex instituto Capucinorum, quorum innocentia & integritas nota est & decantata om- **Anno. 1618.** nibus qui peregrini non sunt in re Catholica: Sed illi duo improuiso elapsi effugio è manibus se insectantium, præbent cæteris magnam materiam fiducialiter sperandi in diuina bonitate, quæ confidentes in se non deserit vnquam; quinimo vel excelso brachio suo protegit in discrimine constitutos ne concidant; vel è discrimine subducit, ne consternentur, & vbique tuetur ac corroborat, vt nòmen eius, si opus sit, coram Regibus & principibus terræ confiteantur.

Sed de magnitudine hîc agimus, imò dè multitudine periculorum, in quæ sæpe nec opinantes illi conijciuntur, qui animum adijciunt procurandæ proximorum in Hibernia saluti. Periculum dico est cum se dedunt in manus nautarum, ne in portum inuecti, naufragentur ab eorum perfidia, proditione vel metu damni incurrendi. Periculum est in ipso littore Catholico, vel alibi, ne anticipentur per exploratores, Corycæos, speculatores, quibus aliquando pleni sunt portus maritimi, etiam in Catholicis regionibus vnde soluitur. Periculum quoque in ipso patrio littore ad quod applicant, ne applicitos adoriantur & implicent custodes portuum, & præfecti. Periculum in ipso Oceano, ne in piratas hæreticos, tamquam in Syrtes & Charybdes impingant, à quibus odio Catholicæ professionis absorbeantur. Periculum etiam toto tempore quo morantur in patria ab his imminet qui regimini præsunt, ne incidant in manus aduersariorum; vt nuperrimè accidit R. P. Paulo Rageto Abbati post moram plusculorum in patria annorum; & paulo prius obtigit eadem sors R. D. Iacobo Guin Sacerdoti; quorum alter nauem iam conscen-

surus vt è regno abscederet; alter ad portum propediem discessurus, vt in Galliam traijceret; vterque inopinatò captus, & in castrum Dublinense coniectus; ambo experti sunt quàm sint omnia à periculis intuta: Tametsi qui posterius in manus incidit, delibutâ detinentis se dextrâ in libertatem se asseruit; altero illo cui parcius erat, vt apparet, vnguentum illud et oleum peccatorum, in custodia cum alijs concaptiuis regularibus, & quos vocant sæcularibus Presbyteris etiamnum remanente. Sed omnibus illis; caterisq; nostratibus, propitio numine vna poterit esse medela & securitas à Principum coniugio, quod ominamur & optamus fœlicissimum.

Et cum ea quæ indies in oculos incurrunt, ab instituto sermone ad istam digressionem nescientem me deduxerint, veniam istius diuerticuli precabitur ipsa miseriæ commemoratio, & calamitatis nostræ quotidianæ commiseratio, quæ istam hoc loco parenthesim inseruit. Neque enim aliud initio commemorare volui, quam multitudinem periculorum quæ Dermicius noster Cassellensis Archipræsul necesse habuit subire vt in patriam se reciperet tanquam ouis ad victimam sponte sua progressurus.

Cuidam mercatori Wexfordiensi iam tradiderat rescripta sua & sacra diplomata, quibus constabat de eminentia dignitatis ad quam fuit assumptus, & de cura gregis sibi commissi: neque enim iniussus inuocatusq; ad Præsulatum, & custodiam ouium se ingessit; quod malo more faciunt modò, feceruntque ab antiquo Nouatores. Sed missus, ordinatus, initiatus à sede Apostolica verè potuit dicere: Domini est assumptio nostra, & sancti Israel regis nostri. Illam verò sacram sarcinam suam per alios, & aliâ viâ idcirco præmittere voluit, quò securius ipse transfretaret, & securiores etiam illi essent qui eum vectarent mercatores.

Neque enim exiguum est periculum mercatorum vectantium eiusmodi personas; quod probauerat ipse hic institor R. H. & ante ipsum multi, ac postea etiam plures: cuius rei documentum esse potuit G. D. qui ex eo quod E. G. Primatis aduehendi in Hiberniam conscius esset, triennali carcere, & graui dispendio fortunarum suarum id luebat. Atque ita apparet nec ingressuros, nec egressuros, nec moraturos esse tutos à periculo.

Vide Catalogum Martyrum et Confessorum initio propositum. tit. de laicis.

Mercator ille Wexfordiensis qui sarcinam & sacra rescripta accepit, incidit in piratas, à quibus spoliatus & malè mulctatus vitam sibi relictam beneficij loco habuit. Antistes verò nactus illam quam diximus opportunitatem nauis Vadipontanæ, se commisit diuinæ prouidentiæ, & prosperâ nauigatione vsus in Sciretio insula terram attigit; moxque Vadipontem profectus dum in hospitio inibi diuersaretur, contigit aliqua sermocinatio de rebus credo religionis: in his occasionibus vix ille continere se poterat, quin exsereret zelum pariter & eruditionem; qua offensus quidam hæreticus, qui tum ei assidebat, nomen eius Walterus Baal, notus veteri agnomine, quod diabolicum & verè filium Belial designat, prorupit in conuicia, & interiecta breuì morâ, proripuit se Dublinum, ibique detulit Dermicium, & multis onerauit suspitionibus apud Gubernarchas.

De isto Baal plura inferius in Eleonora Bermingham.

Digressio proditorij hospitis iniecit Antistiti formidinem praui consilij ab eo concepti; idque confirmauit honestus ciuis, qui eum, & itineris socium seu ducem Ioannem Dillonum Presbyterum clam admonuit sui periculi, vt maturarent ex illo oppido profectionem. Qui Dillonus paulò post, diuturna incarceratione pœnas illius ducatus luens, periculum capitis difficulter admodum euasit, gratia fratris sui maioris natu, tunc temporis conciliarij Regni, & officium primarij Præsidis Scaccariæ vel fisci Regij gerentis.

Illi obsecuti cum sarcinulis mox abierunt de loco, seque receperunt Slanium ad illustrem virum Thomam Flaminium Baronem de Slanio. Ibi in secretum cubiculum subducti, nutu & voluntate Catherinæ Prestonæ piæ Heroinæ vxoris eiusdem Baronis. Semoti à turbis morabantur isthic per aliquot dies, nec facile conspici in publico voluerunt, siue in mensa, siue in cœtu aut colloquio quorumcunq; sibi incognitorum quovsq; proditoris illius W. B. fraus esset penitùs elusa & rumor ab eo sparsus èuanesceret.

Quo, vt ipse quidem existimabant, frustrato, cœperunt paulo liberiores esse, assidere mensis, in quotidiano conuictu, promiscua cum obuijs miscere colloquia, palamque se in domestico exerere consortio, neque subterfugere aduentantium hospitum quorumcunque vultum vel congressum. Ita demum accidit vt in illam Baronis domum, casu an consilio, de via digrederetur Robertus Dillonus Conciliarius Regni, & primarius in Banco communium placitorum Iusticiarius : Dum mensæ accumbitur, incidit sermo de re aliqua graui, quæ loquentes traxit in seriam disceptationem, atque in medio ratiocinio, promicuerunt aliqui eruditionis igniculi ex ore Archiepiscopi, qui præbuerunt ansam sagaci iusticiario (quem à natura luscum vno oculo, totum excæcauit sæcularis ambitio) notandi hominem, sciscitandi quis esset, vnde venisset, & alia multa percunctandi, quæ omnia recondebat in arcano pectoris sui, quoad opportunitas se offerret ea expromendi in Senaculo coram Gubernarchis & regio Senatu.

Exprompsit ille, & vnà suum suggessit consilium extrahendi illum è latebris, vt pro se respondeat coram Regni Ordinibus ; vel si inde aufugerit, ex ipsa fuga non minui suspitionem, sed magis ingrauescere, ipsum Baronem euocandum in Curiam vt pro eo satisdet, ipsumue adducat. Ita fit,

ille fugit; Baro sistitur in iudicio, acerbeque redarguitur quòd nefarium hominem, nebulonem, perduellem, publicæ pacis perturbatorem in sua domo receptaret, suæ mensæ adhiberet, & intestinum Reip. vlcus intra priuatos aleret parietes: Aut ipsi luendum fore graui mulcta & iugi carcere, aut alterum quocunque se abdiderit, quasi nitedulam è senticeto educendum esse.

Harum minarum horrore & ingenti trepidatione concussus Baro, e uestigiò se contulit ad illum indagandum: vrgebat hominem sæculo implicitum, & tepentem iam tum in fide, magis quam æstuantem religionis zelo, quod securitati rerum non aliter consultum videretur, præsertim in tanto errore & acrimonia persecutoris qui eum diris tormentis deuouebat.

Walopi collega Loftus non adeo sitiebat innocentis cruorem, ad lenitatem & moderationem magis compositus; erat enim & ingenio mitior, vt decuit Regni Cancellarium, æqui bonique arbitrum: sed alter ille in Gubernatione Assessor, Martis alumnus, & Bellonæ magis quàm Palladis imbutus artibus, sanguinarius, helluo, non aliter placari potuit, non aliter quam fuso sanguine satiari. Cruciabat eius animum praua suspitio quam friuola vel nulla nixus ratione imbibebat de nostro Dermicio, quod conscius esset aut consentiens quæstioni pridem Romæ aut Madriti intentatæ nepoti nescio cui, consanguineo, vel affini ipsius Gubernatoris, quem sui populares de læsa religione Catholica arcessiuerant, & iudicibus in tribunali sacræ inquisitionis corrigendum corripiendumuè tradiderant.

Alij referunt odio et inuidia Walopi in Comitem Ormoniæ ad quem Antistes diuerterat torturam istam adhibitam.

Hanc illius diiudicationem fama est menti istius infixisse aculeum, quem non aliter eruendum sanandumuè duceret, quàm vt in carne huius martyris hebetaret illum vel cruentaret dirus carnifex: Id quod ita fuisse cum non lateret Guber-

natoris purpuratos, Baronem illi admonuerunt sedulæ perquisitionis adhibendæ, & Dermicij adducendi, si velit suo periculo prospicere.

Ille sibi cautior, quam Archiepiscopo amicior, citato cursu insequitur fugientem agnum, non dico lupus aut molossus, sed venator non instrenuus; & iam reducem à visitato crucis viuificæ trophæo (quod ille in periculo constitutus vouerat sibi appulso faciendum) Carigiæ conuenit, & verbis perhumanis compellauit de se comitando Dublinum vt coram Gubernarchis compareat, suamq; innocentiam purget, testatumq; mundo faciat, se animo vere Ecclesiastico, fideiq; prædicandæ zelo in Hiberniam venisse.

Quid faceret pius Antistes, sui discriminis immemor & vitæ securus? Baronis securitati consuluit. Erat ipsis diebus Carigiæ inclytus Ormoniæ Comes Thomas Butlerus piæ mem. qui Dermicium diligebat, eiusque virtutes & dignitatem suspiciebat; cui & cibaria, cæteraque necessaria è sua domo suppeditari præcepit: nec desunt qui asserant clam aduocatum illum à Comite, vt recenter susceptum filium eius Iacobum, qui postea præmaturè in Anglia mortuus est, sacro signaculo confirmaret.

Restincti erant hoc tempore inauspicati illi tumultus Australium Nobilium, & ipse comes Desmoniæ copijs imminutis, & viribus accisis latebras petebat suæ securitati vnicum perfugium; de causa non disputo quicquam, culpam illius facinoris nemini intendo: nec iam moror de violata per Arthurum Graium Proregem fide quam auxiliario militi pepigerat, per fas nefasue id fecerit; sed recessus suos petentem Desmonium, & à suis desertum opinio quorundam est voluisse Dermicium, siue sponte sua, siue alterius instigatione, inuisere, solari & si commodè queat, ad maiorem honoris, dignitatis & securitatis suæ rationem

ineundam attrahere; quem si rectè moniturum pronis auribus ille sequeretur, & non iniecisset tragulam huic saluberrimo consilio Dermicij captiuitas, secutam Comitis necem (quam duo nefarij nebulones & infames sicarij intulerant) Momonia tam mœsta, & tam lento languore confecta non deplorasset.

Cum Barone congressus Antistes per varias Dublinum versus itineris stationes & metas; quum ipse Baro vel in publico hospitio, vel apud amicum lautè exciperetur, Antistiti diuersorium erat publicus carcer; ita visum est pro tutiori custodia, quasi vel talaria indutus Mercurium haberet in pedibus, vel præpetibus cum Dædalo pennis, vultum irati Minois volatu posset effugere, Kilkeniæ vna nocte in transitu hæsit carceri inclusus, quem cum officij causa adiret quidam Catholicus, & inter alia sermo esset dilapsus ad Fernensem Episcopum P. P. quem humanæ imbecillitatis error, ex incusso ab hominibus terrore inuaserat vsque ad constantiæ Catholicæ desertionem: Multi, inquit ille, ante prælium leones, in prælio cerui inueniuntur; quod ne mihi quoque contingat pium Dominum supplicibus postulo votis: nam qui se existimat stare, videat ne cadat. Ita ille cum timore & tremore salutem operabatur, nec sui nimiâ fiducia turgescens, nec pusillitate deiectus, inter spem metumque tutiorem carpebat callem, & in caula Catholici gregis cum ouibus Christi vocem Christi in eius Vicario audientibus se continebat.

Dublini perductus Archiepiscopus in conspectum Archiguberniorum, multa indagine circundatus à Concilio Regio examinantur: de multis iniquè postulatus cum diuersa obijcerentur crimina nec probata nec vera, seq; ille immunem ostenderet. Mitius cum illo agebat Adamus Loftus Cancellarius & pluribus lenociniijs propositis nitebatur ei persuadere conformitatem quam vocant,

& sui accommodationem ad præsentis temporis vsum : Atrocius se ingerebat Henricus Walopius, & instar aculeati Ericij pungebat eum dicterijs lædorijs, pluribusque conuicijs & minis, neque saturari poterat inueteratum illius odium aduersus orthodoxam professionem, nisi immolata hac ouicula, quam designauit oculis animoque ad victimam.

Diuerso examine pertentato cum nullus additus appareret aut rimula subluceret criminationibus euincendis, & publico iudicio pulsari non posset, citra probationem criminum, aut confessionem ipsius rei, iuxta receptam formulam iuris communis & municipalis in hoc regno vsitati, de quo consulti Iudices ita responderunt ; iam alia consultatio cum ipsis habita est, an saltem in Angliam mitti non posset, ibi iudicandus ex statutis recenter à Regina editis contra orthodoxos subditos illius Regni, præsertim si quouis modo suspecti essent de transmarina molitione : Sed cum Hibernia, quamuis vna sit è ditionibus Coronæ Anglicanæ subiectis, tamen proprijs legibus constituatur, propriísq; ritibus, statutis, & ordinationibus regatur, diuersumque ab Anglia Regnum conficiat, diuersum Parliamentum, diuersa priuilegia, diuersos Ordines, fora, tribunalia obtineat, censuerunt Iudices inuitum non posse mitti in Angliam, vt iudicio illius Regionis ex alia ipse natione ortus, subijciatur.

Quando igitur nec Anglicanis statutis subesset, nec in natali Regno obnoxius teneretur iudiciali processui, si ageretur cum eo ex formula iuris municipalis ; ne qua via elabendi daretur ex vnguibus cruenti carnificis, excogitata est contra eum inusitata iudicij ratio : Nam quia iure belli quædam flagitia castrensia morte plectuntur in militia extra ordinem à prætore castrensi, vt per subitaneum supplicium anteuerti posset tumultui

vel violationi militaris disciplinæ; hinc castrensis hic catulus (carniuorum verius appellauero Molossum) oblatrat pacifico Antistiti, & Adrastiâ Nemesi percitus, si non pacis artibus sub Mineruæ Palladio, saltem Martis & armorum iure ac censu è medio tollendum esse decernit.

Sed antequam eò deueniatur, quæstioni & tormento subijcere eum statuit, vt si minus elici quid possit extorta criminum confessione, saltem atrocitate supplicij ad fidem Catholicam deserendam adigatur. Sed falleris in Dermicio crudelis tyranne, flammis tuis superari charitatis Christi flamma non potuit: segnior fuit ignis qui foris vssit, quàm qui intus accendit.

Fœliciter præuertit operam nostram in istá carnificina describenda vir nobilis ac eruditus, & ipse ciuis Dublinensis qui ex oculatis testibus ea quæ scribit rescire potuit, nisi tunc præsens in illa vrbe ipse fuerit, quando ista martyris laniena perageretur; quam, cùm accuratè delineet, verbis vtemur ipsius quæ in prolusione habet pro mox secuturo cum Iacobo Vsserio certamine. Cum enim de Richardi Creaghi Archiepiscopi Armacani Primatis totius Hiberniæ martyrio pauca quædam dixisset, quæ & nos retulimus dum de morte eiusdem ageremus, ita continuò de Dermicio Hurlæo subijcit.

Stanihurstus pag. 29 et 30.

"Cassiliensis Antistes longe diriorem exitum habuit, vt sanguinaria Caluinismi heluatio vel in vna hac Barbaria spectari posset; Ocreas iniectâ olei copiâ nudis Archiepiscopi pedibus & cruribus lictores applicant, cippo pedes constringunt, plantis admouent ignem. Oleum ardore flammæ effe-ruescens, per plantas, crura & reliquas partes, vsque eo intolerabili cruciamento permeat, vt frusta cutis ex carnibus, fragmenta carnium ex nudis ossibus decidant. Qui præfuit supplicijs, tam inusitati laniatus insuetus, raptim è cubiculo

29

Watrons. se proripere, ne tantam immanitatem plusquam ferinam oculis cerneret, neue innocentissimi Antistitis vociferationes, quibus vicina loca personabant, fugientis aures diutius ferirent. Atque his extraordinarijs cruciatibus Caluiniani carnifices pasci ad tempus voluerunt, planè exsaturari noluerunt, siquidem paucis interpositis diebus Archipræsulem excarnificatum, atque in continuis mortis tormentis continuò morientem, minimè tamen de sua repentina nece id temporis cogitantem, ad campum haud longo locorum interuallo à castello Dubliniensi disiunctum, præter omnem expectationem rapiunt, idque cum vix dilucesceret, ne ciuium concursus, ad tantæ ferocitatis spectaculum fieret; ibique capistro ex virgultis crassè contexto, ad maiorem nimirum exquisiti supplicij atrocitatem de patibulo innocentem suspendunt. Qua barbara & inhumana feritate dum diuturnam insitæ diritatis sitim explent, perbeatus Antistes ad cælestem æternæ vitæ fontem euectus, de eiusdem vitali perennitate ita haurit, vt deiectus efflorescat, victus vincat, occisus viuat, de Caluinistarum crudelitate triumphum agens sempiternum."

Ab ista, de qua nunc mentio, Antistitis vociferatione, longè aberat obstrepera murmuratio, impatientis animi indicium; aberat irrugientis Esau querimonia; aberat struthionum fletus, vlularum planctus, lamentum & vlulatus lamiarum: Non erant crocodili lacrymæ, nec Syrenum simulamina, sed pij gemitus Christiani pectoris sentientis suorum tormentorum acrimoniam. Erat enim vir dolorum, & sciens infirmitatem; & à planta pedis vsque ad verticem capitis totus æstuabat cruciamento; non pedes tantum & tibiæ feruente oleo & sale colliquefactæ, non cutis & caro ex internodijs defluens; non musculi & nerui, venæ, & arteriæ ignito ebullientes iusculo; non vertebræ, tendines,

ossa, tabo excocta virulento; non hæc solummodo, sed totus sudabat ab incendio, totus algebat à sudore. Voce magna clamauit: Iesv fili Dauid miserere mei; hanc vocem eleuabat, ingeminabat, & harmonicè insonabat: Fili Dauid miserere mei; & elatio vocis, cum eleuatione mentis, suauem magnanimi spiritus resonantiam, cum sonora virtutum melodia coniuncta erat: neruos intendebat ignitum plectrum, sed vnam fidei cantilenam orthodoxæ, torta testudo resonabat; eratque tortus tortoribus fortior: quia nec salsugine salis, nec feruore olei, nec igniculis adiectis, nec fidiculis si adijcerentur, illa alma fides, illa religionis integritas, ille candor lucis orthodoxæ, extingui poterat, aut suffocari.

Ipse suffocatus in cippo videbatur præ vehementia doloris, à vocis officio, & sensuum cardine violenter amotus, iam mutus & veluti exanimis iacuit in terra prostratus: nec oculum, nec linguam, nec manum pedemue, aut articulum corporis vllum mouere poterat. Supplicij præses iam æstuare ipse & contremiscere incipit, quod torrere iussus, & torquere, non vitam extorquere, iniussu Gubernarchæ spiritum extremum exhausisset: trepidus carnifex ne sententiam perferat mortis illatæ in tormentis, iacentem syndone inuoluit, in lecto reponit plumis consito, & aperto ore stillicidium infundit, probare volens an restaret aliquis in cruciato corpore sensus aut halitus qui refici posset: sub auroram insequentem dum ille modicè respiraret sorbiciuncula paratur aromatico succo condita, vt cordi succurratur ad nouem subeundam carnificinam; ille vbi è cochleari quidpiam sorbillaret, lætabantur cruciatores, multum veriti ne ipsis à Walopo accideret quod Perillo à Phalaride contigisse poterant audiuisse de æneo boue:

Et necis artifices arte perire sua.

Paulatim refocillatus fomentis & cibarijs noster hic martyr designatus, eo saltem eualuit vt sedere posset, etiam claudicando incedere; tentabant aduersarij mentem eius pertrahere ad claudicandum in fide; offeruntur ei opimæ dignitates, & è Primarijs Regni officijs vnum, si resignet pontificium quod obtinuit Antistitium, eiusque Primatui renunciet, agnoscens Reginæ mixtum principatum, tam Ecclesiasticum quam sæcularem. Inter alios submittitur ad hoc Thomas Iohns, qui nunc est huius Regni cancellarius, vt eum exploraret & sollicitaret. Sed ille immotus velut Marpesia rupes vndas circumstrepentes frangit. Instruitur eius vnica soror vterina Honoria Hurlæa, & armata illa nouo tentamine vt ei sibilet adornatur; atque ipsa, seu vero seu ficto vultu, non segniter hortatur ad cedendum; quam ille torua fronte intuitus, iussit ad eius genua accidere, veniam petere, & absolutionem à delicto tam graui in Deum, noxio in animam suam, fratriq; tam ingrato & importuno suppliciter implorare.

Defuncturi mox erant suo officio isti Gubernarchæ, & in eorum locum successurus Ioannes Perottus, qui his diebus Dublinium peruenerat; sed antequam ille auspicaturus esset Magistratum, cum rumor esset allatus, Ormoniæ Comitem magnis itineribus Dublinium contendere, vt futuri Proregis aduentui gratularetur, seque deprecatorem pro Dermicio interponeret, Walopi sæuitia non aliter sopiri potuit aut satiari quàm nece innocentis.

Itaque cum Perottus esset accepturus gladium in ipsa Dominica sanctissimæ Trinitatis, quo ineunte magistratum, illi officio abdicabantur, ne mitior inueniretur successor erga innocentem, die Veneris proximè antecedenti, & quidem (vt iam dictum est) matutino crepusculo, impositum crati per posticum hortense abduxerunt in locum sus-

pendij, ipso præeunte (vt fertur) Walopio, cum tribus aut quatuor è suo satellitio, & vimineo suspenderunt laqueo innocentem, inuocantem ore & mente Deum, & ignoscentem toto corde tortoribus suis.

Cum abduceretur è castro, amoto strepitu, ne tumultus in ciuitate fieret, tamen in carcere captiui Catholici conspicati quod erat, elata voce inclamarunt innocentem interfici; cum alijs Episcopus quidam magno impetu vociferabatur, in se potius conuenire illud supplicium, se id commeruisse ob scandalum quod verebatur ex se pridem natum; Hurlæum sanctum & integrum virum nihil peccâsse; sed ita lamentantem dura fustigatione ipsum cum reliquis ad silentium composuit Præfectus Castri.

Pius martyr in vireto prope vrbem suspensus, postquam sacram exhalasset animam, in vicino oratorio S. Keuini semidiruto sub vesperam fuit sepultus: ad cuius tumulum diuersa feruntur edita miracula, ob quæ in venustiorem formam vetusta Ecclesia instaurata est, additis muris, & apertâ via frequentanti populo, qui se commendare solet orationibus & suffragijs sancti Martyris

DE THOMA HIERLACIO,

Episcopo Rossensi in Prouincia Cassellensi.

E Metropolitano Hurlæo postquam collegimus ea quæ potuimus fragmenta reperire, superest de eius sedis suffraganeo Hierlacio ea quæ occurrerint edisserere. Rossensis diœcesis in Australi Momonia sita est, cuius Episcopalis cathedra in municipio nec magno, nec munito Carabriæ ditionis, de suo nomine Rossia toti Episcopio tribuit nomenclationem. Vir erat spectatæ pietatis & zeli Thomas hic noster, oriundus è mediocri parentela in fundo non celebri eiusdem territorij; & ad apicem Episcopalem euectus, satagebat gregem sibi commissum prouehere in Catholica religione colenda & conseruanda. Et quia in Synodo Tridentina, cum alijs duobus Hiberniæ Episcopis, Donaldo Magongial Episcopo Rapotensi: & Eugenio O'Hairt Episcopo Agadensi: ipse tertius nec infimus eorum interesset, præcipuo quodam studio & sollicitudine conabatur, decreta eius & disciplinam obseruare, & per totum districtum suæ iurisdictionis propagare.

Id quod ei multas molestias, grauemque accelerauit persecutionem, ob quam cogebatur se subducere in exiguam insulam, & quasi auicula elapsa ex vnguibus accipitris effugere conspectum aucupis, nidumque suum affigere inaccessæ rupi, & nouus Vlysses Ithacam insidere aquis vndique circumsessam, vbi ille cum suo quodam sacellano vitam degens solitariam, cœlo & cælitibus intentus, non potuit diu tutus esse ab insequente prædone.

Captus erat vterque ab inauspicato aucupe viro nobili eiusdem nationis filio maiore maioris Osui-

liuam; tanto infœlicior prædator quanto à præda onustior; fœlicior multo futurus, si à tali aucupio rapaces abstinuisset vngues: sed deinceps velut ab auro Tolosano, vel equo Seiani in multas calamitates prolapsus, nec amicis & indigenis gratus, & alienigenis exosus fuit. Captos adduxit ad Ioannem Perottum Protestantem Anglum, iam tum Momoniæ Præsidem, à quo in vincula datus Antistes ceruicem in catenam indutus, & compedibus tibias constrictus, postquam multas in Hibernia perpessus esset ærumnas & vexationes, in Angliam missus fuit. Ipsa nocte antequam sisteretur coram præside, curauit sibi tonderi Episcopalem coronam in symbolum Catholicæ vnionis & fidei quam profitebatur: Neque enim erubescebat illum coram hominibus confiteri, à quo & præmium confessionis, & brauium victoriæ, & coronam immortalitatis se sperabat percepturum: sed militum excubatorum iniurijs, cachinnis, & insolentijs exposuit illum exotica & ipsis inuisa tonsura.

In Angliam aduectus, mox in turrim Londinensem coniectus fuit; ibi tribus annis, & septem circiter mensibus cum Primate Creuæo detinebatur: sub primum ingressum tenebricoso septo includebatur, absque lecto, foco, lumine, vna tantum fenestella ad sæuos Aquilonis flatus posita erat, quæ Hiberno frigore algentes & seniles artus vrebat.

Deferebantur ei cum libertate dignitates si obsequeretur Reginæ voluntati; sed ille abnuebat; multis immissis interpellatoribus, quâ blandis quâ minacibus verbis eum solicitabant ad lapsum; ille verò quem in petra fixerat gradum noluit inde dimouere; adoriebantur etiam scripto, cum voce nihil proficerent. Attulerunt formam abiurationis conscriptam, in qua fœdi errores contra fidem continebantur, vt eam ille suo chirographo signaret; sed obfirmato animo negauit se quidquam verbo

vel scripto admissurum quod sit contra orthodoxam professionem; & passurum potius præscidi sibi manum, quam vt vel vnum admoueat digitum tam prauæ & præposteræ subscriptioni: Depositum fidei & tesseram eius pluris apud se esse, quàm vt hominum minis moueatur ad eam prodendam vel deserendam. In hoc ille sanctum Episcopum Vercellensem Eusebium imitatus est, quem cum Arianus Imperator vellet permouere ad resignandum Catholicæ professionis chirographum, quod in eius manibus seruandum deposuerunt orthodoxi Antistites; & renitenti minitaretur dexteræ amputationem; En offero, inquit, vtramque manum & dexteram & sinistram ferro prius amputandam, quàm vt mihi inuram tantæ perfidiæ maculam, depositumue mihi concreditum prodendo resignem.

Theodoretus.

Tandem è faucibus aduersariorum dimissa est innoxia auicula, solicitantibus in Anglia quibusdam nobilibus, & pro eius inculpata vitæ ac morum integritate spondente Cormaco Dermiciada è stirpe Cartæorum Muscreæ Domino in Hibernia. Egressus è carcere statuit in Belgium traijcere; sed correptus morbo, cuius ab incarceratione origo nascebatur, mutato consilio se transtulit in Hiberniam, & in portum Dubliniensem inuectus coram Prorege sistebatur, quem ille paratus erat denuo recludere in carcerem, & à libero exitu coercebat, quousque per litteras ex Anglia, à Præfecto turris Londinensis datas, certior factus esset, Reginæ & Consilij nutu ac voluntate dimissum fuisse.

Vir grauis moribus, ætate grandæuus, in victu frugalis & parcus, contentus promiscua & parabili alimonia, addictus meditationi & precibus: officij matutini, quod vocant pensum canonicum, intempesta nocte recitabat, idque pro more suo intecto ferè capite, flexisque plerumque genibus, chameuniæ & ieiunio deditus amota culcitra, in duro

stramine exutis vestibus crebro cubabat, & in fine Quadragesimæ, quotannis à refectione meridiana sobriè sumpta die Iouis sancto, vsque ad meridiem in Sabbato sancto nihil gustabat.

Tametsi laboraret ex aqua intercute, & tam infirma esset valetudine vt magna videretur indigere quiete & cessatione ad vires interpolandas; vix tamen apparebat in tota vita eius intercapedo laborum & molestiarum. Nam vel ministrationi Sacramentorum, vel administrationi Episcopalis iurisdictionis, vel sacris exhortationibus vacabat, vel vigilabat in oratione, vel carnis macerationi inexorabilis corporis sui castigator instabat: confessiones plebeiorum & pauperculorum in limosis tugurijs cæno sæpe oblitus excipiebat; sacram confirmationem aduentantibus, vel potius præ festinatione tumultuantibus sæpe vsque ad anhelitum fessus administrabat; ordines sacros cum delectu conferebat; vtensilia sacra, & olea hieratica debito ritu consecrabat, alia denique celebrabat munia, quæ pium, prudentem & zelosum decebant Præsulem, proximorum saluti deditissimum.

Non alta sapiebat, sed humilibus consentiebat, nec suo præfidens iudicio aliorum opiniones aspernabatur; benignus & affabilis in congressu, comis & humanus in alloquio, largus & liberalis in egenos ex illo tantillo quod suppeditabant amici & benefactores; neque enim ex prouentibus Episcopij quos intrusor obtinebat vnum teruncium percipiebat. Consortij & familiaritatis fœminarum abstinentissimus, cum quibus nec sermonem miscere sine testibus vnquam voluit; solitudinis & silentij magnus cultor: dumq; mensis etiam sæcularium accumberet de rebus cœlestibus grata ei sermocinatio & frequens erat; ex obuijs quibusque arripiens occasionem assurgendi ad spiritualia, & suspendendi auditorum mentes cogitatione & sus-

pirio æternæ beatitudinis, & è supernis stillicidijs degustandi melleam deuotionem & pietatem.

Cum è turri Londinensi in comitatu viri nobilis Cormaci Dermiciadæ sponsoris sui in Hiberniam redijsset, & in Muscriano tractu eiusdem Domini territorio, quia conuiuijs & contubernijs sæcularibus, propria eius indole nimium reluctante, propter consortium quo tenebatur, subinde esset indulgendum, & sæpiusculè diuertendum ; vt melius consuleret sancto suo otio, statuit illos tumultus & strepitus sæcularium fugere.

Conduxit ergo prædiolum in vicinia Densi saltus in eadem illa ditione, vbi construxit domicilium è cratibus & virgultis ; cuius tectum stramineum erat vel cespititium, latera fimo limouè oblita aduersus iniuriam temporis : campestris erat habitatio, campestris apparatus, suppellex & vtensilia, omniaque campestria, syluestria, vel lacustria ; nulli tapetes vel mensæ tornatiles, nulla holoserica stragula, nullæ fastuosæ lecticæ, nulla laquearia ; leuidense theristrum in cumulo culmorum cum crassa gausapina, aliòue rudi cooperculo sufficiebat : lignei cyphi pro vasis auri & argenti cælati ; asser innixus fulcro virgulteo, vel trabe illaborata, pro abaco & mensa eburnea extabat ; aqua è profluente hausta, vel cereuisia tenuis, vel è seria lactis, serosi liquoris poculum, pro vino aromatico, de fruto condito, musto, promulside sitim extinguebat ; pro condimento fames, pro molli strato lassitudo, pro omnibus incommodis, commodum erat patientiæ remedium, & animi paucis contenti solatium.

Et in illa campestri paupertate, aliorum succurrebat paupertati & inediæ : sopiti erant cineres rediuiui belli Australium & multa famelicorum agmina discurrebant cibarijs destituta ; tumultus enim bellici, militum excursiones, spolia, prædationes dissipauerant agriculturam, miserique coloni direp-

tionem assiduam non ferentes abscesserant ab aratro, à laribus & focis, & precariam vitam trahentes circuibant mendicatum. Ex his multi accurrebant ad Episcopum, quibus ipse pro sua tenuitate libenter largiebatur, & ex sua inopia inopes subleuabat.

Atque hoc suum campestre diuersorium ille præferebat nitidioribus tectis & contabulatis domicilijs; vt quod de Romana Paula scribit D. Hieronymus, auro tecta fulgentia informis luti vilitate mutauisse, id quodam sensu locum habeat in Hierlacio; in isto salutario suo tugurio quos ille insultus in Satanam faciebat, quibus saltibus in cælum saliebat? quas ascensiones in corde suo disponebat in valle lacrymarum in loco quem posuit: Hinc excurrebat ad annuos circuitus visitandi suam Diœcesim; huc redibat iurisdictione confecta; hic meditabatur in lege Domini voluntas eius die ac nocte. In vita S. Paulæ.

Hoc erat asylum eius à tumultu sæculi, portus à turbine & procella, & dum procellam fugeret in cellam diffugiebat, & è cella quodammodo cælum constituebat; neque enim maior est nominis quam officij affinitas; & Hierarcha noster Hierlacius dum in cella se abderet, cœlo suspirabat, cœlestibus se inserebat desiderio, quò non poterat inferre conspectum.

Eleganter D. Bernardus vtrumque inter se comparat, aiens: "Cellæ & cœli habitatio cognatæ sunt; quia sicut cœlum & cella ad se videntur habere aliquam cognationem nominis, sic & pietatis. Ab celando enim cælum & cella nomen habere videntur; & quod celatur in cælis, hoc & in cellis; quod geritur] in cælis, hoc & in cellis. Quidnam hoc est? vacari Deo, frui Deo; Quod cum secundum ordinem piè & fideliter celebratur in cellis, audeo dicere; sancti Dei angeli cellas habent pro cælis, & æqui delectantur in cellis, ac in cælis: nam cum in cella iugiter cœlestia Epistolam ad Fratres Carthu. de monte Dei.

agitantur, cælum cellæ, & Sacramenti similitudine, & pietatis affectu, & similis operis effectu proximum efficitur."

Cum Hierlacij campestrem recolo habitationem, succurrit menti cogitatio de Campensibus illis in Oriente, quos viri quidam magni & eruditi intelligunt Meletianos, qui Meletio Antiocheno Antistiti orthodoxo & legitimo, contra Euzoium Arianum adhærebant. Campenses hi pulsi Antiochiâ per contrariam factionem Ariana rabie frementem, & Valentis Imperatoris Ariani fauore fretam, in campis synaxes agere & sacra Lyturgia necesse habebant celebrare. Nam Meletius ipse in exilium à Valente actus, cum post eius mortem à Gratiano reuocatus esset, mox ab exilio reuersus (vt habent verba Sozomeni) cum suæ opinionis fautores ab alijs segregatos offendisset, seorsum cum his extra vrbem; Paulinus autem cum suis intra vrbem, conuentus egit; donec tandem Meletio fauentes in Ecclesiarum suburbanarum vna, in Episcopali cathedra Meletium collocant. ex Niceta loquor.

Lib. 5. c. 11.

Thesaur. orth. lib. 5. c. 25. vide Baron. tom. 4. Anno 372.

Ita cum Rossensis incubator Elizabethæ dominatricis gratia subnixus velut alter Euzoius cathedram occuparet, legitimus Pastor non tantum extorris à patria, sed captiuus in vincula coniectus; extra totam Insulam ablegatur à Perotto præside, sed reuersus peregrè, cum advigilare vellet orthodoxo suo gregi, per campos & agros palanti & disperso, eiusque opem balando imploranti, cum Moyse "negauit se esse filium filiæ Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iucunditatem;" maiores diuitias æstimans thesauro Ægyptiorum improperium Christi, mare pertransijt, desertum petijt, ex Anglicana Ægypto egressus, saltus & solitudinem incoluit, in campis & campestribus antris inhabitauit, ibi celebrabat sacras Synaxes, ibi cætus suos, ibi Lyturgia peragebat, Sacramenta administrabat, iurisdictionem obibat,

Heb. c. 11. vers. 25. et 26.

sæculi strepitu carebat, Deo vacabat, & diuinis mysterijs incumbebat. Quandoque etiam ad vicinam Ecclesiam in festis solemnioribus excurrebat; eòque & sacrificium & Catechesim ad confluentem populum habiturus ex deuotione commeabat.

Ad ipsum & ad campestrem eius commorationem rapimus illud quod in Deuteronomio habetur, de terra promissionis lactè & melle manante. "Terra ad quam ingrederis possidendam, non est sicut terra Ægypti de qua existi, vbi iacto semine in hortorum morem aquæ ducuntur irriguæ; sed montuosa est & campestris de cœlo expectans pluuias, quam Dominus Deus tuus semper inuisit, & oculi illius in ea sunt à principio anni vsque ad finem illius." Cap. 11. vers. 10. 11. et 12

Ex hac terra virenti, & terra morientium ille adspirabat terræ viuentium, terræ æternùm florenti, quæ nullo exæstuat ardore solis, nulla rigescit pruina vel frigore, æquali semper vernat temperie; ad hanc ille anhelabat, in huius quasi vestibulo inambulabat, in hac spatiebatur; ad hanc iaculabatur sua vota & flammantia desideria, suas scintillantes adspirationes, & calentes gemitus: In medijs laboribus concupiscebat & deficiebat in atria Domini; in medijs doloribus hydropisis, & oneribus senectutis, quæ ipsa grauior est Ætnæis iugis, super flumina Babylonis solabatur se recordatione Sion; in salicibus in medio eius, etiam dum organa sua suspenderet, impedientibus in circuitu Babylonijs, verba cantionum non cessabant ab ore eius: sphærulas precarias tractabant digiti, mente pertractabat canticum Domini, & vel rosarium contexebat, vel percurrebat psalterium, vel alias preces voce promebat, vel mente exprimebat consonantiam spiritus, seque exercebat in theoria diuinorum, & speculatione cælestium, vel in exhibitione charitatis erga proximum.

Hæc erat eius conuersatio pia & cælestis siue in

procinctu ad iter, siue ab itinere discinctu; in progressu ad negotia, in congressu cum negotiantibus, in regressu ad amicum sibi & familiare otium, sed otium negotiosum. Erat illud non otiosum negotium venerandi Antistitis, quod deuios à fide multo studio reuocare laborabat ad caulam Ecclesiæ Catholicæ; quod de transfugio periclitantes firmare satagebat in semitâ recta; quòd tepentes inflammare; accensos fouere & conseruare omni ope & solicitudine nitebatur: non ex anima tantum, sed è corpore quoque Satanam profligare & suppeditare, datum ei diuinitus noscitur.

Fuit puella quædam, quam inuasit dæmonium, & illud mutum, à quo mirificè vexabatur; tremula vox, stridor dentium & labiorum, cordis palpitatio, artuum agitatio, & totius corporis contremescentis status indicabat maligni spiritus imperium & dominationem: Accitus Præsul explorat latebras occupati hospitij, ipsumque aggressus nefandum hospitem exorcizando terret, sacrorumque verborum facibus torret, exterretque è diuersorio quod occupauerat. Energumena symbolum Apostolorum, quod ægerrimè poterat, recitando iterandoque, & mysteria sibi exposita firmiter credendo, confessionem sacramentalem fideliter faciendo, & monita sacrati Præsulis exequendo disponebat se ad sacram Synaxim, quâ rite perceptâ, cum sanitate animæ, corporis quoque valetudinem paulatim recuperauit.

His & alijs perfunctus officijs curriculum vitæ sexagenarius expleuit pius Pontifex Hierlacius, & in Muscreana ditione mortuus, in monasterio Ordinis sancti Francisci de Cellacrea sepultus est, Anno 1579.

DE THOMA LEVRVSIO

Kildariensi Episcopo Prouinciæ Dubliniensis.

DIGNVS est quem commemorent posteri, qui reliquit posteris exemplum fidei erga Deum, & fidelitatis erga homines commemorandum, iuxta & imitandum. Id fecit magna constantiæ suæ commendatione Thomas Leurusius in vico quodam Kildariensis Comitatus natus, & veteris clientelæ nexu assectator Illustrissimæ familiæ Gerardinorum in eodem Comitatu.

Cum autem regnante Henrico VIII. & iam in schismatis præcipitium imminente, Geraldus Kildariæ Comes & Hiberniæ Prorex, in Angliam vocaretur prauis æmulorum studijs, & à Cardinale Wolsæo, qui tunc gratia Regis præpollens in aula dominabatur, Geraldinæ stirpi minus benignus, in suspicionem adduceretur quasi rebus nouis aduersus Regem nouatorem studeret; & quòd vice atque auctoritate Regis in Hibernia potitus, rebellibus & grassatoribus conniueret. In custodiam datus tanto vrgente aduersario, vel iusta indignatione, vel iuuenili ira commouit animum filij primogeniti Thomæ Geraldini, cui pater in Angliam proficiscens delegauit vicariam potestatem in Regno Hiberniæ gubernando, dum ipse rediret ex Anglia.

Ille sic deputatus cum suprema Præfectura, cum nuncium accepisset de patre in discrimen adducto, gladio proconsulari tradito in manus Cancellarij & concilij Regij, quasi fascibus & securibus depositis, in gremio Iouis Capitolini, animo virili, sed consilio puerili ad arma contra Regem capessenda insurrexit: Sed furor ille cum

impetu ortus, breui tumultu edito mortuus est, cum ipsius Antesignani, & quinque patruorum eius nece; sed vnus ab incendio extractus erat Geraldus Geraldini filiorum natu minimus, quem ab inuidia & ira persecutoris subduxit sedula nutrix. Hæc autem fuga, & subductio pueri, quia facta dicebatur assentiente, vel non abnuente, Leonardo Graio Prorege, istius suæ conniuentiæ pœnas capite postea luebat.

Acta res est eo fere modo quo in historia Regum.
4 Reg. 11. vers. 2. et 3. "Tollens Iosaba filia Regis Ioram soror Ochoziæ, Ioas filium Ochoziæ, furata est eum, & de medio filiorum Regis qui interficiebantur, & nutricem eius de triclinio, & abscondit eum à facie Athaliæ vt non interficeretur, eratque cum ea sex annis in domo Domini." Sed hoc erat discriminis inter Ioas & Geraldinum, quod ille toto sexennio in domo Domini totus delitesceret; iste verò solum vertere, & mutatis sæpiusculè sedibus, habituque interuerso sedulitatem se insequentium effugere cogebatur.

Quam fugam quomodo captaret puerulus, vel si captasset quomodo prosequeretur in tam tenera ætate, tantisq; periculis circumseptus? Neque verò e nobili parentela conspicuus aliquis aut industrius homo è tam nota familia, sine nota posset operam accommodare ductui & tutelæ fugitiui pueri: Enituit igitur in ea re pia solicitudo nutricis, cui administrum curæ, socium itineris, & veluti oneris gerulum adiunxit se Thomas Leurusius de quo nunc ex proposito agimus.

Is & parentis loco dum puerasceret, & crebra migratione eluderet insidias æmulorum & insectatorum in patria; & vice consiliarij fidique sponsoris dum adolesceret, exterasque regiones peragraret, fideliter eius lateri adhærebat. Ad Episcopatum Kildarensem sublimatus, nihil de humilitate, moderatione animi, pietatis sensu, &

officijs Christianæ charitatis remittebat; quinimo tanto creuit magis submissio mentis, & exigua de mundi fastu & opibus opinio eius, quanto magis vel dignitatis vel facultatum pollebat incremento.

Post Henrici VIII. & Edouardi VI. obitum cùm filia illius, huius vero soror Maria Regina Catholica ius sanguinis & successionis redintegrasset Giraldo extorri, quem vtroque iure mulctauerat Henricus pater, etiam fidum Achatem illius prouidumq; curatorem Thomam Leurusium constabiliuit in sua sede Episcopali Darensi.

Est ea Diœcesis ampla & honorifica, gleba vberi, referta incolis, stipata viris nobilibus diuersorum stemmatum; sed primaria, omniumque nominatissima & numerosissima est ipsa Giraldinorum familia. Huius Episcopij prouentibus, lautis illis & opimis, pro æstimatione huius Regni, fruebatur Thomas durante Mariæ Regno; sed illa fato concedente, cum Elizabetha soror, Regni ex testamento paterno, sed non religionis ex proprio arbitrio hæres succederet; Proregi suo Comiti Sussexio dedit in mandatis vt iuramentum de Primatu Reginæ Ecclesiastico Episcopis per Hiberniam offeret; quisquis autem refugeret illud suscipere ex toto cuneo Prælatorum, statim excideret à sua dignitate & prælatura.

Cum peruentum esset ad Leurusium, & à Sussexio interrogaretur de nuncupando illo iuramento, vbi ille detrectaret, nolletque contra conscientiam ita se obligare; interrogatus qua id ratione motus recusaret, quorsum negaret Reginam esse caput Ecclesiæ, quod tamen recognoscebant tot magni & illustres viri, tot doctores & Præsules tam in Anglia, quam in ipsa Hibernia. Non aliâ magis responsione Proregem dignatus est quam illâ quæ mentem cuiusuis è plebe posset (vt ei quidem videbatur) constringere; nempe iurisdictionem Ecclesiasticam omnem si vera sit, à vero fonte eius

& origine Christo Domino descendere; cum autem ille nec matri suæ tam illustri, tam dilectæ, tam multis virtutibus insignitæ, tot nobilitatæ prærogatiuis ne minimum apicem Ecclesiasticæ potestatis contulerit, quanto minus alteri cuipiam ex eodem sexu supremum culmen & primatum ipsum iurisdictionis contulisse credendus est. In Ecclesia ne ad loquendum quidem fœminam vllam admittebat D. Paulus; quanto magis excludendæ omnes à iudicando, regendo, præsidendo. Rectè D. Chrysostomus Domini mentem intellexit, quando in cætum integrum & singulas personas imbecillis illius sexus sententiam pronunciauit huiusmodi. "Cum de Ecclesiæ præfectura, de credenda huic vel illi tam multarum animarum cura agitur, vniuersa quidem muliebris natura functionis istius moli ac magnitudini cedat oportet." Cui consonat Tertul. his verbis: "Non permittitur mulieri in Ecclesia loqui, sed nec docere, nec tingere nec offerre, nec ullius virilis muneris, nedum Sacerdotalis officij sortem sibi vendicare."

Lib. 2. de Sacerdotio.

Lib. de velandis virginibus.

Quæ nisi à natura ipsa, & sexus conditione sui incapaces essent & exsortes illius auctoritatis imperij, qui matrem euexit ad dignitatem in terris supereminentem omnibus, & supergredientem omnes fœminas, quam & in cœlo sublimauit ad thronum & sceptrum suo ipsius fastigio quam proximum; non eam vel fastidiret, vel dedecoraret, subtrahendo ab ea quàm alteri largiretur competentem statui suo & sexui honorem? Sed quia ob ingenitam fœminis omnibus ab ipsa nascendi lege irregularitatem, id non conueniebat fieri, non erat matri dedecus eà carere, quam dedecebat filium conferre iurisdictionem. Vnde elicitur nec Elizabethæ licuisse assumere, nec Henrico patri delegare, nec vlli Societati aut cœtui etiam comitiali in fœminam deriuare auctoritatem ex illo fonte, quem Christus ordinauit per excellentiam potes-

tatis toti obstructum sexui; puteumq; esse signatum & inaccessum nisi viris, quibus ipse assignaret, & reseraret, qui habet clauem domus Dauid super humerum suum, qui & Petro consignauit suas, per quas cœlorum ianuam aperire posset & occludere.

Proregi non placuit responsum Episcopi, vnde ab Episcopio seclusit eum tanquam indignum honore, qui sic Reginam suam exhonoraret; tametsi ille sincera mente non illam exhonoratam debito aut licito honore cuperet, sed illicito titulo, & ascititio honoris figmento ab adulatoribus excogitato, & capiti eius malè accommodato, regium diadema exoneratum vellet.

Exclusus ille à sede sua cathedrali & prouentibus eius, sedes alienas & longinquas in eodem regno nudus & pauper, cum nudo & paupere Christo repetebat, gauisus pro nomine eius contumeliam pati: sed & ante sententiam exclusionis; cum prorex ei minitaretur perpetuam bonorum sequestrationem & abdicationem, nî se ille accommodet Reginæ voluntati; Quid (inquit ille) "prodest homini si totum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?" omnia ergo arbitratus est vt stercora vt Christum lucrifaceret. O generosum pugilem Christi, qui vt se ad luctam melius expediat, sarcinam abijcit ne grauetur: magna est fides tua, magnus fidei zelus, magna retributio parata. Homo grandæuus annis, vultu venerabilis, nec admodum industrius aut operi aptus, aut vsu exercitatus alio quàm regimine animarum, & Ecclesiasticæ conseruatione disciplinæ, iam seniles artus ad iuueniles artes, ad itineris molestias, ad fugam & exilium elaborare cogitur. Iuniorem illum oportebat in gratiam alterius exulare, nunc senex pro sua incolumitate & subuentione necesse habet excurrere. Sed ille se solari poterat illa D. Leonis magni verissima

Serm. 9. de Quadr. gnome. "Sicut totius est corporis piè viuere, sic totius est temporis ferre crucem." Nulla ætas, nullum tempus; locus nullus, status nullus in hac mortali statione nostra certus aut immunis esse poterit seruis Dei à conformitate crucis; & plus plerumque periculi est ab insidiatore occulto, quam ab hoste manifesto.

Vt igitur suæ securitati consuleret, & aliorum etiam occurreret necessitatibus, accessit ad Giraldum Desmoniæ Comitem, & Ioannam Iacobæam Comitissam eius vxorem, matremque Thomæ Butleri Comitis Ormoniæ, Heroinam sagacem & prouidam: à quibus benignè susceptus, quâ potuit cautela & sobrietate se gessit, ne sibi aut receptatoribus suis periculum crearet: sacri ministerij assiduitate, abundè compensabat beneficentiam erga se vtriusque Hospitis, sed & nobilibus circumuicinis nota erat & grata eius pietas, modestia, vitæ continentia, & feruor propagandi diuini cultus, quem inter fidei priscæ cultores sedulò excolebat ne polluerentur illi nouitatibus pullulantium errorum & hæreseon.

Priuatis concionibus & exhortationibus operam nauabat pernecessariam locis & temporibus opportunis; munià etiam Pontificalia obibat iuxta rerum exigentiam, sed & ministrandis sacramentis instar ordinarij Curionis seu gregarij Sacerdotis non dedignabatur incumbere: Quid dico! non dedignabatur imo pascebatur his officijs, erantque illi dulcia super mel & fauum.

Vbi autem requirebat securitatis ratio, vt vel his tantisper absisteret exercitijs in locis magis consuetis suæ habitationis, vel vt aliò migraret vbi non ita notus esset, charitas eius otiari non poterat; sed vt erat arguta & hilaris, ita in morem argumentosæ & solertis apiculæ nouis augmentis & artificijs prominebat. Circuibat varios tractus & districtus, grandiores minoresque eodem pietatis

sensu, sed ductu tractabat diuerso, pro cuiusque vel indole, vel captu, vel necessitudine; adeoque se demittebat in hoc, venerabilis Antistes, vt non parceret vel labori suo, vel verecundiæ, quin inter pueros versaretur & in subsellijs eorum, tanquam vnus ex ipsis, vel tanquam è triuio mercede conductus pedagogus edoceret eos vel tyrocinium Rhetoricæ, vel Grammaticæ rudimenta, vel ipsa prima elementa & syllabas coniungere, idque non in pagis solummodo & ruri, vbi non ita patebat multorum oculis, cuius rei testis est vicus de Adar in territorio Conalliorum; Sed in ipsis etiam municipijs & locis celebrioribus, vt de Limerico constat, vbi ludum aperuit litterarium: & ipso veluti primario institutore ac præside subdocebat loco hypodidascali Richardus Creaghus iam tum iunior, postea verò Primas Armacanus, de quo initio harum Notationum plura diximus.

Quàm insigne *φυτευτήριον*, in quo tam insignes erant Præceptores; quàm benè cultus ager, in quo tam exculti agricolæ; quàm fœcundum Seminarium quod plantarunt tam nobiles coloni; quam magnificum auditorium, in quo tam magni Doctores præsidebant. Quis mihi det ingredi illam scholam, vt te, Leurusi, te audiam, Creaghe, legentem, exponentem, ruminantem minutias philologiæ ad maiora & sublimiora fidei mysteria præparantem teneras puerorum mentes, quas vna cum tenui litterarum specimine, imbuebatis elementis orthodoxiæ & vitæ morumque præceptis.

Vtrumque vestrum fas mihi sit affari verbis ijsdem, "quibus de Petro & Andrea à Domino vocatis, vt relicta piscationis operâ ipsi deinceps propius inhærent, aut saltem si recessuri sequerentur, facerent quod scriptum est, limen ostiorum eius exterat pes tuus, surge venire ad illum assidue, & erudire præceptis eius: ostendit eis ille vbi maneret; venerunt & fuerunt cum illo: Quàm

August. tract. 7. in Ioannem.

beatam diem duxerunt, quàm beatam noctem! Quis est qui nobis dicat quæ illi audierunt à Domino! Ædificemus & nosmetipsi in corde nostro, & faciamus domum quo veniat ille, & doceat nos, & collocatur nobiscum."

Docuit Petrum & Andream Dominus, docuerunt & illi orbem vniuersum; docuit ille idem etiam Richardum & Thomam, illi autem doctrinâ suâ microcosmum Hiberniæ erudierunt: Ex eorum schola prodierunt exquisiti discipuli; ex eorum Seminario insignes plantæ; ex eorum agro egregij operarij; qui messem vberrimam in horreum Dominicum importarunt: vnius operâ effloruit Auster, alterius Aquilo reuirebat.

Vt alia deessent eorum pietatis monumenta, hoc solum quod erat de iuuentute erudienda, perpetua dignum est commemoratione & laude. Sapienter Plutarchus: "Sicut infantium," inquit, "membra simul ac nati sunt, formari componique debent, vt recta minimeque obliqua fiant; ita puerorum mores principio aptè concinnèque fingere conuenit. Illa namque nouella ætas ad fingendum facilis & tenera est, & ipsorum animis quæ adhuc molles existunt, disciplinæ melius instillantur; difficilius autem quæ dura sunt molliuntur." Id quod anteà etiam à nobis obseruatum est vbi de eius collega egimus, sed eo maiorem in Leurusio meretur admirationem quàm in altero, quòd ille etiam in Episcopali dignitate constitutus non abhorruit ab illa puerorum institutione, cùm iste nondum conscenderet absidem gradatam, & velatam cathedram, quando ita se ad phrontisterij pluteum exercebat.

De educat. liber.

Zelosè vterque & heroicè satis, qui & heros, & Heroas futuros & Reip. tam ciuilis quam Ecclesiasticæ columina aliquando nascitura, ingenuâ educatione & Christiana pietate informauerunt: Nam quemadmodum sigilla mollibus imprimuntur ceris,

ita & disciplinæ, dum adhuc puerilis animus est, insculpuntur.

Ecquis ille, apud Valerium Max. de viris Illustribus, magnus princeps qui fortunæ vicissitudinem passus, & regno exutus auditorium aperuit vnde vitam toleraret: Non ista mens Leurusij fuit ab Episcopio depositi, vt quæritando victui deijceret se ad scholæ solicitudinem; altior ei cogitatio, altior assurgebat cura Ecclesiæ & Reip. vt idoneos faceret, & fabricando fabros efficeret, qui saluti publicæ subseruirent.

Dionysius Siciliæ Rex vide Iustinum, Valer. Max. Cicer. in Tusc.

Hæc eum præcipuè solicitudo premebat, hæc mentem eius & viscera coquebat ardore quodam & studio vehementi, de patria, de religione, de posteris benemerendi: in hac arena vixit strenuus athleta; in hoc circo insignis luctator; in hoc stadio egregius cursor: post cursum, luctam, discum, aliaque cum certamina, tum diludia, coronam, quam promeruit immortalitatis, à Præside & Agonotheta Deo consequutus est: mortuusque octogenarius, & sepultus in oppido Nasia, quæ post cathedralem ciuitatem primarium est Darensis Diœcesis municipium: pluribus coruscâsse miraculis constanti oppidanorum voce perhibetur. Obijt Anno circiter 1577.

DE CORNELII

Episcopi Dunensis, & Patricij Lucherani Sacerdotis martyrio.

D. Cyp. lib. 2. Epist. 2.

VIBVS ego vos laudibus prædicem, fortissimi martyres? robur pectoris vestri & perseuerantiam fidei quo præconio vocis exornem? tolerastis vsque ad consummationem gloriæ durissimam quæstionem, nec cessistis supplicijs, sed vobis potius supplicia cesserunt. Cornelium hic intelligo Douanium Dunensis & Conrethen. sedis Episcopum, & cum ipso Patricium Lucheranum de Vltonia Sacerdotem: quos quia coniunxit amor, pagella non diuidet; nec charta separabit, quos nec ipsa mors potuit separare; grandis licet distantia sit inter Episcopum & Sacerdotem in terris, æquum tamen est vt eorum diem natalem in cælis vna commemoremus, quos Christus Dominus sub eodem persecutore, eodemq; tempore, eiusdem martyrij palma decorauit. Damnati igitur heterodoxo iudicio sub Arthuro Cichestrio Prorege in Ciuitate Dubliniensi, Anno M. DC. XI. prima die Februarij extremo supplicio affecti sunt.

Quos cum considero, videor intueri Sixtum Pontificem, & Laurentium Leuitam; ille ætate, ordine, & gradu prouectior ad mortem prægreditur; iste præeuntem patrem & Antistitem constanter & obtemperanter subsequitur: ille hortatu solidissimo & lacrymis mox secuturum Sacerdotem exsuscitat; iste hortantem leniter auscultat, & exemplo eius corroboratur: solatur Sixtus Laurentium nouo & propemodum inaudito solaminis genere, quod maiora eum maneant pro fide Christi

certamina, & post triduum se sequeretur sacerdotem Leuita: Solabatur Cornelius Patricium, non vt iam post triduum se sequeretur, sed post tria horæ minuta per eandem scalam, ad eandem mortem, cum eadem laurea gradum faceret. Præmonet Sixtus Laurentium atrocioris supplicij; premitur etiam Patricius ad defectionem, vbi iam adductus in conspectum truncati & cruenti cadaueris horrorem mortis inijcere conantur, è tam lacrymabili spectaculo Symmista Chalinerus cum turba satellitum: Ille contra firmus in petra fidei, vt Marpesia rupes non concutitur, sed decurrentibus è trunco Antistitis corpore riuis cruoris, instar generosi elephantis, exardescit magis ad finem certaminis.

Cornelius ante annos fere viginti, postquam iam à teneris instituto sancti Francisci ad omnem pietatem & patientiam præcultus, ad Episcopalem honorem esset prouectus, & in eo diutine sacris functionibus administrandis deseruiret, captus tandem, & in carceralem custodiam Castri Dublinensis retrusus esset, ibique toto triennio plus minus detineretur, vix credibile est quot & quanta sustinuerit incommoda; sed præ cæteris tam malè habitus ex inedia corporis, vt fame & siti moriendum sibi putaret, nisi argumentosa necessitas docuisset viam subueniendi suæ indigentiæ. Erant tunc fortè in eodem Castro alij carcerati qui, quòd ob delicta ciuilia includerentur, si non lautius, saltem copiosius (sumptibus tamen suis), victitabant: separabat inclusos vna solummodo contignatio, quod illi inferius, ipse superius habitaret; sonos audiebat, personas non licebat aspicere; dum vndequaque circumspiciens, si fortè vspiam foramen aliquod aut rima tenuis appareret, per quam clandestinâ voce emisâ egestatem suam aperiret subtus habitantibus, reperit in tabulato asserem vnum exiguo fragmento mutulatum vt reliquis

non adhæreret æqualiter, & per istum meatum, quasi ex altero hemisphærio alloquebatur eiusdem carceris, sed diuersi climatis incolas. Illi minus potentes quam parati refocillare indigentem, offerebant de suis analectis frustula panis, & cereuisiæ haustus, sed cum inter hos & illum interstitium prohiberet mutuum leuamen, excogitauit Cornelius funem quem conserciuit de suorum fæmoralium astrigmentis & subligaculis, eoque per foramen demisso attrahebat nunc panem rancidum, quando magis opipara deessent, nunc cyathum vappæ, siue euaporatæ cereuisiæ, & istis lautitijs vitam tolerabat spatio quo dixi trium annorum circiter.

Cogito hic Ieremiam Prophetam funibus missum in lacum in quo non erat aqua, sed cœnum, vt fame ibi moreretur ; & nisi vir Æthiops de domo Regis, quæ erat sub cellario, tulisset pannos veteres, & antiqua quæ computruerant, & submisisset ea ad Ieremiam in lacum per funiculos, vt scissa illa & putrida sub cubito manuum suarum, & super funes posuisset, vix posset incolumis è lacu extrahi: Et similiter nisi ista exoleta fragmina panis, & cereuisiæ guttas furtiuas recepisset pius Antistes, minimum abfuit quin maceratione & inediâ moreretur in carcere.

Eductus tandem diuina sapientia ordinante, vt libertatem in corpore suam, ad multarum liberationem animarum conferret. Breuissima temporis morula intercessit, cum Regios pœniteret consilij, & omni arte ac modo conarentur liberatum rursus in suam potestatem asserere: sed veluti auis è laqueo semel egressa, omnia suspecta habet, & timet, & trepidat, fugitque loca periculosa, ne in tendiculam vnde exiit relabatur : Ita ille solicitè & cautè ambulabat, ne denuo in eundem lacum & laqueum ex incogitantia decidat. Verum cum istam suæ incolumitatis solicitudinem aduerteret multum officere sacro ministerio, subinde & sæpius

præferebat aliorum salutem suæ propriæ securitati: ac tandem post plurimum annorum curriculum in eorum manus deuenerat, qui magnum Regi obsequium sese putabant præstare, si eum comprehenderent.

Captus itaque mense Iunio, dum amouendis simultatibus & signandis Christi Athletis vacaret: captus etiam Patricius mense eodem in portu Corcagiensi recenter è Belgio reuersus; & cum, ipso id confitente, accepisset Senatus prouincialis, socium peregrinationis & sacrorum administrum eum fuisse Proceribus illis exulibus, quos vel proprii periculi timor, vel religionis amor, ex Dominiis suis & amplissimis latifundiis fecit aufugere; vterque Dublinum adductus; iste in vile ergastulum actus, ille vero custodiæ mancipatus in castro regio, ambo sententiam mortis pertulerunt. Sed de sententia ipsa, quæ & qualis sit audiamus.

Accusatus fuit Episcopus in iudicio, quod postremo tumultu bellico quem Comes Tironensis conflauerat, ipse contra obedientiam Principi debitam partes Comitis sequutus sit, proinde reum esse læsæ Maiestatis & proditionis in patriam, vel eo magis quòd fugienti postmodum Comiti cum suis, ad illam fugam auxilio & consilio adfuisset.

Obiectæ criminationis præcipua capita non contemnendis rationibus diluere satagebat Episcopus: & ad primum respondit, se quidem Episcopali charactere insignitum, ideo dignitate illa oneratum fuisse vt conscientiam suam exoneraret, & curam animarum sibi commissam debita diligentia administraret; & quia Episcopatus Dunensis & Conrethensis situs esset in partibus Vltoniæ, quas Hugo Comes armis occupauit, imperioque tenebat, sui muneris fuisse, quantum posset, plebem & populum in salutis viam dirigere, & de armorum strepitu, & bellorum titulis, neque voluisse, neque ad eum pertinuisse tractare; & si contra quam

sentiret Comes ipse censuisset, nec manus obtemperantes, nec aures obtineret attentas. Quòd igitur potuit verbo & exemplo à vitiis deterrere, ad virtutes impellere, ad Catholicam fidem exhortari, si in hoc sedulus fuit, si multam posuit vigiliam, sustinuit laborem, & quâ valebat arte vel ingenio instabat, non esse quod vereatur, quod pudeat, quòd accusationem perhorrescat. Quòd si ista omnia per corruptelam huius sæculi pro flagitiis damnentur, se tamen iustam sui defensionem vel ex eo vendicare, quòd Iacobus Rex pacificus in primordio Regni sui, volens omnibus subditis formam pacis & clementiæ pretendere, vniuersas offensiones, & noxas præteritas voce præconis & publico scripto edixerat perpetua obliuione conterendas. Ipsum igitur vtroq; titulo se tueri; quod res gesserit laude magis quam vituperio aut supplicio dignas; sin autem pœnam ex virtute meruit, remissam esse pœnam ex indulgentia Regis.

Sane nisi iniuriam velimus Regi irrogare eiusq; clementiam iniquis calumniis extrahere, beneficium Principis latissimè & benignissimè debemus interpretari; nam alioquin beneficium fraudulenter locatum, maleficium arbitrabimur; & quod clementiæ speciem præ se fert, maximam continebit inclementiam. Par enim credere est Regem nostrum statuisse sapientissimum Thrasybuli Atheniensis factum, & Claudij Imperatoris exemplum sibi fuisse imitandum. Nam cum Thrasybulus, vidisset ciuitatem suam per impotentem dominandi libidinem à triginta Rectoribus interceptam, ipse vir strenuus & generis nobilitate clarus, cum restincta tyrannidis flammâ reuocasset in vnum dispersos ciues, post inexplebiles magnorum lacrymas gaudiorum, hæc prima fundamina recuperatæ libertatis instaurauit, proposita iurisiurandi contestatione, vti discordiæ animositatesque præteritæ in obliuionem perpetuam, atque immortale

Oro. lib. 2. s. 17. Valer lib. 4. c 1. Plutar. Cicero.

silentium deducerentur: Quod pactionis genus, quasi nouam vitæ institutionem, nouamque fœlicitatem status sui, informantes Amnestiam vocauerunt Athenienses. i. abolitionem malorum. Claudius etiam cum interfecto Caligulâ, multa de abrogando imperio, ac Repub. in antiquum ordinem restituenda euertendaque penitus Cæsarum vniuersa familia senatus & Consules decreuissent; prudens Imperator mox vt confirmauit Imperium magna vsus clementia, ne in tantam nobilium multitudinem vltio si esset cœpta sæuiret, biduum illud, quo de Reip. statu infœliciter consultatum actum que fuerat, memoriæ exemit, omniaque factorum dictorumuè in eo veniam & obliuionem in perpetuum sanxit.

Oros. lib. 7. c. 6. Sueton. in Claud. cap. 11.

Itaque vtriusque vrbis & imperij clementiam sequutus Iacobus Rex, & veritus ne si ferocire permitteretur cœca vlciscendi cupiditas, bonorum ciuium & subditorum innumerabilem multitudinem inuolueret; & vel memoria exhausti ærarij, & vilissimi æris in censum & stipendium militare signati; recordatio etiam Illustrium Ductorum & floris etiam Anglicanæ militiæ belli diuturni calamitate extincti; orbitas præterea & querimonia multarum per Angliam viduarum & pupillorum; ipse denique angor animi, & summa tristitia, ac rerum recuperandarum desperatio, quæ defunctam Elizabetham ad conditiones ipsius iudicio parum æquas aut honorificas offerendas compellebat; ista omnia si in Successoris mente recrudescerent, vel temperatissimum animum, & clementiæ deditissimum acerbitate aliqua infuscare, & ad vindictam impellere potuerunt. Maluit autem ex ingenita regio pectori mansuetudine sepelire omnia in abysso clementiæ, & nec omnia quidem cognoscere voluit, vt ignoscendi occasionem inueniret vberiorem. Istud certè si Regis consilium, si Conciliariorum mens fuit, & Minis-

trorum intentio, omnia rectissimè se habent, nec quisquam nisi malignus, & qui Theonino dente omnia corrodit "Actum obliuionis," aut indulti chirographum improbauerit. Sin autem indulgendi forma obscuris ambagibus circumscripta, & legum tendiculis irretita sit, ita vt nec veniæ beneficio potiri absque nouo vitæ periculo possis; quis tam cæcus qui non videat in laqueum potius quam in leuamen speciosum indulgentiæ nomen vsurpari! quid enim aliud id esset, quam osculo amicitiæ inimicitias vlcisci, amoris pignore vulnus infligere, charitatis officio sanguinem fundere, & instrumento pacis mortem irrogare? Episcopum satis fortiter depulisse intelligo primum accusationis suæ caput: secundam etiam criminationis partem non minus neruosè.

Cum enim contra Christum Domini (vt audio) prosiliret filius Belial, eumq; accusaret pro Tribunali, quòd Hugoni Comiti paulò antè profugium in quodam castello præsto fuisset; ibi pertractatum inter eos fuisse de via & modo fugiendi, & spolia parata, tum cibaria quæ naui imponerentur ad expeditionem fugæ; quorum consiliorum cum vel auctor esset vel particeps Episcopus, reum mortis habendum esse. O tempora calamitosa! ô funesta huius sæculi iudicia, in quibus de capite sacrati & vncti Antistitis ex vnius homuncionis de fæce plebis iurata calumnia decernendum erit! Audes furcifer vultum attollere in Episcopum, & ora soluere in mendacium: sudas, expallescis, palpitas, dum concinnata domi tuæ in fabrica malitiæ dealbata figmenta, in foro, & coram iudice, quem posteritas iudicabit an competente, submurmuras; conductus mercede iniquitatis, quam vel re perceptam vel spe præsumptam auaritia tua deuorauit, non es veritus animam tuam inferis, & linguam deuouere calumnijs. Si ex visu cognoscitur vir, & ab occursu faciei cognoscitur sensatus; si amic-

tus corporis & risus dentium, & ingressus hominis enunciant de eo; si index animi sermo, & conscientia mille testes! quid pallor tuus, quid trepidatio, quid rictus incuruescens, contractio frontis, oculorum depressio, quid aliud fuit totius oris & corporis habitus nisi obses & index calumniationis?

Poterat sanctus Episcopus purgare se ista tua criminatione, & irrefragabili testimonio euincere, se neque in tota illa Prouincia fuisse, neque multorum dierum itinere vicinum, vt vel conscius esset, adeò non poterat esse auctor luctuosæ illius expeditionis; quam vel fortasse dissuasisset, vel si in exilio potius quàm domi in carcere vt morerentur animum illi omnino obfirmassent, se comitem infortunij mallet adiungere, quam carorum Dominorum irrecuperabili complexu auelli. Sed esto resciuisset eorum discessum; esto eos consilio iuuisset vt suæ incolumitati prospicerent; esto subleuasset annonâ, subministrasset non esculenta solum, sed etiam poculenta Magnatibus Regni, Proceribus Nationis & Regi subditis; non furibus aut facinorosis hominibus, non rebellibus aut nefarijs proditoribus, nullius (quod quidem ipsi constaret, vel de quo minimam suspicionem fando auditasset) flagitij compertis, viris pacificis, & paulò antè cum Regis gratia ex Aula Anglicana reuersis; nullius machinationis, aut noxæ cuiuspiam, iam tum accusatis aut damnatis: vbi vsquam vel minima contra eos declaratio voce vel scripto publicata? vbi in ius vocati? vbi postulati iudicio? quando & quomodo addicti? Adeòne hoc magnum scelus, non subtraxisse copiam sui, loquelam, solamen, leuamen viris primoribus & comitiorum principibus, optimis & fidelissimis subditis, ita vbiq; habitis & reputatis? Adeòne hoc facinus est inexpiabile, & non nisi sanguine ipso luendum sit?

Prætextus erat, non vera causa mortis Episcopi,

quicquid in isto genere illi ab aduersarijs objiciebatur: vna causa vertebatur introrsus in animo Iudicis & Assessorum, altera foris agebatur. Reus iste Catholicus erat, Religiosus, Episcopus, sacramenta ministrauit, verbum Dei prædicauit, habitum regularem vobis exosum portauit; non gladio, non pugione accinctus ad fœmur, non thorace ferreo munitus in prælium, sed cilicio paludatus ad cutem, & funiculis armatus ad carnem macerandam. Quid natiuum vultum viri mansuetissimi & pacis amantissimi vultis obducere horrore illo vestro commentitiæ proditionis! Tollite huic velum istud, tollite fucum; sinite videamus apertam faciem, & candidam frontem religionis Catholicæ. Illa sit inscriptio mortis quam sustinet Episcopus, vt martyr Dei non proditor patriæ moriatur.

Verum enimuerò neque ipsùm proditorem fas esset in iudicio condemnare non seruato iuris ordine. Nihil iam dico de vtriusque fori Ecclesiastici & ciuilis discrimine; nihil de persona exempta; nihil de Iudice competente; de sacris & Imperialibus Sanctionibus nihil; de Pontificum Decretis & Canonum auctoritate, quam Cantuariensis Martyr, contra consuetudines Anglicanas, & contra Clarenduni statuta vsque ad mortem propugnauit. Iam consenserunt iura peccatis, & cœpit licitum esse quod publicum est; non hoc tantum, sed illicitis porrò legibus, & illegitimo iuris municipalis abusui consensit hominum imbecillitas, vt quæ alieni tribunalis sunt propria, iam rapiantur extra proprios cancellos, & quæ sacratæ sunt institutionis, definiantur profani Iudicis arbitrio. Sed in hoc negotio, quorsum ipse iuris Anglicani ordo non est retentus? cur non obseruata æquitas? non admissa æqualitas admittendi excipiendique, vt ex numero iurandorum legibus permisso legitimas exceptiones faciat

reus? Cur iterum quando de facto quæstio esset per iuratos declaranda, exteri tantum, & in hoc regno hospites Angli & Scoti, quibus persona rei fuit incognita, & circumstantiæ facti nequaquam poterant esse comprehensæ, de negotio pronunciauerunt? Cur intermixtus ijs Hibernus vnus, & eorum decreto (vt fertur) dissentiens, palamque id in iudicio contestans; quia tamen Hibernus, de Hiberno audiri non meruit? Hibernus Episcopi infaustus calumniator, statim auditur, & creditur ei; Hibernus liberandi & purgandi cupidus non auditur; & benè secum actum putabit, si de veritate non plectatur.

Postquam igitur de quæstione facti proposita Duodecimuiris iuratis, Collegium illud periurorum, vno dempto, pronunciasset; Iudex è cathedra, vtinam non illa quæ primo psalterij Dauidici versu describitur, cruentam protulit Sententiam qua CORNELIVS DOVANVS EPISCOPVS DVNENSIS ET CONRETHENSIS IVDICATVS EST, IN CARCEREM REDVCENDVS, DEINDE IN CARRO STERNENDVS, AD LOCVM SVPPLICII TRAHENDVS, IBI LAQVEO SVSPENDENDVS IN FVRCA, DEINDE SEMIANIMIS E PATIBVLO DEMITTENDUS, NVDANDVS IN TERRA, VIRILIBVS AMPVTANDVS, EADEM IN VULTVM PROIICIENDA; TVM EXENTERANDVS, ET CORDE EXTRACTO, VISCERA IGNI CONCREMANDA, POSTEA CAPITE TRVNCANDVS, ET IN QVATVOR MEMBRA SECANDVS. Ista fuit Cornelij Episcopi, & Presbyteri Patricij sententia. Si causam quæris, duplex illa prætenditur, sed vna tantum subest; ea verò est Catholicæ fidei professio; quam licet inimici in iudicio supprimerent, in eius tamen morte, ipsa quæ omnium rerum fortissima est veritas, ingenuam recognitionem causæ moriendi, vel inuitis aduersarijs exsculpsit. Nam cum Hæretici buccis plenis concreparent, non ob fidem, sed ob proditionem morti Episcopum adiudicatum, ille non insulso artificio, si vitam

seruare non possit, saltem honori consultum esse cupit.

Conscribitur eius nomine supplex libellus, in quo profitetur vixisse in Prouincia Vltoniæ dum ibi tumultu bellico, & inde in alias Prouincias factis irruptionibus misceret omnia comes Tyronensis; neque tunc occasione illius seditionis, aut aliam ob rem declinasse alloquium, familiaritatem, consortium ipsius Comitis aut eius sequacium, neque verò postea, multo minus inita iam & stabilita pacis conuentione: In eo si peccauit, si regis indignationem commeruit, si publici indulti beneficium à rege concessum, à se autem in defensione iuridica allegatum & imploratum non sufficiat, ista supplicatione Proregi exhibita culpam deprecatur, veniam postulat. Porrigitur iste libellus, & vitæ securitas promissa dicitur nomine Proregis, tantum vt petitioni nomen ipse subscribat. Si hoc vel humana inclinatione, vel altiori Dei consilio factum est vt subscriberet, ne postea locus vllus aut angulus aduersarijs esset tergiuersandi; tamen id quod de illo malum cogitauerunt insidiatores, Deus in bonum ipsius, & in causæ honorem conuertit.

1. Regum. 22. Cum regium Prophetam capitali odio insequeretur Saul, & ille in angustijs positus, magnisque ærumnis conflictatus, Regis offensionem & iram declinans, ad Achimelech Sacerdotem diuertisset, à quo tenuiter refectus, cum postea Sauli proderetur ab Idumæo seruo, aliorsum fugit; & accersitus à Rege Sacerdos, atque accusatus grauiter quòd ipse & filius Isai aduersus Saulem coniurassent: "Dedisti ei" (inquit) "panes & gladium, & consuluisti pro eo Dominum vt consurgeret aduersum me, insidiator vsque hodie permanens? Respondensque Achimelech Regi ait: Et quis in omnibus seruis tuis sicut Dauid fidelis & gener Regis, & pergens ad imperium tuum, & gloriosus in domo

tua? Num hodie cœpi pro eo consulere Dominum? absit hoc à me; ne suspicetur Rex aduersus seruum suum rem huiuscemodi." Ita Cornelius Episcopus non diffitetur se Hugoni Comiti adfuisse, factum ipsum intrepidè fatetur, sed culpam in illo facto suam confidenter detrectat: si tamen aduersarij contra mentem eius in culpam id omne quod gestum est, pro sua auctoritate velint trahere, eorundem clementiam appellat, & veniam precatur: sin autem sanguini eius insidiantur, saltem honori parcant, & causam mortis apponant. Illi non satis in hac prolusione solertes lanistæ, dum ex vno latere se muniunt, altero se nescientes aperiunt: vbi enim sæuitiæ notam fugientes, cupiunt haberi clementes, in Rei potestate vitam ipsius & incolumitatem ponunt; & non iam personati, sed in natiuo suo decore, seu verius dedecore, pollicentur ei viuendi securitatem, si relictâ Catholicâ religione Romanâ, transeat ad Sectam regiæ credulitatis. Quo audito, vocem attollit Episcopus, & adiuratis præsentibus contestatur totum orbem Christianum se in fide, & ob fidem Catholicam mori: Crudelis in se foret, & Deo incredulus, si ista caduca pactione desereret veram fidem. Itaque iam voto potitus, & innocentiâ suâ patefactâ satis, spernit interituram vitam, & ad mortem sibi paratam anhelans, animo Christiano & excelso trophæum crucis expectat.

Increuerat martyri vt solet cum angustijs temporum pietas animi, iamq; diu vigil precibusque intentus expectabat ecquando ad mortem accersiretur; illuxit tandem cæteris iucundior & diu desiderata dies prima Februarij, quando sub horam quartam pomeridianam euocatus à lictoribus & satellitibus, qui pro carceris foribus stipabant latera "trahæ" quâ vehendus erat ad supplicium, atque vt in conspectum triumphalis sui currus peruenit Antistes, ingemuit & dixit: Dominus

meus Iesus Christus pro me mortem patiens crucem suam sibi baiulans conscendit in montem, & ego quasi nolens pro ipso mori trahar ad decus ad quod alacri & erecto gressu properare deberem? Quis mihi det vt & ego dulce meum lignum humeris meis portem, atque extremum hoc officium gradienti ad Dominum animæ pedes mei persolvant. Conuersus deinde ad Collegam suum Patricium, eia age fortissime sodalis, Christi pugil generose, quia licet imitemur eius mortem, qui tanquam ouis à tondente ductus est ad victimam. Postmodum se inclinans, & deosculatus traham, super ipsam ore pedibus equinis aduerso se dimittit, eoque modo per plateas lapidibus stratas raptatur in campum in quo patibulum erectum fuit.

Veniat Doeg Idumæus cum reliquis emissarijs regijs interficiant Sacerdotem Domini; non tamen interficient Sacerdotium, characterem non inficient, religionem non auferent, non supplantabunt fidem, non excutient nobis constantiam: plures numeramur, quo plures occidimur: Apolog. c. 50. "Prælium est nobis" (inquit Tertul.) "quod prouocamur ad tribunalia, vt illic sub discrimine capitis, pro veritate certemus, victoria est autem pro quo certaueris obtinere. Ea victoria habet & gloriam placendi Deo, & prædam viuendi in æternum. Nec quicquam tamen proficit exquisitior quæque crudelitas vestra, illecebra est magis sectæ: plures efficimur, quoties metimur à vobis; semen est sanguis Christianorum."

Apparuit hoc manifestè in martyrio Episcopi, nam qui ante eius condemnationem, ante verò in carcerationem trepidabant ad sonitum folij volantis: qui timidiores erant ad congressum alicuius Catholici Sacerdotis, nedum Antistitis; qui parcissimè eos in hospitium exciperent, ne periculum inde contraherent, aut offensionem Præsidentium incurrerent, nunc agmine facto cum ad supplicium

ille ducitur, totis se portis in plateas effundunt; & in conspectu Curiæ, videntibus conciliarijs, ipso Prorege indignante, procumbunt in genua Catholici plebei, primarij, & omnes è vicinis pagis & castellis, tanquam ad solenne spectaculum procurrunt, prætereuntem in carro, seu curru suo triumphali Episcopum venerantur, salutant, & Pontificalem eius benedictionem implorant. Illacrymantes eius morti ipse affatur blandè, solatur comiter; breui sermone, sed efficaci excitat ad fortitudinem, ad constantiam, & ad omnem pietatem Christianam. Iam hîc prodeunt primariæ matronæ è suis Gynecæis, & alta voce deplorant mortem Antistitis, istamque dignitatem lamentatione dignissimam execrantur, qua Regios Consiliarios plures conspiciunt non conscios solum, sed spectatores, sed hortatores huius lanienæ, & hostili animo comitati hostiam ad locum occisionis: ipsis audientibus; Heu, inquiunt, quam alienum est deuenisse carnifices Consiliarios Regni.

Bene sit illi ciui Dublinensi qui ad vesperam ieiunum Antistitem, noc tamen deficientem, vt sibi & familiæ suæ benè ille precaretur, ad ostium domus suæ præteruehentem, propinato vini haustu reficere parabat; memorem fuisse crediderim illius visionis qua Lamuelem erudiuit mater sua. "Date siceram mœrentibus, & vinum his qui amaro sunt animo: bibant, & obliuiscantur egestatis suæ, & doloris sui non recordentur amplius." Sed quia non mœrebat Cornelius, exultauit potius vt gigas ad currendam viam suam, ideo gustauit potius quàm bibit & ligatis quidem, sed indecussis manibus sanctificauit amici domum, totamque ciuitatem Dublinensem, cuius Catholicos ciues à summa eorum charitate & fidei feruore collaudauit.

Perducta iam sacra victima ad sacrificij locum solicitus admodum Cornelius de Collegæ sui con stantia, petijt vt ante se Patricius pateretur; per-

timescebat enim ne à morte sua, & Caluinistarum dolis, Patricio aliquid humani contingeret: cumque voti sui compos fieri non posset, vt Antistitem suum omni metu solueret, pro se Patricius respondit. Licet & ego quoque exoptem prior mori, & paternæ charitatis tuæ beneficio in morte corroborari, quia tamen alienæ voluntati traditi sumus; I, fœlix Pater, de mea constantia pone metum, tu me precibus apud Deum iuua, in cuius adiutorio certus sum, quòd neque mors, neque vita, neque principatus, neque potestates, neque instantia neque futura, neque creatura alia separabit me à charitate Christi aut consortio tuo; & his verbis animo lætior factus Cornelius in genua procubuit, & vix breuem orationem, quæ nubes penetrabat ad Deum fudit, cum Consiliarij, Vicecomites, Symmista, & lictores vrgerent operis exitum, & turba circunstantis populi presso pede oppleret latissimum campum in Aquilonari parte vrbis positum, qui tricena millia facilè caperet; carnifex, natione Anglus (neq; enim Hibernus reperiebatur vllus, qui se funestaret tam sacrati sanguinis effusione) sed ipse ille Anglus; tametsi hæreticus & latro, & vel ob furtum, vel latrocinium coniectus in carcerem indeque liberatus, vt operâ suâ in necem Antistitis collocatâ, reliquam vitam suam, nefarij sceleris notâ inureret; ferus licet & ferreus in hoc quod pactione tam cruenta libertatem vellet redimere, tamen nondum omnem humanitatem exuit; quippe qui honorem Pontifici præfatus, voce veniam precatus, non sine quadam canitiei veneratione ad nefandum suspendij obsequium trepidas manus admouet. Statim vbi Episcopus conscendit scalas, & in ipso primo gradu, quando capite iam supra cæteros astantes eminet, ingens clamor, & pia gementium vociferatio comitatur ascendentem.

Tunc in rabiem actus Minister Chalinerus ob

exclamationem populi de innocentum nece flebiliter conquerentis, ita compellat Antistitem dicens: Vt quid imperitæ plebeculæ illuditis impostores? quid turpi mendacio vitam clauditis, & ementito martyrum præconio vos ornari patimini? dicite perduelles, dicite infames, quòd intelligat tota multitudo, vos læsæ maiestatis & non religionis nomine accersiri. Ad malè feriati hominis vocem respondens Antistes: Absit, ait, à nobis vt populo imponamus, qui iam ante tribunal Christi dicti facti rationem sumus reddituri; absit etiam vt eorum criminum nos reos fateamur, quorum nulla nos conscientia grauat: nec nos quibus pro Christo mori lucrum est, Martyrum nomen quod merita nostra longè superat, ambitiosè affectamus: nec teipsum latet, qui mendacij nos arguis, quòd per summum nefas eiusdem criminis tibi conscius sis; quippe qui non nisi paucis abhinc horis missus, vt aiebas, à Prorege vitam & libertatem nobis pollicebaris si hæreticæ impietati tuæ subscribere non recusaremus. Secede ergo hinc, fili tenebrarum nec attentes in posterum meridianam lucem innocentiæ nostræ calumniarum & mendaciorum tenebris obfuscare. His dictis abijt ministellus, & martyribus desijt esse importunus.

Rursus in media scala posito, eleuatiori voce conclamatur: tertiò deniq; cum iam deijciendus esset, ingeminatur astantium clamor & pectora tudentium fragor. Ipse etiam ter precatus in eodem loco; primùm pro omnibus circumstantibus; deinde pro ciuitate Dublinensi, atque totius Regni Catholicis, vt piè, fideliter, & perseueranter Deo seruiant; tertiò denique pro omnibus hæreticis, etiam pro suis persecutoribus vt resipiscant & ad sanam mentem reuertantur.

Ascendat, ô Deus, vox illa Martyris tui ad thronum potentiæ tuæ, nobisque reuehat fructum salutus & pacis, vt debellatis erroribus & terrori-

bus mitigatis, Deo primùm, deinde etiam Regi nostro, fideli seruitute obsequamur. Vocem dederunt nubes, & repercusso boatu nobis (ni fallor) respondent, breui tribulationem hanc habitùram finem: sanguis ille nostri Abelis non vindictam, sed miserationem de terra clamat, & vox illa vltimò emissa mundi victrix, non persecutionem, sed refrigerium postulat. O mucro Domini vsquequo non quiesces! ingredere in vaginam tuam, refrigerare, & sile.

Olim Saxones & Picti, cum aduersus Britones iunctis viribus bellum susciperent; hi trepidi quòd partes suas penè impares iudicarent, sanctorum Antistitum Germani & Lupi auxilium petierunt: Qui promissum maturantes aduentum, tantum pauentibus fiduciæ contulerunt, vt accessisse maximus crederetur exercitus. Itaque Apos-
Li. 1. cap. 20. tolicis Ducibus (referente Beda) Christus militabat in castris. Aderant etiam Quadragesimæ venerabiles dies, quos religiosiores reddebat præsentia Sacerdotum, in tantum vt quotidianis prædicationibus instituti, certatim populi ad gratiam baptismatis conuolarent. Germanus se Ducem prælij profitetur; eligit expeditos, circumiecta percurrit, & è regione qua hostium sperabatur aduentus, vallem circumdatam medijs montibus intuetur, quo in loco nouum componit exercitum ipse Dux agminis: & iam aderat ferox hostium multitudo, quam appropinquare intuebantur in insidijs constituti: Tunc subito Germanus signifer vniuersos admonet, & prædicat, vt voci suæ vno clamore respondeant; securisq; hostibus, qui se insperatos adesse confiderent, "Alleluia" tertiò repetitum sacerdotes exclamabant: sequitur vna vox omnium, & elato clamore, repercusso aëre, montium conclusa multiplicant; hostile agmen terrore prosternitur, & super se non solum rupes circundatas, sed etiam cæli machinam contremis-

cunt; trepidationique iniectæ vix sufficere pedum pernicitas credebatur: passim profugiunt, arma proijciunt, gaudentes vel nuda corpora eripuisse discrimini. Triumphant Pontifices hostibus fusis sine sanguine, triumphant victoriâ fide obtentâ non viribus. "Noua bella elegit Dominus, & portas hostium ipse subuertit." Quippe sacratus Christi Præsul tergemina oratione insonuit; tergemina resonuit voce circunfusa fidelium multitudo; preces illæ, & istæ voces peruenerunt in conspectum Dei, peruenerunt ad aures Regalistarum in ciuitate & toto regno, peruenient ad Catholicos per totum Christianum orbem sparsos; peruenient tandem ad Regem Britanniæ, & ad Regium Senatum: Tot vocum reuerberationes concutientes montes, & implentes valles, peruadent intima cordium penetralia, & superbas absentium, & obstantium cogitationes posternent. Placabitur Deus; proteretur Satan; flectetur Rex; mouebitur Prorex; compungentur Catholici; commouebuntur Hæretici; vincetur error, patebit dolus; superabit veritas, honestas, sinceritas; & tandem tandem Catholica religio triumphabit. Iudi. 5.

Peccata nostra iam diu diuiserunt inter nos & Deum, & maceria interposita, quæ diuinam à nobis miserationem prohibebat, nisi vi vel arte aliqua amoueretur, iter gratiæ cælestis non obstructum modo sed prorsus imperuium nobis remaneret. Nunc verò sanguis innoxius viam aperiet, & Alpes illas rupicosas quas Anibalis sarculum cum toto suo exercitu non potuit perfringere, oleum martyrum, & liquor ille salutaris ebulliens in terram, & ex emortuis innocentium venis scaturiens, virtute superna emolliet, aditumque præbebit ad vrbem religionis arcem, vt aliquando iterum apud nos reflorescat illa professio publica obedientiæ Romanæ, quæ in Britannicis Insulis cum summa olim pietate fidelium, & summa

Regnantium fœlicitate effloruerat. Flammea illa & versatilis romphæa paridisi ianitrix intercludens peccatoribus ingressum, nisi restingueretur cruore martyrum, & eorumdem passionibus retunderetur, vix est vt incolumem speraremus reditum.

Sed præstant illi officium suum, præstemus & nos
Coloss. 1. etiam nostrum: adimplent illi ea quæ desunt passionum Christi in carne sua pro corpore eius quod est Ecclesia: Quamquam enim redimendis hominibus sufficientissimæ fuerint Christi afflictiones, & nihil illis defuerit; vnum tamen ex parte nostra reliquum est, vt pro Ecclesia & nobis inuicem patiendo intelligamus amissam nostris, & maiorum nostrorum sceleribus vnionem Ecclesiasticam, non nisi per multas tribulationes posse nos redipisci. Idcirco adimpleamus & nos ea quæ supersunt pro fide Christi gerenda, ferenda, perficienda. Intueamur primordia Christianæ religionis, quibus seminibus consita, quibus irrigata sit imbribus,
18, de Ciuitate, cap. 54. "Hæc fides" (inquit Agustinus): "tam insignibus initijs incanduit, vt aliquot hominum millia in Christi nomine mirabili alacritate conuersa, venditis suis rebus vt egenis distribuerentur, proposito sancto, & ardentissima charitate ad paupertatem voluntariam peruenirent; atque inter frementes, & sanguine sitientes Iudæos se vsque ad mortem pro veritate certare, non armata potentia, sed potentiore patientiâ præpararent." Ita nostri fecêre martyres, quorum exemplo posteritas instruitur: ita illi in vita, ita in morte; ita verbo, ita opere; ita spiritus ostensione, ita sanguinis effusione, ita extremis vocibus quas proferebant nobis faciendum commendarunt.

Vos pij spectatores huius carnificinæ, colligite fragmenta ne pereant; venis concipite doctrinam martyrum, deuotionem eorum combibite, & spar-

sum cruorem ne à bestijs conculcetur, cum magna veneratione suscipite, sudarijs vestris, strophiolis, & linteaminibus haurite sacrum liquorem, seruate in vestris scrinijs, in sacraria recondite, reliquearia conficite, thesaurum absconditum sanctè custodite: pretiosa enim est in conspectu Domini mors sanctorum eius. Fama est tam numerosum fuisse Christianorum cœtum in loco supplicij, & per totam illam vndequaque planitiem, vt tamen per locum tam patentem, vbi tam conferta multitudo erat omnis ætatis, ordinis, & sexus, omnes illæsi recesserint, deuexi senes, tremulæ matronæ, teneræ virgunculæ, fœminæ pregnantes, & imbecilles pueruli, omnes certantes quàm proximè à spectaculo adstare, omnes videre, audire, haurire auidissimi; prementes, eluctantes, pugnantes aliquid reliquiarum concerpere, vel laciniam vestis, vel fragmen calceorum, vel crinem capellitij, vel guttam sanguinis, vel ramentum ossis, vel cutis aut carnis aliquam particulam corradere; & tamen nemo est obtritus, nemo oppressus, nemo læsione affectus: cæteris ille fœlicior, cuius sors erat amputatum Episcopi caput asportare, quod nullo auro distrahendum, sed auri potius & gemmarum cælaturâ includendum, & topasiis, amathistis, & berillis poliendum ornandumque putauerim. Veneremur itaque cum Magistris Catholicis, in carne martyrum vulnera & cicatrices pro Dei nomine receptas; veneremur memoriam virtutis quæ in æternum victura est; veneremur sacros cineres, & in cineribus quæ aliquando resurgent semen æternitatis; veneremur ipsa corpora quæ nos docuerunt mortem pro defensione fidei contemnere. Pro magno sacroque munere (teste D. Gregorio) reputauit veneranda antiquitas, si quis pannum non cruore tinctum, sed monumento martyrum admotum (Brandeum Prisci nominabant) à Romano Pontifice dono accepisset; ipseque Gregorius clauim

Lib. 6. Indict. 15. Epist. 23.

Lib. 10. Ind. 5. Epist. 7.

paruulam à sacratissimo Beati Petri Apostoli corpore pro eius benedictione ad Richardum regem transmisit, in qua inerat ferrum de catenis eius inclusum, vt quod collum illius ad martyrium ligauerat, vestrum (inquit ad Richardum Gregorius) ab omnibus peccatis soluat. Et ad Sauinellam primariam fœminam, simili clauicula ab eodem transmissa, in qua (inquit) de catenis ipsius benedictio continetur; quæ collo vestro suspensa, hoc vobis eo intercedente gratiâ absolutionis fiat, quod illi fuit causa martyrij.

Nihil igitur moremur huius æui Moros & Momos, qui vt ipsi soli adorentur ab hominibus, cultum omnem abrogant, ac venerationem omnem interdicunt Sanctorum reliquijs. Non sic D. Cyprianus, quo auctore, corporibus omnium qui etsi torti non sunt, in carcere tamen glorioso mortis exitu excedunt, impertiri debet vigilantia & cura propensior. Hæreticorum id proprium est & infidelium, gloriæ Sanctorum detrahere, & ipsos sacrorum corporum pulueres execrari: contrà verò pij & fideles Christiani adeò venerari solent viua Spiritus sancti organa, & domicilia illa colere, quæ incolebat diuinitas, vt cineres etiam eorum honore quodam congruo non existiment esse fraudandos. Priscum maiorum nostrorum morem id obtinuisse, & priscam infidelium inuidiam abolere piam consuetudinem voluisse, vtrumq; constat ex passione D. Polycarpi apud Eusebium in Epistola Smirnensium: Nimirum exustum ab infidelibus eximij martyris corpus, ne pro more à Christianis conditum venerationi foret; & tamen ossa ipsa iam ambusta pretiosissimis gemmis cariora, & omni auro probabiliora collecta ab ipsis ex more sunt condita. Condant igitur & asseruent nostri Catholici quicquid attrectare eis licuit, & tametsi magna illa membra mutilati corporis, brachia, fœmora, pedes, & totus truncus in partes diuisus,

siue in terra defossus, siue aliter sepositus deueniat in eorum manus, qui necis potestatem habuerunt; tamen vna cruoris stilla, vnum sacri habitus filamentum, vna corrigia calceamenti in pretio debet haberi; etiam capillus capitis eorum, promittente Domino, non peribit.

Obseruauit non solum corona fidelium circunstans & deplorans martyrum lanienam, sed ipsa ciuitas & tota circumuicina regio potuit animaduertere illo ferali die quo Episcopus & Presbyter supplicio mortis afficiebantur, totum aërem densa caligine, & paulò minùs quam Ægyptiacis tenebris, fuisse circumseptum, vt cordibus non obduratis patefieret, quanta laborauerint illi mentis cæcitate, qui nullo seruato iuris ordine, nulla æquitatis, nulla ætatis, nulla fidei & promissionis suæ ratione habita, virum innocentem, sacratum & vnctum Præsulem, senem propemodum capularem, morti turpissimæ & probrosissimæ addixerunt. Et quia eius innocentia debebat mundo innotescere, ipso iamiam è scala deijciendo, subitaneus solis radius, instar fulguris coruscantis, venerandum illius verticem salutauit, & repentino splendore perterritis ijs qui aderant, mirabantur vnde ille fulgor appareret: sed ortus est ille radius ad illustrandum Antistitis exitum; quo occumbente, ipse etiam simul occubuit. **Sol. Martyri gratulatur.**

Vnum hîc occurrit obseruandum, Cornelium nostrum, cum dudum in Episcopum consecratus esset Purificatæ Virginis festo, & per multa annorum lustra deseruijsset munijs Episcopalibus; iam in eiusdem festi Præuigilio, eodemque die sacro ac signato in B. Brigidæ honorem, quam patronam & aduocatam vniuersa natio passim inuocat & ipse peculiari deuotione colebat, iam vt prælibaret alterius vitæ præmia morte sua pretium exoluisse, vt famulus Christi, quasi sub-

uehente Christi ancilla; & Parthenia genitrice Dei suscipiente, in sinum Abrahæ reciperetur.

Est & alterum non indignum animaduersione, quo die noster Pontifex iudicatus est mortis reus (erat autem 28. dies Ianuarii) eodem die Carolum Magnum obijsse, verè magnum assertorem & propagatorem Ecclesiasticæ libertatis: Nisi enim intercidissent leges illæ saluberrimæ, quas non tam sanxit Carolus quam restaurauit in suis Capitularibus (antea quippe à Theodosio pio & fœlice Imperatore stabilitas, & pro suo affectu ac reuerentia erga Clerum constitutas fuisse constat) quibus cautum erat vt lites omnes & controuersiæ forenses ad iudicium Ecclesiæ remitterentur, si alteruter litigatorum id postularet; quanto magis si de capite Prælatorum quæstio esset? Illæ autem leges (ne quid de Canonicis dicam) nisi apud gentem Anglorum de stirpe Carolina gloriantem vsu, obseruatione, & auctoritate caruissent; nisi Edoüardi, Aluredi, Ethelulfij, Inæ, adeò & aliorum Illustrium Angliæ Regum Sanctiones abolitæ fuissent; neque tam temere, neque turpiter, neque verò tam inciuiliter, in profano tribunali, tam profano procedendi modo, de vita, & salute honorati Præsulis, nullo Ecclesiastico examine adhibito, nulla canonum obseruata ceremonia decerneretur. Sed quando omnia diuina & humana, sacra & profana, Ecclesiastica & ciuilia, eadem populari trutina ponderantur; quando idem erit vtriusque fori iudex & Præses; quando idem supremus administrator Ecclesiæ pariter & Regni, isque omnia examinat promiscui iudicij libramine, non autem in pondere sanctuarij ea quæ ad sanctuarium pertinent; quid mirum si omnia susque deque ferantur, & auulsa proprijs sedibus, vel incondito clamore arrideant, vel stupore consilescant.

Vide Innocent. Car. Nouit. de Iudic. et Grat. 11. q. 1. c. quicunq.

Non aliam horum incommodorum vltionem

exoptarem, quam his qui præsunt, saniora & salubriora consilia, vt ipsi aliquando expendant pro iudicij sui grauitate, & sensus acumine, quantum inter præsentem rerum statum intersit, & veterem diuque probatam olim, rei præsertim Ecclesiasticæ gubernationem. Si olim illustriores Prælati, eruditiores Sacerdotes, sincerior Religio, Clerus virtutibus excultior, populus moribus honestior, sanctior Magistratus, plebs moderatior, æqui obseruantiora iudicia; si temperantia, fortitudo, iustitia, prudentia, si pacis & belli gloria eminentior; si minor dominandi libido, rarior circumueniendi fraus, & dolus exilior: Si nunc frequentior ebrietas, luxuria, cupiditas, rapina, perfidia, machinatio nefaria, & omnis iniquitas; conferant ipsi pro sua prudentia tempora cum temporibus, personas cum personis, & causas cum causis; nisi omnia tunc castiora, sanctiora, honestiora dum viguisset Catholica religio deprehenderint; ipsi omnia trutinent æqua lance, & quando plura & potiora stateræ momenta viderint inclinare in partem Catholicam; cur non ipsi recta æstimatione præferant certa & perennia bona, cænosis huius mundi cloacis? cur non aquas Siloë quæ currunt cum silentio anteponunt fæculentis lacunis Ægypti? Illa esset ipsis vtilissima, nobis verò lætissima commutatio. Sin autem animos illi adhuc obstinârint ad deteriora erga se, & aduersum nos atrociora molimina; si vires omnes suas & ingenij neruos intendant, vt si ipsi deorsum eant, ex nostris saltem ad superos transmittant nouos paradisi incolas, & plures adhuc martyres fastis sanctorum inscribendos dederint, non simus ingrati Deo, neque patiamur illam in nos contumeliam cadere, vt beneficiorum Dei habeamur immemores: & cum ipse ex summa dignatione pergat illustrare gentem nostram nouorum martyrum gloria, desinat imposterum natio Anglicana illud

nobis improperare, quòd inter plurimos confessores Hibernos, paucissimi extiterint martyres ante Anglorum inuasionem: Neque enim illi martyrijs, sed martyria illis defuerunt: nam quòd in illis erat, tolerauerunt quidquid tolerare parati & prompti fuerunt. "Qui se tormentis" (inquit Cyprianus) "sub oculis Dei obtulit, passus est quidquid pati voluit." Quòd si perrexerint hæretici nostros sic insequi quemadmodum cœperunt & cogitationes suas quas iamdiu parturiunt in lucem eniti potuerint, sentient arua Hibernica illius esse conditionis, qua describitur ager Dominicus, semper lætiori segete vestiri, dum grana quæ singula cadunt, multiplicata nascuntur.

Epist 37.

Et ne illa duo grana quæ iam vltimò seminata sunt à prætereuntium & nescientium pedibus conculcentur; & nomina cælo inscripta, delitescant in terra, obliuionis situ obducta, titulum hic sepulchralem in limite ponam, vt inscius viator incurrat in Sanctorum memoriam, & intelligat ANNO SALVTIS 1611. KALENDIS FEBRVARII Natalem esse B. Martyris Cornelij Doüanij Episcopi Dunensis & Conrethensis, qui ex ordine sancti Francisci assumptus ad illam dignitatem, postquam multorum annorum spatio, pastorali & Apostolica solicitudine aduigilasset gregi Catholico in Hibernia, post varias & diuturnas tribulationes in persecutione Cicestriensi, Sententiam mortis ferente iudice D. Siptorfio, per martyrij semitam transijt ad refrigerium.

Eodem etiam Anno & die Natalem B. Martyris Patricij Locherani Presbyteri, qui eodem Prorege Arthuro Cicestriensi persequente, & D. Sarciuilio iudicium proferente consummatus est; cum vtrique vita foret secura, si Catholica religione, & S. R. E. obedientia dimissa, vellent amplecti Caluinismum.

Alij vice versa referunt Sententiam in Epis-

copum à Sarceuilio, in Presbyterum à Siptorfio prolatam: sed exiguum aut nullum discrimen est, quia vterque in iudicio sedebat, & idem erat os & lingua considentium in eodem tribunali; cum autem isti iudicio laïcali nollet initio acquiescere Episcopus, vt ad cedendum induceret Sarceuilius, allegauit Christum Dominum submisisse se iudicio Pilati; cui ille respondisse fertur; si te non pudet æmulari Pilatum, me non pœnitebit imitari Christum. Ipse enim est via, veritas, & vita.

MARTYRIVM
MAVRITII KENRECHTINI
Sacerdotis.

IX credibile est quantas turbas & tumultus in Hibernia conflauerit nouitas opinionum & dissonantia in Religione ; & ab ipsis admittitur scriptoribus Heterodoxis illos insurrectionum motus quos pertulit hæc Insula ab ipso principio schismatis Anglicani, vel omnes, vel plerosq; ab aggressoribus susceptos, intuitu priscæ fidei, & professionis orthodoxæ ; vel si non susceptos, saltem in prosequutione subingressam esse religionis considerationem ; vel denique si vera causa non fuerit, aut mouens, aut impellens ad ausa capessenda, & arma capienda, illam in velum & vmbraculum obtentam, & sub illa vmbra & velamine multos fuisse inductos ad fœderis coitionem. Nec de exteris tantum id verum est, sed de ipsis quoque domesticis in confesso est apud eos, qui conditionis temporum gnari, nec ignari rerum, quæ tractabantur in intimis recessibus, & publicis consessibus hominum illorum, qui aleam subierunt istorum tumultuum, omnia eorum arcana comprehensa habebant.

Camdenus Ricus Stous Hontius Acta Parlam.

Non expedit cramben recoquere, nec malum bene conditum inconditis sermonibus commouere. Itaque prætermissis personis, quarum nec defensionem assumpsi, nec suscepi clientelam, cum illæ iudicium suum acceperint, & censuram huius sæculi diuersam, pro diuersitate opinantium vel iudicantium sustineant ; quia Hiberniæ incolas Regi nostro subditos scio contentos hoc Catone (quod de Romani imperij sub Augusto subditis, sopitis ciuilibus bellis diuerbium erat & documen-

tum Augustæum) quia scio quàm maximè abhorrere eos à bellicis tumultibus; scio quam vehementissimè incumbere in quietis studia, in pacis & otij commoda; scio quàm propensissimo affectu suspicere & venerari præsentis Principatus Maiestastem: scio non aliud eos suspirare magis quam vt cum longissima fœlicitate consanguinei Regis, & perenni successione Regiæ prolis, coalescat optata æquabilitas, & indulgentia erga Hibernos, tum in alijs quæ pertinent ad politicam administrationem, tum vel maximè in his quæ sunt de πολίτεια religionis, de cultu diuino, & disciplina Ecclesiastica, de prisca eiusdem professione & forma. Et quia certissimè ista scio de præsenti rerum statu & indole nostrorum, quæ fusa per arterias vniuersæ Nationis, & infusa diuinitus, in eorum mentibus diuinitus conseruatur, nihil morabor præteritorum dierum luctuosa euenta, nihil transcursa tempora & mores; nolo retexere odiosam telam veterum querelarum & iniuriarum; veterem vltionem expetitam vel inflictam; ista per me in obliuionem abeant, & tenebris sempiternis operiantur.

Quod nunc agitur à nobis illud est de Mauricij Kenrechtini Presbyteri sancto fine sanctaque fide, in qua ille vitam degebat, in qua & viuere desinebat. Natalis eius dies primum illuxit in municipio Killociæ; mortualis verò effluxit in oppido Clonmeliæ: illud in Limiricensi Diœcesi; istud in Lismorensi situm; pueritiam eius & iuuentutem prætereo; ad virilem eius & maturiorem ætatem propero. Sortitus sortem Ecclesiastici ministerij, & gradum Baccalaureatus in sacra Theologia, factus est à sacris confessionibus & sacello Comiti Desmoniæ Giraldo; qui cum se aggregasset vnitis Proceribus, non deseruit suum Sacellanum, nec Sacellanus ipsum.

Bona mente, & fide integra Giraldo Mauricius

adhæsit: recto studio, rectaq; intentione Deo placendi, placandique eius iram vnitis se adunauit; non partium studio aut rebellandi animo, sed affectu pacis in Christo, & distractos à Christo in partes & sectas conciliandi, & consolidandi in vnione Catholica, & debellandi Satanam è cordibus eorum. Cautenè ambulauerit ad eos qui foris erant, an secus non quæro; quin candidè, vix dubito: ille verò genuinus candor, & genialis ingenuitas, candori lucis æternæ se adiungens, per candidæ mentis innocentiam, & bonæ fidei integritatem reddidit eum à noxa mundum, purum à reatu in supremo Tribunali, apud iudicem totius mundi. Omnia enim munda mundis: "Beatus autem qui non iudicat semetipsum in eo quod probat." Quod si quis inter obedientiam & conscientiam constrictus vtrique satisfacere nequiuerit, quin maiori præcepto minus, priori posterius, diuino humanum, naturali positiuum, spirituali temporale, sacro profanum, cælo terra cedere debeat & acquiescere, nulla est inter Theologos disceptatio. "Omne autem quod non est ex fide peccatum est."

Ephes. 5. v. 13. Coloss. 4. v. 5.

Rom. 14. vers. 22.

Rom. 14. vers. 23.

Hæc erat illorum temporum iniqua conditio, hæc rerum necessitas, hæc mentis agitatio, & persuasio multorum, à quo onere nostros iam affatim liberari, veræ libertatis origo esse poterit, si indolem hanc ad maturitatem prouexerit Iacobus Rex, cum intimo Concilio condescendens voto & affectui indigenarum, in officio religionis, & diuini cultus exercitio. Sed has salebras prætereundo, in quas vel inuiti resorbemur, de candore & ardore Mauricij in vera & orthodoxa pietate dicimus reddidisse ipsum multis id argumentis testatissimum: Nam & sedulitas in deuotione, sobrietas in victu, continentia vitæ, in conuictu comitas, in oratione feruor, in conuersatione sinceritas, in diuinis fulgor amoris Dei, in humanis fragor charitatis

proximorum, vbique vigor discretionis, prudentiæ radius, & zeli honoris diuini inextinctus igniculus, hoc abundè testabantur.

His ille indicijs cognitus à suis, recognitus à bonis, & cultus ab omnibus qui veram virtutem colerent, incidit in audacem Mirmyllonem Mauriartum Swinium, infidum hominem, sanguinolentum bustuarium, conductitium armorum cauponem, transfugam & desertorem Domini sui; qui cum esset Coriphæus Securigerorum, eorum nimirum qui cæstram rotare, & asciâ diffindere armatas hostium acies assueuerunt, quorum in patriis bellis magnus antehac vsus inoleuerat. A cruento hoc Thrace prehensus Mauritius, quid mirum si eadem vænalitia fide, castrensi tradiderit illum Anglicanæ cohorti, & per eam Momoniæ Præsidi Ioanni Norisio: nam qui veterem clientelam conculcans pedibus vendidit Desmoniæ Comitem, & vili pretio deseruit eum nudum & indefensum; quidni Sacellanum eius inofficiosiùs tractaret! Sed quæ secuta est captorem orbitas prodidit mundo iniquitatem capturæ.

Coniectus in carcerem Clonmeliæ, per integrum annum vel paulò amplius remansit in vinculis Mauricius: pædorem loci & illuuiem, aliasque ærumnas quæ comitantur inclusionem, forti animo sustinebat. Adeuntes se, & sibi appropinquantes, Deo vt appropinquarent, verbo excitabat & exemplo; alios ad pœnitentiam, alios ad constantiam in fide, alios ad restitutionem iniustè detentorum, alios ad misericordiæ in pauperes elargitionem, omnes ad pietatem hortabatur. Ipse vinctus in Domino, quasi non vinctus ita mente circuibat, precibus ambiebat, charitate complectebatur omnes sibi notos & amicos; nec ipsis abhorrebat inimicis illa spiritus amplitudo, qua permeabat, celerique transmittebat cursu personas longinquas, & loca sibi dissita, vt omnes in sinum orationis congereret.

Vnionem Catholicam omnibus commendabat, extra cuius compagem certus est interitus, sicuti olim extra arcam submersio & naufragium.

Hanc maiori cum fiducia poterat inculcare Hibernis, quod ipsis veluti congenita est Romanæ obedientiæ consociatio; vnde confidenter eis dicere posset, quod populo Israelitico dixerat olim Moyses,
Deuter. 10. v. 14. et 15. iam vitam cum morte commutaturus. "En Domini Dei tui cœlum est, & cœlum cœli, terra, & omnia quæ in ea sunt, & tamen patribus tuis conglutinatus est Dominus, & amauit eos elegitque semen eorum post eos, idest, vos de cunctis gentibus sicut hodie comprobatur."

Electi videntur è cunctis gentibus, huius insularis orbiculi incolæ, qui se Domino agglutinarent, in omni quam tolerant angaria, & aggrauatione calamitatum. Et quia Mauricius in ista mole tribulationum hoc consecutus videbatur, vt Deo magis inhæreret, glutinoq; amoris copularetur; ideo arctiori ab amicis & famulis Dei beneuolentiæ amplexu stringebatur, strictiori ab inimicis indagine circumseptus.

Circa festa paschalia anno 1585. quando non arbitraria tantum deuotione, sed vrgente etiam Ecclesiastici præcepti vinculo, omnes vtriusque sexus Christi fideles tenentur ad sacram communionem percipiendam; conspicuus quidam ciuis è municipio Clonmeliensi, tum vt captiuum Sacerdotem exhilararet Paschali refocillatione, tum vt vicinorum seruiret votiuæ pietati, qua mirum in modum auebant per manum vincti & vncti in Domino expiare sordes animæ in sacramentali confessione, & sumere Synaxim pro annua obseruatione: Victor Whitus seriò egit cum primario custode carceris, & pactâ pecunia ab eo impetrauit dimissionem incarcerati, vt apud se illa nocte liceret ei diuersari: Annuit carcerarius petitioni quæ nummaria pactione obsignata erat. Dimisit

ille captiuum, pro quo iste satisdedit. Sed nefarius conspicillo non sat habuit tantillam vincti libertatem pretio cauponari, nisi etiam pium hospitem, totamque viciniam & vitam ipsam pauperculi Sacerdotis apud iniquum Præsidem Norisium, qui illis diebus superuenerat nundinaretur.

Illum igitur ipsâ vesperâ adijt clancularius insidiator, & è gurgustio perfidi pectoris, proditorium pandit arcanum, de Mauricio à se dimisso ad interpellationem Victoris municipis, vt in eius domo pernoctaret: Iam esse hospitio illo susceptum, iam esse monitos pontificios in illa vicinia de crastina celebritate obeunda, de parato sacrificio ad omnia munia rite celebranda; improuisos posse omnes crastino mane obsideri milite, ambiri vndique, & vndequaque incautos comprehendi.

Præses delatori pronam præbebat aurem; alios subsessores parabat, alios instruebat inuasores. Horâ sacrificij appropinquante, dum excipiendis confessionibus intentus esset Mauricius, altari jam adornato ad celebrandum in contignatione domus à turba & strepitu semota, cingitur obsidione sacrum diuersorium, irruunt cum impetu milites, in hunc, in istum, in alium inuolant; hunc ceruice, illum brachio, istum medio cinctu corripiunt; nec incano capiti patrisfamilias parcitur à violenta manuum iniectione. Magna fit trepidatio collecti Catholicorum cœtus; tremula fœminarum cohors, & puerorum agmen, in angulos & tenebras se abdit; alij per decliuia se præcipitant, per postica, per foueas, per fenestras præaltas, vt se fugâ subducant: In ista præcipitatione & tumultu, alijs oblisa tibia, alijs suffractum crus, alijs brachium eluxatum, & timor timorem, dolor expellit dolorem.

Sacerdos interea se profundè inseruit in cumulum palcarum & straminum in area domus fortè fortuna molliter aggestum, quem dum milites

explorando tentarent, gladiísque & spiculis fodicarent, fugitiuum quem deprehendere vellent in fœmore vulnerabant, sed ille præ timoris vehementia, quasi planè ἀπαθὴς, ne gemitum quidem edebat, atque ita euasit. Diripiuntur sacra vtensilia, calix cum reliquo apparatu conuasatur, hærus ipse in carcerem abripitur, & nisi redhibeat sacerdotem qui aufugerat, de vita fortunisque omnibus periclitatur.

Aureum par amicorum Victor & Mauricius, ille vt vincat, iste vt moriatur in certamen descendunt. Non hic commemoro Dauidem & Ionatham, non Orestem & Pyladem, non Damonem & Pythiam, non Theseum & Perithoum, non Lælium & Scipionem, vel si quos præterea spectatæ amicitiæ Roma genuerat, protulerat Græcia, vel Iudæa pepererat illustres heroas: vicina nobis Britannia dedit Albanum hospitem, & hospitatum ab eo adhuc gentili clericum Christianum, sicut Hiberni Victorem & Mauricium. Sed quò nobilior est laurea martyris quam adorea Confessoris, eò etiam Clerico fœlicior Albanus, quòd coronam illi præparatam iste præripuerit, dum alteri fugam, sibi pro illo mortis sententiam alter lætus consciuit: & quæ Victorem victoria manebat in suum triumphum reuexit Mauricius.

Beda lib. 1. c. 7.

Vbi igitur ille iam in tutum subductus, & in portu nauigans intellexit Victorem tempestate agitari, se dedit in medias procellas resupinum, vt illum è procellis eriperet: factum est captiuorum excambium, & manumisso Victore, manus pedesque constringitur Mauricius, traditur in vincula, truditur in carcerem, & in ergastulum ipsum inferius detruditur: ibi squalet, sordet, fœtet in oculis hominum; sed fulget, splendet, redolet in conspectu Angelorum.

Lata est in eum sententia mortis, sed extra ordinem, quam tamen latam deprecari poterat,

vitamque adipisci, dummodo abiuraret fidem orthodoxam, & in Reginæ Primatum Ecclesiasticum iuraret: Sed meliorem partem elegit, cursum consummauit, fidem seruauit: in reliquo reposita erat ei corona iustitiæ, quam ei dedit iustus iudex; dabitque omnibus qui diligunt aduentum eius.

Diuersitatem opinionum inuenio circa mortis sententiam, & supplicij modum: quidam referunt abscisso capite post seminecem suspensionem, corpus in quatuor partes dissectum fuisse: Ita habetur in compendio MS^to^ martyrum Hiberniæ, cuius hæc sunt verba. "Cùm ad locum supplicij peruentum est ad populum conuersus, pro temporis commoditate diuina verba habuit, ad extremum omnes Catholicos rogans vt pro illo orarent, eisque benedicens, furca suspensus, & semiuiuus demissus, capite abscisso, membratim in quatuor partes corpus diuisum est quæ tota illa nocte à militibus obseruabantur, ne fortè à Catholicis surriperentur. Sequenti verò die quatuor partes super crucem in medio oppidi positæ sunt; caput verò eminentiori loco vbi ab omnibus videri potuit, & hoc modo gloriosè martyrium consummauit." Hæc ibi.

Alij tradunt post amputationem capitis id impetratum à Catholicis fuisse vel prece, vel pretio, ne amplius sæuiret carnifex in truncum cadauer, neue in partes mutilaret iam capite obtruncatum: Ita fert religiosus Pater Robertus Rochfort è societate IESV in suis litteris ad socios & collegas, quas de morte Mauricij conscripsit; quas etiam integras, vt ad manus nostras deuenerunt, ad calcem huius narrationis subijciemus.

Ista in referendo diuersitas oriri fortasse potuit, quod alij consuetum exequendæ sententiæ ritum, iuxta solennem, & receptam formulam attendentes, non tam executionem ipsam in actu exercito,

quam sententiam exequendam in actu signato considerabant: & ita in Compendio martyriali iuxta hanc interpretationem dicemus sententiam potius quam executionem recensitam fuisse; sed quia quandoque ex gratia peculiari Iudicis, aut executoris indulgentia prætermittitur solemnitas formulæ quoad aliquam circunstantiam operis, non autem quoad τὴν ὀυσίαν executionis; illi qui penitus omnia rimantur, ipsam rem cum qualibet peristasi exprimunt. Id quod potuit accuratius in relatione P. Rochforti quam in Compendio factum fuisse.

Eadem est ratio de adacto stipite in tumulum excommunicati: de quo vide plur. in Præfat. vide etiam in morte Ioannis de Burgo.

Atque huic affine est illud quod habetur discriminis inter scriptores, qui de martyrio Thomæ Mori scripsêre: nam alibi legitur in membra deartuatus (vt apud Paulum Iouium) alibi suspensus solummodo, idque verius asseritur. Sed Iouius sequutus est sententiæ iudicialis in eum prolatæ tenorem; alij plenius intellexerunt secutam mitigationem sententiæ à rege extra ordinem concessam. An verò quidpiam simile in nostro casu acciderit, data opportunitate dispiciendum erit.

Sed siue dilacerata membra fuerint, siue secus, quin capite minutus fuerit, nulli est dubium: illudque visum est notatu dignum in eodem iam reciso, & in propatulo multorum oculis exposito per dies plusculos, quibus ad basim crucis in medio foro constitutæ, circa horam diei decimam, suffusionem quandam ruboris, & sudoris in emortuo vultu per frontem & genas apparere solitum: cum quo à quibusdam illud quoq; obseruatum est ista hora consueuisse Mauricium cum sui iuris esset, sacris de more operari; vt etiam sopiti cineres rediuiuam pietatis fauillam alere, & è fauilla scintillam deuotionis emicare, frontemque martyrio illustrare quodammodo videretur.

Hoc insuper à non nemine aduersum est quod

egelidæ manus in corpore truncato formabant iugiter crucem, idque prioribus digitis, in formam illius sacri signi inter se transuersis, & pollice indici superposito, cumque obtuentes id excubitorij milites niterentur obliterare, digitosque extendere, ac vi à se distrahere, ne fieret crucis signaculum, sponte tamen suâ ad eam formandam remeabant; & quemadmodum elementa ad proprium centrum remoto prohibente naturaliter recurrunt; sic digiti martyris ad crucem repebant; sic ipse ad crucifixum repedauerat, 30. Aprilis, anno Domini 1585.

Copia litterarum P. Roberti Rochforti de martyrio D. Mauricij Kenrechtini.

"MITTO vobis munus præclarum, insigne martyrium familiaris mei Mauricij Kenrechtini Sacerdotis pijssimi, inclyti Comitis Desmoniæ Sacellani (quem benè nostis) ob eamque causam captus ab Anglis ad oppidum Clonmel, patriam vestram ductus, plusquam per annum in carcere detentus fuit. Vespere autem paschæ Dominicæ Resurrectionis Anni 1585, Victor White eiusdem oppidi vir Primarius Catholicus & pius, obtinuit à præfecto carceris vt apud se permitteret Sacerdotem pernoctare, quod ille quidem concessit, sed secretò admonuit Præsidem Momoniæ Anglum Hæreticum, qui fortè tunc aderat, quòd si vellet deprehendere præcipuos ciues audientes Missam, facilè posset in ædibus Victoris White sub auroram; simulque pactus est pro pretio perfidæ proditionis: Hora statuta milites irruunt in domum, Victorem capiunt: alij verò omnes, audito strepitu, per posticas & fenestras confugiunt. Matrona quædam cecidit fugiens, fregitque brachium;

milites inuenerunt calicem, & aliqua alia quæ ad diuina celebranda spectant: Quærunt vndique Sacerdotem (nondum enim incœperat sacrum) perueniunt tandem ad cumulum stramineum sub quo latebat pauperculus, quem, pungentes gladijs cumulum, in fœmore feriunt; tacuit tamen, ac timore maioris mali pœnam dissimulauit, ac paulò post ex oppido rus se receperat: At inuictus Victor qui nunquam potuit adduci (quamuis ob eam causam multa sustinuit incommoda) vt profana hæreticorum conuenticula adiret; & quod iussus noluit Sacerdotem tradere, conijcitur in vincula, haud dubiè extremum subiturus supplicium, nì Mauricius audiens de periculo sui Damonis, sponte se ipsum obtulisset præsidi. O amicitia verè Christiana! Præses verò post multa conuicia & mortis latam sententiam obtulit ei vitam, si fidem nostram Catholicam negaret, summamque Sacerdotem Reginam conclamaret. Accessit verbi Minister, & multis, sed frustra, contendit seducere Martyrem, sed nec quemquam prodere qui eius sacrum audiuerat, vel quibus aliquando sacramenta ministrauerat vlla ratione voluit. Denique ad caudam equi alligatus tanquam reus læsæ Maiestatis trahitur ad patibulum, quò cum ventum esset, doctè & deuotè hortatus est populum ad fidei constantiam: Semiuiuum de patibulo deponunt, & sacrum abscindunt caput: cui tunc minister monstruosi verbi colaphum inflixit. Catholici tunc precibus, & pecunijs assecuti sunt ne vlterius carnifex corpus dilaniaret, & quibus poterant honoribus dant sepulturæ. Valete in Domino, & estote, si opus fuerit, fortissimi D. Mauricij Kenrechtini imitatores; ad hoc saltem disponite animos. Vestrorum amantissimus.

"Ex Collegio D. Antonij 1586.

"20. Martij.

"ROBERTVS ROCHFORT."

DE MORTE NOBILIS

Viri & constantis Catholici Ioannis de Burgo, Domini de Bretasio, succincta Narratio.

NATALIUM nobilitas, & opima hæreditas Dominij de Bretasio, cum alijs in eadem vicinia fundis & prædijs, quæ iure sanguinis & successionis deuoluta erant ad Dominum Ioannem de Burgo, occasionem dederunt Georgio Thorutono ex equestri ordine Anglo, vt cum eo collocaret in matrimonio filiam suam, nubilem iam & ingenuè educatam puellam, nomine Graciam Thorutonam: ex qua cum ille proles iam suscepisset aliquas, inuasit eum cupido peregrinandi, & peragrandi exteras regiones; & præ alijs summopere ei placuit in Hispaniam profectio, siue quòd isthuc commodiorem speraret traiectum, siue etiam quòd maiorem illic ominaretur commoditatem, & honorarium subsidium, vel ad itinerandum longius, vel ad commorandum in illo regno, vel ad aliud quodcumque illud esset quod de se statueret, pro animæ suæ refrigerio, conscientiæ solatio, & securitate professionis orthodoxæ. Iam viderat, & partim ipse tolerauerat in patria angarias & ærumnas eiusdem religionis intuitu, & à fide dignis inaudiuerat de splendore diuini cultus, de animi tranquillitate, de tuta libertatis vsura & perpetua pace qua fruuntur Catholici in Hispania; & quomodo illa Natio faueat huic genti, non solum ob cognationem quæ prætenditur per traducem in propagine, sed etiam & multò magis ob communionem mutui affectus propagatam in pluribus ex origine orthodoxa, & eiusdem Catholicæ fidei societate.

Dum igitur Ioannes his alijsque huiusmodi stimulis ageretur, & eam profectionem quàm potuit tectè & occultè meditaretur, litterasque & nummos compararet; domestici subodorati eius consilium, remoram cupiebant iniectam: Sed ipse socer, cum itineris insinuationem aliunde accepisset, qua valuit auctoritate in prouincia Momoniæ, adhibita collegæ sui Caroli Wilmotti equitis aurati operâ (erant enim ambo commissarij delegati, & in potestate ac regimine illius prouinciæ collegati) cursum expeditionis impediuit, & nisi genero ex indulgentia parcendum potius putaret, temerarium eius (vt ille iudicabat) ausum grauis pœna fuisset consecuta.

Atque ita consilio eius detecto, ipsoque detento, cœptum ab antiquo pietatis curriculum, in ipsa gente & cognatione sua pergebat iam liberiore gressu, & patentiore modo decurrere: sacro interesse palam, & conciones audire in promiscuo vicinorum cœtu; idque vel domi suæ, quoties oportunitas habendi Sacerdotis occurreret; vel in ciuitate sibi viciniori, quæ quinto lapide ab eius fundo distabat, quando alia commoditas defuisset. Neque itineris longinquitas, aut cœli iniuria; in æstate calor, in hyeme pluuia, nix vel pruina, diebus saltem Dominicis & Festis: sed nec persecutionis acerbitas retentare eum poterat ab hac communione & commercio sacrorum; quin & progressu temporis eò progressa est eius pietas & Catholicæ religionis zelus, vt neglecta rei familiaris curâ, quam totam in vxorem & alios transtulerat, sibi soli & exercitio deuotionis & charitatis animum corpusque intenderit, suamq; operam comitandis per viam, & deducendis Ecclesiasticis hominibus, ac præsertim Regularibus familiæ Prædicatorum assiduè impendebat: vnde & Protestantium oculis notari & odio flagrare cœpit.

Tempus suum ita ille transigebat aliquanto

spatio, vsque ad Proregis Caroli Montioij aduentum in Momoniæ partes. Contigit id illis diebus quibus à morte Elizabethæ Reginæ aggrediebantur in Hibernia passim Catholici indigenæ, præsertim in vrbibus & opidis instaurare publicum exercitium, & specimen orthodoxæ professionis, & cultus diuini, quem antea solum in clancularijs recessibus cum formidine & periculo profitebantur.

His ergo diebus cum Prorex appropinquaret Limirico & criminatores detulissent ei de Ioannis ardore & spiritu in illa causa suscipienda & promouenda; summa criminationis erat, quod ipse, quasi facem & antesignanum se præbuisset in illa insurrectione & tumultu ciuitatum; sic illi interpretabantur zelum religionis, quem præ se tulerunt ciues & municipes, in illo interstitio, & quasi interregno, quod videbatur eis diuinitus datum, vt mortuâ Elizabethâ, quando nondum constaret satis de mente legitimi successoris Iacobi Regis, cuinam professioni se ille adiungeret; matrisue & auorum spectatæ pietati, ducto iam inde exemplo à prima conuersionis origine; an nuperæ innouationi à cognata institutrice malo omine multorum attentatæ: atque ita interueniente hac latebra, & incertitudine optionis per Regem faciendæ, id quod ei pro suo arbitrio & despotico imperio liberum erat quò se vellet inclinare; ipsi quoq; liberum sibi putârunt è latebris se proripere, studium suum & affectum erga Catholicam professionem propalare, & citra nefas & iniuriam cuiusquam exerere suam deuotionem in diuino cultu publicando: si visi sunt in hoc festinare, & ad quasdam Ecclesias occupandas præproperè se ingerere non expectato Ordinum consensu, feruoris id erat in pietate, non malignitatis aut nequitiæ.

Sed omnia vertebantur in calumniam, & quæ renunciata sunt à delatoribus de Ioannis calore & vehementia in illo opere, pronis auribus accepit

Prorex; ipsumque è vestigio tradi fecit in custodiam, moxque Dublinum abduci, vt intra Castri septa securius coërceretur. Multi interpellabant pro eius liberatione, & vel sponsione fideiiussoria, vel alia quacumque cautione aut chirographo obligari pro eo volebant si dimitteretur: sed reiectæ sunt omnes omnium preces; quousque grassaretur Dublini pestis illa contagiosa, quæ per totam ferè, Hiberniam paulatim sæuiebat; quando summus Magistratus & Concilium regni, & Iudices ac Præsides tribunalium, omnesque officiarij abirent in dispersionem, vnusquisque suæ prospiciens saluti & incolumitati, dum se remitteret vis mali gliscentis: In qua trepidatione & fuga, cum non neminem è captiuis absumpsisset pestilentia, reliqui vel omnes, vel plerique dimissi erant: & cum his Ioannes etiam liberatus est.

Quo tempore in custodia detinebatur, totum se addixit deuotionis ac pietatis exercitiis, Horarum & Rosarij B. V. recitationi, sacræ lectioni, piæ meditationi, & similibus; in quibus ita videbatur absorptus, vt sui immemor, & omnis curæ sensusque exsors, nec sorices in lecto cursitantes, erodentesq; stragulum & ceruical, quin & ipsi ceruici eius & cuti insidentes persentisceret. Nocte quadam cum se ad quietem in lecto composuisset, soluto vt putauit diurno penso precum quas à se indies exigebat, cum in mentem venisset vnius aut alterius oratiunculæ à se per obliuionem prætermissæ, quam de more soleret recitare, incunctanter è lecto exiliuit, & in medijs tenebris se ad genua aduoluenti, lux inopina ac splendens affulgebat, eumque orantem ambiebat; & mirificè solabatur; donec finita oratione se in lectum reciperet, & redormisceret.

Dimissus è carcere, domum reuersus multum proficiebat, & desiderio perfectionis incalescebat, seque insinuans in amicitiam cuiusdam religiosi

ex ordine Prædicatorio, cui nomen Edmundus Halaghanus, magnam cum eo necessitudinem & familiaritatem contraxit; à quo etiam in Sodalitatem sanctissimi Rosarij cooptatus (erat tum recenter erecta illa Fraternitas) ritus & obseruationes illius instituti examussim adimplebat, tam in tractandis recitandisque tesseris precariis, quam in frequentandis Sacramentis, Confessione & Communione menstrua, auditione Sacri, aliísque illius Sodalitij regulis obseruandis: eoque increuit eius feruor vt omnia posthaberet consortio Ecclesiasticorum, ac communicationi & commercio de rebus piis & cœlestibus.

Personabat tota vicinia voce & famâ huius petatis, & Henrici Bronkardi Momoniæ Præsidis rumor iste auribus insonuit. Is toto tempore sui Præsidatus multo ardore & impetu Catholicos persequebatur; quem satis ex se acrem & violentum incitârunt magis æmuli quidam & obtrectatores ad corripiendum Ioannem. Baro Theobaldus de Burgo, & eques Edmundus Valesius iam tum Vicecomes illius districtus Limricensis, litteris suis ad Præsidem datis insectabantur Ioannem, eumque iam factum publicum receptatorem, & patronum Pontificiorium Sacerdotum & Regularium in toto illo Comitatu suggerebant: In eamque rem addebant illi erectum esse solemne altare in eius ædibus, tanquam in stato & solemni oratorio, ad quod vndequaque commeabant agmina populorum promiscui sexus, vt suas ibi preces demurmurent. Perquàm inuidiosum nobis & onerosum esset edisserere quid vni delatorum acciderit: quid autem alteri, vel etiam vtrique obuenturum sit, nisi tempestiuè recipiscant, non est nostrum præsagîre: "Omnia in futurum seruantur incerta, Altissimus enim est patiens redditor." Eccl. 5. vs. 4.

Verum quidem illud est, instituisse Ioannem in

suo prædio de Bretasio, & erexisse aram in cœnaculo capacissimo sui domicilij ; & quò omnia essent liberiora ab impedimentis, totam familiam suam transtulit in aliam cœnationem, seu procœstrium; idq; eo fine ab eo factum, vt proxima Dominica, quæ erat prima Octobris, confluentibus ad sacram synaxim consodalibus (nam prima Dominica cuiusque mensis ex instituto communicant) locus satis patens & idoneus pararetur tanto aduentantium cœtui.

Itaque Præses cum redderetur certior de isto apparatu, accepto tam fido nuncio de tota re, expediuit Decurionem Millerum è sua turma cum mandatis & numero equitum armatorum ad comprehendendum Ioannem de Burgo eiusque Sacellanum, siue Sodalitatis Curionem Ioannem Clansæum, omnemque sacram supellectilem comportandam Ipsa Dominica sub auroram, Millerus Præfectus cum sua equestri ala velitum aduolarunt ad fundum illum de Bretasio, domumque obsidebant horâ qua Sacerdos erat celebraturus præsente magna hominum multitudine. Ad primum obsidionis susurrum diffugiebant turbæ, seque hinc inde proripiebant metu attonitæ : Ioannes verò cum suo Sacellano, & Sacris vtensilibus in arcem domui adstructam confugiebant, comitantibus duobus famulis, & vno assecla, quibus adiunxerunt se fœminæ duæ in illo tumultu. Præfectus ille cum suis excubitoribus arcem cingebat, aditumque pacificum postulans, si permittatur ingredi & inclusos alloqui, nulli id fraudi noxæue futurum spondebat : nec aliud à Ioanne responsum meruit, quàm vt ille, si ita animus ferret, ad sacram exomologesim se pararet, idque suos vt facerent moneret, tunc illis fore liberum ingressum, alioquin procul absistant ; neque enim profanis locum esse aut partem in sacris ; nec Sanctum canibus dandum, aut margaritas ante porcos proijciendas.

Quando igitur volent arcem illam sibi patere, arceant à se omnem erroneam opinionem de B. V. de sacramentali Confessione, de sacra Communione, linguis faueant, preces fundant, & cor suum coram Domino effundant ad altare Domini, quod in eum finem adornatum existit: Sin ista nolint; quæ conuentio luci cum tenebris, quæ communicatio Christi ad Belial. Procul hinc, procul inde profani. "Foris canes, & Venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis seruientes, & omnis qui amat & facit mendacium." Apocal. 22. v. 15.

In hunc sensum profatus Ioannes iussit Decurionem cum sua Decuria à limine abscedere, neque se aut Curionem suum in eorum potestate futurum, aut promissis eorum fidem adhibiturum. Mater ab vna parte, coniux ab altera ad deditionem hortatur, sibi malum, & suis perniciem ne accersat, neue aditum præcludat ministris regijs, qui non sine causa gladium portant. Sed surdo canunt, neque enim vel ipse ad eos egredi, neque vt illi ingrederentur aperire voluit; fit armorum fragor, & clamor circunstantium, Vicecomes cum instructis copijs ad tumultus auditionem è suis excitus sedibus, celeriter aduolat, minis & terroribus omnia implet; paganicas domus castro circuniectas incendit, & tecto ipsius arcis faces subdidit, nec tamen obsessos elicere potuit ad egressum. Elapsis aliquot diebus ab aggressa obsidione, armauit duos illos quos dixi famulos cum calone, & ornamenta altaris consarcinata posuit sub axilla, ne in manus hæreticorum deuenirent, & ludibrio vel profanationi exponerentur; scutum aptauit sinistræ, dextraque mucronem vibrauit, & casside collocata in capitis vertice, suum illum ternionem sequi iussit, & aperta arcis ianua, excessit, erupit, euasit ad marginem profluentis: iam Sacellanum suum præmiserat in tutum perfugium, suisq; illis comitibus locum indixit si aufugiant incolumes: ad amnis

oram transcenso confragoso septo non sine fragore in terram allidditur; strepitum audiunt vigiles, qui excubabant in militari statione; conclamatur, ab armatis concurritur, fugientem insequuntur; & ille vt expeditius se in pedes conijciat, sacram sarcinam quam sub axilla vectabat, in dumos & vepres alibi abdidit.

Fuga se subduxit, amisso vno vel altero è commanipularibus, & ad maritimam vrbem inde dissitam incolumis peruenit, spe ductus fortasse soluendi ex illo portu antequam rumor spargeretur, aut notitia caperetur de loco subductionis eius. Cum non daretur ibi commoditas nauigandi, recepit se ad interius & mediterraneum municipium; & edictis de eo publicatis per diuersos Comitatus, Carigiæ proditus à quadam fœmina, mox prehensus fuit à Præposito illius oppidi, & in carcerem coniectus.

Cum detineretur in carcere, & ab vxore iam vtero ingrauescente, & vicinâ partui inuiseretur, non alia magis sollicitè miscebat colloquia, quàm de recta fidei institutione; de cultu Dei & obsequio Deiparæ; de fugiendo hæreticorum consortio; quod ille mirum quantum auersaretur, vt iam nec pueros Samosatenos pilam expiantes; nec Policarpum aduersus Marcionem, quem agnominabat primogenitum Sathanæ; nec D. Ioannem è balneo exilientem, & execrantem Cherinthium; quàm nostrum Ioannem omnes sine discrimine heterodoxos fugientem magis admireris. Et quo posset vxor de omni suo officio melius instrui, litteras scripsit ad patrem Edmundum Halaghanum directorem Sodalitatis (cui ipse dudum nomen dederat) quas illa ad eum perferret, obtestans & obsecrans instructionis curam sibi adhibendam. Illa tametsi vterum ferens, & ferendo vix esset labori itineris tamen ne zelosum in fide maritum neglectu præcepti offenderet, Carigia Waterfordiam

Theodoret. l. 9. Hieron. de script. Ecclesiasticis.

profecta, eoq; non reperto, etiam Kilkeniam incommodissimo anni tempore excurrere necesse habebat, alioqui eius voluntati non erat satisfactura. Suas illa retulit encyclicas; & ad ipsum Carigiâ mouendum missa fuit turma equitum à præside qui tum Corcagiæ sedebat. Ductor in mandatis habuit vt captiuum deferret Limericum; vbi paucis inde diebus præses erat habiturus iuridicum consessum, & carceris visitationem celebraturus.

Adeo abhorrebat Ioannes à protestantium militum commercio, vt nec alloquio, nec salutatione eos dignaretur, & quando in hospitium esset diuertendum in via, quando è carcere educendus, quando in carro onerario illigandus, quando euehendus, ne vno verbulo volebat eos affari. Quin & in Curia pro tribunali cum postularetur in iudicio, de pluribus arcessitus, ac præsertim de nece vnius quem ex arce sclopeto traiecisset, quando eum potestas publica tenebat obsessum: ad omnia obmutuit; & tanquam agnus coram tondente, sic non dedit vocem. Præses instar Pilati nitebatur responsum elicere, palamque professus est se eius sanguinem non sitire, nec inhiare hæreditati; & quam benignissimè cum eo acturum si obsequatur regiæ voluntati in his quæ ad fidem & religionem pertinent. Quo refragante, & obsequium detrectante in ijs quæ Dei sunt & fidei orthodoxæ, in quibus rectè educatus, de recta semita dimoueri se nolle asseruit; eum sic asserentem iudicium capitis subire oportebat.

Sed quod in hac causa magnopere notandum est, qui ex officio sententiam pronunciare deberent duo Iustitiarij prouinciæ, religione tacti subterfugiebant: atque hinc factum est, ex imperio, & despotica voluntate Præsidis, vt Dominicus Sarceuilius (qui tunc agebat Procuratorem Regium, siue Aduocatum fiscalem Prouinciæ Mo-

moniæ, nunc autem est Antecessor in Curia communium Placitorum Regni) extraordinaria delegatione sederet iudex in causa huius Rei. Ille verò dolore perculsus huius iudicaturæ, & cilijs in cœlos sublatis ex imo suspirabat pectore, vt spectatoribus appareret surdis conscientiæ verberibus eum vapulare; quia tamen obniti reformidat auctoritati Præsidis, personam Iudicis tuetur, reum obtuetur, & interrogat an se velit regiæ voluntati obsequentem & conformem præbere. Ille nihil veritus, nihil motatus palam respondet se neminem pro Rege vel Regina habiturum, qui non agnouerit Regem cæli Christum, Reginam cæli Deiparam Christi matrem; & quisquis ille sit qui se auertere moliatur, à vero & legitimo vtriusq; cultu, nec sequelam mereri, nec obsequelam; seque ei nec honorem, nec recognitionem debere, nec fidem vel assensum vnquam præbiturum: & quicumque alicui aliter sentienti in hoc obediret, non esse seruum Dei, sed mancipium Diaboli. Quo in loco occurrit scribenti liberum effatum Ginesij martyris, qui exagitatus à persequutoribus, vt Christo renuncians Imperatori obtemperaret; his verbis à se depulit importunos deprauatores. "Non est Rex præter Christum, pro quo si millies occidar, ipsum mihi de ore, ipsum mihi de corde auferre non poteritis." Simili fiducia fretus Ioannes, se liberare volebat importunitate Iudicis: nec absimili dialecto dixit Apostolus, Regem sæculorum immortalem & inuisibilem Deum solum; & Christus ipse; neminem esse bonum nisi solum Deum; & patrem vetuit vocare super terram, cum sit vnus pater omnium qui in cælis est. Et D. Franciscus cum à patre cogeretur vt coram Episcopo Assisinate bonis cederet paternis, reiectis etiam vestibus omnia concedens, illud subiunxit, sibi imposterum maiorem facultatem fore dicendi, Pater noster qui es in cœlis. Cum igitur Ioannes

solicitaretur ad defectionem à Christo eiusque matre B. V. ac sponsa Ecclesia Catholica, idque non dubitaret ad officium boni Iudicis aut Principis non pertinere, ideo vni præ alio renunciauit, & cœlum terræ præoptauit.

Cum his læsam Maiestatem inclamat Sarceuilius, & sententiam mortis pronunciat in Reum, vt suspendatur, & suspensus capite truncetur, & truncum cadauer in quatuor partes diuidatur. Quam sententiam ille excepit læto & alacri vultu, nec aliud respondit, quam quòd summopere gauderet, nullam ipsis in animam esse potestatem, qui corpori sic illudere possunt, & insultare: & alia quædam subiunxit, quibus innuebat, & auersionem suam ab heterodoxis iudicijs, & intimum animi ductum ad sedis Apostolicæ obedientiam, in cuius sacra Communione se mori profitebatur.

In plaustro onerario extra vrbem auectus ad supplicij locum petijt deponi, vt per vnam circiter parasangam genuflexus, ad patibulum posset orando, & reptando peruenire: quo concesso, mira deuotione & teneritudine spiritus se commendabat cælitibus & tanta consolatione & alacritate gestiebat, ac si ad epulum quàm lautissimum inuitatus accurreret. Verè eum epulari dixerimus, ministrante Christo, & præcingente se vt faciat eos discumbere in Regno patris sui, qui in Regno terreno genua noluerunt incuruare ante Baal; sed maluerunt offendere Præsides, & Principes, ac Iudices huius mundi, quam supremum iudicem futuri sæculi, à quo ipsi Iudices iudicandi sunt, & Reges si deuient, vel hic corrigendi, vel illic erunt corripiendi.

Vnus de alio iudicat dies, sed supremus de omnibus. Iam ita suspenso Ioanne, vt spiritum penitus exhalaret, deprecatores ad Præsidem se interposuerunt viri quidam nobiles,

cum alijs Thomas Browne ex equestri ordine, qui omnes supplicarunt, vt de furca depositus non dissecaretur in artus, quod & impetrarunt, ita relatum in vrbem amici & propinqui sepeliendum eum curauerunt in Ecclesia sancti Ioannis Limrici circa diem 20. Decembris. Anno Domini, 1607.

DE FOEMINEO SEXU.

ET quia iam pauca quædam exempla constantiæ dedimus è quolibet gradu sexus virilis in vtroque ordine, tam Ecclesiastico, quam sæculari; Primates, Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, Decanos, Archidiaconos, aliosque Sacerdotes diuersorum institutorum, quos in Elencho commemorauimus; & ibidem etiam facta à nobis mentio est illustrium fœminarum; si nuptam vnam, & innuptam alteram tradiderimus, non videbimur penitus totum sexum præterijsse intactum. Itaque primò de nupta, postea de innupta. i. de vidua primùm, deinde de virgine, breuiter quæ occurrunt perstringemus.

DE ELEONORA BERMINGHAM.

GENEROSA vidua Dublini degebat, nomine Eleonora Bermingham relicta Bartholomæi Baal. Et hæc digna honore fuit, ex sententia D. Pauli iubentis viduas honorare quæ verè viduæ sunt; quæ didicère primum domum suam regere, & mutuam vicem reddere parentibus; quæ verò viduæ & desolatæ sperant in Deum, & instant obsecrationibus & orationibus nocte & die. Et ita erat hæc nostra vidua; nam quæ in delicijs est, viuens mortua est; & hoc non erat ipsa, sed irreprehensibilis, suorum, maximè autem domesticorum curam gerens. Etenim si in operibus bonis testimonium habens; si filios

1. Timoth. 5.

educauit; si tribulationem patientibus subministrauit; si omne opus bonum subsecuta est, quin verè vidua fuerit nemo negauerit. Atque hæc omnia quàm seriò illa & solicitè prosecuta sit paucis exequemur.

Toto viduitatis & desolationis suæ tempore quàm instanter in Domino confisa orationi & obsecrationi vacauerit, vel inde coniecturam capere licet, quòd præter matutinum & vespertinum pensum, nullo fere die prætermissum ab ea; horas etiam alias quas poterat habere subseciuas, à ministerio domus, & occupationibus Marthæ, libenter impendebat tesseris Precarijs, Psalmis pœnitentialibus, cum Litanijs, aliísque Precibus recitandis: festis diebus, & profestis etiam quando liceret, piaculum quodammodo putabat sacrum non audiuisse: & quo certior esset illius deuotionis explendæ, & quotidiani sacrificij non prætermittendi, domi suæ (quamuis tempora essent contraria, persequentibus Catholicos his qui præerant), Sacerdotem Catholicum illa perpetuò apud se retinebat, cui victum, vestitum, cubiculum, cum alio insuper annuo honorario suppeditabat, vt paratum semper haberet qui celebraret, & sacramenta ministraret, & preces ad Deum pro ipsa, & ipsius prole, & familia funderet.

Qua de causa sæpiusculè accusata in Concilio Regni, tandem missis apparitoribus, & satellitibus, dum interesset sacro domi suæ, manus ei iniecta, simul & Sacerdoti ad altare astanti & celebranti. Vterque vi corripitur, & ab armato manipulo in conspectum Proregis, & Cancellarij, aliorumque de intimo Senatu sistitur; idque tanta festinatione & impetu, vt non daretur Sacerdoti copia se exuendi sacro apparatu: itaq; & ipse vestitus ornamentis, & ipsa senio confecta vehiculo raptatur in carcerem; & quo probrosior esset illa correptio, atque abductio Sacerdotis per plateas ostentui

fiebat cum suis infulis. Sed tametsi illud spectaculum Protestantibus cachinnum mouerat, tamen orthodoxos magis confirmabat in sua religione; non secus ac Marius, Martha, & Audifax, cum præcisis manibus, & ad collum alligatis, per mediam vrbem, Claudio Imperante, ducerentur, Catholicos Romanos ad pietatem & constantiam permouebant.

19. Ianuarij Breuiar. et Martyrol. Rom.

Illa vice spolium sustinuit pia matrona sacræ supellectilis calicis, patenæ, totiusque paratus Sacerdotalis, cum alijs appendicibus, in quas inuolarunt isti sacrorum direptores, & in prophanos conuertebant vsus fanatici diribitores, qui omnia habent in promiscuo. Sustinuit etiam carceris ærumnam per temporis interuallum, donec viam complanantibus nummis, & præmolliente animos Regalium Ministrorum sollicitatione & importunitate quorundam Nobilium, demissa fuit è custodia, domumque redire permissa.

Quid verò illa post hanc liberationem, nisi id ipsum quod ante incarcerationem peragebat? suæ deuotioni in orationibus, aliísque pijs exercitijs aduigilabat; vacabat, & videbat quàm suauis esset Dominus; & pauperum necessitatibus subueniebat: Idque eò iam attentius faciebat & sapidius, quo gratior solet esse, & iucundior à reclusione libertas, à tempestate serenitas, ab infirmitate sanitas, ab inedia cibus, à solitudine honesta societas, à squalore carceris noti parietes veteris domicilij.

In isto suo domicilio speculum erat integritatis & castimoniæ, pietatis & innocentiæ, modestiæ & virtutis, ad domesticos, ad exteros, ad vicinos, ad remotos; virginibus erat exemplum in cælibatu; viduis specimen vidualis continentiæ; puellis & iuuenculis magistra morum; grandioribus firmamentum honestatis; prouectis auctoramentum pudicitiæ; omnibus lucerna fidei, religionis, & sanctitatis.

Atque inde erat quòd ad eius ædes, tanquam ad domicilium pietatis, & officinam virtutis gestirent è propinquo pariter & è longinquo destinare suas proles ab ea educandas fœminæ honoratiores, quibus cura maior erat de pia & ingenua filiarum institutione procuranda; has verò sic ei in manus & in disciplinam traditas sibi alumnas, & virtuti reddebat ancillas, vt quod de sancta Macrina auia sua scribit ad Neocæsarienses B. Basilius, se infantulum ab ea sacris imbutum disciplinis, ob eamque causam, ipse eam in fide nutricem appellat suam; gloriaturque se eandem retinere fidem quam velut lac purum è pectore eius olim ebibisset; id sine fuco possint complures dicere in Hibernia, quibus hæc cordata & grauis matrona rorem pietatis in prima educatione instillauerat, vel etiam prouectis renouata infusione irrorauerat.

Epist. 64. vide etiam 75. et 79.

Sed afflixit cor eius intempestiua durities filij sui primogeniti Walteri Baal, qui ex consortio Nouatorum hausit fæces nouellorum dogmatum; modis omnibus illa nitebatur eum expurgare ab illo fermento malitiæ; precabatur ipsa clam & palam, obsecrabat & obtestabatur diuinam bonitatem, pro eius nequitia sananda: alios etiam adhibebat socios & comprecatores in eandem rem: non erat Presbyter vel regularis vel sæcularis, non Episcopus, non alius aliquo titulo vel æstimatione doctrinæ & pietatis conspicuus, quem illa cum daretur copia non sollicitaret, ad operandum cooperandumque eius conuersioni. Diceres reuixisse sanctam Monicam eiusq; sollicitudinem circa sanctum Augustinum deuiantem extra regulam orthodoxam, ad quam illa nihil non tentabat vt eum reduceret. Sed fœlicior erat Monica quæ suum tandem obtinuit votum, filioque potitus est Catholico, eoque acerrimo postmodum assertore ac defensoræ veræ fidei: Sed nostræ Eleonoræ probæ

parentis improba proles, euasit filius Belial absque iugo, seruiuit Baal & adorauit eum; factusque erat "Nabal, secundum nomen suum stultus;" 1. Regum 25.
& stultitiam suam deduxit ad sepulchrum, cum alij complures per operam matronæ ab erroribus resipuissent, ipse tamen obdurauit animum suum, & in sua cœcitate pertinaciter obiit.

Illud autem summæ erat nequitiæ, quod non contentus sordere ipse in cœno errorum, etiam matrem acriter insequebatur vt ijsdem ipsam sordibus inuolueret. Nam factus Prætor ciuitatis Dublinensis, tam inhumanus erat & verè viperinus aduersus ventrem qui ipsum genuit; vt decrepitam parentem nec iam præ imbecillitate incedere potentem coëgerit in sedili, ac veluti feretro vectari in carcerem, quando omnibus alijs tentatis, eam nequiuisset pertrahere in Communionem suorum dogmatum.

Hoc illa patienter sustinuit, & relicto odore suauissimo suæ constantiæ, longanimitatis, & illibatæ fidei, in reclusione carceris fœliciter obdormiuit: circa Annum Domini 1584.

DE MARGERIA BARNEUALLA.

VIRGO hæc nobilibus orta parentibus, cum iam per ætatem nubilis esset, virginitatem suam cœlesti sponso dedicauit, & trigesimum ætatis annum attingens, sacrum velamen accepit à Catholico Episcopo. "Nomen virginis titulus est pudoris, inquit, S. Ambrosius: atque ea de qua loquimur non fefellit auspicium nominis sui; nam pudica pariter & verecunda consortio lætabatur simili, & inter honestas castasque fœminas, cum deuotis & pudicis virginibus libenter versabatur. Morabatur plerumque in ciuitate vel Diœcesi Dublinensi; nec diu latebat prætensum illius loci Antistitem instinctus & professio Virginis, deferente quodam exploratore, qui non tam auersabatur mores & studium castæ viraginis, quàm aucupabatur indicio suo gratiam & fauorem Archipræsulis.

Lib. de Virginibus.

Ille ex notitia accepta apparitorem destinauit qui manum inijceret in Virginem, sisteretq; eam pro tribunali: coniecta in carcerem, & mox educta ad examen, varijs lacessita percunctationibus, de parentela, nomine, ætate, residentia, professione; ad omnem interrogationem cautè & categoricè respondebat: ætas tum erat triginta trium annorum, conditio vitæque status Virginalis. Quid (inquit Antistes) erítne fas credere, ætate tam adultâ, corporis constitutione tam vegetâ & robustâ, educatione tam ingenuâ, moribus tam excultis, in mundo tam maligno, tam florentem & speciosam posse illibatam. Hoc ille hausit è fornace Lutheri, qui adultus in concupiscentiæ sartagine;

nec considerauit illas Eunuchorum classes quos distinxerat Dominus; in quibus illi qui se ipsos abdicant omni vsu Veneris propter regnum cælorum, reportant honorificam victoriæ lauream; & quamquam arduum opus hoc superet ordinarias hominum vires, tamen illi impossibile non est, cui omne quod voluerit subest, cuius & potestas cum voluntate concidit. Nostra verò Sunamitis quæ hoc quod Deo vouerat, Deo adinuante adimplebat, ad istam Antistitis exquisitionem,

"Pulchra verecundo suffundens ora rubore,"

mirabatur examinatoris sui admirationem, & incredulitatem, quasi fieri hoc non posset, quod ipso Domino inspirante vouetur, & cooperante ipso à tam multis completur vsu quotidiano non viris tantum, sed etiam fœminis suum retinentibus cœlibatum & castimoniam.

Et de castitate repulsis obiectionibus, præsul eam adoriebatur, circa fidei professionem; vias exquirens & artificia, quibus eam obduceret à sensu orthodoxo: sed illa intrepida palam edixit, in gremio Catholicæ Matris Ecclesiæ Romanæ se hactenus vixisse, & sub eadem tutela omnino velle mori: nec esse quidquam in vita, quod eius in ea fide firmitatem possit concutere. Quo responso irritatus Antistes, confestim iubet eam in carcerem reduci; vbi postquam aliquandiu esset detenta, interuenientibus consanguineis, & nobilibus propinquis, conniuente carceris præfecto, quem donis illi dedolabant, egressa est è toto regno, & nacta commoditatem nauis Britannicæ in eodem portu Dublinensi cum nauclero Britone paciscebatur de vectura sua ad sanctum Maclouium.

Est ea ciuitas in minori Britannia quondam Armorica nuncupata, mœnibus cincta & propugnaculis: attamen ad maiorem custodiæ cautelam, cum appetente vesperâ portæ sunt claudendæ, quotidie expediuntur feroces molossi ad duplican-

das excubias: Hi prædabundi discurrunt exterius per murorum ambitum, & quamcunque offendunt vel feram vel hominem atrociter laniant & discerpunt. De canino isto satellitio multa inter se mussitabant nautæ in ipsa naui antequàm in portum inueherentur; quæ cum inaudiret Margeria virgo cum sua Abra pedissequa itineris socia; concipiebat aliquem timorem, ne in se insilirent, si fortè eis occurreret in via; & apud se statuebat declinare periculum ne inconsultò se daret eis egressuris obuiam.

Aduecta in portum naui, & anchoris in profundum submissis, in terram Nauclerus cum nautis & vectoribus exscendit, relictis duobus nauiculatoribus qui fœminas obseruarent vsque ad auroram insequentem; iam enim aduesperascebat, cum ad Cothonem vel ripam scapha pertingeret, quæ omnium capax non erat, vt exponerentur simul in terra. Metuebant fæminæ molossos terrestres; sed maritimi canes æquè se formidolosos ipsis commonstrabant: Nam in noctis conticinio duo emissarij soli, cum duabus solis virginibus, adhinnientes ad libidinem, impetum faciunt in virgines ope humana destitutas, earumque pudicitiam prostituere moliuntur. Illæ inter soporem & terrorem consternatæ, clamant, reluctantur, vociferantur, seque Deo, & virgini Deiparæ enixè commendant; Et enimverò impudicos hosce procos cum experirentur valdè infestos, & se in angustijs constitutas cernerent, quò longinquiores erant à defensione & tutela hominum, eò ardentioribus votis suspirabant ad Dominum, qui sibi appropinquantibus appropinquat; & tunc etiam quando abesse videtur, vel surdescere ad preces famulantium sibi, adest tamen & adiuuat in aporiâ; & vultum suum subinde abscondit, etiam tunc quando manum auxiliariam porrigit laborantibus: sed ita celat se, & solaminis dulcedinem

subducit ab his quos subleuat, vt zelum eorum qui sustinent probet pariter & corroboret; atque inter saxum & sacrum (quod aiunt) deducat incolumes ad optatum laboris terminum.

Insensos habebant hos nauticos ganeones, quia eorum spurcitiam auersarentur virgines; illi verò nihil intentatum relinquunt, vt sua potiantur libidine. Post primum illum inopinatum assultum, quando semisopitas opprimere non poterant, resistente eorum impudicitiæ virtute illa cælesti, quæ virgineas mentes diuinitus fulciebat, aggrediuntur eas verborum illecebris demulcere, quas impetu & asperitate inuaserunt, tentant præmijs & pollicitationibus delinire, & consensum quem vi extorquere non poterant, astu nituntur eblandiri. Sed frustra iacitur rete ante oculos pennatorum: illæ enim inter medios cleros, quamuis sine clerico, sine tutore homine, sine custode pudicitiæ, ab inuasoribus stipatæ, in lecto meditationis suæ quiescentes, & speculantes ea quæ anteriora sunt, retrorsum conuerti noluerunt, induebant pennas columbæ deargentatæ, cuius posteriora dorsi rutilant in pallore auri. Eloquium Domini castum ruminabant, argentum igne examinatum, probatum terræ, purgatum septuplum; & spretis blanditijs carnalibus, spiritui intendebant.

Cæterum verbis in ventum datis, verbera succedunt à nautis, & iam tertiò durius adoriuntur, & geminata vi insiliunt in virginea hæc propugnacula; experturi si vel arte, vel ariete expugnare valeant earum constantiam. Sed qui fortis est in infirmis, dedit infirmo sexui resistendi robur, & vincendi fortitudinem. Fatigati canes (ita vocitauerim caninos homines, impuros ganeones) cum viderent irritos conatus suos, recedunt ad sua grabata, sternunt se in suas culcitras, & lassi indormiscunt.

Ouiculas exterritas à lupis fugit omne desiderium somni; excubant pro castitate, & trepidant, ne denuò patiantur procacitatem salacium istorum emissariorum; & dum graui sopore obrutos inaudiunt eos altum stertere, cogitant de aufugio ex illo antro atrocium luporum, è gurgustio libidinis & impuritatis belluarum tam immanium; ne in illorum amplius manus incidant, aut periculo subiaceant, ne ab eis constuprentur. Nauis in qua vehebantur, quamuis portui vicina, tamen fluitabat vndis subnixa anchorarum retinaculo. Consilium ineunt hera & ancilla arduum sane & anceps, nisi, ille qui audendi ardorem indidit, ipse etiam firmaret dubias, & vacillantes regeret inoffensè.

Cingentem se heram chlamyde leuidensi, quam funiculo astringebat, ancilla succingebat, & vndis se committentem, ipsa comitatur: deflua chlamydis lacinia supernat aquis, & instar lintris subuehit velificantes pias fæminas, quarum carbasa implebat ventus sancti Spiritus, cuius afflatu ausæ sunt in tantum sese discrimen conijcere pro liberanda pudicitia. Iam vicinas illas margini littoris, postquam vno enauigassent alteròue periculo, tertium à terra ipsa inuadit ambas, sed ancillam maximè; quam exterret rabies molossorum, qui de more circumeunt muros vrbis Maclouianæ, vt iam diximus, & nulli parcunt occurrenti siue feræ, siue homini. Et ista trepidatione fluctuantem hera excitat commemoratione diuinæ bonitatis & prouidentiæ; meliusq; esse à molossis terrestribus carnem deuorari, quam à maritimis animas confici, vel castitatem periclitari. Itaq; se mutuò animantes, orantes, signo crucis se munientes, diuinam opem implorantes, & patrocinium B. Virginis inuocantes sedulo, dum proripiunt se ad littus accurrunt rabidæ illæ excubiæ molossorum; & qui cæteris ferocior videbatur assultabat, pedes-

que anteriores in humeros virginis quasi discerpturus imprimebat: Ponè subiens ancilla tremebat; hera verò recitans versiculum illum "Circumdederunt me canes multi," & nescio quas voces vernaculas casu demurmurans Hibernicè, mulcebat ceruicem canis: atque ille de repentè se conuertens ad agmen canum insequentium se horribili eiulatu vocis, gestuque corporis, effecit vt omnes Molossi comiter præirent ad portam ciuitatis; ipse verò ducatum præbens virgunculis, regebat earum gressus in eodem tramite, ductasque iam ad portam custodiebat illæsas, circumuigilantibus illis stipatoribus quasi in satellitium adhibitis molossorum manipulis, quousque lucente aurora proximâ patefierent portæ, quas moris erat non aperiri ante solis ortum.

Itaque horâ solitâ cum aduenirent iuxta suam vicem illi quibus incumbebat cura portarum & custodia clauium vt molossos intromitterent, attoniti nouo spectaculo, quod duas fœminas viuas & vegetas in medio molossorum agmine depræhenderent inuiolatas & illæsas, paucis hinc inde percunctatiunculis ad eas factis, vt omnia melius innotescerent, ipsas ad Episcopum loci adduxerunt, qui tunc forte fortuna celebrabat diuina officia in Ecclesia. Diuulgabatur res per totam ciuitatem, & ad Ecclesiam cateruatim confluebant populi nouitate moti istius euentus, quòd incolumes à canibus præter morem se tueri potuerint duæ inermes & imbecillæ fœminæ.

Episcopus sacris peractis per interpretem eas examinauit, neque enim vel ipse Hibernicam, vel illæ Gallicanam aut Britonicam linguam callebant: Sed opportunè dabatur nobilis Maclouianus in Hibernia educatus, cui noti erant parentes Margeriæ nostræ; forte an ipsa quoque virgo; quam ex cohabitatione & conuictu in eadem vel vicinia, vel familia certis indicijs nosse præ se ferebat: &

ex mutuo commercio quod continuant cum Hibernis Maclouiani voluntario personarum cambio, ex nostris illi, & nostri ex illis recipiebant iuniores alumnos, pro ediscendo & idiomate & ritu gentis; idque etiamnum adhuc factitant in quibusdam Hibernæ partibus.

Vt omnia certius perdisceret Episcopus Nauclerum acciuit, & ab eo sciscitatus quid de virginibus illis rescijsset, cum omnia candidè aperuisset, de illarum vectura, & quomodo eas Dublini commendatas in nauim suscepisset, & in eadem naui sub crepusculum vespertinum proximè elapsum eas reliquisset, vt præstolarentur auroram crastinam, pro commoda in terram exscensione facienda: deínde & duos nautas à quibus sollicitabantur ad impudicitiam accersiuit; quibus agnoscentibus suam petulantiam & earum constantiam, vt indulgeret illam noxam rogauerunt Antistitem virgines ipsæ, quas violare tentauerant.

His ita in lucem propalatis, ne rei gestæ memoria intercideret ordinauit Episcopus vt totum examen, cum euentu negotij consignaretur publicis monumentis, fœminasque tam raro diuinæ prouidentiæ exemplo conseruatas ab interitu complectebatur singulari humanitate, & annonam præbuit per illos dies quibus isthîc commorabantur, abituras verò non dimisit absque viatico.

Illæ quia in magnis versabantur periculis ex quibus Deus eas liberauit, votum gratitudinis nuncupauerunt ad D. Iacobum in Compostella: Atque illuc cum essent profectæ accidit ancillam ibidem ægrotare, & post obitam illam peregrinationem ingressa viam vniuersæ carnis, migrauit ad Dominum. Heræ diuturnior valetudo permisit ut inuiseret limina Apostolorum in vrbe, ibique enarrauit suo confessario totam seriem huius relationis; de sua incarceratione ac liberatione è carcere in Hibernia; de transfretatione in Britan-

niam; de nautarum solicitatione ad libidinem; de incolumi euasione ex eorum potestate; de molossorum insolita lenitate, & fideli custodia; quomodo vndæ & bestiæ parcebant earum innocentiæ & continentiæ, quam vitiare attentabant homines belluini, quibus honestatis & virtutis ratio tota obbrutuit.

Eius vel consilio, vel exemplo multæ postmodum piæ fœminæ, & religiosæ puellæ dedicauerunt Deo suam castimoniam in Hibernia; & ex eis nonnullæ ad imprecationem Pontificis (vt cum B. Hieronymo loquar) "Flamine virginali sanctum operuêre caput;" & multo plures facturæ essent, si liceret per eos qui Rempub. gubernant cœnobiticâ frui clausura. Sed quia vel muro plerumque vel viro opus esse dicitur imbecillo sexui contra incursum & dæmonium meridianum, à sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris; nonnisi timidè hunc sexum adhortantur prudentiores ad velamen & theristrum vinculi cælibatus; subuerit ne deperiret à luce & ardore solis illa virginei amiculi integritas, quæ melius in vmbraculo, quam in propatulo custoditur. Sed supersunt tamen sparsa in hoc regno, è casta illa & cælibari generatione sancta genimina virginei decoris & pudoris; in quibus charismata splendent meliora & à quibus mundus, caro, dæmon potentissimè debellatur. Epist. 8. ad Demetr.

Margeria verò nostra capta fuit à Protestantibus Dublini anno Domini 1580. & tertio inde anno, idest 1583, mense Octobri Romam peruenit; ibique narrationem totius suæ peregrinationis voce edidit Confessario; à quo ista nos hausimus, & in lectoris ædificationem hoc loco subiecimus.

CORONIS.

Hoc iam nouenario specimine decertantium

Christi pugilum è catalogo martyrum in prægustum dato, reliquos inibi recensitos pari studio & cultu prosequemur, prout eorum acta & monumenta pedetentim è tenebris in lucem poterimus eruere.

Et pro coronide quam promisimus, adiungendi erunt duo illi perillustres Christi famuli, quorum alter egregius Confessor & sanctimoniæ lilijs candidatus clausit agmen illud numerosum prænobilium Heroum qui vitæ innocentia & integritate effloruerunt ex hac nostra Natione, ante exortum in Anglia diuortium Religionis, per vetitas Annæ Bolenæ nuptias: Alter insignis Athleta, qui damnatum illud diuortium, & insecutas inde nuptias stylo insectatus, constanti confessione & cruore profuso illustre testimonium IESV Christo præbuit.

DE D. WILHELMO TYNZBI

Confessore Hiberno, ordinis Carthusianorum.

Ex historia Martyrum Carthusianorum Angliæ, auctore F. Mauricio Chanucæo Anglo Monacho Carthus. c. 7.

VIT in illa domo nostra Londinensi quidam venerabilis Pater sanctitatis inenarrabilis, sexagesimum post professionem suam in nostro ordine excedens annum, è quibus triginta annis Prioratum huius domus nostræ dignissimè administrauerat Wilhelmus Tynzbi nomine, natione Hibernus. Hic ante habitus & ordinis susceptionem ad sanctam ciuitatem Hierusalem peregrinabatur, vbi & ab Agarenis captus fuit, & perimendus carceri traditus: sed ipsi in hac angustia constituto, pridie quam occidendus erat, venit in mentem memoria cuiusdam imaginis D. Catharinæ in capella domus paternæ in patria sua pendentis; ad quam toto cordis affectu conuersus, inuocabat cum crebris lacrymosis suspirijs præfatam Christi sponsam pro sua liberatione. Et in hac supplicatione diutius persistens, in somnum incidit, à quo euigilans, inuenit se in illa capella domus paternæ, ante prædictam imaginem sedere, Dei omnipotentis virtute (cui nihil impòssibile est) per immensa maris & terrarum spatia subito translatum, non absque grandi miraculo, vnde & ipse & cæteri qui aderant vehementer admirati, & de inopinato eius aduentu gauisi sunt. Ipse autem D. Catharinæ patrocinium, & rem prout gesta erat omnibus enarrauit. Quibus auditis eum in magna reuerentia habere ceperunt; & vt virum

Huius Mauricij ceu locupletis et classici scriptoris Bellarm. in Apolog. ad Regem Britann. facit mentionem.

sanctum venerari. Quod ille perpendens clam aufugit & ad ciuitatem Londinensem deuenit, & post aliquantulum temporis habitum nostræ religionis in domo nostra suscepit: In qua alter Antonius effectus est, in perpessione & victoria tentationum, in frequenti conflictu dæmonum, & in sanctitate vitæ. Sicut enim dæmones plagauerunt S. Antonium, semiuiuo eo relicto; ita & hunc: Qui quidem celabat omnia ad humilitatis conseruationem quantum potuit. Quadam tamen nocte, tot & tantis plagis à dæmonibus læsus erat, quod non potuit se mouere à loco in quo iacebat, nec tegere corpus vestimentis, propter quæ compulsus erat absens esse à principio matutinarum: Quem requirens infirmarius inuenit in terra iacentem cum defluentibus vulneribus, omnibus in cella sua conturbatis & confusis: frequenter etiam in multis alijs eum impugnauerunt.

Iste sanctus Pater tantæ sanctitatis erat; quòd per multos annos ante suum obitum, raro vel numquam dicere potuit illud sanctissimum Euangelium: In principio erat verbum; absque ecstasi & raptu. Raptus quoque erat quodam tempore in paradisum, vbi & audiuisse se perhibebat ineffabilia verba, & multos ibi vidisse & cognouisse olim sibi familiares. Supereminens sanctitas huius probata erat omnibus sine simulatione. Obijt autem Anno Domini, 1529. Hæc ille cap. 7. Historiæ.

DE IOANNE TRAVERSIO,

Martyre Hiberno S. Theologiæ Doctore.

Ex Alani Copi, alias Nicolai Harpsfeldij, sexto Dialogo, cap. 44.

ME iam ad se ipsa Hibernia vocat, quæ inter alios dedit nobis martyrem Trauersium. Is quædam scriptis mandarat quibus summi Pontificis dignitas asserebatur: Abreptus itaque ad tribunal, & ea de re interpellatus, nihil negauit, sed protensa manu intrepidè respondens; his inquit, digitis ista à me scripta sunt, quorum nulla vnquam in tam bona causa pœnitudo me cepit aut capiet. Mirum dictu (sed verum tamen est, si modo illis credendum sit qui se rei gestæ interfuisse dicunt) cum atrocia de more supplicia exsolueret, manusque illa à tortore abscissa, & in ignem, spectante populo, coniecta fuisset; reliquam quidem manum absumpsit, sed pollicem cum duobus proximis digitis quorum ad scribendum officio vtimur, ignis, quantumuis sæpius datâ operâ accensus, absumere nunquam potuit: vt nihil iam dubitem verissimam esse illam Bedæ de Rege & Martyre Osuualdo narrationem; cuius dexteram, quæ semper erat parata & exposita ad pauperum subsidium, integram ad sua tempora perdurasse tradit. Huius etiam incorruptas & solidas carnes ad nostram vsque ætatem eodem tenore perseuerantes multi qui hodie viuunt, se vidisse constanter asserunt.

Ab Aidano Antistite Hiberno Rex Osualdus educatus fuit. Beda Malmes.

Hic finio, fidemque appello, humanæ societatis vinculum; me, tametsi orthodoxæ Religionis propagandæ, & tuendæ eiusdem veritatis cupidum,

pro conatu meo, nihil affectibus indulsisse in his pagellis consuendis: quin verò operam studiumq; posuisse cum multa solertia, quâ adeundo oculatos spectatores, auritosue fide dignos testes eorum quæ commemorantur: quâ consulendo viros prudentes, & ingenio iudicioq; præstantes in ipsis partibus, pro maiori securitate suscepti operis fideliter exequendi; quâ inquirendo ab exteris per litteras & fidos internuncios; quâ euoluendo scrinia, regesta, archiua, tabularia, & doctorum monumenta tam excusa typis, quàm calamo exarata. Cum quibus omnibus si aliquid humanitus acciderit, vel nobis referentibus, vel illis quorum nos relationem vt certam & exploratam secuti sumus, non prætendimus contumaciter, nec Catholicam causam quæ splendore suo & luce nitescit in certis rumoribus dehonestandam, aut commentitijs additamentis, quæ penitus aduersamur, deturpandam putamus; quasi mendacijs hominum indigeret Deus; aut diuinæ religionis integritas, non deberet cum summa integritate & religione humana pertractari. Ipsa igitur est humana fides ex argumentis & testimonijs probabilibus acquisita (quæ nobis adminiculata est in ista narratione conterenda) tametsi in singulis non sit forsitan irrefragabilis, tamen in omnibus non solum infimis; sed etiam in mediocribus & magnis non est aspernanda: quam si despiciamus, & indiscriminatè reijciamus, ipsa humanæ societatis fœdera distrumpimus, & omnium inter se hominum commercij dissipamus nexum & coagulum.

Lib. 4. Dialog. 6. Atque huc transtulerim illud D. Gregorij in re non dissimili sic arguentis. "Audacter" (inquit) "dico quod sine fide nec infidelis viuit; si enim ostendere infidelem voluero, & perscrutari quem patrem aut quam matrem habuit; respondet protinus illum vel istam; quem si requiram vtrum nouerit quando conceptus sit, vel viderit quando

natus fuit, fatetur se non vidisse, & tamen quæ non vidit credit." Est tamen in fidei acceptione magna latitudo, & quod à Philosopho notatum est, in genere latent æquivocationes; quas cum elatebrent nostri Theologi, & accurato distinctionum elucident discerniculo, ne criticis nostri temporis obganiendi libertas concedatur; aut importunis sophistis paralogizandi libido subrepat, hoc loco trademus quid egregius Doctor, è vetusto Theologorum cuneo, de ista difficultate enodanda & illustranda protulerit, ita disserens de quadripartito ordine veritatis & fidei.

Ex Ioanne Gersone Tom. j.

In declaratione veritatum quæ credendæ sunt.

PRIMO "sunt veritates quæ credi debent immediatè & explicitè à Deo reuelatæ esse, quarum triplex gradus est.

"Primus est Canon totius Scripturæ Sacræ.

"Secundus est veritatum ab Ecclesia determinatarum, quæ ab indubitata relatione Apostolorum, per successionem continuam deuenerunt.

"Tertius est veritatum specialiter aliquibus reuelatarum, quæ ab illis, quibus reuelatio facta est, absque vlla dubitatione credendæ sunt."

Secundo "sunt veritates omnes & singulæ quæ concluduntur ex præmissis veritatibus in consequentia certa in lumine fidei, vel in euidenti lumine naturali: quamuis non in propria forma verborum illic habeantur."

Tertio "sunt veritates quæ ex veritatibus quadruplicis gradus antedicti vel aliquibus earum deducuntur in consequentia tantummodo probabili vel topica."

Quarto "sunt veritates illæ quæ tantummodo faciunt ad nutriendam vel fouendam deuotionis religiosam pietatem, quæ magis inducuntur ad inflammandum affectum, quàm ad instruendum intellectum, vbi pietas deuota magis aspicitur quàm veritas certa: vbi hoc vnum reprobatur, si adesset assertionis temeritas, priusquàm elucidaretur alio modo per Ecclesiam vel rationem certam ipsa veritas; aut superstitionem, hoc est religionem superfluam & vanam induceret. Vnde sicut dicit Aristoteles: Nihil refert quædam falsa probabiliora esse quibusdam veris; ita nihil refert quædam falsa pie credi, non quod ea ratione qua falsa sunt, vel si sciuntur esse falsa credi possunt; procul hoc a pietate fidelium; sed cadit pia existimatio, vel pia credulitas non super veritate vel falsitate, sed tantummodo super apparentia vel probabilitate: & hoc vtiq; non est periculosum, quia constat de apparentia & probabilitate, dum falsitas vel veritas ignota est. Propterea sapientissimè dixit Hieronymus, quod de talibus eligibilius est pie dubitare, quam temerè definire; sicut stat quodlibet contradictorium esse probabile, & vnum stat cum altero, non in veritate, sed in probabilitate: sic diuersis respectibus vtrumque contradictorium credi potest cum fidei pietate, dum tamen sit animus ab assensione pertinaci alienus.

Tom. 9. Epist. 10. apud Hier.

"Respicit autem iste gradus legendas & miracula Sanctorum, vitas Patrum, visiones deuotarum personarum, recitationes & opiniones sacrorum doctorum; quæ omnia suscipit Ecclesia & legi permittit, non quod determinet talia de necessitate salutis esse credenda; sed quia proficiunt ad commouendos affectus pios fidelium, & in ædificationibus ipsorum, dum in talibus nihil de certitudine scitur esse falsum; quamuis etiam nesciatur illud certitudinaliter esse verum quod oportet, nec vt

tale credendum proponitur; Ita, quod magis hic attenditur, id quod pia recogitatione fieri potuit quàm illud quod factum est. Et hoc apud Oratores creberrimè reperitur; qui ex aliorum personis dicunt ea quæ non personæ dixerunt, sed quæ dicere potuerunt: sicut in legenda Beatæ Agnetis, & B. Sebastiani, & similium continetur."

His ita præmonitis ex mente & sententia tam conspicui scriptoris, cum minori offensa (vt opinamur) vel à nobis vel ab alijs perscribi poterunt ea quæ digno fide relatu perferuntur miracula, & sanitatum operationes editæ ad honorem Dei, per interuentionem quorumdam ex his quorum acta & fœlicem exitum in superioribus commemorauimus.

"Magnus Dominus qui aliorum merito ignoscit alijs; cur apud te ô homo, collega non valeat, cum apud Deum, seruus, & interueniendi meritum, & ius habeat impetrandi." Ambros. 5. in Lucam post initium.

DIASPHENDON
HIBERNIÆ.

INGRAUESCENTE conflictu Catholicorum Hiberniæ & excrescente totius Regni in causa fidei conflictatione, orthodoxus quidam Philopatris imaginem totius miseriæ breuibus comprehensam, velut Illiadem Homeri cortice iuglandis inclusam vel è cera exprimere, vel in tabella depingere, vel symbolico emblemate adumbrare cupiebat.

Quorundam rauca murmuratio strepebat in angulo; aliorum blæsa murmurilla stridebant sub dentibus; plurimorum gemitus audiebantur; omnes suspiria parturiebant: Et nouus hospes peregrè reuersus, quamprimum è naui exscenderet, pedemque in littore poneret, cum à tergo reliquisset tumultuantium fragorem vndarum ad scopulos allidentium, iam in fronte colliditur nouo horrore ex terræ visceribus euaporante; qui tanto maiorem formidinem incutit eius animo, quanto minus intelligit circumfusi horroris causam.

Plinius in Panegyr. Deflebat Traiani Panegyricus Curias elingues, in quibus dicere quid velis periculosum, quid nolis miserum est: Deplorabat etiam nouus hic, in nota sibi olim arena iam incognitus; mœrebat, & mirabatur non elingues Curias quæ sæpè anginâ, sæpius argentanginâ laborant; sed curas æstuantes in cordibus indigenarum sileri sine solamine; vrbes

à fundamentis erutas; rura diruta veteribus Dominis; ne in rutis quidem & cæsis esse vllam securitatem possessoribus. De his queruli, ex his striduli, in his languidi & elingues obstreperum magis stridorem balbutientes, quàm vocem articulatam proferentes, gemebant fortiter, & suos gemitus ad sydera ingeminabant.

Quid, inquit nouus aduena, præmorsa vobis lingua, an radicibus auulsa, vt nefanda hæc mala nec fando possitis exprimere? Effare aliquis è tam numerosa dolentium turba; exprome cordolium vt magis inuenias qui condolescat. Tum vnusquispiam in illa Regione mutorum, qui vix mutire audebat, ne à Corycæis audiretur, nutibus magis quàm verborum sono insinuabat publica mala; alius priuata incommoda; vnus sacrorum conculcationem; alius sacricolarum afflictationem; tertius præsentes suas suorumque ærumnas; quartus impendentem omnibus calamitatem innuebat: & arrepto libro qui tum erat in vicino abaco (octauus ni fallor tomus fuit Bibliothecæ Sanctorum Patrum) & volumen ipsum digitis euoluens, peruenit ad Tractatum Æneæ Gazæi, in cuius vltima pagina cursim prouolabat ad illam infœlicem Heroïnam, quæ vocis officio destituta, in peplo acu picto intexuit totam infortunij sui narrationem, mutis quidem, sed acribus characterum notulis: deinde ad aurem accedens, versus illos immurmurauit adstantibus:

> "Flete meos casus; est quædam flere voluptas:
> Expletur lacrymis, egeriturque dolor."

Tum ille nouus incola, sed vetus indigena recolit, quas olim puer in scholis audierat Metamorphoses; & de Philomela à Tereo Rege constuprata occurrit.

> ". . . Iamque in sua littore fessis
> Puppibus exierant, cum rex Pandione natam
> In stabula alta trahit, syluis obscura vetustis. Ouid. 6. Metamorphos.
> Atq; ibi pallentem, trepidamq; & cuncta timentem,

Et etiam cum lacrymis vbi sit germana rogantem
Includit: fassusq; nefas & [1] virginem, & vnam
Vi superat; frustra clamato sæpe [2] parente,
Sæpè [3] sorore sua, magnis super omnia Diuis.
Illa tremit velut agna pauens, quæ saucia cani,
Ore excussa lupi, nondum sibi tuta videtur:
Vtq; columba suis madefactis sanguine plumis,
Horret adhuc, auidosque timet quibus hæserat vngues."

Deinde ne commissa eloqui possit vitiata puella, quid facit Tereus?

"Quo fuit accinctus vagina liberat ensem,
Arreptamque coma, flexis post terga lacertis
Vincla pati cogit; iugulum Philomela parabat,
Spémque suæ mortis viso conceperat ense.
Illa indignantem, & nomen patris vsq; vocantem,
Luctantemq; loqui, comprensam forcipe linguam
Abstulit ense fero: radix micat vltima linguæ:
Ipsa iacet, terræq; tremens immurmurat atræ;
Vtque salire solet mutilatæ cauda colubræ,
Palpitat, & moriens Dominæ vestigia quærit, &c.
Quid faciat Philomela; fugam custodia claudit:
Structa rigent solido stabulorum mœnia saxo;
Os mutum facti caret indice; grande doloris
Ingenium est, miserisque venit solertia rebus.
Stamina Barbaricâ suspendit candida tela,
Purpureasque notas filis intexuit albis,
Indicium sceleris: perfectaque tradidit vni,
Vtque ferat Dominæ gestu rogat, illa rogata
Pertulit ad Progeniem, nec scit quid tradat in illis."

Hester 13. v. 17. Hæc illa est quam Gazæus insinuabat Heroinæ peplo intextam historiam; qua etiam mutus ille & elinguis adumbrari significabat præsentem statum rerum in Hibernia. Et quia clauduntur ora canentium Dominum, factique sunt custodes Sanctuarij, qui deberent vt tubæ exaltare vocem suam, quasi canes muti, non valentes latrare, timidiores ansere illo Capitolino, qui Gallorum irruptionem & ascensum detegebat; Tros Rutulúsue, Barbarus an Phrygius, opere plumario an Barbarico, prosiliat tandem aliquis Philadelphus, qui Philomelæ

[1] Ecclesiam Catholicam. [2] Summo Pontifice. [3] Gallia Hispania.

stuprum delineet; & vel euoluat symbolicè, vel inuoluat hieroglyphicè; simulachro claro, aut sinuoso inuolucro depingat miserabilem stropham, qua illato stupro vitiata est, & vitiatur indies elinguis Hibernia.

Variæ adumbrationes pressurarum Catholicorum in Hibernia.

Aggressi sunt nonnulli istam delineationem, & vnusquisque iuxta ingenium suum, vel genium aliorum cum quibus suas notiones miscebat, vel conceptiones communicabat, varias pertexebat figuras ad eam rem adumbrandam; vt quod de immolata filia patris dolorem velato vultu, magis quam effusis aliorum lacrymis testatum reddidit pictor, id iniecta vmbra magis quam reiecto velamine hic contingeret.

Mezentij immanitas reuiuiscit.

Alius igitur exprimebat ærumnosam hanc Hiberniæ calamitatem, ducta similitudine a Mezentij immanitate, qui nouo supplicij genere excogitato, viua & spirantia corpora eorum quos cruciare volebat, tabo resolutis mortuorum cadaueribus, caput capiti pectus pectori, brachia brachijs, fæmora fæmoribus alligabat, atque isto schemate repræsentare ille volebat contaminationem illam conscientiarum, quam hoc tempore commixtionis fieri cernimus intermixtis tritico zizanijs, & lolio satis superseminato: nam excrescente viciâ, & strangulante granum frumenti puri, vt eius clauiculis deprimatur, & humore extabescat, id efficitur ne sata possint vnquam in segetem surgere. Atq; in Hibernia (inquit ille) eo modò succrescentibus vitijs à consortio vitiosorum, inualescente hæresi, virtus euilescit.

Catholici velut in æneo boue æstuant.

Alijs ista similitudine, quamuis apposita sit ad exprimendam stragem religionis, quia tamen claudicat in explicanda bonorum corporis & fortuitorum direptione ob quæ potissimum exercetur ista conscientiarum laniena, non satis rem intelligi posse videatur: sed melius si assimiletur angaria persecutionis, vel æneo boui S. Eustatij martyris,

vel candenti tunicæ S. Erasmi Episcopi in quibus Christiani athletæ æstuabant, sudabant, gemebant, torrebantur, nec erat qui dolentes refrigeraret: Ita Catholici nostri sudorem vultus sui gementes stillant, in mulctatitijs pensitationibus, & humore veluti sanguineo perstillantur in carceribus & ergastulis.

Fidem equuleo distenduntur.

Alij fidicularum & equulei tortilis machinâ, melius concipi hanc machinationem contra orthodoxos existimant; quia sicut in equuleo totus homo distenditur, omnesque artus laxantur in sedibus, vel è suis etiam compagibus eluxantur; ita gliscentibus molestiis & grauaminibus, distrahitur totum corpus nationis, præsertim Catholicorum in hoc Regno: Et quia ad omnes fere indigenas vexatio pertingit, atque ipsas singulorum arterias elidit, & neruos dissipat Reipub. nostræ hinc non incommodè comparatur persecutio isti cruciamento.

Quale supplicium Diasphendonis.

Cæterum illi videntur rem acu testigisse, qui totam hanc tumultuationem, quæ obtentu religionis vel maximè exercitatur, nuncupauerunt Hiberniæ Diasphendon, quo diffinditur ipsa, & diffunduntur eius interiora, & impetu quodam à se inuicem distrahuntur partes, & dissecantur, vt totius hypostaseos integritas corrumpatur & concidat.

Martyr. Rom. 14. Maij.

Liuius Florus.

Ouid. 7. Metamo.

Supplicium hoc Diaspehendonis, nonnemo è martyribus Christianis, sæuiente (sub Antonio Imperatore) tyrannide sustinuit. Et apud Romanos Tullo Hostilio Rege decernente, similem perfidiæ suæ pœnam subiuit Metius Suffetius; apud Græcos verò Cercyon insignis latro Theseo indicente eodem genere cruciatus interijt. Ratio autem & natura ipsius tormenti erat huiusmodi: Duæ proceræ arbores iusto interuallo à se inuicem disiunctæ, magna vi hominum & machinarum ad se cacuminibus adductæ erant: & ex vna parte, in

vno cacumine, qui cruciandus erat, vno pede, fœmore & brachio fortiter ligabatur; ex altero cacumine, similiter altero brachio pede fœmore vinciebatur fascijs & serperastris: tum illæ immensæ moles arborum, recedentibus qui adduxerant, & amotis machinis quibus aduncabantur, magno fragore dissiliunt; inque suas sedes dum reuertuntur, dispartiti hominis mediam partem singula cacumina ostentant: sicque miserabilis cruciarius, miserrimum exhalabat spiritum. Iam, inquiunt, aduertamus proprius ad præsentem Hiberniæ statum, cuius exitium non alteri magis quam Sathanæ malignitati, & cæcitati hæreseos tribuendum est, indolendumque eò deuenisse cultissimam gentem quæ dominatur, vt auribus patentibus contagiosam illam auram & ipsi admiserint, & alijs etiam inuitis eandem studeant infundere. Sed animum tamen aduertamus præsenti scænæ, & intueamur hoc Regni Diasphendon; consideremus hanc fissuram, fideiq; scissuram esse originem & propaginem totius mali.

Duas iam cernimus annosas arbores, easdem ramosas & proceras, de qua vtraque verè illud cecineris:

"Quæ præbet latas arbor spatiantibus vmbras,
Quo posita est primum tempore virga fuit:
Tunc poterat manibus summâ tellure reuelli:
Nunc stat in immensum viribus aucta suis." Ouid. lib. de Remedio Amoris.

Arbores has dixerisue ex illo esse genere lignorum quæ Ioatham viderat egresso igni de Rhamno deuorare cedros Libani: An quercum potiùs illam infœlicem ex qua crinibus suis suspensum legimus fugientem Absalonem: an verò fatales illas trabes quas altitudinis quinquaginta cubitorum in patibulum Mardochæo parauerat impius Aman? Arbores istæ quo primum tempore à Sussexio Prorege in terra fixæ, quamuis non sine terrore tunc

Iudic. 9. v. 15. 2. Regum 18. v. 10. Hesther. 7. v. 10.

præsentium infixæ, quia virgulæ tenues videbantur, & exilia tantum virgulta, spernebantur passim, & veluti puerorum terricula ridebantur; sed cum iam creuerint ad cubitos quinquaginta, & à secundo Elizabethæ, vsque ad duodecimum fere Iacobi, per annos quinquaginta, & quod excurrit, magnis auctibus, altisque radicibus succreuerint, non sine dolore nostro & stupore exterorum, ad dispendium fortunarum, ad suspendium libertatis, ad Diasphendon totius Reipub. nostræ Catholicæ obtorto cacumine adducuntur.

Binæ Diasphendonis arbores quales.

Binas istas patibuli trabes, binas istas arbores procerissimas non iniuria dixerit quispiam, bina esse STATVTA illa, quæ multa vi & impetu detorquentur ad exitium Catholicorum in Hibernia, quorum vnum est de PRIMATV REGIS ECCLESIASTICO; alterum de SYNAXI, LITVRGIIS, ET CVLTV SCHISMATICO, IN ECCLESIIS PROTESTANTIVM FREQVENTANDO.

Qui tortores?

In istas arbores distenduntur miseri orthodoxi, & reuincti cacuminibus per vim propius adductis; dum in vnam trabem Proceres Politici, in alteram toto pondere incumbunt Ecclesiastici; illi de Primatu Regis vniuersè iurando, isti de adeundis Eccleeijs & concionibus audiendis, vniuersos & singulos impellendo, summa vtrique contentione decertantes, vt se mutuo superent in nostris torquendis, fieri nequit quin resilientibus fastigijs procerarum arborum, quas tanto conamine, tam robusti Proceres attrahunt, effusis visceribus diuidantur, & luctuoso interitu dissipentur nostri Catholici.

Quibus autem impulsibus adducantur arborum cacumina; quibus conatibus Statuta ipsa admoueantur ad nostrorum afflictionem & angariam paucis perstringemus.

Et pro clariori eorum intelligentia quæ dicenda sunt, lubet hoc loco præmittere arcanam illam

grauaminum insinuationem, quæ his diebus facta est a primario Regni Consiliario, eodemque ex Ordinibus Optimate, qui discessurus in Angliam ad Regis conspectum, dum vrbanæ salutationis & valedictionis officium Proregi persolueret, suarum partium esse duxit, ei deferre vulgatas à pluribus querimonias; quas eò benignius vt dignaretur accipere orauit, quo maiori candore animi à se proficiscerentur, & studio consulendi saluti publicæ, tum etiam honori ipsius Proregis deseruire posse viderentur.

"Satis (inquit) superq; constat Amplitudini tuæ quàm miserabiliter excorietur ista Respub. & nerui eiusdem omnes elidantur, exigendo emungendoq; nummos à Natione pessimè nummata, & longè adhuc peius animata ad onera quæ imponuntur sustinenda æquanimiter. Nam si consideremus detrimenta quæ subeunt, & incrementa ærumnarum quibus obnoxij sunt, quicquid illud sit quod vel ex industria accreuerit, vel sorte prouenerit, vel proprio marte arteuè acquisiuerint, totum à fisco absumitur, antequam ipse è visco æris alieni exire, vel famelica sua suorumque viscera placare possint ab inedia; vt hîc locum habere videatur quod in fabulis est de rediuiuo Promethei iecore suis auctibus ab imo renascente, & suctibus ictibusque imminentis rostri sine mora emarcescente.

Sermo cuiusdam Optimatis ad Proregem, complectens summam miseriarum.

"Si ita libeat, silentio prætereamus expensas Comitiorum adauctas illis sumptuum corollarijs qui suppeditandi erant tum delegatis per Comitiales ipsos è corpore suorum suffragatorum, tum etiam euocatus à Rege ad iudicium audiendum pro sua arbitraria designatione; quibus omnibus è publico dimetiendum erat, si non stipendium laboris, saltem moræ suæ in Anglia, & itineris viaticum. In ipsis etiam Comitijs indictum & iam persolutum Regi subsidium, quod tametsi

exiguum debiti obsequij symbolum, & tenuis admodum tessera esset gratificationis, multum tamen oneris attulit hominibus antea nimium onustis sarcinâ suâ propriâ, & clitellis aliorum. Quibus cùm nondum exonerati essent, accedebat noua suppetiarum exactio ad deauranda Principis calcaria, quæ per vniuersam excurrit Nationem; cum tamen antehac illa pensitatio, iure & more veteri ijs solis imponi soleret qui equestri censu & titulo inscriberentur libris censualibus Coronæ: Sed iam pedestris quoque efficitur, & ad infimos artifices, ad proletarios & capite censos extenditur. Id verò tametsi optabilius visum sit compluribus quam vt de titulis fundorum inquisitio fieret, ne fundamenta ipsa possessionum effoderentur, tamen ex hoc proserpsit ad egentiores sua portio indebiti oneris: nec illis tamen qui se bene fundatos opinabantur, diuturna securitas est concessa: Iam enim prodeunt noua scrutinia, nouique codicilli pro titulorum indagine: In his fiscalis auditor & scriba, feudatarius, aliíque Commissarij eruderant titulorum fundamenta, & suffixos palos in aliquo vacillare si deprehenderint, ablocant alijs elocandam hæreditatem. Quo iure hoc fiat non quærimus, nec de iniustitia queri debent iniusti possessores: sed si ab auitis præcludantur possessionibus obtentu iurisiurandi, quod nuncupare Catholici recusant de "Primatu Regis Ecclesiastico," ipsis videtur iniuria magna & grauamen propemodum intolerabile.

"Est tamen aliud de quo non minus conqueruntur plurimi, ex quo etiam Ecclesiam nostram multùm dedecorari, & fidem quam profitemur non mediocriter puto dehonestari: Estque Antistitum quorumdam è nostris fœda auaritia, qua deglubunt gregem suum; nam si detonderent tantummodo, id quidem tolerabile foret. Solent illi sordidis quibusdam hominibus, propius verò dixerit

quispiam satellitibus & agasonibus illiteratis & illiberalibus, nec legendi scribendíue gnaris aliquando (non ignota loquor) committere & delegare, aut veris elocare & nundinari annuo censu iurisdictionem Ecclesiasticam, in hac vel illa Diœcesi, in illo vel isto districtu : Et quia Pontificiæ Religionis Catholici quamplurimi ijsdem finibus circumscripti, intra eosdem limites commorantur; quid faciunt venalitij nostri conductores (Doctores sine mendacio & iniuria non dixerimus) torquent istos Pontificios bonos alioqui & fideles Regi subditos, extorquentq; ab eis mulctæ nomine quam voluerint pecuniam, pro pœdobaptismo, contractu matrimonij, diuortio, sepultura, testamentorum probatione, puerperio expiato, annua Sinaxi, & similibus.

"In quo illud est notatione dignum, miserrimos hos Parochianos triplici stipendio pensitando subesse; nam quia ministratio ipsa obitur à Pontificio sacerdote, suum ille percipit honorarium, fortasse cum fœnore: quia nimirum existimat sibi suffragari S. Paulum dicentem eos qui bene præsunt Presbyteri duplici honore dignos esse. Noster etiam Minister, ex eo quòd alteri conniueat, non abibit mercede sua vacuus, nec minore stipendio contentus erit, quàm si opere ipso functionem obijsset: iam tertio loco iste Catascopus eundem adorietur parochianum, & quia transgressus sit misellus instituta Regia, & Ecclesiasticas iniunctiones, suam ærumnam suæ adscribat voluntati, luendum ei esse bono ære dicet iste ascititius officialis, & detergendam æruginem quam contraxerat grauis peccati, auctionando se seruum vel obsequentem pontificio Sacerdoti, quem Catholicum illi vocant. Atque ita paupercula sit (exempli gratia) puerpera, fortassis coniugis ope destituta, ista triplici expilatione, quasi neruorum in fidiculis distentione parturiendo quos non habet

nummos, non minus cruciabitur quàm in ipso partu, quem paulò ante cum vitæ periculo edidit. Huc pertinet quorundam retrocessus, qui cum videant sibi licere quicquid libuerit in hoc genere exactionum, retroagunt mulctas ad multos annos prætergressos: ita nimirum vt rationem à miseris reposcant de ministerio prætermisso ab ipsa vsque Regis inauguratione, qui iam agitur annus decimus sextus, vt quot interea nati, mortui, coniugati, testati sunt, pendant tributum istis sanguisugis.

"Quibus si annumeremus alios illos nummos quos sibi deberi dicet Georgij Cairi Equitis Scoti procurator, ex natali, coniugiali, & mortuali cuiusque die, ex singulis singulos diplomate regio concessos, quantam hic miseriarum aggeriem putabimus: ex qua tamen vniuersa quàm parum aut nihil accedat ad ærarium Regis nemini incompertum est, qui in rationibus istis vel tenuiter sit versatus. 'Propter hoc' (vt cum Propheta lo-
Esaiæ 13. v. 7. et 8. quar). 'Omnes manus dissoluentur, & omne cor hominis contabescet, & conteretur: Tortiones & dolores tenebunt, quasi parturiens, dolebit; vnusquisque ad proximum suum stupebit, facies combustæ vultus eorum.' Et quam solertiam expectabimus vel assiduitatem laboris à gente non admodum assueta fatigationi, potius innutrita otio & desidiæ, quando totus industriæ prouentus, tam suæ, quam maiorum ita deglutitur ab istis hirudinibus inertiæ & inscitiæ immersis."

Hæc ille non minimus Magnatum, & regni Conciliarius, quamuis verbis paulò substrictior, quoad rem tamen & substantiam ante suum abitum habebat publicorum grauaminum capitula ad Proregem Sant-Ioannium. Quæ ille ex affectu in se tam candido & sensu miseriarum tam viuo & veraci profecta non potuit ægrè ferre, quin verò pergratum sibi à tali & tanto viro audire verbis honorificis significauit.

Et ea quidem tametsi grauia sint, tamen ad illos gemitus quos veluti ex equuleo, aut candenti Phalaridis tauro reboant orthodoxi Hiberni; ad illa querelarum tonitrua, quibus in cœlum irrugiunt distracti & Diasphendomeni, Catholici, non nisi stilla quædam, & exigua guttula reputabuntur.

De Personis Priuatis primo agemus; Deinde de Publicis; Tertio deniq; loco de communitatibus.

INTER PRIVATOS autem (vt ante alios de plebeis, tum de ingenuis, postea de honoratioribus sermo noster gradatim assurgat) ipsas operas quibus è diurno labore diurna merces ad vitam tolerandam ægrè prouenit, his ligaminibus constringi, his fissuris discindi constat. Opifices quoq; manuarios, sartores, & sutores, cerdones & fabros, cæmentarios & ferrarios, coquos & laniones, his fidiculis torqueri, his tormentis dilaniari; fossores & agricolas, colonos & villicos, agrarios & vrbicos; nec pigeat dicere etiam bubulcos & pastores in eosdem neruos compingi. **Partitio diasphendonis in grauamina personarum priuatarum, publicarum, Communitatum. Subdiuisio personarum priuatarum.**

Causa fissionis est vel ipsorum voluntaria confessio, vel aliorum iudicium de ipsis traditum de non frequentatis Ecclesijs, de non aduocatis Ministris Caluinistis pro Lyturgicis ritibus circa se, vxorem, prolemuè obeundis, in Synaxi annua, in baptismo infantium, & alijs huiusmodi ministerijs: & cum in turba tam numerosa, non sit mirum fæces aliquas turbidas subsidere, hoc valde miramur, tam multos subsistere & resistere his turbinibus & procellis. **Fissionis causæ.**

Scitum & verum est plerumque quod de inconstantia & leuitate multitudinis à magno Oratore magnificè dictum est; nullum Euripum ita motu & flatu, fluxu atque refluxu variari, vt vulgus solet diuersis appetitibus agitari, & opinionibus **Multitudinis inconstantia.**

Ad. Attic. concuti, ac proinde ab ipso alibi argutissima significatione vocata est Aphya vilis plebecula; quod soleat futiliter effluere, & instar palearum in ventos inutiliter difflari. Quibus illud Tertulliani commodissimè à nobis conueniet: "Auolent quantum valent paleæ leuis fidei quocunque afflatu tentationum, eò purior massa frumenti in area Domini reponetur."

Præscript. c. 3.

Plebis Hiberniæ constantia in fidei professione.

Vt tamen nostram plebem non fraudemus laude quam meretur, tametsi non eamus inficias aliquos ex ijs esse labiles, aliquos deciduos, & excidisse etiam nonullos de gradu constantiæ; tamen id quoq; certum est innumeros sibi constare & solidos consistere, quantumuis exhauriantur à scribis & apparitoribus. Arctantur quidem grauissimis vinculis: hinc curâ familiæ, quam dolent destitui, si animam ipsi non prostituant; illinc curâ animæ quam dolent prostitui nisi illa destituatur; & in his angustijs quâ violentia, quo Diasphendone credimus torqueri, hos præsertim inter illos qui aliquo rationis & iudicij acumine pollent, & sollicitudine salutis tanguntur supra communem captum multitudinis: Qua in re complures ex illis se exhibent simplices & rectos, & timentes Deum, & recedentes à malo. Et aliquando euenire videmus, quod verè ab Ecclesiastico dictum est: Animam viri sancti quandoq; enuciare vera melius quam septem circumspectores sedentes in alto ad speculandum: "Quia donum Dei non est alligatum, nec manus eius abbreuiata. Si enim fuerit populus tuus Israel quasi arena maris, reliquiæ conuertentur ex eo; consummatio abbreuiata mundabit iustitiam." Nam tametsi reperiantur aliqui viliores algâ, mobiliores arena maris: aliorum tamen rectitudo eminebit, & in posteros emanabit inundatione sanctitatis.

Iob. c. 7.

Eccles. 37. v. 18.

Isaia. 10. v. 22.

Accedit subinde armentarius, accedit ouium pastorculus; accedit illius istiùsue vxorcula;

accedit bubulcus & equisio ad pedes Sacerdotis accidit; vt expiet conscientiam, & benedictionem accipiat; post relaxationem criminum exonerat se, & relaxat tantisper animum commemorando vaxationes quas sustinet ab heterodoxis: hoc mihi grauamen illatum, illud iumentum ablatum, istud tantillum mihi superest ad oneris mei supportationem; ne amittam Deum, aut scelus admittam in animam, volo ipsum quidquid est reliquum amittere & abijcere; melius mihi circuire orbem, quàm circumueniri ab eo qui circuit qaærens quem deuoret; melius traho vitam precariam, quàm contraho peccatum contra animæ vitam; melius cæcum, mancum, claudum introire in regnum Dei, quàm duos oculos, duas manus, duos pedes habentem mitti in gehennam ignis. Matth. 5.

Nec voce tantum ista proferuntur, sed magis opere demonstrantur: per aquam, ignem, gladium, transire nituntur ad refrigerium. Vix elapsi sunt octo menses, cum in quadam primaria ciuitate huius Regni, spectaculum cœlo & Angelis lætum, sed hominibus luctuosum & penè læthiferum esset exhibitum. Duo quidam tenues inquilini, onerati & suâ, & familiæ curâ, præsentati erant iudicio interloquutorio, & comperti à Quæsitoribus iuratis de absentia ab Ecclesiastico officio diebus Festis & Dominicis (graui si Deo placet reatu & facinore) non sufficiebat eorum tenuitas pœnæ pecuniariæ quam requiret Statutum, soluendæ tempestiuè: solutionis mora castiganda erat nouo grauaminis augmento: libelli exeunt è Curia Regis ad Reos prehendos: mittuntur libelli ad Vicecomites vrbanos, vt officio fungantur, & reos capiant. Quid faciant pauperculi? si se sinant capi, in carcerem conijciuntur; ibi nullus vsus opificij quo victitent; & tamen sine victu vita non transigitur: nouæ expensæ incurruutur, & Vicecomiti sua merces, & Notario stipendium, ergastulario quoq; pretium

Spectaculum Angelis lætum hominibus luctuosum.

Limerici.

In libellis captatorijs exibendis summa seueritas.

numerandum. Quid faciant nisi vel fugâ, vel latebrâ sibi consulant? Hoc vnicum perfugium erat in rebus tam desperatis: Ita illi, ita alij cogebantur facere. Et isti de quibus loquimur, dum forte fortuna prodirent è latibulo, & exploratorijs oculis circumquaque coniectis, ne improuisos ipsos offenderent Vicecomites, à quibus caperentur, omnia sibi tuta opinantes, ad fluuium vrbi allabentem se proripiunt nescio quid empturi, acturi, inspecturi: ibi de longinquo à Vicecomite cogniti; cum suis mandatis & libellis accurrit, vt capiat, & in carcerem rapiat: Illi perculsi terrore captiuitatis, vestitos se præcipitant in flumen, & alter mento tenus, in profundum currens se ingurgitat, in quo penè ad mortem obriguit, alter natando nititur ad oppositam ripam pertingere; sed in medio flumine latissimo, dum vel mole vestium vel aquarum vorticibus degrauaretur ad fundum, parumque abesset quin absorberetur à gurgite, lintrario, casu præteruehenti, & ad mersabundum cum lintre vt subleuet accurrenti, occlamat à littore Vicecomes, ne ad natatorem accedat, ne attingat, ne sustollat ex aqua, perire sinat virum qui maluit vndis submergi, quàm demergi in carcerem: qui maluit limo impediri insepultum, quam ferro compediri, & vinculis immori cum spe honestæ sepulturæ: sic ille ferreus Vicecomes: Sed vterque fugitiuus bono omine euasit incolumis, & alteri vadum fluminis, alteri natatus suus, vel remigium alterius opportune subuenit. Quos si contingeret eo casu mortem oppetere è frigore vel madore, dum persecutorem fugerent, nolo quidquam in alteram partem temerè pronunciare; Athanas. vnicuique liberum relinquo de Athanasij mente arbitrari, sic scribentis in Apologetico pro sua fuga ad Constantiam. "Duo hæc pariter obseruabant" (loquitur de fugientibus) "& quidem consultò, vt neque temere sese periculis obijcerent

hoc enim fuisset se ipsum necare, suæque mortis reum fieri, ac Deo repugnare dicenti, quæ Deus coniunxit homo non separet: neque crimen ignauiæ vellent incurrere, quasi ignaui timidique exilij ærumnas morte grauiores exhorrerent: qui enim moritur, quiescit à miserijs; qui autem in fugam se dat, quum in horas inimicorum adortus expectat, mortem longe leniorem quàm fugam existimat. Quapropter qui in fuga moriuntur, non inglorij moriuntur, & hi quoque adoream martyrij consequuntur." Quæ postrema verba quam vim & proprium sensum habere possint, alij iudicent: sed in his quorum occasione istam sententiam attulimus, locum non habet cum ipsi incolumes euaserint. Ex ipso tamen periculo & præcipitantia conijcere licet, quantopere exhorruerint capturam & incarcerationem. Ita alius quispiam in eadem ciuitate, dum insequentes se captores effugeret, abiectis sandalijs, vt expeditùs per niuosas salebras currere posset, cum ingressurus ostium perfugij in limen incurreret, frontem sibi grauiter vulnerauit, non tamen elabi potuit è manibus Vicecomitis.

Et hi quidem in aqua, & niue; quid verò alij laborant in igni? Est vrbs non incelebris in alia quadam Prouincia Regni, quæ nescio quo fato vel incuriâ inquilinorum crebris incendiis periclitatur: magnus opificum numerus, & aliorum qui ad restinguendas flammas aduolarent, libellis istis captatoriis de absentia ab Ecclesiis tenebantur obnoxii; si exeant ad aquam conuehendam, ad incendium dissipandum sopiendumque, statim eos adorientur Vicecomites, in carcerem raptabunt; si non exeant grassabitur ignis, & omnia deuastabit: ancipiti curâ distringuntur; & ex his qui egressi sunt aliqui correpti à flammante illo magistratu; & qui non egressi detrimentum passi sunt, sic tamen quasi per ignem, nam flamma corripuit vel Kilkeniæ.

ipsorum propria, vel propinquorum sibi, & amicorum coniunctissimorum domicilia.

Et non solum in ista vrbe, sed in plerisq; etiam aliis per vniuersam Insulam operarii illi quos diarios vocamus, & conductitij opifices, qui in publico conspectu laborant (quales sunt regularii, cæmentarii, lignarij & alii qui ob inopiam satisfacere nequeunt, aut soluere nummos Statutales, cum stipendio scribarum, & aliis sumptibus nimis excrescentibus) in medio opere habent excubitores qui vndique speculentur; & si quem viderint Vicecomitem aut Accensum libellaticum, dato opificibus indicio, instrumenta operis abiiciunt, aufugiunt, seque in angulos abdunt, donec pertranseat tribulationis trepidatio.

Limericensis. Nec defuit quidam ex Protestantium Protomystis, qui ad operam cogebat manuariam mercenarios aliquot tam inopes, vt ne assem vnum haberent quem possent pendere in illo conscientiæ vectigali: & quia Statuto illo absentiæ ab Ecclesia tenebantur, ne sua paupertas videretur eis patrocinari, sic necesse habebant componere pro sua liberatione, vt alius per mensem, alius plus, alius minus elocaret diurni sui laboris pensum nulla penitus mercede recepta, sed victu simplici contentus; atque ita cederet in compensationem mulctæ soluendæ, mercedis detentio ab operariis. Illa verò cum peccatum sit clamans in cœlum vindictam, non ominor sic detinentibus imprecationem, sed deprecor potius ne persentiscant interminatam à Deo pœnam.

Killociæ. In quodam municipio non admodum frequenti ab inquilinis, sexcenti circiter erant qui vel opificio vel mercimonio vitam exigebant, paucissimi inter eos aliunde victitabant: Iam integro semestri & amplius tenebantur velut inclusi à Vicecomite agrario ne pedem extra limen efferre possent: non ipse Vicecomes tam diu hærebat in vno loco;

sed suos constituit satellites, hic binos ternòsue, alibi totidem cum libellis & mandatis, vt aduigilent Catholicis recusantibus præhendendis. Erat ex illis inquilinis vnus erectiori animo quàm alij; quem domo egressum satellites isti mandatarij cursu incitato sunt insequuti; & ne ille fugiens qua valebat pedum celeritate præuerteret insequentes, vnus illorum stricto gladio aggressus est fugientem, & duobus aut tribus ictibus à tergo ei impactis, perculsum timore, sed veluti imperuium ferro à vulnere immunem comprehenderunt & in carcerem compegerunt: Ipse verò in proximo trimestri consessu Iusticiariorum querelam Iudicibus detulit contra armatos illos insequutores, qui nulla ad hoc potestate freti, gladiis inuadebant fugientem, & repetitis ictibus prosternebant. Sed onerosam accepit sententiam à Iusticiariis, meritò incarcerationem, meritòære mulctatum, quòd si etiam mactaretur in illa fuga, meritò id quoque optimoque iure factum iri.

Ecce per aquam, ignem, gladium transitur à plebeis ad Diasphendon. Sed Regiæ Maiestati visum est onus hoc graue nimis & importabile esse, ideoque leniori consilio ex innata mansuetudine ductus, indulgendum esse tenuioribus, præsertim multitudini, & opulentiores atque antesignanos aliorum, pressius aggrediendos, litteris ad Proregem & Concilium datis ordinauit vndecimo Iulij elapsi: ex quarum tenore ad Iusticiarios itinerantes in suo Hyemali quem habebant postea circuitu aliqua significatio regiæ voluntatis missa fuit. Qualis moderatio grauaminis plebeiorum. An. 1617.

Gratia hæc quamuis infimis, aut saltem non nisi mediocribus facta, non mediocriter exhilarabat bene affectos Catholicos, non tam ob rem ipsam & vsum beneficij sic præstiti, quàm ob spem bonam, & fiduciam præconceptam maioris mox sequuturæ commiserationis. Neque enim vno ictu deiicitur quercus; & passibus melius

quam saltibus ab imo ad accliuia scanditur; alioqui si in ista ima infimorum mediocritate standum esset, duobus grauissimis incommodis exponeret fideles subditos illa Regis benignitas. Primo namque cum rex indefinitè loquatur de tenuioribus, & nullam statuat regulam aut mensuram huius tenuitatis quomodo æstimanda sit, aliorum arbitrio permittitur ista diiudicatio; & ipsi qui concutiunt & deprædantur, erunt in eo iudices & executores. Deinde ea quæ præ se fert relaxationem tenuiorum, vergit in aggrauationem opimiorum, quos ita lacessent & lassabunt grauaminibus, quousque eos ad tenuissimorum tenuitatem deduxerint. Ergo si vspiam verum est prouerbium illud, lucrum sine damno alterius esse non posse, vix existimo posse aliter in hoc negotio contingere, vt tenuiores, considerata auiditate quam experimur in executoribus & subministris exonerentur, absque onere nouo superaddito ditioribus; si tamen vlli censeri debeant diuites, cùm vix vllis suppetat vnde mediocriter se sustentent, secundùm gradus sui & status exigentiam.

Moderationis istius duo incommoda.

Iam verò ipsi quales ingenui qui è fæce mercenariorum & sellulariorum per æstimationem honestioris vitæ conditionis emerserunt, & alii magis conspicabiles, cuiusmodi sunt nonnulli mercatores, & alii ciues in oppidis, vrbibus, & municipiis; in agris verò, liberi-tenentes, fundorum municipes, & generosi, quibus auita obuenit hæreditas, vel ipsi proprio peculio acquirunt latifundia: hi omnes triplici cuneo diffinduntur: Nam in publicis consessibus Iudicum (iam antea amoti complures ex ipsis à sede & gradu iusticiariorum pacis) periclitantur singulis trimestribus, vel semestribus, ne conscribantur in elenchum iuratorum Quæsitorum, ad inquirendum de recusantibus & absentantibus ab Ecclesia protestantium, quos si non comperiant, graui censuræ & mulctæ subiacent.

De ingenuis et eorum grauamine.

Triplex vexatio ingenuiorum.

Deinde si qua arte vel industria se expediuerint ab illo iuratorum laqueo, vix est vt possint se liberare, quo minus a conformibus iuratis præsententur & comperiantur Rei de absentia: Hinc rursus subijciuntur pœnæ Statutali, cum expensis Notariorum & aliorum officiariorum, cæterisque oneribus eidem annexis. Denique vbi pertenderint in hoc aliquandiu, seque obfirmauerint de Ecclesia non frequentanda, distringuntur nonnulli censuris Ecclesiasticis, & tanquam insordescentes in peccato feriuntur excommunicatione latæ sententiæ, per quam inuruntur stigmate contumacium, & de censu morigerorum Ecclesiæ filiorum expunguntur; vt iam non subditi, sed rebelles Ecclesiasticæ potestati, ac per hoc infames in eorum iudicio reputentur. Et cum ipsi per hoc exponantur grauissimis contumelijs & calamitatibus, & cogantur in latebras secedere à publico conspectu & commercio, quoniam eos indignos habent quibus patrocinium iuris, aut legum beneficium concedatur; non per hoc tamen censentur exempti, quo minus tanquam iurati quæsitores grauentur ad obsequendum Regi, & ad psephismata exequenda aduersus Catholicos alios: à quo genere & officio, si illi sese subtraxerint grauiter mulctabuntur: quanquam illi qui in numerum iuratorum adscribendi sunt, ex formula iuris, & recepta consuetudine, debent esse probi homines & prosperæ existimationis ac famæ inter vicinos & notos: cuiusmodi an sint quos ipsi excommunicant, æqui rerum æstimatores iudicabunt. Nam si pro talibus illos habent, & verè probati sint, & obedientes, cur tanquam immorigeri & refractarij excommunicantur? sin autem rectè excommunicati, & tanquam putrida membra à sano corpore resecantur, cur tanquam probâ & fœlici famâ homines iuratis interloquutoribus annumerantur? Neque enim idonei esse poterunt ad iudicium de alijs trans-

Excommunicati aliorum censores conscribuntur.

gressoribus ferendum ij qui in se tam enormiter facinorosi sunt, vt mereantur extra consortium & communitatem bonorum omnium eijci, & gladio excommunicationis transadigi. Ac proinde cum visum sit eos è pectore excreare, tanquam onerantia phlegmata, aut è corpore ceu excrementa egerere, præstat illos egesta humo operire extra tentoria, quàm rancidos & eiectos reducere, vt castra contaminent.

Deuter. 23. v. 12. et 13.

Quid alia huc spectantia commemorem, quæ si quis ad vnguem velit intelligere, legat primam partem Analectorum cum additamentis, vbi ista latius pertractantur, & enucleatius: Nos ne actum agere videamur, non pergemus ea persequi grauamina quæ iurisconsulti, quæ minorennes Ephæbi, quæ hæredes adulti, quæ mancipati in tutelam, quæ è tutela emancipandi, quæ priuati possessores, quæ publici magistratus, quæ nobiles, quæ ignobiles patiuntur incommoda, hoc solo nomine quòd Catholici, quod Pontificij, quod orthodoxi sint.

Nec illud tamen de Magistratu debet silentio præteriri, cum vsque eo progressi essent Protestantes, vt prorsus neminem admitterent ad publica officia, qui non se obstringeret iuramento regij Primatus in rebus Ecclesiasticis; & in nonnullis ciuitatibus nulli reperiantur ex ipso ciuium cœtu, qui se vellent conformare Regis in hoc voluntati; asciuerunt aliunde quosdam, quos in hanc rem aggregarunt ad suam societatem, & ad communicationem priuilegiorum & libertatum publicarum, vt illis officijs fungi possent; vtque Prætores essent Vicecomites, Præfecti, seu quo alio nominis aut dignitatis discrimine insignirentur; & ex his de gente Anglorum, Scotorum, ac de ipsis indigenis quidam non detrectabant susceptionem oneris & Magistratus. Sed cùm deueniendum esset ad iuramenti nuncupationem, repertus est quidam Scotus de quo illud perhibetur magnam fecisse

difficultatem; & cum alioqui è grege Protestantium esset, religioni sibi fuisse asseruit Regi tribuere talem Primatum, qui nec ei competebat, nec ab ipso petebatur dum in Scotia regnaret, cum tamen pleno Regni iure non minus ibi gauderet quàm Rex alius quispiam alibi: Deinde putidum sibi videri quod tantus Monarcha, clericelli aut Sacerdotuli censu & auctoramento, quasi serperastro nectatur; quomodo autem hierarcha erit, nisi in aliquo ordine & gradu hierarchio constituatur? si constitutus, quia nemo nascitur, sed ordinatur in gradu clericali, si nec presbyter, aut Hierodulus sit, quanto minus Hierodulorum apex & vertex nisi insigniatur: à quo verò insigniretur ille, à quóue acciperet illum Ecclesiastici Primatus apicem, cùm nemo alteri dare possit quod ipse non habet? In regno autem præter Regem si ei competat, neminem esse præterea cui competere possit, vt vel ipse eo potiatur, vel alteri eum conferat: idque verum siue de singulis, siue de vniuersis loquamur.

Scotus è grege Protestantium iuramentum regij Primatus detrectat.

Alius erat cui latiorem hiatum conscientia dedit admittendi iuramenti, seque accommodandi ad omnia illa instituta quæ nunc obtinent è sanctionibus Parlamentariis; cum autem ei mentio iniecta esset, de alio quodam nexu ineundo, seque obligando sub chirographo cautionali de summa pecuniaria persoluenda, si vnquam mentem mutaret, aut resiliret ab illa Religione quam nunc publica professione nuncupabat: Id verò ille negauit se facturum; neque enim sine maximo periculo id à se sponderi, neq; sine maxima iniustitia exigi ab eo posse asseuerabat; satis enim superque id esse si iuret se Regi obsecuturum, & eius religionem ac conscientiam sequuturum, in quamcunque partem ille se obuerterit. Ac si huiusmodi conficeret ratiocinium, ita se ille gerebat; cum omnes homines, quamdiu sub hoc versatili axe rotamur, variis moribus (ne dicam erroribus) obnoxij viua-

Regis religionem in quamcunq; partem sequi paratus constantem professionem institutorum quæ nunc obtinent, promittere non vult.

mus; iamque euidenter constet duodecim plus minus annorum curriculo, ternas vel quaternas in religione factas esse variationes, sub extremis Henrici VIII. annis, & tribus prolibus successiue regnantibus, cum magna disparitate dogmatum, cum magna altercatione & mutatione credendorum in Anglia & Hibernia, atque adeò in Scotia (si fides Oglebeio martyri adhibeatur religionem isthîc non esse octennem) iniquum videri, si tam onerosâ stipulatione constringatur aliquis de futuris euentibus incertus, de præteritis instructus, de præsentibus ita persuasus seruire tempori, & Regi obsecundare, in quam ille cumque professionem fidei se tradiderit, ab eius latere ne latum quidem vnguem discedere. Ita se legem sibi defixisse, vt illud Stratoclis apud Plutarchum sit omnium agendorum amussis, & credendorum χριτήριον. Quidquid Rex iubet, id & erga Deos sanctum & erga homines iustum est. Aut verò illud Harpagi apud Aurelium Victorem: Mihi placet quidquid Rex facit. O tempora, ô mores, vesania Politicorum!

Religio Protestantica omni vento variatur.

In Demetrio.

In vita Constantini Magni.

Rectè autem Constantinus damnauit hanc progeniem è stirpe Gnatonis, quæ si minus ore, saltem opere versat illud sui Protoparentis axioma: Negat quid, nego; ait, aio; postremo imperaui egomet mihi omnia assentari. Quos omnes imperauit Constantius pater à sua Curia ablegari; quos & Constantinus filius vocitabat sorices & tineas Palatij: & ita planè sunt, aut potius harpagones, qui non arrodunt tantùm, sed aduncant, attrahunt, vellicant, quicquid suo tridente possunt attingere. Nec alio fine ista hîc commemoro, quàm vt patefaciam quanta sit huius Diasphendonis violentia, quæ homines eò adigit, vt intima sua proijciant, & nihil vitale retineant, siue in fide & cultu erga Deum, siue in officio & ciuili societate cum hominibus.

Theodoret.

Aurel. Victor.

Et tamen vsque eò inualuit ista praua consue-

tudo obligandi conformitanos (ita appellitamus eos, qui ad nutum Regis & Regiorum famulantur in omnibus, & reiecta prisca religione adhærescunt nouitatibus) vt sub pœna conuentionali scripto consignata eos adstringant ad persistendum in eodem luto, & quòd nunquam ex illo volutabro emergent: Quin & amplius hoc exigitur, vt suas proles spondeant eodem cœno oblimare: & hanc conditionem proponunt mancipibus in agris, mercatoribus in oppidis, quin & Nobilibus; adeoq; non his solum quos ad officia & pensiones euehunt; sed etiam illustri sanguine procreatis, quos vt è tutorum potestate emancipent, huic eos deteriori mancipant seruituti. **Obligatio conformitanorum.**

Extant codicilli Regis ad Proregem Sant-Ioannium & ad Cancellarium de creando inuestiendoq; Barone quodam; nec illa prætermittitur conditio, vt idoneam præstet cautionem de retinendo Protestantismo, simul & de liberorum educatione in eadem fidei semita. Et quia litterarum antigraphum nuper ab amico mihi in manus traditum perlegi, vt alijs qui voluerint copiam legendi facerem, ipsum à me latinè redditum huc transtuli.

Copia Litterarum Iacobi Regis ad Hiberniæ Proregem Oliuerum S. Ioannium & Cancellarium Thomam Iones, in fauorem Theobaldi de Burgo.

Qualis creatio Theobaldi de Burgo.

" DMODUM fideles & dilecti S. Moris erat apud illustres maiores nostros, & loca & titulos honorum communicare ijs personis è suis subditis, quos obseruarunt bene de Repub. meruisse in aliquo digno & laudabili officij genere. Quem morem & institutum ipsorum nos semper probauimus; scientes virtute ita remuneratâ, non solum his qui bene meriti sunt satisfieri, sed alios etiam incitari ad imitationem benè gestorum, spe eiusmodi remunerationis & fauoris consequendi. Habita igitur ratione multorum & fidelium obsequiorum quæ durantibus in illo Regno tumultibus egregiè præstitit fidelis & dilectus subditus noster Theobaldus de Burgo, de Brittasio, de quibus amplum testimonium accepimus; tam eorum intuitu, quam ob nuperam eius conformitatem in Religione sancita iuxta Ecclesiam Anglicanam, in qua fideliter nobis promisit, & se durante vita permansurum, & proles suas educaturum ac instructurum: Nobis gratiosè placuit ipsum sublimare ad statum & dignitatem Baronis in illo Regno.

" Ac proinde per præsentes iniungimus vobis, adhibito consilio nostrorum Aduocatorum & Iurisconsultorum illic, vt curetis confici nostras litteras Patentes in fauorem dicti Theobaldi de Burgo, quibus auctoritatem vobis concedimus ipsum instituendi & creandi Dominum Baronem de Brittasio in Comitatu Limiricensi illius nostri Regni. Ha-

bendum & tenendum dictum titulum honoris & dignitatis D. de Burgo, Baronis de Brittasio, sibi & hæredibus masculis è suo corpore antehac procreatis, vel in posterum procreandis, cum omnibus iuribus, priuilegijs, præeminentijs & immunitatibus Baronis illius Regni, in tam larga & ampla forma, atque alius aliquis Baro illius Regni illo potitur & fruitur.

"Cautum verò atq; prouisum semper sit, quòd ante eius creationem & inuestituram ita faciendam, procuretis eiusmodi securitatem & stipulationem ab eo accipiendam, vt iudicaueritis idoneam pro eius continuatione in illa religione quam nunc profitetur, & propter quam præcipuè confertur ei ista dignitas quam nunc percipit, ac vicissim pro institutione suarum prolium in eadem.

Dignitas communicata ob conformitatem in Religione.

"Et tametsi ex isto fauoris nostri indicio perspicietis quanti eum faciamus, vt nil opus sit vlterius eum commendare in isto genere; tamen ad eius humilem supplicationem inducti sumus, vt hoc quoque faciamus, vobisque injungamus vti in omni legitima occasione, in vestram tutelam & patrocinium eum recipiatis: Cum hac tamen cautione, ne vestra in ipsum gratia cedat in præiudicium nepotis eius Edmundi de Burgo Baronis de Castro-conallio, siue in honore, siue in æquitate. Atque hæ nostræ litteræ tum Vobis Proregi & Cancellario pro tempore existentibus in illo nostro Regno, quàm cuicunque alteri Proregi, Primario Gubernatori, aut Gubernatoribus, Cancellariò vel custodi magni sigilli pro tempore futuris; atque omnibus alijs officiarijs, & ministris nostris ad quos pertinuerit, pro sufficiente erunt documento, auctoritate, & exoneratione in ea parte. Datum sub nostro signeto apud Neoforum 28. die Ianuarij, Anno 15. Regni nostri Angliæ, Franciæ, Hiberniæ. Scotiæ verò Anno 50."

Vbi illud aduertendum quantacunque fuerint

seruicia & merita Theobaldi huius, hanc dignitatem ei communicatam esse magis ob conformitatem in Religione, quàm ob alia quæcunque ciuilia obsequia, vel sudores & pericula exantlata pro Reipub. Itaque primarius scopus conferendæ huius dignitatis est, vt excitetur, cum ad permanendum in eadem fide, tum etiam ad erudiendos suos liberos ijsdem institutis.

Riualitas præcipua causa Theobaldo demergendi se in conformitatis barathrum.

Notum est ex praua æmulatione & riualitate eum demersisse se in hoc barathrum; & cum retinere non posset quod enixissimè conabatur præripere nepoti dominium eius hæreditarium, & honorarium titulum illi annexum; ne penitus deijceretur ex ordine & gradu honoratorum Nobilium; ista inclinatione & conformitate aucupatus est nouam dignitatem, ne Ephæbo nepote adultus patruus, videretur multum inferior.

Genuinorum Hibernorum in velificandis honoribus moderatio.

Cæterum in toto consessu Baronum, Vicecomitum, & Comitum totius Regni (si de indigenis & genuinis Hibernis loquamur) vix erit reperire alios duos per vniuersum huius insulæ ambitum, qui tam vili prostitutione suarum conscientiarum velint vllis honoribus aut præeminentijs velificari. Itaque omnes illi, nostri sunt, orthodoxi sunt; omnes cum D. Hieronymo sentiunt dicuntque:

Epistola ad Pammach.

"Vsque ad hunc diem sine doctrina ista mundus Christianus fuit; illam senes tenebimus fidem, in qua pueri nati sumus." Vsque ad hunc diem sine isto nexu obligationum, sine tanto nixu illecebrarum, sine tam operosis cautionibus & satisdationibus, doctrina Christiana apud nos viguit, &

Psa. 124.

vigebit magis: sine illis doctrina Caluini viluit, & cum illis vilebit amplius. Descendentes in

Amb. lib. de beata vita.

obligationem adducet Dominus cum operantibus iniquitatem. "Voluntarium sibi militem eligit Christus; voluntarium sibi seruum diabolus auctionatur; neminem iugo seruitutis adstric tum posidet, nisi se ei prius peccatorum ære vendiderit."

Neminem fere scimus qui à nobis recedit, & deserit compagem Catholicam, in qua aliquando hærebat, quin alijs peccatis & vitijs antea seruierit: Alieni comederunt robur eius, & ipse nesciebat; cani effusi sunt in eo, & ignorabat: nec fides quæ intus cecidit per morum contaminationem, diu stantis speciem foris retinere potuit sine errorum professione. Sed triticum non rapit ventus; nec arborem solida radice fundatam procella subuertit: Inanes paleæ tempestate iactantur, inualidæ arbores turbinis incursione euertuntur. "His recedentibus" (inquit Dionysius) "grex vniuersus in sui status integritate permansit, magis ac magis ad incrementa virtutum emergens; sicuti solent in agris optima frumenta lætius efflorescere, cum fuerint ab eis zizania radicitus amputata."

Osea 7. v. 9.

Cypria. de vnitate Ecclesiæ cap. 7.

Dionys. Exig. Abb. in vita S. Pachomij.

Hâc ætate, & his ipsis diebus effloruit præclarum germen huius inter nos orthodoxiæ Illustris Dominus Radulfus Maconel, acceptis honorificentissimis à Rege codicillis, vt inter ordines huius regni merito cooptandus, Vicecomes Donlusij in Dominio suo de Routhelinia & Raclinia crearetur. Ea verò inuestitura cum à Prorege Sant-Ioannio Dublini peracta esset 3. Kal Quinctiles, non sine festo apparatu & solenni cæremonia; & in ipso diplomate Regio, claritudo natalium è vetusto stemmate Regum Hiberniæ, & comitum Argatheliæ in Scotia; amplitudo etiam meritorum eiusdem commemoretur, dignum existimauit regia Maiestas, vt omni amota obice religionis sortiretur illam dignitatem. Itaque plaudentibus Catholicis, æmulis verò frementibus, nulla facta mentione suscipiendi iuramentum regij Primatus Ecclesiastici, aut Ecclesiam adeundi, ex magna regis gratia, cum magno honore suo, & (quod omnium maximum est) illæsâ conscientiâ, retentaq; Apostolicâ orthodoxâ Romanâ fide; quod fœlix faustumque sit tum Regi sublimanti, tum ipsi sublimato, bono

Radulfi Maconel inauguratio in Vicecomitem.

vtriusque auspicio, & omine nobis celeberimo saluberimoque inauguratus est in festo Apostolorum Petri & Pauli. Faxit Deus vt interuenientibus tantis Apostolis, ianitore cæli, & Doctore Gentium, pateat aliquando liber aditus in atria militantis Ecclesiæ bonis subditis Iacobi Regis; vt sine offensa supremi numinis, & citra offensaculum conscientiarum, omni obsequio nostro, non corporibus tantum, sed magis mentibus, in vnione Catholica deseruire omnes valeamus Maiestati eius, quem proni suspicimus, pro quo & supplices ante tribunal regis Regum pro sospitate, pace, fœlicitate eius prosternimur.

Sed heu! prosternuntur inter nos multi & in terram alliduntur impetu sæuientis procellæ conscientiarum: Rami complures in hac arbore nostræ Reip. qui ad seruicium regis prosperrimè germinarent in ipso flore suo aduruntur sæuo sydere: seges quæ iam vberrimè incanebat ad messem vredine percutitur. Falces illæ tutelariæ è Curia Minorennium (quam vocant Wardorum) culmos vixdum enatos succidunt, & messis ne perueniat ad maturitatem impeditur à messoribus.

Darcæi nobilis adolescentis opima prædia, ludimagistello in prædam concessa, ob iuramenti Primatus tendiculam.

Quid tu ploras Darcæe? quid Platina vociferaris? quid lugetis prostrati iuratores, quos diuturnitas carceris, angustia rei domesticæ, inedia, paupertas, ad iniquam conditionem conuentionemque adigit? de libertate importunius solicitanda, de pollicitationibus præmiorum augendis & auctorandis, de culpa agnoscenda vbi culpa non est, de illicitis transactionum apicibus concinnandis, de fraude in vestram fraudem, vobis aliquando nescientibus adornanda.

Per vim à Catholica vnione auulsi nonnulli.

Luctuosa nobis exempla nascuntur de quibusdam à nobis dolo abstractis, de alijs per vim diuulsis, qui non dico effascinati degenerarunt è frumento in lolium; sed magnis impulsibus, miris tractibus, & dura concussione coacti sunt radicem

deserere, & in alienam stirpem se intempestiuè inserere. Quid si hærediolum aliquod longa maiorum serie proueniens non facile ab hominibus despicitur? Quid si ægerrimè abijcitur? paucique in mundo Biantes sunt, qui spes & opes in mare proijciant, addantque; Ego vos mergam, ne mergar à vobis.

"... pauci quos æquus amauit
Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera Virtus."

Sed tamen non pauci inter Hibernos, qui vt se expediant à pedica iuramenti de primatu Regis Ecclesiastico, se ipsos offerunt constringendos nexu census vitalitij soluendi ascititio tutori, vltra grauem pecuniæ summam, quam è vestigio daturi sint, vt immunitatem illam consequantur.

Auari hæredipetæ elusa importunitas.

Nota & decantata est rapacis illius tutoris auaritia, cui custodiam hæredis concessam sibi à Prorege, cum licitaretur ingenti pretio, & alter de quo illa licitatio fiebat, soluendo non esset, nisi omnium bonorum mobilium naufragium facere, & prædia etiam vendere, vel grauiter obærare vellet, miserabili conuulsione distractus, succubuit necessitati illius iurisiurandi: & tametsi non sine vulnere conscientiæ suæ, vulnerauit viscera auari hæredipetæ, quem si inueniret moderato lucro contentum, & faceret illum suarum fortunarum consortem, & ipse fieret exsors tanti infortunij & sceleris.

Conscientiæ vel hæreditatis iacturam faciendi dura optio.

Sex vix credibile est quantus sit cruciatus & dolor hominibus in mundo agentibus, & familiæ, prolis, vxoris curam habentibus, & posteritatis aliquam rationem gerentibus, vt à se in arcto constitutos, & laqueis constrictos videre, vt vel conscientiæ, vel hæreditatis iacturam facere compellantur. Atq; hoc cum in plerisque sæcularibus locum habeat, tamen hæc Natio habet aliquid in isto genere eximium & singulare, quòd ne priuent

hæredes suos auito patrimonio, ardua & acerba supplicia perferunt. Qua in re videtur illud raræ fortitudinis, & perpetuandæ hæreditatis argumentum in nonnullis ex hac gente, quod duram & fortem pœnam subire maluerint, vt auita prædia transmittant ad hæredes, quam mitem & toleratu facilem oppetere mortem, cum dispendio eorundem.

Quid pœna dura et fortis.

Vocant nostri Iureconsulti pœnam duram & fortem, quæ infligitur reo detrectanti examen & iudicium interlocutorium, quod vocant eorum qui iurati Quæsitores, homines probi & legales ex eadem vicinia dicuntur, quibus in processu criminali committitur à Iudicibus primariis pro tribunali sedentibus inquisitio facti. Horum igitur inquisitionem si quis esset reus qui refugeret, pæna ista forti & dura ad mortem mulctaretur. Sternitur humi, & ponderibus sensim impositis grauatur ad necem: Primo die si in æstu & labore esuriat sitiátue, panis autopyrus, cum haustu tenuissimæ cereuisiæ datur æstuanti: Secundo die, onere adaucto, pro cereuisia succedit aqua è profluente: Tertio verò die, si superuixerit, hordeaceo pane, & aquâ turbidâ è proximo stagno vel cloaca sustentatur, & mole crescente obruitur ad extremum halitum. Pæna hæc non immeritò dura & fortis in iure dicitur; cui tamen in Hibernia nonnemo se subiecit; ne fraudaret successores auita hæreditate.

Paulò aliter Stamfordus de placitis coronæ describit hanc pænam cum maiori ærumna eius qui sustinet.

Toleratur ab Hibernis ne fraudent successores auita hæreditate.

Ex quo licebit coniecturam capere, de innato genti studio continuandæ successionis, & transmittendi ad posteros quod à maioribus acceperunt Patrimonium: Atque hinc vicissim elucescet magis atrocitas istius Diasphendonis quo torquentur Catholici nostri, & ob constantiam in orthodoxa Professione, quia non acquiescunt Regi contra legem conscientiæ, frustrantur vsurâ hæreditatis, quæ aliquibus carior est ipsâ vitæ vsurà;

Hæreditatis tamen iacturam conscientiarum naufragio præferunt.

quam & alibi tanta acerbitate pænarum redimi diximus.

Non expedit multa huc exempla congerere; nec tutum esset personas nominare etiamnum superstites, à quibus multa sustinentur damna; quibus & multo securius est multoque gratius sileri, quàm scripto consignari. Et de illo iudicio duro & forti, quia forsitan legibus sancitum est, & vsu stabilitum, nihil dicatur: habeat vsus id quod obtinuit longo temporis cursu. Quid verò, si nescientibus obrepat noua consuetudo, non præscripta longo annorum lapsu, vix dum ab vno circiter lustro inchoata, qua iam decernitur eos qui sistuntur rei ad Cameram stellatam, vel ad mensam Concilij pro religione & conscientia responsuri, quando remittuntur ad examen regij Aduocati, Sollicitatoris, aut Seruientis ad leges, debere se ipsos accusare, debere prodere & perdere se ipsos, sine accusatore, sine teste, sine probatione, sine conuictione, vt suo se ore iudicent; sitque ipse, in causa sua, in reatu proprio, accusator, testis, & iudex contra sese, & proprio gladio iugulum suum confodiat. Si hoc ex stata & solemni formula, si veteri & conprobato ritu esset receptum, quis repugnaret? sin nouiter inuentum sit in Catholicorum carnificinam, abusui, ne currat inconsulto Rege, constanter occurrendum erit, & principiis obstandum. Saluo tamen honore & obseruantiâ debitâ Proregi & proceribus, si obnitendum illi putauerint.

Orthodoxus contra sese in causa sua fit accusator, testis, iudex.

Et de mediocribus, de honoratioribus, de publicis personis cum iam cursim pauca attigerimus, pro instituta nobis breuitate in hoc Diasphendone delineando; antequam accedamus ad grauamina Communitatum speciatim enarranda, non erit abs re, si huc adducamus, qualis sit ille modus vel moderatio procedendi contra eosdem, quæ ab intimo Senatu Angliæ, non in-

consulto Rege, præscribitur Proregi & Concilio Hiberniæ; idq; non aliunde melius constabit quàm ex ipsorum instructione scripta ad Iusticiarios itinerantes, vt intelligerent quo pacto gubernanda essent consilia Regis & Regiorum erga nostros orthodoxos; & qua temperie in quibusdam, seueritate in aliis, in omnibus solertiâ vtendum foret. Verba ipsa producemus.

Copia litterarium Proregis & Concilij Hiberniæ ad Iusticiarios itinerantes. Anno 1618.

OLIVERVS S. IOANNVS.

Instructio ad Iusticiarios itinerantes circa modum procedendi cum Recusantibus.

"CVM Illustrissimi DD. Conciliarij de sanctiore Senatu Eccell. suæ Maiestatis per litteras suas vndecimo Iulij proximè elapsi significauerint nobis voluntatem Regis circa modum procedendi, quem debemus exequi erga Recusantes huius Regni, super statuto nummario propter absentiam ab Ecclesia, Quibus litteris suæ Illustrissimæ DD. explanant mentem Regis non esse, vt cum turba seu multitudine simul agatur; sed vt deligantur quædam personæ selectiores, quarum reductio vel punitio ex tenore legis, seruiat alijs in exemplum, si velint se conformare; sin minus, in terrorem. Et pro commodiori prosequutione huius instituti, vt personæ contra quas procedendum est, & quæ ex alijs seligendæ erunt, tam sint ex primarijs & opulentioribus, tamquam qui facem præferant, & ductum præbeant tenuioribus; quàm ex alijs obstinatioribus cuiuscunque qualitatis & gradus, in pœnam & terrorem; quàm etiam ex aliquibus magis indifferentibus, seu propensioribus ad obedientiam. Pro adimplenda autem hac directione suæ Maiestatis ad nos missa, rogamus & requirimus à VV. DD. perillustribus, vt in proximo vestro circuitu ineatis circa hoc illam rationem quæ maximè conducat ad exequendam suæ Maiestatis voluntatem, iuxta sapientiam vestram & iudicium de personis, qua via iudicaueritis commodè pertrahi posse ipsam multitudinem ad hunc conformitatis scopum.

Et quia idem etiam institutum sequendum est à Iusticiarijs pacis in suis trimestribus consessibus, hortamur vos, vt harum litterarum copiam tradatis custodi Rotulorum, aut primario alicui Iusticiario, in quolibet Comitatu, per totum circuitum vestræ iurisdictionis, cum onere vt obseruent tenorem dicti mandati. Datum è Castro suæ Maiestatis Dublini 16. Februarij, Anno Domini 1617. stilo veteri."

Subscripserunt.

THOM. DVBL. CANCEL.	BRABSON.
HENRICVS DOCVRA.	MELLIFONT.
WILLELMVS IONES.	OL. LAMBARD.

Obseruationes circa prædictam Instructionem.

Circa quam instructionem multa essent obseruanda, nisi properandum nobis foret ad colophonem Diasphendonis. Sed festinantibus tamen manum inijcit illa tam arguta distinctio personarum, quæ vel alliciendæ, vel attrahendæ erunt ad conformitatem ; & quibus sint gradibus pertentandæ ne refragentur Regis imperio & voluntati.

Quare à turba abstinendum præcipitur.

Primum itaque absistendum erit à turba exagitanda, ne turbationem & tumultum creare meditetur : Non erit infestanda multitudo, quia bellua multorum est capitum : stridet dentibus, strepit labijs, murmurat, vociferatur, clamat : Sapientiæ itaque fuerit vanos eorum clamores præuertere, ora obstruere : vbi verò illi conticuerint, liberiorem fore ad alios aditum, qui maiori asperitate, & minori cum periculo aggrediendi fuerint.

Maiori asperitate et minori periculo aggrediendi putantur 1. Opulentiores.

Et quinam obsecro illi? In tres ordines pro maiori claritate & fœliciore expeditione partiuntur : Nam alij sunt opulentiores, alij obstinatiores, alij deniq; propensiores. Opulentiores qui diuitiarum visco implicantur, curarum spinis, & sollicitudinum aculeis intricantur; limo terræ affixi

manent, non facile emergunt, non se explicant, non extricant implicamentis quibus inuoluuntur: Hos igitur adoriemur, hos prememus, opprimemus nisi obtemperent: carceres, vincula, mulctæ auribus eorum insonabunt: Mæsta illa cantilena est homini mundano, cui dulcis vxorcula, tenellæ proles, clientes, famuli in oculos incurrent, in mente insidebunt, & saniori consilio præfocando insidiabuntur. Heu quanta hæc tentatio! quanti sunt in mundo qui capiuntur à mundo! Sed Catholicus Hibernus quid facturus est? D. Augustinum audiet, mundumque redarguet. Sermone 29. de verbis Domini.

"Quanta tibi loquitur mundus, quanta post dorsum strepit vt retro respicias! id est, vt in rebus præsentibus, nec præsentibus (non enim dicenda sunt præsentia nunquam stantia) spem tuam ponas; & ab eo quod promisit Christus, & nondum dedit; sed quia fidelis est, dabit, auertas animum tuum, & velis requiescere in mundo pereunte. Ideo enim Deus fœlicitatibus terrenis amaritudines miscet, vt alia quæratur fœlicitas cuius dulcedo non est fallax; & de ipsis amaritudinibus conatur mundus auertere ab eo, quod intendis in anteriora, & retrò conuertere. Quid strepis, ô munde? immunde quid strepis? quid auertere conaris? Tenere vis periens, quid faceres si maneres! quem non deciperes dulcis, si amarus alimenta mentiris."

Scio multos esse in Hibernia qui has vel huiusmodi habent ad mundum apostrophas, nec eius tricis aut strophis abduci volunt ad inuios calles vel ad colles compugnantes; maluntque tristitiam in mundo cum secura conscientia, quam eâ sauciâ societatem & delicias.

Iam de obstinatioribus (Ita Regijs lubet vocare nostros orthodoxos, qui maiori zelo & ardore ducuntur consectandi quæ ad cultum Dei, ad integritatem fidei, ad puritatem spiritus, ad exercitium 2. Obstinatiores.

religionis pertinent) hos insectantur in publicis consessibus, infestant priuatis assultibus, onerant mulctis; lassant, fatigant, & in his omnibus pu-
Act. 5. tant se obsequium Deo præstare. "Sed ibant Apostoli gaudentes à conspectu Concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine IESV contumeliam
Psal. 125. pati." "Euntes ibant & flebant mittentes semina sua; Venientes autem venient, cum exultatione portantes manipulos suos." Ita illi virtutum manipulos portant; de suis appetitibus victoriam reportant; de mundo & dæmone palmarium reuehunt; insectantibus se anxietatem & dolorem, sibi verò pacem pariunt & iucunditatem.

3. Propensiores, quales sunt. Quid verò dixerim de propensioribus, qui se sinunt circunferri omni vento doctrinæ: isti plerique vel nullius sunt religionis vel in nostro sensu sunt, quamuis in aliena sede, sub alieno suggestu con-
Obærati. sideant. Et quales sunt pro maiori parte? Qui vel cauteriatam habent conscientiam; vel obæratam rem familiarem; qui vel ære alieno obruti, vel vitijs cooperti, vel ambitionis œstro inflati, relinquentes panem filiorum, cupiunt egestatem suam satiare porcorum siliquis, vel sitim honorum restinguere è cisternis dissipatis: & plerumque videbis nouos Tantalos in media frugum vbertate famelicos; & vndis circumfluentibus, aridâ tamen fauce siticulosos.

Ambitiosi. "Væ tibi ambitio sæculi, subtile malum, secretum virus, pestis occulta, doli artifex, mater hypocrisis, liuoris genitrix, vitiorum origo, criminum fomes, virtutum ærugo, tinea sanctitatis, excæca-
In Psalm. 90. trix mentium." Cum Bernardo loquor. Væ ambitiosis, quibus hæc nouerca mentes excæcauit, vt in meridiana luce cæcutiant, & veluti tenebras palpent Ægyptiacas. Hi sunt illi qui propendent ad interitum, dependent à sæculo, & instar trochi versatilis qui manu pueri circumagitur, vel in aëre pendent, vel in area rotantur, in quamcunq;

partem impetus agentis impulerit. Hi sunt illi propensiores ad obedientiam, ad conformitatem, ad præcipitium: Hos tanquam arietes gregis decidui; tanquam duces & captatores aliorum, ad choream infirmorum ductandam, ad eos qui lapsabundi sunt impellendos, Regij Conciliarij deligunt adoriendos, eblandiendos, adhibendosque, vt per illos in suam nassam pertractos, cæteros inescare & corrumpere moliantur.

Non diffitemur esse nonnullos quibus ista exempla plurimùm obsunt, & qui antè nec minis perterriti, nec procellis concussi, nec attriti exactionibus perstiterunt in suo gradu, horum desertorum lenocinijs & machinationibus, ne antiquam clientelam deseruisse videantur, cum suis clientibus abijciunt antiquam fidei professionem, **Desertorum perniciosæ machinationes.**

"Hoc faciunt stulti quos gloria vexat inanis."

Quæ enim maior insipientia quàm inhærere perituris perituros! quæ deploratior stultitia, quàm mortalibus mortales adhærescere & homines adeò hebescere sensu, vt relicto immortali Deo, se pro mundo immundo in mortem præcipitent? Faciunt hoc aliqui, & aliorum exemplo faciunt cæci & socordes, derelinquunt fontem viuum, vt cum aliis combibant turbidos Ægypti latices; fastidiunt æthereum manna vt ollis & alliis se ingurgitent; funiculos filiorum Adam dilacerant, vt vinculis huius sæculi adamantinis constringantur, fidem abijciunt, & fæciales eius aspernantur, vt pactum cum morte ineant, & cum inferno fœdus paciscantur.

Ita faciunt de semine Chanaan qui se deuouent sæculi genio: sed non ita genuini Hiberni, illi inter eos qui sunt orthodoxa radice firmiter subnixi: Audiunt sapienter consilium sapientis, & ad se libenter quilibet eorum rapit illud Ecclesiastici. "Fili, à iuuentute tua excipe doctrinam, & vsq; ad canos inuenies sapientiam: Quasi is qui arat & **Elusæ à genuinis Hibernis.** Cap. 6. v. 18.

seminat, accede ad eam, & sustine bonos fructus illius; in opere enim illius exiguum laborabis, & cito edes de generationibus illius. Quàm aspera est nimium sapientia indoctis hominibus; & non permanebit in illa excors. Quasi lapidis virtus probatio est in illis, & non demorabuntur proijcere illam: sapientia enim doctrinæ secundum nomen est eius, & non est multis manifesta; quibus autem cognita est, permanet vsque ad conspectum Dei." Vtique nostris illis constantibus orthodoxis (quos aculeata catachresi obstinatos vocari iam vidimus è litteris Concilij, & in omni accessu, consessu, incessuque sic indies ab aduersariis incessiri scimus) illis itaque nostris fidelibus alumnis ad istas absurditates & obloquia penitus obsurdescentibus, quia cognita est energia catholicæ veritatis, quam in officina tribulationis ad Lydium lapidem probando explorarunt, spernunt aphiam vilis plebeculæ, quæ cito excoquitur in fornace, cito exarescit à radice fidei: spernunt eius transfugium ad opposita castra, sicubi ex eis aliquos desertores conspiciunt, eorum exemplo, ad miserationem magis quàm ad imitationem accenduntur. Saniorem partem, addo etiam adhuc & maiorem non merito solum, sed & numero æmulantur, & meliora cum eis charismata consectantes, aspernantur alios illos quos ego dixerim amphibios, illi vero nominant propensiores, qui & fluitantes in deliciis voluptatum, circumfluentes forsitan diuitiis sæculi, certè æstuantes fluctibus ambitionis, vel fluctuant in ambiguo opinionum æstuario, vel mersantur in profundo philautiæ volutabro; vel si gressum aliquem firmùmue passum intendant in terra viuentium, occultant sua consilia, & spem vitæ caducæ protrahentes, contrahunt animi angustias in nouissimo, & instar phocarum ac vitulorum natatilium, proiiciunt se in antrum aliquod littorale in quo plerumque absorbentur à cœno,

& à pelago deserti, firmam tellurem non inueniunt.

Cuiusmod exitus amphibiorum seu propensiorum.

Mali duces aliorum sunt illa spuria vitulamina, quæ non genuerunt altas radices fidei; sed fluctuantes omni vento doctrinæ, in vtrumq; erant parati ambidextri, in hanc vel illam partem propendentes magis, quo se plus minusue inclinabat cœca spes sæculi & vndantis mundi vitreum splendescebat speculum. "Cæterum vir duplex animo inconstans est in omnibus vijs suis: glorietur enim frater humilis in exaltatione sua, diues autem in humilitate sua: quoniam sicut flos fœni transibit; exortus est enim sol cum ardore, & arefecit fœnum, & flos eius decidit & decor vultus eius deperijt; ita & diues in itineribus suis marcescet." Sic loquitur Iacobus Apostolus. Quid autem de constantibus orthodoxis subiungit? "Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam, cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ quam repromisit Deus diligentibus se." Hi sunt illi quibus cognita est sapientia doctrinæ, qui à iuuentute sua excipiunt eam, & vsq; ad canos inueniunt eam: hi sunt qui adhærent Deo, quos & vsque ad senectam & senium non derelinquet ipse: hi qui accedunt ad eam sicut qui arant & seminant: fœlices agricolæ qui sustinent bonos fructus illius; qui laborant exiguum, & cito vescuntur de genimine eius: cum semine eorum permanent bona; hæreditas sancta nepotes eorum: Fœlices qui fixi permanent in gradu constantiæ & in sensu doctrinæ sano fideles persistunt; cum illis permanet quam nouerunt sapientia, non dico ad conspectum justitiariorum pacis, ad consessum Iudicum itinerantium, ad tribunalia Præsidum & Gubernatorum; non ad illa solum, sed ad Consistoria Catascoporum, ad conclaue & Cameram stellatam, ad præsentiam Proregis & Concilij, ad Comitia Regni, ad Regem ipsum, dico insuper & ad conspectum Dei.

Iacobi. 1.

Constantium in fide diuersa ratio.

Atque ita permansit permanètque in annos, menses, dies, horas & momenta, apud nostros orthodoxos, apud nostros tribulatos, aporiatos, diasphendomenos, in Curia, in Senatu, in mensa Consulari; etiam in Castro, in Carceribus, in Ergastulis non destituit eos. "Scientia sapientis tanquam inundatio abundabit, & consilium illius sicut fons vitæ permanet: cor fatui quasi vas confractum, & omnem sapientiam non tenebit."

Eccles. 21. v. 16. et 17.

Irritus conatus præposterorum instructorum.

Et propter illos paucos confractos & fatuos, relinquerent vasa integra inundationem suam fontemque vitæ perennis? propter inconstantiam aliquorum labilium, vel incertitudinem hæsitantium, firmi & fortes in ventum abirent? propter ruinam futilium ruerent alij, vel diruerent pactionem fidei quam pepigerunt à primordio regenerationis? Quid si spinæ se inuicem complectuntur, vt consumantur quasi stipula ariditate plena; an propterea quercus Basan concutiendas putabimus? Si Rhamnus vult inter ligna promoueri, vt sub vmbra eius requiescant arbusta, alioqui deuoraturus cedros Libani, num idcirco oliua deseret pinguedinem suam, fructusque suauissimos? num vitis deseret vinum suum quod lætificat Deum & homines. "Sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti, sed & hoc vanitas." Quin & illud ex fiducia dicimus diuini opitulaminis si vepres ardeant, & Rhamnus exhorrescat, si spinæ congregatæ igni comburantur; & ipsi cedri si ceciderint, si succisus sit saltus munitus, & ex ipsis magnificis aliqui sint vastati, tamen flos campi germinabit, vinea dabit odorem, abies vlulabit, & nardus eructabit suauitatem odoris. Si superbia Samariæ conciderit, tamen reliquiæ saluabuntur: lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus ædificabuntur; sycomoros succiderunt, sed in cedros immutabuntur.

Naum. 1. v. 10.

Zachar. 11. v. 2. Iudic. 9. v. 9. 10. 11. 12.

Eccles. 7. v. 7.

Isaia. 33. v. 12. Zacha. 11. v. 1. Isai. 9. v. 10.

Mat. 7.

"Numquid de spinis colligunt vuas, aut de

tribulis ficus?" "Non est magnus qui magnum putat si ligna & lapides cadant, & mortales moriantur, & ex morituris aliqui sint etiam perituri aliosque perdituri; si fragiles tribulatione frangantur, & labiles in interitum collabantur." Cæterum ipsa vinea efflorescet, vitam retinebit, & fructum emittet, ope & gratia illius, qui se dixit vitem, & nos palmites: sicut palmes non potest fructum ferre ex se ipso, nisi manserit in vite; sic nec vos, nisi in me manseritis, inquit ipse. Et quomodo conuersa est in amaritudinem vitis aliena? nam quo pacto est vitis vera quæ expectata est vt faceret vuas, fecit autem labruscas. "Ego sum vitis vera (ait Dominus) & pater meus agricola est: nec talis quales sunt qui extrinsecus operando exhibent ministerium, sed talis vt det etiam intrinsecus incrementum. Si quis autem in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, & arescet; & colligent eum, & in ignem mittent, & ardebit. Ligna vtique vitis tanto sunt contemptibiliora si in vite non manserint; quanto gloriosiora, si manserint: præcisa vero nullis agricolarum vsibus prosunt, nullis fabrilibus operibus deputantur; vnum de duobus palmiti congruit, aut vitis, aut ignis; si in vite non est, in igne erit; vt ergo in igne non sit, in vite sit."

Possid in vita D. August.

August. Tract. 20. in Ioanne.

Vide Tract. 81. in Ioannem.

Hoc ad amussim intelligit Hibernia, nam & ipsa vitis est in vite Christo, ipsa palmitibus vitam infundit quam hausit à Christo; ipsa reijcit sarmenta recisa, quæ pampinorum compagem refugiunt: respuit abortiuos, qui abhorrent stipitem à quo sunt exorti. "Ergo eadem fœcunda vitis" (aurea sunt Patiani verba) "& locuples, plures habens ramos, multo palmitum crine distentior, nihilue ex istis Hiberno frigore laborauit? nihil asperas grandines pertulit? nihil torridas incusauit æstates? asperior est hæc gemma palmitibus, ista fortior, illa sincerior: hæc se diffundit in

Patian. Barcium ad Sempronium Epistola. 3.

fructus; hæc in solas exuberat frondes; vitis tamen vbique formosa, mater hæc adolescentularum quarum non est numerus. Calculare denique si potes Catholicos greges, & diuide in digitos nostræ plebis examina: contemplare quot nostros vnus capias; quot meorum populis vnus occurras, non vt stillicidia fontibus magnis, non vt ab Oceano quædam gutta sorberis."

Verum enimuerò cùm iste sit status huius nostræ vitis; hæc conditio vineolæ huius (ita loquor de Ecclesia Hibernica, & cætu Catholicorum ibi degentium & portantium sarcinam ærumnarum) dispiciamus iam qua falce, quo diasphendone vitis ista à se inuicem distrahitur, & in stipite discuneatur. Notum est cuius sit illud axioma: "Nec mihi, nec tibi, sed diuidatur." Itaque diuidendus erit iste cætus, & cuneo diffindendus, vt qui nunc vtcunque floret, deflorescat: qui nunc fructificat sterilescat; qui vegetatur & frondet, exarescat: sed non omnes vno impetu aggrediendi; id docet equina seta Sertorij, & coagmentata Sciluri pharetra. Ergò prætereunda est multitudo plebis; præcauenda seditio, tumultus, & strepitus: concutienda erunt non pauperum cadauera, sed cum Tarquinio papauerum capita decutienda, opulentiorum apices delumbandi, constantiores agitandi, propensiores manuducendi in labyrinthum.

Orthodoxi decimantur.

Liuius lib. 2. Decad. 1.

Hinc nascitur noua effigies veteris disciplinæ militaris; hîc reuiuiscit exoleta dudum decimatio illa quæ olim in exercitu habita est, quam primus è Persarum instituto Appius Claudius mutuatus est, & in Romanam militiam inuexit. Eandemque seueritatem inferendi supplicij postea æmulati sunt Caligula & Galba. Quo autem more & modo; qua lege erat inflicta? Non nisi rebellibus & seditiosis; vt pœna debita multis simul peccantibus, ab aliquibus tamen tantum lueretur.

Sueton. in Caio. c. 48. et in Galba ca. 12.

Et ita veteres Romani instituerunt (verba sunt Oratoris pro Cluentio) vt si à multis esset rei militaris flagitium admissum sortitione quadam in aliquos tantùm animaduerteretur, vt metus ad omnes, ad paucos perueniret pœna: vt pœna instar fulminis sit; fulmina quippe paucorum periculo cadunt, omnium metu.

Cicero oratione pro Cluentio.

Iam igitur lustremus aciem Catholicam in Hibernia, spectemus orthodoxorum exercitum; iam piacularis facta est illa professio; iam paulò minus quàm seditio, quàm rebellio censetur nostra religio; atque à quibusdam audaculis & effrontibus, non iam à tergo per incertum susurrum, sed in frontem coniecto improperio, ista odiosa sugillatione grauamur; & quia Catholici sumus, rebelles nominamur. Cœlum & terrum testes inuocamus nos nihil minus quàm malignum illum titulum mereri: vel si nobis non iniustè illa nota nunc inuritur, eodem stigmate inusta erit, tota illa propago maiorum inclytissima, ex qua vtroque limine, per vtramq; lineam descendit potentissimus Princeps, qui nostris, vt confidimus, propitius tandem condescendet doloribus, nisi persuadeant ei qui nunc suadent nostras omnes dedolere ærumnas, nosque ipsos dedolare, decimare, affligere.

Piacularis facta veræ religionis professio.

Existimamus equidem Principis pacifici & clementis animum ferri magis ad imitationem Cambysis Persarum Monarchæ qui exercitum non ad supplicium, sed ad cibum, ne cæteri perirent, sorte decimauit; quàm ad claudicantis illius carnificis Appij Claudij sequelam, qui primus erat atrocis istius apud Romanos supplicij auctor. Itaque si nutum mentemque Principis adspicimus, moderationis & clementiæ præsagium ominamur; sin quorumdam suggestorum liuorem & malignitatem, qui statum huius regni, & securitatem Regis non tam ponderant quàm vel inueteratum contra ipsam gentem odium, vel ascerbitatis qua

Seneca lib. 3. de ira.

turgescunt virulentiam aduersus innoxiam professionem; eamque vt securius euomant, cæterorum quæ consectanea esse possunt nihil pensi habere videntur.

Interea verò, quæ consiliorum dissonantia, quæ in exequendo disparitas; quæ stropharum inconcinnitas; quàm parum inter se molimina cohæreant Regiæ Celsitudini, vt dignetur aduertere, demissis animis supplicamus. Veritatis simplex solet esse oratio; & illa quæ nobis hactenus obfuit.

Præcepta Concilij præceptionibus Regis repugnant.

"Simplicitas, cuius vix audeo dicere nomen," catholicæ obedientiæ, & communionis ingenuitas, quæ discordibus studijs pessundatur! Sermones sermonibus non consonant; vel molitiones dissonant molitionibus; Senatus consulta Edictis; præcepta Concilij præceptionibus Regis; atque vltima instituta, vltimæ executioni reclamant.

Multitudini in minoribus parcitur, in grauioribus ipsa exacerbatur.

Litteris intimi Senatus in Ianuario datis cauetur ne multitudo grauetur, ne diffusum vulgus exagitetur, ne mulctis oneretur; ad hoc instruuntur Iusticiarij itinerantes, vt ab eis simul offendendis supersedeant; opulentiores tantum, & duriores excerpant; & cum hic etiam quosdam molliores; hos vt ducant, illos, vt trahant ad conformitatem: Et ita factum à nonnullis Iudicibus in suo circuitu. Sed ecce eodem tempore, cum in minoribus parcitur multitudini, in grauioribus exacerbatur. Iam non plusculi è plebe vnius oppidi, municipij, ciuitatis; sed ipsa integra ciuitas absorbetur à turbine: vna antiqua, honorata, exculta, fidelitatis erga coronam Anglicanam obseruantissima ciuitas, tam sæuo afflata est fulmine, vt solius ob causam religionis in commissum cecideret: Ista est iurisconsultorum formula, quam aliter vocant Confiscationem.

Quid iam dicturæ sunt aliæ "Communitates," quarum nec obsequia tam illustria, nec firmiora

fundamenta, nec sanctiora sunt priuilegia; quæ tamen omnia videmus exsufflata, nullius culpa, nullo admisso facinore alio, quàm detrectatione iuramenti Primatus. Quia cum Senatus illius ciuitatis, & cœtus honoratiorum ciuium totus esset Catholicus; nemo inter eos reperiebatur, qui in subeundo primario Magistratu vellet suscipere illud iuramentum.

Vno eodemque anno plures per successiuam electionem ad Præturam vrbis admoti, ijdemque mox amoti, & cum ignominia, cum pœna carceris & pecuniaria, officio exauctorati; non ob aliud quàm quia renuissent iurare: Et quia in ista vicissitudine & tumultu inaugurandi, exaugurandique magistratus, aliquot dieculæ effluxisse dicuntur, in quibus iustitiæ administrandæ intercapedo, instar iustitij vel cessationis casu aliquo intercesserat; hinc ipsa ciuitas bene morata & murata, munita iuribus, ornata priuilegijs, libertatibus aucta, refertur in Ceritum tabulas; antiquantur eius priuilegia, rescinduntur libertates, iura & immunitates tolluntur, & vincula illa vitæ ciuilis ac socialis, quibus hactenus ipsa stetit, disrumpuntur, sacri illi codicilli societatis & communionis per quos vim & vigorem obtinuit, irritantur, expunguntur, abrogantur. Cur in Commissum ceciderit Waterfordia.

Præceptum à Concilio priuato exijt ad Iudices in mense Ianuario, vt erga communitatem indulgentiores sint, & multitudini parcant in grauamine conscientiarum: & insequenti Februario decretum illud confiscationis emanauit à Cancellario Regni, contra totam communitatem vnius copiosæ, vetustæ, ac fidelissimæ ciuatis. Ista mitigatio quæ præcipitur inferioribus Iudicibus, vel magis vmbra mitigationis, lenimentum miseriarum, "an incentiuum malorum fuit: stillicidium illud olei, in medium magnæ flammæ cadens extinxit fomitem tanti ignis, an aluit? parum aquæ frigidæ ardentissimis haustum in febribus" (ver- Oros. lib. 4. c. 12.

ba sunt Orosii in re non dissimili) "sanauit ægrotum, an potius incendit?" Sed ipsum audiamus Cancellarium decernentem huius ciuitatis euersionem.

Decretum confiscationis omnium priuilegiorum et immunitatum ciuitatis Waterfordensis.

"Non libenter" (inquit) "accedo ad istam sententiam pronunciandam aduersus ciuitatem Waterfordensem: quàm ex scientia mea propria, & relatu aliorum, noui ex antiquioribus esse huius Regni vrbibus; & illustria gratissimaque seruicia præstitisse coronæ Anglicanæ, vnde istam meruit inscriptionem, *Vrbs intacta manet.* Sed à morte Elizabethæ Reginæ fœl. record. ciuitas illa actutum est tumultuata quasi rebellando, suasque sic erigendo ceruices, vt etiam Proregi conditiones proponeret de vrbe ipsa ingredienda cum aliquot è Concilio Regni; in quam rem etiam obsides offerebant ex honoratioribus suis ciuibus: nec defuit vnus aliquis in clero Pontificio, qui in foro concionatus est pro tuendis conscientijs arma capi posse contra supremam potestatem. Non ignota loquor; nam & ipse comitabar tunc Proregem in illo itinere, atque his dum pertractarentur intereram. Verùm illa ciuitas quæ sic florebat, cuius & incolas scio nullis secundos esse suæ Maiestatis subditis per omnes suas ditiones, vel per vniuersam Europam, siue ingenij dotes, siue cultum ciuilem respiciamus; postquam se mentemque suam, quæ præcipua hominis pars est, tradidit exteræ potestati, tunc primum neglexit officium suum ac obseruantiam Regi debitam; atque vnus error alium accumulauit, & innumera postmodum incommoda sunt secuta; adeo vt à Pontificijs sacerdotibus, & Iesuitis instituti, neminem reperērint è suo corpore, qui Regi deseruiret in publico Magistratu, idque ob defectum conformitatis. Rectèque à Lactantio obseruatum est, posito quod sit Deus seruiendum ei esse, non quo modo nos volumus, sed quo modo ipse instituerit; & vicis-

Waterfordensium encomium ex ore Cancellarij.

Papæ in Catholicos potestatem, vocat exteram.

sim de Rege dico; posito quod sit Rex, obediendum ei esse iuxta suas leges & instructiones. Quod autem ad me ipsum attinet, tametsi bene afficiar erga illam communitatem, ac peculiariter erga quosdam meo affectu dignos, nunquam tamen dubitaui, quin iste tandem futurus esset exitus illius Communitatis. Ac proinde sententiam pronuncio confiscationis omnium libertatum eiusdem; ita tamen vt suspendatur executio, quoad suæ Maiestatis beneplacitum vlterius cognoscatur."

In hunc tenorem prolato decreto, elapsis inde aliquot diebus, nempe secundo Martij proximè sequentis, demandata est executioni sententia. Delegauit enim Regia Maiestas suo diplomate sub magno sigillo Angliæ certos Commissarios qui eam exequerentur.

Præcepto Regis in omnibus an obediendum.

Non expedit nec vacat modo immorari in decreti huius discussione facienda; nec verò illam hypothesim, posito quod sit Deus, posito quod sit Rex, aliter examinabimus, quàm iuxta regulam Machabæi martyris, ita decernentis, & palam enunciantis: "Non obedio præcepto Regis, sed præcepto legis:" Certe enim ad legem Dei primo loco, ad Regem hominem proxime attendendum: Sed si præceptum Regis, præcepto legis repugnet; præceptum præcepto, legem legi, Deum Regi oportet anteponere. Sed non est locus ista nunc pertractandi; itaque in aliam opportuniorem horam ea seponemus; ac vicissim differemus enarrare seriem totius confiscationis; quâ ceremoniâ, quo ritu elisa fuerint & rescissa priuilegia, virga prætoria, gladius iustitiæ, Scipiones honorarij (quasi fasces consulares) omniaq; Magistratus insignia ablata, omnia diplomata immunitatis, & communitatis abrogata, ipsaque ciuitas iuribus & honoribus viduata, quasi malus nauis in vertice montis, vel tugurium in cucumerario, confusioni exposita est, in præsentiarum, ac futuræ manet obnoxia direptioni. Quam auertat Deus & cle-

2. Machab. 7. v. 30.

mentia Regis ab vrbe tam vetusta, tam fideli, tam bene merita de corona & sceptro Angliæ ; vt teneritudo conscientiarum vertatur ita ciuibus in tendiculam, quæ exterminium inferat socialis vitæ & ciuilis obsequij. Absit hæc à munificentia Principis, vt beneficia eius, & adaucta recenter priuilegia, interpretetur sera posteritas in decipulam data fuisse; aut si mitius censeat ea, non aliter accipienda putet quàm ἄδωρα δῶρα, munera non munera.

Aliarum ciuitatum trepidatio.

Et quod iam cecidit in vnam solummodo ciuitatem, intentari sibi videbuntur cæteræ grauissimum fulmen; & cur non eius metu terreantur omnes illi, quorum mentibus infixa est dura illa comminatio, quam annis iam aliquot prætergressis Sua Celsitudo effulminauit in omnes quotquot vrbes & oppida & municipia qui non suppeditarent è suo corpore idoneos homines, qui cum Magistratu ab eis ineundo susciperent iuramentum istud Regij primatus, quod salua fide & conscientia non dubitant se suscipere non posse.

Litteræ de hac re ipsius Regis ad A. C. ita se habent fideliter ex Anglico versæ.

IACOBVS REX.

"FIDELIS & dilecte admodum Salutem. Non te latet quàm tumultuosè se gesserint primariæ quædam ciuitates & oppida illius regni Hiberniæ à morte charissimæ sororis nostræ Elizabethæ fœlic. record. recusando primum, deinde lentè per edictum publicando nostrum hæreditarium ius, & supremum Dominium horum regnorum nostrorum Angliæ & Hiberniæ: vnde factum est vt publica pax illius status pro tempore multùm turbaretur, dum mentes complurium subditorum ex ignorantia nostri iuris, vel maligno erga illud affectu hæsitarent in obedientia sua ergo nos constituenda. Nec contenti periculoso exemplo istius immorigeri motus, simili audacia præsumpserunt legum & Magistratus iura in suas manus arripere; non solum prohibendo exercitium veræ religionis & diuini cultus stabiliti Parlamentari auctoritate illius Regni; sed etiam erigendo, publicèque tuendo superstitiones Ecclesiæ Romanæ, quæ eadem auctoritate abrogata est. Ista verò tanta contumaciâ & tumultu prosequuti sunt, vt necesse fuerit Proregem in persona propria cum armato exercitu adornare iter ad coërcendas istas insolentias, eosdemque reducendos ad debitam subiectionem nobis agnoscendam.

Comminatio effulminata in vrbes oppida et municipia quæ conformes Magistratus è suo corpore non suppeditarunt.

"Tanta nihilominus erat nostra in illos indulgentia & lenitas, vt non solùm voluerimus benignam admittere excusationem, & interpretationem istorum tam enormium contemptuum, & abstinere

ab exequendo omni supplicio in aliorum exemplum, quod seueritas legum inflixisset illis; sed etiam deinceps dignaremur demonstrare copiosius fauorem & gratiam nostram erga ipsos, confirmando chartas, diplomata & priuilegia multarum communitatum, etiam cum additamento nouarum libertatem & immunitatum, iuxta eorum diuersa vota & desideria, quando se per suas supplicationes ad nos accingebant. Nam persuasum nobis erat quod sic multiplicata nostra in eos beneficia ingenerarent ipsorum mentibus, & nostræ benignitatis in ipsos, & ipsorum erga nos efficacem officij notionem, qua niterentur per submissionem & obedientiam in posterum ad leges nostras & regimen, emereri fauorem quem perceperunt, & abolere omnium præteritarum offensionum & displicentiæ quam concepimus aduersus eos recordationem.

"Sed enim vsu comperimus quod benignitas nostra & lenitas qua vsi sumus hactenus erga illos non alium magis effectum dedit, quàm Regiæ nostræ auctoritatis apud ipsos vilipendium: plerisque de Magistratu præcipuarum nostrarum ciuitatum & oppidorum illic (prout relatu tuo, & nostri ibidem Concilij certiores reddimur) obstinatè renuentibus suscipere iuramentum nostri Primatus, ad quod tamen in suo ingressu ad aliquod eiusmodi officium vel dignitatem adeò strictè obligantur, vt eo ipso quod recusauerint, confestim efficiantur incapaces eiusdem. Vnde factum est quod diuersa primaria municipia & communitates (quarum pacem & securitatem magnopere cupimus) destituuntur Magistratu ad gubernandum nostrum populum; ita vt multæ enormitates & insolentiæ impunè committantur, absque vllo supplicij metu; id quod cedit in nostræ gubernationis dedecus, prout nupero tumultu & seditione Waterfordensi euidens datum est documentum.

Quando verò proceditur ad nouam electionem, post legitimam exauctorationem alicuius Magistratus ob detrectationem dicti iuramenti, quemadmodum in eiusdem euentibus tenentur facere, ipsi (prout informamur) adhibito aliquo obliquo artificio, vt fucum & formam aliquam inducant suo actui; quandoq; eligunt aliquem è proceribus Regni, è nostris Iudicibus publicis, vel è Concilio nostro priuato, vel exterum aliquem, qui non sit de ipsorum Communitate. Quod si post diuersas tergiuersationes & variationes in hoc genere cogantur tandem aliquem è suo corpore deligere, vel vilis aliqua persona est, tenuis, & impotens ad sustinendum onus & dignitatem illius officij ad quod assumitur, vel aliter absque annua mutatione, retinent vnum vel alterum continuò in Magistratu, quem præuia experientia deprehenderunt esse conformem ad ea necessaria onera sustinenda, quæ ipsis per leges imponuntur. Atque has omnes extrauagantes & dilatorias vias cum sint manifestæ transgressiones antiquarum consuetudinum ipsorum, censemus non aliud esse quàm merum contemptum & elusionem regalis nostræ auctoritatis.

"Quorum reformationem intendentes non sufferre diutius, tibi notum facimus nos statuisse quoties intellexerimus imposterum aliquam nostram ciuitatem aut Communitatem ibi derelinqui destitutam eo Magistratu pro idonea gubernatione nostri populi, quem habere iniunguntur tenore suorum diplomatum, aut quod ita tergiuersabuntur, per inutiles moras, & illusorias electiones, quas supra commemorauimus; quod eorum libertates in nostras manus resumemus, & confiscabimus, aliosque gubernatores collocabimus in illis ciuitatibus & opidis quæ fuerint sic præuaricata.

"Et quoniam dignamur ex mera gratia ipsos præmonere istius obedientiæ, & conformitatis

quam posthac ab eis expectabimus, à te requirimus, vt quanta poteris conuenienti celeritate cures coram te vocari vnum, vel plures è præcipuis incolis, in primarijs & maximè induratis communitatibus, eosque erudiri de nostra voluntate, quàm ægre feramus eorum ingratitudinem & contemptum; & quàm firmiter nobis stet sententia procedendi contra eos, vt nullus ignorantiæ prætextus in hac re, tam sublimiter spectante ad honorem & coronam nostram, seruiat in vmbram excusationis pro aliqua simili transgressione vel contemptu, quem in posterum admiserint contra hanc nostram præcisam admonitionem, & significationem nostri in hac parte beneplaciti. Atq; hæ nostræ literæ tibi erunt pro idonea potestate, exoneratione & securitate in præmissis. Datum sub nostro signetto, è nostro Palatio Hampton-curiæ vltimo die Septembris. Anno decimo Regni nostri Angliæ, Franciæ, & Hiberniæ; Scotiæ verò quadragesimo sexto."

Hucusq; sonant litteræ Regis, imò tonant & fulgurant aduersus omnes illas communitates, quæ noluerint communicare cum Heterodoxis in susceptione iuramenti; quarum cùm sit tanta multitudo, quanta est longitudo, latitudo, & immensitas huius regni, si abstinendum sit à grauanda multitudine in negotio religionis, id quod præ se fert nouissima instructio Iudicibus itinerariis tradita in manus, cur non ominentur ciuitates munitæ, muratæ, & incolis refertæ indulgentiam? Sin vna ex optimis & opulentissimis vrbibus diruitur omni iure, libertate, priuilegio, nullo alio incurso reatu, quàm orthodoxæ Religionis, quæ illis communis est cum cæteris ciuitatibus, oppidis, & municipijs pænè vniuersis per integram hanc Insulam diffusis; quid impedit quo minus illa identidem afflentur isto fulmine, & ijsdem retibus confiscationis implicentur.

His quidem suppositis, & stante hoc fastigio prærogatiuæ Regis, nihil penitus impedit nisi regia benignitas, regia clementia & indulgentia: Illa vnica est cuius leni afflatu exhilarari, cuius reflatu exsufflari omnia possunt: Ille, ille est cuius propitio nutu constituuntur, renutu vero concidunt & collabuntur. Ipse est generosus leo, qui pardos, tygrides, vrsos insequitur, lacerat, discerpit, ferociter in obstantes insiliendo; sed ipse idem magnanimus & mitis, ouiculas, agnellos, & pullos columbarum, gementesque turtures ad pedes eius prostratos, dimittit innoxios & intactos: Ipse æthereus ales, Princeps illa volucrum aquila, quæ herodium, anatem, anserem, mergum, & onocrotalum vnguibus apprehendit, & rostro laniat, sed vliginosam fulicam in ora fluminis non tangit, oberrantem in senticeto merulam non frangit, carduelem in rubo cantillantem non ferit, passerem nidificantem in cedro, si terret alarum sonitu, tamen nec rostro, nec vngue corripit. Regia clementia concurrere debet regalis prærogatiuæ immensitati.

Dicat omnis Catholicus Hibernus, dicat ingenuè fidenterque quod dixerat olim ad Saulem Dauid; cum debita tamen obseruantia & demissione dicat. "Quam ob causam Dominus meus persequitur seruum suum? Quid feci? aut quod est malum in manu mea? Nunc ergo audi, oro Domine mi Rex, verba serui tui: si Dominus incitat te aduersum me, odoretur sacrificium; si autem filij hominum, maledicti sunt in conspectu Domini, qui eiecerunt me hodie, vt non habitem in hæreditate Domini, dicentes; Vade, serui Dijs alienis. Et nunc non effundetur sanguis meus in terram coram Domino, quia egressus est Rex Israël, vt quærat pulicem vnum, sicut persequitur perdix in montibus." Hibernorum humilis expostulatio ad Regem 2. Regum 26. v. 18. et 20

De hæreditate Domini tota hæc oritur tribulatio. "Ecce hæreditas Domini filij merces, fructus ventris;" tota Catholicorum soboles sanguine Cru-

cifixi propagata, & ventre Virginali cælestis sponsæ in sortem Domini reposita, vt seruiat vni conditori Deo redemptori Christo in Communione fidei, & obedientiæ Catholicæ non vult exhæredari illo patrimonio, non vult abijcere funiculum auitæ professionis; quid eam persequitur Rex munificus, sicut pulicem vnum perdix! "Cur perrexit ad inuestigandum Dauid & viros eius, etiam super abruptissimas petras quæ solis ibicibus peruiæ sunt?" Fulicæ domus dux eius fuit; montes excelsi ceruis, petra refugium herinaceis. Exilis fulica in antrum suum se condit; pauidi cerui ardua & abrupta conscendunt; horret spinis herinaceus, & ad suam petram se affigit; Petra autem erat Christus; antrum Christi fidelis Ecclesia; accliuis fidei ascensus, vt quid impediatur, vt quid intercludatur timidis & pauentibus ceruis? vt quid negotium perambulans in tenebris occlamat nobis antiquam illam veteratoris cantilenam: Mitte te deorsum; & hæc omnia tibi dabo, si cadens in terram adoraueris me. Si Domino incitante, & propria nostra, maiorumque nostrorum delicta vlciscente, hæc nos inuadit tribulatio, odoretur sacrificium expiationis nostræ; ascendat de thuribulo patientiæ in odorem suauitatis fumigatio huius afflictionis, & satisfactionis nostræ suffitus: Si autem filij hominum incitant animum pacifici regis ad hanc rixam & luctam, ad hoc diasphendonis cruciamentum, nolemus quidem nos mala eis imprecari, quæ potius deprecari cuperemus; sed tamen enunciamus patrem orphanorum vindicare solere pupillos suos, etiam in hac vita, in exemplum & terrorem aliorum. Recogitemus iudicia Dei recta esse semper, & quandoq; rigida etiam aduersus oppressores, & ruinæ aliorum machinatores, idq; dicimus indies patere, & olim quoq; patuisse in primis aggressoribus expugnationis, de qua coætaneus scriptor

[Margin: 1. Reg. 24. v. 3.]

[Margin: Iudicia Dei recta et rigida aduersus aliorum oppressores.]

obseruauit, nec Robertum Stephanidem, nec Herueium de monte Marisco, nec Reimundum, Meilerium, vt cæteros prætermittam, legitimum de carne sua prolem suscipere meruisse. Loquor ex Giraldo Cambrensi, de quo plura sect. 3. primæ partis Analect. art. 5.

Quid verò aliud faciat Catholica Hibernia quàm imitando voces Abneris ad Ioabum, exclamando, plorando, gemendo, ad Iacobum Regem se conuertere, & præeunte eodem antesignano eadem quæ ille dixerat identidem repetere. "Num vsque ad internecionem tuus mucro desæuiet? An ignoras quod periculosa sit desperatio? Vsquequo non dicis populo vt omittat persequi fratres suos?" Si minus illi qui infestant pro fratribus suis Hibernos habent, tua tamen Celsitudo eos quantumuis deiectos non aspernatur; tu pro fratribus, etiam pro patribus eos agnoscis, non oblitus Fergusij, & cæterorum stirpis tuæ progenitorum. Num ergo ad internecionem gladius huius persequutionis desæuiet? Num ad interitum totius gentis tam antiquæ & inclytæ, ærumna huius diasphendonis extendet? Num singulos & vniuersos, plebeios & ingenuos, vrbes & agros, communitates & municipatus, leges & priuilegia, iura & immunitates, priuatum & publicum statum totius Catholici incolatus diuidet iste mucro, feriet procella, & consternabit tam latè patens afflictatio?

Cum necdum impletæ essent iniquitates Amorrhæorum pepigit Dominus cum Abrahamo fædus, & occumbente sole facta est caligo tenebrosa, & apparuit clibanus fumans, & lampas ignis transiens inter diuisiones illas. Ecce tibi iam vna ciuitatis veluti clibanus fumat; alias ciuitates quas flamma nondum adussit, tamen afflauit fumus istius incendij: non fumus ille aromaticus, quem in adolendo incenso destinauit Salomon diuino cultui; sed terrificus ille fumus sulphureæ fulmina-

Genes. 15. v. 17.

2. Paralip. 2. v. 4.

tionis, qui ad excidium omnium immunitatum ardet & rutilat.

Postquam autem coruscationes istæ minarum & tenebrarum illuxerint orbi nostro; postquam lampas ignis & ærumnarum transierit inter diuisiones huius Diasphendonis; postquam plebs & populus, vulgares & optimates, vrbes & oppida, omnesque anguli huius terræ à fragore istius comminationis contremuerint, oriens ex alto visitabit plebem suam, & afflictos subditos suos refouebit regia benignitas, sat habens potuisse absoluta potestate vniuersam gentem, nemine protegente, extinguere; satiusque ducens suæ cognationi parcere, & cognatam sibi clementiam in medio statuere, quàm Nationem innoxiam, & omnibus præsidijs orbatam funditus perdelere.

Epist 49. ad Olymp. Præfectum de excidio Diocæsareæ.

Acerba quidem res est (inquit Theologus) mors hominis; quidni enim! hodie viuentis, & cras morituri, nec ad nos reuersuri: Multo autem acerbior est vrbis, quam Imperator condidit, & tempus constituit, & longa annorum series conseruauit.

(De Diocæsarea loquitur D. Gregorius, quondam ciuitate, tunc autem è ciuitatum albo expungenda, nisi placidum quiddam annuat præfectus) loquamur & nos de ciuitate Waterfordia, quin & de tota insula Hiberniæ qua Catholica. Hanc per nos pedibus tuis aduolui existimato, Rex magne Iacobe, ac vocem etiam habeat, & lugubrem habitum induat, & comam laniet veluti in Tragædia; talique oratione te alloquatur. Porrige mihi manum humi iacenti, succurre laboranti (cum eodem Theologo B. Gregorio loquor) ne ad temporis acerbitatem impetum tuum adiungas; nec Tagi Nilíq; arenas, vallis Scythicæ genimina, Hiberiæ germina, & Noruegiæ colonias euertas. Honestius tibi fuerit vrbes extruere, quam laborantes delere; Ciuitatis conditor existe (& existis

quidem) vel ad eam quippiam addendo, vel integram conseruándo. Ne patiaris eam vsque ad imperium tuum ciuitatem esse, & post te iam non esse; nec committas vt posteri habeant quod de te malè loquantur; nimirum te inter ciuitates Waterfordiam numeratam accepisse, inter Nationes Hibernos accepisse; atque eam quæ quondam vrbs erat, vastum & incultum locum reliquisse; eam quæ quondam inclyta & illustris Natio fuerat, exosam odijs, exesam rapinis, omnique iniuria pessundatam deseruisse.

Hæc apud Maiestatem tuam faciat & dicat Ciuitas ea & toto Insula, quam loquentem induximus: iam nostram, id est fidelis subditi & supplicis orthodoxi non tam admonitionem, quàm humilem veri insinuationem accipe. Causa qualiscunque prætenditur, tametsi nulla subsit solida, quam nunc reticeo; quia solius conscientiæ res est, & teneritudo professionis; occasionem haud dico quin tu in eos, qui in tuæ potestatis edictum, vel in comitiorum auctoritatem peccasse arguuntur, animaduertas: nam pro hac re nullum verbum in præsenti dicere audemus; etsi factum ipsum non à temperato quorundam impetu, sed à communi consilio, & orthodoxæ religionis ductu profectum esse narrant: Cæterum maiorem iræ partem remitte, ac sublimius tecum considera. Doluerunt matrem suam Ecclesiam Catholicam opprimi ac velut enecari; non tulerunt se ciuium nomen habere in illa ciuitate quæ supra montem posita est, & ciuitate ipsa carere, per quam ciues essent sanctorum & domestici Dei; dolore perciti recesserunt à nouis mandatis de conformitate Magistratus in agnitione Regij Primatus, quem saluâ Catholicâ professione non potuerunt admittere: quem si vt præcipiebatur admisissent, salutis suæ spem abijcerent: Atque hæc calamitatis nouitas complures de mentis statu pœnè detur-

Supplicis orthodoxi humilis veri insinuatio.

bauit. Idcircòne vrbem euerti oportet? Absit, à te Rex magnifice, vt hoc statuas. Quin potius te moueat, cum ciuium omnium eorum qui Remp. administrarunt, & magistratus gesserunt deprecatio, tum etiam totius gentis supplicatio (omnes enim æquè puta calamitate hac affici, etiamsi auctoritatis tuæ magnitudine deterriti quietem agunt, tacitèque ingemiscunt) tum denique vetustissimi Regni ploratus, cuius canos dum dolore ad inferos deduci, vestrique Principatus incunabula discuneari, & nobilissimæ Scotorum Nationis basam euerti, & verticem humiliari pro regia placabilitate non sustinebis.

Communitatum solicitudo et solertia emerendi gratiam Regis usque ad aras.

Cernit Tua Celsitudo quanta cum solicitudine & solertiâ & conarentur vrbes, oppida, cæteræque communitates deseruire tuæ voluntati, & gratiam tuam vsque ad aras emereri: quantâ industriâ & artificio, quanta ingenuitate fidem suam & obsequium exerere contenderint; & quia iuramenti Primatus susceptionem detrectarent, hanc detrectationem, nen à perfidia, seditione, tumultu; sed à fide, religione, conscientia profectam fuisse. Certè enim nullo id argumento clarius euidentiusque demonstrari potest, quam quòd ad extremam officij comprobationem adducti, & in acie (quod dicitur) nouaculæ constituti, vt omnia eorum arcana detegerentur, & abstrusissimi consiliorum recessus nudarentur, ne administrationi ciuicæ, oppidanæ & municipali obicem velle ponere viderentur, non refugiebant in suum Magistratum co-optare vel optimatem ex ordinibus Regni, vel è sanctiori Senatu Regis Conciliarium, vel è tribunalibus publicis Iudicem aliquem, quo auerterent Regis indignationem, & suæ conscientiæ noxam præuerterent, atque interea non deesset modus legitimè gubernandi ipsas communitates. Et hos quidem viros tam honorificos veluti adoptiuos allegebant suo corpori pro necessario regimine,

tametsi pro abortiuis & spurijs contingerit eos reijci, stante hoc consilio diuisionis faciendæ. Eam verò nostri adeò exhorruerunt, vt cum cætera omnia præsidia subtraherentur, & ob oculos versaretur fidiculi, equulei, diasphendonis tortura, antequam discerperentur omnino, infixis quasi clauiculis, & arborum infœlicium ramusculis, apprehensis, se vsque eò demittebant, vt non dedignati sint etiam viliores quasdam personas assumere, quibus demandarent vrbana officia; & quas alioqui præterirent inohonoratas, iam tùm honorabant, dotabant, euehebant ad dignitates, hoc solo nomine, quòd suas conscientias illi ipsi sponte accommodarent ad arbitrium Regis & obsecundationem Ecclesiastici eius primatus. Quæ omnia non alia indigent probatione, quàm ipsa Regis ad Proregem scriptione, ex qua ista abundè comprobantur.

Præpostera pœnæ huius diasphendonis inflictio.

Metius ille Suffetius, de quo initio dixeramus, quas meruit pænas vel perfidia eius, vel hæsitatio in officio, luebat membrorum dilaceratione: Nostra verò natio quia in fide hæsitare non vult, & in Deum perfidiam abhorret, disrumpitur, & dilaniatur. Corona etiam militis vxor cum Victorem beatum prædicaret ob martyrij constantiam, vidit duas coronas de cælo lapsas, vnam Victori, & alteram sibi missam; cumque hoc audientibus cunctis testaretur, ipsa quidem inter arbores scissa, Victor verò decollatus est. Verba sunt Romani Martyrologij. Nostri quoque orthodoxi, quia sibi constant in Catholica professione, quia nolunt renunciare vero primatui Ecclesiastico, vt adscititium adstruant; quia nolunt genuinam matrem abijcere, vt adhæreant nouercæ; quia veram & vitalem alimoniam præferunt egenis elementis, excoriantur vt ita dicam, deglutiuntur, diffiduntur; sed cum apparuerit supremus Iudex, Princeps Pastorum Christus, percipient immarcessibilem gloriæ coronam gemmis immortalitatis refulgentem.

14. Maij.

1. Pet. 5.

Refert Flauius Vopiscus in Aureliano, quòd ille idem Imperator militem quendam, ex eo quòd adulterium cum vxore hospitis commisisset, ita puniuit, vt duarum arborum capita inflecteret, quas ad pedes militis deligaret, easdemque subitò dimitteret, vt scissus ille vtrinq; penderet: Hoc viri diasphendon est ob thorum hospitis violatum. Nostri verò quia thorum conscientiæ non violant; quia fidem primam nolunt irritam facere; quia mentes suas noua desponsatione recusant adulterari; quia diuortium non faciunt, separationemque ab Ecclesia Catholica Apostolica Romana; ideo separantur à Regis gratia, filius à Patre, vxor à viro, frater à fratre, propinquus à propinquo, socer à genero, nepos à patruo; atque ipsa tota patria, & in ea cognatio, amicitia, affinitas distrahitur, disperditur, & dissipatur. Plebei conuelluntur, deglubuntur opulenti, ingenui vel degenerant vel deijciuntur, Proceres exhonorantur, honorati olim iam conculcantur: totus Clerus Catholicus vitam non trahit nisi precariam; Ciuitates & oppida suis iuribus & priuilegijs orbantur; tota Natio qua orthodoxa vilescit, & despicitur; opes regni exhauriuntur à nouis colonis, honores ab eis occupantur, præmia virtutis & eruditionis ab eis obtinentur; supplicia vitijs debita, virtutibus infliguntur; Religio superstitionis nomine sugillatur; fides in Deum perfidiæ titulo notatur; constantia in fide, obstinationis & contumaciæ carbone signatur; atque omnia si velimus coaceruare in vnum cumulum miseriarum, quid erit hoc aliud, quam famæ, honoris, facultatum plebis, populique diasphendon; quid nisi vitæ socialis, politiæ vrbanæ, immunitatis locorum, & communitatis hominum exterminium.

Hortantur orthodoxi ad constantiam.

Et quia hucusque ostendimus imaginem quandam illius distentionis, quà diuellitur Hibernia, & in diuersa aduersaque raptatur dura distractione omnium membrorum; Et inde vtcunque apparet

natura & conditio diasphendonis, cum incuruatis violenter duarum erectarum arborum cacuminibus, alligatum corpus missis arboribus scinditur: Ninil superest nisi vt orthodoxi ita se componant, ne firmitatem suam & rectitudinem mentis ista corporum incuruatione, & fortunarum inclinatione, honorum & libertatum dispendio amittant. Graue est fateor & valde atrox diasphendon istud exterius quod hactenus descripsimus; sed longè grauius est interius diasphendon & separatio animæ à Deo eiusq; fidei & obedientiæ abdicatio: Grauis est iactura facultatum, iactura famæ, iactura libertatis in aliqua communitate; sed multò grauior est iactura gratiæ adoptionis, & libertatis filiorum Dei: Graue est extorrem esse ab aris & focis, ab inueteratis laribus, & antiquo incolatu; sed grauius est exulare à cœtu Sanctorum, ne inter ciues & domesticos Dei censearis. Causa totius mali, quod patiuntur Catholici nostri sola hæc & vnica est; quia cum sciant quomodo oporteat eos in domo Dei conuersari, quæ est Ecclesia Dei viui, columna & firmamentum veritatis, nolunt ab ea deflectere, seque incuruare ad nouum Primatum Ecclesiasticum asserendum, ad noua & nuda elementa; ad noua fundamenta nouæ fabricæ Ecclesiasticæ construenda. 2. Timot. 3. v. 15.

Hæc nouella architectura, his duabus asperis & incuruis arboribus fulcitur; nempe Statuto vno de Regis Primatu; altero de nouis lyturgijs adeundis: sed valde illa dissimilis est structuræ Salomonis in templo illo typico, in cuius porticu statuebat Rex sapientissimus duas æreas & proceras columnas, quas cum erexisset, columnam dexteram vocauit nomine Iachin; & similiter columnam secundam vocau[it] nomine Boaz, quod fortitudinem designat; vt instruamur omnes quanta firmitate animi, & fortitudine fidei teneamur subsistere intra Ecclesiæ vestibulum, vt nos

Ecclesiæ Anglicanæ quàm dispar sit structura à Salomonis templo typico.

3. Regum 7. v. 21.

erigi possimus in hac spiritali fabrica vnius veræ & Catholicæ Ecclesiæ, per vnionem & communionem cum Romana Sede, & per agnitionem vnius supremi capitis eiusdem, tanquam firmæ columnæ, quæ nec frangi nec flecti queat, nec constantiam suam in solida basi, nec rectitudinem amittere: vt de singulis Hiberniæ orthodoxis adimpleatur suo modo, id quod Angelo Philadelphiæ Ecclesiæ scribit B. Ioannes in sua Apoca-
Cap. 3. v. 12. lypsi: "Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, & foras non egredietur amplius; & scribam super eum nomen Dei mei, & nomen ciuitatis Dei mei nouæ Ierusalem, quæ descendit de cælo à Deo meo, & nomen meum nouum." *Et* quod hoc nomen nouum nisi Christiani Catholici Athletæ, victoris, & triumphatoris? Hæc noua ciuitas Ecclesiæ orthodoxæ adumbrata fuit in veteris Synagogæ Simulachro, quæ è seruitute Ægyptiaca proficiscens ad terram promissionis,
Exod. 13. v. 21. ductu Dei regebatur. "Dominus enim præcedebat eos ad ostendendam viam, per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis: vt dux esset itineris vtroque tempore." Et quia lex est lux, lux autem dux, hanc nos potius amplectemur ductationem de cælo per columnam lucifluam, & roridam, vt per diem sol non nos vrat protegente columna nubis, neque luna per noctem, præeunte columna ignis, quàm vt præfocemur fumo & vapore terrestrium sanctionum, quæ in terris ac terrigenis conditæ, & in terrorem editæ, abducunt è tramite antiquo Romanæ obedientiæ, & impellunt in deuium noui Primatus, quem qui reijciunt, nouis pressuris & calamitatibus opprimuntur.

Atque vtinam ea nos omnes firmitate essemus, si eò deueniendum esset; vtinam tam robusti in fide persisteremus, quàm perstiterunt sancti Martyres Nicander & Marcianus, qui propter Christianæ fidei confessionem sub præside Maximo in

carcerem coniecti, cum ad negationem adigi non possent, ferreis vngulis lacerati, & in excelsis trabibus suspensi (loquor ex Græcorum Menologio) atque distracti, super carbones ignis extensi, virgis desuper verberati, salsoque aceto perfusis plagis, testis acutis perfricati, lapidibus ora contusa, & facies confractæ, postremò linguæ gladio excisæ, & ense percussi migrauerunt ad Dominum.

Hæc habuit quæ scriberet balbutiens Philadelphus, imitando Phrygiam illam Heroinam, vel Atticam Philomelam, quæ dolorem suum & summum infortunium cum voce nequiuisset expromere, in leuidensi tela, opere plumario expresserat animi notiones: atque ipse vicissim, quod non auderent multi proferre verbis, acu tentauit expingere, & stilo quamuis desultorio, certo tamen & veraci relatu, ab alijs posthac melius expoliendo, aggressus est posteris consignare, & in perpetuam rerum memoriam contexere istud Diasphendon.

FINIS.

INDEX.

PAGE

ABUSES in inflicting fines for non-attendance at Protestant service . 258
Acts of the early Martyrs carefully preserved 363
Adamnan, St., writings of 349
Adare, Catholic school at 453
Adrian the Fourth's Bull 94
" " why granted to Henry the Second 142
Aghaboe burnt by MacGillapatrick . . 344
Aidan, St., writings of 349
Ambrose, Saint's words to Theodosius . . 12
Analecta, purpose of the author . . . 191, 374
" its value as an historical record xi, 375
" its special importance at the present time xii
" Difficulties which beset the author . 190
Ancient fame of Ireland . . . . 87 seqq
Anglican version of S. Scripture . . . 122
" schism, its origin 238
" liturgy ordered to be read in English when the ministers were Irish, and in Irish when the ministers were English 264
Archer, Walter, of Kilkenny 392
Armagh, the Primatial See of all Ireland . 140
" Suffers for the Faith 324
" Cathedral burnt by Shane O'Neill lxxxiii

PAGE
Arms, the, of Irish Catholics 57
Artifices to elude the pursuit of Protestant agents 540
Assisting at Mass punished as an act of treason 250
Assizes, how Catholics treated at . : . 202

Baltinglass, Viscount, revolts, . . . 275
Barbarism, in what it consists . . . 83
" Religion not the ally of . . 228
" of English garrisons . . . 86
Barnewall, Margary, suffers for the Faith . 394
" " her life and heroism 510 seq.
Barristers, Catholic, excluded from the Bar . 30
Beaumont property seized to the Crown . . 155
Bees cultivated by St. Modomnoc . . . 102
Benedictine influence in England : . . 102
Bermingham, Eleanor, dies in prison for the Faith 393
" " her life and heroic constancy . . . . 505 seq.
Bishops, Irish, Protestant, meeting of . . 217
Blessings, temporal, result from suffering for the Faith . . . . 302 seq.
Boyle, Sir Richard's, wealth 150
Boyne, John, chief prosecutor of the Catholics in Leinster 217
Brady, Richard, Bishop of Kilmore . . 383
Brendan, St., writings of 348
British prosperity, sources of 50
Brittas, Baron of, suffers for the Faith . 393, 493
Browne, Patrick, of Dublin, twenty years prisoner for the Faith 392
Brunkard's violence against the Catholics . 266
" His efforts futile 167, 177, 299, 302, 497
Butler, Thomas, the black Earl of Ormond's conversion 44

Canavas, Patrick, martyr 391
Capuchins, two, escape by flight . . . 425
Carew, Sir George, appropriates MSS., &c. . 343

6

PAGE
Cashel, doings against the Catholics in . . 217
„ Citizens' constancy in the Faith . . 323
„ Archbishop of (See O'Hurley)
Catalogue of Irish Martyrs . . . 381 seq.
Catholic, the name odious to the Government. 179
„ clergy, why tolerated by a Protestant Bishop 130
„ mothers anxious for baptism of their children and their religious education . . . . . 205 seq.
„ the very soil of Ireland . . . 43
Catholics, Irish, very few desert the Faith . 212
„ „ increase the more they are persecuted . . . 299
„ „ excluded from office . 18, 30, 31
„ better treated by the Turks than by the English 103
„ subjected to special hardships in the provinces 201
Cavan juries fined 32
Cecil's opinion that there was no hope of the Irish becoming Protestants 124
Celsus, St., of Armagh, writings of. . . 347
Chaliner, Protestant minister. . cxix seq. 470
Charles, Prince of Wales, dedication of the Analecta to 9
Chevers, Edward, marty 391
Chichester, Sir Arthur's, character . 125 seq.
„ affirms that the atmosphere of Ireland is full of Popery. . . 125
„ his efforts to extirpate the Catholics . . . 126, 145, 165
„ compared to Nero . . . 187
„ his vicissitudes 163
„ labours in vain 146
„ his hatred of the Catholic clergy. cix seq.
Cities, Catholic, deprived of privileges . . 339
Circuits, Viceregal . . . . . . 152 seq.
Civilization, in what it consists . . 82 seq.
Clansy, John, chaplain of the Baron of Brittas 498

PAGE
Claudius Clemens, writings of 350
Clonmel 483
Coen, Thomas, Archdeacon of Waterford . 386
Columbanus, St., writings of . . . . 347 seq.
Comerford, Gerald, conversion of 44
Complaints of Irish Catholics against the Parliament of 1613 . . . . 72 seq.
Comyns, Archbishop of Dublin . 114, 117 seq.
Confirmation, eagerness of Irish Catholics to receive the sacrament of 206
Conflict of the temporal with spiritual power 111 seq.
Conflicting parties in the Parliament of 1613 68 seq.
Connaught, few Protestants in 224
Constancy of Irish Catholics in the Faith— 26, 281, 322, 333 seq.
Conversion of Sir N. Walsh 43
" " Gerald Comerford 44
" " Earl of Ormonde 44
Converts from Protestantism notwithstanding all the efforts of the agents of the Government 212
Convocation of the Irish clergy rejected the pretensions of Henry the Eighth 268
Copinger, Rev. John, author of the "Theatre of the Catholic and Protestant Religion" . xxvi
Copinger, Rev. John, describes the martyrdom of Bishop O'Devany cxxi
Copinger, Rev. John, describes the martyrdom of Archbishop O'Hurley xxvi
Copinger, Rev. John, describes the martyrdom of Primate Creagh lxiv
Cork jurors branded as perjurers 393
" heroic constancy of its citizens . 323, 325
Course pursued by the Catholic clergy in Ireland 79
Creagh, Richard, Primate of all Ireland's life and imprisonment for the Faith— 395 seqq., xlvii seqq.
" his heroism 368, 381
" Froude's mis-statements regarding him xlv

PAGE
Creagh, Richard, refuses ecclesiastical preferment in Mary's reign . : . xlviii
„ Preaches before the Lord Deputy in Limerick. xlviii
„ keeps a school in Limerick . xlviii. 399
„ appointed to the Primatial See . xlix
„ his stay in Rome l
„ homeward journey . . li seq., 401
„ various imprisonments and escapes— liii, lvi, lviii, 403 seq.
„ letter to Sir H. Sydney liv
„ letters from prison . . . lix, lxii
„ anxious for the education of his flock lix
„ the Government desires his execution lvi seq.
„ invited to consecrate the Protestant Bishops : lx
„ letter to the Privy Council . . lxxxi
„ a dangerous man to be among the Irish xci
Criton, a Jesuit, prisoner for the faith : . 421
Crone, Eugene, martyr 387
Cullen, Dominick, S.J., martyr 385
Curraghmore, Baron of, firmness in the Faith . 47

Daly, Donogh, priest skilled in Irish language 345
„ „ prisoner for the Faith . 345, 388
„ Thadeus, O.S.F., martyr 384
Danes destroy Irish MSS. . . . . 344 seq.
Darcy deprived of his property for refusing the oath of supremacy 554
De Burgo, John, Baron of Brittas 393
„ „ his life and martyrdom . 493 seqq.
„ „ Theobald, honours conferred on him for admitting the Royal supremacy . 550 seqq.
Decay of Ireland, its causes . . . . 91 seq.
Dermod O'Hurley, Archbishop of Cashel. (See O'Hurley.)
Derry, Bishop of. (See O'Gallagher.)
Diasphendon Hiberniæ 530

PAGE
Dillon, John, priest, accompanies O'Hurley Archbishop of Cashel 427
Dillon, Peter, suffers for the Faith . . . 386
Disappointment of a Protestant minister . 204
Dobbin of Howth excommunicated . 19, 375
Donell, Edmund, S.J., martyr . . . 384
Dowdal, George, Primate, dies in England . 400
,, James of Athboy 391
,, James of Drogheda, martyr . . 392
Down and Connor, Bishop of. (See O'Devany.)
Down, Protestant Bishop of, reckless career of 131
Drogheda deprived of its privileges . 310, 324
,, Catholic citizens cast into prison . 301
Dublin, suffering of Catholics in . . 217, 323
,, devotion to St. Patrick . . . 310
,, Aldermen imprisoned for the Faith . 300
,, Vicar-General confessor for the Faith 388
,, deprived of its privileges . . 310, 324
Dunfert in Ossory 297
Dunmore in Ossory 497
Dungarvan's constancy in the Faith . . 323

Ecclesiastics, Irish, exhortation to . . 182 seq.
Edicts regarding the oath of supremacy and Protestant Service 17
Egan, Owen, Vicar Apostolic of Ross . . 388
Elrington's mis-statements regarding O'Hurley Archbishop of Cashel xx
English laws like spiders' webs 73
,, Protestants imitate the Arians . 52 seq.
,, ,, claim spiritual and temporal rule . . . 75
,, ,, more intolerant than other heretics . . . 77
Ethelbert, first Christian King of England . 99
,, his kindness to the missionaries . 184
Eustace, four of the name suffer for the Faith 390
Excommunication, Protestant, effects of— 18, 19, 33, 375

PAGE

Expostulation against the persecution of Irish Catholics for their religion . . . 579 seq.

Fines effect of repeated, on the Catholics 21 seq.
,, imposed on Catholic jurors . . . 32
,, misappropriation of . . . 32, 33
,, arbitrarily imposed 136
,, applied for repairs of Protestant churches . . . . . 138 seq.
Fitzgerald, Gerald, Earl of Kildare . . 447
,, Peter, suffers for the Faith . . 386
,, Thomas, O.S.F. martyr . . . 385
Fitzmaurice, Robert Geraldine, suffers for the Faith 390
Fitzwilliam, Lord Deputy, attests that the presence of the Primate Creagh in Dublin prevents the godly endeavours of Loftus to promote religion lxxxvii
Fitzwilliam, Lord Deputy, declares that O'Devany, Bishop of Down and Connor is a most pestilent enemy xcv
Fleming, Thomas, Baron of Slane . xvi, xxxi, 428
,, Thomas, O.S.F., describes the martyrdom of Bishop O'Devany cxviii seq.
Fogaza, a Portuguese, interrogated about Dr. Creagh, Archbishop of Armagh . . . xci
Four Masters, the, record the martyrdom of O'Devany cxxvi
Franciscan martyrs in Ireland . . 384 seq.
French, Richard, of Ferns, martyr . . . 387

Gallagher, Redmond, Bishop of Derry . . 382
Galway deprived of its privileges on account of its devotedness to the Catholic Faith . 310, 324
Geoghegan, Barnabas, describes the martyrdom of Archbishop O'Hurley xxi
Geraldines, the, revolt in Munster . . . 275
,, four of the, suffer for the Faith . 390
Giraldus Cambrensis describes the treatment of the Church by the first English invaders 115 seq.

PAGE
Goldwell, Thomas, Bishop of St. Asaph's letter to Primate Creagh 405
Good, Rev. William, S.J., companion of Primate Creagh . . . . . . li seq.
Grey, Lord Arthur's, doings in Ireland . . xcii
" Sir Leonard, demolishes the shrine of SS. Patrick, Bridget, and Columbkille . 343
Guin, James, priest, imprisoned for the Faith . 424

Haimo de Valois excommunicated by the Archbishop of Dublin 118
Hayes, Patrick, of Wexford 391
Henry the Second invades Ireland . . . 94
" the Eighth claims headship in spirituals and temporals . . . . . . 120 seq.
Heretics and pagans, the real barbarians. . 86
Heroic constancy of the Irish Catholics . . 207
Hibernia Resurgens, ... lxiv
Hinrechan, Donogh, O.S.F., martyr . . 384
Holaghan, Edmund, priest 501
Holing's, F., account of O'Hurley's martyrdom xxii
" " of Primate Creagh's imprisonment and death lx
Honey abundant in Ireland 102
Hoveden's account of the first English invaders . . . . 117 seq.
Howth, Catholic excommunicated at . . 19
Hurley, David, Dean of Emly. . . . 386

Inchiquin, Baron of, imprisoned for harbouring a Jesuit 35
Index Martyrialis, written by the martyr, Bishop O'Devany . . . . civ, 386
Injustice of Chichester and Sir John Davys, in their dealings with Irish Catholics . . 187
Interrogatories proposed to Primate Creagh in prison, with his answers . . . lxviii seqq.
Irish Catholics, almost all, sufferers for the Faith 3
" Petition in vain for redress . 3
" Their heroic constancy 26, 53, 487, 538, 552, 567

PAGE

Irish Catholics, even those who dissemble during
,, life are anxious before death to be reconciled to the Church 26
,, Their sufferings compared with those of the early Christians 35-9
,, Suffer more than the Christians under the Turks . . . 103
,, Rebuked for poverty by those who despoiled them . . 39
,, Likened to the chaste Susanna 106
,, Treated like the Jews under the Emperor Adrian . . . 187
,, Forced to sacrifice either conscience or property . 555 seq.
,, Their suffering for the Faith 533 seq.
,, Their hopes on the death of Queen Elizabeth . . 81
,, Their fears from the Parliament of 1613 65-68

Irish nobility, the children of, educated as Protestants by the State . . 37
,, regarded by England as only half-subjects or rebels . . 123, 567, seq
,, climate steeped in Popery . . . 125
,, martyrs few in the early ages . . 365
,, Princes take up arms in the reign of Henry the Eighth . . 267
,, Missionaries in England 312
,, Saints on the Continent 316
,, Writers . . . . . . 347 seqq.

Ireland's virtues eulogised . . 6, 330, 353
,, wealth and poverty contrasted . 40 seqq.
,, ancient fame . . . . . 87 seqq.
,, decay and its causes . . . 92 seqq.
,, sad condition, true remedy for 166, 172

Ireland like the land of Gessen, retains the light of Faith, whilst the neighbouring countries are in darkness 144

James the First of Irish extraction . 135, 139

PAGE
James the First, his discourse in the Star Chamber in 1616 . . . . . . 212 seqq.
Johanna, Countess of Desmond . . . 452
John, Pope, the twenty-second's letter to the King of England 119
Jones, Thomas, Lord Chancellor . . . 436
Juries, how constituted in Ireland 202, 217, 545
Jurors, Catholic, subjected to fines 31, 544 seqq.
„ of Cork branded as perjurers . . 392
„ of Dublin punished for acquitting Primate Creagh . . . . . . 401 seq.
Justices, Lords, correspondence with Walsingham . . . . xxxi seqq.
„ succeed to Chichester 173, 207, seq.

Kells, Archdeacon of, bearer of letters to Pope Paul the Third, and the Emperor Charles the Fifth 267
Kelly, Archbishop of Cashel's writings . . 351
Kerolan, Bernard, suffers for the Faith . . 386
Kildare Catholics fined 217
Kilkenny Catholics immovable in the Faith 323, 541
„ persecuted for the Faith 217, 501
Killaloe, Bishop of, attests the sufferings of Archbishop O'Hurley xix
Kilmallock firm in the Catholic Faith 323, 483, 542
King's, Rev. Robert, misstatements regarding the death of O'Hurley xxi
Kinrechan, Maurice, suffers for the Faith 386, 482 seqq.
Kinsale constant in the Faith . . . 323, 325
Knocktopher's religious statues burned by the heretics 297

Lacy, Hugh, Bishop of Limerick . . . 382
Lahyrm, Walter, suffers for the Faith . . 390
Laity, Catholic, merits of . . . . 185 seq.
Lamport, Matthew, suffers for the Faith . 391
Laurence O'Toole, St., ... 111-4
Lay-headship of the Church in England . . 121

PAGE
Leinster, few Protestants in 224
Leverous, Bishop of Kildare . 382, 447, seqq.
Limerick constant in the Faith . 323, 325, 542
Lives of Irish Saints 346
Locheran or Loughran, Patrick, martyr—
cxv seqq. 388, 457 seqq.
Loftus, Adam, Protestant Archbishop of Dublin, accused of setting O'Devany at liberty—
xcviii seqq.
„ letters of, regarding the torture of O'Hurley . xxix, seqq.
„ gives orders that the martyr be executed . . xlii, 429
Louvain, university of . . . . . xiii, 398
Luttrell, Archdeacon of Meath . . . 386
Lycodoon, near Limerick . . . xiii, 423
Lynch, Archdeacon of Tuam, records the sufferings of O'Hurley, xxvii: of Primate Creagh, lxvi: of O'Devany, cxxii

MacCarthy of Muskerry obtains the liberation of Bishop O'Herlihy 440
Mac Gibbon, Archbishop of Cashel . . 381
Maconel, Randulph, Viscount of Dunluce . 553
Magauran, Primate's death for the Faith . 381
Magistrates, Catholic, set aside . . . 30
„ how appointed . . 199 seq. 546
Magongail, Donald, Bishop of Raphoe . . 438
Magrath, Miler's accusations against Primate Creagh 416
Makored, Donogh, martyr 387
Malachy, St., writings of 348
„ introduces marble oratories into Ireland 102
Martyrdom, the privilege of a few . . . 306
„ conditions of . . . . 370 seqq.
Martyrs, the Acts of, carefully preserved . 363
„ few in the early Irish Church . . 364
Maurice, an Irish Jesuit in Milan . . 406
Mede, William, of Cork 392

PAGE
Meiler, two of the name, martyrs 391
Miler Hussey's letter on the arrest of Primate Creagh lxxix
„ interrogatories to him regarding the arrest and escape of same . lxxxviii
Miraculous crucifix in Christ Church, Dublin . 118
Missionaries, Irish, on the Continent, . . . 91
Mistakes of English statesmen in regard to Ireland, ... 176 seq.
Moeran, Thomas, Dean of Cork 386
Mohoriack, massacre at 391
Molanus. See O'Molony . . . . .
Monahincha pilgrimage . . . . ciii, 297, 298
Monasteries in ruin 295
Mooney, F., attests the martyrdom of O'Hurley xxix
„ attests O'Devany's martyrdom . cxvi
Montgomery, Protestant Bishop of Derry . cii
More, Laurence, suffers for the Faith . . 386
Moriarity, Bernard, priest of Ardagh . . 389
MSS. destroyed 341-2
Munster cities, constancy of 323
Mulrony, Dermod, O.S.F., martyr . . 385
Mutual protection given by Irish Catholics 226

Naas, constant in the Faith 323
„ miracles at tomb of Bishop Leverous . 455
Nielan, Abbot, martyr. 424
Noblemen, Irish Catholic, subjected to torture 39
„ despoiled of their property . . . 38
Novelties in doctrine not tolerated by the Irish Church 195
Nugent, Christopher's, account of the Parliament in the second year of Elizabeth . 265
„ Rev. William, describes the torture and execution of O'Hurley xxi

Oath of Supremacy 232-4
O'Boyle O.S.F., martyr 385
O'Brien, Murtagh, Bishop of Emly . . . 382
O'Buggy, Bishop of Kildare's, writings . . 351

PAGE
O'Cullenan, Abbot of Boyle, martyr . . 384
O'Derry, Patrick, martyr. 387
O'Devany, Bishop of Down and Connor, suffers for the Faith xciv, cv, 289, 368, 383, 293 seqq.
O'Devany, Bishop of Down and Connor, his early life . . . . xciii, 291
O'Devany, appointed Bishop of Down and Connor, ... xciv
O'Devany, Bishop of Down and Connor, receives special faculties . . . . . . xcv, c
O'Devany, Bishop of Down and Connor, liberated from prison xcvii
O'Devany, Bishop of Down and Connor s zeal for religion c
O'Devany, Bishop of Down and Connor, is regarded by the Government as an obstinate and dangerous enemy cii
O'Devany, Bishop of Down and Connor, assists at Monahincha pilgrimage . . . ciii, 298
O'Devany, Bishop of Down and Connor, author of an Index Martyrialis . . . civ, 386
O'Devany, Bishop of Down and Connor, protected by O'Neill . . . . . . ci seq.
O'Devany, Bishop of Down and Connor, again arrested . . . . civ. 290
O'Devany, Bishop of Down and Connor, executed at George's-hill cv
O'Farrell, Thadeus, Bishop of Clonfert . . 384
O'Fee, O.S.F., martyr 384
Officials plunder the Irish Catholics . 180-1
O'Gallagher, Eugene, Cistercian, martyr . . 385
O'Gallagher, Redmond, Bishop of Derry's, letter to O'Devany xcv
O'Hanan, David, suffers for the Faith . . 392
O'Hart, Owen, Bishop of Achonry . . . 438
O'Hely, Bishop of Mayo, martyr . . 368, 382
O'Herlihy, Bishop of Ross, martyr 368, 383, 438 seqq.
O'Hurley, Archbishop of Cashel's, heroism— xiii seqq., 368, 381, 423
" consecrated in Rome . . xiv

PAGE
O'Hurley, his homeward journey . xv, 424 seq.
„ his arrest . . . . . xvii, 429
„ details of his martyrdom xviii, xliv, 533 seq.
„ interred at St. Kevin's xix
O'Kearney, Archbishop of Cashel's, letters . cxi
O'Melrian, Bishop of Killaloe's, letters . . xxi
O'Molony, John, author of "Idea virtutis togatæ" xxvii
O'Molony, John, his account of the martyrdom of O'Hurley and Creagh . . . xxvii-lxv
O'Neilan, Daniel, O.S.F., martyr 384
O'Neill, Hugh, Earl of Tyrone 276
„ „ refuses to enter the Protestant Church 321
O'Neil, Shane, and Primate Creagh lxx seqq. 275, 415
Ormonde, the Black Earl, converted. . . . 44
O'Scallan, O.S.F., martyr 384
Ossory, religious statues burned by the heretics 297
O'Sullevan Beare, records the heroism and sufferings of O'Hurley, Primate Creagh, and O'Devany . . . . . . xxiv, lxiii, cxx

Palmer, Judge, declares it to be high treason to assist at Mass 250
Patriciana Decas cited lxiv
Patrick, St., Apostle of Ireland 90
„ „ his writings 348
„ „ fruits of his Apostolate . 353 seq.
Parliaments of Henry the Eighth and Mary 80 seq.
„ dissolved in 1615 . . . 60, 62 seq.
Penal Act of the second year of Elizabeth— 235, 238, 245, 265
Penal statutes prepared for the Parliament of 1613 61
Penalties imposed for professing the Catholic Faith 29
Perils of Irish clergy 425
Persecution intrusted to the minor officials . 20
„ various degrees of . . 269, 282

PAGE

Petition of the Irish Bishops to the Catholic Princes in 1617 . . . . . . 270 seq.
Plantation, the old contrasted with the new . 308
,, of Protestant colonists . . 127, 147
,, a new source of discord . . 160 seq.
,, rules for carrying it out . 218, 232
,, its aim to extirpate the Irish Catholics . . . . 323 seq.
Planters, the, wicked and corrupt . . . 135
Plunket, Oliver, suffers for the Faith . . 386
Poer, George, Vicar-General of Ossory, martyr 387
Poer, Thomas, suffers for the Faith . . . 386
Pont-Musson, College of 422
Power, Peter, Bishop of Ferns . . xlv, 383, 431
Preston, Catherine, wife of Baron of Slane . 428
Priests, why only few arrested cx
,, dare not appear in public . . . 299
,, influence with the Catholics . . 98
Princes, intervention of, implored in favour of Irish Catholics 338
Prisoners for the Faith, their privileges . . 305
Privy Council in England order the persecution in Ireland to be relaxed. 371
Proceedings of Parliament in 1613 . . 68-74
Procurators of Irish Catholics thrown into prison 64
Proclamations royal against the Catholic clergy cvi
,, ,, ,, ,, Irish Catholics 283
Proprietors petition the King 209
Protestantism failed to attract the Irish . 27, 28
Protestant ministers selected for Ireland . . 129
,, ,, character of . . 130, seq.
,, Church in Ireland 134
,, clergy persecute the Catholics 203-4
,, Bishop of Down's morality . . 355
,, service, severe penalties imposed for not assisting at . . . . . . 537 seqq

Qualities, good, of the Irish 42
Quemerford. (See Comerford).
Raget, Paul, abbot, imprisoned 425

PAGE
Records of sufferings for the Faith should be preserved 192
Recusants, why so named 245
„ deprived of property 38
„ how to be proceeded against . . 559
„ various classes of . . . . 560 seq
Relics, sacred, burned by the heretics . . 36
Religion not allied with barbarism . . . 228
Reynolds, Chas., Archdeacon of Kells . . 267
Rich, Barnaby's, account of the martyrdo of O'Devany cxxiv
Rochfort, Robt., S.J., letter of . . . 491
Ross, diocese of 323, 438
Rothe, David, Bishop of Ossory . . . xi
Royal Letter of 30th September, 1612 . . 575
Royal Supremacy, an imitation of the Pagan Emperors . . . 108 seqq
„ „ oath of, enforced . . . 546
„ „ oath refused by a Scottish Protestant 547
Royal Prerogative used against the Irish Catholics 265

Sacraments interdicted to Catholics . . 203
St. Canice's shrine destroyed . . 343
St. Kevin's cemetery xix
St. Thomas of Canterbury 367
Sarsfield, Judge 481
School at Limerick 399
Schools established to pervert the youth of Ireland 36, 37, 314
Sherlock, Robert, suffers for the Faith . . 390
Semestris narratio, why the first part of the Analecta so entitled 16
Sibthorp, Judge 481, 501
Skerrett, Archbishop of Tuam . . . 381 seq.
Stanihurst's account of O'Hurley's martyrdom xx, 433
State Papers attest the martyrdom of O'Hurley— xxix seqq.

PAGE
State Papers attest the prolonged imprisonment of Primate Creagh . . lxvii seqq.
" attest the arrest and death of O'Devany . . . . cvi seqq.
Statues, sacred, burned by the heretics . . 297
St. John, Sir Oliver, Viceroy . 210, 212, 215
Stritch, Andrew, of Limerick, martyr . . 387
Strong, Thomas, Bishop of Ossory . . 383
Subsidy voted to the King 30
Sutton, two of the name, suffer for the Faith . 390

Tanner, Edmund, Bishop of Cork and Cloyne Papal Commissary for Ireland . . . 382
Theatre of the Catholic and Protestant Religion. (See Copinger.)
Theatrum Crudelitatum, &c. (See Verstegan.)
Thomastown constant in the Faith . . . 323
Timoleague Franciscan monastery . . . 388
Title-deeds set at nought 149
Tolerance, happy results of 173
Torture of the boots xliv
Tribunals, how constituted 197
Travers, John, Irish Priest, Martyr . . . 521
Tuam, Mauritius, Archbishop of 352
Tynzby, William, Carthusian, martyr, . . 519
Tyrone, Earl of, revolts 276

Universities, ancient, of Ireland 96
" of Pavia and Paris founded by Irishmen 316
University of Dublin favoured by the Government . . . . : . 37, 314
Usher's intolerance 52, 54

Variations of Protestantism 548
Version, Protestant, of the Bible 122
Verstegan, author of the "Theatrum Crudelitatum hæreticorum nostri temporis" . . xxiii
Verstegan describes the martyrdom of O'Hurley xxiii
Viceroyalty, characteristics of St. John's . . 210

PAGE
Viceroy's circuit in 1615 141
Vision of Elias typical of Elizabeth's persecution 273-280
Visitation, Royal . . . . 136 seqq.
Voters subjected to penalties 198

Wallop, Lord Justice . . . . xxix seqq. 429
Walsh, William, Bishop of Meath 382
Walsh, William, an English soldier 386
Walsh, John, Vicar-General of Dublin . . 388
Walsh, Sir Nicholas's hostility to the Faith . . 45
,, ,, conversion 43
Walsh junior's heroic constancy 45
Walsingham's letters . . . . . xxix seqq.
Wards, Court of . . . . . . 554 seqq.
Waterford's sufferings for the Faith— 310, 323, 325, 571 seq.
Wealth of Ireland 40-2
Wexford, plantation of 153-9, 231-2
,, constant in the Faith 323
White, Peter, Dean of Waterford 386
White, John, suffers for the Faith 386
White, Victor, of Clonmel . . . 392, 486, seq
White, Stephen, S.J. lxiii
Wogan, William, suffers for the Faith . . . 390
Wolf, David, suffers for the Faith 386
Writers, Irish . . . . 347 seq.

Youghal constant in the Faith 323
Young, Nicholas, of Meath, martyr 387
Youth, Irish, bright intelligence of . . . 97

M. H. Gill and Son, Printers, Dublin.

